



This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>



Это цифровая копия книги, хранящейся для потомков на библиотечных полках, прежде чем ее отсканировали сотрудники компании Google в рамках проекта, цель которого - сделать книги со всего мира доступными через Интернет.

Прошло достаточно много времени для того, чтобы срок действия авторских прав на эту книгу истек, и она перешла в свободный доступ. Книга переходит в свободный доступ, если на нее не были поданы авторские права или срок действия авторских прав истек. Переход книги в свободный доступ в разных странах осуществляется по-разному. Книги, перешедшие в свободный доступ, это наш ключ к прошлому, к богатствам истории и культуры, а также к знаниям, которые часто трудно найти.

В этом файле сохранятся все примечания, комментарии и другие записи, существующие в оригинальном издании, как наименование о том долгом пути, который книга прошла от издателя до библиотеки и в конечном итоге до Вас.

Правила использования

Компания Google гордится тем, что сотрудничает с библиотеками, чтобы перевести книги, перешедшие в свободный доступ, в цифровой формат и сделать их широкодоступными. Книги, перешедшие в свободный доступ, принадлежат обществу, а мы лишь хранители этого достояния. Тем не менее, эти книги достаточно дорого стоят, поэтому, чтобы и в дальнейшем предоставлять этот ресурс, мы предприняли некоторые действия, предотвращающие коммерческое использование книг, в том числе установив технические ограничения на автоматические запросы.

Мы также просим Вас о следующем.

- Не используйте файлы в коммерческих целях.
Мы разработали программу Поиск книг Google для всех пользователей, поэтому используйте эти файлы только в личных, некоммерческих целях.
- Не отправляйте автоматические запросы.
Не отправляйте в систему Google автоматические запросы любого вида. Если Вы занимаетесь изучением систем машинного перевода, оптического распознавания символов или других областей, где доступ к большому количеству текста может оказаться полезным, свяжитесь с нами. Для этих целей мы рекомендуем использовать материалы, перешедшие в свободный доступ.
- Не удаляйте атрибуты Google.
В каждом файле есть "водяной знак" Google. Он позволяет пользователям узнать об этом проекте и помогает им найти дополнительные материалы при помощи программы Поиск книг Google. Не удаляйте его.
- Делайте это законно.
Независимо от того, что Вы используете, не забудьте проверить законность своих действий, за которые Вы несете полную ответственность. Не думайте, что если книга перешла в свободный доступ в США, то ее на этом основании могут использовать читатели из других стран. Условия для перехода книги в свободный доступ в разных странах различны, поэтому нет единых правил, позволяющих определить, можно ли в определенном случае использовать определенную книгу. Не думайте, что если книга появилась в Поиске книг Google, то ее можно использовать как угодно и где угодно. Наказание за нарушение авторских прав может быть очень серьезным.

О программе Поиск книг Google

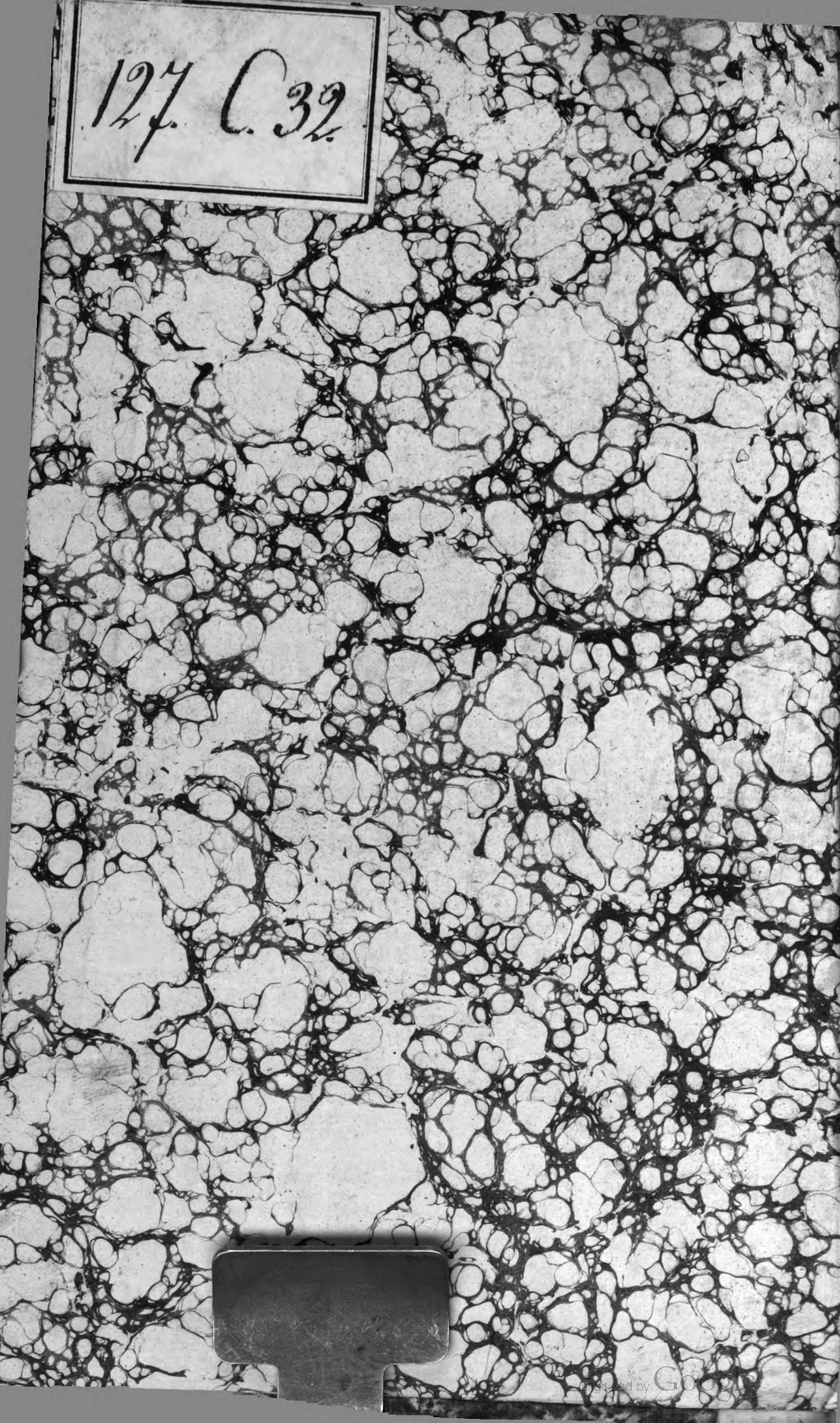
Миссия Google состоит в том, чтобы организовать мировую информацию и сделать ее всесторонне доступной и полезной. Программа Поиск книг Google помогает пользователям найти книги со всего мира, а авторам и издателям - новых читателей. Полнотекстовый поиск по этой книге можно выполнить на странице <http://books.google.com/>

NATIONALBIBLIOTHEK
IN WIEN

128238-B

ALT-

127 C. 32





РОССИИСКО-АРМЯНСКАЯ ГРАММАТИКА

СОЧИНЕННАЯ

П. МИНОЮ МЕДИЦИ

Докторомъ Архимандритомъ Армяно-
Католической Академіи Св. Лазаря
въ Венеціи,

и

Настоятелемъ Викаріемъ Карасубазарской
Римско-Католической церкви.

ВЪ ВЕНЕЦІИ

ВЪ ТИПОГРАФІИ СВ. ЛАЗАРЯ.

1828

128238-B

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍԵՐԻՆ—ՀԱՅԵՐԻՆ

ՏՆ. 4. ՄԻՆԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ԲԺՇԿԵԱՆ

ՏՐԱՊԵՉՈՆԵՐՈՅ

ՅԱՇԱԿԵՐՏՈՒԹԵՆԷ ՄԻԹԱՐԱՅ ՄԵԾԻ ԱԲԱՅԻ

ԵՒ

ՎԻՔԱՐԻ ԽԱՐԱՍՈՒ ԳԱՂԱԳԻ:



Ի ՎԵՆԵՏԻԿ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄՐԲՈՅՆ ՂԱԶԱՐՈՒ

ՌՄՀԷ

A S A M A J E S T E
A L E X A N D R E P R E M I E R

EMPEREUR DE TOUTES LES RUSSIES,

ROI DE POLOGNE, etc. etc. etc.

S I R E

VOTRE MAJESTÉ IMPÉRIALE m' a honoré, lors de son dernier passage à Simféropol d'un accueil si favorable, que j'ose aujourd'hui prendre la liberté de Lui dédier mon nouvel ouvrage, la Grammaire de la langue russe à l'usage des Arméniens, qui désirent apprendre cette langue. C'est un hommage de reconnaissance que je me crois obligé de rendre à la bienveillance de V. M. I., et un témoignage du désir que j'ai d'être utile à ma nouvelle Patrie, d'autant plus qu'il n'existe aucun ouvrage de ce genre dans ces deux langues.

Daigne V. M. I. agréer cette
faible preuve de mon dévouement à
Votré Auguste Personne, et de mon
empressement à contribuer au bien pu-
blic, autant qu'il dépend de moi!

J'ai l'honneur d'être avec le res-
pect le plus sincère et le plus profond

S I R E

Karassoubasar.

cs 8. Novembre. 1825.

DE VOTRE MAJESTÉ IMPÉRIALE

LE TRÈS-HUMBLE, TRÈS-OBEISSANT
ET TRÈS-FIDELE SERVITEUR ET SUJET

P. MINAS MÉDICI.

ПРЕДИСЛОВІЕ

Польза происходящая отъ познанія различныхъ языковъ побуждала Филологовъ къ ревности распространять изученіе оныхъ. — Успѣхи обучающихся правиламъ Грамматическимъ были побудительною причиною издавать сочиненія, кои бы изощряя дарованія и умъ вмѣстѣ съ тѣмъ служили и къ образованію сердца.

Сіе самое заставило и меня принять трудъ къ распространенію нашей опечисленной Грамматики совокупно съ языкомъ Россійскимъ. Кромѣ того охота и ревность юношей къ наукамъ Карасубазарскаго училища побуждала ускорить окончаніе предпріятія моего, дабы поспѣшнѣе содѣлать ихъ полезными для великой Имперіи Россійской, подъ кровомъ Коея Родители ихъ и они сами благоденствуютъ.

Польза знанія языковъ въ гражданскомъ состояніи, крайная оныхъ необходимость въ торговыхъ сношеніяхъ, покровительство Россіи разноплеменнымъ народамъ, изобиліе различныхъ произведеній обогащающее торгующихъ; все сіе служащѣ къ гражданскому соединенію. Но къ сожалѣнію, Россійскій языкъ столько усовершенство-

ванный и образованный, столько славящийся обильностію краснорѣчія и изяществомъ, имѣющій столько знаменитыхъ отечественныхъ Авторовъ во многихъ еще странахъ, въ сей великой Имперіи мало извѣстенъ. — я не безъ основанія заключить могу, что крайній недостатокъ въ Грамматическихъ способахъ есть главная пому причина. Нѣмцы и Французы хотя также спарались распространить языкъ сей, но за всѣмъ тѣмъ онъ мало извѣстенъ въ Европѣ, а тѣмъ менѣе въ отдаленнѣйшихъ народахъ свѣта.

Разсуждая по народъ Армянскій, который будучи разсѣянъ повсюду въ обширной Имперіи Россійской какъ странникъ помимый жаждою въ знойные часы, ищетъ вѣрной стези къ источнику языка Россійскаго, чтобы испить цѣлебную силу его.

Изданіе въ свѣтъ Россійско — Армянской Грамматики утѣшаетъ меня надеждою, что покровители изящныхъ наукъ одобрятъ сіе мое предпріятіе: попому уже, что на нашемъ языкѣ не было еще сего сочиненія.

я спарался сколько возможно написать Грамматику сію слогомъ вразумительнымъ и яснымъ и расположить приличнымъ порядкомъ, придерживаясь въ ономъ извѣстныхъ Грамматическихъ Авторовъ въ пользу учениковъ новозаведеннаго мною Карасубазарскаго училища: а къ сей Грамматицѣ для легчайшаго успѣха присовокупить Армяно-Россійскую Грамматику и Словари обохъ родовъ.

При всемъ томъ сколько я ни заботился сей трудъ мой изложить яснымъ и правильнымъ: но прошу Благочестивыхъ Читателей простить неумышленнымъ мнѣ въ ономъ ошибкамъ, что будетъ для меня благосклонною наградою .

Յ Ե Ռ Ե Ջ Ե Ի Ե Ն

Հաճեկանութիւն լեզուագիտութեան արդարեւ գիտաց անդուստ 'ի բնէ հրաւեր լինել բարեխնդիր Բանասիրաց ջան դնել և կրթիլ 'ի հմուտութիւն կենցաղօգուտ լեզուաց : Եւս եղև յորդոր և զարգացելոց 'ի Վերթողութեան այլաձայն լեզուաց փութաջան մտօք 'ի լոյս ընծայել զպիտանի պիտաւնի գործիս լեզուագիտութեան 'ի յագուրդ մտաց լեզուասէր համբակաց : Սոյն այս և մեզ գեղեցիկ յորդոր և տիրապէս շարժառիթ ձեռնամուխ լինել լոյ յառաջիկայս գործ ներվարժութեան քերթուածոց լեզուին Սուտաց :

Եւ որով այլ իմն իրաւացի նպատակ առաջի կաջոյց զկարեւորութիւն այսր գրուածոյ . այն է՝ գեղեցիկ փափաք մերս դպրոցի դեռաբոյս լեզուասիրաց : Որոց աննահանջելի տենչ անդուլ բերեալ յուսումնական հրահանգս՝ գուշակէ արդեօք թեւ կոխել նոցա երբէք յարգասիս բարեաց 'ի մեծապանծ Վայսերութեան Սուտաց :

Եւս զի՝ այս բարբառ և՛ պիտանի և՛ կարեւոր նկատմամբ քաղաքականութեան և վաճառաշահութեան՝ այնպիսի մեծազօր ազգի, որոյ Եւքնակալութիւն տիրէ ոչ ընդարձակութեան մեծամեծ աշխարհաց և եթ . այլ մանաւանդ յոլովագոյն այլալեզու ազգաց և ազանց : Իսկ բարգաւաճ արգասաւորութիւն երկրին մատակարարեալ զանչափ սնունդ :

վաճառաշահ ազգաց՝ յորդոր մատուցանէ հեռաբնակ ազանց վաճառակցիլ ընդ իրերաց, և կապակցիլ քաղաքական միաւորութեամբ :

՚Ի վերայ այսր ամենայնի, այս լեզու թէն ՚ի կա տարելութիւն վերոտնեալ հետզհետէ յիւրոց Վերթողաց՝ ոչինչ նուազ քան զայլ բարբառ եւրոպեան գիտէ պանծալ յիւր քաղցր և ՚ի ճոխ պերճախօսութեան, ունելով զականաւոր գրիչս և ոչ սակաւ Հեղինակս : Իայց սակայն զարմանք մեծ, զի սա կառուց է ծանուցեալ արտաքոյ մեծի Տէրութեան : Զգիտեմ ում ումեք ընծայելի այս դանդաղութիւն, եթէ ոչ նիաղութեան գործեաց արուեստիս Վերթողութեան . որ է մի միայն միջոց տարածելոյ զուսումն լեզուագիտութեան : Իսկ՝ Վերմանացի լեզուագէտք, որպէս և Վաղղիացիք գուն գործեցին պանծալի ջանասիրութեամբ հնարել զգործիս հրահանգիչս լեզուին Ռուսաց . սակայն և այնպէս չէ տարածեալ տակաւին այս բարբառ ընդ Լուրդիա, թող թէ ՚ի հեռաբնակ ազինս աշխարհի :

Սի՞նչ ապա ասելի զազգէ մերմէ Հայկազեան, որոյ սփռեալ ՚ի լայնածաւալ մեծի տէրութեան Ռուսաց իբրև ծարաւի առ աղբեր մնայ սպասէ ցարդ տեսանել ուրեք քերթողական իմն գործի Ռուս բարբառոյ . և այնու ապա մատչիլ յարբումն և ՚ի զովացումն արդար ծարաւոյ և իրաւացի տենչանացն :

Ուրեմն իրաւացի դատիլ յողջախոհ Բանասիրաց արդարև ոչինչ երկբայելի է ձեռնարկութիւն մեր ՚ի սոյն, որովհետև չիք տեսեալ ցարդ յազգի

մերում քերթողական գործի հրահանգիչ Ստև
բարբառոյ :

Օ որ մեք յանձն առաք յօրինել յոճ պարզ և
'ի կարգ նոր ոչ սակաւ մանրախոյզ քննութեամբ
լստ բերման նոր Վերթողաց՝ 'ի դիւրութիւն ներ-
վարժելեաց 'ի նորահիմն Ստումնարանիո կառուցե-
ցելոյ 'ի մէջ : Երոց յառաջագէմ զարգացումն 'ի
մարդս մակացութեանց յիրաւի յորդոր լինի մեզ
այսուհետեւ ձեռնամուխ լինել վերին յաջողութիւն
յարտադրութիւն Վերականութեան 'ի Հայէ 'ի
Ստև ընդ երկաքանչիւր Բառարանաց :

Եւ այս ամենայն բազմաջան երկասիրութեանց
և զգուշաւոր քննութեանց տրիտուր , ոչ այլ ինչ՝
քան թէ ներողամիտ կարեկցութի մարդկօրէն վրի-
պանաց զոյգ ընդ գովելի յառաջագիմութեան ա-
շակերտելոց 'ի սմին՝ մեզ հերիքասցի :

Digitized by Google

Науки пользуютъ вездѣ ,
Среди народа и въ пустыни ,
Въ градскомъ шуму и на единѣ ,
Въ покоѣ сладки и въ трудѣ .

Ломоносовъ .

Ուսմունք օգտաբեր 'ի վայրս համօրէն ,
'ի ժողովս աղքատ յամայնի անշէն .
Համբոխ քաղաքաց 'ի միայնութեան ,
'ի վիշտ 'ի վաստակ քաղցր 'ի հանգստեան .

Լոմոնոսով :

РОССИЙСКО-АРМЯНСКАЯ

ГРАММАТИКА

ՎԵՐԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԹՈՒՍԵՐԻՆՆԵՐԵՐԻՆ

ПРЕДВѢДЕНІЕ

ՆԱԽԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Վերականուրթին է լրուեստ անվրէպ խօսելոյ
և անթերի շարագրելոյ : Ըստ է ընդհանուր սահ-
ման պատշաճեալ քերականութեան ամենայն լե-
զուաց . նմին իրի Վերթողք Ուսաց յատկապէս
սահմանեն զքերականութիւն լեզուի իւրեանց պս-
պէս . * Վերականութիւն Ուսաց է մակացու-
թիւն ուղիղ շարակարգելոյ զմասունս բանին, թէ՛ ի
խօսիլ և թէ՛ ի գրել զբարբառ ուսական : Ըրդ՝
խօսիլ և գրել զբարբառ ուրուք լեզուի՝ ոչ այլ ինչ
է, եթէ ոչ՝ բացատրել զխորհուրդս մտաց . ի ձեռն
բառից՝ բանիւ : Ըպա ուրեմն բանն կամ խօսքն են
նշանք խորհրդոց . որք ձևանան կամ ի ձեռն լեզուի,
և կամ ի ձեռն տառից գրելոց և ձևացելոց ձե-
ռամբք : Խօսք ըստ երկրորդ առման՝ ձևանան այ-
բուբենիւք, որք միակ կամ բազում բաղկացուցա-
նեն զվանկս . և վանկք զբառս, յորոց կազմի բանն
կամ խօսքն :

БҮКВЫ . Տառի Ուղևորություն .

2. Տառի Ուղևորություն 35 . որոշ ձևեր ոչ շատ տարբերին 'ի դրոշմի Վաղմատացուց . որպես և լեզուն , որ է գրաբան ուղևորություն . զորմէ խօսեցուց ուրոյն 'ի վախճան գործոյս (826) : Այսպիսով վաղրի գնեմը զգործածական այբուբենս Ուղևորություն . զորս կարգաւորեալ Վերթողաց նոցին գեղեցկացուցին ըստ համեմատ ձևոյ եւրոպեան տառից , և ըստ հնչմանց նոցա յարմարեալ : Իստ որոյ և մեր նշանակեմք հանդերձ նոր անուամբք , թողեալ զբուն հնչմունս և զանուանս առնթեր դաղմատական տառից յիւրում տեղւոյ (829) :

Չոր և անորոշից ալֆաբետից անուանց .

Երևու սիր.	Բուր. սիր.	Նոր անուն.	Չորս-թիւն.	
А	а	а	ա .	ա . 1
В	б	бе	պէ .	պ . 2
В	в	ве	վէ .	վ . 3
Г	г	ге	դէ .	դ . 4. 5.
Д	д	де	դէ .	մ . 5
Е	е	э	է .	է . 6.
Ж	ж	же	ծէ .	ծ . 7
З	з	зе	դէ .	դ . 8
И	и	и	ի . ,	ի . 9.
І	і	і	ի .	ի . 10
К	к	ка	աւ .	բ . 11
Л	л	эль	էլ .	լ . 12
М	м	эмб	էմ .	մ . 13
Н	н	энь	էն .	ն . 14
О	о	о	օ .	օ . 15
П	п	пе	իէ .	փ . 16.
Р	р	ерб	էր .	ր . 17
С	с	эсб	էս .	ս . 18
Т	т	те	իւ .	թ . 19
У	у	у	ւ .	ու . 20
Ф	ф	эфб	էֆ .	ֆ . 21
Х	х	Ха	խա .	խ . 22
Ц	ц	це	յէ .	ց . 23
Ч	ч	че	չէ .	չ . 24
Ш	ш	ша	շա .	շ . 25
Щ	щ	ща	շա .	շ . 26
Ъ	ъ	ерб	էր .	. 27
Ы	ы	еры	էր .	ը . 28
Ь	ь	ерь	էր .	. 29
Ѣ	ѣ	ѣ	էէ .	է . 30
Э	э	э	է .	է . 31
Ю	ю	ю	իւ .	իւ . 32
Я	я	я	էա .	էա . 33
Ө	ө	ө	իւէ .	թ . 34
У	у	у	ի .	ի . 35

3. Տառք Ուղղակի բաժանին 'ի Գլասնյա Վան-
նիյէ, Չայնաւոր, կամ Самогласныя Սոնորանիյէ,
Լնքնաձայն . 'ի Безгласныя Վեղղանիյէ, Լնձայն,
կամ Полугласныя Փոլղղանիյէ, Կիտաձայն . 'ի
Двугласныя Տվղղանիյէ . Երկբարբառ . և 'ի Со-
гласныя Սղղանիյէ . Բաղաձայն :

4. Չայնաւորք ինքնին հանեն զձայն առանց օ-
ժանդակութեան այլոց . և են 12 . ա, Ե, ի, օ, ւ,
Կ, Բ, Յ, յ, օ, Ե, Կ . Են որք ասին պարզ, որպիսի
են ա, Ե, ի, օ, ւ, Յ, Կ . Եւ են որք ասին բաղա-
դրեալ . որպիսի են ի, Ե, Բ, յ, Ե .
Կէսք սաստկաձայն, որք են ա, Ե, ի, օ, ւ, Կ,
Բ, Կ .

Եւք մեղմաձայն, որք են Բ, յ, Ե .

Լնձայնք չունին ձայն ինչ, այլ վարին արտասանել
զբաղաձայնս սաստիկ կամ մեղմ . և են կրկին Բ, Ե .
մին կոչի Твердый знак Բ (Բաւարի զնա) . Լշան
ազդու . և միւսն՝ Мягкий знак Բ (Բաւարի զնա) . Լշան
նայ :

5. Երկբարբառք կամ երկձայնք յերկուց ձայ-
նաւորաց 'ի մի վանկ, միանան անկորուստ պահելով
զերկաբանչիւր ձայնս 'ի միում ժամանակի արտա-
սանութեան . որք և բաժանին 'ի Двугласныя яв-
ственныя Տվղղանիյէ եւ Վղղանիյէ . Երկբարբառք
յայտնիք, և 'ի Попаенныя Փոթեանիյէ . Գաղտնիք .
Լաւընքն կազմին յերկուց ձայնաւորաց, յանգեալք
'ի Ե, և արտասանին միով հնչմամբ . որպիսի են ай,
ей, ій, ой, уй, որպէս Мой Ե, Дуй Ե, Ե .
Ե, Ե :

Երկրորդքն են տառքս Ե, Ե, Ե . առաջինն 'ի սկիզբն,
'ի մէջն, և 'ի վերջն բառից զկնի ինչ և իցէ ձայնա-
ւորաց՝ արտասանի որպէս Ե . երկրորդն Ե, և եր-
րորդն Ե (35) :

Յերկբարբառից կազմին եռբարբառք՝ երբ զկնի
այնց հետեւի տառս Ե, և առաջի տառիս Ե, զնի ձայն

նաւոր ինչ . զք Моей Пѣтѣ, Воюй Пѣтѣ, являя ,
 եւ լիպ , և :

6. Իսկ բաղաձայնք արտասանին 'ի ձեռն ձայնա-
 ւոր տառից , և են 21 . 6 , в , г , д , ж , з , к , л , м ,
 н , п , р , с , ш , ф , х , ц , ч , ш , щ , ѳ .

(Յորով 'ի սոցանէ են լծորդատառք . զի յաճախ
 փոխադրին 'ի տեղի իրերաց , մանաւանդ 'ի լծոր-
 դիւն . որք են г , д , ж , к , л , х , ц , ч , ш , щ .
 Ուր տառս г փոխի 'ի ж , ж 'ի д , և 'ի з . к 'ի ч ,
 х 'ի ш . ц 'ի с , ч 'ի ш . ш 'ի с . щ 'и сш , և :
 Որպէս ահա յայտ յանդիման տեսանի 'ի հետևեալ
 օրինակս :

О произношеніи буквѣв .

() Բինախ սակս արտասանութեան որոնս ցատից :

Ի ռուս բարբառ սովորաբար տառք որպէս
 գրին՝ այնպէս արտասանին ըստ բնիկ հնչման . սա-
 կայն առ մեղմ և թոյլ արտաբերելոյ աւանդին 'ի
 Վերթողաց ինչ ինչ բացառոցութիւնք : () Բինակ
 իմն՝ տառքս 6 , в , д , ж , з , յառաջ քան զտառս
 к , п , с , ш , ф , х , ц , ч , ш , щ , ևս և ѳ , ѳ ,
 արտասանին՝ 6 որպէս п , в որպէս ф , д որպէս ш ,
 ж որպէս ш , з որպէս с . Տես զկնի :

А . Բ .

7 . Բայ տառ սովորաբար արտասանի որպէս մերս
 ա . զք .

Вода .	Ս օրմ .	Յ ուր .
Книга .	Վ ինդա .	Պ իրք .
Раба .	Ս ապմ .	Բ ցախին .

Б . Պ .

8. (Յառուկ ձայնն է պ . բայց երբ յառաջէ քան
 զբաղաձայնս к , п , с , ш , ф , х , ц , ч , ш , щ , ևս
 և քան զկիսաձայնս ѳ , ѳ , հնչէ որպէս բ . զք .

Веру .	Պէտւում .	Բմբռնեմ .
Обшираю .	() Բնիւնայիւ .	Շփեմ .
Обходитъ .	() Բնօտիւն .	Շքշէլ .
Ознобъ .	() Կնծբ .	Դող .

B. Վ .

9. Յատուկ ձայնն է վ . բայց երբ յառաջէ քան զբաղաձայնս կ , փ , ս , թ , ֆ , ք , ց , ղ , ճ , յ , և և Ե , Ե , արտասանի որպէս ֆ . զք .

Вижу .	Վիժում .	Տեսանեմ .
Вдова .	Վիւով .	Լորի կին .
Вступать .	Ֆնիւնիւն .	Ստանել .
Ломоносовъ .	Լոմոնոսով .	(յատուկ անուն) .
Второй .	Ֆրուէյ .	Երկրորդ .

Г. Գ . Կ . Ն .

10. Սովորաբար հնչէ որպէս զ . մանաւանդ 'ի սեռական հոլովն . զք .

Глава .	Գլուխ .	Գլուխ .
Глина .	Գլինա .	Կաւ .
Моего .	Սոյեղծ .	Իմոյ .
Всего .	Վսեղծ .	Լմենայնի .

Երբեմն հնչէ որպէս հ սաստկաձայն . մանաւանդ 'ի դաղմատական և յայլազգական բառս . զք .

Гиспанія .	Տիսփանիա .	Սպանիա .
Горшанъ .	Տօրանայ .	Պալատ . որկոր .
Погасать .	Փօհասան .	Շիջանիլ .

Երբեմն հնչէ որպէս կ . և երբեմն որպէս խ և ք յառաջ քան զտառս Ե . այլ 'ի հասարակ խօսս արտասանի յաճախ որպէս վ . մանաւանդ 'ի սեռական հոլովն . զք .

Галка.	Կակա.	Բու.
Гимназія.	Կենսական.	Սարժարան.
Петербург.	Փէթերբուրգ.	Բեդրպուրկ.
Сибирь.	Սիբ.	Չին.
Хорошего отца.	Խորոջալօ օրհն.	Բարւոյ հօր.

Д. Տ.

11. Հետուկ ձայնն է տ, բայց յառաջ քան զտառս կ, п, с, ш, ф, х, ц, щ, ևս և ծ, ք, հնչէ դ. զր.

Доброша.	Տօբրօն.	ԲարուԹին.
Догадка.	Տօղադրա.	Սարժիք.
Народъ.	Նարօդ.	Ազ.

Е. Ե. Ե.

12. Այս ձայնաւոր տառ քառակի արտասանմի. նախ 'ի սկիզբն ուռն բառից, ևս և զկնի ձայնաւորաց հնչէ իբրև եէ. զր.

Единъ.	Եւրին.	Սի.
Есмь.	Եսմ.	Եմ.
Большое.	Սլէխօեէ.	Սեծ.

Երկրորդ՝ զկնի տառիցս ж, ц, ч, ш, щ, հնչի որպէս օ. զր.

Желтый.	Չիւլի.	Չեղին.
Черный.	Չօւրի.	Սեւ.
Счетъ Կամъ щетъ.	Սլի.	Նաչի.

Երրորդ՝ 'ի սկիզբն բառից առեւոյ յօտար լեզուաց, նա և առաջի բաղաձայնից հնչէ որպէս փակ է դադղիացւոյ. զր.

Ескадра.	Եսկադրա.	Սաւահանդէս.
Вещь.	Սէշ.	Իր.

Дерево.	Տէրէւ.	Ճառ.
День.	Տէ.	Օր.
Лице.	Լիցէ.	Երես.

Զորորդ՝ 'ի նուազական աւարտն ԵԿԻ, նա և 'ի յանգս հոլովից ԼԵ, այս տառ արտասանի իօ յոյժ արագ ըստ մոսկովեան արտասանութեան (յյյ)։ Երբեմն 'ի վերայ դնի զոյգ կէտ, և մերձենայ զաղ զիական և այլազգական հնչմանս Եօ. մեզ. տիօշ, զր.

Кулекъ.	Բուլի.	Պարկ փորրիկ.
Огнемъ.	Օդիմ.	Հրով.
Везеть.	Վէշի.	Տանիս.
Мѣдъ.	Մեդ.	Մեղք.
Тѣща.	Թեշա.	Օղբանչ.

Ж. Վ.

13. Յատուկ ձայնն է Ժ. բայց յառաջ քան զտառս Կ, Ս, Շ, Փ, Խ, Ը, Գ, Պ, Պ, Լ և Ծ, Ե, հնչէ որպէս շ. զր.

Животъ.	Վիվի.	Կեանք.
Желаніе.	Վէլանիէ.	Փափաք.
Воздержаніе.	Վօչէրժանիէ.	Վուժկալութիւն.
Ложка.	Լոշա.	Վրդալ.
Мужъ.	Մուշ.	Եւր.

3. Օ.

14. Յատուկ ձայնն է զ. բայց յառաջ քան զտառս Կ, Ս, Շ, Փ, Խ, Ը, Գ, Պ, Պ, Լ և Ծ, Ե, հնչէ իբրև մերս ս. և երբեմն շ. մանաւանդ երբ է նախդիր. զր.

Зима.	Օիմ.	Չմեռն.
Изобиліе.	Իշովիլիէ.	Շուատութիւն.
Разсужденіе.	Րասոժմէնիէ.	Վատումն.
Разъ.	Րաս.	Լնդամ.
Изъ шести.	Իշէսի.	Վեցից.

И й, Լ Ի. Ի. օ.

15. Զայնաւոր տառքս արտասանին յարկապէս
ի. բայց առաջինն առեալ 'ի վերայ զնշանագիծս
սուղ. հնչէ յ. իսկ երկրորդն i միայն յայնժամ
գրի յայս ձև՝ երբ հետեւեալ տառն է ձայնաւոր, բայց
'ի բառէս Міръ Խ'իւր. Լ'շխարհ. (669). զր.

Истинно .	Ի'սթինո .	Ճշմարտիւ .
Истина .	Իսթին .	Գնալ .
Исусъ .	Իսուս .	Յիսուս .
Принимаю .	Փր'իմսկիւ .	Ընդունիմ .
Великій .	Վ'ելիկի .	Ս'եծ .

К. Л. Վ. Լ.

16. օտարակ ձայն սոցա է ք. Լ. զր.

Красота .	Ք'րասոթիւ .	Գեղեցկութիւն .
Ласкаю .	Լ'ասկսիւ .	Փաղաքշեմ .

М. Н. Ս. Վ.

17. Լ'առաջինն արտասանի մ. Լ. երկրորդն 'ն. զր.

Много .	Ս'ոնո .	Բազում .
Накшо .	Ն'իսիւ .	Ու գը .

О. ().

18. Լ'յո ձայնաւոր սովորաբար հնչէ սուղ, մա,
նաւանդ 'ի հասարակ խօսակցութիւնս. սակայն յա-
ռաջ քան զբաղաձայնս. որք ունիցին զտառսն է,
հնչէ նայ. զր.

Облако .	()'ոլաս .	Լ'մն .
Хочу .	Խ'ոչիւ .	Լ'ամիմ .
Больно .	Վ'ոլն .	Լ'ջատորէն .

П. ֆ.

19. Յատուկ ձայնն է փ. բայց երբեմն հնչէ
բ. զբ.

Правда. փոփոխ. ճշմարտութիւն.

Паяю. փափայլում. լածոցականեմ.

Р. ռ.

20. Րոյ տառ սովորաբար արտասանի որպէս
մերս ր. բայց յաճախ հնչէ ո. մանաւանդ յայլազ-
գական բառս. զբ.

Работа. ռապօրեմ. ջանաշուծիւն.

Равный. ռաւելի. հաւասար.

Роза. ռօզա. յարդ.

С. յ.

21. Յատուկ ձայնն է ս. այլ յտառը քան ըզ-
տառս 6, г, д, ж, նաև յօտար բառս ինչ յա-
ռաջ քան զտառս ж, р, հնչէ որպէս զ (671) զբ.

Слово. յօվ. բառ.

Сборъ. Օպեր. զտնամարումն.

Исмаи́лъ. իսմայիլ. իսմայէլ.

Т. թ.

22. Րոյ տառ արտասանի որպէս թ. բայց եր-
բեմն պիւղաղջ հնչէ. զբ.

Теплота. թեթլեմ. ջերմութիւն.

Требую. թաւեպոյիւ. զխահանջեմ.

Они́ человекѣвъ. () լիւթիւթիւթիւ. ի մարդկանէ.

У. լ.

23. Րոյ ձայնաւոր ունի յատուկ և միակ ձայն
ու. զբ.

Упованіе . Ռեզոլուցի . Յիս .
 Кому . Քոմի . Որում .

Ф . ֆ .

24 . Յատուկ ձայնն է ֆ . ֆր .

Фіалка . Ֆիալա . Սանուշակ .
 Фунт . ֆունտ . Լիպրէ .

Х . Խ .

25 . Լիս տառ արտասանի որպէս Խ . ֆր .

Хвала . Խալա . Գովեստ .
 Сахар . Սախար . Շաքար .

Ц . Ч . օ . Չ .

26 . Լիւաջինն արտասանի ց . երկրորդն չ . ֆր .

Цѣна . Յէն . Գին .
 Тронца . Թոնցա . Երրորդութիւն .
 Чтеніе . Չիէնիէ . Ինթերցանութիւն .
 Начало . Լալալ . Սկիզբն .

Ш . Ш .

27 . Լիս տառ հնչէ որպէս շ . ֆր .

шуп . Շոփ . Գունտ ինչ .
 Прошу . Փոշու . Լիւաջեմ .
 Ширю . Շիրիւ . Լիւաջեմ .

Щ . Щ .

28 . Լիս սեպհական տառ լեզուին Ուսաց քա-
 ղադրեալ է ՚ի տառիցս ш , ч . ուստի հնչէ շշ .
 կամ սշ . ֆր .

Щастіе. Счастіе. Շ ւ ա ի ե ի թ . Ս ւ ա ի ե ի թ . Լ ր ջ ա ն կ ու թ ի .
 Прощаю . Փ ա ղ չ ա ի . Լ ր ե ի մ .
 щедрый . Շ ք ե ի յ . Լ ա տ ա ձ ե ու ն .

Լ ա ջ ի ն բ ա ու ն գ Ր ե ա լ Ս խ ա ի ե , ը ս տ ա ռ
 դ ի Վ ե Ր թ ո ղ ա ջ հ ա մ ա Ր ի ք ա զ զ Ր . ու ս տ ի ք ի խ ա ն
 ա յ ս Ր տ ա ու ի ա , վ ա Ր ե ն ս Շ յ ը ն տ ի Ր բ ա ն ա (674) .

б . в .

29 . Ս դ ք ա չ ու ն ի ն ս ե ա հ ա կ ա ն ձ ա յ ն . ա յ լ տ ա ն ձ ա յ ն
 ն ա ի ը ն թ ա ջ բ ա ղ ա ձ ա յ ն ի յ , որ ո վ և կ ո չ ի ն ա ն ձ ա յ ն
 կ ա մ կ ի ս ա ձ ա յ ն . (4) : Լ ա ջ ի ն ն 'ի յ ա ն ք ա ս ա ս տ ի կ
 հ ն չ ե լ տ ա յ . և ե Ր կ Ր ո Ր դ ն ' մ ե ղ մ և ն ա յ . զ Ր .

Павлинъ . Փ ա Վ ի թ . Ս ի Ր ա մ ա Ր դ .
 Падежъ . Փ ա դ յ թ . հ ո լ ո վ .
 Спаль . Ս ւ ա յ . Ս լ ո ղ ո վ ա տ ի կ .
 Нѣжность . Լ յ թ ա յ թ ի յ . Փ ա փ կ ու թ ի ու ն .

30 . Լ ա լ յ ո Ր ժ ա մ գ տ ա ն ի ն ս ո ղ ա 'ի մ ջ բ ա ու ի
 ի ն չ ' հ ն չ ե ն թ ո յ լ ի և յ . զ Ր .

Здоровье . Օ ո ո ո թ լ թ . Լ ա ո ղ ջ ու թ ի ու ն .
 Восемью . Ս յ ե ի ե . Ս լ թ ի ջ ա .
 Возбъреніе . Ս օ ջ ե ա ո թ ի ե . Ս Ր դ զ ի ո .
 Объясненіе . Օ յ յ ե ա ն թ ի ե . Լ ա ջ ա տ Ր ու թ ի ու ն .

Հ ա ու ն մ տ ա ն է 'ի մ ջ ա ծ ա ն ջ ա կ ա ն ա ն ու ա ն յ , որ ո յ
 ն ա ի ս ա տ ի ա յ յ ա ն դ ի 'ի ա , ա ծ , և ն . զ Ր ս ի ա , ս ի ա -
 ный . լ ա :

Ы .

31 . Լ ա բ ա ղ ա դ Ր ե ա լ ձ ա յ ն ա ո Ր ի բ Ր և ե Ր կ բ ա ռ
 բ ա ո ու ն ի մ ա ն ա ո Ր հ ն չ ու մ ն ը ի յ ո յ ժ ա Ր ա դ , կ ա մ
 ո Ր ա կ ա ը , ի , զ Ր ե Ր բ ե մ ն ա յ ս ա կ ա 'ի կ ի Ր ա ծ ե մ ը .
 օ Ր ի ն ա կ .

Буквы .	Պատկեր .	Տառք .
Мы .	Մենք .	Մենք .
Яицы .	Լատինյան .	Չուք .
Высокіѣ .	Վերին . կամ	Բարձր .
	Վերին .	

8. Լ .

32. Լայն ձայնաւոր սեպհական լեզուին Ուս-
նաց, 'ի սկիզբն բառից հնչէ եէ. 'ի մէջն ին . և յա-
ւարտն ե . զր .

Ѣсть .	Լէսի .	Ուտել .
Ѣхать .	Լէսալի .	Ղանալ .
Нѣтъ .	Լէվ .	Ոչ .
Отѣзжаніе .	()Լեյթանի .	Չու .
Послѣ .	Փոսլ .	Չետոյ .
Нынѣ .	Լեյն .	Լայժմիկ .

9. Լ .

33. Լայն ձայնաւոր հնարեալ է սակս յունա-
կան բառից . որոյ յատուկ ձայն հնչի է . զր .

Элегія .	Լեյլի .	Ողբերգութիւն .
Эпо .	Լէո .	Լայս .
Эхо .	Լէո .	Լրձագանդ .

10. Լ .

34. Լայն բաղադրեալ ձայնաւոր հնչէ իւ , կամ
եու . զի բաղկանայ 'ի տառիցս і о . զր .

Люблю .	Լիւպլու .	Սիրեմ .
Благодарю .	Պաշտօտալու .	Շնորհակալիմ .
Юношество .	Լոսնօշեսթիւ .	Սանկուլթիւն .

я. Եւ.

35. Եւս երկարաւ ձայնաւոր երրակի արտա-
սանի. 'ի սկիզբն բառից եւ. 'ի մէջն իա Թոյլ. յա,
ւարտն ե. դր.

Яблоко .	Եփուլօք .	Եփնձոր .
Мясо .	Սիւս .	Սիւ .
Княгня .	Քնիւղիւ .	Եփանուհի .

Ө. v. Ծ. Ի.

36. Քերթողք զայսոսիկ ձայնաւորս առեալ 'ի
Յունաց վարեն 'ի յունական բառս, ուստի առա-
ջինն հնչէ Թ՛հ. որպէս Փ. իսկ երկրորդն երբ յա-
ռաջէ քան զձայնաւորս հնչէ վ. և երբ դնի 'ի
սկիզբն բառից և զինի բաղաձայնից հնչէ ի. սակայն
զայս տառ այժմ ոչ դնեն 'ի կարգս տառից Ռու-
սաց. այլ օտար համարին. օրինակ .

Өаирѣ .	Թօօիւր .	Թէպարոն .
Өмїамѣ .	Փիմամ .	Եփունկ .
Евангеліе .	Եփանգիլի .	Եփտարգն .
умѣ .	Սիւ .	Երգ .
Мро .	Սիւս .	Սիւսն .

О СЛОГѢ И СЛОВѢ

Ղիւիւիւ 'ի վերոյ վանից և բառից.

37. Սանկն կազմի յօղաւորութեամբ ձայնաւո-
րաց և բաղաձայնից. որ արտասանի միով հնչմամբ
և կոչի առ Ռուսս Складъ Սլуш. կամ Слогъ
Սլոշ. դր. да րա. за րա. рабъ արա. лѣ. Եւ որք
կազմին 'ի ձեռն միաձայն տառիցս, а, е, ѣ, о. և

КНИГА ПЕРВАЯ

Գ Ի Ր Վ Ե Ռ Ե Ջ Ի Ն

О Частяхъ рѣчи и свойствахъ оныхъ.

(Հարգու ուրի հասանք բանի և յարկութեանց նոցին :

40. Երկու բանի են բառք . որոց կարգաւ դա
սաւորութիւն կազմէ զխօսս , և ասի շարադրութի :
Եւ յառաջիկայն լեզուս բազմապիսի են բառք ,
յորոց կազմի բան . որ առ Սուսս կոչի Բնչն Սեղ .
ք լրացուած , նմին իրի Վերթօղք բաժանեցին
յուծ , անուանելով զայնս Частя рѣчи Գծի
Եւ յի . ք Ստուգք բանի . ըստ որում յիշէ և մերս
Կաւիծ անյազլ յասեւն . * Վերթօղք զամենայն
բան յուծ մասն ժողովեցին || :

Երիտոտէլ եդ զերկու մասունս բանի՝ Լնուն
և Իայ : Լնայեա գնեն և Վերթօղք Լրաբացոց ,
առ որս հինն բանի ենթագրի բայն . յորմէ զղիին
այլ ամենայն մասունք , ըստ յատկութեան լեզուի
իւրեանց : Վերթօղք Սուսաց եօթն և եւ ճա
շուեն , մի համարեալ զընդունելութիւնն ընդ բային
և ընդ ածականաց : Եւ մեր ընդ այլոց բազմաց
զհասարակաց շաւիղ կալեալ գնեմք ըստ կարգա
դրութեան նոցա :

- | | | |
|-----------------|-------------|------------------|
| 1. Имя . | Ինա . | Լնուն . |
| 2. Мѣстоиміе . | Սեղիւնի . | Կերանուն . |
| 3. Глаголь . | Դ լաղլ . | Իայ . |
| 4. Причастіе . | Փոխակիւնի . | Ընդունելութիւն . |
| 5. Нарѣчіе . | Լաւելի . | Լաւբայ . |
| 6. Предлогъ . | Փոխակ . | Լաւադրութիւն . |
| 7. Союзъ . | Սեղ . | Շաղկապ . |
| 8. Междометіе . | Սեղիւնի . | Սիջարկութիւն . |

ԳԼՈՒԽ ԸՌԵՋԻՆ

О Имени.

Հարգաւ Լուսան.

41. Լուսան 'ի կարգի մասանց բանին՝ զառաջին ունի զտեղի, որպէս 'ի մեզ, նոյնպէս և 'ի Ուսան. որ յորջորջէ զիրն, կամ նշանակէ զէութի և զյատկութիւն իրիք: Ուստի և բաժանի 'ի գոյական և յածական. ըստ որում նշանակող զայս ինչ՝ ասի գոյական, որ ինքնին վարի 'ի բանս. իսկ ըստ որում նշանակող յատկութեան իրին՝ ասի ածական. իբր թէ ածի 'ի վերայ գոյականին՝ առ 'ի բացատրել զորպիսութիւն նորա: Լուսանպի ածականք լեզուին Ուսանաց ունին զերիս սեռս և տարբեր հոլով մունս, ևս և սեպհական ածանցմունս, նորին աղու դաւ 'ի դէպ է նախ՝ քննել զյատկութիւնս և զպարագայս գոյականաց. ապա կարգել զածականս. ընդ սեպհական հոլովմանց, նա և զթուական անուանս այլովքն հանդերձ:

ՅՕԴՈՒԱԾ ԱՌԱՋԻՆ

О Раздѣленіи и Склоненіи именъ существительныхъ.

Հարգաւ Լաթանման և Հոլովան գոյականաց:

42. Գոյական անունն՝ ը Ուսու. Существительное имя Угнѣнѣнѣнѣнѣնիոէ իմեա ձայնեալ՝ բաժանի 'ի յատուկ Собственное Угнѣнѣնѣնիոէ. 'ի հաւաքական Собирательное Угнѣнѣнѣնѣնիոէ. և յընդհանուր Наричательное Угнѣнѣнѣնѣնիոէ: Լուսան յայտ առնէ զմի միայն անհատ կամ իր. որպէս Моисей Սօհեկ, Սոփսէս. Москва Սօսիւա, Սոսկով. Нева Սեւա. Սեւա, ինչ:

Երկրորդն յայտ առնէ զբազում անհատս կամ իրս հաւաքեալս. որպէս, полкъ քօլք, խումբ. лѣсъ, անտառ. ինչ: Իսկ երրորդն ընդհանրապէս

նշանակէ զայլեայլ իրոյ, և ասի զբազում անհատից և իրաց. որպէս **человѣкъ** ցեւեկէ*, մարդ. **пшеса** փիֆյա, թռչուն. **дерево** փէրէվ, ծառ. **домъ** փոժ, տուն, ևն :

43. **І**բդ՝ այս ամենայն գոյական անունք՝ են հոլովելիք. որոց փոփոխեալ ՚ի յանգս՝ լինին սեռ. տր. ևն : **І**սլ ըստ յատկութեան լեզուին Ռուսաց, են առ նոսա վեց հոլովք. կոչականն նոյն համարելով ընդ ուղղականին : որք են .

Именищельный .	Իմնիշէլիյ .	Ուղղական .
Родительный .	Ռօտիլիյ .	Սեռական :
Дательный .	Տաժիլիյ :	Տրական .
Винительный .	Վինիլիլիյ .	Հայցական .
Звательный .	Օվաժիլիլիյ .	Կոչական .
Творительный .	Թաւօտիլիլիյ .	Գործիական .
Предложный .	Փռեալիլիլիյ .	Երկրական .

44. Իսկ հոլովմունք Ռուսաց ՚ի չորս վերածին . զորս դիցուք կարգաւ՝ նշանակելով զտարբերութիւն և զծանօթութիւնս այլովքն հանդերձ :

Падежи именъ существительныхъ .

Հոլովք գոյականաց .

45. Ի քննութեան անդ յատկութեանց և պարագայից անուանց, տացուք ըստ բաւականին զկարեւոր տեղեկութիւնս ՚ի վերայ իւրաքանչիւր հոլովից և հոլովմանց, նշանակելով զսեռս արականաց և իգականաց հանդերձ օրինակօք . զորս թողաք յաւարտ հոլովմանց ՚ի դիւրութի համբակաց, ըստ դասաւանդան կարգի քաջ Վերթողաց (109) :

Վառեակ հորովմունք դրական անուանց :

Գրություն	Խ հորովմունք ուսնի դրանդս	Բ հորովմունք ուսնի դրանդս	Գ հորովմունք ուսնի դրանդս	Դ հորովմունք ուսնի դրանդս
	А. Я.	Ъ, Е, О, Н, Ъ.	Я. А.	Ъ.

Լրացական .

Ուր.	а, я, уя, ея, ія.	б, е, о, ѣ, ъ, іе, ѣе.	мя, ча, я.	ъ.
Սե.	н, а,	я.	ени, ши.	н.
Տե.	ѣ, у,	ю.	ени, ши.	н.
Հայր.	у, ю.	а, я, б, е, о, ѣ, ъ, іе, ѣе.	мя, ча, я.	ъ.
Գոր.	ою, еѣ, ею, еѣ.	омѣ, емѣ.	енемѣ, шемѣ.	ію, ѡю.
Նախ.	ѣ, н.	ѣ, ім, ѣѣ.	ени, ши.	н.

Զգեսական .

Ուր.	м, н, ія.	м, а, н, ія, ѣя.	ена, ша.	я.
Սե.	б, ѣ, еѣ, іѣ.	евѣ, онѣ, б, еѣ, іѣ.	енѣ, шѣ.	еѣ.
Տե.	амѣ, ямѣ.	амѣ, ямѣ.	енамѣ, шамѣ.	ямѣ.
Հայր.	б, ѣ, м, н, іѣ.	евѣ, онѣ, б, еѣ, іѣ, м, а, н, ія, ѣя.	ена, ша.	н, еѣ.
Գոր.	амѣ, ямѣ.	амѣ, ямѣ.	енамѣ, шамѣ.	ямѣ.
Նախ.	ахѣ, яхѣ.	ахѣ, яхѣ.	енахѣ, шахѣ.	яхѣ.

Այսպէս հորովին
Թուական անուանք
шмсаѣа, ѣ шѣма.

Այսպէս հորովին
пшпоѣб, со-
роѣб, девѣно-
сто, сшо.

Այսպէս
հորովին .
пѣшѣ, шѣшѣ,
сѣмѣ, во-
сѣмѣ, ѣѣ.

Հ Ո Ւ Ո Վ Ք Ա Յ Ա Վ Ա Ն Ա Ց

Ի ղ ա կ ա ն .

Ա ռ ա կ ա ն .

Ի դ ա կ ա ն .

Չ է լ լ Ք .

Ուղ.	աի, օի, Է, Իի, Եի, Է.	ալ, ա, յա, յ.	օե, օ, ԵԵ, Ե.
Սեւ.	ադո, յադո, Եդո.	ալ, օի, Իլ, Ել.	ադո, յադո, Եդո.
Տեւ.	օմու, Եմու.	օի, Եի.	օմու, Եմու.
Հայ.	աի, օի, Է, Իի, Եի, Է.	ալ, օլ, Ել, Ել.	օե, օ, ԵԵ, Ե.
Գրգ.	աիմ, օիմ, Եիմ.	ալ, օլ, Ել, Ել.	աիմ, օիմ, Եիմ.
Եւի.	օմի, Եմի.	օի, Եի.	օմի, Եմի.

Յ ր ի ա կ ա ն .

Ուղ.	աե, ա, Ե, Ի, Ե, Ե.	ալ, ա, Ել, Ել.	ալ, ա, Ել, Ել.
Սեւ.	աիմ, Եիմ.	ալ, օլ, Ել, Ել.	աիմ, Եիմ.
Տեւ.	աիմ, Եիմ.	ալ, օլ, Ել, Ել.	աիմ, Եիմ.
Հայ.	աե, աիմ, Եե, Եիմ.	ալ, ա, Ել, Ել.	ալ, ա, Ել, Ել.
Գրգ.	աիմ, Եիմ.	ալ, օլ, Ել, Ել.	աիմ, Եիմ.
Եւի.	աիմ, Եիմ.	ալ, օլ, Ել, Ել.	աիմ, Եիմ.

Ի ղ ա կ ա ն Ե ղ ա ն ա ի Հ ո լ լ լ ա ն .

46. Ի ն դ առ ա ջ լ ի ն Հ ո լ լ լ մ ա մ ը Հ ո լ լ լ ի ն ա մ ի ն ա յ ն
ա ն ու ա ն ը ա ռ ա կ ա ն ը , ի դ ա կ ա ն ը և Հ ա ս ա ռ ա կ ը՝ յ ա ն
գ ե ա լ ը՝ ի ա , և ի յ .

47. Склоненіе первое .

ւն . () ըինակ

Հորվման Գաղանն անուանց՝ յանգելոց 'ի ա .

А .

Единственное, Եւակի .

Множественное, Յոսակի .

Ուշ . Воево'д-а . Չորապէտ . Воево'д-ы . Չորապէտք .
 Սիւն . Воево'д-ы . Չորապէտի . Воево'д-ы . Չորապէտաց .
 Տգ . Воево'д-ի . Չորապէտի , Воево'д-амб . Չորապէտաց ,
 առ , 'ի .
 Հայ . Воево'д-у . ՉՉորապէտ . Воевод-ы . ՉՉորապէտու .
 Գոր . Воево'д-օյ . ՉՉորապէտու . Воево'д-амн . ՉՉորապէտօք .
 Նիւ . о Воево'д-ի . ՉՉորապէտէ : о Воево'д-ахб . ՉՉորապէտաց :

Един. Եւ .

Множ. Յոս .

Ո . Вод-а' . Չուր . Во'д-ы . Չուրք .
 Ս . Вод-ы . Չրոյ . Во'д-ы . Չրոյ .
 Տ . Вод-ի' . Չրոյ , առ , 'ի . Вод-а'мб . Չուրց , առ , 'ի .
 Հ . Во'д-у . ՉՉուր . Во'д-ы . ՉՉուրու .
 Գ . Вод-օ'ю . Չրով . Вод-а'мн . Չուրքք .
 Ն . о Вод-и . ՉՉրոյ : о Вод-а'хб . ՉՉուրց :

Գ Ի Ց Ե Լ Ի Գ

48 . ւն . Բստ առաջնոյն Հորվինն շնչաւորք՝ նովին
 վերջաւորութեամբ . և ըստ երկրորդին՝ անշունչք :
 Սակայն անուանց յանգելոց 'ի га , жа , ка , ха , ча ,
 ща , ща , սեռականն յանգի 'ի и . զք . слуга , ги ,
 ծառայ . յք . слуги , և : Ուր զկնի տառիցս г , ж ,
 к , х , ч , ш , щ . միշտ դնի и , և ոչ երբէք ы . Բստ
 որոյ բազում՝ ածական անուանք յանգին 'ի гѣй ,
 жѣй , և (149) .

բ . Ինուանց յանգելոց 'ի жа , ца , ча , ша , ща ,
 գործիականն յանգի 'ի ею , և ոչ 'ի ою . զք . царица ,
 թագուհի . գոր . царицею . և : Բստ բանաստեղ-
 ծից գործիական այսր Հորվի՝ յանգի՝ նա և 'ի ей և ой .

գ . Ինուանց յանգելոց 'ի жжа , кша , рча , рша ,
 ца , յոքնակի սեռականն յանգի 'ի ей . զք . парча ,

դիպակ . յոր . սեռ . парчей . Լյապէս և որոց
յոր . է՝ брыжжи , սեռ . брыжжей . мощи , мощей , ևն :
Սորս անեղականք են :

Դ . Լյուանց յանգեւոց 'ի յկա , չկա , իշկա , ևս և
յկա , ՚կա , յոր . սեռ . լինի այսպէս . кружка , բմ-
պանակ . кружек , բմպանակաց . ботка , ботек ,
տակաւս , ևն :

Ե . Լյուանց յանգեւոց 'ի бка , вка , дка , эка ,
лка , мка , пка , рка , ска , шка , յոր . սեռ . յանգի
'ի ок . փր . дѣвка , նաժիշտ , дѣвок . палка , палок ,
ջուլ . ևն : Լյուս այսմ լինին անեղականք՝ յանգեալք
'ի бки , вки , дки , ևն . փր . сливки , сливок , սեր .
чешки , чешок , համբիւ , ևն :

Զ . Լակ որոց յանգ է ба , га , ма , на , ра , ца , կամ
ьба , ьма , ևն , յոր . սեռ . լինի՝ кошна , копен ,
դեղ . сестра , сестер , քոյր . судьба , судеб ,
իրաւունք . шюрма , шюрем , բանտ . кайма , каем .
Լյուս այսմ . игла , ասեղն . յոր . սեռ . игол . игра ,
игор , խաղ . икра , икор , ևն :

49 . Թ . (Խինակ)

Գոյական անոսանց յանգեւոց 'ի я յեք բաղաձայնի .

Я .

Един . Եւ .

Множ . Յ .

Ո .	Богин-я .	Աճուհի .	Богин-и .	Աճուհիք .
Ս .	Богин-и .	Աճուհւոյ .	Богин-ѣ .	Աճուհեաց .
Տ .	Богин-ѣ .	Աճուհւոյ , սեռ , 'ի .	Богин-ямб .	Աճուհեաց , սեռ , 'ի .
Հ .	Богин-ю .	զԱճուհի .	Богин-ѣ .	զԱճուհիս .
Գ .	Богин-ею .	Աճուհեաւ .	Богин-ями .	Աճուհեգր .
Ն .	о Богин-ѣ .	զԱճուհւոյ :	о Богин-яхѣ .	զԱճուհեաց :

Един . Եւ .

Множ . Յ .

Ո .	Пул-я .	Գունիս .	Пул-и .	Գունեք .
Ս .	Пул-и .	Գնաոյ .	Пул-ѣ .	Գնաց .
Տ .	Пул-ѣ .	Գնաոյ , 'ի , ց , սեռ .	Пул-ямб .	Գնաց , 'ի , ց , սեռ .
Հ .	Пул-ю .	զԳունիս .	Пул-и .	զԳունիսս .
Գ .	Пул-ею .	Գնաով .	Пул-ями .	Գնաովք .
Ն .	о Пул-ѣ .	զԳնաոյ :	о Пул-яхб .	զԳնաց :

50. ւն . իւտ առաջնոյն հորովին ամենայն անուանք շնչաւորաց՝ յանգեալք ՚ի я, որպէս герцогиня, դքսուհի . монахиня, միանձնուհի, ւն . և ըստ երկրորդին՝ անուանք անշունչ իրաց . որպէս дьяня, սեխ . доля, մասն, ւն : իւյց անուանց յանգելոց ՚ի ня, և ՚ի ля . ևս և ՚ի йня, ьня, ыля, ьля, յդքսեռ . յանգի ՚ի ень կամ ՚ի ель . դր . башня, աշտարակ, башень . вишня, բաշ, вишень . земля, երկիր, земля .

Իւրաքայ եւ կանոնիս клешня, ճիրանք խեցեանի . յդք . սեռ . клешней . кухня, խոհերանոց . յդք . սեռ . кухонѣ, և кухней . цапля, թռչուն ինչ ջրային, цапель և цаплей . իւտ այսմ և անեղականքս յանգեալք ՚ի ли, ни . бредни, бредней, ցորդք . грабли, лей, տրմուխ . гусли, лей, տաւիղ . ясли, лей, մսուր . дровни, ней . пошевни, ней . ւն .

Դ . Իշուանց յանգելոց ՚ի дя, ՚ի ря, ևս և ՚ի ля, և ՚ի ня յետ ձայնաւորի, յդք . սեռ . յանգի ՚ի ей . դր . заря, արշալոյս . յդք . սեռ . зарей . дядя, дядей, հորեղբայր . шоня, ней . ցանցարկուծիւն . буря, փոթորիկ, бурей և бурь . доля, մասն, долей և доль . ւն :

51. Դ . () րինակ

Պարսկան անուանց յանգելոց ՚ի я յետ յայնաւորի :

Един . Եւ .

ІЯ .

Множ . Յո .

Ո .	Вишія .	Հռետոր .	Вишія .	Հռետորք .
Ս .	Вишія .	Հռետորի .	Вишія .	Հռետորաց ,
Տ .	Вишія .	Հռետորի, առ , ՚ի .	Вишіямі .	Հռետորաց, առ , ՚ի .
Հ .	Вишію .	ՂՀռետոր .	Вишія .	ՂՀռետորս .
Գ .	Вишію .	Հռետորաւ .	Вишіям .	Հռետորք .
Ն .	о Вишія .	ՂՀռետորէ :	о Вишіяхб .	ՂՀռետորաց :

ԵԱՅԻ. ԵՂ.

МНОЖ. 8-й.

Ո. Шей.	Պարանոց .	Шен.	Պարանոցք .
Ս. Шей.	Պարանոցի .	Шей.	Պարանոցաց .
Տ. Шеѣ.	Պարանոցի ,	Шеямѣ .	Պարանոցաց ,
	առ , 'ի .		առ , 'ի .
Հ. Шейю .	զՊարանոց .	Шен .	զՊարանոցս .
Գ. Шейю .	Պարանոցաւ .	Шеямн .	Պարանոցք .
Ն. о Шеѣ .	զՊարանոցէ : о Шеяхѣ .		զՊարանոցաց :

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Գ

52. Խ . Բստ առաջնոյն հոլովին ամենայն առնուանք շնչաւորաց, յանգեալք 'ի ія . որպէս Исая , Илія , Марія , և : Բստ երկրորդին՝ անուանք անշնչից՝ եղերեալք 'ի յանգս , ея , оя , уя , ѣя ; որպէս лядвѣя , աղդր . спашуя , արձան . семья , ընտանիք , և :

Զ . Բռաջին հոլովման եղ . սեռական , և յոր . ուղղական , նոյն են յամենայն հոլովս , ապա զանազանելի են շեշտիւ երկավանկ բառք . դր . եղ . սեռ . вода , յոր . ուղ . во'ды . եղ . սեռ . слуги' , յոր . ուղ . слуги . ե . ս . дуги' , յ . ո . дуги . душа' , ду'ши . руки' , ру'ки , և :

Склоненіе второе .

Երկրորդ եղանակ հոլովման .

53. Բստ երկրորդ եղանակիս հոլովին ամենայն արական անուանք՝ յանգեալք 'ի ѣ , ъ , ь , նա և ամենայն չեզոքականք յանգեալք 'ի е , о , ընդ առաւտական և նուազական անուանց արականաց ածանցելոց յարական անուանց , որոց առաջին յանգի 'ի ще (77) . և երկրորդն 'ի ко , цо (84) :

54. ւ. () րինակ

Ղապախան անուանց յանգելոց 'ի Կ .

И .

Един. Եւ .

Множ. Յ .

- Ո. Казначе-й. Գանձապետ . Казначе-и. Գանձապետը .
 Ս. Казначе-я. Գանձապետի . Казначе-ей. Գանձապետաց .
 Տ. Казначе-ю. Գանձապետի , Казначе-ям. Գանձապետաց ,
 առ. 'ի .
 Հ. Казначе-я . զԳանձապետ . Казначе-ей. զԳանձապետս .
 Գ. Казначе-ем. Գանձապետաւ . Казначе-ями. Գանձապետոր .
 Ե. о Казначе-ѣ. զԳանձապետէ : о Казначе-ях. զԳանձապետաց :

Един. Եւ .

Множ. Յ .

- Ո. Обыча-й. Սովորութիւն . Обыча-и. զՍովորութիւնը .
 Ս. Обыча-я. Սովորութեան . Обыча-ей. Սովորութեանց .
 Տ. Обыча-ю. Սովորութեան , Обыча-ям. Սովորութեանց .
 առ. 'ի .
 Հ. Обыча-я . զՍովորութիւն . Обыча-и. զՍովորութիւնս .
 Գ. Обыча-ем. Սովորութեամբ . Обыча-ями. Սովորութեամբք .
 Ե. о Обыча-ѣ. զՍովորութեանէ : о Обыча-ях. զՍովորութեանց :

Գ Ի Ց Ե Լ Ի Բ

55. ւ. Ռստ առաջնոյն հորովին անուանը շնչաւո-
 րաց՝ յանգեալք 'ի Կ . որպէս злѡдѣхъ , չարագործ . со-
 ловеѣ , սոխակ , ևն : Ռստ երկրորդին հորովին ա-
 նուանը անշնչից . որպէս покой , սենեակ . случаѣ ,
 առիթ . кофеѣ , խաչվէ , ևն :

56. ք . Ղրթնայանդ անուանը ածանցեալք 'ի դադ-
 մատական բառից յանգելոց 'ի Կ , փոխեն զտառն е
 'ի Ё յամենայն հորովս . ֆр . соловей 'ի բառէս славѣи ;
 սեռ . соловья , տր . соловью . ևն . յոր . нел . со-
 ловьи , ևն :

57. Դ . Սիւվանկ անուանց անշնչից՝ յանգելոց 'ի
 Կ , եզ . սեռ . և գործ . յանգին 'ի ю 'ի հասարակ խօսս .
 ֆр . роѣ , պարք մեղուաց . սեռ . գործ . рою . боѣ ,
 մարտ , бою . клеѣ , սոսինձ , клею . յորոց վերայ
 եթէ գիցին նախդիրքս вѣ , на , առնուն սաստկա-

ցուցիչ շեշտոս 'ի յանգա, դր. ան 600', на 600', 'ի մարտի :

58. Դ. () րինակ

Պարսկան անուանեց յանգեւոյ 'ի Բ.

Բ.

Един. Եւ.

Множ. Յ.

Ո. Баран-Բ.	խոյ,	Баран-м.	խոյք.
Ս. Баран-ա.	խոյոյ.	Баран-овб.	խոյոց.
Տ. Баран-у.	խոյոյ, առ, 'ի.	Баран-ам Բ.	խոյոց, առ, 'ի.
Հ. Баран-ա.	չխոյ.	Баран-овб.	չխոյոյ.
Ք. Баран-омб.	խոյով.	Баран-ами.	խոյովք.
Ն. օ Баран-Բ.	չխոյոյ:	օ Баран-ахб.	չխոյոց:

Един. Եւ.

Множ. Յ.

Ո. Сшол-Բ.	Սեղան.	Сшол-м.	Սեղանք.
Ս. Сшол-ա.	Սեղանոյ.	Сшол-овб.	Սեղանոց.
Տ. Сшол-у.	Սեղանոյ, առ, 'ի.	Сшол-амб.	Սեղանոց, առ, 'ի.
Հ. Сшол-Բ.	չՍեղան.	Сшол-м.	չՍեղան.
Ք. Сшол-омб.	Սեղանով.	Сшол-ами.	Սեղանովք.
Ն. օ Сшол-Բ.	չՍեղանոյ:	օ Сшол-ахб.	չՍեղանոց:

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

59. Թ. Բայտ առաջնոյն հոլովին անուանեք շեշտաւոյ. որպէս ангел'б, հրեշտակ. чедовѣк'б, մարդ. граф'б, կոմս. друг'б, բարեկամ, ևն: Բայց այլ ազգ լինին յանգեալքն 'ի ынб և 'ի ынб. զորոց զկնի (67): Իսկ ըստ երկրորդին հոլովին անուանեք անշնչից՝ նովին յանգիւ. որպէս образб, օրինակ. дворб, սրահ. законб, օրէնք. громб, որոտուան, ևն:

60. Դ. Ինուանք յանգեալք 'ի րб, жб, кб, хб, ыб, шб, щб, փոխեն զձայնաւորն ы 'ի и, ուր և հանգիւրին. դր. недугб, հիւանդուածի, недугв. ножб, դանակ, ножи. полкб, խոււք, полки, ևն (48):

61. Է. Պոյական անուանեց յանգեւոյ 'ի жб, ыб, шб, щб, եզ. զործիականն լինի емб, և յոր. սե.

աականն ей . Գր . мужъ , այր . գոր . мужемъ . յոր . սեռ . мужей . мечъ , սուր , мечемъ , мечей . овощъ , միրգ , յոր . овощя , սեռ . овощей , *և* ։

62 . Դ . Խուանք անշնից յանգեալք 'ի Ե , նաև հաւաքականք , և որք 'ի մէջ բերեն զնիւթ , զչափ , զժամանակ և զտեղի , յեղակի սեռականն յանգին 'ի ա և 'ի ւ . Գր . анисъ , са , су , անիսոն . ашласъ , са , су , կերպաս . полкъ , ка և ку , խումբ . лѣсъ , са և су , անտառ . бархатъ , та , և пу , *և* ։ Եւս յետին յանգ . միայն յընտանի զրոյցս 'ի կիր ածի , և ոչ խկ մարթ է վարել զկնի թուական անուանցս два , три , четиры . Երբեմն այսու եզերմամբ վարին 'ի նախ դրականն . Գր . въ полкъ կամ полку (672) ։

63 . Է . Խուանք յանգեալք 'ի ւք , екъ , окъ , երբ չունին նախընթաց ձայնաւոր և զտառս ա հանդերձ ձայնաւորաւ , 'ի հորովին կորուսանեն զտառս е , о . Գր . ошецъ , ошца , հայր . агнецъ , агнца , գառն . садокъ , садка , ձկնարան , *և* ։ Երտաքոյ են հետեւեալքն , багрецъ , ծիրանի . бѣглецъ , փախստեայ . жнецъ , հնձող , *և* ։ Եւ և բազում այլայանգ ա . Խուանք , որք նոյնպէս կորուսանեն զնոյն տառս е , о . Գր . левъ , льва , առիւծ . лобъ , лба , ճակատ . коверъ , оթոյ , ковра , ковра . յոր . коврѣ . *և* ։

64 . Զ . Խուանք յանգեալք 'ի екъ և 'ի ւք հանդերձ նախընթաց ձայնաւորաւ , յամենայն հոլովս փոխեն զտառս е 'ի օ Գր . боецъ , սեռ . бойца , մարտիկ . եթէ նախընթաց լիցի ա , փոխի 'ի օ . Գր . бѣлецъ , նորրնձայ . սեռ . бѣльца , տր . бѣльцу , *և* ։ Սակայն յանգեալքն 'ի ւք , ունին եզ . գոր . емъ , և յոր . սեռ . есъ . Գր . ошецъ , ошцемъ , *և* ։

65 . Է . Եւս զդրական հոլով անուանց ժամանակի և տեղոյ , առնուն շեշտ 'ի հասարակ խօսս' երբ նախդիրն է ւք , և на , Գր . беретъ , ափն , на берѣгѣ . беретъ , երեկոյ , ւք . вечерѣ , *և* ։

66 . Ը . Եւ և անուանք , որպէս бокъ , глазъ , աիւծ , *և* , որոց յոր . ուղ . լինի бока , глаза , *և* , փոխանակ լինելոյ бока , глаза , *և* ։ Եւ են' որոց յոր . ուղ . լինի ья , և սեռ . ьевъ . Գր . братья , եղբարբ . սեռ . братьевъ , տր . братьямъ , գոր .

братъями, նախդ. о братьяхъ: իսկъ другѣ, և сыиѣ,
յար. друзья, сыновья. սեռ. друзей, сыновей. տր.
друзьямъ, сыновьямъ, ին :

67. 7. () ընկալ

Գոյալան տնտեսն՝ յոգեւոյ 'ի նիւ և 'ի նիւ.

ИНЪ.

Един. Եւ.

Множ. Թ.

Ռ.	Россіянин-ի.	Ռուս.	Россія-е.	Ռուսք.
Ս.	Россіянин-ա.	Ռուսի.	Россія-ն.	Ռուսաց.
Տ.	Россіянин-ւ.	Ռուսի, առ, 'ի.	Россія-ամ.	Ռուսաց, առ, 'ի.
Հ.	Россіяնի-ա.	շՌուս.	Россія-ն.	շՌուսն.
Գ.	Россіяնի-ոմ.	Ռուսան.	Россія-ան.	Ռուսք.
Ն.	Россіяնի-Յ.	շՌուսէ :	о Россіи-ах.	շՌուսաց :

ЫНЪ.

Един. Եւ.

Множ. Թ.

Ռ.	Голицын-ի.	Կալցին.	Голицын-и.	Կալցինք.
Ս.	Голицын-ա.	Կալցինի.	Голицын-ых.	Կալցինաց.
Տ.	Голицын-ւ.	Կալցինի, առ, 'ի.	Голицын-ым.	Կալցինաց, առ, 'ի.
Հ.	Голицын-ա.	շԿալցին.	Голицын-ых.	շԿալցինաց.
Գ.	Голицын-мм.	Կալցինան.	Голицын-ими.	Կալցինք.
Ն.	о Голицын-ѣ.	շԿալցինէ :	о Голицын-ых.	շԿալցինաց :

Գ Ի Ց Ե Լ Ի Բ

68. 10. Րոտ առաջնոյն հոլովին անուանք, որք
'ի մէջ բերեն զազգ, զաստիճան, վիճակ և զհաւատ
անձանց. Գր. римлянин, հռովմայեցի. дворянин,
ազնական. мѣщанин, գուեհիկ. люшеранин, լու-
տերական, ին :

Րոտաբոյ են կանոնիմ՝ воин, զորական, յոր.
воины. սեռ. воины. господин, տէր. յոր. гос-
пода, սեռ. господа. Ташарин, իմաթար, յոր.
Ташары, սեռ. Ташар. хозяин, տանուտէր. յոր.
хозяева, սեռ. хозяев, ևն :

69. ք. Րստ երկրորդին հոլովին անուանք քա-
ղաքաց և մարդկան՝ յանգեալք 'ի ան, ան, ան, ան,
овн, скн, цкн, ևն. դր. Ростовн, Ռաստով. То-
больскн, (Խոսովք. Лзовн. ևն : Սակայն որք ունին
'ի յանգս г, к, ж, х, г, ш, щ, փոխեն զտառս ы
'ի և յամենայն եզերմունս, ուր և պատահի. դր.
Тобольскн, եզ. դոր. Тобольскимн (60) : Րստայն
հոլովին և մականուանք՝ յանգեալք 'ի ան, ան.
դր. Орловн, Салшыковн, Чернышевн, ևն :

70. 7. () րինակ

Ղայական անուանք՝ յանգեալք 'ի ь.

ь.

Един. Եւ.

Множ. Յո.

Ո. Цар-ь.	Արայ.	Цар-и.	Արայք.
Ս. Цар-я.	Արայի.	Цар-ей.	Արայից.
Տ. Цар-ю.	Արայի. առ, 'ի.	Цар-ямб.	Արայից, առ, 'ի.
Հ. Цар-я.	ՀԱրայ.	Цар-ей.	ՀԱրայս.
Գ. Цар-емб.	Արայիւ.	Цар-ями.	Արայիւք.
Ն. о Цар-ь.	ՀԱրայէ :	о Цар-яхб.	ՀԱրայից :

Един. Եւ.

Множ. Յո.

Ո. Корабл-ь.	Նաւ.	Корабл-и.	Նաւք.
Ս. Корабл-я.	Նաւու.	Корабл-ей.	Նաւուց.
Տ. Корабл-ю.	Նաւու. առ, 'ի.	Корабл-ямб.	Նաւուց, առ, 'ի.
Հ. Корабл-ь.	ՀՆաւ.	Корабл-и.	ՀՆաւս.
Գ. Корабл-емб.	Նաւոււ.	Корабл-ями.	Նաւոււք.
Ն. о Корабл-ь.	ՀՆաւէ :	о Корабл-яхб.	ՀՆաւուց :

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Բ

71. ն. Րստ առաջնոյն հոլովին ամենայն արական
անուանք շնչաւորաց՝ յանգեալք 'ի ь. դր. вождь,
առաջնորդ. вепрь, կինձ. благодѣтель, բարեգործ,
ևն : Իւ ըստ երկրորդին հոլովին արական անու-
անք անշնչից. որպէս камень, քար. якорь, խարխա,
ևն : Բայց անուանք ինչ ունեւոր զտառս е, о, 'ի

Հորովին կորուսանեն . փր . день , ор , днѣ : огонь ,
հուր , огня , ևն :

72. ք . Լն և անուանք՝ որոց յը . ուղ . եղերի 'ի և
և 'ի Եյ . փր . князь , իշխան , князи և князья . ка-
мень , камиц և каменя , ևն : Լն են՝ որոց յը . սեւ .
յանգի 'ի ԵւեԾ . փր . уголь , ածուխ . յը . уголья .
սեւ . угольевԾ . ևն :

73. Է . () րինակ

Չկարգան անուանք՝ յանգեւոյ 'ի Ե , և 'ի Է .

Е .

Един . Եւ .

Множ . Յ .

Ո .	Лиц-е .	Երես .	Лиц-а .	Երեսք .
Ս .	Лиц-а .	Երեսոյ .	Лиц-б .	Երեսոց .
Տ .	Лиц-у .	Երեսոյ , առ . 'ի .	Лиц-амб .	Երեսոց , առ . 'ի .
Հ .	Лиц-е .	Էրես .	Лица .	Էրեսս .
Գ .	Лиц-емб .	Երեսով .	Лиц-ами .	Երեսք .
Ն .	о Лиц-ѣ .	Էրեսոյ :	о Лицахб .	Էրեսոց :

І Е .

Един . Եւ .

Множ . Յ .

Ո .	Мяѣні-е .	Վարկ .	Мяѣні-я .	Վարկք .
Ս .	Мяѣні-я .	Վարկի .	Мяѣні-ѣ .	Վարկից .
Տ .	Мяѣні-ю .	Վարկի , առ . 'ի .	Мяѣні-ямб .	Վարկից , առ . 'ի .
Հ .	Мяѣні-е .	Չվարկ .	Мяѣні-я .	Չվարկս .
Գ .	Мяѣні-емб .	Վարկիւ .	Мяѣні-ями .	Վարկիւք .
Ն .	о Мяѣні-ѣ .	Չվարկէ :	о Мяѣні-яхб .	Չվարկից :

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

74. ւ . Ըստ առաջնոյն հորովին ամենայն չէզո-
քականք՝ յանգեալք 'ի Ե հանգերձ նախընթաց բա-
ղաձայնիւ , բաց 'ի յառատականաց յանգեւոց 'ի
առ (77) . օրինակ . солнце , արև . сердце , սիրտ . ևն :
Լն ըստ երկրորդին հորովին ամենայն վերացեալ չէ-
զքական անուանք՝ յանգեալք 'ի Է , որպէս быміе ,
գոյութիւն . здание , շինուած , ևն :

75. ք . Լն անուանք յանգեալք 'ի րե , ле , ье ,

որոց եղ. սեռ. յանդի 'ի я, որ. 'ի ю. և նախդրա-
կան 'ի ъ. ֆր. море, ծով, моря, морю, о морѣ.
жнлѣ, դատիկան, жнлѣя, жнлѣю, о жнлѣѣ. lix:

76. Կ. Մոռանց յանդեղոց 'ի ъе, յոր. սեռ.
յանդի 'ի ъевѣ. ֆր. жнлѣе, жнлѣевѣ. Իսկ որոց ե-
ղերին 'ի ңе հանդերձ նախընթաց բաղաձայնիւ, որ
սէս сердце, յոր. սեռ. լինի сердцеѣ, սակայն со-
нце լինի солнцеѣ.

77. Կ. () րինակ

Ինտարական անուանց յանդեղոց 'ի ңе.

ңе.

Един. Եւ.

Множ. Յո.

П. Парниц-е.	Մանուկ.	} Парниц-и. Մանկուհիք.	} Парниц-ей. Մանկանց.	} Парниц-амн. Մանկանց.	} Парниц-амн. 'ի.
У. Парниц-а.	Մանկան.				
С. Парниц-у.	Մանկան, առ, 'ի.				
Հ. Парниц-а.	չՄանուկ.	} Парниц-ей. չՄանկուհիք.	} Парниц-амн. Մանկամբ.	} Парниц-амн. Մանկանց.	} Парниц-амн. Մանկանց.
Գ. Парниц-амб.	Մանկամբ.				
Ն. о Парниц-ѣ.	չՄանկանի.				

Един. Եւ.

Множ. Յո.

П. Домнщ-е.	Տուն.	} Домнщ-я. Տունք.	} Домнщ-ей. Տանց.	} Домнщ-амб. Տանց, առ, 'ի.	} Домнщ-и. չՏուն.
У. Домнщ-а.	Տան.				
С. Домнщ-у.	Տան, առ, 'ի.				
Հ. Домнщ-е.	չՏուն.	} Домнщ-и. չՏուն.	} Домнщ-амн. Տամբ.	} Домнщ-амн. Տանց.	} Домнщ-амн. Տանց.
Գ. Домнщ-амб.	Տամբ.				
Ն. о Домнщ-ѣ.	չՏանի.				

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

78. Խ. Բայտ առաջնոյն հոլովին ամենայն առա-
տական դոյականք շնչաւորաց, որպէս мужичище,
ստուար գեղջուկ. старичище, ալւոր. lix: Իւ
բայտ երկրորդին հոլովին անշունչ առատականք, որ
պէս дворичище, մեծ սրահ. сполнще, մեծ սեղան,
և այլն:

79. Թ. Լուստական անուանք ածանցեալք 'ի չէ-
զորականաց, 'ի յոր. ուղղականն եզերին 'ի ա. Գր.
лице, երես, личище, ստուար երես. յոր. ուղ.
личища, ևն :

80. Է. () րինակ

() Էրդանի անուանք՝ յանգեւոյ 'ի օ.

Օ.

Един. Եւ.

Множ. Յ.++

Ո. Зеркал-օ.	Հայերի.	Зеркал-ա.	Հայերիք.
Ս. Зеркал-ա.	Հայերւոյ.	Зеркал-б.	Հայերեաց.
Տ. Зеркал-у.	Հայերւոյ, առ, 'ի.	Зеркал-амб.	Հայերեաց, առ, 'ի.
Հ. Зеркал-օ.	ՀՀայերի.	Зеркал-а.	ՀՀայերիս.
Գ. Зеркал-омб.	Հայերեաւ.	Зеркал-амн.	Հայերեօք.
Ն. օ Зеркал-б.	ՀՀայերւոյ :	օ Зеркал-ахб.	ՀՀայերեաց :

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

81. ւն. Լստ առաջնոյն հոլովին ամենայն չէզո-
քական անուանք՝ յանգեալք 'ի օ, բաց 'ի նուազա-
կանաց (84). Գր. дѣло, գործ. слово, բառ. ևն :
'Լսաւ ամենայն վերացեալ անուանք՝ յանգեալք 'ի
օ, որք են չէզոքականք. որպիսի են достоинство,
արժանապատուութի. правительство, կառավա-
րութիւն, ևն :

82. Թ. Լնուանց յանգեւոյ 'ի օ յետ կրկին բա-
ղաձայնից, յոր. սեռականք առնուն е, կամ օ.
Եթէ 'ի տեղի միոյ բաղաձայնի լիցի ь, նոյնպէս առ-
նուն ոմանք е, և այլք օ, 'ի մէջ կրկին բաղաձայ-
նից. Գր. весло, թի, յոր. սեռ. веселъ. кольцо,
մատանի, колецъ. окно, լուսամուտ, оконъ. пись-
мо, նամակ, писемъ. сукно, չուխայ, суконъ. суд-
но, նաւ, суденъ, ևն : Լնազգ լինին հետեւեալքն,
гнѣздо, բոյն, гнѣздъ. горло, որկոր, горлъ. ды-
шало, ղեկ, дышалъ. масло, ձէթ, маслъ. реме-
сло, արուեստ, ремеслъ. число, թիւ, числъ կամ

чвсэлб . ведро, ведерб . ребро, կող, реберб . стекло, փպակի, стеколб, փա :

83 . Գ . Հոսակ յետոյ փո, երկինք, 'ի յոք . լի նի небеса . чудо, հրաշք, чудеса . око, աչք, օտի և օтеса (ըստ Ղաղմ .) ухо, ականջ, уши և ушеса (ըստ Ղաղմ .) дерево, ծառ, дерева և деревья . крыло, Թև, крылье և крылья . полбно, կոտոր փայտի, полбнья . перо, փետուր, перья . судно, նավ, суда .

84 . Ն . () Երեսակ

'Լուսազանն անուանց' յանգեաց 'ի Կո, և 'ի Ծո .

K O .

Един . Եւ .

Множ . Յ .

Ո . Мужичиш-ко . Մարդ .	Мужичиш-ки . Մարդիկ .
Ս . Мужичиш-ка . Մարդու .	Мужичиш-екб . Մարդկան .
Տ . Мужичиш-ку . Մարդու, առ, 'ի .	Мужичиш-камб . Մարդկան, առ, 'ի .
Հ . Мужичиш-ка . շՄարդ .	Мужичиш-екб . շՄարդիկ .
Գ . Мужичиш-комб . Մարդով .	Мужичиш-ками . Մարդկամբ .
Ն . օМужичиш-кб . շՄարդու .	օ Мужичиш-кахл . շՄարդկանէ :

Един . Եւ .

Множ . Յ .

Ո . Домиш-ко . Տուն .	Домиш-ки . Տուներ .
Ս . Домиш-ка . Տան .	Домиш-екб . Տանց .
Տ . Домиш-ку . Տան, առ, 'ի .	Домиш-камб . Տանց, առ, 'ի .
Հ . Домиш-ко . շՏուն .	Домиш-ки . շՏուներ .
Գ . Домиш-комб . Տամբ .	Домиш-ками . Տամբ .
Ն . օДомиш-кб . շՏանէ :	օ Домиш-кахл . շՏանց :

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Բ

85 . Խ . Ըստ առաջնոյն հոլովին նուազական անուանք չնչաւորաց . իսկ ըստ երկրորդին՝ անուանք անշունչ իրաց՝ 'ի նուազական յանգս :

86 . Բ . 'Լուսազական անուանք' յանգեալք 'ի Ծո ,

'ի յոր . ուղղական՝ յանգին 'ի պ . և որք ածանցին
'ի չեզոքականաց , 'ի յոր . ուղ . յանգին 'ի ա և 'ի
ы . դր . зеркало , հայելի . նուաղ . зеркальцо , փոքրիկ
հայելի . յոր . ուղ . зеркальца , կամ . зеркальцы .

Склоненіе шрешее .

Երրորդ եղանակ հորվման .

87 . Իստ երրորդ եղանակիս հորվին ամենայն
չեզոքական անուանք՝ յանգեալք 'ի я և 'ի а .

88 . ւ . () րինակ

Չեզոքական անուանք՝ յանգեալ 'ի я .

я .

Един. Եւ .

Множ. Յ .

Ո .	Врем-я .	ժամանակ .	Врем-ена .	ժամանակք .
Ս .	Врем-ени .	ժամանակի .	Врем-ениб .	ժամանակաց .
Տ .	Врем-ени .	ժամանակի , առ . 'ի .	Врем-ениамб .	ժամանակաց , առ . 'ի .
Հ .	Врем-я .	շժամանակ .	Врем-ена .	շժամանակս .
Գ .	Врем-ениамб .	ժամանակաւ .	Врем-ениам .	ժամանակօք .
Ն .	о Врем-ени .	շժամանակէ .	о Врем-ениамб .	շժամանակաց :

Един. Եւ .

Множ. Յ .

Ո .	Цып-я .	վառեակ .	Цып-яша .	վառեակք .
Ս .	Цып-яши .	վառեկի .	Цып-яшиб .	վառեկաց .
Տ .	Цып-яши .	վառեկի , առ . 'ի .	Цып-яшамб .	վառեկաց , առ . 'ի .
Հ .	Цып-я .	շվառեակ .	Цып-яша .	շվառեակս .
Գ .	Цып-яшамб .	վառեկաւ .	Цып-яшам .	վառեկօք .
Ն .	о Цып-яши .	շվառեկէ .	о Цып-яшамб .	շվառեկաց :

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

89 . ւ . Իստ առաջնոյն հորվին չեզոքականք՝
յանգեալք՝ 'ի мя . որպէս . имя , անուն . знамя ,
գրօշակ . сѣмя , սերմն , և Իսկ ըստ երկրորդին՝ ա-
նուանք փոքրիկ կենդանեաց՝ յանգեալք 'ի я . որ-

պէս օսալ, աւանակ . ԵԴՆԱ ; գառն . ԴԻՄԱ , մանկիկ ,
ԼԷՆ : Ուր յղբնակի ուղ . Լ Հայց . միակերպ լի-
նին :

90 . Թ . Լ'նունս ԴԻՄԱ փոփոխմամբ իմն հոլովի 'ի
յղբ . պսպէս . ԴՅՄԻ , սեռ . ԴՅՄԵՅ , տր . ԴՅՄԱՄԻ ,
ՀՂ . ԴՅՄԵՅ , գոր . ԴՅՄԱՄԻ , նախ . օ ԴՅՄԱՅԻ .

91 . Թ . () րինակ

Չորրորդի տեսանի՝ յանգեալ 'ի ա .

Ч А .

Един. Եւ .

Множ. Յո .

Ո .	Օտրոչ-ա .	Մանկիկ .	Օտրոչ-աթա .	Մանկիկք .
Ս .	Օտրոչ-աթի .	Մանկան .	Օտրոչ-աթի .	Մանկանց .
Տ .	Օտրոչ-աթի .	Մանկան ,	Օտրոչ-աթամի .	Մանկանց , առ ,
		առ , 'ի .		'ի .
Հ .	Օտրոչ-ա .	չՄանկիկ .	Օտրոչ-աթա .	չՄանկիկս .
Գ .	Օտրոչ-աթեմի .	Մանկամբ .	Օտրոչ-աթամի .	Մանկամբք .
Ն .	օ Օտրոչ-աթի .	չՄանկանէ : օ Օտրոչ-աթաի .	չՄանկանց :	

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

Ըստ այսմ հոլովին անուանք փոքրիկ շնչաւորաց .
որպէս овца , գառնեակ , ևն :

Склонение четвертое .

Չորրորդ եղանակ հոլովան .

92 . Ըստ չորրորդ եղանակիս հոլովին ամենայն
իգական անուանք՝ յանգեալք 'ի Ե .

Б.

() րինակ .

Един. Եւ .

Множ. Յո .

Ո .	Лошад-ъ .	Ձի .	Лошад-и .	Ձիք .
Ս .	Лошад-и .	Ձիոյ .	Лошад-ей .	Ձիոց .
Տ .	Лошад-и .	Ձիոյ, առ, 'ի .	Лошад-ямъ .	Ձիոց, առ, 'ի .
Հ .	Лошад-ъ .	ի Ձի .	Лошад-ей .	ի Ձիս .
Գ .	Лошад-իւ, չի .	Ձիով .	Лошад-ями .	Ձիովք .
Ն .	о Лошад-и .	ի Ձիոյ .	о Лошад-яхъ .	ի Ձիոց :

Един. Եւ .

Множ. Յո .

Ո .	Добродѣтел-ъ .	Աւարի- նութ .	Добродѣтел-и .	Աւարինու- թիւք .
Ս .	Добродѣтел-и .	Աւարի- նութ .	Добродѣтел-ей .	Աւարինու- թեանց .
Տ .	Добродѣтел-и .	Աւարի- նութ, առ, 'ի .	Добродѣтел-ямъ .	Աւարինու- թից, առ, 'ի .
Հ .	Добродѣтел-ъ .	ի Աւարի- նութ .	Добродѣтел-и .	ի Աւարի- նութիւս .
Գ .	Добродѣтел-իւ .	Աւարի- նութք .	Добродѣтел-ями .	Աւարինու- թեանքք .
Ն .	о Добродѣтел-и .	ի Աւարի- նութ :	о Добродѣтел-яхъ .	ի Աւարի- նութեց :

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք .

93. ան . Բստ անաջնոյն հոլովին իգական անուններ շնչաւորաց՝ յանդեալք 'ի Ե . որպէս свекровь, դրանչ . стерлядь, սղոցածուկն, եւ : Եւ բստ երկրորդին անուններ անշնչից 'ի նոյն յանգ . որպէս спрость, կիրք . честь, պատիւ . եւ : Սական 'ի հասարակ զրոյցս՝ եզ . գործիականն յանդի 'ի Եյ . սւտի միօրինակ ասի лошадию և лошадей . ложь, лжи, ложью . любовь, любви, любовью . лесъ, лѣси կամ лесни .

94. ք . Բնունցս мать, մայր . дочь, դուստր, սեռ . տր . և յոր . ինին матери, дочери, գործ . матерью, дочерью, եւ : Բստ Ղաղմ . ուղ . матеръ . կոչ . мать, կամ маши, եւ :

95. ք . Ղոյական անուններ յանդեալք 'ի յէ ,

чѣ, шѣ, щѣ, 'ի յոք . տր . յանգին 'ի ամԷ, և 'ի
գործ . ամի . գր . ночь, գիշեր, ночамԷ, ночами .
вещь, իր, вещамԷ, вещами .

ՅՕԴՈՒԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ

О Свойствахъ именъ существительныхъ .

{ Եղափս յարկութեանց փոփոխաց .

96 . Յատկութիւն ասելով իմանալք մասնաւորապէս զորպիսութիւն և զկերպ կազմութեան և փոփոխութեան անուան ինչ . որ ընդհանրապէս կոչի Պարագայ . և ըստ յատկութեան լեզուին Ռուսաց բաժանի 'ի Սեւ, РодԷ . 'ի Սիւ, Число . 'ի Հոլով, ПадежԷ . 'ի Հոլովումն, Склонение . և 'ի Ձև, ВидԷ .

РодԷ . Սեւ .

97 . Սեւն յայտ առնէ, թէ այս ինչ անուն արական իցէ թէ իգական, չէզոք թէ հասարակ . ուստի սեւն 'ի չորս վերածի . Իրական, Мужескіѣ . Իգական, Женскіѣ . Չէզոք, Средніѣ . Հասարակ, Общіѣ .

Իմենայն անուանք արական շնչաւորաց, և որք պատշաճին նոցա՝ են արական . և ամենայն անուանք իգականաց, և որք պատշաճին նոցա՝ են իգական . իսկ անուանք անշունչ իրաց՝ են չէզոք, ընդհանրապէս առեալ : Իպա նախ՝ ամենայն անուանք՝ որք ցուցանեն ոչ միայն զարուս, այլև զարժանապատուութիւն և զվիճակ արանց, են արականք : Երկրորդ՝ որք ցուցանեն զանձինս, զարժանապատուութիւն և զվիճակ կանանց՝ են իգականք : Երրորդ՝ առատական և նուազական անուանք ածանցեալք յարականաց՝ յինչևիցէ յանգս, են արականք :

Երդ՝ ամենայն անուանք Ռուսաց՝ յանգին 'ի մի 'ի հետեւեալ ձայնաւորաց, а, е, ѣ, о, ъ, ы, я .

Լլանն Թ.

98. Ղոյական անուանք՝ յանգեալք 'ի և 'ի Ե, են արականք. զր. обычай, սովորութիւն. слугаѣ, առիթ. домъ, տուն. барабанъ, թմբուկ, ևն (54) :

Լլանն Բ.

99. Ղոյական անուանք յանգեալք 'ի а, ъ, я, են իգականք. զր. похвала, գովեստ. слава, փառք. добродѣтель, առաքինութիւն. любовь, սէր. земля, երկիր. буря, փոթորիկ, ևն (49) :

Լլանն Դ.

100. Ղոյական անուանք յանգեալք 'ի е, о, են չեղղբ. զր. сердце, սիրտ. писаніе, գրուած. волюпо, ոսկի. нмущество, ստացուած, ևն (73) :

Լլանն Դ.

101. Հասարակ անուանք՝ միով և եթ. յանդիւ է զի վարին արական, և է զի վարին իգական. զր. ворожея, կախարդ, կախարդուհի. невѣжа, տխմարայր և կին. чадоубійца, որդէսպան արու և էգ, և այլն :

Լլանն Ե.

102. Լրական անուանք՝ յանգեալք 'ի янъ, ецъ, узъ, եթէ փոխեալ զայն յանգեսցին 'ի ка, և յանգն акъ փոխեսցի 'ի ачка, լինին իգական. զր. Россіяннъ, Ռուս, Россіянка, Ռուս կին. Прусакъ, Պրուս, Прусачка, Պրուս կին. Французъ, Վաղշիացի, Француженка, Լին գաղղիացի, ևն :

Լլանն Շ.

103. Լնուանք ինչ արականք՝ փոխեալ զյանգն

ին՝ 'ի Կա, լինին իգականք . զք . дворянин՝ , այր
աղնուական, дворянка, աղնուակ : Րստ այսմ և
հետեւեալքն . ար . хозяин՝ , իգ . хозяйка, ար .
барин՝ , իգ . бариня . ար . господин՝ , իգ . госпожа .
ար . павани՝ , իգ . пава . ևն :

Կանոն Է .

104 . Ըրականայանք 6b, 7b, 8b, 9b, 10b, 11b,
12b, փոխեալք 'ի Կա, և 13b 'ի Կա, լինին իգա-
կանք . զք . сосѣдъ, գրացի, сосѣдка, կին գրացի :
Րստ այսմ և հետեւեալքն . ար . оселъ, իգ . осля-
ца, ար . свекоръ, իգ . свекровь . ար . графъ, իգ .
графиня, ար . офицеръ, իգ . офицерша . ար . мас-
теръ, իգ . мастерица . ար . царь, իգ . царица .
ար . старикъ, իգ . старуха, ևն :

105 . Րայառոյրութիւն Թ . Լն անուանք յանգեալք
'ի мя, որք են չեղորք . զք . время, ժամանակ . Կմյ,
անուկ, ևն (88) :

Է . Ընունս Կմյ, զաւակ, և անուանք փորրիկ
կենդանեաց Կ յանգիւ . են չեղորք . զք . телѣ, որթ
փորրիկ . поросѣ, խոզորակ, ևն (90) :

106 . Դ . Լն և անուանք բազում՝ յանգեալք 'ի
ъ, այլ են արականք . զորս զնեմք 'ի կարգիս .

Ըրական Իգականայանք .

Алтарь . ալմար . Խորան .

Апрѣль . ափրէլ . Կարիւլ .

Бересень . պերեսէն, Թն . Իր ինչ արարեալ 'ի
կեղեղոյ սպիտակ ծառոյն .

Борщъ . պորշ . Շրթունք նաւու .

Бредень . պրեդէն . Տեսակ ինչ գործեղոյ կառափ-
ման, և վարմի :

Букварь . պուքար . Ըրբենարան .

Вексель . վէքսէլ . Սուրհակ .

Вихрь . վիխր . Սրբիկ . յորձանք .

Волдырь . վոլդիր . Խաղաւարտ .

Вошь . վոշ . Ըղաղակ .

Гвоздь . . .	դվերայ .	Բռեւ .
Генварь .	դէնվար .	Յունվար .
Глаголь .	դաղուլ .	Ի այս տառ Դ .
Голень .	դօլէն .	Լսի .
Гребень .	դուեպէն .	Սանտր .
Груздь .	դուսուպ .	Բոյս ինչ .
День .	դէն .	Օր .
Декабрь .	դեկտր .	Դեկտեմբեր .
Деготь .	դեղօլ .	Չիւթ .
Дождь .	դոժայ .	Դնձրեւ .
Желудь .	ժելուպ .	Խոզակաղին .
Збишень .	զպիւնէն .	Բմպելի ինչ .
Звѣрь .	զվէր .	Գաղան .
Имень .	իմէն .	Իւմէն լիճ .
Инварь .	ինվար .	Կոճասղակղ .
Июнь .	իյուն .	Յունիս .
Июль .	իյուլ .	Յունիս .
Калачь .	խալիչ .	Բոլորակաձե հաց .
Календарь .	խալիսար .	Օրացոյց .
Камень .	խմէն .	Քար .
Кашель .	խիլիչ .	Հաղ .
Кипень .	քիփէն .	Ինչ ջերմաջրոյ .
Кисель .	քիսել .	Խիւս ինչ տղայոց .
Кяшень .	քիսիւն .	Խրաց ինչ Կօչկաց .
Ключь .	քլիւլ .	Բանալի .
Когошь .	քոգօլ .	Սագիւ .
Козырь .	քոզլուր .	Երես հողաթափի .
Колодезь .	քոլօքիւլ .	Չքհոր .
Комель .	քոմել .	Օխնելոյղ .
Конопель .	քոնօփել .	Կանեփ .
Конь .	քոն .	Երիվար .
Копешень .	քոփէն .	Կապարա .
Корабль .	քուսուլ .	Լաւ .
Корень .	քորէն , րня .	Լրմատ .
Косарь .	քուար , րя .	Սակր .
Костыль .	քոսիւլ , я .	Սահակ .
Кочень .	քոչէն .	Կաղամբ .
Кошель .	քոշել , шля .	Սան .
Кремень .	քրեմէն , мня .	Գալախաղ .

Кремль . քրէմլ .
 Крендель . քրէնդէլ .
 Крушень . քրոմէնի .
 Кубарь . քուպար, я .
 Куль . քուль, я .
 Лагерь . լաղէր, я .
 Лапоть . լափօն .
 Ларь . լար .
 Лежень . լէժէն .
 Ливень . լիվէն .
 Локошь . լոփօն, кшя .
 Ломоть . լոմօն .
 Лосось . լոսօն .
 Лучь . լուշ .
 Мечь . մէշ .
 Мышкаль . միշկալ .
 Монастырь . մոնասթէր .
 Мячь . մեաշ .
 Нашатырь . նաշաթէր .
 Ногошь . նոզօն, гшя .
 Ноябрь . նոյեմպր .
 Огонь . օղն .
 Октябрь . օքթեմպր .
 Окунь . օքոն .
 Орать . օրար .
 Панцырь . փանցըր, я .
 Пенъ . փէն, пня .
 Перечень . փէրէփէն .
 Перстень . փէրսթէն .
 Пламень . փլամէն .
 Племень . փլէմէն .
 Полоть . փօլօն .
 Попользень . փօփօլշէն .
 Поршень . փօռշէն .
 Пролежень . փրօլէժէն .
 Пузырь . փուշէր, я .
 Пустырь . փուսթէր .
 Путь . փուլ .
 Ревень . րէվէն, вня .

Կերքնաբերդ .
 Կարկանդակ ինչ .
 Որրիկ .
 Պտուտակ .
 Քուրձ .
 Բանակ .
 Նողաթափ 'ի կեղեւոյ .
 Երկղ ընդեղինաց .
 Նեժան .
 Տարափ .
 Երմոնէն .
 Կոտորակ հացի .
 Կարմրախայտ ձուկն .
 Շառաւիղ արեւու .
 Սուր .
 Կտաւ նուրբ .
 Սենաստան .
 Ղանտակ խաղի .
 Ենուշադր .
 Եղունգն .
 Եղեմբեր .
 Նուր .
 Նոկտեմբեր .
 Չուկն ինչ .
 Ուրար .
 Օրահ .
 Երմն .
 Համառօտութիւն .
 Սատանի .
 Բոց .
 Յանկապատ ոստոց .
 Ղատարկավայր .
 Թռչուն ինչ .
 Տրէխ .
 Վերք ինչ .
 Փամբուշտ .
 Ղատարկավայր .
 Շանապարհ .
 Խաշնդեղ .

Ремень.	բեմէն, мня.	խրաց.
Рубль.	ռոպլ.	Րոպլի դրամ.
Руль.	ռուլ, я.	լեկ.
Сбийшень.	սպիւնէն.	Րմպելի ինչ.
Стибень.	սդիպէն.	Սպիտակ հաց ինչ.
Сентябрь.	սեփեմպր.	Սեպտեմբեր.
Словарь.	սլովար.	Րառարան.
Смазень.	սմաշէն.	Կեղծքար.
Срѣзень.	սրէպէն.	Պատառ կեղևոյ հացի.
Стебель.	սթեպէլ, бля.	Շիւղ.
Стихарь.	սթիխար, я.	Շապիկ.
Сухарь.	սուխար, я.	Պաքսիման.
Тудель.	թուֆէլ, фля.	Սուճակ.
Уголь.	ուղուլ, я.	Լծուխ.
Угорь.	ուղոր, гря.	() ձաձուկն.
Февраль.	ֆեվրալ.	Փետրվար.
Финиль.	ֆինիլ.	Պատրոյդ.
Фонарь.	ֆոնար, я.	Լապտեր.
Хмель.	խմէլ,	Խոտ ինչ վասն հացի.
		բաղեղն.
Хрусталь.	խրոսթալ, я.	Սանակն, բիւրեղ.
Шашень.	շաշէն, шня.	Ստանաւոր ինչ.
Щавель.	շավէլ, я.	Թրթնուկ խոտ.
Щебень.	շէպէն, бня.	Րեկորթ.
Якорь.	յակոր, я.	Լյարիսի.
Янтарь.	յանթար.	Սաթ.
Ячмень.	յաշմէն.	Սարսակ.

Число. Թիւ.

107. Թիւն յայտ առնէ զմիութիւն և զբազմաւորութիւն անուանց՝ և բաժանի յերկուս՝ առաջինն ասի Единственное, Եզական. և երկրորդն՝ Множественное, Յոքնական : Եզականն ցուցանէ, թէ այս ինչ անուն է մի միայն, որով և ասի եզ. իսկ յոքնականն ցուցանէ զբազմութիւն առարկայից. որով և կոչի բազմաւորական :

Եւրդ՝ ամենայն անուանք թէ գոյականք և թէ ածականք, թէ արականք, և թէ իգականք նա և .

չէզոքք՝ փոփոխեն զվերջին տառս ՚ի յղջնականն : Ուստի յանգեալքն ՚ի а, я, սովորաբար փոխին ՚ի ы, ѣ (47) . որպէս և յանգեալքն ՚ի ѧ (54) : Իսկ այլք այլազգ լինին , որպէս ակներե տեսանի ՚ի կարգս հօլովից . տես անդ (83) :

108 . Ճայտ է ն . զի յատուկ անուանք չունին յղջնական , այլ են մի միայն : Թ . Օ ի հաւաքական անուանք՝ եզական ձայնիւ պարունակէն զբազում անհատս . զթ . եզական ձայնս полкѣ , խումբ , ունի ընդ իւրեւ զբազում զօրականս . և անունս лѣтъ , անտաւ , ցուցանէ զբազում ծառս ՚ի միասին : Դ . Օ ի անուանք յորջորջականք , որպիսի են անուանք մեծաղաց ինչ և առաքինութեանց , յաւէտ եզակի վարին առ Ուսս , քան թէ յղջնակի : Ղոն և բազում անեզականք որպէս ՚ի մեզ նոյնպէս առ Ուսս , որոց եզականք չեն ՚ի գործածութեան . զթ . вороша , դուրք , плебелы , որումն , նա :

Падѣжъ. հօլով .

109 . հօլովն յայտ առնէ զդարձումն կամ զփոփոխութիւն անուանց և դերանուանց՝ ըստ՝ այլ և այլ վերջաւորութեանց , ընդունելով ՚ի սկիզբն և ՚ի վերջն տառս ինչ : Ի՛յսպիսի հօլովք՝ ըստ ուրոշման Ուսս Վերթողաց՝ եօթն են (43) . այլ կուչականն նոյն գոլով ընդ ուղղականին , մեք եղաք վեց (47) :

110 . ն . Именищельный , Ինանական կամ Ուղական . որ ուղղակի առանց փոփոխման անուանէ և նշանակէ զանձն կամ զիրն . ուստի ուղղապէս պատասխանէ հարցմանս кто , что ? ո՞վ , զի՞նչ . օրինակ . (49) Кто создалъ міръ ? (Ո՞վ ստեղծ զաշխարհ , (պէ) Богъ . Ի՛ծ : Ի՛նունս Ի՛ծ է ուղղական և անփոփոխ :

111 . Թ . Родительный , Ստական , որ ցուցանէ զվերաբերութիւն միոյ անձին կամ իրի առ այլ . և թէ որոյ իցէ այն՝ յայտ առնէ , պատասխանելով հարցմանս чей , կամ чего ? ո՞ր , որո՞յ . օրինակ .

(հ) Կե մի՞ր՝ սեյ տвореніе? Որո՞յ արարած է այս աշխարհ. (յի) Бога. Ե.Յ.:

113. Դ. Дашельный, Տրախ, որ նշանակէ, Թէ որո՞ւմ հատուցանելի է և տալի է կամ ընծայելի զանձն, կամ զիրն՝ պատասխանելով հարցմանս Կոմու, Կեմու? որո՞ւմ, ում. օրինակ. (հ) Кому она была обручена? Որո՞ւմ խօսեցեալ էր նա. (յի) Святому Іосифу. Սրբոյն է խօսեցիւս:

113. Դ. Внимательный, Հայախ, որ նշանակէ զներգործութիւն իրիք 'ի վերայ այլոց՝ և ցուցանէ հայցել և խնդրել զի՞նք՝ պատասխանելով հարցմանս Կոմու, Կեմու? զո՞վ, զի՞նչ. օրինակ. (հ) Кого онъ употребилъ? Օ ո՞վ 'ի կիր էարկ. (յի) Моисея, զՄոսէս:

114. Ե. Звательный, Կռախ, որ ցուցանէ կոչել զանձն կամ զիրն, առ որ է բանն. առ նոյն գոլով ընդ ուղղականին, Վերթողք Ոռուսաց միանգամայն հոլովէն այսպէս. имен. зваті. ուղղական և կոչական՝ человекъ, մարդ, և: Սակայն այս հոլով յաճարս վարի հանդերձ օ! միջարկութեամբ. օրինակ. օ сребролюбіе! ո՞րծաթսիրութի:

Եւ և յրնտիր շարադրութիւնս կոչական ինչ ինչ բառից է զի լինի ըստ յունականին. այսպէս ուղ. Богъ, կոչ. Боже Կռիլ Ե.Ճ. ուղ. Христосъ, կոչ. Христѣ! ո՞վ Վ.Մ. ուղ. Ісусъ, կոչ. Ісусѣ! ո՞վ Յ.Մ. ուղ. отецъ, կոչ. отче! ո՞ հայր. ո. сынъ, կ. сыне! որդեակ. և: Եւ է զի վերջանայ 'ի ы, օ, ю. օրինակ. ո. Господь, կ. Господи! ո՞ Տէր, ո. владыка, կ. владыко! ո՞վ տէր. ո. дѣва, կ. дѣво! ո՞վ կոյս. ո. Царь, կ. Царю! ո՞վ արքայ. ո. утѣшитель, կ. утѣшителю! ո՞վ մխիթարիչ, և այլն:

115. Զ. Творительный, Գործիական, որ ցուցանէ զանձն ընդ ումեք, կամ զիրն ընդ գործեօք, և 'ի ձեռն իրիք եղեալ՝ պատասխանելով հարցմանս ԿԵՄԻ, ԿԵՄԻ? որո՞վ, ի՞նչ. օրինակ. (հ) Чѣмъ онъ лѣчается человекъ отъ прочихъ животныхъ? Ի՞նչ զանազանի մարդ յայլոց կենդանեաց. (յի) Разумомъ, Բանիւ:

116. Է. Предложный, 'Լեռնային' . որ ցուցանէ զԼեռնային, զորմէ է բանն՝ հանգոյն մերս պատմականին . բայց առ Ուստ առաւել ընդարձակ վարի՝ նշանակելով վասն 'ի վերայ, ևն : Ուր սովորաբար 'ի կիր ածին նախդիրքս օ, օбъ, на, въ, во, որ գործէ և ներգոյական . օրինակ . օ царъ, զարքայէ . на шеѣ, 'ի վերայ պարանոցի . օ времени, զժամանակէ . въ покоѣ, 'ի հանգստեան . (46) Говорилъ ли обѣ немѣ пророки ? Իյօսեցան արդեօք զնմանէ կամ վասն նորա մարդարէք . (47) Они знали его предпечено Мессіи . 'Լքա ծանեան զնա կարապետ մեհիայի : Տես և 'ի կարգս նախադրութեանց (593) :

Склоненіе . Հոլովումն .

117. Հոլովումն է այլեայլ եղանակ կամ կերպ փոփոխութեան անուանց 'ի յանգս . ուստի մի և նոյն անուն 'ի հոլովին փոխէ զվերջաւորութիւնս 'ի սեռ . 'ի տր . 'ի հայց . 'ի գործ . ևն : Լպա ըստ սեռից և ըստ յանգից փոփոխին հոլովք, և բազմանան հոլովմունք . զորս Ուստ Վերթօղք սովորաբար 'ի չորս վերածեն (44) :

Սակայն անցնիւր հոլովումն ունի զսեպհական տարբերութիւնս հոլովից ինչ, որով բազմանան հոլովք . զորս ուրոյն ուրոյն եղաք ընդ իւրաքանչիւր եղանակաւ՝ հանդերձ կարևոր ծանօթութեամբք և օրինակօք . տես 'ի կարգի անդ : Հաւելցուք աստ և քանի մի գիտեցիս :

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

118. ւն . Ղոյական անուանց շնչաւորաց 'ի ւն, ք, դ . հոլովմունս՝ յոք . սեռականն նոյն է ընդ հայցականին . որպէս յայտնի տեսանի անդ (47) . օրինակ . Защита вдовъ и сиротъ . պաշտպան այրեաց և որբոց . защититъ вдовъ и сиротъ . պաշտպանել զայրիս և զորբս : Լյսպէս լինի եղակին միայն ք հոլովման . օրինակ . Дочь моего лакея .

Պոստր ծառայի իմոյ : Онъ имѣетъ новаго лакея.
 'Լա ունի գնոր ծառայ (54) :

119. բ. 'Լմնայն չէղորական անուանց , ևս և ան
 չունչ գոյականաց՝ յանգելոց 'ի ն, ն, ք, ք, [թէ եղա-
 կի և [թէ յոքնակի հայցականք՝ մնան միշտ անփոփոխ
 նոյն ընդ ուղղականին (73) :

Видъ . ՁԼ .

120. ՁԼ կամ տեսակ լայնաբար առեալ առ-
 լուսս՝ ոչ այլ ինչ է , եթէ ոչ՝ կազմութիւն և փո-
 փոխութիւն անուանց յայլեայլ ձևս բարդութեց
 և ածանցմանց : 'Լմին իրի 'Բերթօղք նոցա միով
 անուամբ произведеніе , նի ածանցումն անուանեն
 զայսպիսի փոփոխմունս անուանց . որով քերականն
 մատչի 'ի քննութիւն , [թէ այս ինչանուն ուստի իցէ
 ելեալ և որպիսի մասնկամբք բաղադրեալ . ուստի
 կրկին է , 'Լախատիպ և 'Լծանցական :

121. 'Լռաջինն կոչի Первообразное , 'Լախօրինակ,
 կամ Коренное , նի 'Լրմատական . զի այսպիսի բառք
 գոյով 'ի բնական ախպս անփոփոխ՝ չունին զածան-
 ցումն . այլ լինին արմատ այլոց բառից՝ ածանցելով
 'ի ձև ինչ . օր . рука , ձեռն . гора , լեռն . часъ ,
 ժամ . яду , երթամ . свой , իւր , եւ :

122. 'Լրկորորդն կոչի Производное , 'Լծանցա-
 կան . որով բառք ածանցեալք յարմատականաց՝ բե-
 րին յայլեայլ նշանակութիւնս . օր . յանուանէս ру-
 ка , ածանցի ручаюсь , երաշխաւորիմ . ևս և рука-
 вница , [թալպան , և այլ բազում :

'Լ բառէս гора , ածանցի горный , լեռնական ,
 горная , բարձունք , եւ : 'Լ բառէս часъ , լինի часов-
 никъ , ժամագիրք . часовщикъ , ժամագործ , եւ : 'Լ
 բայէս яду , երթամ , ածանցի происходить , ելանել ,
 шествую , գնամ , եւ :

'Լ գերանուանէս свой , իւր՝ ածանցի свойство ,
 իւրութիւն . նի յատկութի . свойственный , բնա-
 կան . свойственно , բնապէս . свойственникъ , մեր
 ձաւոր , եւ :

123. Ոմանք յարմատական և յածանցական բառից՝ ասին простое слово, քի պարզ, որք ոչ ձևանան կամ բաղկանան յայլևայլ բառից. քր. книга, գիրք, книжник, գրագետ, лѣс, անտառ, лѣснѣй, անտառային. дума, խորհրդարան, думный, խորհեալ, ևն :

124. Ոմանք ասին сложное слово, բարդ. որք յերկուց կամ 'ի բազում բառից բարդին. քր. անունս порука, երաշխաւոր, բարդեալ է 'ի поѣнադրութենէ, և 'ի рука անուանէ. և своенравный, ինքնասուն վայրագ, բարդեալ է 'ի դերանուանէս свой, և յածանցական անուանէս нравный. վայրագամիտ : Բայս предвѣду, բարդեալ է 'ի նախադրութենէս предъ, յառաջ, և 'ի բայէս нду, ևն :

125. Եւ որք ասին уменьшительное, նոսաղական. որք 'ի ձեռն նուազական մասնկանց նուազեցուցանեն զնշանակութի իրին. քր. рѣчка, գետակ. книжка, գրքոյկ, ևն :

126. Եւ են՝ որք ասին увеличительное, անսաղական. որք զնշանակութի իրաց մեծացուցանեն. քր. горница, մեծ լեռն. головаща, մեծագոյն գլուխ. бѣлехонекъ, կարի սպիտակ. говорливый, շատախօս, ևն :

127. Եւսք կոչին измѣняемое, փոփոխական. որք փոփոխեալ զյանդս բառից, փոքր ինչ այլայլեն զնշանակութիւնս. որով անուանք և դերանուանք հոլովեւով փոփոխին. իսկ բայք լծորդին. քր. рука ձեռն, руки, ձեռին, рукъ, առ ձեռն, рукою, ձեռամբ. нду, երթամ, идешь, երթաս, идемъ, երթամք, ևն :

128. Եւսք են неизмѣняемое, անփոփոխ. որք ոչ բնաւ փոփոխին ըստ վերջաւորութեանց. որպիսի են մնացեալ բառեակ մասունք բանի՝ нарѣче, մակբայ. предлогъ, նախադրութիւն. союзъ, շղկապ. междометіе, միջարկութիւն :

О Именахъ производныхъ.

ԳԻՏԵԼԻՔ Ի ՎԵՐԱՅ ԱԾԱՆՑԱԿԱՆԱՑ .

129. ա . Լ'նուանք քաղաքաց' յանգեալք 'ի ձԵ ,
 օաԵ , օվԵ , նա և нь , լինին հայրանունական' եթէ փո-
 խեցին 'ի ԵԾԵ . ԳՐ . Ростовъ , Ռաստով , Росто-
 вецԵ , Ռաստովեցի . Астраханъ , Լ'ժտերխան , Ас-
 траханецԵ , Լ'ժտերխանցի . Ярославъ , Ярослав-
 вецԵ , Լարսլավցի , ևն :

130. ք . Լ'նուանք քաղաքաց , յանգեալք 'ի ա ,
 ւ , րԵ , ԵԾԵ , ԵԿԵ , երբ յանգին 'ի անԵ , լինին հայ-
 րանունական . ԳՐ . Москва , МосквитиниԵ , Սո-
 կոլեցի . Калуга , КалужаниԵ , Վալուկեցի : Լ'յա-
 պէս և հեռեալքն . Киевъ , КіевяниԵ , Վիեպեցի .
 Псковъ , ПсковитиниԵ , Փսկովեցի : Սկայն Ся-
 бирь , լինի СибиряниԵ , Սիպիրցի . Тула , ТулякԵ ,
 Դուլեցի , ևն :

131. ֆ . Լ'յազգական անուանք ըստ մեծի մա-
 սին յանգին 'ի ԵԾԵ , կամ 'ի անԵ , լինելով հայրա-
 նունական . ԳՐ . Италія , Իտալիա , ИталіанецԵ ,
 Իտալացի . Испанія , ИспанецԵ , Սպանեօլ . Рямь ,
 РямляниԵ , Հոլմայեցի , ևն :

Լ'ն և անուանք , որք 'ի ձեռն նախդրի լինին
 հայրանունական . ԳՐ . Нарва , нзѢ Нарвы , Լարվա-
 ցի : Լ'լ Են' որք առնուն 'ի յանգս մասնիկս ԾԵ .
 ԳՐ . Ревельцы , ծնունդք Րիվելայ : Վոն և այլ բա-
 ղումք , որք այլևայլ կերպիւ յանգեալ լինին . զոր
 յաւէտ ուսուցանէ ուշադրութիւն , քան թէ յաճա-
 խութիւն կանոնաց :

132. ց . Զատուկ անուանք մարդոյ՝ յանգեալք
 'ի Իа , ія , іѣ , լինին հայրանունականք՝ եթէ յան-
 գեցին 'ի ԵԵԿԵԾԵ . և յանգեալքն 'ի ай , ѣй , եթէ
 յանգեցին 'ի ԵԵԿԵԾԵ . ԳՐ . Григорій , Գրիգոր . Гри-
 горьевичԵ , որդի Գրիգորի . Николай , Լիկոլայոս .
 НиколаевичԵ , որդի Լիկոլայոսի . որոյ իգական լի-
 նի Николаевна , դուստր Լիկոլայոսի . ևն :

Իսկ յանգեալքն 'ի Ѣ , о , ևս և 'ի а յետ բաղա-

ձայնի՝ լինին հայրանունական՝ եթէ փոխեցին 'ի
овнѣ և 'ի нѣ, դր. Александръ, Ալեքսանդր.
Александровѣ, որդի Ալեքսանդրի. Лука, Ալու-
կա. Лукѣ, որդի Ալուկասու: Ալապանն լինի
Лукшна, դուստր Ալուկասու:

133. Է. Ղոյական անուններ՝ յեղակի սեռականն
յանգեալք 'ի а, я, լինին ստացական ածական՝ ե-
թէ յանգեցին 'ի евѣ, овѣ. դր. царь, արքայ,
սեռ. царя, царевѣ, արքայի կամ արքայական:
Իսկ հետեւեալքն լինին, սեռ. воеводы, воеводиѣ,
զորապետի, զորապետական: Իաց 'ի յանգից աւ-
տի евѣ, овѣ, инѣ, այլ ամենայն ածականք ածան-
ցեալք 'ի գոյականաց՝ յանգին 'ի нѣ, ѣ. դր. ры-
бный, ձկնային. Азіяшскій, Իսրացի. царскій, ար-
քունի. և. տէս և 'ի կարգս ածականաց (142):

134. Զ. Իճանցական մասնիկքս ище, ища, ина,
են ավատական. դր. домѣ, տուն, домище կամ
домища, մեծ տուն. мужикѣ, շինական, мужичище
կամ мужичина, ստուար գեղջուկ: Իոյնպէս են և
մասնիկքս ехонекѣ, ешенекѣ, стый. դր. бѣлый,
սպիտակ, бѣлехонекѣ կամ бѣлешенекѣ, սպիտա-
կափայլ. бѣсѣстый, անտառախիտ, և. տէս 'ի
թիւն 126:

135. Է. Իճանցական մասնիկքս екѣ, икѣ, окѣ,
ецѣ, чекѣ, чикѣ, ка, на, цо, ко, енко, енцо, ишко,
енца, ишка, енькій, онькій, оватый, են նուազա-
կան. դր. день, օր. денекѣ, օրիկ.

листѣ, տերև, листикѣ, փոքրիկ տերև.
лѣсѣ, անտառ, лѣсокѣ, անտառ փոքր.
заводѣ, գործարան, заводѣ, փոքր գործարան.
знакѣ, նշան, значекѣ, փոքրիկ նշան.
купецѣ, վաճառական, купчикѣ, ստորին վաճառա-
կան.

рыба, ձուկն, рыбка, ձկնակ.
кожа, մորթ, кожа, փոքրիկ մորթ.
дерево, ծառ, деревцо, ծառիկ.
ухо, ականջ, ушко, փոքրիկ ականջ.
старѣкѣ, ծեր, старическо, стариченцо } ծերուկ.
և сшаричишко,

ГОЛОВА , գլուխ , ГОЛОВЕНКА և ГОЛОВИШКА , գլխիկ .
 слабый , տկար , слабенькій և слабовашый , սակաւ
 տկար :

ՅՕԴՈՒԱԾ ԵՐՐՈՐԴ

О Именахъ прилагательныхъ .

Յաղագս Իժական անուանի .

136. Իժական անուանք ցուցանեն զորպիսութի
 գոյականաց . որով և համաձայնին ընդ նոսա սե-
 ուիւ , թուով և հօլովիւ , թէ 'ի նախադասին և թէ
 'ի յետադասին՝ ըստ յատկութեան լեզուին Ուո-
 սաց : Իժականն կոչի прилагательное . և բաժանի
 յԱմբողջ , և 'ի կրճատ . առաջինն ամբողջ պահէ
 զամենայն յանգս . զք . разумный , ая , ое , բանա-
 կան . ученый , ая , ое , գիտնական . великій , ая ,
 ое , մեծ . синій , ая , ее , կապոյտ . կապ . կարկ-
 րորդն կրճատի 'ի յանգս՝ պահմամբ նշանակութեց .
 զք . разуменъ , ученъ , великъ , синь , կա :

Իմբողջ ածականի .

137. Խ . Ղիտելի է , զի ամբողջ ածականք՝ յա-
 րականն յանգին 'ի ый , ій . զք . храбрый , բաջ .
 славный , պայծառ . блггій , բարի . княжій , իշ-
 խանական , կա :

138. Բ . Իմբողջ ածականք՝ յիգականն յանգին
 'ի ая , бя , яя , զք . ар . славный , իգ . славная .
 ар . рыбій , ձկնային , իգ . рыба . ар . синій , իգ .
 синяя , կա :

Ներդասի .

1. Իրականայանգ ածականք լինին իգական՝ և
 թէ մասնիկքս ый , гій , жій , кій , хій , чій , шій ,
 щій , փոխեսցին 'ի ая . զք . цвггій , պր . երգիչ ,

բԵՅԿԱՅ , կԻՆ ԵՐԳԻԸ . ար . хороші́й , բարի , իգ . хорошая . լԻՃ .

Խոտորին յանգեալքն 'ի յիճ , Վիճ , որք պատշաճին չնչաւորաց , և յիգականն յանգին 'ի ԲԱ . զՐ . ար . велблужі́й , ուղտային , իգ . велблужья . ար . человекі́й , մարդկային , իգ . человекья . ար . божі́й , անձային , իգ . божья և божія .

2 . Իգականայանգ ածականք լինին իգական , ԵԼԹԷ մասնիկքս Եիճ , Եիճ , Լիճ , Յիճ , Սիճ , Րիճ , Շիճ , փոխեսցին 'ի ԲԱ . զՐ . ար . волові́й , արջառային , իգ . воловья . ար . соболю́й , սամուրենի , իգ . соболя , լԻՃ :

3 . Իգականայանգ ածականք լինին իգական՝ ԵԼԹԷ մասնիկս նիճ փոխեսցի 'ի ԿԱ . զՐ . ար . древні́й , վաղեմի , իգ . древняя , լԻՃ :

140 . Դ . Իմբողջ ածականք՝ 'ի ՀԵՂՈՐԵականն յանգին 'ի ՕԵ , ԵԵ , ԵԵ . զՐ . ար . разумный , բանական , ՀԵՂ . разумное . ար . древній , ՀԵՂ . древнее . ար . божі́й , ՀԵՂ . божье , լԻՃ :

ՆԵՐԿԱՆԿ .

1 . Իգականայանգ ածականք լինին ՀԵՂՈՐԵական՝ ԵԼԹԷ փոխեսցի մասնիկս ԵԱ 'ի ՕԵ , զՐ . ար . славный , իգ . славная , ՀԵՂ . славное . ար . легкий , իգ . легкая , ՀԵՂ . легкое , լԻՃ . Խոտորին որք ունին յառաջ քան զայն յանգ՝ տառքս Ե , Վ , Ս , Ս . ուստի՝

2 . Իգականք՝ յանգեալք 'ի ԿԱ , ԵԱ , ունելով յառաջ քան զայն յանգ՝ զմի 'ի տառիցս Ե , Վ , Ս , Ս , 'ի ՀԵՂՈՐԵականն փոխին 'ի ԵԵ . զՐ . ար . хороші́й , իգ . хорошая , ՀԵՂ . хорошее . ար . свѣжі́й , Թարմ , իգ . свѣжая , ՀԵՂ . свѣжее . լԻՃ :

3 . Իգականք՝ յանգեալք 'ի ԲԱ , 'ի ՀԵՂՈՐԵականն փոխին 'ի ԵԵ . զՐ . ար . божі́й , իգ . божья , ՀԵՂ . божье , ար . человекі́й , իգ . человекья , ՀԵՂ . человекье , լԻՃ .

141 . Դ . Իմենայն ներկայ և անցեալ ընդունելու Թիւնք (300) անկանին ընդ կանոնօք և ընդ հօլով մամբ ածականաց . ուստի մի համարին ընդ նոսա , որպէս տեսցի 'ի կարգին :

Склоненія цѣлыхъ именъ прилагательныхъ.

Հրովմանք ամբողջ ածականաց .

142. ւ . Այսք ածականաց յանգիւնք 'ի ый : ая , ое .

Един . Եւան .

Мужескій . Արւան . Женскій , Իգան . Средній , Չիւտ :

Ո . Мудр-ый . Իման .	Мудр-ая . Իման .	Мудр-ое . Իման .
Ս . Мудр-аго .	Мудр- { мѧ . ой .	Мудр-аго . Իման .
Տ . Мудр-ому .	Мудр-ой .	Мудр-ому . Իման .
Հ . Мудр- { ый . аго .	Мудр-ую .	Мудр-ое . Իման .
Գ . Мудр-ымъ .	Мудр-ою .	Мудр-ымъ . Իման .
Վ . о Мудр-омъ .	о Мудр-ой .	о Мудр-омъ . Իման .

Множ . Յանան .

Ո . Мудр-ые . Իման .	Мудр-ия . Իման .	Мудр-ия . Իման .
Ս . Мудр-ыхъ .	Мудр-ыхъ .	Мудр-ыхъ . Իման .
Տ . Мудр-ымъ .	Мудр-ымъ .	Мудр-ымъ . Իման .
Հ . Мудр- { ые . ыхъ .	Мудр- { ия . ыхъ .	Мудр- { ия . ыхъ .
Գ . Мудр-ыми .	Мудр-ыми .	Мудр-ыми . Իման .
Վ . о Мудр-ыхъ .	о Мудр-ыхъ .	о Мудр-ыхъ . Իման .

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Գ

143. ւ . Իստ այսմ Հրովմն ամենայն ածականք , դասականք , և անցեալ ընդունելու թիւնք՝ յանգեալք 'ի ый . զր . грубый , ая , ое , ամարդի . первый , ая , ое , անաջին . любимый , ая , ое , սիրեցեալ . воспитанный , ая , ое , կրթեալ . шинный ,

ալ, օե, կարեալ: Որոյ հայցական լինի՝ է զի ըստ
ազգականին՝ երբ գոյականն է անշուշտ, և է զի ըստ
սեռականին՝ երբ գոյականն է շնչաւոր. զր. мудра-
го казначея, զիմաստուն գանձապետ (54). мудрый
совѣтъ, զիմաստուն խորհուրդ (142):

144. Բ. 'Լոյնպէս հոլովին ամենայն ածականք՝
յանդեալք 'ի օյ, ալ, օե. որք վարին գոյականա-
պէս. զր. выборной, պատգամաւոր, սեռ. выбор-
ной. гостинная, դահլիճ, սեռ. гостинной. по-
лезное, օգտակար, սեռ. полезного, ևն:

'Լոյնպէս հոլովին և յատուկ անուանք՝ յանդեալք
'ի օյ. որպէս Толстой, սեռ. Толстого, ևն. նա և
հասարակ անուանք ինչ. զր. портной, наго, ому,
և այլն:

145. Գ. 'Լ հասարակ խօսք ածականք՝ յանդեալք
'ի ւն, տի, կի, ին, յաճախ փոխին 'ի օյ. զր.
храброй, мудрой, славной, благой, великой, ևն:
Իսկ յանդեալքն 'ի յի, աի, նի, սի, չի, ւի,
աի, փոխին 'ի ей. որպէս древней, прежней, ևն:

Խարթ է ևս ասել княжой, ևն. բայց զգուշա-
նալի է վարել 'ի շարագրուածին:

146. Բ. Խորդ ածականաց յանդեալք 'ի ին, ալ, օե.

Един. Եւան.

Мужескій, Աւան. Женский, Իգան. Средній, Չուան.

Ա. Велик-иъ.	Велик-ая.	Велик-ое. Մեծ:
Ս. Велик-аго.	Велик- { Ія. ой.	} Велик-аго. Մեծի.
Տ. Велик-ому.	Велик-ой.	
Հ. Велик- { Ія. аго.	{ Велик-ую.	Велик-ое. ՉՄեծ.
Գ. Велик-имъ.		
Վ. о Велик-омъ.	Велик-ою. о Велик-ой.	Велик-имъ. Մեծաւ. о Велик-омъ. ՉՄեծէ:

Множ. Թ-ի-ւ-թ.

Ո. Велик-իւ.	Велик-իւ.	Велик-իւ. Մեծք.
Ս. Велик-իւ.	Велик-իւ.	Велик-իւ. Մեծաց.
Տ. Велик-իւ.	Велик-իւ.	Велик-իւ. Մեծաց'ի.
Հ. Велик- { Իւ. { ւիւ.	Велик- { Իւ. { ւիւ.	Велик- { Իւ. { ւիւ. Մեծք.
Գ. Велик-իւ.	Велик-իւ.	Велик-իւ. Մեծք.
Վ. օ Велик-իւ.	օ Велик-իւ.	օ Велик-իւ. Մեծաց.

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Գ

147. ւ. Բայտ պայտ հարկին ամենայն ածականը՝ յանդեալը 'ի ցիւ, կիւ, իւ. գր. ւարդիւ, ալ, օ, առաձգական. քրիստիւ, ալ, օ, հար. սուր, իւ, ալ, օ, ցամաք. ւ.

148. ք. Գառնի անուանը՝ յանդեալը 'ի սկիւ, կամ 'ի քիւ, և անուանը տեղեաց՝ յանդեալը 'ի սկու, սոյնպէս հարկին. գր. Чесменскі, каго. Трубенскі, каго, Коломенское, каго, ւ.

149. ք. Բայտ վերոյեղեալ կանոնաց (48), ամենայն ածականը, որը յանդիւ ընդ նախադաս տառիցս ց, յ, կ, ի, շ, ի, իւ, իւ, իւ, իւ, իւ, իւ, և ոչ երբեք ցիւ.

150. ք. Բայտ ածականաց յանդեալը 'ի ցիւ, ալ, օ.

Един. Ե-ի-ւ-թ.

Муж. Ե-ի-ւ-թ.

Жен. Ի-ի-ւ-թ.

Сред. Չի-ւ-թ.

Ո. Пригож-իւ.	Пригож-իւ.	Пригож-իւ.	Գեղեցիկ.
Ս. Пригож-իւ.	Пригож- { Իւ. { ւիւ.	Пригож-իւ.	Գեղեցիկ.
Տ. Пригож-իւ.	Пригож-իւ.	Пригож-իւ.	Գեղեցիկ. առ.
Հ. Пригож- { Իւ. { ւիւ.	} Пригож-իւ.	Пригож-իւ.	Գեղեցիկ.
Գ. Пригож-իւ.		Пригож-իւ.	Գեղեցիկ.
Վ. օ Пригож-իւ.	օ Пригож-իւ.	օ Пригож-իւ.	Գեղեցիկ.

Множ. Յո՛ւմիւն .

Ո.	Пригож-իւ .	Пригож-իյ .	Пригож-իյ .	Գեղեցիկք .
Ս.	Пригож-իւն .	Пригож-իւն .	Пригож-իւն .	Գեղեցիկաց .
Տ.	Пригож-իմն .	Пригож-իմն .	Пригож-իմն .	Գեղեցիկաց , մա .
Հ.	Пригож- { իւն .	Пригож- { իւն .	Пригож- { իւն .	Գեղեցիկէս .
Գ.	Пригож-իմն .	Пригож-իմն .	Пригож-իմն .	Գեղեցիկք .
Ն.	о Пригож-իւն .	о Пригож-իւն .	о Пригож-իւն .	Գեղեցիկաց :

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

151. ւն . Րստ այսմ հոլովին ամենայն ածականը՝
յանգեալք՝ի յիւն, չիւն, չիւն, չիւն . որոյ իգական լինի,
այ, չէզ . եւ . զք . յիւն, ալ, եւ , թարմ . ходячий ,
այ, եւ , ընթացող . тощий , ալ, եւ , նիհար , լի :

152. ք . Վերկայ և անցեալ ընդունելու թիւնը
բայից՝ յանգեալք ՝ի յիւն, յիւն, սոյնօրինակ հոլովին . զք . писавший , ալ, եւ , գրեալ . читающий , ալ,
եւ , վերծանող , լի :

153. ք . Րստ որոյ հոլովին և գերադրական ա-
նունք՝ յանգեալք ՝ի յիւն, ևս և ածականք՝ յան-
գեալք ՝ի չիւն, յիւն, չիւն, որք վարին գոյականապէս .
զք . лучший , ալ, եւ , լաւագոյն . свѣдѣвший , ալ,
եւ , ամենապայծառ . пѣвчий , երգիչ, սեռ . пѣвчаго .
пеший , шаго , հետեակ , լի :

154. ք . Սարգ ածականաց յանգելոյ ՝ի իւն, իյ, իւ,
իւմն ԵԱ, ԵԵ .

Един. Եզմիւն .

Муж. Աւի . Жен. Իգի . Сред. Չի .

Ո.	Бож-իւ .	Бож-իյ ,	ԵԱ .	Бож-իւ ,	ԵԵ .	Ածային .
Ս.	Бож-իւցո՛ ,	ԵԱցո .	Бож-իւցի ,	ԵԵ .	Бож-իւցո ,	Ածայիոյ .
Տ.	Бож-իւմս ,	ԵԱմս .	Бож-իւցի ,	ԵԵ .	Бож-իւմս ,	ԵԱմս .
Հ.	Бож- { իւցո ,	ԵԱցո .	Бож-իւս ,	ԵԵ .	Бож-իւ ,	ԵԵ .
Գ.	Бож-իւմն ,	ԵԱմն .	Бож-իւս ,	ԵԵ .	Бож-իւմն ,	ԵԱմն .
Ն.	о Бож-իւմն ,	ԵԱմն .	о Бож-իւցի ,	ԵԵ .	о Бож-իւմն ,	ԵԱմն .

МНОЖ. ЗНАЧЕНЫЯ.

П. Бож-ія, аи. Бож-ія, аи. Бож-ія, аи. *Уфъ*
йфъ.
 У. Бож-іхъ, аихъ. Бож-іхъ, зихъ. Бож-іхъ, зихъ.
Уфъ
 С. Бож-іимъ, зимъ. Бож-іимъ, зимъ. Бож-іимъ, зимъ.
Уфъ
 4. Бож- $\begin{cases} \text{ія, аи.} \\ \text{іхъ, зихъ.} \end{cases}$ Бож- $\begin{cases} \text{ія, аи.} \\ \text{іхъ, зихъ.} \end{cases}$ Бож- $\begin{cases} \text{ія, аи.} \\ \text{іхъ, зихъ.} \end{cases}$
Уфъ
 9. Бож-іими, зими. Бож-іими, зими. Бож-іими, зими.
Уфъ
 6. о Бож-іхъ, зихъ. о Бож-іхъ, зихъ. о Бож-іхъ, зихъ.
Уфъ

ጥ ገ ሰ ፔ ሊ ጉ ዳ

155. ւ. Լ. յսպէս հօրովին ածականք՝ յանգեալք
 'ի ին, իյ, իե, կամ՝ ья, ье. քր • рабѣй, ья, ье. со-
 болей, лья, лье. овечѣй, чья, чье, և։

156. Բ. Բաշին յանդէն, որ է божій, Իя, Іе,
'ի կիր ածի յաւէտ 'ի վսեմ և 'ի պատուաւոր բանս.
Իսկ երկրորդն՝ որ է божья, Եе, 'ի սովորական խօսս
վարի. ըստ որոյ դնի рыбій, бья, бье. սեռ. рыбь-
яго, կամ рыбей. յղ. վասն երկց սեռից рыбь,
ձկնայինք, рыбьихъ, рыбьимъ, ևն: Բայտ պսմ և
սորա. вдовій, Ёя, Ёе. человекій, Ёя, Ёе, մարդ-
կային. ևն:

157. Է. Կարգ ածականաց յանգեւոյ 'է իմ, յայ, ես .

Един. Единица.

Мух. Усманов.

Жен. 14-15.

Сред. 2427.

П.	Древн-ій.	Древн-яя.	Древн-ее.	зѣѣ.
U.	Древн-яго.	Древн-ей љ ія.	Древн-яго.	зѣѣу.
S.	Древн-ему.	Древн-ей.	Древн-ему.	зѣѣу, мм, 'ѣ.
z.	Древн- ^{іѣ} яго.	} Древн-юю.	Древн-ее.	зѣѣѣ.
Ѣ.	Древн-имѣ.		Древн-ею.	Древн-имѣ.
Ѣ.	о Древн-емѣ.	о Древн-ей.	о Древн-емѣ.	зѣѣѣѣѣ.

Գ Ի Ց Ե Լ Ի Ք

160. ան. Րստ արամ հոլովին ամենայն կրճատ
ածականք և յատուկ անուանք՝ յանգեալք 'ի օ.
որոց եղ. սեռական իգականին՝ լինի ևս օհ. որպէս
Исаевъ, а, օ, իգ. սեռ. Исаевой. Васильевъ, а, օ,
Петровъ а, օ. Маріинъ, а, օ. Княгининъ, а, օ,
և այլն :

161. ք. Լնուանք, յորս 'ի կրճատին յաւելեալ
իցէ տառս е, կամ օ, կորուսանեն զայսոսիկ տառս
յամենայն հոլովս բաց 'ի հայցականէ, որ նոյն է ընդ-
ուղղականին, քր. крѣпокъ, սեռ. крѣпка, տր.
крѣпку, հայց. крѣпокъ. որոյ ամբողջ լինի крѣпкій,
հզօր. պինդ :

162. Հոլովումն հանրական ածականին Вѣсь.

Един. Եւակ. .

Муж. Աւակ. .

Жен. Իգակ. .

Сред. Չեւ. .

Ո. Вѣсь.	Вся.	Все.	Ամենայն.
Ս. Всего.	Вся, և Всеѣ.	Всего.	Ամենայնի.
Տ. Всему.	Всей.	Всему.	Ամենայնի, առ, 'ի.
Հ. { Вѣсь. Всего. }	Всю.	Все.	չԱմենայն.
Գ. Вѣмъ.	Всю.	Вѣмъ.	Ամենայնիւ.
Ն. օ Всемъ.	օ Всеѣ.	օ Всемъ.	չԱմենայնից :

Множ. Յոգակ. .

Ո. Вѣѣ.	Ամենայնք.	} Սակ. երկց սեռից :
Ս. Вѣхъ.	Ամենայնց.	
Տ. Вѣмъ.	Ամենայնց, առ, 'ի.	
Հ. { Вѣѣ. Вѣхъ. }	չԱմենայնս.	
Գ. Вѣмъ.	Ամենայնիւք.	
Ն. օ Вѣхъ.	չԱմենայնից :	

О Сокращенныхъ именъ прилагательныхъ.

ԳԻՏԵԼԻՔ Ի ՎԵՐԱՑ ԿՐԺԱՑ ԱԾԱԿԱՆԱԾ

163. ւ. Լրճատ ածականք՝ յարականն յանգին 'ի Ե, Ե. զր. храбрѣ, քաջ. мудрѣ, իմաստուն. великѣ, մեծ. снѣ, կապոյտ. іѣ: Սոքա ելանեն յամբողջ ածականաց կրճատմամբ յանգից: Լրական կրճատ ածականք՝ ելեալք յամբողջ ածականաց, որոց իգական յանգի 'ի ая, յանգին 'ի Ե. իսկ որոց իգական յանգի 'ի ая, կրճատք յանգին 'ի Ե. զր. ար. добрый, իգ. добрая, կրճատեալն լինի добрѣ, բարի. ար. твердый, իգ. твердая. ար. կրճատն твердѣ, հաստատ. ար. господній, իգ. господняя, ար. կրճատն господень, տիրական: Սակայն древній, իգ. древняя, կրճատեալ լինի древенѣ.

Հերեմիք.

164. 1. Լրական ընդունելութիւնք՝ կրճատեալք յածականաց յանգեւոց 'ի енный, և 'ի կրաւորական ընդունելութեանց՝ յանգեւոց 'ի анный, կորուսանեն զմասնիկս ный. զր. писанный լինի писанѣ, գրեալ. блаженный լինի блаженѣ, երանելի. есшественный լինի есшественѣ, բնական. существенный, լինի существенѣ, գոյական:

2. Լրական ածականք՝ կրճատեալք յածականաց՝ յանգեւոց 'ի лый, лій, ный, ній, ունելով յառաջոյ զբաղաձայն տառ ինչ, նա և զտառս ый, ь, առնուն զտառս е թէ 'ի մէջ բաղաձայնից, և թէ 'ի տեղի տառիցս ый, ь. զր. истинный լինի истиненѣ, ճշմարիտ. страшный, страшенѣ, զարհուրելի. спокойный, спокоенѣ, հանգիստ. сильный, силенѣ, զորաւոր. кислый, киселѣ, թթու. свѣшлый, свѣшелѣ, լուսաւոր, іѣ:

Խոտորին ածականքս злый, չար. полный, լի.

кругаыѣ, բոլորչի. наглаыѣ, լիրբ. подлаыѣ, անարգ. печлаыѣ, ջերմ. որք կրճատին այսպէս. золъ, полонъ, круголъ և круглъ, наглъ, подлъ, печелъ և печлъ.

3. Լրական ածականք՝ կրճատեալք յամբողջ ածականաց՝ յանգելոց 'ի некій, փոխեն զտառն և 'ի е, որ յառաջէքան զտառն և к. օր. шоненькій լի նի шоненекъ, նորին. легонькій, легонекъ, թեթե իմն, և ։

4. Լրական ածականք՝ կրճատեալք յամբողջ ածականաց՝ յանգելոց 'ի кій, առնուն օ յառաջ քան զտառն և к. օր. гладкій լինի гладокъ, ողորկ. крошкій, крошокъ, հեզ. мѣлкій, мѣлокъ, փոքրիկ. Іош горкій, դառն և тяжкій, ծանր՝ լինին горекъ, тяжекъ.

165. ք. Կրճատ ածականք՝ լինին իգական և չէ զոր՝ եթէ փոխեսցին յետին ձայնաւորք. օր. ար. мудръ, իգ. мудра, չէզ. мудро, ար. синь, իգ. синя, չէզ. сине. ար. блаженъ, իգ. блаженна, չէզ. блаженно. ար. истиненъ, իգ. истинна, չէզ. истинно. ար. золъ, իգ. зла, չէզ. зло. և ։

166. ք. Կրճատական ընդունելութիւնք՝ 'ի կրճատին կորուսանեն զմի ո յամենայն սեռս. օր. ար. писанный, իգ. писанная, չէզ. писанное, լինի писанъ, писана, писано.

Հետեւի.

167. 1. Են բազում ածականք, մանաւանդ որք ածանցեալ են 'ի գոյականաց նշանակողաց զժամանակ, զտեղի, զինչութիւն, զգգեստ, ոչ կրճատին յարական ուղղականն։ Ուտի божій, անային, ոչ լինի божъ. посадній, յետին, ոչ լինի посаднь.

Ըստ այսմ ոչ կրճատին և հետեւեալ ածականք. земный, երկրային. споловый, սեղանոյ. домовый, տնական. лѣсный, անտառային, և այլք։

2. Լծականք՝ ածանցեալք 'ի սեռականէ գոյականաց, և յանգեալք 'ի евъ, овъ, инъ, ах, միշտ

կրճատ վարին . զք . Мойсеев՝ жезл՝, Սովսիսեան
գաւազան . Исаиано пророчество , Նսայեան մարգա-
րէութիւն . лono Авраамле , գոգ Լ՝բրահամեան :

3 . Յորժամ ածականն 'ի գոյականէն զատեալ
գտանի 'ի ձեռն էական բայիս бытъ ներգործութիւն
կամ զօրութեամբ , յայնժամ պիտի վարել կրճատ
ածական . զք . Богъ есть милосердъ . Լ՝ծ է ողոր-
մած . Ученіе полезно , ուսումն (է) օգտակար :

168 . Սակայն երբ ածականն կից է ընդ գոյակա-
նի կամ դնի 'ի տեղի գոյականի , յայնժամ վարի ամ-
բողջ ածական . զք . Разумный и въ единеніи одинъ
не бываетъ , а глупый скучаетъ вездъ . Լմաւ-
տունն չէ միայնակ , նա և 'ի նոյն իսկ միայնութեան .
բայց յիմարն ձանձրանայ յամենայն ուրեք . Богъ
есть существо вѣчное . Լ՝ծ է էակ յաւիտենական :

О Степеняхъ положительныхъ, сравнительныхъ
и превосходныхъ .

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳԻՏԵԼԻԲ

'Ի վերայ դրական , բաղդատական և գերադրական
ածականաց :

169 . Որովհետեւ ածականն ցուցանէ զորպիսու-
թիւն ենթակային , է զի յայտ առնէ՝ թէ այս ինչ
գոյական զինչ քանակ , զինչ ձև և զինչ յատկու-
թիւն ունի , և է զի ցուցանէ՝ թէ զինչ վերաբե-
րութիւն և առաւելութիւն ունի՝ բաղդատելով առ
միմեանս : Ուստի են ածականք , որք համարին բա-
ցարձակ , և են՝ որք վերաբերին առ այլ՝ և բաղդա-
տին ընդ նոսա : Յայսմանէ որոշեցան երեք աստի-
շանք ածականաց . դրական , բաղդատական և գե-
րադրական :

170 . Թ . Գրականն ասի положительный , որ է
նոյն իսկ ածական ամբողջ կամ կրճատ . որ առանց
բաղդատելոյ և վերաբերելոյ առ այլ ըստ առաւե-
լութեան և նուազութեան՝ ցուցանէ զորպիսութիւն

գոյականին . քր . изрядной мальчикъ , գեղեցիկ մա-
նուկ . хорошая книга , ընտիր գիրք . страшенъ
гласъ , զարհուրելի ձայն , *և* :

171 . ք . Բաղդատականն ասի сравнительный .
որ է նոյն իսկ դրական ածական պէսպիսացեալ՝
բաղդատելով զայլ և այլ առարկայս ընդ միմեանս՝
ըստ առաւելութեան , նուազութեան և հաւասար-
ութեան . ուստի յերիս աղգս վերածի :

Բռաջինն բաղդատեալ ընդ այլում՝ ցուցանէ
զառաւելութի միոյն , և ձեւանայ կամ 'ի ձեռն յան-
գիս Բе , և կամ 'ի ձեռն մակբայիս боѡе . քր . Онъ
щасливѡе нежели король . Եւ առաւել բարե-
բաղդ է քան զարքայ : Онъ боѡе щасливъ , неже-
ли уменъ . Բռաւել երջանիկ է նա , քան թէ ի-
մաստուն :

Երկրորդն բաղդատմամբ իմն ցուցանէ զնուա-
զութիւն միոյն , և ձեւանայ 'ի ձեռն մակբայիցս
меньше , նուազ . не такъ , ոչ այնպէս . не столько ,
ոչ այնչափ , *և* . քր . Онъ не такъ богатъ , какъ
вы . Եւ չէ այնպէս փարթամ , որպէս դու :

Երրորդն ցուցանէ զայլ և այլ աստիճանս որպի-
սութեան 'ի միում ենթակայի՝ նովին հաւասարու-
թեամբ . և ձեւանայ 'ի ձեռն մակբայիցս столь же ,
այնքան . столько же , столькожъ , նոյնչափ . *և* . քր .
Онъ столь же разуменъ , сколь мужественъ ,
Եւ այնքան իմաստուն է , որքան քաջ :

172 . ք . Գերագրականն ասի превосходный , որ
է երրորդ աստիճան որպիսութեան ածականաց 'ի
գերագոյն իմն առաւելութեան և նուազութեան՝
վերաբերութեամբ առ այլ ենթակայ , և բաժանի
կրկին . մին կոչի վերաբերական , և միւսն՝ բացարձակ
գերագրական : Վերաբերականն ցուցանէ զորպի-
սութիւն ենթակային՝ 'ի գերագոյն աստիճան վե-
րացեալ գերազանցութեան և նուաստութեան ,
բաղդատելով ընդ այլում . որ և ձեւանայ 'ի ձեռն
մասնկանցս шїѡ , пре , все , наѡ , հանդերձ մակ-
բայիւս больше , առաւել . ունելով և զածականս
самый , самая , самое . քր . Онъ мой искреннѡшїѡ
другъ . Եւ իմ առաւել մտերիմ բարեկամ . Превъ-

сокое между древами, больше подвержено спремленію вѣтровъ. Առաւել բարձրագոյնն 'ի մէջ ծառոց, առաւել ենթակայ է բաղխման ահագին հողմոց : Ложь есть самый подлый изъ всѣхъ пороковъ. Աստուծին ինքնին անարգագոյն է քան զամենայն մոլութիւնս :

Աւր վերբերականն նուաստութեան՝ ձեանայ 'ի ձեռն մակբայիս меньше, նուազ . դր . Онъ меньше богатый между всѣми купцами . Աս նուազ փարթամ է 'ի մէջ ամենայն վաճառականաց :

Բացարձակ գերադրականն ցուցանէ զորպիսութիւնն՝ բարձրացեալ յառաւել իմն գերակայութեան՝ առանց վերբերութեան առ առարկայ ինչ, ունելով զգերադրական բառս весьма, կարի, очень, երիցս, много, բազում . եւ . դր . весьма կամ очень уменъ, կարի իմաստուն . очень хорошо, քաջալաւ . много, легкій, յոյժ թեթեւ . լինի ևս բացարձակ գերադրական 'ի ձեռն մասնկանցս пре, все, нап . ևս և գերանուանս՝ самый, ая, ое, դր . превысокое дерево, ծառ ամենաբարձր . книга самая полезнѣйшая, գիրք յոյժ օգտակարագոյն . самый умный, կարի իմն մտաւոր :

Образованіе сравнительныхъ именъ .

Ապոմոնիան բաղդաբանայ՝ գործնամբ յանգից
դրականաց :

Անեռ Թ .

173 . Ածականք՝ յանգեալք 'ի бмй, вый, амй, мнй, нмй, пмй, рмй, смй, пый, ևս և жій, ній, фотեսեալք 'ի ъ, е, լինին բաղդատական . դր . слабый, տկար, слабе, տկարագոյն . мудрый, իմաստուն, мудре, իմաստնագոյն . пригожий, գեղեցիկ, пригоже, գեղեցկագոյն, եւ . Այստորին ածականք՝ յանգեալք 'ի стмй . որոց բաղդատական լինի ще . դր . частый, յաճախ, чаще, յաճախագոյն . гу-

ստիյ, Թանձր, ցաշե, Թանձրագոյն . простый, проше
 և. простѣ. Իսկ որք յանդին 'ի Իստիյ, լինին ըստ
 առաջնոյն . զք. բժչիստիյ, Ճոռում, բժչիստիյ, Ճո
 առմագոյն . гористый, Լեռնային, гористիյ, ևս
 Լեռնային :

Ստիւն Է.

174. Իճականք՝ յանդեալք 'ի ցիյ, Դիյ, փո
 խեալք 'ի յե, լինին բաղդատական . զք. спрогій,
 խիստ, спрое, առաւել խիստ . дорогій, Թանկա
 գին, дороже, կարի Թանկագին . швердый, Հաստատ,
 шверже, Հաստատագոյն . молодой, դեռաբոյս, мо
 лодже, ևս դեռաբոյս :

Սակայն Դոսգիյ, երկայն, милосердый, ողորմած,
 сѣдый, ալևոր, լինին Դոսիյ, երկայնագոյն . мило
 сердѣе, ողորմածագոյն . сѣдѣе, ևս ալևոր :

Ստիւն Դ.

175. Իճականք յանդեալք 'ի օկ՝ և 'ի կիյ, փո
 խեալք 'ի յե լինին բաղդատական . զք. крѣпкій,
 հզոր, крѣпче, հզորագոյն . мягкій, կակուղ, мяг
 че, կակղագոյն, легкій, Թեթև, легче, Թեթևա
 գոյն, կամ легокѣ, легче, ևս Իսկ сладкій կամ сла
 докѣ, քաղցր, լինի слаще, քաղցրագոյն . узкій, նեղ,
 уже, առաւել նեղ . шонкій, նուրբ, шонѣ, նրբա
 գոյն . гладкій կամ гладокѣ, ողորկ, глаже, կարի
 ողորկ . гадкій կամ гадокѣ, դարշելի, гаже, ա
 ռաւել դարշելի . низкій կամ низокѣ, ստորին,
 ниже, յաւէտ ստորին . глубокій, կամ глубокѣ,
 խորին, глубже, խորագոյն . широкій կամ широкѣ,
 լայն, ширѣ, լայնագոյն . близкій կամ близокѣ,
 մերձ, ближе, առաւել մերձ . высокій կամ высокѣ,
 բարձր, выше, բարձրագոյն . жидкій, լոյծ, жиже,
 կարի լոյծ . горкій, դառն, горчѣе, ևս դառն :

Ամեն Դ.

176. **Ղծականք՝** յանգեալք 'ի xի՛ , փոխեալք 'ի she լինին բաղդատական . քր . глауxի՛ , խոււլ , глауше , առաւել խուլ . сухի՛ , ցամաք , суше , ևս ցամաք , խոտորին հետեւեալ երեք ածականք , որոց բաղդատականք այլազգ լինին . քր . великiй , մեծ , больше , մեծագոյն . малы՛ , փոքր , меньше , փոքրագոյն . Хороші́й , լաւ , лучше , լաւագոյն :

Հերեւանք .

177. 1. **Են** ածականք՝ որք ունին կրկին տարբեր նշանակութիւնս . որով ունին և կրկին բաղդատականս . մին կանոնաւոր՝ և միւսն անկանոն . քր . добрый , բարի , лучше , բարեգոյն . добрый , բարեգործ , добре , առաւել բարեգործ . красный , գեղեցիկ , краше , գեղեցկագոյն . красный , կարմիր , красне , յաւէտ կարմիր :

2. **Ես** ամենայն բաղդատական ածականք , որք կազմին փոփոխմամբ յանգից՝ են անհրով :

Образованіе превосходныхъ именъ .

Ապոստոլական գեղարարականայ՝ փոփոխմամբ յանգից :

178. **Ղերադրական անուանք** բաց 'ի վերագոյն ասացելոցս (172) , կազմին 'ի դրական և 'ի բաղդատական ածականաց՝ փոխելով զբաղդատական յանգս e , ֆе , 'ի йші՛ , և 'ի айші՛ . քր . դ . свѣшлы́й , լուսաւոր , բ . свѣшлѣ , լուսաւորագոյն , գ . свѣшлѣйші́й , ևս լուսաւորագոյն .

դ . крѣпкiй , հզոր , բ . крѣпче , հզորագոյն , գ . крѣпчайші́й , կարի հզորագոյն .

դ . близкiй , մերձաւոր , բ . ближе , մերձաւորագոյն , գ . ближайші́й , ամենամերձ : խոտորին հետեւեալ ածականք :

դ. швердѣй, հաստատ, բ. шверже, հաստատա-
գոյն, գ. швердѣйшій, ամենահաստատ :

դ. долгій, երկայն, բ. долѣе, երկայնագոյն, գ.
должайшій, կարի երկայնագոյն .

դ. тонкій, նուրբ, բ. тонѣе, նրբագոյն, գ.
тончайшій, ամենանուրբ .

դ. широкій, լայն, բ. ширѣ, լայնագոյն, գ. ши-
рочайшій, յոյժ լայնագոյն .

դ. высокій, բարձր, բ. выше, բարձրագոյն, գ.
высочайшій, ևս բարձրագոյն .

դ. великій, մեծ, բ. больше, մեծագոյն, գ. боль-
шій, ամենամեծ .

դ. малый, բ. меньше, փոքրագոյն, գ. меньшій,
կարի փոքրագոյն .

դ. добрый, բարի, բ. лучше, բարեգոյն, գ. луч-
шій, ամենաբարի :

Հերոսանք .

179. Որովհետև գերագրական անուանք ածան-
ցին յածականաց՝ փոփոխմամբ յանգից, նմին իրի-
են հոլովելի ըստ հոլովմանց ածականաց . (150) :

ՅՕԴՈՒԱԾ ՉՈՐՐՈՐԴ

О именахъ Числительныхъ .

Յաղագս թվական անուանց .

180. Թվական անուանք ըստ Ուուսաց կոչին
Числительное, և բաժանին 'ի բացարձակ, 'ի գա-
տական, 'ի բազմաձական, 'ի մասնական և 'ի կրրկ-
նական : 1. Են որք այսպէս բաժանեն 1. Количесвен-
ное, Վանական, կամ որ նոյն է Опреѣленное,
Բացարձակ. 2. Порядочное, Դասական. 3. Множи-
тельное, Կրկնական, և 4. Раздѣлительное, Դաս-
նական :

1. Определенныя : Բացարձակ .

181. Բացարձակ Թուականք՝ համարին խարիսխ
այլոց Թուականաց . զի ՚ի սոցանէ կազմին այլք,
և ցուցանեն զորքանութի անձանց և իրաց . որք են .

Одинъ .	Մի .
Два , двое .	Երկու .
Три , трое .	Երեք .
Четыре , четверо .	Չորք .
Пять , пятеро .	Հինգ .
Шесть , шестеро .	Վեց .
Семь , семеро .	Եւթն .
Восемь , осмь .	Ութ .
Девять .	Ինն .
Десять .	Տասն .
Одиннадцать .	Մետասան .
Двенадцать .	Երկուտասան .
Тринадцать .	Երեքտասան .
Четырнадцать .	Չորեքտասան .
Пятнадцать .	Հնգետասան .
Шестнадцать .	Վեչտասան .
Семнадцать .	Եւթնեւտասան .
Оснадцать .	Ութեւտասան .
Девятнадцать .	Իննեւտասան .
Двадцать , двадесать .	Քսան .
Двадцать одинъ .	Քսան և մի .
Двадцать два .	Քսան և երկու .
Тридцать , тридесать .	Երեսուն .
Сорокъ , чотыредесать .	Քառասուն .
Пятьдесятъ .	Յսուն .
Шестьдесятъ .	Վաթսուն .
Семьдесятъ .	Եւթանասուն .
Восемьдесятъ .	Ութսուն .
Девяносто , девяťдесятъ .	Իննսուն .
Сто .	Հարիւր .
Сто одинъ .	Հարիւր և մի .
Сто два .	Հարիւր և երկու .

Двѣсти .	Երկու հարիւր .
Триста .	Երեք հարիւր .
Четыреста .	Չորեք հարիւր .
Пятьсотъ .	Հինգ հարիւր .
шестьсотъ .	Վեց հարիւր .
Семьсотъ .	Եւթն հարիւր .
Восемьсотъ .	Ութ հարիւր .
Девятьсотъ .	Ինն հարիւր .
Тысяча .	Հազար .
Двѣ тысячи .	Երկու հազար .
Три тысячи .	Երեք հազար .
Четыре тысячи .	Չորք հազար .
Пять тысячъ .	Հինգ հազար .
шесть тысячъ .	Վեց հազар .
Семь тысячъ .	Եւթն հազар .
Восемь тысячъ .	Ութ հազар .
Девять тысячъ .	Ինն հազар .
Десять тысячъ .	Տասն հազар .
Сто тысячъ .	Հարիւր հազар .
Миліонъ .	Միլիոն .
Два миліона .	Երկու միլիոն .
Пять миліоновъ .	Հինգ միլիոն .
Десять миліоновъ .	Տասն միլիոն :

Склоненіе именъ опредѣленныхъ .

182 . Հորվան բարձրագ ընտանիք .

Муж . Արիւն . Жен . Իգնիւն . Сред . Չէր .

П. Одинъ .	Одна .	Одно . Մի .
У. Одного .	Одной .	Одного . Միոյ .
С. Одному .	Одной .	Одному . Միում, աւ, ի .
Հ. Одинъ, одного .	Ону .	Одно . Չի .
Գ. Однимъ .	Одною .	Однимъ . Միով .
Վ. обь одномъ .	обь одной .	обь одномъ . Չիոյ :

Муж. Сред. Ур. 24. Жен. 14. Муж. Ср. Ур. 24. Жен. 14.

П.	Два.	Երկու.	Дваѣ.	Двое.	Двои.
У.	Двухъ.		Двухъ.	Двоихъ.	Двоихъ.
С.	Двумъ.		Двумъ.	Двоимъ.	Двоимъ.
З.	Два, двухъ.		Дваѣ, двухъ.	Двое, двоихъ.	Двои, двоихъ.
Ч.	Двумя,		Дваѣма.	Двоими.	Двоими.
Ъ.	о двухъ.		о двухъ.	о двоихъ.	о двоихъ.

Муж. Ср. Ур. 24. Жен. 14.

П.	Оба.	Երկուք.	Обѣ.
У.	Обоихъ.		Обѣихъ.
С.	Обоимъ.		Обѣимъ.
З.	Оба, обоихъ.		Обѣ, обѣихъ.
Ч.	Обоими.		Обѣими.
Ъ.	объ Обоихъ.		объ Обѣихъ.

Муж. Жен. Ср.

Муж. Жен. Ср.

П.	Три.	Երեք.	Четыре.	Չորեք.	} Մեկն երկուսն և երեքս :
У.	Трехъ.		Четырехъ.		
С.	Тремъ.		Четыремъ.		
З.	Три, трехъ.		Четыре, ехъ.		
Ч.	Тремя.		Четырьмя.		
Ъ.	о Трехъ.		о Четырехъ.		

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

183. Թիւքն трое, четверо, пятеро և այլք՝
յանգեալք ՚ի րօ, հարկիս որպէս двое. Եւ ՚ի բաց
առեալ զԹիւնն трое, այլք առնուին ы փոխան և
աւտի ամի чешверы, четверыхъ, ևն :

М. Ж. С. У. 1. 2. М. Ж. С. У. 1. 2. М. Ж. С. У. 1. 2.

П.	Пяшь.	Հինգ.	Сорокъ.	Քառասուն.	Пяшьдесять.	Յիսուն.
У.	Пяши.		Сорока.		Пяшидесяши.	
С.	Пяши.		Сороку.		Пяшидесяши.	
З.	Пяшь.		Сорокъ.		Пяшьдесять.	
Ч.	Пяшью.		Сорокомъ.		Пяшьюдесятью.	
Ъ.	о Пяши.		о Сорокъ.		о Пяшидесяши.	

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

184. Խ. Բնական բացարձակ Թուականք յետ Թույս 5, 5. մինչև 9 сорокъ, 40. բացառաբերական, հորովին որպէս 5. Սակայն восемь փոխէ զտասն և 'ի և 'ի սեռականն և յայլ հորովն բաց 'ի հայցականէ :

185. Խ. Բնական բացարձակ Թուականք յետ Թույս 5, 50, մինչև 9, 90, բացառաբերական, հորովին որպէս 5, 50. հորովելով զերկաքանչիւր բաղադրիչ մասունս :

М. Ж. С. Ա. Ի. Է. Един. Եւթիւն. Множ. Յոթիւն.

Ո.	Десяносто. Ինսուն.	Сто.	Հարիւր.	Ста.	Հարիւրք.
Ս.	девяноста.	Ста.		Сотъ.	
Տ.	девяношту.	Сту.		Стамъ.	
Հ.	девяносто.	Сто.		Ста.	
Գ.	девяносомъ.	Стомъ.		Стами.	
Ն.	о девяностахъ.	о Стахъ.		о Стахъ.	

М. Ж. С. Ա. Ի. Է.

М. Ж. С. Ա. Ի. Է.

Ո.	Двѣсти. Երկերիւր.	Пять сотъ.	Հինգ հարիւր.
Ս.	двухъ сотъ.	Пяти сотъ.	
Տ.	двумъ стамъ.	Пяти стамъ.	
Հ.	двѣсти.	Пять сотъ.	
Գ.	двумя стами.	Пятью стами.	
Ն.	о двухъ стахъ.	о Пяти стахъ.	

Един. Եւ.

Множ. Յո.

Ո.	Тысяча. Հազար.	Тысячи. Հազարք.
Ս.	Тысячи.	{ Тысячь.
Տ.	Тысячи.	{ Тысячей.
Հ.	Тысячу.	Тысячамъ.
Գ.	Тысячью.	Тысячи.
Ն.	{ Тысячь.	Тысячами.
	{ Тысячи.	о Тысячахъ.

186. Խ. Բացարձակ Թիւքս քրիստա, 300, և քեմք-
քեստա, 400, գոլով բարդեալ 'ի քրի, քեմքք և 'ի
քեստա Թուոյ՝ հոլովին երկաքանչիւր մասունք որոշա-
կի, ըստ վերոյեղեալ օրինակիս: Իսկ քեսթսոմ, 600, և այլք մինչև ցոմսյա, 1000, բացառութիւն,
հոլովին որպէս քեսթսոմ.

187. Թ. Թիւքս քեսթսոմ, 2000. քրի քեսթսոմ,
3000. քեմքք քեսթսոմ, 4000. հոլովին ըստ վե-
րոյգրեալ օրինակիս, անցնիւք Թիւքս քատաբար քո-
փոխին 'ի յանգս հոլովելով մինչև ցմիւոն. Իսկ
ցմիւոն հոլովի ընդ երկրորդ հոլովեամբ գոյակա-
նաց (58):

Հետևանք.

188. Բ. Առևս ամենայն բացարձակ Թուոյ բա-
ղադրելոյ՝ իւրաքանչիւր անդամք ևս հոլովին. քր.
քեսթսոմ քեսթսոմ, 25. սեռ. քեսթսոմ քեսթսոմ, քեսթսոմ.
քրիստա քեսթսոմ քեսթսոմ, 362. սեռ. քրիստա քեսթսոմ
քեսթսոմ քեսթսոմ քեսթսոմ, քեսթսոմ:

2. Порядочный. Դասակարգ.

189. Դասական անունք անունքին 'ի բացար-
ձակ Թուականաց, և ցուցանեն զկարգս անձանց և
իրաց. որք են.

Первый.	Բ. առին.
Второй.	} Երկրորդ.
Другой.	
Третій.	Երրորդ.
Четвертый.	Չորրորդ.
Пятый.	Հինգերորդ.
Шестой.	Վեցերորդ.
Седмий.	Եւթներորդ.
Осмый.	Ութերորդ.

Девятый .
 Десятый .
 Одиннадцатый .
 Первыйнадесять .
 Двѣнадцатый .
 Второйнадесять .
 Тринадцатый .
 Третійнадесять .
 Четырнадцатый .
 Четвертыйнадесять .
 Пятнадцатый .
 Пятыйнадесять .
 шестнадцатый .
 шестыйнадесять .
 Семьнадцатый .
 Седьмойнадесять .
 Осмьнадцатый .
 Осмыйнадесять .
 Девятнадцатый .
 Девятыйнадесять .
 Двадцатый .
 Двадешатый .
 Двадцать первый .

Тридцатый .
 Тридешатый .
 Сороковый .
 Четыредешатый .
 Пятьдешатый .
 шестдешатый .
 Семьдешатый .
 Восемьдешатый .
 Девяностый .
 Девятьдешатый .
 Сотый .
 Двухсотый .
 Трехсотый .
 Четырехсотый .
 Пятисотый .

Իններորդ .
 Տասներորդ .
 Ետասներորդ .
 Երկուսասներորդ .
 Երեքսասներորդ .
 Չորեքսասներորդ .
 Հինգսասներորդ .
 Վեցսասներորդ .
 Եւթասներորդ .
 Ութսասներորդ .
 Իննսասներորդ .
 Վասներորդ .
 Վասներորդ առաջին-
 րորդ .
 Երեսներորդ .
 Վառասներորդ .
 Յիններորդ .
 Վաթներորդ .
 Եւթանսներորդ .
 Ութներորդ .
 Իննսներորդ .
 Հարիւրերորդ .
 Երկուհարիւրերորդ .
 Երեք հարիւրերորդ .
 Չորեք հարիւրերորդ .
 Հինգ հարիւրերորդ .

Тысячный .
 Двухтысячный .
 Трехтысячный .

Հազարերորդ .
 Երկու հազարերորդ .
 Երեք հազարերորդ :

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

190 . ւն . Ղասական անուանը զկնի Թուոյս *одинадцатый* , մինչև *г*девяшънадцатый , որպէս և *д*вадешатый , *п*рвдешатый , *ч*ешыредешатый , *д*е-
*в*яшъдешатый , *ձ*եանան նա և 'ի *ձեռն մանական* на-
*д*ешатъ , և բաղադրեալ ընդ *դ*ասականաց *первый* ,
*в*торый , *և* . յաւէտ վարին 'ի վսեմ շարագրուածիս
 նշանակելով զԹիւս ամսոց , և զկարգս անձանց և
 տէրութեանց . *դ*ր . сего дня *в*пороенадешатъ (число) .
այսօր է երկոտասներորդ . Людвикъ *ч*етвертый-
*на*дешатъ , *Լ*ютовичюս *չ*որեքտասներորդ : Ուր
 մանիկս *на*дешатъ է անհոլով կամ անփոփոխ . միայն
первый , *в*торый , և այլ սոյնպիսիք փոփոխին . *դ*ր .
ար . *первый*надешатъ , *ի*գ . *первая*надешатъ , *չ*էզ .
первоенадешатъ , *և*ն .

191 . Է . Ղասական բարդ անուանը 'ի մէջ քսանի և
 երեսնի , երեսնի և քառանի , *և*ն , անփոփոխ պահեն
 զբացարձակ անուանս , և հոլովեն զդասականս . *դ*ր .
*д*вадцатъ *первый* , *ք*սաներորդ առաջներորդ . *սեռ* .
*д*вадцатъ *перваго* , *և*ն : Ուր ամենայն դասականը
 են ածական և ըստ այնց հոլովին և վարին . *դ*ր . *ար* .
первый , *ի*գ . *первая* , *չ*էզ . *первое* , *սեռ* . *ар* . *пер-*
ваго , *և*ն (142) :

3 . Собирашельныя . Բախշախանս .

192 . Սորա ցուցանեն զորոշեալ քանակութիւն
 ինչ անձանց և իրաց՝ հաւաքապէս . *դ*ր . *д*южина ,
*ե*րկոտասնեակ . сошнѧ , *հ*արիւրեակ , *և*ն . որք վա-
 րին գոյականապէս , և ըստ յանգից գոյականաց հո-
 լովին . որպէս сошнѧ , *սեռ* . сошни (49) :

4. Дробные. Մասնական .

193. Մասնական անուններ ցուցանեն զայլ և այլ մասունս միոյ (ծուոյ) վերաբերեալս առ բոլորն . քր. половина , կէս . шресть , երրորդ . մասն . четверть , չորրորդ . մասն . пята , հինգերորդ . մասն . полтора , մի և կէս . полшрестья , երկու և կէս . полчетверта , երեք և կէս . полпята , չորս և կէս . полшеста , հինգ և կէս . полшестна , հարիւր յիսուն , և ք : Մենայն մասնականը , որ բաղադրին մասկամբս пол , հոլովին ըստ հետեւեալ օրինակաց . իսկ այլք հոլովին ըստ յանգից , ընդ հոլովմամբ գոյականաց :

ա . () օրինակ .

Муж. Сред . Ար . Չէ .

Жен . Ի 4 .

Ո .	Полтора .	Մի և կէս .	Полторы .	Մի և կէս .
Ս .	Полутора .		Полуторы .	
Տ .	Полушору .		Полушорой .	
Հ .	Полтора .		Полторы .	
Գ .	Полушорымъ .		Полушорою .	
Ն .	о Полушорѣ .		о Полушорой .	

բ . () օրինակ .

Ո .	Полшрестья .	Երկու և կէս .	Полшрестья .	Երկու և կէս .
Ս .	Полушрестья .		Полушрестья .	
Տ .	Полушрестьяю .		Полушрестьяей .	
Հ .	Полшрестья .		Полшрестья .	
Գ .	Полушрестьямъ .		Полушрестьяю .	
Ն .	о Полушренѣѣ .		о Полушрестьяей .	

5. Множисельные. Արիւնական .

194 . Սքա ցուցանեն , թէ քանակութիւն ինչ կամ թիւ քանիցս իցէ կրկնեալ . որպիսիք են . двойной , двоякій , сугубый , կրկին , կրկնապատիկ . тройной , проакій , երեքկին , եռապատիկ . четверный , чешвероякій , չորեքկին , քառապատիկ .

многочрапный, բազմապատիկ, ինք :

Լ՛մենեքին հոլովին ըստ օրինակի ածականաց՝ և վա-
րին ածականօրէն. որպէս . ար . двойной, իդ . двой-
ная, չէզ . двойное . այսպէս և այլք (142) :

ԳՆՈՒԽ ԵՐԿՐՈՐԴ

О Мѣстоименіи .

Յաղագս Գերանուան .

195. Երկրորդ մասն բանի կոչի Мѣстоименіе ,
Գերանուն . իբր զի վարի 'ի տեղի անուան՝ և ցու-
ցանէ զորոշեալ դէմն . որ և ունի ըստ անուան զսեռ,
զէթիւ , և զհոլով : Ունի նա և զայլ իմն յատուկ ,
զդէմն , որով յայտ առնէ զանձն կամ զկարգ իրաց՝
և բաժանի .

- | | |
|----------------------|---------------|
| 1 . Личное . | Ինձնական . |
| 2 . Притяжательное . | Ստացական . |
| 3 . Указательное . | Յուցական . |
| 4 . Относительное . | Յարաբերական . |
| 5 . Вопросительное . | Հարցական . |
| 6 . Неопредѣленное . | Ինորոշ : |

1 . ЛИЧНЫЯ . Ինքնակա գերանուան .

196 . Սորա յայն սակս կոչին անձնական , և 'ի
մեզ էական , զի 'ի խօսս ունին զտեղի անձանց և ի-
րաց՝ որոշելով յերիս դէմն : Իւաջիւնն է այն՝ որ
խօսի : Երկրորդն է այն , առ որ ուղղի բանն : Եր-
րորդն է այն , զորմէ լինի բան . օրինակ .

III. Ինքն.

Един. Եզակի.

Множ. Յոթնական.

Ո.	Я.	Ես.	} Յերես սեռ.	Мы.	Մեր.
Ս.	Меня.	Իմ.		Насб.	Մեր.
Տ.	Мнѣ.	Ինչ, առ, 'ի.		Намб.	Մեր, առ, 'ի.
Հ.	Меня.	Դի.		Насб.	Մեր.
Գ.	Мною.	Ինչ.		Намб.	Մեր.
Ն.	о Мнѣ.	Դիչի.		о Насб.	Մերի.

IV. Ինքն.

Ո.	Ты.	Դու.	} Յերես սեռ.	Вы.	Դուք.
Ս.	Тебя.	Դու.		Васб.	Ձեր.
Տ.	Тебѣ.	Դիչ, առ, չ.		Вамб.	Ձեր, առ, չ.
Հ.	Тебя.	Դիչի.		Васб.	Ձեր.
Գ.	Тобою.	Դի.		Вамб.	Ձեր.
Ն.	о Тебѣ.	Դիչի.		о Васб.	Ձերի.

V. Ինքն.

Един. Եզակի.

Муж. ար. Жен. իգ. Ср. ևն.

Ո.	Онб.	Նա.	Она.	Նա.	Оно.	Նա.
Ս.	Его.	Են.	Ея.	Նա.	Его.	Նա.
Տ.	Ему.	Են.	Ей.	Նա.	Ему.	Նա, առ, չ.
Հ.	Его.	Են.	Ее.	Նա.	Оно.	Նա.
Գ.	Имб.	Են.	Ею.	Նա.	Имб.	Նա.
Ն.	о Немб.	о Ней.	о Немб.	Նա.	о Немб.	Նա.

Множ. Յոթնական.

Муж. ար. Жен. Ср. իգ. ևն.

Ո.	Они.	Նաք.	Онѣ.	Նաք.
Ս.	Ихб.	Նաք.	Ихб.	Նաք.
Տ.	Имб.	Նաք.	Имб.	Նաք.
Հ.	Ихб.	Նաք.	Ихб.	Նաք.
Գ.	Ими.	Նաք.	Ими.	Նաք.
Ն.	о Ихб.	Նաք.	о Ихб.	Նաք.

Ինքնադարձ անհամարներ.

- Ո. (չունի)
 Ս. Себя. Իմ. քա. իւր. ևն.
 Տ. Себѣ. Ինձ. քեզ. իւրում, առ. ց. ևն.
 Հ. Себя. շխ. շքեզ. շինքն, ևն.
 Գ. Собою. Ինկ. քկ. իւր և, ևն.
 Ն. о Себѣ. շինքն. շքեն: շիւրմէ. ևն.

Գ Ի Ց Ե Լ Ի Ք

197. ան. 'Ի հասարակ խօսս փոխան եզ. իգ. սեւականին երրորդ դիմաց ея, վարի ее.

198. ք. Ինձնական դերանունս себя թէպէտ չունի ուղղական, այլ վարի յերիս դէմ միանգամայն. և կոչի Возвратительное, անդրադարձ:

199. ք. Որպէս առ Ուռնս, նոյնպէս 'ի մեզ դերանունս самъ, ինքն, յարի յանձնական դերանունս առ 'ի տալ զօրութի իմն. քր. я самъ, мы самъ, ևն. որ և հրովի:

Ван. Եղբայն.

Муж. ար. Жен. Իգ. Сред. ևն.

Ո. Самъ.	Сама.	Само.	Ինքն.
Ս. Самого.'	Самой.	Самого.	Ինքեան.
Տ. Самому.	Самой.	Самому.	Ինքեան, առ.
Հ. Самого.	Самую.	Само.	շ ինքն.
Գ. Самимъ.	Самую.	Самимъ.	Ինքեամբ.
Ն. о Самомъ.	о Самой.	о Самомъ.	շ ինքենէ:

Множ. Յոգնական.

М. ж. с. Ա. Ի. չ.

Ո. Самъ.	Ինքեանք.
Ս. Самыхъ.	Ինքեանց.
Տ. Самимъ.	Ինքեանց, առ, 'ի.
Հ. Самыхъ.	շ ինքեանս.
Գ. Самими.	Ինքեամբք.
Ն. о Самыхъ.	շ ինքեանց:

2. Прищажательное . Սրայալան դերանուն .

200 . Ըստ դերանունն ասի ստացական , զի ցուցանէ՝ թէ անձն կամ իրն , զորմէ է բանն , յատկանայ այնմ , որոյ է սեպհական . որ և ածանցի յանձնականաց : Ըն Որուսս մի միայն տեսակ դտաւ նի . որ է мой , իմ . швой , քոյ . свой , իւր . наш , մեր . ваш , ձեր :

Един . Եզուի .

Множ . Յոգիւն .

Муж . ար . Жен . իգ . Сред . ևշ .

м . ж . с . ար . և .

Ո .	Мой .	Моя .	Мое .	Իմ .	Մոյ .	Իմք .
Ս .	Моего .	Моей .	Моего .	Իմոյ .	Մոյի .	Իմոյք .
Տ .	Моему .	Моей .	Моему .	Իմունմ .	Մոյիմ .	Իմոյքիմ .
Հ .	Мой , моего .	Мою .	Мое .	զ իմ .	Մոյ , մոյի .	զ իմք .
Գ .	Моимъ .	Моею .	Моимъ .	Իմով .	Մոյիմ .	Իմովք .
Ն .	о Моёмъ .	о Моей .	о Моёмъ .	զ իմոյ :	о Моихъ .	զ իմոյք :

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

201 . Ըստ այսմ հոլովին швой , швоя , швое , քոյ . свой , своя , свое , իմ , քոյ , իւր . արք . швом , швом , իւրք , ևն : Ըստ դերանունն свой պատասխանէ դերանուննу себя , և ըստ այնմ վերաբերի առ ամենայն դէմն : Տես 'ի թիւն 495 :

Един . Եզուի .

Муж . ար .

Жен . իգ .

Сред . ևշ .

Ո .	Нашъ .	Наша .	Наше .	Մեր .
Ս .	Нашего .	Нашей .	Нашего .	Մերոյ .
Տ .	Нашему .	Нашей .	Нашему .	Մերունմ , 'ի .
Հ .	Нашъ , нашего .	Нашу .	Наше .	զ Մեր .
Գ .	Нашимъ .	Нашею .	Нашими .	Մերով .
Ն .	о Нашемъ .	о Нашей .	о Нашемъ .	զ Մերովք :

Множ. Յո՛ւնիւն .

М. ж. с. м. й. л.

Ո.	Наша.	Մերք .
Ս.	Нашихб.	Մերոյ .
Տ.	Нашимб.	Մերոյ, առ .
Հ.	Наша, нашихб.	Մերս .
Գ.	Нашими.	Մերովք .
Ն.	о Нашихб.	Մերոյ :

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

202. Իսկ այսմ հոլովին *вашб* , *ваша* , *ваше* , *ձեր* .
բայց 'ի հասարակ խօսս եզ. իգականին սեռականն
փոխանակ յանգելոյ 'ի *ея* , յանգի 'ի *ей* . զք . *моей* ,
швоей , *своей* , *нашей* , *вашей* .

3 . Указательныя . Յուշակն Գերանունք .

203 . Սրբա որոշակի ցուցանեն զգէմս անձանց
և իրաց , զորոց է բանն . որք են . *оный* , *иш* . *сей* ,
иш . *томб* , *этомб* , *այս* , *այդ* . և հոլովին .

Един. Եւնիւն .

Множ. Յո՛ւնիւն .

Муж. ար. Жен. йф. Сред. ւււ .

М. ж. с. м. й. л.

Ո.	Сей.	Сія .	Сіе .	Սш .	Сіш .	Սրբա .
Ս.	Сего.	Сей, сеш.	Сего.	Սրբա .	Сихб .	Սրցա .
Տ.	Сему .	Сей.	Сему .	Սմա, առ .	Симб .	Սրցա, առ .
Հ.	Сей, сего.	Сію .	Сіе .	զՍш .	Сіш, сихб .	զՍшш .
Գ.	Сямб .	Сеш .	Симб .	Սովաւ .	Сими .	Սրբք .
Ն.	о Семб .	о Сей .	о Семб .	զՍմանէ :	о Сихб .	զՍրցանէ :

Един. Եւնիւն .

Множ. Յո՛ւնիւն .

Муж. ար. Жен. йф. Сред. ւււ .

М. ж. с. м. й. л.

Ո.	Томб .	Та .	То .	Այս այդ .	Թб .	Այդք .
Ս.	Того .	Той, шоя .	Того .	այդք .	Թбхб .	այդց .
Տ.	Тому .	Той .	Тому .	այդմ, առ .	Թбմб .	այդց, առ .
Հ.	Того, шомб .	Ту .	То .	զայդ .	Թб, шбхб .	զայդոսիկ .
Գ.	Թбմб .	Том .	Թбմб .	այդու .	Թбми .	այդքիւք .
Ն.	о Томб .	о Той .	о Томб .	զայդմանէ :	о Թбхб .	զայդց :

Գ Ի Ց Ե Լ Ի Ք

204. ն. Րւստ այսմ հոլովի օտոմբ, օտա, օտո, դոյն այդ. բայց յամենայն հոլովս՝ ուր և հանդիպի տառս ն, փոխի ՚ի և. դր. տնմб, օтнмб, ան, օтн. տնхб, օтнхб. նոյնպէս հոլովի мой, шая, шое, նոյն. սեռ. того, мой կամ моя, ևն :

205. ք. Րազոււմ անգամ վերաբերական անունս такій, ая, ое, այսպիսի, յարի ՚ի ցուցական դերանունս по. այսպէս. такія по, սոյն այդոքիկ. сѣм по, սոյն այս, ևն :

206. ֆ. Հոլովի ղերանունս оный, оная, оное, հոլովի ըստ հոլովման ածականաց (142) : լոյնպէս հոլովին ѣдакоѣ, ая, ое, այդպիսի. ѣкій, ая, ое, որ, որպիսի :

4. ОШНОСИТЕЛЬНЫЯ. Հարաբերական դերանունք.

207. Սրբա յարաբերեն զդէմն անձանց և իրաց, զորոց է բանն. և յայն սակս կոչին յարաբերական, զի վերաբերին առ այլ անուն կամ դերանուն, և եղեալ ՚ի տեղի նոցին՝ յարաբերեն զայնս : Առ Ռուսս են երեք. դր.

М. ш. Ж. ѣ. С. з.

Который, Которая, Которое. Որ.
Кой, Коя, Кое. Որ.
Что, Что, Что. Այն որ :

208. Րաջինն հոլովի որպէս ածական անուն նոյնայանդ. мудрый (142) :

Երկրորդն հոլովի որպէս ստացական դերանունս мой (200) :

Եւ երրորդն հոլովի ըստ ք. օրինակին հարցական դերանունս (209) :

5. Вопросительные. Հարցական դերանուններ.

209. Սբա վարին 'ի հարցանել զոմն և զինն, որք
են նոյն իսկ յարարերականք հանդերձ հարցական
նշանաւ. ԳՐ.

Который, Которая, Которое? } Ո՞ր. ո՞վ իցէ. ո՞րք.
Кой, Коя, Кое? }
Что? ո՞վ, զի՞նչ. և чей, чья, чье? Ո՞ր. որո՞յ:

Խ. () ըինակ.

Խ. () ըինակ.

Един. Եւրիսի.

Един. Եւրիսի.

Ո.	Кто?	Ո՞վ. ո՞րք. ո՞ր.	Что?	Ի՞նչ. ո՞ր իմն.
Ս.	Кого?	Ո՞րք.	Чего?	Ի՞նչ.
Տ.	Кому?	Ո՞ւմ, առ ո՞վ.	Чему?	Ի՞նչ.
Հ.	Кого?	Չո՞վ.	Что?	Չի՞նչ.
Գ.	Кѣм?	Ո՞րով.	Чѣм?	Ի՞նչ.
Ն.	о Ком?	Չորով.	о Чем?	Չի՞նչ.

Խ. () ըինակ.

Един. Եւրիսի.

Множ. Յոսիսի.

Муж. Ա. Жен. Ի. Сред. Ժ.

М. ж. с. м. Ի. Լ.

Ո.	Чей?	Чья?	Чье?	Ո՞ր.	Чьи?	Ո՞յ.
Ս.	Чьего?	Чьей, чья?	Чьего?	Ո՞րոյ.	Чьих?	Ո՞րոյ.
Տ.	Чьему?	Чьей?	Чьему?	Ո՞ւմ.	Чьим?	Առ ո՞յ.
Հ.	Чьего?	Чью?	Чье?	Չո՞րք.	Чьих, чья?	Չո՞յ.
Գ.	Чьим?	Чьею?	Чьим?	Ո՞րով.	Чьими?	Ո՞րով.
Ն.	о Чьем?	о Чьей?	о Чьем?	Չորով.	о Чьих?	Չորոյ.

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

210. Խ. Ստ առաջնոյն հոլովին մասնական ա.
նշաննքս нѣкшо, ոչ որ. нѣкшо, ոմն. իսկ ըստ երկ-
րորդին ничто, ոչինչ. нѣчто, շտонибудь, զինչ
և իցէ. чегонибудь, чемунибудь, և (213): Ուր
հարցական դերանունն чей? սեպհական լեզուին

Ուրեմայ՝ յամենայն սեռս ունի զըւղղականն սեռական նշանակութեամբ իբրեւ առ ինչ՝ վերաբերեալ առ այլ որ կամ ինչ . որ . Чей былъ сынъ свяшый Іоаннъ? Որ որդի էր Յովհաննէս . Захаріѣ , Օւրարիայ . Чьего сына? որոյ որդւոյ . чьей дочери? ում դստեր . чьи книги? զոյց զիրս , եւ :

211 . Թ . Հարցական անուանքս какій , какая , какое? Լս և каковій , каковая , какое? որ , որպիսի , զինչպիսի , հոլովին ըստ օրինակի ածականաց՝ յանգեւոց՝ ի իյ , և ի ый (146) . Բայց յետինն մարթէ կրճատիւ (163) :

6 . Неопредѣленные . Ինորոշ դերանուանք .

212 . Սորա ունին զնշանակութիւն անորոշ և տարտամ . ուստի և ցուցանեն զանձինս և զիրս ընդհանրապէս առանց ինչ որոշման . որպիսիք են . Ктонибудь , ктолибо , нѣкто , ոմն . нѣкіе , ոմանք .

Чтонибудь , іѣмн ինչ . чтолибо , զինչեւիցէ , ինչ . Каждый , всякій , իւրաքանչիւր որ . тошъ кто , որ որ .

Чужій , чуждый , другій , иный , այլ . многой , բազում .

Никто , ոչ որ . ничто , ոչինչ .

Нѣкій , нѣкоторый , ոմն , որ .

Никакой , ни одинъ , ոչ որ , և ոչ մի .

Тошъ и другой , оба , մին միւսն , երկաքանչիւր . և այլն :

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

213 . ւ . Ի մէջ այսոցիկ դերանուանց՝ պարզք հոլովին ըստ ածականաց . իսկ բաղադրեալք հետեւին հոլովմանց պարզ բառից . յորոց ձեւացեալ են :

Բայց միայն и , ни և անբуд , են անհոլով :

Պարզք . каждый , ая , ое . чужій , другій , нѣкій , և այլն .

Բաղադրեալք . нѣкоторый , никакой , ктонибудь .

սեռ . кого иибудь . что 'либо , **սեռ** . чего либо .
 ии одинъ , **սեռ** . ии одного , **և** :

214 . շ . **Իստ նոր արշմանն՝ սեռ գերանուանց
 'ի հինգ լերածի . արպէս .**

ւ . **Իրական** . Самъ , сей , онъ , тошъ , мой , **և** .

ը . **Իրական** . Сама , сїя , она , та , моя , **և** .

է . **Չէզոք** . Само , сїе , оно , то , мое , **և** .

ի . **Հետարակ** . Кто , иѣкто , кто либо .

ի . **Համայն** . Я , ты , себя .

ԳԼՈՒԽ ԵՐՐՈՐԴ

О качествѣ и раздѣленіи Глаголовъ .

(Հաղպոս զինչութեան և բաժանման լայնց ։

215. Լայն է երրորդ և զլեաւոր մասն բանի՝ որ ցուցանէ զլինելութիւն, զներգործութիւն, զկրեւութիւն, նա և զվիճակ և զգիրս ընդ եղանակաւ, ընդ ժամանակաւ, ընդ թուով և ընդ դիմօք . որ առ Սաւսն կոչի Глаголь քի զրոյց կամ ասացուած ։

216. Լայն ընդհանրապէս բաժանի յլական, և յԼճական ։ Լճաջինն կոչի սովորաբար Вспомогательный, քի օժանդակ . և երկրորդն Дѣйствительный, քի ներգործական ։ Լճական բայք բաժանին 'ի 'Լերգործական, 'ի Լրաւորական, 'ի 'Էղղական, յԼնդրադարձ, յԼանչական և 'ի Հասարակ ։

217. 'Լերգործականն, дѣйствительный, ցուցանէ զներգործութիւն միոյ անձին և միոյ իրի 'ի վերայ այլոյ . քր . дѣлаю, գործեմ . говорю, խօսիմ . пишу, գրեմ . читаю, կարդայիմ, ընթեռնուլ զգիրս ։

218. Լրաւորականն, страдательный, ցուցանէ զկրեւութիւն միոյ անձին կամ միոյ իրի յայլմէ . քր . бывъ любиму, լինել սիրեալ . есмь движемъ, շարժեալ լինիմ . я былъ двиганъ, շարժեալ եղէ, եւ ։ Լճ Սաւսն և առ այլս՝ կրաւորական բայն ձեանայ 'ի ձեռն էական բայիս бытъ, լինել (356) ։

219. 'Էղղականն, средний, ցուցանէ զստորիճան և զգիրս անձին և իրաց՝ առանց ներգործելոյ յայլս . քր . ходить, ընթանալ . сидѣть, նստիլ . стоять, արժեմ . եւ ։

220. Լնդրադարձն, возвратный, ցուցանէ՝ թէ ներգործութիւն միոյ անձին և իրի յինքն վերադառնայ . քր . хвалиться, գովիլ քի գովել զինքն . шудиться, վատակիլ . двигаться, շարժիմ . бѣюся, հարկանիմ, եւ ։

Սա ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ նոյն իսկ ներգործական բայ՝ հանդերձ մասնկամբս ся, որ է կրճատեալն անձնական դերանուանս себя (198)։ Այս բայ ունի նշանակութի կրաւորական բայի, և յաճախ վարի 'ի տեղի նորա. ֆր. взѣ молоко дѣлается масло, 'ի կաթանէ գործի կարագ։

221. Բռնչականն, взаимный, ցուցանէ զառինչս կամ հայեցուածս երկուց կամ բազում անձանց և իրաց 'ի մէջ իւրեանց. ֆր. дружуся, բարեկամաւ նամ ընդ այլում կամ ընդ բազմաց. знаюся, ծախօթանամ. борюся, մաքառիմ. ссорюсь, վիճիմ, ևն։ Սորա կազմութիւնն նոյն է ընդ վերնոյն։

222. Հասարակն, общій, գորով 'ի ձև անդրադարձ բայի՝ ունի զնշանակութիւնն ներգործականի և չէզոքականի միանգամայն. ֆր. кланяться, ողջունել, կամ ողջունիլ. бояться, երկնչիլ. ищу, փութամ. стараюсь, ջանամ. лбнюсь, յուլանամ. ևն։ Այս տեսակ բայի յաւէտ ձայնակրական համարի՝ քան թէ հասարակ։

223. Խակ էական բայն, существительный ձայնեալ՝ նշանակէ զլինելն՝ կամ զգոլ անձին և իրաց, և բաժանի յերիս. быть, бывать, существовать. ել, գոլ, լինել։

Գ Ի Ց Ե Լ Ի Ք

224. ան. Լական բայս быть կամ бывать, յայն սակս կոչի օժանդակ, զի օժանդակէ ձևացուցանել ոչ միայն զկրաւորական բայս, այլ և զժամանակս ինչ այլոց բայից. ֆր. я былъ сдвиганъ, շարժեալ եղէ. я буду двигать, շարժեցից։

225. ք. Բ և Ռուսս որոշին և այլ տեսակք բայից. որք են՝ Պարզ և Բարդ կամ Բաղադրեալ, Դիմաւոր և Դիմազուրկ, Բազում և Պակասաւոր, Լրանոնաւոր և Լնկանոն, Բաւարական և Զաճախական. զորս քննեսցուք 'ի կարգիս։

226. ք. Պարզ բայն, несложный, չէ բաղկացեալ յայլ և այլ մասանց. ֆր. знаю, գիտեմ, ևն։ Խակ բարդն կամ բաղադրեալն, сложный, բաղկանայ

յայլ և այլ մասանց . գր . признаю , վերաճանաչեմ .
оживошворяю , կենդանագործեմ , ևն :

227 . Դ . Ինքնաւոր բայն , личный , ունի ամբողջ
զամենայն դէմն . գր . читаю , ընթեռնում , чита-
ешь , ընթեռնուս , читаетъ , ընթեռնու : Իսկ
դիմազուրկն , безличный , միայն զերրորդ դէմն ու-
նի . գր . нельзя , անմարթ է . дождитъ , անձրեւէ ,
ևն (384) :

228 . Է . Ըմբողջ բայն , полный , ունի զամենայն
եղանակս , զժամանակս , զդէմն և զթիւս . զորոց
զինի (336) : Իսկ պակասաւորն , неполный , չունի
զամենայն եղանակս և ժամանակս . այլ երբ հարկն
պահանջէ՝ յայլոց լրանայ :

229 . Զ . Կանոնաւոր բայն , порядочный , լծորդի
ըստ կանոնի՝ անթերի պահելով զամենայն եղանակս
և ժամանակս՝ այլովքն հանդերձ : Իսկ անկանոնն ,
безпорядочный , ոչ լծորդի ըստ կանոնի , այլ խոտու-
րի (357) :

230 . Ը . Ըռատական բայն , обильный , ցուցա-
նէ առատապէս զգործն : Ըւր ներկայն ունի զկրկին
յանգս , վերջինն աւելի իմն առատ և սաստիկ ցու-
ցանէ զգործողութիւնն . գր . колеблю և колебаю ,
ցնցեմ , դղրդեմ . стражду և страждаю , նեղիմ ,
չարչարիմ , ևն : Իսկ յաճախականն , учащательный ,
յայտ առնէ զգործողութիւնն՝ յաճախեալ և կըր-
կնեալ . գր . обгати , վազվազել . посматривать ,
յաճախ հայել , ևն : Տես և ՚ի կարգս լծորդութեց
(336) :

ՅՕԴՈՒԱԾ ԱՌԱՋԻՆ

О наклоненїяхъ и временахъ глаголовъ .

{ Յաղփս եղանակաց և ժամանակաց Բայեց .

231 . Իայք կազմին ՚ի ձեռն եղանակաց , ժամա-
նակաց , թուոց և սեռից . նմին իրի օրէն է յայսմ
վայրի համառօտիւ բացածանուցանել զհարկաւոր

գիտելիս նախ 'ի վերայ եղանակաց, ապա ժամանակաց և ձևոց այլովքն հանդերձ. հուսկ յետոյ դնել զլծորդութիւնս կարգաւ՝ ըստ յատկութեան լեզուին Ռուսաց :

Наклоненія . Եղանակի Բայից .

232. Մը Ռուսս են երեք եղանակք . աներևոյթ, սահմանական և հրամայական : Մներևոյթն ցուցանէ զգործողութիւն՝ անորոշ, անդէմ և անթիւ . որ առ նոսա 'ի չորս վերածի . յորմէ և այլ եղանակք և ժամանակք ձևանան . օրինակ իմն .

ա . Մտորշ .	Двигать .	Հարժել անկողար .	} Երկրորդ .
բ . Պարշ .	Двинуть .	Պարզապէս կմմիան գամ շարժել .	
գ . Լատարիւտ .	Сдвигать .	Լատարեւապէս շարժել .	
դ . Ճաճախական .	Двигивать .	Ճաճախ շարժել .	

Սահմանականն ցուցանէ զգործողութիւնն՝ կարգեալ ուղղակի և անկախ՝ որոշ ժամանակաւ, թուով և դիմօք . դր . хожу , ընթանամ . моешь , լուսնաս . идешь , գնայ : Իսկ հրամայականն ցուցանէ զհրաման, զաղաչանս և զյորդորմունս այլովքն հանդերձ . դր . читай , ընթերցիր . дасть , տացէ . бдишь , կերիցո՞ւք :

Սա առ Ռուսս ունի զերիս մասնաւոր ձևս՝ ըստ ձևոց աներևութին . օրինակ .

ա . Մտորշ .	Двигай .	Հարժեալ անտարբեր .	} Երկրորդ .
բ . Պարշ .	Двинь .	Հարժեալ պարզապէս միանգամ .	
գ . Լատարիւտ .	Сдвигай .	Հարժեալ կատարեւապէս .	
դ . Ճաճախական .	Двигивай .	Ճաճախ կատարեւապէս .	

Գ Ի Ց Ե Լ Ի Ք

233. Լ՛ու Ուռսս չիք ստորադասական եղանակ . այլ 'ի ցուցանել զգործողութիւնն ինչ պայմանաւոր՝ վարեն զսահմանականն ընդ միում 'ի հետեւեալ շաղկապից . да, бы, дабы, чтобы, чтобы, զի, արդեօք, որպէս զի . կամ естьли, ежели, եթէ, ևն .
 Դժ . да двигаю , զի շարժեցից . я двигааь бы , շարժիցեմ արդեօք , ևն (625) :

Времена . լականակէ Բայից .

234. Լականակք են այլ և այլ փոփոխութիւնք բայից , որք ցուցանեն զգործողութիւնն 'ի ներկայն , յանցեալն և յապառնին . ուստի երեք են , Լերկայ , Լնցեալ , Լպառնի :

Լառջինն ցուցանէ զգործողութիւնն 'ի ներգործութեան անդ , որպէս двигаю , շարժեմ :

Լերկորդն ցուցանէ զգործողութիւնն՝ յանցեալ ժամանակի եղեալ . որպէս двигааь , շարժէի . двигуаь , շարժեցի , ևն :

235. Լնցեալն բաժանի ն , յԼնցեալ անորոշ կամ անկատար . ք . յԼնցեալ պարզ . ք , յԼնցեալ կատարեալ . ք , յԼնցեալ յաճախ , կամ գերադրական :

236. Լնցեալ անորոշն ցուցանէ զգործողութիւնն եղեալ , այլ ոչ որոշեալ յաւարտն . Դժ . я читааь книгу , ընթեռնուի զգիրս : Սա յաճախ վարի 'ի տեղի կատարեալ ժամանակի :

237. Պարզ անցեալն ցուցանէ՝ թէ գործն փութով միանգամ եղև պարզ առանց կրկնութե . Դժ . вѣторъ дунуаь , հողմն շնչեաց :

238 . Լսկ անցեալ կատարեալն ցուցանէ , թէ գործողութիւնն արդէն կատարեալ եղև յանցեալ ժամանակի . Դժ . написааь , գրեալ եմ արդէն :

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

239. ւն . Բաղադրեալ բայք ածանցեալք յայնպիսի բայից՝ որք ունին զպարզ անցեալ, կազմեն զերկու անցեալ կատարեալս, մին յանցեալ անորոշէ՝ և միւսն՝ ի պարզ անցելոյ . Գր . сдвѣгалъ, сдвинулъ : Բաղինն ցուցանէ կատարելապէս շարժեալ, և կրկնեալ ևս : Երկրորդն ցուցանէ շարժեալ, այլ փութով վերջացեալ առանց կրկնութեան :

240. ք . Յաճախական բայք՝ կազմեալք ՚ի ձեռն նախադրութեանս по, ունին յանցեալ ժամանակի զնշանակութիւն առատ և նուազ . Գր . пописалъ, գրեցի շատ կամ սակաւ :

241. ք . Գերակատար բայք ցուցանեն, թէ գործողութիւն եղեալ է յառաջ ժամանակաւ և յաճախ կրկնեալ . Գր . я писалъ, արդէն իսկ գրեալ էի : Ի նի ևս օժանդակ բայիւս бывало, որ մնայ անփոփոխ . Գր . я бывало посѣщалъ, յայց ելեալ էի :

Բ Կ Լ Ի Ք

242 . Բպառնի ժամանակն ցուցանէ զգործողութիւնն առնելի յապա ժամանակի . Գր . будучи և Կամ стану читать, ընթերցայց . որ և բաժանի ւն, յԲ պառնի անորոշ և անկոպար . որպէս будучи писалъ, գրեցից . ք , յԲ պառնի պարզ . որ ցուցանէ՝ թէ գործողութիւնն չէ կրկնելի, այլ փութով վճարելի . որպէս въспри думетъ, հողմն շնչեցէ . ք , յԲ պառնի կատարեալ, որ ցուցանէ՝ թէ գործողութիւնն լինելոց է կատարելապէս . որպէս напешу, գրեցից անթերի :

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

243 . Բայք ունողք կրկին անցեալ կատարեալս, ունին նա և զերկու կատարեալ ապառնիս . որպէս сдвигая և сдвину, շարժեցից : Իսկ յաճախականք՝ ձեւացեալք по նախադրութեամբ՝ ունին զկատար

րեալ ապառնի կրկին նշանակութեամբ. այս է առատ և նուազ. ֆր. *попиху*, գրեցից բազում կամ սակաւ (240) :

ՅՕԴՈՒԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ

О Причастіи, Дѣпричастіи и наклоненіи
Неокончательномъ.

Յաղփս Ռեդուկտիւնիս, Վերբայի և Վերեդի
եղանակի :

244. Վամբ եղեն մեզ յայսմ վայրի առանձինն քննել զայսոսիկ անդէմ բայս. որք բղխին 'ի դիմաւոր եղանակաց անտի : Ուր ընդունելութիւնն և դերբայն ունին ժամանակ և ձև անորոշ՝ պարզ և կատարեալ. այլ աներևոյթն՝ օրպէս և դերբայն՝ են անհոլով, և ոչ երբէք վարին իբրև ածական՝ որպէս վարի ընդունելութիւնն :

ա. Ռեդուկտիւնիս.

245. Ռեդուկտիւնիւթիւնն համարի չորրորդ մասն բանի՝ և կոչի *Причастіе*, զոր Ռուս քերթողք դնեն իբր եղանակ ինչ բայի, ըստ որում ունի ժամանակ ներկայ և անցեալ : Բայց յաւէտ միանայ ընդ ածականաց, և հոլովի ընդ հոլովմամբ նոցա՝ համաձայնելով ընդ գոյականաց շէշիւ : Որ և պատասխանէ յարաբերական դերանուանս *который*. ֆր. *двигавшій*, շարժող. կամ *двигавшій*, որ շարժեաց : Եւ բաժանի 'ի հինգ տեսակս :

ա. Վերբայ. *Двигавшій*, ա, ե. *Двигавшій*. Շարժող.

բ. Վերեալ անորոշ. *Двигавшій*, ա, ե. *Двигавшій*. Շարժեալ.

գ. Վերեալ պարզ. *Двинувшій*, ա, ե. *Двинувшій*. Շարժեալ
պարզապէս, կամ միանգամ.

դ. Վերեալ փարսեալ. *Сдвигавшій*, ա, ե. *Сдвигавшій*. Շարժեալ
անթերի.

ե. Վերեալ փերսեալ. *Двигивавшій*, ա, ե. *Двигивавшій*. Շարժեալ
արդէն, կամ յաճախ.

ձ. Ղերբայ.

246. Ղերբայն է մասն ինչ բայի՝ անդէմէ անհոլովելի, որ կոչի Двепричастіе, և ցուցանէ զգործողութիւնն ընդ ժամանակաւ՝ պատասխանելով այնպիսի բայի, որ ունի զմակբայս когда, յորժամ։ Եւ սա ըստ օրինակի ընդունելութեան բաժանի՝ ի հինգ տեսակս.

ա. Ղերբայ.	Двига́я, двига́-	} շարժելով, ի շարժելն.
	ю́чи.	
բ. Լնդեալ անորոշ.	Двигавши, дви-	
	гавъ.	
գ. Լնդեալ պարզ.	Двинувши, дви-	
	нувъ.	
դ. Լնդեալ նախաբեալ.	Сдвигавши, сдви-	}
	гавъ.	
ե. Ղերբանախար.	Двигивавши, дви-	}
	гивавъ.	

զ. Լնդեայն.

247. Լնդեայն եղանակն կոչի Нео́кончы́тельное, և ըստ օրինակի ընդունելութեան բաժանի յԼնդորոշ, ի Ղարզ, ի Լատարեալ, և ի Ղերակատար կամ լծաձայնական։

1. Нео́кончы́тельное нео́преде́ленное.

Լնդեայն անորոշ.

248. Լնդորոշ աներևոյթն է հիմն և արմատ այլոց, ուստի ամենայն բայից անորոշ աներևոյթը՝ յանգին ի տь և ի чь. ֆր. чыта́ть, ընթեռնուլ. цѣвѣсть, ծաղկիլ. печь, եփել. և։ Տես ի ստորև (249)։ Խոտորի միայն բայս ыпши, գնալ. ապա ամենայն կանոնաւոր բայք յանգին ի տь, հանդերձ նախընթաց ձայնաւորաւ։

2. Неокончателное однократное .

Լ'իերնայի պարզ .

249. Պարզ աներևոյթն կազմի յանորոշէ՝ փռ փոխմամբ վերջին եզերաց ՚ի нуть : Եւ այց որովհետեւ ՚ի բազում բայս այս ժամանակ պակասի, նմին իրի պատշաճ դատեցաւ դնել աստ կարգաւ զցանկ այնց բայից, որք ունին զպարզ ժամանակ աներևուածից, ընդունելու թեանց և դերբայից . օրինակ իմն .

Լ'իերնայի անորոշ .

Լ'իերնայի պարզ .

Ахашъ . ակաի .	Հառաչել .	А'хнушь .
Блещашъ . պլիւնի .	փայլիլ .	Блещу'шь .
блещашъ . պլիւնի .	փայլել .	блещу'шь .
большашъ . պոլնի .	շատախօսել .	болкну'шь .
брызгашъ . պոկկաի .	տղմաշողախ առնել .	брызну'шь .
брякашъ . պոկաի .	շառաչել .	бря'кнушь .
Ввисашъ . վիւնի .	հակել .	Вви'снуть .
вгивашъ . վդիւնի .	կորացուցանել .	вгну'шь .
вергашъ . վոդաի .	ընկենուլ .	вергну'шь .
вертѣшъ . վոլտիւնի .	շրջել .	верну'шь .
вздрагивашъ . վարանդիւնի .	սարսուիլ .	вдро'гнушь .
визжашъ . վիլիւնի .	սգալ .	визгну'шь .
внлѣшъ . վիւնի .	խոսափել .	вильну'шь .
вникашъ . վիւնի .	թափանցել .	вникну'шь .
возкресашъ . վոյրիւնի .	յարուցանել .	возкре'снуть .
возникашъ . վոյրիւնի .	ծագիլ .	возни'кнуть .
ворошишь . վոշիւնի .	հպիլ .	ворохну'шь .
впрыгивашъ . վոկիւնի .	ընդոստնուլ .	впрыгну'шь .
впрыскивашъ . վոկիւնի .	սրնգել .	впры'снуть .
вшаккивашъ . վիւնի .	մղել ՚ի ներքս .	вшакну'шь .
вывихашъ . վիւնի .	խախտել (զուկերս) .	выви'хнуть .

вымерзашъ. Վերհալի. սառածանել. вы'мерзнушъ.
 высыхашъ. Վերհալի. ցամաքել. вы'сохнушъ.
 вышлягашъ. Վերհալի. 'ի դուրս քարշել. выш'янушъ.
 выхвашъ. Վերհալի. 'ի բաց հանել. вы'хвашнушъ.
 Բե՛լանի.

Гаркашъ. Ղա՛րալի. գո՛շել. Га'ркнушъ.
 глошашъ. Ղլո՛րանի. կլո՛նել. глону'шъ.
 глядѣшъ. Ղլա՛րի. հայիլ. гляну'шъ.
 грестъ. Ղրե՛սի. Թիա՛վարել. гребну'шъ.
 гремѣшъ. Ղրե՛փի. որոտալ. гряну'шъ.
 давишъ. Գա՛լի. սեղմել. Давну'шъ.
 двигашъ. Գլի՛ղանի. շարժել. двину'шъ.
 дергашъ. Գեր՛ղանի. կորզել. дерну'шъ.
 дерзашъ. Գեր՛ղանի. համարձակիլ. дерзну'шъ.
 доспѣгашъ. Գոսի՛ղանի. 'ի վերայ հասալ. доспѣ'гнушъ.
 նել.

душъ. Գոսի՛ղանի. փչել. дуну'шъ.
 дыхашъ. Գլի՛ղանի. շնչել. до'хнушъ.
 Жечь. Ժե՛լ. կիզուլ. же'гнушъ.
 жевашъ. Ժե՛լանի. ծամել. жевну'шъ.
 Загасашъ. Հա՛ղանի. շիջուցանել. Зага'снуть.
 заикашъ. Հա՛րալի. կակաղել. за'кнуться.
 замыкашъ. Հա՛րալի. աղխափակել. замкну'шъ.
 заснеживашъ. Հա՛րեղիվանի. կռճկել. засне'гнушъ.
 заспѣгашъ. Հա՛րիղանի. որսալ. застп'гнушъ.
 засывашъ. Հա՛րիվանի. սառիլ. засты'нушъ.
 засыпашъ. Հա՛րիղանի. նիրհել. засну'шъ.
 зѣвашъ. Ղիե՛լանի. յորանջել. зѣвну'шъ.
 Икашъ. Իա՛լի. հեծկլտալ. И'кнуть.
 исторгашъ. Իսի՛ռանի. յափշտակել. исторгну'шъ.
 исчезашъ. Իսի՛ղանի. չքանալ. исчезну'шъ.
 Капашъ. Կա՛լի. կաթեցուցանել. Ка'пнуть.
 касашъ. Կա՛լի. հայիլ. косну'шъ.
 качашъ. Կա՛լի. ցնցել. качну'шъ.
 кашляшъ. Կա՛լի. հաղալ. кашля'нушъ.
 кивашъ. Կի՛վանի. առնել նշան. кивну'шъ.
 кидашъ. Կի՛րանի. ձգել. ки'нушъ.

Դիւրեւորութիւն.

Դիւրեւորութիւն.

кликать . քլիկաւի .	բողոքել .	кля'кнущь .
клевать . քլեւաւի .	կտցահարել .	кля'нушь .
ковырять . քով-րեւի . մաքրել .		ковырну'шь .
козырять . քозы-րեւի . զբօսնուլ .		козырну'шь .
колебать . քօլեւաւի .	յոռել .	колебну'шь .
колошь . քօլիւի .	խայթել .	кольну'шь .
копашь . քօփաւի .	պեղել .	копну'шь .
кричать . քրիչաւի .	գոչել .	крикну'шь .
Лизать . լիչաւի .	լիզել .	лизну'шь .
лопашь . լօփաւի .	պայթիլ .	лопну'шь .
Мазать . մաչաւի .	օծանել .	Ма'знушь .
макать . մախաւի .	թանալ .	ма'кнущь .
марать . մառաւի .	ապականել .	ма'рнушь .
махать . մախաւի .	հողմահարել .	махну'шь .
мешать . մեշաւի .	ընկենուլ .	мешну'шь .
мигать . միգաւի .	ակնարկել .	ми'гнушь .
мочить . մօչիւի .	թանալ .	мо'кнущь .
Нырять . նիւրեւի .	ընկղմել .	Нырну'шь .
нюхать . նիւխաւի .	հոտոտել .	ню'хнушь .
Обыкать . օպիխաւի .	սովորել .	Обы'кнущь .
окисать . օքիսաւի .	թթուիլ .	оки'снущь .
освпашь . օսփիւի .	պատճառել (ըզ օսփնущь .	
	կերկրումն) .	
охать . օ'խաւի .	հեծել .	о'хнушь .
Пивать . փիւաւի .	վարել ստիւք .	Пну'шь .
плескать . փլեխաւի .	ցայտել .	пле'снущь .
плевать . փլեւաւի .	թքանել .	пле'нушь .
плясать . փլեասաւի .	կաքաւել .	плясну'шь .
попрекать . քօփուրեւի . յանդիմանել .		попрекну'шь .
примыкать . քիւմիւրեւի . աղիւել .		примкну'шь .
просыпашься . քոսփիւնեւ . զարթ- նուլ .		просну'шь .
прыгать . քիւղաւի .	ստնուլ .	прыгну'шь .
пырять . քիւրեւի .	հալածել .	пырну'шь .
Рыгать . րիչաւի .	ձգւտալ .	Рыгну'шь .
рѣзать . րիչաւի .	կտրել .	рѣ'знуть .
Сверкать . օվրիւրաւի .	շողշողել .	Сверкну'шь .

Լեւորեայն անորդ.

Լեւորեայն պարզ.

свисшашъ .	«վիսնայն» . շշնշել .	сви'снуть .
скакашъ .	«սկահայն» . սստնուել .	ско'кнуть .
сморкашъ .	«սմորահայն» . մմարել զընդուն .	сморкну'шь .
сплескивашъ .	«սփլիսիվայն» . զովել .	спле'снуть .
спрыскивашъ .	«սփրիսիվայն» . սռոգել .	спры'снуть .
стегашъ .	«սեղայն» . մտրակել .	стегну'шь .
спрекашъ .	«սրեհայն» . խայթել .	спре'кнуть .
спричь .	«սրիլ» . խուզել .	спригну'шь .
спрѣляшъ .	«սրեխայն» . արձակել զհրաքան .	спрѣльну'шь .
стукашъ .	«ստահայն» . ըաղխել .	сту'кнуть .
совашъ .	«սովայն» . մղել .	су'нуть .
Такашъ .	«տահայն» . հաճել .	Та'кнуть .
шесашъ .	«շեսայն» . ողորկել .	шесну'шь .
шискашъ .	«շիսահայն» . ճնշել .	ши'снуть .
шолкашъ .	«շոխայն» . հարկանել .	шолкну'шь .
прогашъ .	«քոգայն» . հպիլ .	про'нуть .
пряшъ .	«րեհայն» . կայտուալ .	пряхну'шь .
тыкашъ .	«լեհայն» . մխել .	тыкну'шь .
Увядашъ .	«ուվադայն» . թառամիլ .	Увя'нуть .
угасашъ .	«ուգասայն» . շիջանիլ .	уга'снуть .
ужасашъ .	«ուժասայն» . պակուցանել .	ужасну'шь .
ушихашъ .	«ուսիսայն» . խաղաղել .	уши'хнуть .
утопашъ .	«ուտօփայն» . ընկղմել .	уто'пнуть .
Хапашъ .	«խոփայն» . յափշտակել .	Ха'пнуть .
Харкашъ .	«խահայն» . ժայթքել .	Ха'ркнуть .
Хвасшашъ .	«խվասնայն» . պարծիլ .	Хва'снуть .
Хлебашъ .	«խլեհայն» . կլանել .	хлебну'шь .
Хлешашъ .	«խլեսնայն» . հարկանել մըտքակալ .	хлесну'шь .
хлопашъ .	«խլօփայն» . շառաչել .	хло'пнуть .
Храпѣшъ .	«խրափեիլ» . թնդալ .	Хра'пнуть .
Царапашъ .	«չառափայն» . ցետել .	Цара'пнуть .
Чвакашъ .	«չվահայն» . խօսիլ զչարիս .	Чва'кнуть .
чесашъ .	«չեսնայն» . սանտրել .	чесну'шь .

Լեւերեւոյն տեղիւ.

Լեւերեւոյն պարզ.

չкашъ . չաւի .	զմի ինչ հարկաւ չкну'шъ .	
	նել ընդ այլում .	
чмокашъ . չմոխի .	արձակել զձայն чмо'кнушъ .	
	յուռտելն .	
чхашъ . չխաւի .	փռնգալ .	չхну'шъ .
Шагашъ . շահաւի .	տարածել զըտս .	шагну'шъ .
шаркашъ . շարխաւի .	շառաչել ոտիւք .	ша'ркнущъ .
шасшашъ . շասիաւի .	կառաչել յըն	ша'стпнушъ .
	Թանալն .	
шашашъ . շաիաւի .	ցնցել .	ша'пнушъ .
швыряшъ . շվրեւաւի .	ձգել .	швы'рнушъ .
шевелишъ . ղեւելիւի .	տատանիլ .	шевельну'шъ .
шепшашъ . ղեփիաւի .	շշնչել .	шепну'шъ .
шибашъ . ղիպաւի .	արկանել .	шибну'шъ .
шипшъ . ղիփի .	շչել .	шипну'шъ .
шлепашъ . ղիփաւի .	ծափս հարկաւ	шлепну'шъ .
	նել .	
шорошишъ . շորուի .	շառաչել .	шорокнущъ .
щсакашъ . ղիւսաւի .	ծափս հարկաւ	щелкну'шъ .
	նել .	
щепашъ . ղիփաւի .	ձեղքել զփայտ .	щепну'шъ .
шипашъ . ղիփաւի .	հաւաքել .	шипну'шъ .
юркашъ . իւրաւի .	ընկղմել .	юркну'шъ .

3. Неокончателъное совершенное .

Լեւերեւոյն կարարեալ .

250 . Սիսյն հետեւեալ բայք են պարզ, որք ունին աներեւոյթ պարզ կատարեալ . որպէս .

Бросашъ ,	бросишъ ,	Ձգել .
Ворочашъ ,	ворочишъ ,	Ղարձուցանել .
Давашъ ,	дашъ ,	Տալ .
Дѣвашъ ,	дѣишъ ,	Դնել .
Досаждашъ ,	досадишъ ,	Չանձրանալ .
Кончашъ ,	кончишъ ,	Լքել .
Лишашъ ,	лишишъ ,	Օրկել .

Обижаѣшь,	обидѣшь,	Սխալուցանել.
Прощаѣшь,	простыишь,	Լերել.
Пускаѣшь,	пустишь,	Թողուլ.
Плѣняѣшь,	плѣнишь,	Գերել.
Падаѣшь,	пасъшь,	Դնանիլ.
Раждаѣшь,	родишь,	Ծնանիլ.
Свободаѣшь,	свободишь,	Էզատել.
Спасаѣшь,	спасши,	Փրկել.
Ступаѣшь,	ступишь,	Ինծանալ.
Являѣшь,	явишь,	Ծայտնել.

251. Իսկ այլ պարզ բայք չունին զաներևոյթ պարզ կատարեալ: Յաճախակի յանորոշէ ձեռնայ կատարեալ աներևոյթ. բաղադրելով՝ի ձեռն նախադրութեանց. զորս նշանակեսցուք կարգաւ. Безѣ, безо, безпокоишь. В, во, входитъ. Воз, вз, возлюбилъ. Вы, выйши. До, дойши. За, захватъ. Из, изгнать. На, набросать. Над, надавить. Низ, низойти. О, об, обить. Оп, ошибиться. По, повзрать. Под, подложить. Пред, предупредить. Пре, пере, при, про, противѣ, раз, со, с, у; տէս՝ի հետեւեալ տախտակի:

Լերելոյն անորոշ.

Լերելոյն կատարեալ.

Алкашь. ալիւն.	բաղցնուլ.	взалка'тъ.
алѣшь. ալիւն.	աշխատանալ.	поалѣ'тъ.
Багровѣшь. պողոթիւն.	կապարաւ գոյն լինել.	побагровѣ'шь.
баловашъ. պալովն.	ստահակել.	изба'ловашъ.
блекнушь. պլէխուն.	Թառամիլ.	пoble'кнущъ.
богатѣшь. պողալիւն.	փարթամանալ.	разбогатѣ'шь.
божиться. պօթիլիւն.	երդնուլ.	побожи'шься.
боронить. պօռնիլիւն.	տափանել.	взборона'шь.
боѣшь. պօլիլիւն.	ապականել.	разбоѣ'шь.
бояться. պօթիլիւն.	երկնիլ.	убоя'ться.
бранишь. պօռնիլիւն.	նախատել.	вы'бранить.
брашашся. պօռնիլիւն.	եղբայրա նալ.	побра'шашся.

Լիւերնոյն անորոշ .

Լիւերնոյն հաբարեալ .

бредяшь . պոռթկելոյ . երազել . сбре'дять .
 брюзгнуть . պոռթկանալոյ . տկարանալ . обрю'згнуть .
 будяшь . պոռթկելոյ . զարթուցանել . разбудя'ть .
 бунтовать . պոռթկալոյ . ապստամբել . взбунтова'ть .
 ցուցանել .

бурѣшь . պոռթկելոյ . կարմրանալ . побурѣ'шь .
 бухнуть . պոռթկանալոյ . զքարի հարկալ . разбу'хнуть .
 նել .

бѣднѣшь . պիեմեմելոյ . աղքատանալ . обѣ'днѣшь .
 бѣжать . պիեմեմելոյ . փախչիլ . побѣ'жа'ть .
 бѣляшь . պիեմեմելոյ . սպիտակացուլ . выбѣ'ля'ть .
 ցանել .

бѣси'ться . պիեմեմելոյ . կատաղիլ . избѣ'си'ться .
 Варить . վառելոյ . եփել . сва'рить .
 вдовѣшь . վառելոյ . այրիանալ . овдовѣ'ть .
 вешашь . վեմեմելոյ . հանալ . обвеша'ть .
 виснуть . վեմեմելոյ . անբաժան լի . повисну'ть .
 նել .

владѣшь . վառելոյ . տիրել . завла'дѣ'шь .
 водянѣшь . վառելոյ . ջրալից լինել . отводянѣ'шь .
 волновать . վառելոյ . ալեկոծել . взволнова'ть .
 воровать . վառելոյ . գողանալ . сворова'ть .
 вѣнчать . վեմեմելոյ . պսակել . обвѣ'нча'ть .
 вязнуть . վեմեմելոյ . ընկղմել . увязну'ть .
 Глохнуть . զլուսնալոյ . խլանալ . огло'хнуть .
 гноить . զնոսելոյ . փտեցուցանել . огно'и'ть .
 гнушашь . զնոսելոյ . զգուլիլ . возгнуша'ться .
 годовашь . զոտելոյ . 'ի կախ մնալ . перегова'шь .
 ամ մի .

гоишь . զոլելոյ . գերծուլ . огола'и'ть .
 голубѣшь . զուռնելոյ . կապուտակ լի . поголубѣ'шь .
 նել .

гордись . զուռնելոյ . հպարտանալ . возгорди'сь .
 горькнушь . զորդնալոյ . դառնանալ . прогорькну'шь .
 горѣшь . զուռնելոյ . այրիլ . сгорѣ'шь .
 грабись . զուռնելոյ . կողոպտել . ограби'шь .

Դիւրեւոր անորոշ.

Դիւրեւոր անորոշ.

- грезнишь. դիւրեւոր. երազել. сгрезни'шь.
 грубнишь. դժուարեւոր. զայրացուցա- согрубни'шь.
 նել.
 Дарнишь. փառելի. պարգևել. подарни'шь.
 деревенѣшь. փերեւելի. լինել որպէս одеревенѣ'шь.
 փայտ.
 дешевѣшь. փերեւելի. լինել դիւրա. подешевѣ'шь.
 գին.
 дичаешь. փելի. վայրենանալ. одича'шь.
 длишь. փելի. երկայնել. продли'шь.
 доишь. փոխելի. կէտել (զկաթն). подои'шь.
 должишь. փոխելի. փոխ տալ. одолжи'шь.
 дорожишься. փոխելի. թանկա. за дорожи'шь-
 նալ. ся.
 дразнишь. փոխելի. դրդուել. раздразни'шь.
 дремаешь. փոխելի. նիւհել. издрема'шь.
 дрогнушь. փոխելի. սարսիլ. продрогну'шь.
 дружишься. փոխելի. բարեկամա. подружи'шься.
 նալ.
 дрябнуешь. փոխելի. թաւամիլ. одрябну'шь.
 дряхлѣешь. փոխելի. զաւամիլ. одряхлѣ'шь.
 дряхнуешь. փոխելի. բեկանիլ. одря'хнуешь.
 дѣйствовать. փոխելի. ներգոր. подѣйство-
 ծել. вать.
 дюжѣешь. փոխելի. կորովանալ. дюжѣ'шь.
 жадаешь. փոխելի. ծարաւիլ. возжада'шь.
 жалишь. փոխելի. խայթել. ужали'шь.
 жаловашь. փոխելի. ընծայել. пожа'ловашь.
 жалѣешь. փոխելի. ցաւիլ. пожалѣ'шь.
 желашь. փոխելի. ցանկալ. пожела'шь.
 Жершвовашь. փոխելի. զոհել. поже'ршвовашь.
 Зеленѣешь. փոխելի. կանաչանալ. позеленѣ'шь.
 зимовашь. փոխելի. ձմերել. перезимова'шь.
 злишься. փոխելի. սրտմտիլ. озли'шься.
 знобишь. փոխելի. մրսեցուցանել. озноби'шь.
 зобашь. փոխելի. կտցահարել. позоба'шь.
 золошишь. փոխելի. սկզբել. вызолоши'шь.

Էջերնայն անորդ.

Էջերնայն խորագրաւ.

зрѣшь . շրիէլյ .	Հառուհանալ .	узрѣ'шь .
зябнуть . շէնիւնալ .	մըսիլ .	озя'бнуть .
каменѣшь . խմեիէլյ .	քարանալ .	окаменѣ'шь .
каяться . խեալյսեա .	զղջալ .	пока'яться .
киѣшь . թիէլյ .	եռալ .	вскипѣ'шь .
кипяишь . թիէալիլյ .	եռացուցանել .	вскипяи'шь .
киснуть . թինուլյ .	թթուիլ .	окисну'шь .
клеишь . թլյիլյ .	կնքել .	заклейми'шь .
копишь . թփիլյ .	յաւելուլ .	скопи'шь .
копьяшь . թփիլիլյ .	ծխոտել .	закопши'шь .
корчить . թուլիլյ .	ամիոգիել .	ско'рчить .
коры'свовашься . թուխնովյսեա .	իւրացուցանել .	покоры'ство- вашься .
костенѣшь . թուլէիէլյ .	յոսկր փոխար- կիլ .	окоственѣ'шь .
красишь . խաւիլյ .	ներկել .	вы'красишь .
кроишь . խուիլյ .	ձեւել .	скро'ишь .
кропашь . խօփալյ .	անարուեստ գործել .	скропа'шь .
крошишь . խօշիլյ .	մանրել .	покроши'шь .
крѣпнуть . խեթնուլյ .	պնդել .	окрѣпну'шь .
купашь . խոփալյ .	թանալ .	вы'купаешь .
кушашь . խուլալյ .	ուտել .	вку'шашь .
Леденѣшь . լեդեիէլյ .	սառիլ .	оледенѣ'шь .
лешѣшь . լեիէլյ .	թռչել .	полешѣ'шь .
линяшь . լինալյ .	զուհաստիլ .	полиня'шь .
линьяшь . լինալյ .	նորոգիլ .	вы'линяшь .
лощишь . լօլիլյ .	ողորկել .	вы'лощишь .
лудияшь . լուիլյ .	անագել .	вы'лудияшь .
лышашь . լընալյ .	ծուլանալ .	пролыша'шь .
Маторѣшь . մաթուիէլյ .	ծերանալ .	заматорѣ'шь .
миловать . միւլալյ .	զգուել .	поми'ловать .
миришь . միրիլյ .	խաղաղել .	поми'ришь .
молодѣшь . մօլօպիլյ .	մանկանալ .	помолодѣ'шь .
морить . մորիլ .	մահացուցանել .	умори'шь .
морозить . մօռօլիլյ .	սառուցանել .	заморо'зить .

[Երկույն անորոշ.]

[Երկույն հասարակ.]

грезить . զուգլիլ .	երգել .	сгрезить .
грубить . զոռակիլ .	զայրացուցանել .	согрубить .
Дарить . փռնիլ .	պարգևել .	подарить .
деревенить . փերելիկիլ .	լինել որպէս փայտ .	одеревенить .
дешевить . փելիկիլ .	լինել դիւրաւ .	подешевить .
дичать . փլիլ .	վայրենանալ .	одичать .
длинь . փլիլ .	երկայնել .	продлить .
донять . փոխիլ .	կէտել (զկաթն) .	подонить .
должить . փոխիլ .	փոխ տալ .	одолжить .
дорожиться . փոփոխիլ .	թանկաւ նալ .	задорожить .
дразнить . փռնիլ .	գրգռել .	раздразнить .
дремать . փոքնիլ .	նիդիլ .	издремать .
дрогнуть . փոքնիլ .	սարսիլ .	продрогнуть .
дружиться . փոփոխիլ .	բարեկամաւ նալ .	подружиться .
дрябнуть . փոքնիլ .	թաւամիլ .	одрябнуть .
дряхлавить . փոքնիլ .	զառամիլ .	одряхлавить .
дряхнуть . փոքնիլ .	բեկանիլ .	одряхнуть .
дѣйствовать . փելիկիլ .	ներդրել .	подѣйствовать .
дюжить . փոխիլ .	կորովանալ .	подюжить .
жадать . փռնիլ .	ծարակիլ .	возжадать .
жалить . փլիլ .	խայթել .	ужалить .
жаловашь . փոխիլ .	լնծայել .	пожаловашь .
жалить . փլիլ .	ցաւիլ .	пожалить .
желать . փելիլ .	ցանկալ .	пожелать .
Жерщивовать . փոխիլ .	զոհել .	пожерщивовать .
Зеленить . փելիկիլ .	կանաչանալ .	позеленить .
зимовать . փելիկիլ .	ձմեռել .	перезимовать .
злится . փլիլ .	սրտմտիլ .	озлится .
знобить . փոխիլ .	մրսեցուցանել .	ознобить .
зобать . փոխիլ .	կտցահարել .	
золошить . փոխիլ .	ոսկեղծել .	

[Էրեւնայի անորոշ .

[Էրեւնայի հարաբերակ .

зрѣшь . Էրեւնայ .	հարաբերակ .	узрѣшь .
зябнушь . Էրեւնայ .	մրսիլ .	озя'бнушь .
каменѣшь . Էրեւնայ .	քարանայ .	окаменѣ'шь .
калясь . Էրեւնայ .	զղջալ .	пока'яшь .
книѣшь . Էրեւնայ .	եռալ .	вкниѣ'шь .
книаяшь . Էրեւնայ .	եռացուցանել .	вскниаяшь .
киснуть . Էրեւնայ .	թթուիլ .	окисну'шь .
клеимшь . Էրեւնայ .	կնքել .	заклеим'шь .
копий . Էրեւնայ .	յաւելուլ .	скопи'шь .
копий . Էրեւնայ .	ծխոտել .	закопим'шь .
корчешь . Էրեւնայ .	ամփոփել .	ско'рчешь .
коры'стовашь . Էրեւնայ .	բացուցանել .	покоры'сто-
костенѣшь . Էրեւնայ .	յոպիր փոխար .	вашь .
	կիլ .	окостенѣ'шь .
красишь . Էրեւնայ .	ներկել .	вы'красишь .
кройшь . Էրեւնայ .	ձեւել .	скро'ишь .
кропашь . Էրեւնայ .	անարուեստ	скропа'шь .
	զործել .	
крошишь . Էրեւնայ .	մանրել .	покроши'шь .
крѣпнушь . Էրեւնայ .	պնդել .	окрѣпну'шь .
купаешь . Էրեւնայ .	թանալ .	вы'купаешь .
кушашь . Էրեւնայ .	ուտել .	вку'шашь .
Леденѣшь . Էրեւնայ .	սառիլ .	оледенѣ'шь .
лешь . Էրեւնայ .	թռչել .	полешь .
лвняшь . Էրեւնայ .	զուստիլ .	поашь .
лвняшь . Էրեւնայ .	նորոգիլ .	вм'ашь .
лощишь . Էրեւնայ .	ողորկել .	вм'ашь .
лудить . Էրեւնայ .	անագել .	
лышашь . Էրեւնայ .	ծուլանալ .	
Машорѣшь . Էրեւնայ .	ծերանալ .	
	ել .	
	ել .	
	ել .	

Ինքնակոչ անորոշ.

Լեւոնյէ Կապարեան .

чеканишь. *ჭეკანის* • *ფაჩიკაშის* ჯერე-ვინაშა •
ჯალ •

чернѣшь . զ-հիւն . սևացուցանել . почернѣ'шь .

четверить . չեղեցիկ . 'ի չորս բաժա . разчетве-
 րել . րить .

Шип'ша. 21111111. 22111111. зашип'ша

шипиѣшь. 𐌸𐌹𐌿𐌸𐌹𐌸𐌹. 𐌸𐌹𐌸𐌹. зашипиѣшь.

[illegible]

Яснѣть . *yasnet's'* . *yasnet's'* . пояснѣть .

4. Неокончателное многократное.

Լեւոնյէ յաճախանէ .

252. Յաճախականն ցուցանէ յաճախ կրկնումն
գործողութե, որ յանգի 'ի ԿВАЩЕ, կամ'ի ԿВАШЬ.
ԳՐ. ԵԴИНАШЬ, վազվազել. և կազմի յանորոշ ա-
ներևութէ՝ րստ հետեւեալ կանոնաց :

புத்தகம் ௨௩ .

253. Լնորոշ աներևոյթ՝ յանգեալք 'ի ամս
հանդերձ նախադաս տառիւքս г, ж, к, х, ч, ш, щ,
կամ 'ի ять, լինին յաճախական՝ եթէ յանգեսցին
'ի явять, ար. бѣгать, վազել, бѣгивать, վազվա-
զել. спрѣлять, նետել, спрѣлявать, յաճախնե-
տել, և : Սակայն сѣять, ցանել, լինի сѣвать և
сѣивать, յաճախ ցանել :

1. $\frac{1}{2} \pi$.

254. Լխորոշ աներեւոյթք՝ յանգեալք ՚ի աթ Տանդերձ նախադաս տառիւքս Ե, Վ, Դ, Յ, Լ, Մ, Ո, Ս, Ր, Շ, Պ, Կամ ՚ի օմք, լինին յաճախկան՝ Եթէ փոխեսցին ՚ի Եվաթ, զր - думать, խորհիլ, думать, ստէպ խորհիլ - пологь, ուղղել, по-

вашь, յաճախ ուռողել, և՛ : Սակայն знаять, լինի
знавать, գիտել. звать, зывать, կոչել. брать,
бирать, առնուլ. ждашь, жидать, սպասել. лгать,
лыгать, ստել. рвать, рывать, կտրել. дремать,
дремлявать, նիրհել. колебашь, колеблявашь, ջրն
յել. спать, сыпать, ննջել. жашь, жинашь, հրն
ձել. жать, жимать, ճմլել. шрепать, шрепли-
вашь, մանրել կանեփ. кричать, крикивать, ա-
զաղակել :

Սանն Դ.

255. Ինորոշ աներևոյթք՝ յանգեալք 'ի ышь,
և 'ի ышь կամ 'ի ышь հանդերձ նախադաս ձայնա-
ւորաւ, կամ միով 'ի տառիցս ж, л, н, р, ч, ш,
щ, լինին յաճախական՝ եթէ փոխեցին 'ի вать.
դր. таить, գաղել, шавать, կարի իմն գաղել.
служишь, ծառայել, служивать, յաճախ ծա-
ռայել. рышь, պեղել, рывать, յոյժ պեղել,
և այլն :

Սակայն видѣшь, տեսանել, լինի видашь և видѣ-
вать; глядѣшь, հայիլ, լինի глядѣвать; болѣшь,
հիւանդանալ, լինի болѣвать; сидѣшь, նստիլ, լի-
նի сиживать : смотрѣшь, հայիլ, լինի сматривать.
вертѣшь, պտոյտքել, լինի вертѣвать և верчи-
вать; терпѣшь, համբերել, լինի терпѣивать.
горѣшь, այրել, гаривать.

Սանն Ե.

256. Ինորոշ աներևոյթք՝ յանգեալք 'ի ышь հան-
դերձ նախադաս տառիւքս б, в, м, п, լինին յա-
ճախական՝ եթէ յանգեցին 'ի ливать; դր. лю-
бить, սիրել, любивать : յաճախ սիրել. ловишь,
որսալ, ловаивать, յաճախ որսալ : Սակայն бить,
հարկանել, լինի бивать.

Կետի Է.

257. Ընորոշ աներևոյթք՝ յանգեալք 'ի ԴԻՄԻՅ ԿԱՄ՝ 'ի ՅԻՄՇ, լինին յաճախական՝ եթէ փոխեսցին 'ի ՅԻՎԱՄՇ. զՐ. СУДЯШЬ, СУЖИВАШЬ, ԴԿԱՄԵԼ. ГРУЗИШЬ, ГРУЖИВАШЬ, ԲԵՆՆԱԼՈՐԵԼ, ԼԵՃ : Իսկ յանգեալքն 'ի ՏԻՄՇ, ՄԻՄՇ, և 'ի ՏՄԻՄՇ, լինին յաճախական՝ եթէ փոխեսցին 'ի ՏԻՎԱՄՇ, ՇԻՎԱՄՇ, ՇԻՎԱՄՇ, ՇԻՎԱՄՇ. զՐ. КРАСИШЬ, КРАШИВАШЬ, ՆԵՐԿԵԼ. ПЛАТИШЬ, ПЛАТИВАШЬ, ՎՃԱՐԵԼ. ЧИСИШЬ, ЧИЩИВАШЬ, ՄԱՔՐԵԼ, ԼԵՃ :

Հետևումն.

258. Յայտ է 'ի վերոյգրեալ օրինակաց՝ թէ ոչ միայն շեշտն փոխէ գտեղի իւր յաճանցիլ բային յայլ և այլ ձևս ըստ եղեալ կանոնաց, այլ և ուր ուրեք գտանի տառս օ, փոխի 'ի ա ; զՐ. носи'нь, на'шивашь, տանիլ. смотрѣ'шь, сма'шривашь, հայիլ, և այլն :

ՅՕԴՈՒԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ

О Происхожденіи Наклоненій, Причастій
и Двепричастій.

Յողափս հաշմանէան Լաշանայ, Բերանելանց
և Դերբայից .

259. Բայն փոփոխելով յայլ և այլ յանգս՝ ընդունի զտարբեր եղանակ, որ ըստ յատկութեան լեզուին Ռուսաց համարի երեք (232) : Խօսեցաք 'ի վերայ աներևոյթ եղանակին . ժամ է արդ ցուցանել զկազմութիւն սահմանականին և հրամայականին :

ИЗЪЯВИТЕЛЬНОЕ . Սահմանական եղանակ .

260 . Սահմանական եղանակն փակէ ընդ իւրեւ զժամանակն ներկայ, անցեալ, և ապառնի . ըստ որում ցուցաւ 'ի վեր անդր (234) : Սնայ մեզ այժմ խօսիլ զկազմութենէ երից ժամանակաց :

Настоящее . 'Երկայ .

261 . Եւաջին դէմք եզակի ներկային յանգի 'ի յո և 'ի у; և կազմի յանորոշ աներևութէ ըստ հետեւ եալ կանոնաց :

Երկայ .

262 . Երևելայթ եղանակն յանգեալ 'ի амь , бшь , ять , հանդերձ միով բաղաձայնիւ լինի ներկայ' եթէ փոխեսցի 'ի ю ; ֆр . двигать , շարժել , двигаю , շարժեմ . влабшь , տիրել , влабю , տիրեմ . мбръяшь , չափել , мбръяю , չափեմ , ևն :

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

263 . Եւ . Երտորին յանգեալքն 'ի евать և 'ի авать , որք փոխին 'ի ую . ֆр . врачевать , врачую , բժշկեմ : Իսկ горевать լինի горюю , տրտմիմ . ըստ որոյ дневать , плевать , утренняявать լինին утреннюю , ևն :

264 . Բ . Եւյքս звать , կոչել . жаждашь , ծաբաւիլ . ждашь , սպասել . жрать , կլանել . журчать , տրանջալ . брать , առնուլ . врасть . շողփաղփել . держать , ունիլ . дрожать , դողալ . драсть , պատառել . агать , ստել . пышать , պրբել . рвать , խլել . сосать , ծծել . ткать , հիւսել , փոխին 'ի у ; ֆр . зову , жажду , ևն :

265 . Դ . Եւյքս вязать , կապել . казать , ցուցանել . лизать , լիզել . мазать , օծանել . низать , անցուցանել ասղանի . видбшь , глядбшь , տեսա

նել. сидѣть, նստիլ, փոխին 'ի жу; ֊ր. вяжу, кажу, лижу, liā.

266. ֊. Րայքս кликать, կոչել. плакать, լալ. бормотать, մեղել. гоготать, կարկաչել. клоко-
тать, եռալ. клохтать, գրգալ հաւուց. ленил, мешать, ձգել. вершѣть, պոյտքել, փոխին 'ի чу.
֊ր. клещу, плачу, бормочу, liā.

267. Ե. Րայքս махать, յարուցանել գհողմն.
пахать, աշխատիլ. писать, գրել. плясать, կա-
քաւել. месать, դժագրել. чесать, քորել, փո-
խին 'ի шу; ֊ր. машу, пашу, пишу, пляшу,
և այլն:

268. Դ. Րայքս искать, որոնել. плескать,
ողմաշաղախ առնել. рыскасть, արշաւել. кле-
вещать, ամբաստանել. роптать, տրտնջել. бли-
стать, փայլիլ. свистать, սուլել. скрежесть,
կրճտել զատամուս. шрепещать, դողալ, փոխին
'ի шу, և լինին ներկայ. որպէս ищю, плещю, рыщю,
և այլն:

269. Զ. Րայքս дремать, նիրհել. клепать,
հնչել. сыпать, սփռել. шрепещать, մանրել (զկա-
նեփ). терпѣть, համբերել. храпѣть, քափել,
խորդալ, փոխեալք 'ի лю լինին սահմանականք,
дремлю, креплю, liā:

270. Ը. Րայքս бдѣть, հսկել. бодрѣть, հի-
ւանդանալ. горѣть, այրիլ. зрѣть, սмопрѣть,
հայիլ, փոխեալք 'ի ю լինին ներկայ. որպէս бдю,
болю, горю, liā:

Լիանն Բ.

271. Լ'ներկայթ բայք՝ յանգեալք 'ի етъ փո-
խեալ զայն 'ի у լինին ներկայ՝ կորուսանելով զնա-
խընթաց տառն е, ֊ր. мереть, мру, մեռանիմ.
переть, пры, կոխեմ:

Լիանն Գ.

272. Լ'ներկայթ բայք՝ յանգեալք 'ի ытъ կամ 'ի
ятъ հանդերձ նախընթաց ձայնաւորաւ, և այլնք՝

Լեւորեայն անորոշ.

Լեւորեայն հարաբերակ.

грезнишь . զուգնելի .	երազել .	сгрезни'шь .
грубишь . զուռայելի .	զայրացուցանել .	согруби'шь .
Дарить . ատելի .	պարգևել .	подарить'шь .
деревенѣшь . փերելիկի .	լինել որպէս փայտ .	одеревенѣ'шь .
дешевѣшь . փերելիկի .	լինել դիւրա .	подешевѣ'шь .
дичать . փելի .	վայրենանալ .	одичать'шь .
длишь . փլի .	երկայնել .	продлить'шь .
донить . փովի .	կծել (զկածի) .	подон'шь .
должить . փովի .	փոխ տալ .	одолжить'шь .
дорожиться . փոփոխելու .	ծանկալ .	задорожиться'шь .
дразнить . փռնելի .	զրգուել .	раздразнить'шь .
дремать . փռնելի .	նիւհել .	издремать'шь .
дрогнуть . փռնելի .	սարսիլ .	продрогнуть'шь .
дружиться . փոփոխելու .	բարեկամալ .	подружиться'шь .
дрябнуть . փռնելի .	ծառամիլ .	одрябнуть'шь .
дряхлавь . փռնելի .	զառամիլ .	одряхлавь'шь .
дряхнуть . փռնելի .	բեկամիլ .	одряхнуть'шь .
дѣйствовать . փելի .	ներգործել .	подѣйствовать'шь .
дюжѣшь . փռնելի .	կորովանալ .	подюжѣ'шь .
жадать . փռնելի .	ծարաւիլ .	возжадать'шь .
жались . փռնելի .	խայծել .	ужались'шь .
жаловашь . փռնելի .	լնծայել .	пожаловашь'шь .
жалѣшь . փռնելի .	ցաւիլ .	пожалѣ'шь .
желашь . փռնելի .	ցանկալ .	пожела'шь .
Жерщивовать . փռնելի .	զոհել .	поже'рщивовать'шь .
Зеленѣшь . փռնելի .	կանաչանալ .	позеленѣ'шь .
зимовать . փռնելի .	ձմերել .	перезимовать'шь .
злѣшься . փռնելի .	սրտմտիլ .	озлѣ'шься .
знобить . փռնելի .	միսեցուցանել .	ознобить'шь .
зобашь . փռնելի .	կոցահարել .	позоба'шь .
золошиться . փռնելի .	սսկէզօծել .	вызолошиться'шь .

Դերանքն անորոշ.

Դերանքն խորագրով.

зрѣшь . Դու՛ի՛ն .	Հասունանալ .	узрѣ'шь .
зябнуть . Կե՛սանալ .	մրսիլ .	озя'бнуть .
камен'шь . Դա՛նի՛ն .	քարանալ .	окамен'шь .
каля'сь . Դա՛նալ .	զղջալ .	пока'я'сь .
кии'шь . Դի՛ն .	եռալ .	вскипѣ'шь .
кипя'шь . Դի՛նալ .	եռացուցանել .	вскипя'шь .
киснуть . Դի՛նալ .	թթուիլ .	окисну'шь .
клеи'шь . Դի՛նալ .	կնքել .	заклейм'шь .
копи'шь . Դո՛ն .	յաւելուլ .	скопи'шь .
коп'шь . Դո՛ն .	ծխոտել .	закоп'шь .
корчи'шь . Դո՛ն .	ամիստել .	ско'рчи'шь .
коры'с'товашься . Դո՛նալ .	բացուցանել .	покоры'с'то- вашься .
костен'шь . Դո՛նալ .	յոսկր փոխար- կիլ .	окоствен'шь .
краси'шь . Դո՛նալ .	ներկել .	вы'краси'шь .
крои'шь . Դո՛ն .	ձեւել .	скро'и'шь .
кроп'шь . Դո՛նալ .	անարուեստ դործել .	скропа'шь .
кроши'шь . Դո՛ն .	մանրել .	покроши'шь .
крѣпнуть . Դո՛նալ .	պնդել .	окрѣпну'шь .
купа'шь . Դո՛ն .	թանալ .	вы'купа'шь .
куша'шь . Դո՛ն .	ուտել .	вку'ша'шь .
леден'шь . Դի՛նալ .	սառիլ .	оледен'шь .
леш'шь . Դի՛ն .	թռչել .	полеш'шь .
линя'шь . Դի՛նալ .	զուստիլ .	полиня'шь .
линья'шь . Դի՛նալ .	նորոգիլ .	вы'линья'шь .
лощи'шь . Դի՛ն .	ողորկել .	вы'лощи'шь .
лудя'шь . Դո՛ն .	անագել .	вы'лудя'шь .
лыша'шь . Դի՛ն .	ծուլանալ .	пролыша'шь .
Машорѣ'шь . Դա՛նալ .	ծերանալ .	замашорѣ'шь .
миловать . Դի՛նալ .	զգուել .	поми'ловать .
мири'шь . Դի՛ն .	խաղաղել .	поми'ри'шь .
молодѣ'шь . Դո՛ն .	մանկանալ .	помолодѣ'шь .
морить . Դո՛ն .	մահացուցանել .	уморѣ'шь .
морозить . Դո՛ն .	սառուցանել .	заморо'зить .

Ինքերկոյն անորոշ .

Ինքերկոյն Կարգաբաշխ .

мужашъ . հոգածի .	հասանել 'ի հա . возмужашъ . սակ պրուգէ .	
мѣлѣшъ . փեւիւն .	իջուցանել .	обмѣлѣшъ .
мѣшашъ . փեղան .	խառնել .	помѣшашъ .
Нравись . նուաճիւն . հաճոյանալ .		понарѣвись .
нѣмѣшъ . նիւմիւն .	համրանալ .	онѣмѣшъ .
нюхашъ . նիւխան .	հոտոտել .	понюхашъ .
Паляшъ . փալիւն .	արձակել ' զթըն .	выпалишъ . դանոթս .
палишъ . փալիւն .	կիզուել .	опалишъ .
печъ . փեւ .	եփել .	изпечъ .
пламѣшъ . փլաւիւն .	հատուցանել .	запламѣшъ .
плесневѣшъ . փեւեւիւն . բորբոսել .		заплесневѣшъ .
портишъ . փոռիւն .	սպականել .	изпо́ртишъ .
попрошишъ . փոքուել .	ճիգքել զորո .	выпопро- шѣшъ անապոս .
пошѣшъ . փոքիւն .	բրտնիլ .	впошѣшъ .
препятствовашъ . փռեւիւն .	հապանել .	возпрепѣш- ствовашъ .
пугашъ . փոգան .	պակուցանել .	испугашъ .
пустѣшъ . փոսիւն .	դատարկանալ .	опустѣшъ .
пухнушъ . փոխնուել .	պտնուել .	вспу́хнушъ .
пучишъ . փուլիւն .	փչել .	вспучишъ .
пыляшъ . փիւլիւն .	բորբոքել .	запыляшъ .
пѣнишъ . փեւիւն .	հանել փրփուր .	вспѣнишъ .
пѣшъ . փեւիւն .	երգել .	спѣшъ .
Радовашся . րաճանալ .	ուրախալ .	обра́довашся . նալ .
радѣшъ . րաճիւն .	հոգալ .	порадѣшъ .
ржавѣшъ . րճալիւն .	ժանգահարիլ .	заржавѣшъ .
робѣшъ . րօպիւն .	լքանիլ .	обробѣшъ .
русѣшъ . րուսիւն .	դեղնիլ .	порусѣшъ .
рыжѣшъ . րիճիւն .	կարմրահեր լինել .	порыжѣшъ .
Садѣшъ . րաճիւն .	նստուցանել .	посадишъ .
синѣшъ . րիւն .	կապուտակ առ .	вы́синѣшъ . նել .

Բնորոշման համար.

Բնորոշման համար.

снѣшь . սնե՞լի .	կապուտակ լի .	посинѣть .
	նել .	
снѣнушь . սնե՞նուի .	պատճառել .	оснѣнушь .
	կերկերունի .	
слѣпнушь . սլե՞փնուի .	կուրանալ .	ослѣпнушь .
сморѣшь . սմո՞րե՞լի .	հայիլ .	посморѣшь .
смѣшишь . սմե՞լի .	ծաղր առնել .	разсмѣшишь .
спараться . սլարա՞լիսեա .	ջանալ .	постараться .
спарѣшь . սլառե՞լի .	ծերանալ .	устарѣть .
спрадашь . սլառա՞լի .	չարչարիլ .	поспрадашь .
спрочишь . սլո՞ւի՞լի .	խայթել .	выспрочишь .
сулишь . սու՞լի .	խոստանալ .	посулишь .
сушишь . սու՞լի .	չորացուցանել .	высушишь .
сѣдѣшь . սե՞փե՞լի .	ալուորիլ .	посѣдѣшь .
сякнушь . սե՞փնուի .	ցամաքիլ .	изсякнущь .
Твердѣшь . թե՞փնուի .	պնդանալ .	отвердѣшь .
шелѣшься . թե՞լիսեա .	ծնանիլ կովու .	отелѣшься .
темнѣшь . թե՞փե՞լի .	մթանալ .	потемнѣть .
шолстѣшь . թո՞ւլե՞լի .	ստուարանալ .	пополстѣшь .
шопишь . թո՞փի .	հոսիլ 'ի խորս .	исшопишь .
шоропѣшь . թո՞փի .	ստիպել .	пошоропѣшь .
шощаешь . թո՞լի .	վտտիլ .	отощаешь .
трашишь . թառա՞լի .	ծախել .	истрашишь .
троишь . թո՞փի .	երեքելնել .	строишь .
тупишь . թո՞փի .	բթանալ .	иступишь .
тускнуешь . թո՞փնուի .	չփոթիլ .	потускнущь .
Ушюжишь . ու՞լե՞ծի .	փայլեցուցանել .	выушюжишь .
Ходашайствоваешь . խո՞րա՞յսի .	թուլի .	изходашай-
	միջնորդել .	ствоваешь .
Хоронишь . խո՞րե՞լի .	ծածկել .	схоронишь .
Хоронишь . խո՞րե՞լի .	թաղել .	похоронишь .
худѣшь . խո՞րե՞լի .	ծիւրիլ .	похудѣшь .
хуляшь . խո՞ւլի .	հայհոյել .	похуляшь .
Цѣловашь . շե՞լի .	համբուրել .	поцѣловашь .
Чахнуешь . չա՞փնուի .	թառամիլ .	изчахнуешь .
	ծիլ .	

Լեռնայի անորոշ .

Լեռնայի հարաբերակ .

чеканишь . ցեփեմ . քանդակել գրը . вытека'ишь .
չալ .

чернѣшь . ցեփեմ . սևացուցանել . потернѣ'шь .

четвернѣшь . ցեփեմ . 'ի չորս բաժալ . разчетве-
նել . րփ .

чтнѣшь . ցեփեմ . պատուել . почтнѣ'шь .

шнѣшь . շիփեմ . չեղ . зашнѣ'шь .

шущнѣшь . շիփեմ . ընդ խաղ առ . пошущнѣ'шь .
նել .

Яснѣшь . Կեփեմ . պարզել . пояснѣ'шь .

4 . Неокончательное многократное .

Լեռնայի յաճախական .

252 . { յաճախականն ցուցանէ յաճախ կրկնումն
գործողութիւն , որ յանգի 'ի րփ , կամ 'ի րփ .
գր . ԲՅրփաթ , վազվազել . և կազմի յանորոշ ա-
ներևութիւն ըստ հետևեալ կանոնաց :

Կանոն Գ .

253 . Լեռնայի աներևութիւն յանգեալք 'ի աթ
հանգերձ նախադաս տառիւքս Գ , Զ , Կ , Խ , Կ , Պ , Պ ,
կամ 'ի Եթ , լինին յաճախական' եթէ յանգեսցին
'ի րփ , գր . ԲՅրփաթ , վազել , ԲՅրփաթ , վազվա-
զել . սրբօրփաթ , նետել , սրբօրփաթ , յաճախ նե-
տել , և : Սակայն սփաթ , ցանել , լինի սփաթ և
սփաթ , յաճախ ցանել :

Կանոն Զ .

254 . Լեռնայի աներևութիւն յանգեալք 'ի աթ
հանգերձ նախադաս տառիւքս Բ , Վ , Դ , Յ , Լ , Մ ,
Ն , Պ , Ր , Տ , Պ , կամ 'ի օթ , լինին յաճախական'
եթէ փոխեսցին 'ի րփ , գր . Դումաթ , խորհել ,
Դումաթ , ստեպ խորհել . փօթ , օրփ , փօթ :

ვაშ, *յաճախ ուղղել*, *եւ* : *Սակայն* зная, *լինի* зная, *զիտել* • звать, зываць, *կոչել* • брать, бираць, *առնուլ* • ждаць, жидаць, *սպասել* • лгать, лыгать, *ստել* • рвать, рываць, *կտրել* • дремать, дремливаць, *նիրհել* • колебать, колебаливаць, *ցընյել* • спать, сыпaць, *ննջել* • жать, жинаць, *հընձել* • жать, жимаць, *չմշել* • шрепать, шрепливаць, *մանրել կանեփ* • кричать, крикиваць, *ազաղակել* :

Երեսներ 7.

255. *Ինորոշ աներեւոյթք՝ յանգեալք ՚ի ышъ, և ՚ի ышъ կամ ՚ի ышъ հանդերձ նախադաս ձայնաւորաւ, կամ միով ՚ի տառիցս ж, л, н, р, ч, ш, щ, լինին յաճախական՝ եթէ փոխեցին ՚ի вaць. օր • шайць, գաղել, шавваць, կարի իմն գաղել • служишь, ծառայել, служиваць, յաճախ ծառայել • рышь, պեղել, рываць, յոյժ պեղել, և այլն :*

Սակայն видѣшь, տեսանել, *լինի* видашь և видываць ; глядѣшь, հայիլ, *լինի* глядываць ; болѣшь, հիւանդանալ, *լինի* боливаць ; сидѣшь, նստիլ, *լինի* сиживаць ; смотрѣшь, հայիլ, *լինի* сматриваць • верѣшь, պտոյտքել, *լինի* вертываць և верчиваць ; терпѣшь, համբերել, *լինի* терпливаць • горѣшь, այրել, гариваць •

Երեսներ 8.

256. *Ինորոշ աներեւոյթք՝ յանգեալք ՚ի ышъ հանդերձ նախադաս տառիւքս б, в, м, п, լինին յաճախական՝ եթէ յանգեցին ՚ի ливаць ; օր • любишь, սիրել, любливаць : յաճախ սիրել • ловишь, որսալ, ловаливаць, յաճախ որսալ : Սակայն* бишь, հարկանել, *լինի* биваць •

Լրանն Է.

257. Ընորոշ աներևոյթք՝ յանգեալք 'ի Դիտի կամ 'ի Յիտի, լինին յաճախական՝ եթէ փոխեցին 'ի յիւատի. զք. судишь, суживаешь, դատել. гру-
зишь, грузиваешь, բեռնաւորել, նա : Իսկ յան-
գեալքն 'ի սիտի, քիտի, և 'ի սքիտի, լինին յաճա-
խական՝ եթէ փոխեցին 'ի քիւտի, քիւտի, քիւտի, քի-
ւտի. զք. красишь, крашиваешь, ներկել. пла-
тишь, плачиваешь, վճարել. чистишь, чищуваешь,
մաքրել, նա :

Հերոսան.

258. Զայտ է 'ի վերոյգրեալ օրինակաց՝ թէ ոչ
միայն շէշտն փոխէ զտեղի իւր յաճանցիլ բային
յայլ և այլ ձևս ըստ եղեալ կանոնաց, այլ և ուր
ուրեք գտանի տառս օ, փոխի 'ի ա ; զք. носишь,
на'шиваешь, տանիլ. смотрѣшь, сма'шриваешь, հայել,
և այլն :

ՅՕԴՈՒԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ

О Происхожденіи Наклоненій, Причастій
и Дѣепричастій.

Յաղագս հայտնիէան Լրանակաց, Լիւրանելութեանց
և 'ի երբայից .

259. Իայն փոփոխելով յայլ և այլ յանգս՝
ընդունի զտարբեր եղանակ, որ ըստ յատկութեան
լեզուին Ռուսաց համարի երեք (232) : Իյտեցաք
'ի վերայ աներևոյթ եղանակին . Ժամ է արդ ցու-
ցանել զկազմութիւն սահմանականին և հրամայա-
կանին :

Изъяснительное . Սահմանական եղանակ .

260 . Սահմանական եղանակն փակէ ընդ իւրև զժամանակն ներկայ, անցեալ, և ապառնի . ըստ որում ցուցաւ 'ի վեր անդր (234) : Սնայ մեզ այժմ խօսիլ զկազմութենէ երից ժամանակաց :

Настоящее . 'Երիւյ .

261 . Ըռաջին դէմք եղակի ներկային յանգի 'ի յօ և 'ի у ; և կազմի յանորոշ աներևութի ըստ հետևեալ կանոնաց :

Իսկն Թ .

262 . Ըներևոյթ եղանակն յանգեալ 'ի амь , вшь , ять , հանդերձ միով բաղաձայնիւ լինի ներկայ' եթէ փոխեսցի 'ի յօ ; ֆр . двигать , շարժել , двигаю , շարժեմ . владѣшь , տիրել , владѣю , տիրեմ . мѣряшь , չափել , мѣряю , չափեմ , ևն :

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

263 . Թ . Երրորդն յանգեալքն 'ի евашь և 'ի авашь , որք փոխին 'ի ую . ֆр . врачевать , врачую , բժշկեմ : Իսկ горевать լինի горюю , տրտմիմ . ըստ որոյ дневашь , плевать , утренневашь լինին утреннюю , ևն :

264 . Ք . Բայքս звать , կոչել . жаждашь , ծառաւիլ . ждашь , սպասել . жрать , կլանել . журчать , տրանջալ . брать , առնուլ . врать . շողփաղփել . держать , ունիլ . дрожать , դողալ . драшь , պատառել . агать , ստել . пышашь , պյրել . рвашь , խլել . сосать , ծծել . ткашь , հիւսել , փոխին 'ի у ; ֆр . зову , жажду , ևն :

265 . Դ . Բայքս вязать , կապել . казать , ցուցանել . лизать , լիզել . мазать , օծանել . низать , անցուցանել ասղանի . видѣшь , глядѣшь , տեսա

նել. сидѣть, նստիլ, փոխին 'ի жу; ֊ր. вяжу, кажу, ևիжу, ևա .

266. ֊. ՚այքս կիկաթ, կոչել. плакать, լալ. бормотать, մնել. гоготать, կարկաչել. клоко-
шась, եռալ. клохшась, գրգալ հաւոց. лепешась,
մешаթ, ձգել. вершѣть, պոռպոռել, փոխին 'ի чу.
֊ր. клещу, плачу, бормочу, ևա .

267. Է. ՚այքս махаш, յարուցանել գհողմն .
пахаш, աշխատիլ. писать, գրել. плясаш, կա-
քաւել. месаш, գծագրել. чесаш, քորել, փո-
խին 'ի шу; ֊ր. машу, пашу, пишу, пляшу,
և այլն .

268. Է. ՚այքս искашь, որոնել. плескашь,
տղմաշաղախ առնել. рыскашь, արշաւել. кле-
вашь, ամբաստանել. ропшаш, տրտնջել. бли-
сташ, փայլիլ. свисташ, սուլել. скрежешаш,
կրճտել զատամոռնս . прешаш, գողալ, փոխին
'ի шу, և լինին ներկայ. որպէս ֆшу, плещу, рыщу,
և այլն .

269. Է. ՚այքս дремаш, նիրհել. клепаш,
հնչել. сыпаш, սփռել. прешаш, մանրել (զկա-
նեփ). шерпѣть, համբերել. храпѣть, сапѣть,
խորդալ, փոխեալք 'ի лю լինին սահմանականք,
дремлю, креплю, ևա .

270. Է. ՚այքս бдѣть, հսկել. болѣть, հի-
ւանդանալ. горѣть, այրիլ. эрѣть, емопрѣть,
հայրիլ, փոխեալք 'ի ю լինին ներկայ. որպէս бдю,
болю, горю, ևա .

Լյանն Է .

271. Լ'ներկայթ բայք՝ յանգեալք 'ի еш փո-
խեալ զայն 'ի у լինին ներկայ՝ կորուսանելով զնա-
խընթաց տառն е, ֊ր. мереть, мру, մեռանիմ.
перешь, пры, կոխեմ .

Լյանն Է .

272. Լ'ներկայթ բայք՝ յանգեալք 'ի ыш կամ 'ի
аш հանդերձ նախընթաց ձայնաւորաւ, և այլք՝

Լիակն Է.

277. Բայք յանգեալք 'ի ышь, փոխեալ 'ի ою
լինին ներկայ. ֆր. мышь, мою, Լուսնամ. рышь,
рою, փորեմ, ևն : Իսկ բայս слышь, անցանել ընդ,
լինի слышу.

Լիակն Ը.

278. Բայք յանգեալք 'ի ушь, կորուսեալ ըզ-
յանգն ыь, լինին ներկայ. ֆր. гнуть, гну, Թե-
քեմ. сохнушь, сохну, ցամաքեցուցանեմ, ևն : Սա-
կայն բայս душъ լինի дую, շնչեմ :

О Лицахъ настоящихъ.

ԳԻՏԵԼԻԻԻ Ի ՎԵՐԱՅ ԴԻՄԱՅ ՆԵՐԿԱՅԻՆ

279. Յետ ցուցանելոյ զկազմութիւն առաջին
դիմաց ներկային, դիցուք կանոնս սակս այլոց դի-
մաց, որք եզերին յայլ և այլ յանգս : Իբրեւ զի՝
երկրորդ դէմք եզակի ներկային յանգի 'ի ешь կամ
'ի ышь ; և երրորդ դէմքն 'ի емъ կամ 'ի ытъ ; իսկ
յոթնակի առաջին դէմքն յանգի 'ի емъ, կամ 'ի
имъ ; երկրորդն 'ի еше կամ 'ի ыше, և երրորդն 'ի
ютъ, ытъ, амъ, և 'ի ятъ.

Խոտորին հետեւեալքն. ֆր. ы. ымбю, ունիմ,
ѣ. ымбешъ, ունիս, ы. ымбешъ, ունի. ы. ымбемъ,
ունիմք, ѣ. ымбете, ունիք, ы. ымбютъ, ունին.
ы. сохну, ցամաքեցուցանեմ, ѣ. сохнешъ, ы.
сохнемъ ; ы. сохнемъ, ѣ. сохнете, ы. сохнутъ.
ы. держу, կաշնում, ѣ. держишь, ы. держитъ.
ы. держимъ, ѣ. держите, ы. держатъ ; զորս
յայտնի կացուցանեն հետեւեալ կանոնք :

Լիակն Թ.

280. Բայք յանգեալք յառաջին դէմն 'ի ю,
бү, вү, зү, мү, ну, рү, сү, тү, յայլ դէմն Լի-

1. Прошедшее неопределенное.

Լնցեալ անկարար .

284. Լնցեալ անկատարն կազմի յանորոշ աներևութէ՝ և յանգի 'ի ևԾ. գր. вергашь, ձգել, вергалъ, ձգէի, կամ ձգեցի. сбяшь, ցանել, сб-ялъ, ցանէի կամ ցանեցի : Ուր բայքս шереть, мереть, переть, լինին յանկատարն шеръ, меръ, перъ .

Լնցեալ ժամանակն յերիս դէմն միօրինակ յանգի . որպէս և յոքնակին փոխեալ 'ի ևи; իսկ եղաւ կին ունի և զսեռ՝ յանգեալ 'ի ևԾ ար . ևа իդ . ևо չեղ . գր. ար . онъ двигалъ, իդ . она двигала, չեղ . оно двигало ; յոք . ար . они двигали, իդ . онъ двигали, չեղ . они двигали . Լյսպէս լինին ամե . նայն անցեալ ժամանակք :

2. Прошедшее однократное.

Լնցեալ պարզ .

285. Պարզ անցեալն կազմի 'ի պարզ աներևութէ՝ փոխելով զմասնիկս ть 'ի ևԾ, գր. двинушь, двинулъ, շարժեցի միանգամ : Սակայն գոն բայք, որք առ 'ի ցուցանել զյօժարակամութիւն գործողութեան՝ պայմանաւորեալ լինին իբրև ստորադասական, փոխելով զյանգն нулъ 'ի Ծ կամ 'ի ь : գր. толкнулъ կամ толкъ, հարկանէի . вырнулъ, կամ вырь, ընկղմէի : Լյսպիսի պայմանական պարզ անցեալք՝ են անփոփոխ ըստ սեռին և ըստ թուոյն : Բայց գիտելի է՝ զի առ 'ի ցուցանել երբեմն զսկիզբն գործողութեան՝ դնի այսպէս . сталъ пясашь, сталъ говорить . քի սկսայ գրել, սկսայ խօսիլ :

3. Прошедшее совершенное.

Լնցեալ կարարեալ .

286. Լնցեալ կատարեալն կազմի 'ի կատարեալ աներևութէ՝ փոխելով զմասնիկս ть 'ի ևԾ : գր .

сдвигать, сдвигалъ, շարժեալ եմ. որ սովորաբար պատասխանէ մերս յարահատարին՝ առնելով 'ի սկիզբն զտառս с, կամ զնախադրութիւն ինչ, և ցուցանէ անթերի զգործողութիւնն :

4. Давнопрошедшее.

Ընդեալ յաճախեան, կամ Վերադար.

287. Ըյս անցեալ պատասխանէ մերս զերակատարին և կազմի 'ի յաճախական կամ 'ի գերապատար աներևութէ, փոխելով զմասնիկս ть 'ի лъ ; դր. двигивать, двигивалъ, շարժեալ էի : Ս' որ պէս և նախընթացն՝ ունին զսեռս . այլ դէմքն դերանուամբք որոշին (492) :

1. Будущее неопредѣленное.

Ըպառնի անորոշ.

288. Ընորոշ ապառնին կազմի 'ի ձեռն անորոշ աներևութի և ապառնի ժամանակին օժանդակ բայիս бытъ, որ փոփոխի ըստ դիմաց, թէպէտ աներևոյթն մնայ անփոփոխ. դր. я буду двигать, շարժեցից. будешь двигать, շարժեսցես : будешь двигать, շարժեսցէ . աես 'ի կարգս լծորդութեց :

Ի ինի ևս 'ի ձեռն բայիս стану, կամ. դր. стану писать, կամ 'ի գրել, քի գրեցից :

2. Будущее однокрашное.

Ըպառնի պարզ.

289. Պարզ ապառնին կազմի 'ի պարզ աներևութէ՝ կրճատելով զմասնիկս ть ; և ըստ վերջաւորութեան ներկային՝ լինի двинуть, двину, շարժեցից միանգամ, двинешь, շարժեսցես, двинетъ, շարժեսցէ . յոք. двинемъ, двинете, двинутъ.

3. Будущее совершенное.

Ի պատահի կատարեալ.

290. Կատարեալ ապառնին ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ ներկայն սահմականին՝ հանդերձ նախադրութիւն, որ յարի 'ի կատարեալ աներևոյթն. ֆթ. сдвигаю, շարժեցից անթերի. сдвигаешь, շարժեսցես, ևն :

Հետեւեալ բայք ունին զմի ապառնի պարզ կատարեալ. որք են. бросать, брошу; ворочать, ворочу; дѣвать, дѣну; кончать, кончу; лишать, лишу; пѣнять, пѣню; прощать, прощу; пущать, пущу; падать, паду; рождать, рожу; ступать, ступлю.

Սոյն պարզ կատարեալ ապառնիք փոփոխին ըստ դիմաց և ըստ թուոյն, որպէս ներկայն սահմանականին :

Наклоненіе Повелительное.

Հրամայական եղանակ.

291. Իշաջին եզակի դէմք հրամայականին միշտ պակասի. զի այլ դիմաց լինի հրամայել. այլ առ Սուսս գոյ յատուկ ինչ. իբր զի՝ ըստ զանազանութեան աներևութին՝ գոն զանազան հրամայականք, զորոց կազմութիւն նշանակեսցուք 'ի կարգիս :

1. Неопредѣленное.

Հրամայական անորոշ.

292. Երկրորդ դէմք անորոշ հրամայականին՝ կազմի յաներևութից յանգեւոյց 'ի ашь, яшь, ешь, ѣшь, ышь, оть, և 'ի ушь. Սուտի ներկայք սահմանականին՝ յանգեալք 'ի аю, ую, ѣю, юю, яю, եթէ փոխեսցեն զտառս ю 'ի ѣ, լինին հրամայական. ֆթ. двигаю, двигай, շարժեալ. красѣю, краснѣй, շառագնեալ. воюю, воюй, պատերազմեալ, և այլն :

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

293. փ. Լերկայք յանգեալք 'ի ւ և 'ի Խ հանգերձ նախադաս բաղաձայնիւ, լինին հրամայական՝ եթէ փոխեցեն զայնս 'ի ւ, երբ վերջին վանկն է երկար. իսկ եթէ իցէ սուղ՝ փոխելի է 'ի ւ; փր. держу, держи; колю, коли; кличу, кличъ; рѣжу, рѣжь, և՛:

Սակայն բայս гляжу լինի гляди; сижу, сиди; верчу, верши; блещу, блещи. Սոյնօրինակ փոխին 'ի և յանգեալքն 'ի ւ հանդերձ կրկին նախադաս բաղաձայնիւք. փր. пухну, пухни.

294. ք. Լնորոշ աներևոյթք՝ յանգեալք 'ի և փոխին հրամայական՝ կրճատմամբ մասնականս ы, եթէ իցէ վերջին վանկն երկար. ապա թէ ոչ՝ մասնիկս ы փոխի 'ի ւ: փր. носить, носи; вѣрять, вѣрь, և՛:

295. Լրդ՝ երրորդ դէմք եղակի և յոքնակի հրամայականին՝ նոյն է ընդ սահմանական ներկային. ուր սովորաբար յարի շողկապս пусть, թող. փր. пусть онъ двигаетъ, թող շարժեցէ. пусть они двигаютъ, շարժեցեն, և՛: Սոյնպէս առաջին դէմք յոքնականին նոյն է ընդ առաջին դիմաց ներկային. իսկ երկրորդ դէմք յոքնականին կազմի՝ եթէ յաւելցի յեղակին մասնիկս те: փր. двигайте, շարժեցէք:

2. Однократное. Հրամայական պարզ.

296. Պարզ հրամայականն կազմի 'ի պարզ աներևութէ՝ փոխելով զմասնիկս ы 'ի և, եթէ իցէ վերջին վանկն երկար. ապա թէ ոչ՝ փոխի 'ի ւ; փր. вернуть, верни; двинуть, двинь. և՛:

Վէմք պարզ հրամայականին ձևառան պայպէս. двинь, շարժեալ. пусть онъ двинетъ, շարժեցէ. двинетъ, շարժեցորէք. двиньте, շարժեցէք. пусть они двинутъ, շարժեցեն միանգամ:

3. Совершенное . Հրամայական կապարեալ .

297 . Իատարեալ հրամայականն ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ անորոշ հրամայական՝ հանդերձ նախադրու թեամբ . ֆր . двигай , сдвигай ; տես և 'ի կարգս լծորդութեանց :

Причастіе . Ինքանեւութիւն .

1 . Настоящее . Իերիւյ .

298 . Իերկայ ընդունելութիւնն կազմի յերրորդ դիմաց յոքնակի սահմանական ներկային՝ փոխելով զմասնիկս m Ե 'ի шій ; ֆր . двигаютъ , двигающій , зовутъ . зовущій , կոչող . видятъ , видящій , տեսող . держатъ , держащій , ըմբռնող , եւ . Գրեթէ ներգործական ընդունելութիւնը ոչ կրճատին , մանաւանդ ներկայք . բայց գտանի 'ի գիրս ինչ կրճատեալ :

2 . Прошедшее . Ինյեալ .

299 . Ինյեալ ընդունելութիւնն կազմի յանցեալ սահմանականէ՝ փոխելով զմասնիկս л Ե 'ի вшій , ֆր . двигалъ , двигавшій ; двинулъ , двинувшій ; сдвигалъ , сдвигавшій ; двигивалъ , двигивавшій .

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

300 . Իայք յանգեալք 'ի ду և 'ի ту , ոչ լինին ըստ վերոյգրեալ կանոնիս՝ փոփոխմամբ յանգիս և Ե 'ի вшій ; այլ փոխեալ զայն 'ի дшій և 'ի пшій , լինին անցեալ ընդունելութիւնք . ֆր . веду , առաջ նորդեմ , велъ , եցի , ведшій , առաջնորդեալ . цвѣту , цвѣлъ , цвѣтшій , ծաղկեալ , եւ . Ինդու նելութիւնք որոշին ըստ բայից այսպէս .

գիս տԷ; քր. вижу, видяшԷ, դերբայ, видя, տե-
սանելով. այսպիսիք ոչ երբեք յանգին 'ի չի.

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Գ

304. տ. Րայք յանգեալք 'ի պ, аю, вая, мая, пая, ևս և բազում բայք՝ յանգեալք 'ի чаю, шаю, спвую, бю, ю, հանդերձ նախադաս բաղաձայնիւ, ոչ երբեք. յանգին 'ի չի 'ի լինել դերբայ: Եւ ընդ հակառակն՝ բայք յանգեալք 'ի бью, вью, шью, ոչ յանգին 'ի я, կամ 'ի а. 'Աերբայք չէզոքական բայից՝ յանգելոց 'ի ну չեն 'ի գործածութեան:

305. ք. 'Աերբայք ըստ բայից և ըստ ընդունե-
լութեանց որոշին այսպէս.

1. Լերգործական. Пишая, пиша, пивавши, եւ. մնանելով:

2. Լորտարի. пившаяся, пивавшись, եւ. մնա-
նելով:

3. Լեւկական. боряся, боровшись, եւ. մարտըն-
չելով:

4. Լեդրական. ходя, գնալով. дыша, ջնչելով. помысливԷ, խոկալով:

5. Հասարի. бояся, երկնչելով. старавшись, ջանալով:

6. Լրատարական. будучи питаемԷ, լինելով մեկալ. бывԷ любимԷ, գոլով սիրեալ:

2. Прошедшее. Լեյեալ.

306. Լնցեալ դերբայք կազմին յանցեալ ըն-
դունելութենէ՝ փոխելով գլանգն шѣй 'ի шя, կամ 'ի Է; քր. писавшій, դերբայն լինի писавши, կամ писавԷ, եւ. Տես 'ի կարգս լծորդութեանց:

ՅՕԴՈՒԱԾ ԶՈՐՐՈՐԴ

О Спрадашельных глаголах.

Յաղագս Արաւորական Բայից .

307. Բուն կրաւորական բայք լեզուին Ռուսաց ոչ այլ ինչ են, եթէ ոչ՝ կրաւորական ընդունելութիւնք, որք յարին 'ի ժամանակս ինչ օժանդակ բայիս бышь . Բայք քանզի 'ի նախընթաց յօդուածն աւանդեցաք զկանոնս կազմութեան ամենայն մասանց բային, մնայ մեզ յայսմ վայրի աւանդել զկանոնս սակս կազմութեան կրաւորական ընդունելութեան, ևս և եղանակաց կրաւորական բայից, այլովքն հանդերձ (356) :

Спрадашельное причастіе .

Արաւորական ընդունելութիւն .

1 . Настоящее . 'Երկայ .

308. 'Երկայն կրաւորական ընդունելութեան՝ կազմի յառաջին դիմաց յղջնակի սահմանականին ներգործական բայից՝ փոխելով զտառս Ե, 'ի ый, քր . терзаемъ, терзаемый, պատառեալ . держимъ, держимый, ըմբռնեալ, ևս :

Ետտորին հետեւեալք . блюдемъ, դիտեմք, блюдомый, դիտեալ . ведемъ, ведомый ; влечемъ, влечомый ; веземъ, везомый ; несемъ, несомый ; пасемъ, пасомый ; спремъ, спрегомый ; сѣчемъ, сѣжомый ; плетемъ, плетомый .

2 . Прошедшее . Էյիեալ .

309. Էյեալն կրաւորական ընդունելութեան կազմի 'ի սահմանականէ ներգործական բայից՝ փոխելով զմասնիկս Ը՝ի ний, քր . писалъ, գրելի .

писанный , գրեցեալ . сдвигалъ , сдвиганный ,
և այլն :

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

310. ւն . Մնացեալ բայք՝ յանգեալք 'ի օլն , ւլն ,
նլն , եթէ փոխեացեն զմեծսնկս ևն 'ի փն , լինին
կրաւորական ընդունելութիւն . գր . кололн , խայ-
թէի , колошый , խայթեալ . двинулн , շարժէի ,
двинутый , շարժեալ , ևն :

311. ք . Սահմանական ներկայն ներգործական
բայից՝ յանգեալ 'ի ւյո , և անկատարն յանգեալ 'ի
նլն , եթէ փոխեացեն զայնս 'ի փն , լինի անցեալ
ընդունելութիւն կրաւորական . գր . пью , ըմպեմ ,
нилн , ըմպէի . пилый , արբեալ , ևն :

312. ք . Յանկատար բայից քնն , երգէի ,
գրնն , ջեռնուի . терн , շփէի . կազմի կրաւորական
ընդունելութիւն անցեալ անորոշ . գր . пѣмый , եր-
գեցեալ . грѣмый , ջեռուցեալ . тертый , շփեալ :

Наклонѣнїе нзбѣявительное .

Սահմանական եղանակ .

313 . Կրաւորական սահմանականն կազմի 'ի կրա-
ւորական ներկայ ընդունելութենէ կրճատմամբ
ինն . յոր յարի օժանդակ բայն бытъ , որ սովորա-
բար զօրութեամբ դնի , երբ դերանունն կայ ներ-
գործութեամբ . գր . есмь любимн , կամ я любимн ,
սիրեցեալ եմ . бываю хвалимн кամ я хвалимн ,
զովեցայ :

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

314 . Բայք , որք չունին ներկայ ընդունելութի ,
չունին ևս ներկայ կրաւորական սահմանականին .
Վանդի առ Ուոսս կրաւորական ներկայն վարի
միայն 'ի վսեմ բանս : Մյլ 'ի տեղի սորա յաճախ
վարին ներգործական և առնչական բայք՝ չանդերձ
խնդրով կրաւորական բայի . գր . փոխան ասելոյ
есмь именуемн , կոչիմ , ասի именууюся , կոչեմ զիս .
կամ меня именууютн , կոչեն զիս . փոխան ասելոյ

море есть волнуемо вѣтромъ, ասի море волнується
вѣтромъ, ծովն յուզեալ է հոգմով :

Прошедшее . Լնդեալ .

315. Կրաւորական սահմանականին անցեալքն են
անորոշ, պարզ, կատարեալ և գերակատար . որք
ձեանան յանցեալ ժամանակաց՝ պատասխանելոց
կրաւորական կրճատ ընդունելութեան՝ յաւելմամբ
օժանդակ բայիս былъ, была, было, 'ի կատա-
րեալն : Իսկ 'ի գերակատարն պիտի յաւելուլ бы-
валъ, бывала, бывало, ֆր . былъ двиганъ, շար-
ժէի . былъ двинутъ, շարժեցայ . былъ сдвиганъ,
շարժեալ եմ . бывалъ двигиванъ, շարժեալ էի
արդէն, ևն :

Իթէ պակասեցի անցեալ ընդունելութիւնն,
լրանայ 'ի ներկայ ընդունելութեան՝ յաւելմամբ
օժանդակ բայիս былъ կամ бывалъ ; ֆր . былъ хва-
лимъ, գովեցայ . бывалъ любимъ, սիրեցեալ էի,
և այլն :

Будущее . Լպտուի .

316. Լնորոշ, պարզ և կատարեալ ապառնիք
կրաւորական սահմանականին՝ կազմին յանորոշ, 'ի
պարզ և 'ի կատարեալ անցելոց կրաւորական կրճ-
ատ ընդունելութե՝ յաւելմամբ օժանդակ բայիս
буду ; ֆր . буду двиганъ, буду двинутъ, буду
сдвиганъ, շարժեալ եղէց, ևն : Տես 'ի կարգս լծոր-
դութեանց :

Իթէ բայն չունիցի զանցեալ ընդունելութիւն ,
լրանայ 'ի ներկայէն՝ հանդերձ օժանդակ բայիւս бу-
ду ; ֆր . буду хвалимъ, գովեցայց :

Повелительное . Հրամայական եղանակ .

Неопределенное . Լնորոշ .

317. Լնորոշ հրամայական կրաւորականին կազ-
մի 'ի ներկայէն կրճատ ընդունելութեան՝ յաւել-
մամբ օժանդակ բայիս будь ; ֆր . будь любимъ,

լէր սիրեցեալ . будь хвалимъ, լէր գովեցեալ, ևն .

Սակայն յաճախ 'ի տեղի կրաւորական հրամայականին վարի երրորդ դէմքն յոքնակի ներկային՝ ընդ շաղկապիս пусть, փոխելով զոճ բանին . դր . пусть его хваляшъ, թող գովեսցեն զնա . որ է աւել՝ գովեսցի :

Однократное и Совершенное .

Հրամայական Պարզ և Լիարարեալ .

318. Պարզ և կատարեալ հրամայականը ձեւան 'ի պարզ և 'ի կատարեալ կրաւորական ընդունելութեան՝ հանդերձ օժանդակ բայիւս будь ; դր . будь двинушъ, будь сдвигаюшъ, լէր շարժեալ, ևն :

Неокончателъное . Դիւրեւոյն եղանակ .

Неопредѣленное . Դիւրոշ .

319. Դիւրոշ աներևոյթ կրաւորական բայից՝ ձեւանան 'ի ներկայէ և յանցեալ անորոշէ կրաւորական կրճատ ընդունելութեան՝ 'ի տրական հորովն՝ հանդերձ օժանդակ բայիւս быть ; դր . быть движему կամ двигану, լինել շարժեալ . быть движемой կամ двиганой, լինել շարժեալ (իգ) . быть движенымъ, կամ двиганымъ, լինել շարժեալ, և այլն :

Однократное, Совершенное и Многократное .

Դիւրեւոյն Պարզ, Լիարարեալ և Հաճախական .

320. Պարզ, կատարեալ և յաճախական աներևոյթ կրաւորական բայից ձեւանան յանցելոց, որք պատասխանեն կրճատ կրաւորական ընդունելութեան՝ 'ի տրական հորովն՝ հանդերձ օժանդակ բայիւս быть ; դր . быть двинушу, быть сдвигану, быть двигивану, ևն :

Дѣепричастіе . Գիրքայ .

321. Երկայ և անցեալ ժամանակք կրաւորական դերբային ձեւանան 'ի կրաւորական կրճատ ընդունելութեանց՝ յաւելեալ 'ի ներկայն և յանցեալ կատարեալն կրճատելոց, զօժանդակ դերբայս бѹдучи և бѹвѣ; ֆр. бѹдучи движемъ, շարժեալ լինելով. бѹвѣ двиғанъ, бѹвѣ двинуиъ, ևն :

322. Սեւք կրաւորական դերբայից որոշին այսուօրինակաւ .

- | | | |
|---------------|----------------------------------|------------------------------------|
| 1. Լրակահ . | Будучи пишаемъ,
бѹвѣ любимъ . | } Լինելով սնեալ,
գողով սիրեալ : |
| 2. Իգակահ . | Будучи пишаема,
бѹвѣ любима . | |
| 3. Զերդակահ . | Будучи пишаемо,
бѹвѣ любимо . | |

ՅՕԴՈՒԱԾ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

О Спряженіяхъ .

Հաղափս Լ ծորդութեանց .

323. Լ ծորդութիւնք բայից են փոփոխութիւնք եղանակաց, ժամանակաց, դիմաց, թուոց և սեռից . որպէս տեսցի 'ի մօտոյ յիւրաքանչիւր օրինակս լծորդութեանց : Բայց որովհետեւ ամենայն բայք ոչ միօրինակ յանգին յաներևոյթս, նմին իրի ըստ այլև այլ յանգից այլ և այլ կերպիւ լծորդին բայք : Եւլ մեք 'ի դիւրութիւն համբակաց 'ի չորս տեսակս վերածեմք զկանոնաւոր բայս՝ ըստ քառեակ յանգից :

324. Բնդ առաջին լծորդութեամբ խոնարհին ամենայն բայք, որք յանգին 'ի ашъ և 'ի яшъ .

Բնդ երկրորդ լծորդութեամբ խոնարհին բայք՝ յանգեալք 'ի ешъ և 'ի яшъ .

Ընդ երրորդ ծորդութեամբ խոնարհին բայք՝
յանդեալք ՚ի ымъ և ՚ի ымъ .

Ընդ չորրորդ ծորդութեամբ խոնարհին բայք՝
յանդեալք ՚ի ымъ և ՚ի ымъ .

325. Սնայ մեզ այսուհետև դնել անթերի զլծորդութիւնս չորից կարգաց . բայց նախ դիցուք զլծորդութիւն օժանդակ բայիս ымъ ; ապա դիցուք զօրինակս ներգործական և կրաւորական բայից . հոսկ յետոյ զօրինակս անկանոն և բաղադրեալ բայից :

Спряжение Вспомогательнаго глагола .

326. ԸՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ՕԺԱՆԴԱԿ ԿԱՄ ԻԱԿԱՆ
ԲԱՅԻՆ

Наклоненіе неокончательное .

Ընդհանր .

Անդու .	Бываешь .	Եւ .
Կարգեալ .	Бышь .	Ինել անթերի .
Յաճախան .	Бывываешь .	Եղանել յաճախ :

327. Изъявительное . Սահմանական .

Настоящее . Լեւելայ .

Եւ .

Յո .

Я есмь . Ես եմ .

Мы есми . Մեք եմք .

Ты еси . Դու ես .

Вы есте . Դուք եք .

Онъ, она, оно есшъ . Եւ է .

Они, онѣ сущъ . Եւք են .

328 . Прошедшее . Ընդեալ անորոշ ,

կամ Ընդհանր .

Եւ .

Յո .

Я бываю , а , о . Էի կամ Եղէ .

Мы бывали , Մեք եմք . Եղեմք .

Ты бываю , а , о . Էիր .

Вы бывали . Դուք եիք .

Онъ, она, оно бываю , а , о . Էր .

Они, онѣ бывали . Եւք եին :

329. Совершенное. Լիցեալ կարգեալ.

Եւ.

Յո.

Я был, а, о. Ելէ կամ Ելեմ.

Мы были. Ելեմք.

Ты был, а, о. Ելեր.

Вы были. Ելեք.

Онъ, а, о, был, а, о. Ել.

Они, онъ были. Ելին.

330. Многократное. Լիցեալ, առկախօխօ

կամ Ղերախար.

Եւ.

Յո.

Я бываю, а, о. Ելեալ էի.

Мы бывали. Ելեալ էաք.

Ты бываю, а, о. Ելեալ էիր.

Вы бывали. Ելեալ էիք.

Онъ, а, о, бываю, а, о.

Они, онъ бывали. Ելեալ էին.

Ելեալ էր.

էին.

331. Будущее. Լիպուի.

Եւ.

Յո.

Я буду. Ելէց.

Мы будем. Ելեցուք.

Ты будешь. Ելեցես.

Вы будете. Ելեցեք.

Онъ, а, о, будешь. Ելեցет.

Они, онъ будутъ. Ելեցեն.

332. Повелительное. Հրահայտին.

Неопредѣленное. Լիարդ.

Եւ.

Յո.

Бывай. Ել Ել.

Бываемъ мы. Լիցուք.

Пусъ онъ, а, о, бываешь.

Бывайте. Լիցեք.

Լիցի.

Пусъ они, ъ, бывающъ. Լի

ցին.

Совершенное. Հրահայտին կարգեալ.

Եւ.

Յո.

Будь. Ելի.

Будемъ мы. Ելեցուք.

Пусъ онъ, а, о, будь Ել

Буде. Ելերուք.

будешь. Ելիցи.

Пусъ они, ъ, будутъ. Ել

иցեն.

333 . Причастіе . (Իրականական .

Գերեւոյ .	Сущій, ая, ее .	Գոյող .
Անցեալ անորոյ .	Бывавший, ая, ее .	Լեալ .
Անցեալ խորաբեալ .	Бышій, ая, ее .	Եղեալ անթերի .
Գերախորաբ .	Быывавший, ая, ее .	Եղեալ դու .
Ապագայ .	Будущій, ая, ее .	Լինելի, ելոյ :

334 . Двепричастіе . (Իրերայ .

Գերեւոյ .	Будучи .	Գոյով, ի լինելի .
Անցեալ անորոյ .	Бывавши կամ бывав .	Ելով .
Անցեալ խորաբեալ .	Бывши կամ быв .	Լինելով անթերի .
Գերախորաբ .	Быывавши կամ бывывав .	Լինելով դու .

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

335 . Ի՞նչի քերթողք Ուսուց 'ի տեղի յաշա-
խականին կամ գերականորին վարեն զկատա-
րեալն՝ երբեմն հանդերձ մակբայիւ . զք . փոխանակ
վարելոյ **ԲՅԵՅՅԱԼԾ**, վարեն **ԲՅԱԼԾ**, կամ **ԴԱՅՆՈ ԲՅԱԾ**,
վաղու **ԼԱ ԵՂԷ** . որ է՝ **ԵՂԵԱԼ ԷՐ** . փոխանակ դնելոյ
ԲՅԵՅՅԱՎԱՅՄԻՅ, **ԴՆԵՆ** **ԲՅՅՄԻՅ**, **ԵՅՅԱՎԱՅՄ** ; կամ այսպէս
ԲՅԼՈ ԴՅԻԳԱՆԾ , **ՀԱՐԺԵԱԼ ԷՐ**, **ԷՐՐ**, **ԷՐ**, **ԵՎ** : տես
զկնի (382) :

Աներևոյթ .

Ներկայ .

Անցեալ .

Ապագան .

Հրամայական .

Ընդ . ներկ .

Ընդ . անց .

Դերք . ներք .

Դերք . անց .

աւ Լիւր . ք Լ

ю ,

ешъ ,

ешъ ,

ешъ ,

ешъ ,

юшъ ,

Ըստ այսմ

ներկայք

յանդեալք

ի ո .

у ,

ешъ

ешъ

ешъ

ешъ

юшъ

Այս

յան

ի ո

Совершенное . Դնդեալ խորաբեալ .

Я сдвигалъ, а, о. Հարժեալ եմ.	Мы сдвигали. Հարժեալ եմք.
Ты сдвигалъ, а, о. Հարժեալ ես.	Вы сдвигали. Հարժեալ էք.
Онъ, а, о, сдвигалъ, а, о. Հարժեալ է.	Они, ѳ, сдвигали. Հարժեալ են.

Давнопрошедшее . Գերախորաբ .

Я двигивалъ, а, о. Հարժեալ էի.	Мы двигивали. Հարժեալ էաք.
Ты двигивалъ, а, о. Հար- ժեալ էիր.	Вы двигивали. Հարժեալ էիք.
Онъ, а, о, двигивалъ, а, о. Հարժեալ էր.	Они, ѳ, двигивали. Հար- ժեալ էին.

Будущее неопре. Դպատեի անորշ .

Я буду двигать. Հարժե- ցեց.	Мы будемъ двигать. Հար- ժեցուք.
Ты будешь двигать. Հար- ժեցես.	Вы будете двигать. Հար- ժեցիք.
Онъ, а, о, будешь двигать. Հարժեցէ.	Они, ѳ, будутъ двигать. Հարժեցեն.

Однокраш . Դպատեի պարշ .

Я двину. Հարժեցեց եմ.	Мы двинемъ. Հարժեցեց եմք.
Ты двинешь. Հարժեցեց ես.	Вы двинете, Հարժեցեց էք.
Онъ, а, о, двинешь. Հարժե- ցեց է.	Они, ѳ, двинутъ. Հարժե- ցեց են.

Совер. Դպատեի խորաբեալ .

Я сдвигаю. Հարկ է ինձ շար- ժել.	Мы сдвигаемъ. Հարկ է մեզ շարժել.
Ты сдвигаешь. Հարկ է քեզ շարժել.	Вы сдвигаете. Հարկ է ձեզ շարժել.
Онъ, а, о, сдвигаетъ. Հարկ է նմա շարժել.	Они, ѳ, сдвигаютъ. Հարկ է նոցա շարժել.

Повелительное. Հրահայտան .

Неопре . Լիորդ .

Двигай шм. Հարժեալ որդ .	Двигаемъ мы . Հարժեացուք .
Пусшь онъ, а, о, двигаемъ .	Двигайте вы . Հարժեալիք .
Հարժեացէ .	Пусшь они, ѳ, двигаютъ .
	Հարժեացեն :

Однок . Հրահայտան պարզ .

Двинь шм. Հարժեալ .	Двинемъ мы . Հարժեացուք .
Пусшь онъ, а, о, двинемъ .	Двиняйте вы . Հարժեալիք .
Հարժեացէ .	Пусшь они, ѳ, двинутъ . Հարժեացեն :

Совер . Հրահայտան կարգեալ .

Сдвигай шм. Հարժեալ անթերի .	Сдвигаемъ мы . Հարժեացուք .
Пусшь онъ, а, о, сдвигаемъ .	Сдвигайте вы . Հարժեալիք .
Հարժեացէ .	Пусшь они, ѳ, сдвигаютъ .
	Հարժեացեն :

Причастіе . Լիորդեալեան .

Դերիայ .	Двигающий, ая, ее . Հարժող .
Անդեալ անորդ .	Двигавшій, ая, ее . Հարժեալ .
Անդեալ պարզ .	Двинувшій, ая, ее . Հարժեալ միանգամ .
Անդեալ կարգեալ .	Сдвигавшій, ая, ее . Հարժեալ անթերի .
Գերակարգ .	Двигивавшій, ая, ее . Հարժեալ յաճախ :

Двепричастіе . Գերեայ .

Դերիայ .	Двигаая, двигаючи .	} Հարժեալ :
Անդեալ անորդ .	Двигавши, двигавъ .	
Անդեալ պարզ .	Двинувши, двинувъ .	
Անդեալ կարգեալ .	Сдвигавши, сдвигавъ .	
Գերակարգ .	Двигивавши, двигивавъ .	

Գ Ի Ց Ե Լ Ի Ք

337 . ւ . Բայտ առաջին լծորդուածեան խոնարհին
առեկայն բայք՝ յանգեալք 'ի ամь ; որպէս чытаць ,
ընթեռնող . дерзашъ, համարձակիլ, 16 : Բայց խո-

տորին յանգեալքն 'ի еваѣ , և 'ի оваѣ ; որք խո
նարհին ըստ ք հերպին (340) :

338. ք . Սատարեալ ընդունելու թիւն և դերբայ
լինին ևս сдвинувший , ая , ее ; сдвинувши , сдвинувъ ,
շարժեալ , շարժելով անթերի , և ։

Второй видъ перваго спряженія .

Ա Ռ Ա Ա Ջ Ի Ն Լ Ծ Ո Ր Դ Ո Ւ Թ Ե Ա Ն
Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ Կ Ե Ր Գ

339. Լըկրորդ կերպն լծորդէ զանդրադարձ
բայս (220) . որք գրեթէ զայսօրինակ խոնարհին՝ ա-
ռանց շատ խտորեւոյ յիւրեանց ներդործականաց ,
միայն ունեւով զյարակից մասնիկս ся կամ сь .
Սակայն գիտելի է , զի յանգն сь ոչ յարի 'ի դէմն ,
որոց վերջ իցէ բաղաձայն , կամ իցեն տառքս ѣ և
ь , այլ ся .

Неокончательное . Լնդիւն .

Անդու .	Двигаѣсь .	} Շարժիւ (Ինքնին) .
Պարու .	Двинуѣсь .	
Կարարեալ .	Сдвигаѣсь .	
Գերաւարար .	Двигиваѣсь .	

Изъявительное . Սակմանակն .

Настоящее . Լնդիւն .

Я двигаюсь . Շարժիմ .	Мы двигаемся . Շարժեմք .
Ты двигаешься . Շարժիս .	Вы двигаетесь . Շարժիք .
Онъ , а , о , двигаешься . Շարժի .	Они , ѣ , двигаются . Շարժին .

Неопре . Լնդեալ տիրոշ կամ Լնդարար .

Я двигался , ася , ося . Շարժէի .	Мы двигались . Շարժեմք .
Ты двигался , ася , ося , Շարժէիր .	Вы двигались . Շարժէիք .
Онъ , а , о , двигался , ася , ося . Շարժէր .	Они , ѣ , двигались . Շարժէին .

Прошед . одно . Դնդեալ պարզ .

Я двинулся , ася , ося . Ըար. Ժնցայ .	Мы двинулись . Ըարժնցար .
Ты двинулся , ася , ося . Ըար. Ժնցար .	Вы двинулись . Ըարժնցարք .
Онъ , а , о , двинулся , ася , ося . Ըարժնցաւ .	Они , Է , двинулись . Ըարժն. ցան :

Совер . Դնդեալ հաւարտեալ .

Я сдвигался , ася , ося . Ըար. Ժեալ եմ .	Мы сдвигались . Ըարժեալ եմք .
Ты сдвигался , ася , ося . Ըար. Ժեալ ես .	Вы сдвигались . Ըարժեալ էք .
Онъ , а , о , сдвигался , ася , ося . Ըարժեալ է .	Они , Է , сдвигались . Ըար. Ժեալ են :

Давнопро . Գերաշար .

Я двигивался , ася , ося . Ըար. Ժեալ էի .	Мы двигивались . Ըարժեալ էարք .
Ты двигивался , ася , ося . Ըարժեալ էիր .	Вы двигивались . Ըարժեալ էիք .
Онъ , а , о , двигивался , ася , ося . Ըարժեալ էր .	Они , Է , двигивались . Ըար. Ժեալ էին :

Будущее неоп . Դպատեի պարզ .

Я буду двигатся . Ըարժե. ցայց .	Мы будемъ двигатся . Ըар. Ժնցարք .
Ты будешь двигатся . Ըар. Ժնցիս .	Вы будете двигатся . Ըар. Ժնք .
Онъ , а , о , будешь двигатся . Ըарժեցի .	Они , Է , будешь двигатся . Ըарժեցին :

Однок . Դպատեի պարզ .

Я двинусь . Ըարժիլ կայ ինձ .	Мы двинемся . Ըарժիլ կայ մեզ .
Ты двинешься . Ըарժիլ կայ քեզ .	Вы двинетесь . Ըарժիլ կայ ձեզ .
Онъ , а , о , двинется . Ըар. Ժիլ կայ նմա .	Они , Է , двинутся . Ըарժիլ կայ նոցա :

Совер . Դպրանի կարարեալ .

Я сдвигаюсь . Հարկ է ինձ շարժիլ . Мы сдвигаемся . Հարկ է մեզ շարժիլ .
 Ты сдвигаешься . Հարկ է քեզ շարժիլ . Вы сдвигаетесь . Հարկ է ձեզ շարժիլ .
 Онъ , а , о , сдвигается . Հարկ է նմա շարժիլ . Они , ъ , сдвигаются . Հարկ է նոցա շարժիլ :

Повелительное . Հրահայտան .

Неопре . Դարդ .

Двигайся . Հարժեալ դիւր . Двигаемся . Հարժեցունք զմեզ .
 Пусшь онъ , а , о , двигается . Пусшь они , ъ , двигаются . Двигайтесь . Հարժեցէք զձեզ .
 Հարժեցի . Հարժեցին :

Однок . Հրահայտան պարզ .

Двинься . Հարժեցիր . Двинемся . Հարժեցունք .
 Пусшь онъ , а , о , двинется . Пусшь они , ъ , двинутся . Двиньтесь . Հարժեցարունք .
 Հարժեցի . Հարժեցին :

Совер . Հրահայտան կարարեալ .

Сдвигайся . Հարժեցիր անթերի . Сдвигаемся . Հարժեցունք .
 Пусшь онъ , а , о , сдвигается . Пусшь они , ъ , сдвигаются . Сдвигайтесь . Հարժեցարունք .
 Հարժեցի . Հարժեցին :

Причастіе . Դպրանի ընթերցան .

Ներկայ . Двигающийся , аяся , еся . Հարժող (ինքնին) .
 Անցեալ անորդ . Двигавшийся , аяся , еся . Հարժեալ զինքն .
 Անցեալ պարզ . Двиравшийся , аяся , еся . Հարժեալ միանգամ .
 Անցեալ կարարեալ . Сдвигавшийся , аяся , еся . Հարժեալ անթերի .
 Գերախորհրդ . Двигивавшийся , аяся , еся . Հարժեալ յաշխարհ :

Дѣепричастіе . Վերջաց .

Վերջաց .	Двигаюсь, двигаюсь .	} Հարժեղով (ինքնին) .
Անցեալ անորոշ .	Двигавшись .	
Անցեալ պարզ .	Двинувшись .	
Անցեալ նորոշ .	Сдвигавшись .	
Գերախառն .	Двигивавшись .	

Третій видъ перваго спряженія .

340 . ԱՌԱՋԻՆ ԼԾՈՐԴՈՒԹԵԱՆ
ԵՐՐՈՐԴ ԿԵՐՊ

Неокончательное . Լինելույն .

Անորոշ .	Воевать .	} Պատերազմել :
Կարգեալ .	Завоевать .	
Ցանկալի .	Воевывать .	

Изъяснительное . Սահմանալի .

Насто . Վերջաց .

Я воюю .	Պատերազմում .	Мы воюемъ .	Պատերազմումք .
Ты воюешь .	Պատերազմում .	Вы воюете .	Պատերազմումք .
Онъ, а, о, воюешъ .	Պատերազմում .	Они, ѣ, воюють .	Պատերազմումք :

Прошед . неокон . Լինելու անորոշ .

Я воевалъ, а, о .	Պատերազմել .	Мы воевали .	Պատերազմելք .
Ты воевалъ, а, о .	Պատերազմել .	Вы воевали .	Պատերազմելք .
Онъ, а, о, воевалъ, а, о .	Պատերազմել .	Они, ѣ, воевали .	Պատերազմելք :

Совер . Լինելու նորոշ .

Я завоевалъ, а, о, .	Պատերազմել .	Мы завоевали .	Պատերազմելք .
Ты завоевалъ, а, о .	Պատերազմելք .	Вы завоевали .	Պատերազմելք .
Онъ, а, о, завоевалъ, а, о .	Պատերազմելք .	Они, ѣ, завоевали .	Պատերազմելք :

Давнопрош . Պիտիպար .

Я воемвалъ, а, о. Պատերազմաւ էի .	Мы воемвали . Պատերազմաւ էաք .
Ты воемвалъ, а, о. Պատերազմաւ էիր .	Вы воемвали . Պատերազմաւ էիք .
Онъ, а, о, воемвалъ, а, о. Պատերազմաւ էր .	Они, ѣ, воемвали . Պատերազմաւ էին .

Будущ . неоп . Միտի անորոշ .

Я буду воевать . Պատերազմելայ .	Мы будемъ воевать . Պատերազմելուք .
Ты будешь воевать . Պատերազմելու .	Вы будете воевать . Պատերազմելուք .
Онъ, а, о, будешь воевать . Պատերազմելու .	Они, ѣ, будутъ воевать . Պատերազմելուք .

Совер . Միտի արտիտ .

Я завоюю . Պատերազմելու եմ .	Мы завоюемъ . Պատերազմելուք եմք .
Ты завоюешь . Պատերազմելու ես .	Вы завоюете . Պատերազմելուք եք .
Онъ, а, о, завоюешь . Պատերազմելու է .	Они, ѣ, завоюютъ . Պատերազմելուք են .

Повелительное . Հրամայական .

Неопре . Միտի .

	Воемъ мы . Պատերազմուցուք .
Войи мы . Պատերազմուցու .	Войи вы . Պատերազմուցուք .
Пусть онъ, а, о, воемъ . Պատերազմուցի .	Пусть они, ѣ, воемъ . Պատերազմուցեն .

Совер . Հրամայական արտիտ .

	Завоемъ мы . Պատերազմուցուք .
Завоюй мы . Պատերազմուցու .	Завоюй вы . Պատերազմուցուք .
Пусть онъ, а, о, завоемъ . Պատերազմուցի .	Пусть они, ѣ, завоемъ . Պատերազմուցեն .

Причастіе . Ռերակերպիւն .

Ներկայ . Воюющій, ая, ее . Պատերազմող .
 Անցեալ անորոշ . Воевавшій, ая, ее . Պատերազմեալ .
 Անցեալ խաբէալ . Завоевавшій, ая, ее . Պատերազմեալ անթերի .

Дѣепричастіе . Ղերբայ .

Ներկայ . Воюя, воюючи . } Պատերազմելով .
 Անցեալ անորոշ . Воевавши, воевавь . }
 Յաճախիւն . Завоевавши, завоевавь . }

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

341 . Րստ երրորդ կերպիս խոնարհին բայք՝ յան
 գեալք ՚ի օւտի , և ՚ի օւտի ; որպիսի են օւտի-
 օւտի , բուժեալ . օւտի , հաւատալ , ևն .

Четвертый видъ первого спряженія .

342 . Ա Ռ Ա Զ Ի Ն Լ Ե Ո Ր Դ Ո Ւ Թ Ե Ա Ն
 Զ Ո Ր Ր Ո Ր Դ Կ Ե Ր Գ

Неокончательное . Ղերկայիկ .

Անորոշ . Мѣряшъ . }
 Վախարեալ . Смѣряшъ . } Չափել .
 Յաճախիւն . Мѣривашъ . }

Изъявительное . Սահմանիւն .

Настоя . Ղերկայ .

Я мѣряю . Չափեմ . Мы мѣряемъ . Չափեմք .
 Ты мѣряешь . Չափես . Вы мѣряете . Չափեք .
 Онъ, а, о, мѣряетъ . Չափէ . Они, ѣ, мѣряютъ . Չափեն .

Прошед . неоп . Ղնցեալ անորոշ .

Я мѣрялъ, а, о . Չափէի . Мы мѣряли . Չափեաք .
 Ты мѣрялъ, а, о . Չափէիր . Вы мѣряли . Չափէիք .
 Онъ, а, о, мѣрялъ, а, о . Չափէր . Они, ѣ, мѣряли . Չափէին .

Совер . Լինելու խորհրդալ .

Я смѣрялѣ, а, о. Չափեցի . Мы смѣряли . Չափեցաք .
 Ты смѣрялѣ, а, о. Չափեցեր . Вы смѣряли . Չափեցիք .
 Онѣ, а, о, смѣрялѣ, а, о. Они, ѣ, смѣряли . Չափեցին :
 Չափեաց .

Давнопро . Գերախորհրդալ Յաճախան .

Я мѣривалѣ, а, о, Չափեալ էի . Мы мѣривали . Չափեալ էաք .
 Ты мѣривалѣ, а, о. Չափեալ էիր . Вы мѣривали . Չափեալ էիք .
 Онѣ, а, о, мѣривалѣ, а, о. Она, ѣ, мѣривали . Չափեալ էին :
 Չափեալ էր .

Будущее нео . Լուսանի անորդ .

Я буду мѣряшь . Չափեցից . Мы будемъ мѣряшь . Չափեալ
 ցուք .
 Ты будешь мѣряшь . Չափեալ ցես . Вы будете мѣряшь . Չափեալ
 ցիք .
 Онѣ, а, о, будешь мѣряшь . Они, ѣ, будутъ мѣряшь . Չափեացեն :
 Չափեցիցեն .

Совер . Լուսանի խորհրդալ .

Я смѣряю . Չափեցուց եմ . Мы смѣряемъ . Չափեցուց ենք .
 Ты смѣряешь . Չափեցուցես . Вы смѣряете . Չափեցուցեք .
 Онѣ, а, о, смѣряешь . Չափեցուցեն . Они, ѣ, смѣряютъ . Չափեցուցեն :
 ցուցեն .

Повелишительное . Հրամայան .

Неопре . Լուսորդ .

Мѣрай ты . Չափեալ ցու . Мѣряемъ мы . Չափեացուցե՛ք մեր .
 Мѣрайше вы . Չափեցե՛ք .
 Пусшь онѣ, а, о, мѣряешь . Пусшь они, ѣ, мѣряютъ . Չափեացեն :
 Չափեացե՛ք .

Повели . совер . Հրամայան խորհրդալ .

Смѣрай ты . Չափեալ . Смѣряемъ мы . Չափեացուցե՛ք .
 Смѣрайше вы . Չափեցե՛ք .
 Пусшь онѣ, а, о, смѣряешь . Пусшь они, ѣ, смѣряютъ . Չափեացեն :
 Չափեացե՛ք .

Причастіе . Ռերկուրիւն .

Ներկայ . Мѣряющій, ая, ее . Չափող .
 Անցեալ անորոշ . Мѣрявшій, ая, ее . Չափեալ .
 Անցեալ խաբարեալ . Смѣрявшій, ее . Չափեալ անթերի :

Дѣепричастіе . Ղերբայ .

Ներկայ . Мѣряя, Мѣряючи . } Չափելով .
 Անցեալ անորոշ . Мѣрявши, Мѣрявб . }
 Անցեալ խաբարեալ . Смѣрявши, Смѣрявб . }

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

343 . Բստ չորրորդ կերպիս խոնարհին ամենայն
 բայք՝ յանգեալք՝ ի ատի ; զք . сїятъ , փայլիլ . яеляшь ,
 յայտնել , եւ :

Спряженіе второе .

344 . Ե Դ Կ Ր Ո Ր Դ Լ Ծ Ո Ր Դ Ո Ւ Թ Ե Ա Ն
 Ա Ռ Ա Զ Ի Ն Կ Ե Ր Գ

Первый видъ .

Неокончательное . Ներկայն .

Անորոշ . Գրեմ . Ջեռուցանել .
 Խաբարեալ . Согрѣмъ . Ջեռուցանել անթերի .
 Յաճախան . Գրեւա . Ջեռուցանել յաճախ :

Изъявительное . Սահմանական .

Настоя . Ղերկայ .

Я грѣю . Ջեռուցանեմ . Мы грѣемъ . Ջեռուցանեմք .
 Ты грѣешь . Ջեռուցանես . Вы грѣете . Ջեռուցանեք .
 Онъ , а , о , грѣетъ . Ջեռուցանի . Они , ѣ , грѣютъ . Ջեռուցանեն :

Прошед. неоп. Դիցեալ անորոշ.

Я грѣлъ, а, о. Զեռուցանէի.	Мы грѣли. Զեռուցանեաք.
Ты грѣлъ, а, о. Զեռուցանէիր.	Вы грѣли. Զեռուցանէիք.
Онъ, а, о, грѣлъ, а, о. Զեռուցանէր.	Они, ѣ, грѣли. Զեռուցանէին.

Совершен. Դիցեալ նախորդեալ.

Я согрѣлъ, а, о. Զեռուցի.	Мы согрѣли. Զեռուցաք.
Ты согрѣлъ, а, о. Զեռուցիր.	Вы согрѣли. Զեռուցիք.
Онъ, а, о, согрѣлъ, а, о. Զեռուց.	Они, ѣ, согрѣли. Զեռուցին.

Давнопрошедшее. Գերախառն կամ Գաճախան.

Я грѣвалъ, а, о. Զեռուցեալ էի.	Мы грѣвали. Զեռուցեալ էաք.
Ты грѣвалъ, а, о. Զեռուցեալ էիր.	Вы грѣвали. Զեռուցեալ էիք.
Онъ, а, о, грѣвалъ, а, о. Զեռուցեալ էր.	Они, ѣ, грѣвали. Զեռուցեալ էին.

Будущее неоп. Դպանի անորոշ.

Я буду грѣшь. Զեռուցից.	Мы будемъ грѣшь. Զեռուցուցուք.
Ты будешь грѣшь. Զեռուցи.	Вы будете грѣшь. Զեռուցիք.
Онъ, а, о, будешь грѣшь. Զեռուցит.	Они, ѣ, будутъ грѣшь. Զեռուցեն.

Совер. Դպանի նախորդեալ.

Я согрѣю. Զեռուցանելոց եմ.	Мы согрѣемъ. Զեռուցանելոց եմք.
Ты согрѣешь. Զեռուցանելոց եси.	Вы согрѣете. Զեռուցանելոց եք.
Онъ, а, о, согрѣетъ. Զեռուցանելոց է.	Они, ѣ, согрѣютъ. Զեռուցանելոց են.

Повелительное. Հրահայան.

Неопре. Դորոշ.

Грѣй ты. Զեռու.	Грѣмъ мы. Զեռուցուք.
Пусть онъ, а, о, грѣетъ. Զեռուցէ.	Грѣйте вы. Զեռուցիք.
	Пусть они, ѣ, грѣютъ. Զեռուցեն.

Совер. Հրահայտին հարստեալ.

Согрѣй шы. Ջեռի դու.	Согрѣмъ мы. Ջեռուցուք.
Пусть оав, а, о, согрѣетъ. Ջեռուցէ.	Согрѣйте вы. Ջեռուցէք դուք.
	Пусть они, ѣ, согрѣютъ. Ջեռուցեն:

Причастіе. Բարեկերպութիւն.

Երբայ.	Грѣющій, ая, ее. Ջեռուցանող.
Անոր անորու.	Грѣвшій, ая, ее. Ջեռուցեալ.
Անոր հարստեալ.	Согрѣвшій, ая, ее. Ջեռուցեալ դու:

Дѣепричастіе. Գերբայ.

Երբայ.	Грѣя, грѣючи.	} Ջեռուցանելով:
Անոր անորու.	Грѣвши, грѣвъ.	
Յանդախտ.	Согрѣвши, согрѣвъ.	

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

345. Բայտ պայտ խոնարհին մայք՝ յանդեալք ՚ի
 Ետ; որոյ երկրորդ դէմք սահմանականին լինի Ետ.

Вшорый видъ вшораго спряженія.

346. Ե Դ Դ Ո Ր Դ Լ Ե Ո Ր Դ Ո Ւ Թ Ե Ա Ն
 Ե Դ Դ Ո Ր Դ Կ Ե Դ Պ

Неокончательное. Երբայ.

Անոր.	Смотрѣть.	} Հայել:
Կարստեալ.	Посмотрѣть.	
Յանդախտ.	Сматривать.	

Изъявительное. Սահմանական.

Насто. Երբայ.

Я смотрю. Հայիմ.	Мы смотримъ. Հայիմք.
Ты смотришь. Հայիս.	Вы смотрите. Հայիք.
Онъ, а, о, смотришь. Հայի.	Они, ѣ, смотряшь. Հային:

Прошед . неоп . Լնդեալ տնորոշ .

Я смотрѣлъ, а, о. Հայէի . Мы смотрѣли . Հայեաք .
 Ты смотрѣлъ, а, о. Հայէիր . Вы смотрѣли . Հայէիք .
 Онъ, а, о, смотрѣлъ, а, о. Они, ѣ, смотрѣли . Հայէին :
 Հայէր .

Совер . Լնդեալ կարաբեալ .

Я посмотрѣлъ, а, о. Հայեցայ . Мы посмотрѣли . Հայեցաք .
 Ты посмотрѣлъ, а, о. Հայեցար . Вы посмотрѣли . Հայեցաիք .
 Онъ, а, о, посмотрѣлъ, а, о. Они, ѣ, посмотрѣли . Հայե-
 Հայեցաւ . ցան :

Давнопро . Ղերակար Կամ Ծախան .

Я смащивалъ, а, о. Հայե- Мы смащивали . Հայեցեալ
 ցեալ էի . կաք .
 Ты смащивалъ, а, о. Հայե- Вы смащивали . Հայեցեալ էիք .
 ցեալ էիր .
 Онъ, а, о, смащивалъ, а, о- Она, ѣ, смащивали . Հայե-
 Հայեցեալ էր . ցեալ էին :

Будущее неоп . Լնդանի տնորոշ .

Я буду смотрѣшь . Հայեցայց . Мы будемъ смотрѣшь . Հայե-
 ցаք .
 Ты будешь смотрѣшь . Հայե- Вы будете смотрѣшь . Հայե-
 ցи . ցիք .
 Онъ, а, о, будешь смотрѣшь . Они, ѣ, будешь смотрѣшь .
 Հայեցի . Հայեցին :

Совер . Լնդանի կարաբեալ .

Я посмотрю . Հայեցոց եմ . Мы посмотримъ . Հայեցոց եմք .
 Ты согласишь . Հայեցոց ես . Вы согласишь . Հայեցոց եք .
 Онъ, а, о, согласишь . Հայե- Они, ѣ, согласишь . Հայե-
 цоց է . цоց են :

Повелительное . Հրահայան .

Неопре . Լնորոշ .

Смотри ты . Հայեցից . Смотримы . Հայեցոք .
 Смотри вы . Հայեցարոք .
 Пущь онъ, а, о, смотришь . Пущь, они, ѣ, смотришь .
 Հայեցի . Հայեցին :

Совер. Հրաճայական կադարեալ.

Посмотри мы. Հայեաց դու. Посмотримъ мы. Հայեցուք.
 Пустъ онъ, а, о, посмотришъ. Пустъ они, ѳ, посмотришъ.
 Հայեցի. Հայեցին.

Причастіе. Բերանելութեան.

Ներկայ. Смотрящій, ая, ее. Հայեցող.
 Անցեալ անորոշ. Смотрѣвшій, ая, ее. Հայեցեալ.
 Անցեալ կադարեալ. Посмотрѣвшій, ая, ее. Հայեցեալ անձերի:

Дѣепричастіе. Դերբայ.

Ներկայ. Смотря, смотрячи. } Հայելով:
 Անցեալ անորոշ. Смотрѣвши, смотряб. }
 Անցեալ կադարեալ. Посмотрѣвши, посмотрѣб.

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

347. Բայտ ալսմ խոնարհին ամենայն բայք՝ յան
 դեալք 'ի ֆшь; որոց երկրորդ դէմք սահմանակա
 նին յանդի 'ի ышь.

Спряженіе претее.

348. Ե Դ Դ Ո Դ Դ Լ Ե Ո Դ Դ Ո Դ Բ Ե Ա Ն
 Ա Ռ Ա Զ Ի Ն Կ Ե Դ Գ

Первый видъ.

Неокончательное. Էներկայել.

Անորոշ. Строить. }
 Կադարեալ. Построить. } Երկել:
 Ցածայական. Строивашъ.

Изъявительное . Սահմանակն .

Насшо . Երբիայ .

Я строю . Շինեմ .	Мы строимъ . Շինեմք .
Ты строишь . Շինես .	Вы строите . Շինեք .
Онъ, а, о, строишь . Շինես .	Они, ѣ, строятъ . Շինեն .

Прошед . неоп . Եղեալ անորդ կամ Եկաւոր .

Я строилъ, а, о . Շինեի .	Мы строили . Շինեաք .
Ты строилъ, а, о . Շինեիր .	Вы строили . Շինեիք .
Онъ, а, о, строилъ, а, о . Շինեիր .	Они, ѣ, строили . Շինեին .

Совер . Եղեալ կապարեալ .

Я построилъ, а, о . Շինեցի .	Мы построили . Շինեցաք .
Ты построилъ, а, о . Շինեիր .	Вы построили . Շինեիք .
Онъ, а, о, построилъ, а, о . Շինեցի .	Они, ѣ, построили . Շինեցին .

Давнопро . Գերակապար կամ Յաճախակն .

Я строивалъ, а, о . Շինեալ էի .	Мы строивали . Շինեալ էաք .
Ты строивалъ, а, о . Շինեալ էիր .	Вы строивали . Շինեալ էիք .
Онъ, а, о, строивалъ, а, о . Շինեալ էիր .	Они, ѣ, строивали . Շինեալ էին .

Будущее неоп . Ելառնի անորդ .

Я буду строишь . Շինեցից .	Мы будемъ строишь . Շինեալ ցաք .
Ты будешь строишь . Շինես ցես .	Вы будете строишь . Շինեալ ցեք .
Онъ, а, о, будешь строишь . Շինեցից .	Они, ѣ, будутъ строишь . Շինեալ ցեն .

Совер . Ելառնի կապարեալ .

Я построю . Շինեցից եմ .	Мы построимъ . Շինեցից եմք .
Ты построишь . Շինեցիցես .	Вы построишь . Շինեցից եք .
Онъ, а, о, построишь . Շինեցից եմ .	Они, ѣ, построятъ . Շինեցից են .

Повелительное. Հրահայտիտն .

Неопре. Լիւրրու .

Спрой ты. Հինեմ .

Пусшь онъ, а, о, строишь. Հինեցէ .

Спронмъ мы. Հինեցուք .

Стройте вы. Հինեցէք .

Пусшь они, ъ, строятъ. Հինեցեն .

Совер. Հրահայտիտն կարարեալ .

Построй ты. Հինեմ գու .

Пусшь онъ, а, о, построишь. Հինեցէ .

Постпронмъ мы. Հինեցուք .

Постройше вы. Հինեցէք .

Пусшь они, ъ, построятъ. Հինեցեն .

Причастіе. Բնորոշեցուցիտն .

Դերիւյ .

Строящій, ая, ее. Հինող .

Անորոշ .

Строившій, ая, ее. Հինեալ .

Անորոշ .

Построившій, ая, ее. Հինեալ անձերի .

Дѣепричастіе. Դերիւյ .

Դերիւյ .

Строя, строячи .

Անորոշ .

Строивши, строивъ .

Անորոշ .

Построивши, построивъ. } Հինեալ .

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

349. Բոտ պսոմ խոնարհին ամենայն բայք, որք յանդին ի փնի; զք . լուսնի, աղաչել . покоишь, հանգստանել, եւ .

Второй видъ шретьяго спряженія .

350. Ե Ր Ր Ր Ր Դ Լ Ե Ր Ր Դ Ո Ւ Թ Ե Ա Ն

Ե Ր Կ Ր Ր Ր Դ Կ Ե Ր Գ

Неокончательное. Լիւրրույն .

Անորոշ .

Мышь .

Կարարեալ .

Вымышъ .

Յանդին .

Мывашъ .

} Լուսնալ .

Изъявительное . Սակնական .
Насшо . Լերիայ .

Я мою . Լրանամ .	Мы моемъ . Լրանամք .
Ты моешь . Լրանաս .	Вы моеше . Լրանայք .
Онъ, а, о, моешь . Լրանայ .	Они, ъ, моюшъ . Լրանան :

Прошед . неоп . Լնդեալ տիրող կամ Լնիրար .

Я мылъ, а, о . Լրանայի .	Мы мыли . Լրանայար .
Ты мылъ, а, о . Լրանայիր .	Вы мыли . Լրանայիրք .
Онъ, а, о, мылъ, а, о . Լրանայի .	Они, ъ, мыли . Լրանային :

Совер . Լնդեալ արարեալ .

Я вымылъ, а, о . Լրացի .	Мы вымыли . Լրացար .
Ты вымылъ, а, о . Լրացիր .	Вы вымыли . Լրացիրք .
Онъ, а, о, вымылъ, а, о . Լրաց .	Они, ъ, вымыли . Լրացին :

Давнопро . Գերաիրար կամ Գանախան .

Я мывалъ, а, о, Լրացեալ էի .	Мы мывали . Լրացեալ էարք .
Ты мывалъ, а, о, Լրացեալ էիր .	Вы мывали . Լրացեալ էիրք .
Онъ, а, о, мывалъ, а, о . Լրացեալ էր .	Они, ъ, мывали . Լրացեալ էին :

Будущее неоп . Լպանի տիրող .

Я буду мыть . Լրացից .	Мы будемъ мыть . Լրացուք .
Ты будешь мыть . Լրացես .	Вы будете мыть . Լրացիք .
Онъ, а, о, будешь мыть . Լրացет .	Они, ъ, будутъ мыть . Լրացեն :

Совер . Լպանի արարեալ .

Я вымою . Լրանալոց եմ .	Мы вымоемъ . Լրանալոց եմք .
Ты вымоешь . Լրանալոց ես .	Вы вымоеше . Լրանալոց եք .
Онъ, а, о, вымоешь . Լրանալոց է .	Они, ъ, вымоюшъ . Լրանալոց են :

Повелительное . Հրահայտիւն .

Неопре . Դիրորդ .

Мой . Լուսմ .

Пусшь онъ, а, о, моешь . Լուսան
ցէ .

Моемъ мы . Լուսացուք .

Мойте . Լուսացէք .

Пусшь они , ѳ, моюшѳ . Լուսան
ցեն .

Совер . Հրահայտիւն Կարարեալ .

Вымой . Լուսմ քու .

Пусшь онъ, а, о, вымоешь . Լուսաց
ցէ .

Вымоемъ мы . Լուսացուք .

Вымойте . Լուսացէք .

Пусшь они , ѳ, вымоюшѳ . Լուսան
ցեն .

Причастіе . Դիրուհիւն-իւն .

Դիրիւ .

Моющій, ая, ее .

Լուսող .

Անիւն անորդ .

Мывшій, ая, ее .

Լուսացեալ .

Անիւն Կարարեալ .

Вымышій, ая, ее .

Լուսացեալ անձերի .

Двепричастіе . Դիրիւ .

Դիրիւ .

Моя, моючи .

Անիւն անորդ .

Мывши, мывъ .

Անիւն Կարարեալ .

Вымыши, вымывъ .

Լուսանալ .

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

351 . Բայտ ալում խոնարհին ամենայն բայք՝ յան
գեալք ՚ի ышь; ыр . рышь, պեղեղ . ышь, ոռնալ,
և այլն :

Спряжение четвертое .

352 . Չ Ո Ր Ր Ո Ր Դ Լ Ծ Ո Ր Դ Ո Ր Թ Ե Ա Ն
Ա Ռ Ա Զ Ի Ն Կ Ե Ր Պ

Перый видъ .

Неокончателъное . Դիրիւն .

Անորդ .

Колошь .

Պարդ .

Кольнушь .

Կարարեալ .

Уколошь .

Յանարարեալ .

Калывашъ .

Խայթեղ :

Изъяснительное . Սահմանահ .
Нашто . Դերիսյ .

Я колю . խայթեմ . Мы колемъ . խայթեմք .
Ты колешь . խայթես . Вы колете . խայթեք .
Онъ, а, о, колешь . խայթէ . Они, ѣ, колюшъ . խայթեն .

Прошед . неоп . Դիցեալ տիրուհամ Դիտար .

Я кололъ, а, о . խայթէի . Мы кололи . խայթեաք .
Ты кололъ, а, о . խայթէիր . Вы кололи . խայթէիք .
Онъ, а, о, кололъ, а, о . խայթէր . Они, ѣ, кололи . խայթէին .

Однок . Դիցեալ պարզ .

Я колюуль, а, о . խայթեցի . Мы колюули . խայթեցաք .
Ты колюуль, а, о . խայթեցիր . Вы колюули . խայթեցիք .
Онъ, а, о, колюуль, а, о . խայթեց . Они, ѣ, колюули . խայթեցին .

Совер . Դիցեալ կարարեալ .

Я укололъ, а, о . խայթեալ եմ . Мы укололи . խայթեալ եմք .
Ты укололъ, а, о . խայթեալ ես . Вы укололи . խայթեալ եք .
Онъ, а, о, укололъ, а, о . խայթեալ է . Они, ѣ, укололи . խայթեալ են .

Давнопро . Դերիտար կամ Զառխաահ .

Я калывалъ, а, о . խայթեալ էի . Мы калывали . խայթեալ էաք .
Ты калывалъ, а, о . խայթեալ էիր . Вы калывали . խայթեալ էիք .
Онъ, а, о, калывалъ, а, о . խայթեալ էր . Они, ѣ, калывали . խայթեալ էին .

Будущее неоп . Դիտանի տիրու .

Я буду колюшъ . խայթեցից . Мы будемъ колюшъ . խայթեսցուք .
Ты будешь колюшъ . խայթեսցես . Вы будете колюшъ . խայթեսցիք .
Онъ, а, о, будешь колюшъ . խայթեցից . Они, ѣ, будешь колюшъ . խայթեսցեն .

Однок. Դպանի պարզ.

Я колену. Խայթել ունիմ.	Мы коленем. Խայթել ունիմք.
Ты коленешь. Խայթել ունիս.	Вы коленете. Խայթել ունիք.
Онъ, а, о, коленеть. Խայթել ունի.	Они, ѣ, коленутъ. Խայթել ունին:

Совер. Դպանի հապարեալ.

Я укою. Խայթելոց եմ.	Мы уколем. Խայթելոց եմք.
Ты уколешь. Խայթելոց ես.	Вы уколете. Խայթելոց էք.
Онъ, а, о, уколеть. Խայթելոց է.	Они, ѣ, уколютъ. Խայթելոց են:

Повелительное. Հրամայական.

Неопре. Դորրդ.

Коли. Խայթեալ.	Колем. Խայթեցողք.
Пусть онъ, а, о, коленеть. Խայթեցէ.	Пусть они, ѣ, колютъ. Խայթեցեն:

Однокр. Հրամայական պարզ.

Коляи. Խայթեալ.	Коленем. Խայթեցողք.
Пусть онъ, а, о, коленеть. Խայթեցէ.	Пусть они, ѣ, коленутъ. Խայթեցեն:

Совер. Հրամայական հապարեալ.

Уколи. Խայթեալ անթերի.	Уколем. Խայթեցողք.
Пусть онъ, а, о, уколеть. Խայթեցէ.	Пусть они, ѣ, уколютъ. Խայթեցեն:

Причастіе. Դորանելալիս.

Կեցիւ.	Колющій, ая, ее. Խայթող.
Անեալ անորդ.	Коловшій, ая, ее. Խայթեալ.
Անեալ պարզ.	Колювшій, ая, ее. Խայթեալ միանգամ.
Անեալ հապարեալ.	Уколвшій, ая, ее. Խայթեալ անթերի:

Двепричастіе . 'Երբայ .

Երբայ .	Коля, колючи .	} ԽալՅեղով .
Անդեալ անորդ .	Коловши, коловъ .	
Անդեալ դարդ .	Кольнувши, кольнувъ .	
Անդեալ կտարեալ .	Уколовши, уколовъ .	

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

353 . Ըստ այսմ խոնարհին ամենայն բայք՝ յան
դեալք 'ի օմ ; որպէս , поощь , բաղաճան աննեւ ,
և այլն :

Второй видъ четвертаго спряженія .

354 . Ձ Ո Ր Ր Ո Ր Դ Լ Ծ Ո Ր Դ Ո Ի Թ Ե Ա Ն
Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ Կ Ե Ր Գ

Неокончательное . 'Երբայլ .

Անորդ .	Душь .	} Հնչել :
Պարդ .	Дунушь .	
Կտարեալ .	Слушь .	
Թանարեալ .	Дувашь .	

Изъяснительное . Սահմանական .

Насто . 'Երբայ .

Я дуу . Հնչմ .	Мы дуемъ . Հնչեմք .
Ты дуешь . Հնչես .	Вы дуете . Հնչեք .
Онъ, а, о, дуешь . Հնչէ .	Они, ъ, дуешь . Հնչեն :

Прошед . неокон . 'Անդեալ անորդ
կամ 'Անկտար .

Я дуль, а, о, Հնչի .	Мы дули . Հնչեաք .
Ты дуль, а, о, Հնչիր .	Вы дули . Հնչեք .
Онъ, а, о, дуль, а, о, Հնչր .	Они, ъ, дули . Հնչին :

Однокр. Լնչեալ պարզ.

Я дунуаь, а, о. Ընչեցի. Мы дунуаи. Ընչեցաք.
 Ты дунуаь, а, о. Ընչեցիր. Вы дунуаи. Ընչեցիք.
 Онъ, а, о, дунуаь, а, о. Ընչեաց. Они, ъ, дунуаи. Ընչեցին.

Совер. Լնչեալ իտարեալ.

Я сдуаь, а, о. Ընչեալ եմ. Мы сдуаи. Ընչեալ եմք.
 Ты сдуаь, а, о. Ընչեալ եси. Вы сдуаи. Ընչեալ եք.
 Онъ, а, о, сдуаь, а, о. Ընչեալ է. Они, ъ, сдуаи. Ընչեալ են.

Давнопро. Գերաիտար կամ Յաճախան.

Я дувааь, а, о. Ընչեալ էի. Мы дувааи. Ընչեալ էաք.
 Ты дувааь, а, о. Ընչեալ էիր. Вы дувааи. Ընչեալ էիք.
 Онъ, а, о, дувааь, а, о. Ընչեալ էին. Они, ъ, дувааи. Ընչեալ էին.

Будущее неоп. Լնչաանի անորդ.

Я буду душь. Ընչեցից. Мы будемь душь. Ընչեցուք.
 Ты будешь душь. Ընչեցեսи. Вы будете душь. Ընչեցиք.
 Онъ, а, о, будемь душь. Они, ъ, будушь душь. Ընչեցեն.

Однокр. Լնչաանի պարզ.

Я дуну. Ընչեալ ունիմ. Мы дунемь. Ընչեալ ունիմք.
 Ты дунешь. Ընչեալ ունиси. Вы дунете. Ընչեալ ունիք.
 Онъ, а, о, дунешь. Ընչեալ ունит. Они, ъ, дунушь. Ընչեալ ունին.

Совер. Լնչաանի իտարեալ.

Я сдую. Ընչեալ եմ. Мы сдуюемь. Ընչեալ եմք.
 Ты сдуюшь. Ընչեալ еси. Вы сдуюте. Ընչեալ եք.
 Онъ, а, о, сдуюшь. Ընչեալ ест. Они, ъ, сдуюшь. Ընչեալ են.

Повелительное. Հրամայանի .

Неопре. Ինքրու .

Դսյ . Հնչեալ .	Դսեմբ. Հնչեցողք .
Пусшь онъ, а, о, дусеб. Հընչեցէ .	Дуйше. Հնչեցէք .
	Пусшь они, Բ, дуюсб. Հընչեցեն .

Однокр. Հրամայանի պարզ .

Դսն . Հնչեալ .	Դսեմբ. Հնչեցողք .
Пусшь онъ, а, о, дусеб. Հընչեցէ .	Дуньше. Հնչեցէք .
	Пусшь они, Բ, дунусб. Հընչեցեն .

Совер. Հրամայանի պարզ .

Տսյ . Հնչեալ .	Տսեմբ. Հնչեցողք .
Пусшь онъ, а, о, сдусеб. Հնչեցէ .	Տսայше. Հնչեցէք .
	Пусшь они, Բ, сдуюсб. Հնչեցեն .

Причастіе. Ինքնեւելութիւն .

Դելիւ .	Դуюցիւ, ая, ее .	Հնչող .
Անելալ անորու .	Դуяшій, ая, ее .	Հնչեալ .
Անելալ պարզ .	Դунувшій, ая, ее .	Հնչեալ միանգամ .
Անելալ խորտելալ .	Տдунувшій, ая, ее .	Հնչեալ անթերի :

Дѣепричастіе. Գելիւ .

Դելիւ .	Դуя, дуючи .	} Հնչեալ :
Անելալ անորու .	Դуяши, дувб .	
Անելալ պարզ .	Դунувши, дунувб .	
Անելալ խորտելալ .	Տдунувши, сдувб .	

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

355 . Իստ այսմ խոնարհին ամենայն բայք՝ յանգեալք ՚ի սոն ; որպէս ցնւսն , թեքել . сохнушь , ցաւարեցուցանել , ևն :

Спряжение глаголовъ Спрадашельныхъ.

Լ Ե Ո Ր Դ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Կ Ե Ա Ւ Ո Ր Ա Կ Ա Ն
Գ Ա Ր Զ Բ Ա Յ Ի Ց

356. Արաւորական պարզ բայք ձեանան 'ի ձեռն
օժանդակ բայիս бытъ, և ներկայ ընդունելութեց:
Ուր գիտելի է, զի ներկայ ընդունելութիւն բայիս
двигаю; двигаемъ, չէ 'ի գործութեան. այլ 'ի տե-
զի տրաւ վարի ներկայ ընդունելութիւնս движемъ,
ածանցեալ 'ի բայէս движу, որ է նոյնանշան: Տես
'ի վեր անդր (308):

Неокончателное. Անգործ.

Անգործ.	Бышь движему կամ двигаю.	} Եարժիւ. կամ Եարժեալ լինէր:
Պարզ.	Бышь двинушу.	
Վարժեալ.	Бышь сдвигаю.	
Յաճախիւ.	Бышь двигиваю.	

Изъявительное. Անհատական.

Настоящее. Արդիւ.

Я есмь движемъ, а, о. Եար.	Мы есмы движемь. Եարժեալ
Ժեալ լինիմ.	լինիմք.
Ты еси движемъ, а, о. լինիս.	Вы естѣ движемь. լինիք.
Онъ, а, о, есѣ движемъ, а, о. լինի.	Они, ѣ, сущѣ движемь. լի- нѣн:

Прошед. неоп. Անշեալ անորդ կամ Անխաբար.

Я былъ, а, о, двиганъ, а, о. Եարժեալ	Мы были двиганы. Եարժեալ
Ժեալ լինէի.	լինէիք.
Ты былъ, а, о, двиганъ, а, о. լինէիր.	Вы были двиганы. լինէիք.
Онъ, а, о, былъ, а, о, дви- ганъ, а, о. լինէր.	Они, ѣ, были двиганы. լի- нѣн:

Однокр . Միգեալ պարզ .

Я был, а, о, двинушб, а, о. Հարժեալ եղէ .	Мы были двинушы. Հարժեալ եղաք .
Ты был, а, о, двинушб, а, о. եղեր .	Вы были двинушы. եղէք .
Онб, а, о, былб, а, о, двинушб, а, о. եղև .	Он, Ъ, были двинушы. եղին .

Совер . Միգեալ կատարեալ .

Я былб, а, о, сдвиганб, а, о. Հարժեալ եմ .	Мы были сдвиганы. Հարժեալ եմք .
Ты былб, а, о, сдвиганб, а, о. եւ .	Вы были сдвиганы. էք .
Онб, а, о, былб, а, о, сдвиганб, а, о. է .	Он, Ъ, были сдвиганы. էն .

Давнопрош . Պերախառն .

Я бывалб, а, о, двигиванб, а, о. Հարժեալ էի .	Мы бывали двигиваны. Հարժեալ էաք .
Ты бывалб, а, о, двигиванб, а, о. էր .	Вы бывали двигиваны. էիք .
Онб, а, о, бывалб, а, о, дви- гиванб, а, о. էր .	Он, Ъ, бывали двигиваны. էին .

Будущ. неоп. Միպատկի անորոշ .

Я буду двиганб, а, о. Հարժեալ էլ ընդ .	Мы будем двиганы. Հարժեալ ընդ .
Ты будешь двиганб, а, о. Հարժեալ ընդ .	Вы будете двиганы. Հարժեալ ընդ .
Онб, а, о, будемб двиганб, а, о. Հարժեալ ընդ .	Он, Ъ, будутб двиганы. Հարժեալ ընդ .

Однокр . Միպատկի պարզ .

Я буду двинушб, а, о. Հարժեալ էլ ընդ .	Мы будем двинушы. Հարժեալ էլ ընդ .
Ты будешь двинушб, а, о. Հարժեալ ընդ .	Вы будете двинушы. Հարժեալ էլ ընդ .
Онб, а, о, будемб двинушб, а, о. Հարժեալ ընդ .	Он, Ъ, будутб двинушы. Հարժեալ ընդ .

Совер. *Ապահով Կատարեալ.*

Я буду сдвиганъ, а, о. <i>Հար. Ժեալ եղեց.</i>	Мы будемъ сдвиганы. <i>Հար. Ժեալ եղիցուք.</i>
Ты будешь сдвиганъ, а, о. <i>Եղիցի.</i>	Вы будете сдвиганы. <i>Եղիցիք.</i>
Онъ, а, о, будешь сдвиганъ, а, о. <i>Եղիցի.</i>	Онъ, Է, будущъ сдвиганы. <i>Եղիցին:</i>

Повелительное. *Հրահայտիւն.*Неопре. *Անորոշ.*

Будь движемъ, а, о. <i>Հար. Ժեալ.</i>	Будемъ движемь. <i>Հարժեցուք.</i>
Пусшь онъ, а, о, будешь дви- жемъ, а, о. <i>Հարժեցի.</i>	Будьше движемь. <i>Հարժեցա- րուք.</i>
	Пусшь они, Է, будущъ дви- жеры. <i>Հարժեցին:</i>

Однокр. *Հրահայտիւն պարզ.*

	Будсмъ двинушы. <i>Հարժի- ցուք.</i>
Будъ двинушъ, а, о. <i>Հար. Ժեցի.</i>	Будьше двинушы. <i>Հարժեցա- րուք.</i>
Пусшь онъ, а, о, будешь двинушъ, а, о. <i>Հարժեցի.</i>	Пусшь они, Է, будущъ дви- нушы. <i>Հարժեցին:</i>

Совер. *Հրահայտիւն Կատարեալ.*

	Будемъ сдвиганы. <i>Հարժեալ լիցուք.</i>
Будъ сдвиганъ, а, о. <i>Հար. Ժեալ լիք.</i>	Будьше сдвиганы. <i>լիքուք.</i>
Пусшь онъ, а, о, будешь сдвиганъ, а, о. <i>լիցի.</i>	Пусшь они, Է, будущъ сдви- ганы. <i>լիցին:</i>

Причастіе. *Բնորոշիւն-իւն.*

Դիւելալ.	Движимый, ая, ое. <i>Հարժիլ.</i>	
Անշեալ անորոշ.	Двиганный, ая, ое. <i>Հարժեալ Կամ Հար. Ժեցեալ:</i>	
Անշեալ պարզ.	Двинушый, ая, ое. <i>Հարժեալ Կամ Հար. Ժեցեալ:</i>	
Անշեալ Կատարեալ.	Сдвиганный, ая, ое. <i>Հարժեալ Կամ Հար. Ժեցեալ:</i>	
Յանգիւնիւն.	Двигиванный, ая, ое. <i>Հարժեալ Կամ Հար. Ժեցեալ:</i>	

Дѣепричастіе . Վերջաց .

Վերջաց .	Будучи движемъ, а, о.	Ի շարժելն .
Անշեւ աւարդ .	Бывъ двиганъ, а, о.	} Շարժելով :
Անշեւ արդ .	Бывъ движушъ, а, о.	
Անշեւ խարբեւ .	Бывъ сдвиганъ, а, о.	
Յանախան .	Бывъ двигиванъ, а, о.	

Спряженія глаголовъ Неправильныхъ .

357 . Վ Ո Ր Դ Ո Ւ Թ Ւ Ն Կ Ա Ն Կ Ա Ն Ն
Պ Ա Ր Զ Բ Ա Յ Ի Ց

ա . () ընկալ .

Неокончательное . Վերջաց .

Անշեւ . Везъ .

Изъявительное . Սահմանափակ .

Настоящее . Վերջաց .

Я везу . Փոխադրեմ .	Мы веземъ . Փոխադրեմք .
Ты везешь . Փոխադրես .	Вы везете . Փոխադրեք .
Онъ, а, о, везетъ . Փոխադրէ .	Она, ѣ, везушъ . Փոխադրեն .

Прошедшее . Վաղեւ .

Я везъ, ла, ло . Փոխադրեցի .	Мы везли . Փոխադրեցաք .
Ты везъ, ла, ло . Փոխադրէ .	Вы везли . Փոխադրեցիք .
Онъ, а, о, везъ, ла, ло . Փոխադրեց .	Они, ѣ, везли . Փոխադրեցին .

Будущее . Վաղեւ .

Я буду везъ . Փոխադրեցից .	Мы будемъ везъ . Փոխադրեալ .
Ты будешь везъ . Փոխադրես .	Вы будете везъ . Փոխադրեալ .
Онъ, а, о, будетъ везъ . Փոխադրեցից .	Они, ѣ, будутъ везъ . Փոխադրեցեն .

Прошед. неоп. Դնելու անորոշ.

Я велъ, а, о. Աստիորդեցի.	Мы вели. Աստիորդեցուք.
Ты велъ, а, о. Աստիորդեցիք.	Вы вели. Աստիորդեցիք.
Онъ, а, о, велъ, а, о. Աստիորդեց.	Они, ѳ, вели. Աստիորդեցին :

Давнопро. Գերախառն կամ Յաճախական.

Я важивалъ, а, о. Աստիորդեցի.	Мы важивали. Աստիորդեցուք.
Ты важивалъ, а, о. էիր.	Вы важивали. էիք.
Онъ, а, о, важивалъ, а, о. էր.	Они, ѳ, важивали. էին :

Будущее. Դուստի.

Я буду весить. Աստիորդեցի.	Мы будемъ весить. Աստիորդեցուք.
Ты будешь весить. Աստիորդեցи.	Вы будете весить. Աստիորդեցиք.
Онъ, а, о, будешь весить. Աստիորդեցетъ.	Они, ѳ, будутъ весить. Աստիորդեցեն :

Повелительное. Հրահայական.

Веди. Աստիորդեա.	Ведемъ. Աստիորդեցուք.
Пусть онъ, а, о, ведесть. Աստիորդեցетъ.	Ведице. Աստիորդեցեք.
	Пусть они, ѳ, ведауи. Աստիորդեցեն :

Причасіе. Բնորոշեցանք.

Ելելայ.	Ведущій, ая, ее. Աստիորդող.
Անելու անորոշ.	Ведшій, ая, ее. Աստիորդեալ.
Յաճախական.	Важивашій, ая, ее. Աստիորդեալ յաճախ :

Дѣепричасіе. Գերախառն.

Ելելայ.	Ведя, ведучи.	} Աստիորդելով :
Անելու.	Ведши.	

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

360. Բնորոշ կամ խոնարհին բայքս блюсть ,

блюду, *դիտել* . класъ , кладу , *դնել* . прясть ,
пряду , *մանել* .

361. ք . () րինակ .

Неокончательное . *Դիտելու* .

Դիտելու . Грестъ . } *Թիավարել* .
Յաճախան . Гребашъ . }

Изъявительное . *Սահմանուն* .

Настоя . *Դիտելու* .

Я гребу . *Թիավարեմ* . Мы гребемъ . *Թիավարեմք* .
Ты гребешь . *Թիավարես* . Вы гребете . *Թիավարեք* .
Онъ , а , о , гребешь . *Թիավարէ* . Они , ѣ , гребутъ . *Թիավարեն* .

Прошед . неоп . *Դիտելու անորոշ* .

Я гребъ , ла , ло . *Թիավարեցի* . Мы гребли . *Թիավարեցաք* .
Ты гребъ , ла , ло . *Թիավարեցես* . Вы гребли . *Թիավարեցէք* .
Онъ , а , о , гребъ , ла , ло . *Թիավարեց* . Они , ѣ , гребли . *Թիավարեցին* .

Давнопро . *Գիտելու արդարեւ* *Գիտելու* .

Я гребалъ , а , о . *Թիավարեալ էի* . Мы гребали . *Թիավարեալ էաք* .
Ты гребалъ , а , о . *Էիր* . Вы гребали . *Էիք* .
Онъ , а , о , гребалъ , а , о . *Էր* . Они , ѣ , гребали . *Էին* .

Будущее . *Դիտանի* .

Я буду грестъ . *Թիավարեցից* . Мы будемъ грестъ . *Թիավարեցուք* .
Ты будешь грестъ . *Թիավարեսցես* . Вы будете грестъ . *Թիավարեսցէք* .
Онъ , а , будешь грестъ . *Թիավարեցէ* . Они , ѣ , будутъ грестъ . *Թիավարենցեն* .

Повелительное . Հրահայտիւն .

Гребя . Թիավարեալ .	Гребемъ . Թիավարեցուք .
Пуща онъ , а , о , гребемъ .	Гребите . Թիավարեցէք .
Թիավարեցէ .	Пущь они , ъ , гребуть .
	Թիավարեցեն :

Причастіе . Ինքնակախիւն .

Կերիւ . Гребущій , ая , се . Թիավարող .
 Աշիւ . Гребшій , ая , се . Թիավարեալ .

Двепричастіе . Դերբայ .

Կերիւ . Гребя . } Թիավարելու :
 Աշիւ . Гребши . }

Գ Ի Ց Ե Լ Ի Ք

Իստ այսմ խոնարհի բայս скрестъ , скребу ,
 բերծուլ :

362 . 7 . () ընկալ .

Неокончателъное . Ինքերկայ .

Ասու . Давашъ . }
 Ասարեալ . Дашъ . } Сու .
 Յանխայն . Давывашъ . }

Изъявительное . Սահմանախն .

Нашо . Կերիւ .

Я даю . Տամ .	Мы даемъ . Տամք .
Ты даешь . Տам .	Вы даете . Տայք .
Онъ , а , о , даетъ . Տայ .	Они , ъ , даютъ . Տան .

Прошед . неоп . Ինքեալ անորոշ .

Я давалъ , а , о . Տայի .	Мы давали . Տայաք .
Ты давалъ , а , о . Տայիր .	Вы давали . Տայիք .
Онъ , а , о , давалъ , а , о . Տայր .	Они , ъ , давали . Տային .

Совер. Էդեալ Կարարեալ.

Я дааь, а, о. Եառ. Мы дааи. Տաաբ.
 Ты дааь, а, о. Եառբ. Вы дааи. Եառբ.
 Онъ, а, о, дааь, а, о. Եа. Они, ъ, дааи. Եаռն :

Давнопро. Ղերախար Կամ Զախախն.

Я даывааь, а, о. Տաեալ էի. Мы даывааи. Տաեալ էաբ.
 Ты даывааь, а, о. Տաեալ էիր. Вы даывааи. Տաեալ էիբ.
 Онъ, а, о, даывааь, а, о. Տաեալ էր. Они, ъ, даывааи. Տաեալ էին :

Будущее неоп. Դառնի անորոշ.

Я буду давашь. Տաշ. Мы будемь давашь. Տառբ.
 Ты будешь давашь. Տաշն. Вы будете давашь. Տաիբ.
 Онъ, а, о, будешь давашь. Տաշ. Они, ъ, будуть давашь. Տառն :

Совершен. Դառնի Կարարեալ.

Я дамь. Տառն էի. Мы дадимь. Տառն էիբ.
 Ты дашь. Տառն էи. Вы дадите. Տառն էիբ.
 Онъ а, о, дасть. Տառն է. Они, ъ, дадуть. Տառն էին :

Повелительное. Հրաճախան.

Неопре. Դառն.

Давай ты. Տառ. Даемь. Տառնբ.
 Ты дашь. Տառն էи. Давайше. Տառնբ.
 Пусть онъ, а, о, дасть. Տառն. Пусть они, ъ, дадуть. Տառնն :

Совер. Հրաճախան Կարարեալ.

Дай. Տառնբ. Дадимь. Տառնբ.
 Дайше. Տառնբ. Дайше. Տառնբ.
 Пусть онъ, а, о, дасть. Տառն. Пусть они, ъ, дадуть. Տառնն :

Причастіе. Դառնի Կարարեալ.

Էդեալ. Дающий, ая, ея. Տառն.
 Էդեալ անորոշ. Давший, ая, ея. Տառն.
 Էդեալ Կարարեալ, Давший, ая, ея. Տառն ամբողջ :

Двепричастіе . Գերիւյ .

Գերիւյ . Дая .
 Անցեալ անորոշ . Дававши, дававъ . } Տալով . 'ի անշն :
 Անցեալ անորոշ . Давши, давъ . }

363 . Է . () Երիւի .

Неокончательное . Երիւի .

Երիւի . Ишли . } Երթալ .
 Երթալ . Пойши . }

Изъявительное . Սկսանալն .

Настоящее . Երիւյ .

Я иду . Երթամ . Мы идемъ . Երթալք .
 Ты идешь . Երթաս . Вы идете . Երթալք .
 Онъ, а, о, идетъ . Երթայ . Они, ѣ, идутъ . Երթան :

Прошедшее . неоп . Երթալ անորոշ կամ Երթալ .

Я шелъ, шла, шло . Երթայի . Мы шли . Երթայալք .
 Ты шелъ, шла, шло . Երթայիր . Вы шли . Երթայիրք .
 Онъ, а, о, шелъ, шла, шло . Երթային :
 Երթայր .

Совер . Երթալ անորոշ .

Я пошелъ, шла, шло . Չարայ . Мы пошли . Չարալք .
 Ты пошелъ, шла, шло . Չարար . Вы пошли . Չարարք .
 Онъ, а, о, пошелъ, шла, шло . Չարան :
 Չարալ .

Будущее неопре . Երթալ անորոշ .

Я буду ийти . Երթայց . Мы будемъ ийти . Երթայցալք .
 Ты будешь ийти . Երթայցես . Вы будете ийти . Երթայցէք .
 Онъ, а, о, будетъ, ийти . Երթայցեն :
 Երթայց . Երթայցեն :

Совер . Լուսնի խորհուրտ .

Я пойду . Երթալոց եմ .	Мы пойдемъ . Երթալոց եմք .
Ты пойдешь . Երթալոց ես .	Вы пойдете . Երթալոց էք .
Онъ, а, о, пойдешь . Երթալոց է .	Они, է, пойдутъ . Երթալոց են :

Повелительное . Հրահայտան .

Неопре . Լուսնու .

Иди . Երթ .	Идемъ . Երթցուք .
Пусшь онъ, а, о, иди . Երթցե .	Идите . Երթալք .
	Пусшь они, է, идутъ . Երթցեն .

Совер . Հրահայտան խորհուրտ .

Поди . Երթի՛ր .	Пойдемъ . Երթցուք .
Пусшь онъ, а, о, поиди . Երթցե .	Подите . Երթալք .
	Пусшь они, է, поидутъ . Երթցեն .

Причастіе . Բաղնիլանի .

Ելիս .	Идущій, ая, ее .	Երթող .
Անեալ տորոշ .	Шедшій, ая, ее .	Երթեալ .
Անեալ խորհուրտ .	Пошедшій, ая, ее .	Երթեալ գլխովին :

Дѣепричастіе . Դերեայ .

Ելիս .	Идя, идучи .	} Երթալով :
Անեալ տորոշ .	Шедши, шедъ .	
Անեալ խորհուրտ .	Пошедши, пошедъ .	

364 . Է . () Երկուսի .

Неокончательное . Լուսնայի .

Անորոշ .	Ложисься .	} Ելել :
Խորհուրտ .	Лечь .	
Ցախարան .	Лаживаться .	

Изъявительное . Սահմանական .
Нашо . Ներկայ .

Я ложусь . Ննջեմ .	Мы ложимся . Ննջեմք .
Ты ложишься . Ննջես .	Вы ложитесь . Ննջեք .
Онъ, а, о, ложишься . Ննջի .	Они, ъ, ложатся . Ննջեն .

Прошед . неоп . Լնջեալ տիրոշ կամ Լնխարար .

Я ложился, ася, ося . Ննջելի .	Мы ложились . Ննջեալք .
Ты ажилися, ася, ося . Ննջելիր .	Вы ложились . Ննջեիք .
Онъ, а, о, ложился, ася, ося . Ննջի .	Они, ъ, ложились . Ննջելին .

Ննջեալք .

Совер . Լնջեալ խարարեալ .

Я легъ, ла, ло . Ննջցի .	Мы легли . Ննջցաք .
Ты легъ, ла, ло . Ննջցիր .	Вы легли . Ննջցիք .
Онъ, а, о, легъ, ла, ло . Ննջի .	Они, ъ, легли . Ննջցին .

Ննջցաք .

Давнопро . Գերախարար կամ ճանախական .

Я лаживался, ася, ося . Ննջեալ էի .	Мы лаживались . Ննջեալ էաք .
Ты лаживался, ася, ося . Ննջեալ էիր .	Вы лаживались . Ննջեալ էիք .
Онъ, а, о, лаживался, ася, ося . Ննջեալ էր .	Они, ъ, лаживались . Ննջեալ էին .

Будущее неоп . Լնխանի տիրոշ .

Я буду ложиться . Ննջցից .	Мы будемъ ложиться . Ննջեալ ցուք .
Ты будешь ложиться . Ննջես ցես .	Вы будете ложиться . Ննջեալ ըք .
Онъ, а, о, будешь ложиться . Ննջացի .	Они, ъ, будутъ ложиться . Ննջացին .

Совер . Լնխանի խարարեալ .

Я лягу . Ննջեցուցի .	Мы ляжемъ . Ննջեցուցեք .
Ты ляжешь . Ննջեցուցես .	Вы ляжете . Ննջեցուցեք .
Онъ, а, о, ляжешь . Ննջեցուցի .	Они, ъ, ляжутъ . Ննջեցուցեն .

Повелительное . Հրահայտիտի .

Неопре . Անորոշ .

Ложись . Նշեալ .	Ложимся . Նշեցուցիք .
Пусть онъ , а , о , ложится .	Ложитесь . Նշեցէք .
Նշեցուցէ .	Пусть они , ъ , ложатся .
	Նշեցուցեն :

Совер . Հրահայտիտի հարստեալ .

Лягъ . Նշեալ .	Ляжемъ . Նշեցուցիք .
Пусть онъ , а , о , ляжется .	Ляжете . Նշեցէք .
Նշեցուցէ .	Пусть они , ъ , лягутъ .
	Նշեցուցեն :

Причастіе . Բերանդրուելիտի .

Ներիայ .	Ложатійся , аяся , еся .	Նշող .
Անդեալ անորոշ .	Ложившіся , аяся , еся .	Նշեալ .
Անդեալ հարստեալ .	Легшій , ая , ея .	Նշեալ անթերի .

Двепричастіе . Դերբայ .

Ներիայ .	Ложася .	} Նշելով . ի նշեն :
Անդեալ անորոշ .	Ложившись .	
Անդեալ հարստեալ .	Легши .	

365 . Է . () րհնակ .

Неокончательное . Դերբայի .

Անորոշ .	Печь .	} Եփել .
Ցածկալիտի .	Пекашь .	

Изъявительное . Սահմանիտի .

Насто . Ներիայ .

Я пеку . Եփեմ .	Мы печемъ . Եփեմք .
Ты печешь . Եփես .	Вы печете . Եփեք .
Онъ , а , о , печешь . Եփէ .	Они , ъ , пекутъ . Եփեն :

Прошед. неоп. Դիցեալ անորոշ
կամ Դիտարար .

Я пекѣ, аа, ло. Եփեցի .	Мы пекали. Եփեցաք .
Ты пекѣ, аа, ло. Եփեցեր .	Вы пекали. Եփեցիք .
Онѣ, а, о, пекѣ, аа, ло. Եփեաց .	Они, Է, пекали. Եփեցին :

Давнопро. Գերադարար կամ ճշտական .

Я пекалѣ, а, о. Եփեալ էի .	Мы пекали. Եփեալ էաք .
Ты пекалѣ, а, о. Եփեալ էիր .	Вы пекали. Եփեալ էիք .
Онѣ, а, о, пекалѣ, а, о. Եփեալ էին .	Они, Է, пекали. Եփեալ էին :

Будущее . Դպտանի .

Я буду печь. Եփեցից .	Мы будемъ печь. Եփեցուք .
Ты будешь печь. Եփեցես .	Вы будете печь. Եփեսիք .
Онѣ, а, о, будемъ печь. Եփեցեն .	Они, Է, будутъ печь. Եփեցեն :

Повелительное . Հրահայական .

Пеки. Եփեա .	Печемъ. Եփեցուք .
Пущь онѣ, а, о, печемъ. Եփեսիք .	Пеките. Եփեցէք .
Пущь онѣ, а, о, печемъ. Եփեսիք .	Пущь она, Է, пекумъ. Եփեսցեն :

Причастіе . Դպտանելան .

Եփեցայ .	Пекущій, ая, ее. Եփող .
Անեալ .	Пекшій, ая, ее. Եփեալ :

Дѣепричастіе . Գերբայ .

Եփեցայ .	Печа. }
Անեալ .	Пекши. }

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

366 . Բառ այսմ խոնարհին բայքս влечь , влеку ,
ձգել . сѣчь , сѣку , հատանել . печь , шеку , հոսել .
толочь , толку , լեռուլ :

367. Ը. () ընկալ .

Неокончательное . Լսելու .

Լսելու .	Спанившись .	} Եղանիլ :
Կարարեալ .	Спашь .	
Յաճախակալ .	Спанавивашься .	

ИзЪявительное . Սկսանալու .

Настоящее . Լսելու .

Я спановляюсь . Եղանիմ .	Мы спановимся . Եղանիմք .
Ты спановишься . Եղանիս .	Вы спановитесь . Եղանիք .
Онъ, а, о, спановишься . Եղանի .	Они, ѣ, спановятся . Եղանին .

Прошед . неоп . Լսելու անորդ .

Я спановился, ася, ося . Եղանիի .	Мы спановились . Եղանիմք .
Ты спановился, ася, ося . Եղանի .	Вы спановились . Եղանիք .
Онъ, а, о, спановился, ася, ося . Եղանի .	Они, ѣ, спановились . Եղանին .

Совер . Լսելու կարարեալ .

Я спалъ, а, о . Եղի .	Мы спали . Եղիք .
Ты спалъ, а, о . Եղիր .	Вы спали . Եղիք .
Онъ, а, о, спалъ, а, о . Եղի .	Они, ѣ, спали . Եղին .

Давнопрошед . Գերակարար կամ Յաճախակալ .

Я спанавивался, ася, ося . Եղեալ էի .	Мы спанавивались . Եղեալ էիք .
Ты спанавивался, ася, ося . Եղեալ էիր .	Вы спанавивались . Եղեալ էիք .
Онъ, а, о, спанавивался, ася, ося . Եղեալ էր .	Они, ѣ, спанавивались . Եղեալ էին .

Будущ. неоп. **Լիպանի անորոշ.**

Я буду становиться. Եղէց.	Мы будем становиться. Եղցուք.
Ты будешь становиться. Եղցիս.	Вы будете становиться. Եղցիք.
Он, а, о, будешь становиться. Եղցի.	Они, ъ, будут становиться. Եղցին.

Совер. **Լիպանի կարգեալ.**

Я спану. Եղանկաց կհ.	Мы спанем. Եղանկաց կհք.
Ты спанешь. Եղանկաց կս.	Вы спанете. Եղանկաց կք.
Он, а, о, спанет. Եղանկաց կ.	Они, ъ, спанут. Եղանկաց կն.

Повелительное. **Հրահայտի.**Неопре. **Լիորոշ.**

Становись ты. Եղի՛ր ԳԱ.	Становимся мы. Եղիցու՛ք ԱԿ.
Пусть он, а, о, становится. Եղիցի.	Становитесь вы. Եղերու՛ք ԳԱ.
	Пусть они, ъ, становятся. Եղցին.

Совер. **Հրահայտի կարգեալ.**

Стань. Եղի՛ր.	Станем. Եղիցու՛ք.
Пусть он, а, о, спанет. Եղիցի.	Станьше. Եղի՛ր.
	Пусть они, ъ, спанут. Եղցին.

Причастіе. **Լիորոշեցեալ.**

Եղիցայ.	Спавшаяся, ая, ея. Լիկող.
Եղեալ անորոշ.	Спавшийся, ая, ея. Եղեալ.
Եղեալ կարգեալ.	Спавший, ая, ея. Եղեալ անթերի.

Дѣепричастіе. **Դիբիցայ.**

Եղիցայ.	Спавшаяся.	} Եղանկեղ. 'ի լինելն.
Եղեալ անորոշ.	Спавившийся.	
Եղեալ կարգեալ.	Спавши.	

368. Թ. () ըհնադ.

Неокончательное. *Unfinished.*

Угнъ. Спречь. } *тунгъ*
Смѣхъ. Спругашъ. }

Изъяснительное . *Umschreiben* .

Настоящее . *1, 1/2* .

Я стри́гу. ჟუნღტ.
Ты стри́жешь. ჟუნღტუ .
Он, а, о, стри́жетъ. ჟუნღტ.

Мы стри́жемъ. ჟუნღტდჲ.
Вы стри́жете. ჟუნღტე.
Они, ѣ, стри́гутъ. ჟუნღტნ:

Проед. неоп. $\frac{1}{2} \text{ м}^2 \text{ м}^2$.

Я шпригѣ, ла, ло. *шп-л-л-л-л*. Мы шпригли. *шп-л-л-л-л-л*.
Ты шпригѣ, ла, ло. *шп-л-л-л-л-л*. Вы шпригли. *шп-л-л-л-л-л*.
Онѣ, а, о, шпригѣ, ла, ло. Они, ѣ, шпригли. *шп-л-л-л-л-л*.

шп-л-л-л-л-л

Давнопрошед. Գերաշարար Կամ Յաճախան.

Я сшригалъ, а, о. <u>ჟონღელ ღეფ.</u>	Мы сшригали. <u>ჟონღელ ღეფ.</u>
Ты сшригалъ, а, о. <u>ჟონღელ ღეფ.</u>	Вы сшригали. <u>ჟონღელ ღეფ.</u>
Онъ, а, о, сшригалъ, а, о. <u>ჟონღელ ღეფ.</u>	Они, ѣ, сшригали. <u>ჟონღელ ღეფ.</u>

Будущее . *Future* .

Я буду спричь. *Јун-ѣтъ*. Мы будемъ спричь. *Јун-ѣтъ*.
Ты будешь спричь. *Јун-ѣтъ*. Вы будете спричь. *Јун-ѣтъ*.
Онъ, а, о, будетъ спричь. *Јун-ѣтъ*. Они, ѣ, будутъ спричь. *Јун-ѣтъ*.

Повелительное. *ᠢᠷᠠᠨᠠᠭᠤᠨᠠᠨᠢ*.

Сприги. **խըղեմ**.
Пусть онъ, а, о, сприжеть.
խըղեսցէ.

Сприжемъ. **խըղեսցուք**.
Спригите. **խըղեսցէք**.
Пусть они, ѣ, спригнутъ.
խըղեսցան.

Причастіе . Ռերկեղութիւն .

Դերիւյ . Спригущій, ая, ес . Խոռչող .
Անդեւ . Спригшій, ая, ес . Խոռչեալ :

Дѣепричастіе . Ղերիւյ .

Դերիւյ . Сприжа . } Խոռչեալ :
Անդեւ . Спригши . }

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

369 . Բոտ սմին օրինակի խոնարհին բայքս беречь ,
берегу , պահպանել . ԵՅԿ , ԵՅԳ , ԵՅՅիշ , վաղել .
мочь , могу , կարել . прячь , прячу , յարել . снечь ,
снѣгу , զհետ պնտիլ :

370 . Ժ . () րինակ .

Неокончателъное . Դերկեղ .

Անդեւ . Ըբեշ . ծաղկել :

Изъявительное . Սահմանական .

Настоящее . Դերիւյ .

Я Ըբիшу . ծաղկիմ .	Мы Ըբишамб . ծաղկիմք .
Ты Ըբишеш . ծաղկիս .	Вы Ըբишете . ծաղկիք .
Онб , а , о , Ըբишетб . ծաղկի .	Они , ѣ , Ըբишутб . ծաղկին :

Прошед . неоп . Դերեալ անորդ .

Я Ըբѣлб , а , о . ծաղկեցայ .	Мы Ըբѣли . ծաղկեցաք .
Ты Ըբѣлб , а , о . ծաղկեցար .	Вы Ըբѣли . ծաղկեցաք .
Онб , а , о , Ըբѣлб , а , о . ծաղ կեցաւ .	Они , ѣ , Ըբѣли . ծաղկեցան :

Будущее. Լրանելի .

Я буду цвѣсть. Ճաղկեցայ . Мы будемъ цвѣсть. Ճաղկես-
 ցուք .
 Ты будешь цвѣсть. Ճաղկես . Вы будете цвѣсть. Ճաղկես-
 ցիս .
 Онъ, а, о, будешь цвѣсть. Они, ѣ, будутъ цвѣсть. Ճաղկեցին .
 Ճաղկեսցի . Ճաղկեցին :

Повелительное. Հրահայտիան .

Цвѣши. Ճաղկեա . Цвѣтемы. Ճաղկեսցուք .
 Цвѣшише. Ճաղկեցէք .
 Пусть онъ, а, о, цвѣтемы. Пусть она, ѣ, цвѣтутъ.
 Ճաղկեսցի . Ճաղկեսցին :

Причастіе. Լրորոնելութիւն .

Կերիւ . Цвѣшущій, ая, ее. Ճաղկող .
 Անդեա . Цвѣшій, ая, ее. Ճաղկեալ :

Дѣепричастіе. Գործիւ .

Կերիւ . Цвѣшя, цвѣшучи . } Ճաղկելով .
 Անդեա . Цвѣши . }

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

371 . Ըստ այսմ խոնարհին բայքս гнесъ, гнешу ,
 гнелъ , սեղմել . плесъ, плешу , плелъ , հիւսել .
 чesъ, чшу , чшишь , челъ , պատուել :

372 . Ժամ . () ընկալ .

Неокончательное. Կերիւն .

Անդու . Ёсть . } Ուտել .
 Կարարեալ . Сѣсть . }
 Յաջորդիան . Ёдашь . }

Изъявительное . Սակայն .
Настоящее . Երկու .

Я ъмь . Ուտիմ .	Мы ъдимь . Ուտիմք .
Ты ъшь . Ուտես .	Вы ъдите . Ուտեք .
Онъ , а , о , ъшь . Ուտէ .	Они , ъ , ъдять . Ուտեն :

Прошед . неоп . Եղեալ անորդ .

Я ъль , а , о . Ուտի .	Мы ъли . Ուտեաք .
Ты ъль , а , о . Ուտիր .	Вы ъли . Ուտիք .
Онъ , а , о , ъль , а , о . Ուտի .	Они , ъ , ъли . Ուտին :

Совер . Եղեալ կարեալ .

Я сѣль , а , о . Կերի .	Мы сѣли . Կերաք .
Ты сѣль , а , о . Կерир .	Вы сѣли . Կеріք .
Онъ , а , о , сѣль , а , о . Եկիր .	Они , ъ , сѣли . Կերին :

Давнопро . Գերակարգ կամ Զանախան .

Я ѣдаль , а , о . Կերեալ էի .	Мы ѣдали . Կերեալ էաք .
Ты ѣдаль , а , о . Կերեալ էիր .	Вы ѣдали . Կերեալ էիք .
Онъ , а , о , ѣдаль , а , о . Կերեալ էի .	Они , ъ , ѣдали . Կերեալ էին :

Будущее неопре . Դառնի անորդ .

Я буду ѣшь . Կերայ .	Мы будемъ ѣшь . Կերայաք .
Ты будешь ѣшь . Կերայես .	Вы будете ѣшь . Կերայեք .
Онъ , а , о , будешь ѣшь . Կերայես .	Они , ъ , будутъ ѣшь . Կերայեն :

Совершен . Դառնի կարեալ .

Я сѣмь . Ուտից կմ .	Мы сѣдимъ . Ուտից եմք .
Ты сѣшь . Ուտիցես .	Вы сѣдите . Ուտիցեք .
Онъ , а , о , сѣшь . Ուտիցես .	Они , ъ , сѣдять . Ուտиցեն :

Провелительное . неоп . Հրահայտիան անորոշ .

Բիւ . Կէր .	Բիւմ . Կէրիցուց .
Пусть онъ , а , о , бидь . Կէրցէ .	Բիւմ . Կէրցից .
	Пусть они , б , бидь . Կէրցեն .

Совер . Հրահայտիան իսկապէս .

Տիւ . Կէր ողջիւ .	Տիւմ . Կէրիցուց .
Пусть онъ , а , о , сдѣль . Կէրցէ .	Տիւմ . Կէրցից .
	Пусть они , б , сдѣль . Կէրցեն .

Причастіе . Ինքնակերպիւն .

Ինքնակերպ .	Բիւցիւ , ա , ե . Կէրուց .
Անկերպ անորոշ .	Բիւցիւ , ա , ե . Կէրուց .
Կապուց .	Տիւցիւ , ա , ե . Կէրուց ողջիւ .

Дѣепричастіе . Գործիւ .

Գործիւ .	Բիւ .	} Ուսուցիչ . յուսուցիչ .
Անկերպ անորոշ .	Բիւցիւ , Բիւ .	
Անկերպ իսկապէս .	Տիւցիւ , Տիւցիւ .	

ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՔ

Ի ՎԵՐԱՅ ԲԱՂԱԴՐԵԱԼ ԲԱՅԻՑ

373. Բաղադրեալ բայք կազմին 'ի ձեռն պարզ բայից' և այլոց մասանց բանի :

ա. Լիազմին 'ի բայէ և յանուանէ . գր . путешествовать , ճանապարհորդել . благо-творить , բարեգործել , ևն :

բ. Լիազմին 'ի բայէ և 'ի մակբայէ . գր . ѣмъ , անցանել . пропшво рѣчьшъ , ընդդիմաբանել , ևն :

գ. Լիազմին 'ի բայէ և 'ի նախադրութեանց . գր . при писывать , նուիրել . пре-возходить , զանցանել , ևն :

դ. Լիազմին 'ի բայէ , յանուանէ և 'ի նախադրութէ . գր . воз-благо-дарить , շնորհակալ լինել . о-живо-творять , կենդանացոցանել , ևն :

374. Լ՝մենեքին սոքա ընդհանրապէս խոնարհին ըստ լծորդութեան պարզ բայից . սակայն ըստ որում բաղադրեալ ունին և զերևելի տարբերութիւնս . որոյ վասն դիցուք զօրինակս ներգործականին և կրաւորականին՝ յետ աւանդելոյ զկանոնս բաղադրութեան բայից :

Լիսնո Թ .

375. Պարզ բայք՝ առեալ 'ի սկիզբն անորոշ կամ պարզ աներևութից զմի կամ զբազում նախադրութիւնս՝ լինին բաղադրեալ , այլայլելով զնշանակութիւնս . գր . звать , կոչել , Բաղադրեալ՝ называть , յորջորջել . позвать , և призвать , կոչել 'ի դատ . պարզ՝ вѣрить , հաւատալ , բաղադրեալ՝ повѣрять , վստահել , увѣрять , հաստատել , ևն :

Լիակն Է.

376. Պարզ բայք՝ առեալ 'ի սկիզբն յաճախական աներևութից զմի կամ զբազում նախադրութիւնս, կազմեն զանորոշ աներևոյթս բաղադրեալս. զք. պարզ՝ писывать, յաճախ գրել, Բաղարբեալ՝ выписывать, քաղել ինչ 'ի գրոց. պարզ՝ говорить, խօսիլ. Բաղարբեալ՝ выговаривать, արտասանել, ևն :

Լիակն Դ.

377. Պարզ բայք, որպէս говорить, խօսիլ. смотреть հայիլ. писать, գրել, ևն, որք ունին զաներևոյթ յաճախական, փոխին 'ի բաղադրեալ 'ի ձեռն մի կամ բազում նախադրութեանց. որոց առաջին դէմք լինի Խ, և աներևոյթն փոխի յանորոշ. իսկ ներկայն պարզ բային՝ լինի կատարեալ ապառնի բաղադրեալ բային. զք. պարզ՝ говорить, յաճ. говаривать; говорю, խօսիմ, Բաղ. выговаривать, выговариваю, արտասանեմ, выговорю, արտասանեցից. պ. писать, յ. писывать; пишу, գրեմ, Բ. выписывать, выписываю, քաղեմ 'ի գրոց. выпишу, քաղեցից 'ի գրոց, ևն :

378. Եւ բաղադրեալ բայք՝ որք ունին կրկին ձևս. զք. узнаю և узнаваю. վերաճանալեմ. выдвигаю և выдвигиваю, ձգեմ արտաքս, ևն :

Լիակն Զ.

379. Պարզ բայք յանգեալք 'ի Խ հանդերձ նախընթաց ձայնաւորաւ, որք չունին յաճախական աներևոյթ, 'ի բաղադրիլն ոչ ընդունին զփոփոխութիւն՝ յաւելմամբ նախադրութեանց. զք. պ. вергаю, ձգեմ, Բ. повергаю, զգետնեմ, ևն :

Կետն Է .

380. Պարզ բայք՝ յանդեալք 'ի յո հանդերձ նախ-
ընթաց բաղաձայնիւ , որք չունին յաճախական
աներևոյթ , 'ի բաղադրին նախադրութեամբք՝ փա-
խեն զյանգն յո 'ի յո 'ի ներկայն . իսկ յանորոշ ա-
ներևոյթն 'ի ятъ; Գր . պ . веселю , Բ . увеселяю ,
увеселятъ , ուրախանալ . պ . мудро , Բ . умудряю ,
умудрятъ , զտեւ :

Սակայն борю լինի побораю , поборать , մարտն-
չիւմ . горю լինի выгораю , выгорать , այրեմ :

Կետն Զ .

381. Պարզ բայք յանդեալք 'ի ւ , որք չունին
յաճախական աներևոյթ , 'ի բաղադրին նախա-
դրութեք փոխեն զյանգն ւ 'ի ւյո , և զանորոշ ա-
ներևոյթն 'ի атъ; Գր . պ . берегу , պահպանեմ , Բ .
поберегаю , поберегать , խնայել . պ . вершу , Բ . по-
вершаю , повершашъ , աւարտել , եւ :

Նոյնպէս և յանդեալք 'ի ну; պ . гасну , Բ .
угасаю , угасашъ , չիջանիւ : Եւ որք լինին պոսպէս .
պ . гну , թեքեմ , Բ . нагибаю , нагибашъ , և сги-
баю , сгибашъ , թեքել . պ . слабну , տկարանամ ,
Բ . ослабѣваю , ослабѣвашъ ; պ . спыну , ցրտանամ ,
остываю , остывашъ .

382 . Ա . Օ Ր Ի Ն Ա Կ

Ա Ռ Ր Դ Ո Ր Բ Ե Ա Ն Ն Ե Ր Դ Ո Ր Ծ Ա Պ Ա Ն
Բ Ա Ղ Ա Դ Ր Ե Ա Լ Բ Ա Յ Ի Ց

Неокончателъное . Ինքնաշարժ .

Անշարժ .	Выдвигвашъ .	} Զգեւ :
Կարգեալ .	Выдвигашъ .	
Կարգեալ պարզ .	Выдвинушъ .	

Изъявительное. Ստեղծարար
Настоящее. Արդար.

Я выдвигиваю. Չգեմ.
Ты выдвигиваешь. Չգես.
Онъ, а, о, выдвигиваешь. Չգես.
Мы выдвигиваемъ. Չգեմք.
Вы выдвигиваете. Չգեք.
Они, ѣ, выдвигивающъ. Չգեն.

Прошед. неоп. Լեցեալ տիրու.

Я выдвигивалъ, а, о. Չգեի.
Ты выдвигивалъ, а, с. Չգեիր.
Онъ, а, о, выдвигивалъ, а, о.
Мы выдвигивали. Չգեաք.
Вы выдвигивали. Չգեիք.
Они, ѣ, выдвигивали. Չգեին.

Совершен. неоп. Կարգեալ տիրու.

Я выдвигалъ, а, о. Չգեցի.
Ты выдвигалъ, а, о. Չգեցիր.
Онъ, а, о, выдвигалъ, а, о.
Мы выдвигали. Չգեցաք.
Вы выдвигали. Չգեցիք.
Они, ѣ, выдвигали. Չգեցին.

Совер. одно. Կարգեալ պարու.

Я выдвинулъ, а, о. Չգեալ եմ.
Ты выдвинулъ, а, о. Չգեալ ես.
Онъ, а, о, выдвинулъ, а, о.
Мы выдвинули. Չգեալ եմք.
Вы выдвинули. Չգեալ եք.
Они, ѣ, выдвинули. Չգեալ են.

Давнопро. Գերաշարար կամ Յաճարար.

Я бывало выдвигивалъ, а, о.
Ты бывало выдвигивалъ, а, о.
Онъ, а, о, бывало выдвигивалъ, а, о.
Мы бывало выдвигивали.
Вы бывало выдвигивали.
Они, ѣ, бывало выдвигивали.

Будущее неоп. Լուսանի տիրու.

Я буду выдвигивать. Չգե
Ты будешь выдвигивать. Չգես
Онъ, а, о, будешь выдвигивать.
Мы будемъ выдвигивать.
Вы будете выдвигивать.
Они, ѣ, будешь выдвигивать.

Совер. неоп. Միտանի խորհրդալ տիրու.

Я выдвигаю. Չդկուց եմ.	Мы выдвигаемъ. Չդկուց ենք.
Ты выдвигаешь. Չդկուց ես.	Вы выдвигаете. Չդկուց էք.
Онъ, а, о, выдвигаетъ. Չդկ. լուց է.	Они, ъ, выдвигаютъ. Չդկ. լուց են.

Совер. одно. Միտանի խորհրդալ պարու.

Я выдвину. Մշուռալ չդկուցից.	Мы выдвинемъ. Չդկուցուք.
Ты выдвинешь. Չդկուցես.	Вы выдвинете. Չդկուցիք.
Онъ, а, о, выдвинетъ. Չդկուցէ.	Они, ъ, выдвинутъ. Չդկու. ցեն :

Повелительное. Տրահայտան.

Неопре. Մորու.

Выдвигай. Չդկալ.	Выдвигаемъ. Չդկուցուք.
Пусть онъ, а, о, выдвигаетъ. Չդկուցէ.	Выдвигайше. Չդկուցիք.
	Пусть они, ъ, выдвигаютъ. Չդկուցեն :

Совер. неоп. Տր. խորհրդալ տիրու.

Выдвигай. Չդկալ.	Выдвигаемъ. Չդկուցուք.
Пусть онъ, а, о, выдвигаетъ. Չդկուցէ.	Выдвигайше. Չդկուցիք.
	Пусть они, ъ, выдвигаютъ. Չդկուցեն :

Совер. одно. Տր. խորհրդալ պարու.

Выдвини. Չդկալ.	Выдвинемъ. Չդկուցուք.
Пусть онъ, а, о, выдвинетъ. Չդկուցէ.	Выдвинише. Չդկուցիք.
	Пусть они, ъ, выдвинутъ. Չդկուցեն :

Причастіе. Միտանիլուրի.

Ներիւ.	Выдвигавшій, ая, ее.	} Չդկալ :
Մշուռալ տիրու.	Выдвигавшій, ая, ее.	
Մշուռալ խորհրդալ տիրու.	Выдвигавшій, ая, ее.	
Մշուռալ խորհրդալ պարու.	Выдвигавшій, ая, ее.	

Дѣепричастіе . Пѣснь .

Ելելոյ . Ելելոյ .
 Ելելոյ անորդ . Ելելոյ անորդ .
 Ելելոյ անորդ անորդ . Ելելոյ անորդ անորդ .
 Ելելոյ անորդ անորդ . Ելելոյ անորդ անորդ .

383. Բ. ՕՐԻՆԱԿ

ԿՐԱՒՈՐԱԿԱՆ ԲԱՆԱԴԻՐԵԱԼ ԲԱՅԵՑ

Неокончательное. *Interim*.

Կարգւ. Бышь выдвигиваему. }
 Կարգւեալ. Бышь выдвигану. } ԶԿԵԼ ԺԵԿԼ:
 Կարգւեալ արդ. Бышь выдвинушу. }

Изъявительное. *Umschreiben*.

Настоя . *Utritur* .

Я есмь выдвигиваемъ, а, о.	Мы есмы выдвигиваемы.
$\mathfrak{Z}qkw\ l\breve{h}h$.	$\mathfrak{Z}qkw\ l\breve{h}h$.
Ты еси выдвигиваемъ, а, о.	Вы еше выдвигиваемы.
$\mathfrak{Z}qkw\ l\breve{h}h$.	$\mathfrak{Z}qkw\ l\breve{h}h$.
Онъ, а, о, есмь выдвигиваемъ,	Они, ѣ, сущь выдвигиваемы.
а, о. $\mathfrak{Z}qkw\ l\breve{h}h$.	$\mathfrak{Z}qkw\ l\breve{h}h$.

Прошедшее . неоп . *Путешествие .*

Я былъ, а, о, выдвигиванъ,
а, о. *ᲠᲗᲗᲗ Ს᲏ᲗᲗ.*
Ты былъ, а, о, выдвигиванъ,
а, о. *ᲠᲗᲗᲗ Ს᲏ᲗᲗ.*
Онъ, а, о, былъ, а, о, выдвигиванъ,
а, о. *ᲠᲗᲗᲗ Ს᲏ᲗᲗ.*

Совер . неоп . Ինչեւ Զարարեալ անորոշ .

Я былъ, а, о, выдвиганъ, Мы были выдвиганы. *Զգեալ*
а, о. *Զգեալ եղէ.* *եղեաք.*
Ты былъ, а, о, выдвиганъ, Вы были выдвиганы. *Զգեալ*
а, о. *Զգեալ եղեր.* *եղէք.*
Онъ, а, о, былъ, а, о, выдвиганъ, а, о. Они, ѣ, были выдвиганы. *Զգեալ եղև.*

Совер. одно. Լինելու կարգի աղ. .

Я был, а, о, выдвинушб,	Мы были выдвинуты.
а, о. Զգալ եմ.	Եմ.
Ты был, а, о, выдвинушб,	Вы были выдвинуты.
а, о. Զգալ ես.	Էք.
Онб, а, о, былб, а, о, выдвинушб, а, о. Զգալ է.	Он, ъ, были выдвинуты.
	Զգալ են.

Давнопро. Գերակարգ կամ Յանխան.

Я бывалб, а, о, выдвигиванб,	Мы бывали выдвигиваны.
а, о. Զգալ էի.	Զգալ էաք.
Ты бывалб, а, о, выдвигиванб, а, о. Զգալ էիր.	Вы бывали выдвигиваны.
	Զգալ էիք.
Онб, а, о, бывалб, а, о, выдвигиванб, а, о. Զգալ էր.	Он, ъ, бывали выдвигиваны.
	Զգալ էին.

Будущее неоп. Լիալի անորդ.

Я буду выдвигиванб, а, о.	Мы будемб выдвигиваны.
Զգալուց.	Զգալուք.
Ты будешь выдвигиванб, а, о.	Вы будете выдвигиваны.
Զգալուի.	Էիք.
Онб, а, о, будешьб выдвигиванб, а, о. Զգալի.	Он, ъ, будутб выдвигиваны.
	Զգալին.

Совер. неоп. Լիալի կարգի անորդ.

Я буду выдвиганб, а, о.	Мы будемб выдвиганы.
Զգիլ կայ ինձ.	Կայ ձեզ.
Ты будешь выдвиганб, а, о.	Вы будете выдвиганы.
Զգիլ կայ քեզ.	Կայ ձեզ.
Онб, а, о, будешьб выдвиганб, а, о. Զգիլ կայ նմա.	Он, ъ, будутб выдвиганы.
	Զգիլ կայ նոցա.

Совер. одно. Լիալի կարգի աղ.

Я буду выдвинушб, а, о.	Мы будемб выдвинуты.
Զգեցիլ եմ.	Լց եմք.
Ты будешь выдвинушб, а, о.	Вы будете выдвинуты.
Զգեցիլ ես.	Լց էք.
Онб, а, о, будешьб выдвинушб, а, о. Զգեցիլ է.	Он, ъ, будутб выдвинуты.
	Զգեցիլ են.

Повелительное. Հրահայտիւն.

Неопре. Լիորոշ.

Будемъ выдвигиваны. Եղի.

Будь выдвигиванъ, а, о.

Будьше выдвигиваны. Եղի.

Пусть онъ, а, о, будешь

Пусть они, Բ. будешь вы-

выдвигиванъ, а, о. Լիցի ձգեալ.

двигиваны. Եղիցին ձգեալ:

Совер. неоп. Հրահայտիւն խորհրտաւ տիրոշ.

Будемъ выдвиганы. Ձգեալ.

Будь выдвиганъ, а, о. Ձգի.

Будьше выдвиганы. Ձգեալ.

Пусть онъ, а, о, будешь

Пусть они, Բ. будешь вы-

выдвиганъ, а, о. Ձգեցի.

двиганы. Ձգեցին:

Совер. одно. Հրահայտիւն խորհրտաւ պարզ.

Будемъ выдвинушы. Ձգեալ.

Будь выдвинутъ, а, о. Ձգի.

Будьше выдвинушы. Ձգեալ.

Пусть онъ, а, о, будешь

Пусть они, Բ. будешь вы-

выдвинутъ, а, о. Ձգեցի.

двинуты. Ձգեցին:

Причастіе. Լիորոշեալիւն.

Լիորոշ.

Выдвигаемый, ая, ое.

Լիորոշ տիրոշ.

Выдвигиванный ая, ое.

Լիորոշ խորհրտաւ տիրոշ.

Выдвиганный, ая, ое.

Լիորոշ խորհրտաւ պարզ.

Выдвинутый, ая, ое.

} Ձգեալ.

Дѣпричастіе. Լիորոշ.

Լիորոշ.

Будучи выдвигиваемъ, а, о.

Լիորոշ տիրոշ.

Бывъ выдвигиванъ, а, о.

Լիորոշ խորհրտաւ տիրոշ.

Бывъ выдвиганъ, а, о.

Լիորոշ խորհրտաւ պարզ.

Бывъ выдвинутъ, а, о.

} Ձգեալ
Լիորոշ.

О Безличных глаголахъ.

ԳԻՏԵԼԻՔ Դ ՎԵՐԱՅ ԴԻՄԱԶՈՒՐԿ ԲԱՅԻՑ

384. Դիմազուրկ բայք ունին միայն զերրորդ դէմն ներկային . բայց են բայք առ Ռուսս՝ որք միով ձայնիւ յերիս դէմն վարին իբրև դիմազուրկ . դք . рветъ, փսխիմ, իս, ի, ևն . Թող զայն՝ զի բազում մակբայք վարին որպէս դիմազուրկ բայ . դք . уне, բարի է . холодно, ցուրտ է . хорошо, լաւ է . полно, բաւ է, ևն . Լսլ գործածական դիմազուրկք են հետեւեալք .

Возможно, можно.	մարթ է.	Нужно .	պիտոյ է .
Говорятся .	ասի .	Подобаеѣтъ .	վայել է .
Дождишѣ .	անձրև է .	Потребно .	պիտոյ է .
Должно .	պարտ է .	Разсвѣтаеѣтъ .	լուսանայ .
Зрится .	երևի .	Случается .	պատահի .
Икается .	հեծկտամ ,	Слышно .	լի .
	աս , այ .	Слѣдуеѣтъ .	հետևի .
Кажется .	թուի .	Снѣжитѣ .	ձիւնէ .
Казалось .	թուէր .	Солоно .	աղի է .
Мнишся ,	помнишся .	Спасибо .	չնորհակալ եմ .
	կարծի .	Страшно .	ահեղ է .
Надлежитѣ .	անկ է .	Угодно .	կամ է .
Надобно, нада .	հարկ է .	Удается .	նմանի .
Нельзя .	անմարթ է .	Хочется .	կամ է , ևն .

ԳԼՈՒԽ ԶՈՐՐՈՐԴ

О Нарѣчїи.

Յաղագս Մակեայի .

385. Մակեայն է մասն բանի անհրովելի . որ
ցուցանէ զպարագայս և զորպիսութիւնս բայից և
ածականաց՝ բաժանեալ 'ի բազում տեսակս , որք
են .

Значащїя время . յամանակահետք .

Абїе . վաղվաղակի .	искони . 'ի սկզբանէ .
Внегда . յորժամ .	Когда . } յորժամ .
впредь . առ յապա .	коли . }
всегда . միշտ .	Навсегда . յարաժամ .
вскорѣ . փոյլ .	недавно . ոչ յետ բազմաց .
вспарь . միւսանգամ .	нечаянно , внезапно , вдругъ .
вчера , և вчерась . երեկ .	յանկարծ .
Давеча . փոքր ինչ յառաջ .	николи . երբեք .
давно . 'ի վաղուց .	нѣкогда . երբեմն , էր զի .
днесь . այսօր .	нынѣ . այժմ .
доднесь . մինչև ցայժմ .	Опнынѣ . յետ այսօրիկ .
доколѣ . մինչև ցերեք .	отселѣ . յայսմ հետէ .
дондеже . մինչև .	Поднесь . մինչև ցարդ .
донынѣ . մինչև ցայժմ .	пока . մինչդեռ .
доселѣ . մինչև ցարդ .	покамѣспѣ . ցորչափ .
дошолѣ . մինչև ուր .	покуда . մինչդեռ .
древле . 'ի հնումն .	понынѣ . մինչև ցայժմ .
Завсегда . հանապազ .	поскорѣ . վաղվաղակի .
завтра . 'ի վաղիւն .	послѣ . } յետոյ .
Издавна . 'ի վաղուց հետէ .	потомѣ . }
издревле . կանխաւ .	потуда . մինչև ցարդ .
иногда . երբեմն .	прежде . յառաջ .

дурно . կոշտաբար .	шуне . ճրի , զուր .
Полезно . օգտիւ .	Удобно . դիւրաւ .
поочередно , сряду . կար .	упорно , упрямо . յամա դաւ . ուն թեամբ .
попеременно . փոփոխակի .	упѣшно . յաջողութիւն .
Разумно . խոհեմութիւն .	Хорошо , приятно . բաւ
Скромно . համեստութիւն .	րիոր , հաճութիւն .
слегка . թեթեւ , ի հարեւանցի .	Цѣломудренно . ողջախոհ հոյս .
словомъ . ի կարճոյ .	Частію , отъ части .
стремглавъ . գլխիվայր ,	մասամբ իւրիք .
հասկանալի .	չապճեպ .
суетно . ի մոռտիս .	человѣчески . մարդկորէն .
Трудно . դժուարաւ .	шибко . ուժգին , արագ .
	Ясно . յայտնի , լի :

388 . Количество . Քանականի .

Довольно . ըստ բաւակաւ	помаленьку . առ փոքր նին . փոքր .
Елико . այնքան .	Сколько . որքան .
Колико . քանի .	столько . այնքան .
Мало . սակաւ .	Толико , այսքան .
Много . բազում .	Умѣренно . չափաւորաւ պէս .
Обильно . առատապէս .	
Нѣсколько . փոքր ինչ .	Часто . յաճախակի , լի :
Полно . լի .	

389 . Число . թիւանի .

Единожды .	} միանգամ .	Двойко . կրկին .
Однажды .		Сугубо . կրկնապատիկ .
Дважды . երկիցս .		Тморицею . բիւրապատիկ .
Многажды . բազմիցս .		Трояко . երեքկին .
Однократно . պարզաւ	Четырежды . չորիցս .	
պէս .	шестью . վեցիցս , լի :	
Двукратно . կրկնակի .		

390 . Порядок . Գրասխանք .

Вдругорядъ . երկրորդ . Опять . } դարձեալ .
 անգամ . Паки .
 вновь . նորոգ . послѣдн . հուսկ յետոյ .
 впервые . անաջին անգամ . потомъ . յետոյ .
 впоследствии . յետին ան . прежде . յառաջ .
 Գամ . Сначала . ի սկզբանէ .
 Еще . տակաւին . снова . նորոգապէս .
 сперва . զառաջինն , նա :

391 . Увѣреніе . Ստորագրանք .

Всконечно . անվրէպ . Подлинно . հաւատեալ .
 Да . այո . Право . արդարապէս .
 Ей . յիրաւի . Такъ . այդպէս .
 Истинно . ճշմարտիւ . Точно . իսկապէս , նա :
 Конечно . արդարեւ .

392 . Ошрицавіе . Բացասանք .

Не . ոչ . нѣтъ . ոչ , չիք .
 не такъ . ոչ այդպէս . Ошнюдь . բնաւ .
 Ни . եւ ոչ իսկ . ошнюдь не . ոչ երբեք .
 Никакъ . ոչ իւրեք . ошнюдь нѣтъ . բնաւ ոչ .
 нисколько . } ամենեւին ոչ . Уже не . ոչ եւս , նա :
 ничуть . }

393 . Вопросеніе . Հարցանք .

Гдѣ ? ուր . Неужели ? արդեօք , ինչ
 Для чего ? եր լիան . թէ .
 За чемъ ? ի՞նչ աղաղաւ . Почему ? ընդհն .
 Когда ? մի՞թէ . Развѣ ? մի՞թէ , նա :
 Какъ ? զի՞արդ .

397. СОВОКУПНОСТЬ. Համախմբական.

ВкупѢ. Համանդամայն. Обще, сообща. Հասարակապէս.
 вмѣстѣ. 'ի միասին.
 вообще. ընդ ամենայն. Совокупно. 'ի միասին,
 Заодно. } միանդամայն.
 Купно. }

398. Указаніе. Նշանական.

ВонѢ. ահա. Се. ահաւաղիկ.
 На. ահաւասիկ. ТакѢ. այսպէս, նա.

399. Изъясненіе. Ստեփան.

А именно. այսինքն. То есть. այսինքն է.
 Еже есть. այսինքն է. КакѢ то. որդոն.
 Именно. յանուանէ. На прямѢрѢ. զոր օրի-
 КакѢ то. որպէս. նակ, նա.
 Сирѣчь. այս է.

400. Разность. Օտարական.

Вопреки. հակառակ. особливо. մասնաւորապէս.
 врознь, порознь. ուրոյն. Подробно. մի ըստ միոջէ.
 Единственно. միակ. Разно. որիշ, զանազան.
 Инако. } այլազգ. Свойственно. յատկապէս.
 иначе. }
 наединѢ. առանձինն. Токмо, только. միայն,
 ОсобѢ. առանձնակի. միակ.
 особенно. մեկուսի. шотію. յատուկ միայն, նա.

401. Угрозы. Սպառնական.

ВонѢ. ()ն անդր. Долой. հեռի, նա.
 Прочь. 'ի բայց լեր.

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

402. ւ. Վոյական անուանք 'ի գործիական հոլովն վարին որպէս մակբայ՝ ունենլով տարբեր նշանակութիւնս, զոր. обшомъ, միանգամայն. ннчкомъ, յորսայս. пайкомъ, 'ի ծածուկ. лепшомъ, արշաւակի. пѣшкомъ, հետիոտս. нарокомъ, դիտմամբ. верхомъ, երիվարաւ. кругомъ, շուրջանակի. даромъ, ձրի. слышкомъ, գրեթէ, ևն :

403. ք. Վոյական և ածական անուանք 'ի հոլովս ինչ հանդերձ յարակից նախադրութեամբ կամ առանց նախադրութեան՝ վարին իբրև մակբայ. զոր. дома, 'ի տան. домой, 'ի տուն. вокругъ, շուրջ. назадъ, հուսկ յետոյ. поверхъ, 'ի վեր. сподвалъ, բովանդակապէս, ևն :

404. Գ. Սակբայք յանգեալք 'ի օ, ցուցնեն զորպիսութիւն և զքանակութիւն, և ածանցեալք յածականաց՝ լինին բաղդատական՝ եթէ յանգեսցին 'ի ե; յորս եթէ յարեսցին յաճախական մակբայքս очень, весьма, կամ пре, լինին գերադրական մակբայ. զոր. ясно, յայտնի. янъе, յայտնագոյնս. преясно, очень ясно կամ весьма ясно, ամենայայտնի. славно, փառաւորապէս. славиъе, ևս փառաւորապէս. преславно, очень կամ весьма славно, կարի փառաւորապէս (178) :

405. Դ. Սակբայք ածանցեալք յածականաց, որոց բաղդատական իցէ պարականոն, ունին զնոյն անկանոնութիւն. զոր. много, բազում. больше, առաւել. очень много, յոյժ բազում. мало, սակաւ. меньше, նուազ. снень мало, կարի սակաւ. хорошо, լաւ. лучше, լաւ ևս. очень хорошо, ամենալաւ, ևն :

406. Ե. Եւ բազում մակբայք, որք ըստ նմանութեան ածականաց լինին նուազական 'ի ձեռն մասնկանց (135). զոր. трудно, դժուարաւ. пруденько, սակաւ ինչ դժուարաւ. рано, կանուխ. раненько, վաղքաջ. давно, 'ի վաղուց, давнѣа, փոքր ինչ յառաջ, ևն :

ԳԼՈՒԽ ՆԻՆԳԵՐՈՐԴ

О Предлогъ.

{Հաղագս 'Նախադրութեան.

407. 'Նախադրութիւնն է մասն բանի անհոլովելի, որ եղեալ առաջի այլոց մասանց բանի կամ յարեալ 'ի բառս՝ ցուցանէ զորպիսութիւն նոցա. որ առ ՍՈՒՍ 'ի չորս կարգս վերածի:

'Առաջինն պարունակէ զամենայն նախադրութիւնս, որք ոչ բնաւ վարին տրոհմամբ, այլ միանան ընդ նախընթաց անուանց. որք են, *возъ*, *вы*, *низъ*, *разъ*; ԳԲ.

Воз-ношу. բարձրացու. *Воз-раженіе*. առարկութիւն ցանեմ.

Вы-бираю. ընտրեմ. *Вы боръ*. ընտրութիւն. *Низ-вергаю*. զահալիծիմ. *Низ-верженіе*. անկումն. *Раз-лучаю*. տարբերեմ. *Раз доръ*. երկպառակութիւն:

408. 'Երկրորդն պարունակէ զնախադրութիւնս տարբերս 'ի նախընթացից, որք միշտ ուրոյն ունին զինդիրս. որք են՝ *для*, *чѣмъ*. *ко* կամ *къ*, *а*. *кромѣ*, բաց 'ի, *ли*. տես զինի (411):

409. 'Երրորդն բաղադրի 'ի հետեւեալ նախադրութեանց. որք երբեմն ուրոյն զնին, և երբեմն միանան ընդ բառից. որք են, *безъ*, *аռանց*. *во*, *въ*, 'ի. *до*, *մինչև*. *за*, *սակս*. *изъ*, 'ի. *межъ*, *между*, 'ի *մէջ*. *на*, *надъ*, 'ի *վերայ*, *ли*:

410. 'Չորրորդն պարունակէ զնախադրութիւնս, որք երբ են անխնդիր՝ լինին մակբայ. և են՝ *близко*, *մերձ*. *внушрь*, 'ի *ներս*. *внѣ*, *արտաքոյ*. *возлѣ*, *առընթեր*. *мимо*, *հուպ*. *около*, *окреснѣ*, *շուրջ*:

подлѣ, առնթեր . послѣ, զկնի . прежде, յառաջ .
прошивѣ, հանդէպ :

Ուր նախադրութիւնքս միմօ, послѣ, прежде,
прошивѣ, կարեն 'ի կիր ածիլ եթէ ուրոյն, և եթէ
յարակցեալ ընդ ինդրոց . իսկ մնացեալք միշտ
ուրոյն վարին . օրինակ . прежде времени, յառաջ
քան զժամանակն . преждевременный, կանխահաս .
որ է ածական :

411. Ինդրական նախադրութիւնք .

Безѣ .	սէս .	առանց .
Близѣ .	սէս .	մերձ .
Близко .	սէս .	հուպ .
Внутрь .	}	'ի ներքս .
Внутри .		
Внѣ .	սէս .	արտաքոյ .
Во , вѣ .	հոյ . նիւր .	'ի , առ .
Возлѣ .	սէս .	'ի կողմն .
Для .	սէս .	վասն .
До .	սէս .	մինչև , 'ի , ց .
За .	հոյ . նիւր .	սակս .
Изѣ .	սէս .	'ի , Բացս .
Ко , кѣ .	որ .	'ի , առ .
Кромѣ .	սէս .	բաց 'ի .
Между .	}	'ի մէջ .
Межѣ .		
Мимо .	սէս .	առննթեր .
На .	հոյ . նիւր .	'ի վերայ , ընդ .
Надѣ .	հոյ . Գործ .	'ի վերայ , 'ի .
О , обѣ .	հոյ . նիւր .	վասն , զ .
Около .	սէս .	շուրջ , իբրև .
Окрестѣ .	սէս .	շուրջ , զ .
Опречѣ .	սէս .	բաց 'ի .
Отѣ .	սէս .	'ի , Բացս .
По .	որ . հոյ .	ըստ , մինչև , յետ .
Подлѣ .	սէս .	առ , առննթեր .
Подѣ .	հոյ . Գործ .	'ի ներքոյ .
Послѣ .	սէս .	յետոյ .

Предѣ.	հոյ. Գործ.	առաջի.
Прежде.	սեռ.	յառաջ.
При.	հախ.	մերձ, ընդ, առ.
Про.	սեռ.	վասն, գ.
Противъ,	} սեռ.	յանդիման, 'ի հան
Супротивъ.		
Ряди.	սեռ.	գիպոյ, հակառակ :
Развѣ.	սեռ.	վասն.
Сверхъ.	սեռ.	բաց 'ի.
Сквозъ.	սեռ.	բաց 'ի.
Со, съ.	սեռ.	ընդ, ընդ մէջ.
Спустя.	սեռ.	հոյ. Գործ. 'ի, ըստ, ընդ.
Среди,	} սեռ.	զկնի.
Посреди.		
У.	սեռ.	'ի մէջ. 'ի միջի.
У васъ.	սեռ.	առ.
Черезъ.	հոյ.	առ ձեզ.
		'ի ձեռն, ընդ, յետ :

ԸՆԺ զկարեւոր ծանօթութիւն հանդերձ բազմա-
պատիկ օրինակօք աւանդեսցուք յերկրորդ գիրս,
ԳԼ. Է. 570 :

ԳԼՈՒԽ ՎԵՑՆՐՈՐԴ

О Союзѣ .

Յադատ Շարհապի .

412. Շարհապի է մասն բանի անհոլովելի , որ շարհապէ . զայլ և այլ մասունս բանի , և զանդամս պարբերութեան . որ և վերածի յեօթն կարգս :

1 . Соединительные , Ռաշխական . и , же , և . а , да , ни , և , իսկ . что , թէ , զի , որ . чтобѣ , որպէս թէ . даже , նաև . какъ , որպէս . также , և այնպէս . купно , միանգամայն :

2 . Раздѣлительные , Տրհական . или , կամ . либо , կամ թէ . ли , թէ և , կամ :

3 . Условные , Թիական . буде , ежели , естли , коли , եթէ , թէ . ежели только , բայց միայն . когда , երբ . лишь , միայն :

4 . Противуположные , Երհական . но , բայց . хотя , թէպէտ և . однако , սակայն . однако же . բայց միայն . между тѣмъ . ի վերայ այսր ամենայնի . впрочемъ , բայց և այնպէս . шокмо , միայն :

5 . Винословные , Պարապական . бо , ибо , զի . дабы , որպէս զի . что , զի . понеже . քանզի . потому что , վասն այն զի . поелику , որովհետև . для того что , վասն այսորիկ զի :

6 . Уступительные , Թալարական . хотя , թէ և . правда , արդարև . пусть , пускай , թող . сколь , որչափ . ни , մի , և :

7 . Заключительные , Մականական . и такъ , և այնպէս , ուստի . потому , վասն որոյ . убо , ուրեմն . по сему , ըստ այսմ . для того , վասն այսորիկ . такъ что , այնպէս զի . того ради , այսր աղաղակ . слѣдовательно , ապա ուրեմն . то , ուրեմն , արդ . և . այլ զայսմանէ տես ի թիւն 616 :

ԳԼՈՒԽ ԵՒԹՆԵՐՈՐԴ

О Междоместіи .

Յաղագս Սեղանակների .

413. Սեղանակներն է ման բանի անհոլովելի . որ զկիրս սրտին յայտ առնէ . և վերածի 'ի տան կարգս :

1. Печаль, Ստորան . աхԵ, ай, охԵ, увы, бѣда, ахтш, горе, о! *նվ, վայ, աւայդ, բաբէ . ո՛հ, եղունկ :*

2. Радость, Սիրան . աхԵ, ага, га га, ура, какое удовольствие! *նվ, վա՛շ վա՛շ, քանի՛ բերկրութիւն :*

3. Боязнь, Օտրտան . ай, эй, ой, а! *այ, ո՛հ .* ась, что! *զի՛նչ :*

4. Презрѣніе, Նեղան . ое, оу, шѳу, а! *հի, ծն անդր .* ха, ха, ха! *հա հա հա :*

5. Удивленіе, Օտման . о, а, не, ужели, шото! *նվ, բաբէ, զիարդ :*

6. Чудесность, Նրան . աхԵ, Боже мой! *նվ, ա՛ճ իմ .* исполать! *կարի իսկ քաջ :*

7. Зовѣ, Յորդան . ну! *հապա .* ну пойдѣм же! *ծն առեալ երթիցն .*

8. Побужденіе. Սարդան . ну! *աղի .* гей, ну же! *ծն .* аа, ужо, вотѣ ужо! *արդ ահա .* добро! *բարւիք :*

9. Запрещеніе, Մգան . стъ, цыць, цс! *նաւեր, կայ .* прочь! *ծն անդր :*

10. Внезапность, Յանարժան . ба, ба, ба! *Տէս և 'ի Թիւն 629 :*

РОССІЙСКО-АРМЯНСКАЯ

ГРАММАТИКА

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍԵՐՆԵ-ՀԱՅԵՐՆԵ

КНИГА ВТОРАЯ

ԳԻՐՔ ԵՐԿՐՈՐԴ

О СЛОВСОЧИНЕНІИ .

ՅԱՂԱԳՍ ՀԱՄԱԶԱՅՆՈՒԹԵԱՆ ԲԱՌԻՑ .

414. Համաձայնութիւնն է համապատշաճ դասադրութիւն բառից կամ մասանց բանի՝ ըստ քերականական կանոնաց . որ 'ի Ռուսաց կոչի Сочиненіе , կամ Спнтаксисъ յունական ձայնիւ . որ է շարադրութիւն . իսկ 'ի մեզ կոչի Ռադդասութիւն , ըստ որում կանոն տայ համաձայնութեան :

Րոյս մասն հանդերձեալ է աւանդել զանվրէպ կանոնս համաձայնելոյ անուան ընդ անուան և ընդ այլոց մասանց բանի . կամ կանոնս ներդաշնակութեան մասանց բանի ընդ իրերաց՝ ըստ յատկութեան լեզուին Ռուսաց , հանդերձ կարեւոր ծանօթութեամբք :

ԳԼՈՒԽ ԸՌԸՋԻՎ

О сочиненіи именъ Существительныхъ .

ՅԱՂԱԳՍ ՀԱԾԱԶԱՅՆՈՒԹԵԱՆ ԴՈՅԱԿԱՆ
ԱՆՈՒԱՆ .

415 . Գոյականն անուանք այլ և այլ եղանակաւ կապակցին ընդ միմեանս . նախ՝ իբրեւ բացայայտիչ իրերաց . երկրորդ՝ իբրեւ սեպհականացուցիչ, երրորդ՝ իբրեւ ենթակայ գործողութեան կամ խընդիր . յետինն յաճախեալ է առ Ռուսս . զորոց ճառեսցուք կարգաւ :

Բացայայտեալ Բացայայտիչ .

416 . Գոյականն անունն երբ անորոշ նշանակութեամբ դնի ՚ի բանս , պահանջէ զայլ գոյական բացայայտիչ նշանակութեան իւրոյ . որ առ Ռուսս ենթագրի իբր խնդիր . յոյր սակս յաւելումք ըզհետեւեալ կանոնս :

Կանոն Թ .

417 . Երկու կամ բազում գոյականք՝ երբ ունին առ միմեանս նոյնական իմն վերաբերութիւն՝ մին զմիւսն բացայայտելով, համաձայնին միմեանց թուով և հոլովիւ . ուր առաջինն ասի բացայայտեալ, և երկրորդն բացայայտիչ . քր . пророкъ Исаія , մարգարէն Եսայի . городъ Аѳины , քաղաք Ղթէնք . Городъ Кіевъ лежишъ при рѣкѣ Днѣпрѣ . Վաղաքն Գիով անկանի առ երի գետոյն Տներէրայ :

Լիանն Է.

418. Յորժամ մի գոյականն վերաբերի առ բազում գոյականս, դնի յոքնակի 'ի հոլով գործիական. Գր. Иппократъ и Галенъ починаются опцами врачебной науки. Հիբոկրատ և Գալենոս համարին հարք բժշկականութեան: Ուր օմքами թէպէտ է գործիական խնդիր, բայց տակաւին համարի բացայայտեալ 'ի յատուկ անուանց Иппократъ, Галенъ.

Լիանն Դ.

419. Գոյական անունն յորժամ է ենթակայ այլում գոյականի, կամ յորժամ պատասխանէ հարցմանս кто? что? դնի յուղղական հոլով իբր բացայայտիչ հարցական անուանց. Գր. Кто основалъ Римъ: Ромулъ. Ո՞վ հիմնեաց զՀռովմ. Հռոմուլոս: Кто просвѣтилъ Россію? Петръ великій. Ո՞վ լուսաւորեաց զՌուսաստան. մեծն Պետրոս: Что для челоуѣка всего драгоцѣннѣе? Здоровье. Օ՞րնչ գոյ առ մարդիկ առաւել մեծագին. առողջութի:

Յարկացեալ յարկացուցիչ.

420. Յատկացուցիչ գոյականն սեպհականէ զյատկացուցեալ անունն, թէ վերաբերի առ այս անձն կամ իրն, որ առ Ռուսս համարի իբր խնդիր. վասն որոյ դնեմք զհետեւեալ կանոնս:

Լիանն Թ.

421. Յատկացուցիչն երբ ցուցանէ՝ թէ որոյ իցէ իրն, դնի 'ի սեռական հոլով. Գր. Домъ отца моего, տուն հօր իմոյ. аршинъ сукна, կանգուն չուխայի: Բայց երբ ցուցանէ զորպիսութիւն կամ զյատկութիւն ուրուք, յայնժամ դնի յատկացուցիչն հանդերձ ածականաւ կամ մակբայիւ. Գր. Онъ воинъ непоколебимой храбрости. Եւ զօրական

անպարտելի քաջութեան : Она чрезвычайно живая женщина . Եւ կին չափազանց աշխոյժ :

ԼԵՆԻՆ Բ .

422 . Վոյսական անուանք , որք ցուցանեն զտեսակ , զքանակութիւն կամ չափ , պահանջեն ըզյատկացուցիչ երբեմն 'ի սեռական հոլովն . ֆր . родъ пиницъ , տեսակ թռչնոց . шайка разбойниковъ , խումբ աւազակաց . полкъ конныхъ солдатъ , դունդ . հեծեւազօրաց . фунтъ сахару , լիպրէ շաքարի . бочка вина , տակառ գինւոյ :

423 . Լարբեմն 'ի գործիական հոլովն՝ հանդերձ նախդրիւս сѣ; ֆր . барка сѣ дровами , նաւակ փայտի (փայտիւք) . кадка сѣ водою , կոնք ջրոյ (ջրով) : Լա երբեմն դնի 'ի սեռական հոլովն՝ հանդերձ նախադրութեամբս для ; ֆր . сарай для сѣна , յարկ խոտոյ . ларь для овса , արկղ վարսակի (սակս վարսակի) :

424 . Նաճախ դնի 'ի հայցականն՝ հանդերձ նախադրութեամբս на ; ֆր . бочка на пиво , տակառ դարեջրոյ . мѣшокъ на муку , պարկ ալեր :

ԼԵՆԻՆ Գ .

425 . Վոյսական անուանք , որք ցուցանեն զնիւթս իրաց , դնին 'ի սեռական հոլով իբրեւ յատկացուցիչ՝ հանդերձ նախադրութեամբս изъ ; ֆր . Столпъ изъ мрамора . Սիւն 'ի մարմարիոնէ : Статуя изъ бѣлаго мрамора . Լըճան 'ի սպիտակ մարմարիոնէ : Вѣнецъ изъ золота . Վսակ յոսկւոյ :

ՊԻՏԵԼԻՔ

426 . Վերթօղք Սուսաց յաճախ 'ի տեղի յաւկացուցի վարեն զածականս . ֆր . Ошцовскій домъ . Հայրական տուն . որ է՝ տուն հօր .

Честный человекъ . Պատուաւոր այր .
 Важное дѣло . Սարեւոր գործ .
 Мраморная статуя . Սարմարիոնեայ արձան .
 Каменное сердце . Քարեղէն սիրտ .
 Парижской воздухъ . Փարիզեան օդ .
 Соломонова премудрость . Սողոմոնեան իմաստու
 թիւն .
 Московскіе жители . Սոսկովեան բնակիչք .
 Французская исторія . Քաղղիական պատմու
 թիւն .
 Цицероновы письма . Չիչերոնեան թուղթք .
 Горациевы оды . Հորասեան տաղերգու
 թիւնք .
 Двадцатипятирублевая ассигнація . Թղթադրամ
 25 ռուպլիոյ .
 Восемидесятилѣтній старикъ . Ութանասեայ ծեր .
 Младенецъ прехмѣсячной . Եւամսեայ մանուկ :

Խնդրաւոր եւ խնդիր .

427. Ղոյական անուանք՝ բայց 'ի լինելոյ բա
 ցայայտիչ եւ յատկացուցիչ, լինին եւ խնդիր խոն
 դրառու անուանց : Իբր զի են անուանք ածան
 ցեալք 'ի բայից , որք պահանջեն խնդիր ըստ բայից .
 որոց վասն գիցուք զհետեւեալ կանոնս :

Կանոն 3 .

428 . Ղոյական անուանք , որք ածանցին 'ի հայ
 ցականախնդիր բայից՝ պահանջեն 'ի լեզուին Ուո
 սաց զսեռական հոլով . որ 'ի մեզ համարի յատկա
 ցուցիչ . զք . Чтеніе полезныхъ книгъ . Սերծանու
 թիւն օգտակար գրեանց . чипать книги , վերծա
 նել զգիրս :

429 . Իսկ որք ածանցին յայլախնդիր բայից՝ պա
 հանջեն զայն հոլով , զոր պահանջէր բայն . զք . Уче
 ніе Россійскому языку . Ուսումն լեզուին Ուուսաց :
 владѣніе Азією . տէրութիւն Իսիոյ : Ուր բայս
 учить , ուսուցանել , առնու զխնդիր տրական . ե

բայս ւաճճիմ, տիրել, առնու գործիական. նմին
իրի և բայանուանք զայնպիսի հոլովս առին :

Ատեն Բ.

430. Վոյական անունս охотникъ, հետամուտ՝
առնու զինդիր 'ի սեռական հոլովն՝ հանդերձ նա-
խադրութեամբս до ; դր. Она охотница до чтенія .
Իս սիրող ընթերցանութեան :

Սոյնպէս անունս списокъ, պահանջէ սեռական ,
բայց հանդերձ նախադրութեամբս сѣ ; դր. списокъ
сѣ письма . օրինակ նամակի :

431. Իսկ հետեւեալ գոյականք առնուն տրական,
որք են, росписъ . записка, списокъ, ցուցակ . хо-
зяинъ, господинъ, владыка, տէր . лавка, խա-
նութ . цѣна, գին . счетъ, հաշիւ . դր. хозяинъ
дому, տէր տանն . росписъ книгамъ, ցուցակ գրեանց,
և այլն :

Ատեն Գ.

432. Վոյական անուանք, որք ցուցանեն զփա-
փաք, զհաճութի և զկարեկցութի այլովքն հան-
դերձ, առնուն զինդիր 'ի տրական հոլովն՝ հանդերձ
նախադրութիւն կ՛ ; որք են, аличность, անյադու-
թի . благоволеніе, հաճութիւն . горячность, ե-
ռանդն . жадность, կծծութի . жалость, կարեկ-
ցութի . ласка, քաղցրութի . любовь, սէր . нена-
висть, ատելութի . омерзѣніе, զգուռւմն . охота,
հակուռւմն . повадка, սովորութիւն . преданность,
հպատակութի . презрѣніе, արհամարհութի . при-
вычка, սովորութիւն . ревность, նախանձ . склон-
ность կամ . склонность, հակուռւմն . состраданіе,
կարեկցութի . способность, ընդունակութի . спрасъ,
կիրք . усердіе, Զերմեռանդութի . դր. склонность
кѣ ученію, հակուռւմն առ գիտութի . ненависть кѣ
пороку, ատելութի 'ի յանցանս :

Անհի Դ .

433. Գոյական անուանք , որք 'ի մէջ բերեն զյոյս
և զիրաւունս՝ առնուն զինդիր 'ի հայցական հոլովս՝
հանդերձ նախադրութիւնս ; ԴՐ . надежда на Бога ,
յոյս առ աստուծ . Имѣть право на какое имѣніе . Ու
նիլ իրաւունս 'ի վերայ ընչից ինչ : Իսկ награда ,
առնու 3a ; ԴՐ . Награда за труды . Հատուցումն
ընդ աշխատանաց :

434. Իայց գոյականքս власть , побѣда , պա-
հանջեն գործիական՝ հանդերձ նախադրութեամբս
надѣ ; ԴՐ . Власть родителѣй надѣ дѣшными . Տէ-
րութիւն ծնողաց 'ի վերայ զաւակաց : Побѣда надѣ
врагами . Հաղթութի 'ի վերայ թշնամեաց :

435. Իսլ գոյականքս искусство , հմտութիւն .
избытокѣ , հարստութի . изобиліе , աւատութի .
навыкѣ , սովորութի . умѣренность , ջափաւորու-
թի , պահանջեն զինդիր նախդրական . ԴՐ . Умѣрен-
ность вѣ пищѣ . Չափաւորութի 'ի կերակուրս :

Իսկ забота , повѣсть , попеченіе , предстатель-
ство , ходатайство , стараніе , պահանջեն զնախ-
դիրս օ կամ օбѣ ; ԴՐ . Попеченіе օ дѣшяхѣ . Հո-
գողութի 'ի վերայ զաւակաց :

Անհի Ե .

436. Գոյական անուանք , որք ցուցանեն զտա-
րածութի՝ պահանջեն զինդիր 'ի սեւ . 'ի գործ .
ևս և 'ի հայց . հոլովս , հանդերձ նախադրութիւնս
вѣ ; որք են , длина , երկայնութիւն . ширина , լայ-
նութի . площадь , թանձրութի . вышина , բարձ-
րութիւն , іа . ԴՐ . эта башня имѣетѣ тридцать
саженъ вышины , կամ вѣ вышину , և կամ выш-
ною . Իսս աշտարակ ունի 30 գրկաչափ բարձրու-
թիւն :

437. Սակայն երբ անունն բաղգատի ընդ աշ-
տարակ , մին դնի գործիական և միւսն հայցական՝ հան-
դերձ նախադրութիւնս вѣ կամ сѣ ; ԴՐ . Онѣ сѣ

меня ростомъ. 'Եւ հասակաւ որպէս զիս : я видѣлъ жемчужину величиною въ грецкой орѣхъ . Տեսի մարգարիտ մի մեծութիւն զերթ ընկոյզ :

Լատին Է.

438. Վոյական անուանք , որք յայտ առնեն զեղանակ իմն՝ կամ պատասխանեն հարցմանս զիարդ , որպիսի՞ եղանակաւ , քանիցս , դնին 'ի գործիական հոլով . Գր .

Я родомъ Россіянинъ . Եւ ծննդեամբ Ուսս : Возми сіе обѣми руками . Եւ լ զայս երկոքումբ ձեռ. օր :

я поѣду въ Берлинъ куріеромъ . Եւ թամ 'ի Պէտլին սուրհանդակաւ :

Онъ живетъ частнымъ человекомъ . 'Եւ կեայ որպէս այր սոսկական :

Вашъ братецъ годомъ старѣе меня . Եւ զայր քո ամաւ ծերագոյն է քան զիս :

Укороти сію епанчу двумя дюймами . Եւ արձեւ զայս վերարկու կրկին մատնաչափիւք :

Онъ лицомъ хорошъ . 'Եւ տեսլեամբ զեղեցիկ :

Онъ слабъ здоровьемъ . 'Եւ տկար առողջութիւն :

Լատին Է.

439. Վոյական անուանք , որք պատասխանեն հարցմանս՝ ո՞ւր , երբ չիք շարժումն՝ դնին 'ի հոլովն նախդրական՝ առեալ զնախդիրս յ՞ն , կամ на ; եւ և у 'ի սեռ . հոլով , երբ ասի զմարդոյ . Գր . Онъ живетъ въ городѣ . 'Եւ բնակի 'ի քաղաքին :

Книга лежитъ на столѣ . Վերքն եղեալ կայ 'ի վերայ սեղանոյ :

Онъ у господина Карамзина . 'Եւ առ պարոն Վալամիւնայ :

Եւ յոյ երբ գոյ շարժումն , դնին 'ի հայցականն՝ նո վին նախդրիւք . Գր .

Нева впадаетъ въ Финской заливъ . 'Լեզա (դետ)
անկանի 'ի ծոցն ֆինլանտիոյ :

Онъ поѣхалъ въ Вѣну . 'Լա չորաւ 'ի Սիենա :
Итти на островъ . Գնալ 'ի կղզին (591) :

440 . 'ԼՂԼ երբ խնդիրն է զմարդոյ և զտեղւոյ՝
դնին 'ի տրականն՝ ընդ նախդրիս կԷ; ԴՐ .

Итти кѢ пріятелю . Գնալ առ բարեկամ ոք :
Подойти кѢ городу , кѢ берегу . Սերձիլ 'ի քա-
ղաքն , յափն :

Յայսպիսի բանս երբ գոյականն ցուցանէ զտեղի
մեկնելոյ , դնի 'ի սեռականն՝ ունելով ընախդիրս
նշԷ , շԷ , օմԷ ; ԴՐ . Я иду ншѢ церкви . Գամ յե-
կեղեցւոյ . Կի 'ի ներքուստ անտի եկեղեցւոյն : ИзѢ
дому , 'ի տանէ . ншѢ тверди , 'ի բերդէ , և այլն :
'Լախդիրս շԷ առեալ զսեռական հոլով ցուցանէ
զարտաքին երես կամ զմակերկոյթ . ԴՐ .

Онъ шелъ шѢ улицы . 'Լա անց ընդ փողոցն . շԷ
моря , ընդ ծովն :

Откуда идетъ сей народъ? օմԷ Казани . Ուստի՝
զայ այս ժողովուրդ . 'ի Խաղանէ : օմԷ Рима до
Ліона . 'ի Հռովմայ մինչև ց| իօն :

Ուր նախդիրս օմԷ ցուցանէ զմիջոց երկուց տե-
ղեաց : 'Լստ այսմ լինի՝ երբ խնդիրն է զմարդոյ և
զժամանակէ . ԴՐ .

Я иду օմԷ моего брата . Գամ յեղբօրէ իմմէ :
Онъ сотворенія мѣра до потопа . 'Լ ստեղծմանէ
աշխարհի մինչև ցըհեղեղ :

Լյանն Է .

441 . Գոյական անուանք , որք յայտ առնեն զայն
պիսի տեղիս , ընդ որս հանգիպի անցանել , դնին 'ի
հոլովն գործիական . ԴՐ . Я плылъ Двиною . 'Լա-
ւեցի ընդ Տվինա :

Я вхалъ Москвою . Լնցի ընդ Սուկով . лугомъ ,
лѣсомъ , և այլն :

Երբեմն դնին 'ի տրականն՝ ընդ նախդրիս по; ԴՐ .
Вхашъ по Петербургской дорогѢ . Գնալ ընդ Ճա-
նապարհ Բեդրպուրկի . по Днѣпру , և այլն :

Լսել երբ ցուցանէ բայն սոսկ անցումն, դնին հայ-
ցական. այսպէս. Ишли чрезъ улицы. Վնալ ընդ
փողոցն :

Կանն Բ.

442. Վոյական անուանք՝ երբ ցուցանեն զժա-
մանակ՝ի պատասխանելն հարցմանս՝ երբ, գնին նախ՝
'ի նախդրական հոլով, ցուցանելով զամիսս. Գր. Это
случилось въ юнѣ. Լսս պատահեցաւ 'ի յունիսի :
{Հայսպիսի բանս երբ գտանի Թուական անունն՝ դնի
'ի սեռական հոլով. Գր.

Когда вы ѣдите въ Петербургѣ? я поѣду шеста-
го генваря или восьмого будущаго мѣсяца. Երբ
ունիք գնալ 'ի Ռեդրպուրկ. երթամ 'ի 6 յուն
վարի, կամ 'ի 8 հետեւեալ ամսոյն :

443. Երկրորդ՝ երբ ցուցանեն զշաբաթ, դնին
հանդերձ նախդրիւս на ; Գր.

На свѣтлой недѣлѣ. 'ի շաբաթի զատկին :

На страстной недѣлѣ. 'ի շաբաթի չարչարանաց :

На первой недѣлѣ великаго поста. {Առաջին եօթ
նեկի մեծի պահոց :

444. Երրորդ՝ երբ ցուցանեն զօր՝ դնին հայցա-
կան՝ հանդերձ նախդրիւս въ յեղականն. իսկ 'ի
յոքնականն դնին տրական՝ հանդերձ նախադրու-
թիւս по ; Գր. Это было въ пятницу, какъ вы у меня
были. Լսս եղև յուրբաթի՝ երբ առ իս էիք :

Почта приходилъ по средамъ а отходилъ по пят-
ницамъ. Թողեալներն գայ յամենայն չորեքշաբա-
թիս, և գնայ յամենայն ուրբաթս :

По понедѣльникамъ они не работаютъ. {Ամենայն
երկուշաբաթիս նորա ոչ աշխատին :

445. Չորրորդ՝ դնին գործիական՝ յորժամ գտա-
նին 'ի բանս այսպիսի բառք, день, ночь, годъ, և
այլ բառք, որք ցուցանեն զմասն ինչ տարւոյն. Գր.
Днемъ работать, ночью покоиться. Լսխատիլ
'ի ցերեկի, և հանգչիլ 'ի գիշերի :

Весною насѣять, осенью собрать. Սերմանել 'ի
գարնան, և ժողովել յաշնան :

446. Սակայն եթէ գոյականն ունիցի ածական,

կամ եթէ ցուցցէ մասնաւոր ժամանակ ինչ, դնի 'ի սեռ . աննախդիր, կամ 'ի հայց . ընդ նախդրիս Վ; Գր . Եчерашняго дня . յերեկեան օր . сего дня , այսօր . сего утра , յառաւոտու . Վ՝ праздничный день , յառուր տօնի . Վ՝ день рождества Христова . յառուր ծննդեան Վրի . во весь день . զօրն ողջոյն . во всю недѣлю . զշաբաթն ողջոյն . во время войны . 'ի ժամանակս պատերազմի . Վ՝ свадьбу , 'ի հարսանիս . я приѣду Վ՝ полдень , Վ՝ полночь . Եկից 'ի միջօրէի , 'ի մէջ գիշերի : Վ՝ нынѣшнее лѣто урожай былъ хлѣбу . (Եյս ամ առատու թիւն եղև ցորենոյ :

Երբեմն դնի այսպէս . Վ՝ прошломъ году . յանցեալ ամի . Վ՝ прошлой недѣлѣ . յանցեալ եօթնեկի . Վ՝ исходѣ года . յէլ տարւոյն :

447 . Հինգերորդ՝ երբ ժամանակն է անորոշ , դնին 'ի տրական հոլով ընդ նախդրիս կ՝ ; Գր . Онъ приѣдетъ кѣ субботѣ . Եւ եկեսցէ դէպ 'ի շաբաթն :

Կ՝ генварю . դէպ 'ի յունվար : Կամ այսպէս . Օ рождествѣ . Դէպ 'ի ծնունդ . Օбѣ масленицѣ . Դէպ 'ի բարեկենդան . Օ свѣшлой недѣлѣ . Դէպ 'ի շաբաթն զատկի :

Սակայն 'ի պատասխանել հարցմանս՝ որչափ ժամանակս . կամ յորչափ ժամանակաց հետէ , դնին 'ի հայցականն . Գր . Онъ всю недѣлю прогулялѣ . Եւ զբոսնոյր զողջոյն շաբաթն : я всю ночь не спалѣ . Օ ողջոյն գիշերն ոչ ննջեցի :

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

448 . ա . (Եյտ է 'ի վերոյգրեալ օրինակաց , թէ 'ի համաձայնութե մասանց բանին՝ գլխաւոր բան լինի զխնդրառութի . նմին իրի Վերթօղբ Սուսաց այսմ յաւէտ ուշ եդեալ՝ քաղցրացուցանեն զբանն 'ի ձեռն խնդրառութեց . խառնելով երբեմն զխնդիր անուանց ընդ խնդրոյ բայից կամ նախադրութեց . որպէս տեսաք 'ի վեր անդր :

449 . բ . Կանոնք խնդրառութեան առ Սուս

բազմաբ տարբերին յայլոց լեզուաց . զի յատկու-
թի այսր լեզուի պահանջէ պարզապէս զկապակցու-
թի ինչ ենթակային ընդ խնդրառու անուան . կամ
ընդ որպիսի և իցէ եղեալ անուան : 'Ամին իրի ա-
նուանք պատուոյ վարին առ նոսա իբր խնդիր . որ
պիսի են , господинъ և госпожа ; որք ոչ յաճախ
'ի կիր ածին ընդ ենթակային . այլ պարզապէս ասի .
Гдѣ вы? батюшка? Ո՞ւր է հայր քո : Ասի ևս՝
Господинъ полковникъ . Տէր գնդապետ :

450 . Հայսպիսի բանս լաւագոյն է վարել զփա-
ղաբշական անուանս՝ батюшка , матушка , дядюш-
ка , тетушка , братецъ , сестрица , супругъ , հայ-
րիկ , մայրիկ , ևն . քան թէ վարել отецъ , հայր .
мать , մայր . дядя , հօրեղբայր , մօրեղբայր . тетка ,
մօրաքոյր . братъ , եղբայր . сестра , քոյր . мужъ ,
այր : Այլ կամ դնել 'ի վերայ պատուանուն՝ госпо-
динъ отецъ , և այլն :

451 . Բայց երբ բանն ուղղի առ անձն որ , պիտի
ասել Государь мой ! Տէր իմ . Государыня моя !
Տիրուհի իմ : Այլ յարի ածականս милостивый ,
ողորմած , կամ милостивая , ողորմածուհի , յայն-
ժամ թողեալ լինին դերանուններս мой , моя ; քո .
я васъ благодарю государыня моя . շնորհ ունիմ
զքէն տիրուհի իմ : Милостивый государь , я же-
лалъ бы съ вами говорить . Ողորմած տէր , տեն-
չայի խօսակցիւ ընդ քեզ :

Այլ 'ի հասարակ խօսս այս բառ բազում անգամ
կրճատեալ վարի . այսպէս , сударь , сударыня ; և
յայնժամ վարի առանց ստացական դերանունս՝
мой ; և երբեմն դնի միայն съ , որ նշանակէ госу-
дарь ; քո . Дась , այո՝ տէր . идитесь , երթայք տէր :

ԳԼՈՒԽ ԵՐԿՐՈՐԴ

О сочиненіи именъ Прилагательныхъ .

ՅԱՂԱԳՍ ՀԱՄԱԶԱՅՈՒԹԵԱՆ ԱԾԱԿԱՆ
ԱՆՈՒԱՆ .

452 . Ըծական անուանք յաճախ են յոյժ 'ի լեզուին Ուռուաց , և սովորաբար եզերին ըստ յանգից անցեալ ընդունելութեց , և միօրինակ վարին՝ ունեւ լով զերիս սեռս . որով և համաձայնին ընդ գոյականաց ամենայն ճշդիւ . յոյր սակս դիցուք զհեռեւ եալ կանոնս :

Կանոն Ծ .

453 . Ըծականք համաձայնին ընդ գոյականաց սեռիւ , թուով և հոլովիւ . սովորաբար նախադաս դնին . զր . Добродѣтельный человекъ . Ըյր առաքինի : Полезная книга . () գտակար գիրք : Разумное существо . Բանական էակ :

454 . Ըստ այսմ վարին թուական անուանք և ածական դերանուանք , ևս և ընդունելութիւք . զր . первые начашки . առաջին սկզբունք . процѣпающее государство . ծաղկող թագաւորութիւն . քի ծաղկեալ (469) :

Կանոն Է .

455 . Ըծականն յորժամ է հանդերձ խնդրով , կամ եղեալ 'ի վերայ գոյականին որոշէ զանձն յայլոց , և կամ տայ զօրութի բացատրութեան , յայնժամ յետադաս լինի գոյականին . զր . Онъ человекъ достойный почтенія . Ըա այր արժանի պատուոյ : Петръ первый . Պետրոս առաջին . Петръ Великій , Պետրոս մեծն : Богъ всемогущій только

можешъ вамъ дать помощь . Ը՞ն ամենակարող
միայն կարէ ձեզ տալ օգնութիւն :

Երան 7 .

456 . Եթէ բազում ածականք ունիցին վերաբե-
րութի առ մի գոյական , սովորաբար յետագաս լի-
նին գոյականին . Գր . Онъ человекъ честный , дѣя-
тельный и благоразумный . Եւ այր պատուաւոր ,
գործունեայ և հանճարեղ :

Եսկ եթէ մի ածականն վերաբերեցի առ բազում
գոյականս , դնի յորնակի , և բազում անգամ հա-
մաձայնի մերձակայ գոյականին . Գր . Для соблюденія
здравія , движеніе и воздержаніе необходимо нужны .
Եւ ան պահանութե առողջութե՝ շարժումն և բա-
րեխառնութի են բացարձակէս հարկաւորք :

Братъ и сестра моя . Եղբայր և քոյր իմ .
Божіе долготерпѣніе и благость ведутъ грѣшника
къ покаянію . Երկայնատուի և բարութի անձային
ածեն զմեղաւորն յապաշխարութի :

Երան 8 .

457 . Ետուկ անունն յորժամ է ընդ հասարակ
անունն՝ ունելով առ այն վերաբերութի ինչ , ա-
ծականն համաձայնի միայն հասարակ անունն . Գր .
Рѣка дѣлаетъ по причинѣ множества пороговъ не-
способна къ судоходству . Եւեան Տներէր չէ նա-
ւարկելի՝ի պատճառս բազում սահանացն :

Երան 9 .

458 . Բաղդատական ածականք՝ յորժամ են
ընդ գոյականաց , գոյականք դնին ի սեռական հո-
լովն . Գր . Правда свѣтлаѣ солнца . Ղմարտունին
լուսաւորագոյն է քան զարեգակն : Свиней и оло-
во мягче прочихъ металловъ . Եւսար և անագ
կակղագոյն են քան զայլ մետաղս :

Սակայն եթէ յարեցին շղկապքս՝ нежелю , քան

Թէ՛ . какъ , որպէս , գոյականք դնին յուղղական հոլովն . ԳՐ . Много любезнѣ мира сладость , нежели военная слава . Սիրելագոյն է խաղաղութեան քաղցրութի , քան թէ զինուորական փառք : Нѣтъ ничего искреннѣ , какъ совѣсть . Չիք ինչ մտերմագոյն որպէս խիղճ մտաց :

Կանոն Զ .

459 . Գերադրական ածականք պահանջեն զսեռական հոլովն ընդ նախդրիս նշն ; կամ զգործիականն՝ ընդ նախադրութեաւ между ; ԳՐ .

Воля изъ рѣкъ Россійскихъ превеликая . Սօղկա է ամենամեծ ՚ի գետս Ռուսաստանու : Онъ пребогатый между всеми купцами . Եւ ամենափառթամ ՚ի մէջ ամենայն վաճառականաց :

Блаженнѣйшій изъ смертныхъ . Երիցս երջանիկ ՚ի մէջ մահկանացուաց :

Երրորդական ածականաց .

460 . Իճական անուանք լեզուին Ռուսաց՝ ածանցին ՚ի բայից . նորին աղագաւ առնուն զինդիր ըստ պահանջելոյ բայից . որոց վասն դիցուք ըզհետեւեալ կանոնս :

Կանոն Է .

461 . Իճականք , որք ցուցանեն զամբաստանութի կամ ծանրաբեռնութի ինչ՝ առնուն զինդիր ՚ի նախդրական կամ ՚ի գործիական հոլովն . ԳՐ . Обвиняшь , ամբաստանել . обвиненъ ամբաստանեալ вѣ воровствѣ ՚ի գողութե :

Отягощать , ծանրաբեռնել . отягощенъ ծանրաբեռնեալ дѣлами գործովք :

462 . Իճականքս՝ достоинъ , արժանի . полонъ , լի . чуждъ , օտար , պահանջեն զինդիր ՚ի սեռ . հոլով . ԳՐ . Доспоинъ награды , похвалы . Իճարձուց , գովութե : Իստ որոյ և ածականքս՝ жа-

денб, ագաճ. ласкомб, հետամուտ. жалостливб, ողորմած. ласковб, քաղցր, պահանջեն զսեռական ընդ նախդրիս до; դր. Жаденб до денегб. Իճահ արծաթոյ:

463. Երբեմն ՚ի տեղի սորա վարի տրական՝ ընդ նախդրիս կб; դր. жалостливб кб бѣднымб. Ողորմած առ աղքատս: Ласковб кб дѣшамб. Սերելի զաւակաց: Իսկ ածականքս՝ безопасенб, ապահով. воздерженб, ժուժկալ. далекб, հեռացեալ, պահանջեն նոյնպէս զսեռական՝ հանդերձ նախդրիս отб; դր. Безопасенб отб навѣстовб. Իպահով ՚ի նենդութեանց:

Կտես Բ.

464. Իծականք, որք ցուցանեն հաւատարմութիւն հաճութիւն ալովքն հանդերձ, առնուն զիսն դիր տրական. որպիսի են, вѣренб, հաւատարիմ. знакомб, ծանօթ. любезенб, սիրելի. мѣлб, հաճելի. общій, հասարակ. подобенб, նման. подсуденб, ենթարկեալ ընդ. покоренб, հնազանդ. полезенб, օգտակար. послушенб, հլու. пригоденб, պիտուական. приличенб, пристоенб, պատեհաւոր. причастенб, հաղորդական. равенб, հաւասար. совонственб, սեպհական. соразмѣренб, համեմատ. угоденб, հաճելի. դր. Угоденб Богу. Հաճելի արք. Вѣренб Государю. Հաւատարիմ Իբրային:

Իոյնպէս առնուն տրական հետեւեալ ածականք՝ ընդ նախդրիս՝ кб; որք են, Алченб, ագաճ. близокб, մտերիմ. годенб, յարմար. горячб, ջերմ. гошовб, պատրաստ. искрененб, մտերիմ. преклоненб, հակեալ. прилѣженб, փութաջան. пристрастенб, կաթողին. рачителенб, մտադիր. оклоненб, համոզեալ. сострадателенб, կարեկից. способенб, յատուկ. страстенб, ախտակրեալ. усерденб, ջերմեռանդն. щедрб, առատասիրտ. դր. Сострадателенб кб несчастнымб. Կարեկից դժբաղդից:

Լիակն Դ .

465 . Ըծականք , որք ցուցանեն զջան և զյօժա-
րուծի՝ առնուն զհայցական՝ ընդ նախդրիս на ; որք
են , бережливъ , փութաջան . бросокъ , յօժար .
дерзокъ , Ժպիրհ . падокъ , ագահ . похожъ , նման .
схожъ , հանգէտ . ԿՐ . Бережливъ на платье . փութ-
աջան ՚ի հանդերձա :

Լիակն Ե .

466 . Ըծականք , որք ցուցանեն զորակութի իմն
կամ զորպիսութի , առնուն զինդիր ՚ի գործիական
հոլով . որք են , блѣденъ , ալազոյն . богатъ , փար-
թամ . боленъ , հիւանդ . бѣденъ , աղքատ . великъ ,
մեծ . высокъ , բարձր . дивенъ , հիանալի . дикъ ,
վայրենի . доволенъ , գոհ . деревенъ , վաղէմի . дюжъ ,
կորովի . заводенъ , հանգիստ . знаменитъ , նշանա-
ւոր . знашенъ , երեւելի . красенъ , գեղեցիկ . кро-
токъ , հանդարտ . крушъ , կրճիկ , խիստ . малъ ,
փոքրիկ . младъ , առոյգ . низокъ , խոնարհ . нищъ ,
աղքատ . проворенъ , արագ . скуденъ , տնանկ .
слабъ , տկար . славенъ , չքնաղ . старъ , հին .
чистъ , մաքուր . щастливъ , բաղդաւոր . ԿՐ . блѣ-
денъ лицемъ , ալազունեալ դիմօք . бѣденъ умомъ ,
աղքատ մտօք :

Յօլովք ՚ի սոցանէ պահանջեն և զայլ հոլով . որ
պէս , կրճիկ պահանջէ երբեմն տրական՝ ընդ նախ-
դրիս къ ; և երբեմն հայցական՝ ընդ նախդրիս на ;
ԿՐ . Крѣпокъ къ снесенію трудовъ . Լորովի ՚ի
դժուարինս . крѣпокъ на ухо , խիստ յականջա :

Լիակն Զ .

467 . Ըծականս чистъ պահանջէ երբեմն հա-
ցական՝ ընդ նախդրիս на ; ԿՐ . чистъ на руку ,
մաքուր ձեռամբ : Խակ щастливъ , նշուեն , об-
ленъ , առնուն երբեմն զնախդրական . ԿՐ . Уга-

сшавъ вѣ игрѣ . Բաղդաւոր'ի խաղի : Обилеи вѣ
 вымыслахъ . Բռատ 'ի խորհուրդս : Բստ այսմ և
 սորին պահանջեն գործիական' ընդ նախդրիս շի ;
 որք են , согласенъ , հաւան . сходенъ և сходственъ ,
 համեմատ . գր . Приходъ сходенъ շի расходомъ .
 Լեւանուտն համեմատ ծախուց : Հետեւեալ ածա-
 կանք պահանջեն զնախդրական . որք են , искусенъ ,
 փորձ և՛ կիրթ . исправенъ , ճիշդ . косенъ , յամբ .
 новъ , նոր . постояненъ , անդրդուելի . свленъ ,
 զորեղ . швердъ , հաստատ . умѣренъ , չափաւոր .
 գր . Онъ искусенъ вѣ математикѣ . Եւ կիրթ
 յուսումնականութե : Силеи вѣ наукахъ . Օրեղ
 յուսումնա : Умѣренъ вѣ расходахъ . Չափաւոր 'ի
 ծախս :

Գ Լ Ո Ւ Խ Ե Ր Ր Ո Ր Դ

О Сочиненіи имени Числительныхъ ш
 существительныхъ .

ՅԱՂԱԳՍ ՀԱՄԱԶԱԾԵՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒԱԿԱՆ
 ԱՆՈՒԱՆՑ ԸՆԴ ԳՈՅԱԿԱՆԱՑ .

468 . Թուական անուանք ըստ որում ածա-
 կան' համաձայնին ընդ գոյականաց . նա և առնուն
 խնդիր այլ և այլ եղանակաւ . որոց վասն աւանդին
 հետեւեալ կանոնք :

Երան Թ .

469 . Թուական անուանք ըստ կանոնի ածակա-
 նաց սովորաբար համաձայնին ընդ գոյականաց
 Թուով , տեւիւ և հորովիւ . գր . Это стоишъ одно-
 го мѣлѣона . Սա արժէ միոյ միլիոնի : Сеи дворецъ
 стоишъ мѣлѣона рублей . Եւս պալատ արժէ
 միլիոն մի ռուպլի : Ուր Թուական անունն одинъ ,

մի, յառաջին օրինակի համաձայնեցաւ ներգործութիւն. և յերկրորդումն՝ զօրութիւն եղաւ ըստ ոչոյ Ռուսաց. իսկ գոյականն՝ рублей, եղաւ յոքնակի սեռ. իբր խնդիր:

470. Ըստ յորժամ վարի ընդ այլ թուական աւուանց, պահանջէ գոյական եզակի. ֆր. Сорок одна лошадь. Վառասուռն և մի երիվար. և ոչ лошади, երիվարք. Работа тридцати одного рабочего. Վործ երեսուն և միոյ գործաւորի. և ոչ рабочих, գործաւորաց:

Երեսն Բ.

471. Թուական անուանքս՝ два, оба, երկու. քի, երեք. четыре, չորք, երբ եւս ուղղական, հայցական և կոչական, պահանջեն գոյական ի սեռ. հոլով. և այն եզակի. ֆր. два стола, երկու սեղան (ոյ). обѣ книги, երկու գրեանք. три рубля, երեք ռուպլի (ոյ.) четыре человека, չորք արք, կամ չորք ի մարդկանէ:

472. Իսկ եթէ գոյականն ունիցի ածական՝ դնի այն յոքնակի ուղղական, կամ սեռական. ֆր. я увидалъ два военные крѣпостные военныя корабля. Ես տեսի զերկու պատերազմական նաւս: Ըստ եթէ գոյականն նշանակիցէ շնչաւոր ինչ, յայնժամ դնի կամ ուղղական և կամ կոչական. իսկ ի հայցականն համաձայնին գոյական և ածական ընդ թուական աւուան. ֆր. Два рускіе крѣпостные рускіе драгуны. Երկու ռուսական տրակոնք: Онъ взялъ двухъ рускіе драгуновъ. Եւ կալաւ զերկու ռուսական տրակոնս. և ոչ рускіе драгуна.

473. Ըսի սովորաբար՝ два рубля, երկու ռուպլիք. два дня, երկու աւուրք. три дня, երեք աւուրք. փոխանակ ասելոյ՝ два рубля, три дня. Սակայն երբ два, оба, քի, և четыре եւս սեռ. տր. գործ. և նախդրական, համաձայնին ընդ գոյականաց. ֆր. Двухъ рускіе кораблей. Երկոցունց նաւուց ռուսականաց: Двумъ рускімъ кораблямъ, որ է տրական, եւ:

Կանոն 4.

474. ԸՆԴամենայն բացարձակ Թուականք , որ պէս пять , Տինգ . шесть , վեց , ևն , երբ գտանին 'ի հոլովն ուղ . հայց . և կոչ . պահանջեն գոյական յոր . սեռական . ֆր . пять часовъ , Տինգ . Ժամբ . десять лѣтъ , տասն ամբ , ևն : Իսկ յայլ հոլով գոյականն դնի նոյնահոլով : Սիայն Թուականքս' сорокъ , քառասուն . сто , հարիւր . тысяча , հազար . миллионъ , միլիոն . billionъ , երկմիլիոն , պահանջեն միշտ գլխադաս գոյականն 'ի սեռ . հոլով : Ըստ այսմ' վարին և двое , прое , четверо , пятеро , ևն . ֆր . прое человекъ , երեք մարդիկ . четверо работниковъ , չորք գործաւորք : Սակայն երբ յարին 'ի յորձակի գոյական' փոխին յիգական' համաձայն յամենայն հոլով . ֆր . двое часы , երկու Ժամացոյցք :

Կանոն 5.

475. Թուական անուանքս двое , прое , четверо , пятеро , ևն , 'ի կիր ածին նախ ընդ յորձակի գոյականաց . և երկրորդ 'ի հաւաքական բանս . ֆր . насъ было десятеро , а ихъ четверо только . Սէք էաք տանն , և նաքա էին չորք միայն : Здѣсь мѣсто для шестерыхъ , а тамъ можетъ сидѣть еще двое . Իսկ աստ տեղի սակս վեցից . և անդ մարթ է նստիլ ևս երկուց : Ежели не хочешь съ нами играть , ну мы будемъ играть прое . Իթէ ոչ կամիցիս խաղալ ընդ մեզ , ուրեմն մեք երեքին խաղասցուք : Սւր յաճախ փոխին е 'ի я կամ 'ի мы ; ֆր . двое часы , прои сани . Բայց յերկրորդում գիպուա ծի մարթ է վարել ևս два , три , четыре , ևն :

Կանոն 6.

476. Գոյականն անուանք , որք յետադաս լինին մասնական Թուականաց բաղկացելոց մասնամբս пол ,

որպէս полтора , մի և կէս . полтретья , երկու և կէս , զնին նոյնահոլով , երբ են տրական , գործիական և նախդրական . իսկ յայլ հոլովս զնին գոյականք յեզակի սեռական . զր .

Ուշ . Полтора фунта .	Սի և կէս ֆունդ .
Սեռ . Полтора фунта .	Սիոյ և կիսոյ ֆունդի .
Տր . Полтора фунту .	Սիում և կիսոյ ֆունդի .
Հայց . Полтора фунта .	Օ մի և կէս ֆունդ .
Գոր . Полторымъ фунтомъ .	Սիով և կիսով ֆունդի .
Լախ . о Полторахъ фунтѣ .	Օ միոյ և կիսոյ ֆունդէ :

Խնդրանոս և խնդիր .

477. Ըստ յատկութե լեզուին Ռուսաց Թուական անուանք է զի պահանջեն զխնդիր , և է զի լինին խնդիր յայլ և յայլ հոլովս . սակս որոց գիցուեք զհետեւեալ կանոնս :

Լինն ֆ .

478 . Թուական անուանք անունն զխնդիր 'ի սեռական հոլովս՝ ընդ նախդրիս ևն , երբ գոյականք են յետադաս . որ 'ի մեզ ասի բայառական խնդիր . զր .

Одинъ изъ работниковъ . Սին 'ի գործաւորաց :
Первый изъ философовъ . Ըաջին 'ի փիլիսոփայից :
Բայց երբ ցուցանեն զքանակութի ինչ , լինին յետադաս . զր . я тамъ нашелъ человекъ десяти .
Գտի անդ տասն այր :

Купи бумаги рубля на два . Գնեալ Թուղթ երկու ռուպլիոյ :

479 . Իսկ առ 'ի բացատրել զորքանութի աւուրցամանոյ , վարին դասական անուանք 'ի սեռ . հոլով . զր . Москва, генваря десятого . Սուկով , 'ի տասն յունվարի : Онъ придетъ восьмого будущаго мѣсяца . Լա Ժամանեցէ յուրերորդումն ապագայ ամանոյ :

Ստեղյն 'ի պատասխանել հարցմանս' , которое ?
դասական անունն դնի չէգրքապես 'ի հոլովու ուղ .
Которое у насъ сего дня число ? первоенадесять .
Որչափ է Թիւ ամսոյ այսօր 'ի մեզ . մետասաներորդ :

История Е.

480. Թուական տարւոյ գնի՝ի նախդրական հոլով
ընդ նախդրիս ԵՅ ; ուր միայն յետադաս դասականն
հոլովի . իսկ բացարձակը մնան անհոլով . Կր . 3то
случилось ԵՅ тысяча семь сотъ пятидесятомъ
году . Լ.յո պատահեցաւ ՚ի հազար եօթն հարիւր
չիսներորդում ամի :

Սակայն եթէ թուական տարւոյն իցէ յետադաս
քան զանունն ամնոյ, յայնժամ դասական անունն
դնի 'ի սեռական աննախդիր . զթ . Онъ женился въ
июнѣ тысяча семь сотѣ восемьдесятъ втораго го-
да, а умеръ перваго сентября тысяча семь сотѣ
девяносто третьяго года . 'Աս ամուսնացաւ 'ի
յունիսի 'ի հազար եօթն հարիւր ութաներորդ երկ-
րորդ ամի, և մեռաւ յառաջին օր սեպտեմբերի հա-
զար եօթն հարիւր իննաներորդ երրորդ ամի :

481. Ի՛նչ յորժամ ՚ի մէջ բերի՝ հասակ մարդոյ, և մասնաւոր թուական ինչ, ՚ի տեղի դասականին վարի բացարձակ թիւ ՚ի նախդրական հոլովն՝ ընդ նախդրիս на ; կամ ՚ի սեռ . աննախդիր . դր . Онъ женился на тридцатомъ, а умеръ на семьдесятомъ году своего возраста . կամ այսպէս , Онъ женился тридцати , а умеръ семидесяти лѣтъ . Ի՛նչ ամուսնացաւ յերեսուն ամի, և մեռաւ յեօթանասուն ամի հասակին :

Կետեր 7.

482. խառական անուանք 'ի հետեւեալ և 'ի նման
 պարբերութիւն դնին 'ի սեռական հոլով աննախդիր,
 երբեմն 'ի նախդրական օ, կամ 'ի հայցական՝ ընդ-
 նախդրիս ՎՅ; զք. Старикъ восьмидесяти лѣтъ,
 կամ՝ ՎՅ восемьдесятъ лѣтъ, և կամ՝ օ восьми-

десяти лѣтахъ . Ներ ութուոն ամաց . քի ութ-
անամայ : Младенецъ трехъ мѣсяцовъ . կամ օ
трехъ мѣсяцахъ . Սանուկ երից ամոց : Младе-
нецъ одного года . Սանուկ միոյ ամի . քի միամայ :
Սարթ է ևս ասեւ այսպէս . Восемидесятилѣтний
старикъ ; трехмѣсячной младенецъ ; որ է բար-
դեաւ բաւքս և՛ն օ մէսյն . Իսկ առ 'ի հարցա-
նել զհասակ ուրուք՝ сколько лѣтъ , որչափ ամաց ,
թուական անունն դնի յուղղական հոլով , և դերա-
նունն 'ի արական . քր . Сколько ему лѣтъ ? Ему во-
семьдесятъ лѣтъ . Որչափ ամբ նորա . ութուոն
ամբ նորա :

483 . Ուր գիտելի է՝ զի թէպէտ 'ի նախործաց
օրինակս годъ և և՛ն անխտիր նշանակեն դամ ,
սակաք որոշելի է այսպէս . բառս годъ վարի ընդ
դասական և ընդ բացարձակ թուականացս одинъ ,
два , три և четыре . Իսկ և՛ն վարի ընդ մակբայիս
сколько , և ընդ բացարձակ անունն՝ սկսեալ 'ի
հնգից մինչև ցվերջն : Սարթ է ևս 'ի սեռ . հոլով
վարել զթուական անուննս երկու , երեք , և չորք :

Եւսկի Դ .

484 . Դասական և բացարձակ թուականք՝ երբ
ցուցանեն զժամ՝ դնին 'ի նախդրական հոլով . և
յաճախ 'ի հայց . ընդ նախդրիս Ե՛Ն ; քր . Я кѣ
вамъ приду Ե՛Ն одинъ часъ , կամ Ե՛Ն часъ , Ե՛Ն
два часа , Ե՛Ն пять часовъ , կամ Ե՛Ն пятомъ
часу . Եւրից առ ձեզ յառաջին ժամու , կամ յերկ-
րորդ ժամու , 'ի հինգերորդ ժամու : Սակաք 'ի պա-
տասխանել հարցմանս՝ которой часъ ? կամ сколько
часовъ ? քանի՞ ժամբ են , թուական անունն դնի
յուղղական հոլով . քր . часъ , կամ одинъ часъ ,
первой часъ , առաջին ժամ . четверть второго ,
կամ часъ сѣ четвертью , մի ժամ և քառորդ . по-
лови́на второго , կամ сѣ половиною часъ , մի ժամ
և կէս . три четверти второго , կամ два часа безъ
четверти , մի ժամ և երրորդ քառորդ . два часа ,
часъ второй , կամ второй часъ , երկրորդ ժամ , եւ :

Իսի ևս, скоро три часа ударитъ. արդ իսկ հարկանէ ժամն երրորդ. бьетъ четыре часа. հարկանէ ժամն չորրորդ. было пять часовъ. եհար հինգերորդ ժամն :

Լիանն Է .

485. Թուական անուանք՝ երբ պատասխանեն հարցմանս՝ որչափ ժամանակ է, դնին 'ի հայց. հռլով հանդերձ նախադրութիւնն յի վրէժն ; ար. Онъ вѣ три дни это сдѣлаетъ. 'Լա արասցէ զայն յերիս աւուրս : Онъ вѣрѣзъ три недѣли сюда будетъ. 'Լա լիցի աստ 'ի միջոցի երից շաբաթուց : Խորժամ Թուական անունն դնի զօրութիւնն, գոյականն դնի 'ի հայցական՝ հանդերձ. նախադրութիւնն. ար. Придите вѣрѣзъ часъ. 'Լի 'ի միում ժամու :

486. 'Լալ 'ի պատասխանել հարցմանս՝ ցորչափ ժամանակս, Թուական անունն դնի 'ի հայցական՝ ընդ նախդրիս на ; ար. Онъ поѣхалъ на пять лѣтъ вѣ чужіе края. 'Լա չոքաւ յօտար աշխարհ ամս հինգ : я занялъ денегъ на два мѣсяца. 'Լա առի փոխ դրամն սակս երկուց ամսոց :

Լիանն Է .

487. Թուական անուանք՝ երբ ցուցանեն զտարակայութի միոյ առարկայի յայլմէ, դնին 'ի հայցական աննախդիր, կամ նախդրիւս на ; և երբեմն за ; նա և յի նախդրական . ար. Сія слобода опшюитъ отъ города одну версту. 'Լա գիւղ միով վերստիւ հեռի է 'ի քաղաքէն . կամ на одну версту . я живу отъ него пять верстъ, կամ вѣ пяти верстахъ. 'Լա ընակիւմ հեռի 'ի նմանէ հինգ վերստիւ : я былъ отъ того мѣста за двѣ версты. 'Լա էի տարակաց 'ի նմին տեղւորէ երկու վերստիւ : Онъ живетъ за сѣю верстъ отъ своей деревни. 'Լա ընակի հեռի 'ի գեղջէ իւրմէ վերստիւ հարիւր : Онъ удался за пять сотъ верстъ отъ Санктпетербурга. 'Լա հեռացաւ հինգ հարիւր վերստիւ 'ի բեդրպուրկէ :

Москва отстоитъ отъ Санкт-Петербурга въ семи стахъ двадцати осьми верстахъ. *Կամ* на семь сотъ двадцать восемь верстъ. *Սոսկով հետի է 'ի Բեդրպուրկէ եօթն հարիւր քսան և ութ վերստիւ :*

Կանն Է .

488. Յորժամ հարկ լինի ցուցանել զմասունս գործոյ ինչ, յայնժամ 'ի վար արկանին դասական թուականք . *գր .* Смотри первой части, на страницъ шестой, параграфъ десятой. *Հայեաց յառաջին մասն, յերես վեց, 'ի յօդուած տասներորդ :*

489. Բառս բա՛ն, անգամ, յաճախ յարի 'ի թուական անուանս . *գր .* Я его видалъ два раза, три раза, десять разъ. *Տեսի զնա երկու անգամ, երեք անգամ, տասն անգամ . Կամ այսպէս՝* *одни* բա՛ն только. *մի անգամ և եթ :*

490. Սակայն 'ի բազմապատկութեան և 'ի բաժանման թուոց՝ մասնիկս յձն յարի 'ի թուականս одна, два, три, четыре . *Իսկ այլ թուականք դնին 'ի գործիական հոլով .* *գր .* Однажды *одни*, *одни* . *Ս'ի անգամ մին, մի :*

Дважды два, четыре . *Կրկին անգամ երկու, չորք :* Четырежды четыре, шестнадцать . *Բառիցս չորս, վեշտասան :*

Пятью пять, двадцать пять . *Հնգիցս հինգ, քսան և հինգ :*

Семь содержится въ двадцати восьми четырежды, а пять въ сорокъ пяти, девятью . *Ի՞քսան և ութ գոյ չորիցս եօթն, և 'ի քառասուն հնգի պարունակի ինն անգամ հինգ :*

ԳԼՈՒԽ ԶՈՐՐՈՐԴ

О сочиненіи Мѣспомменіи .

ՅԱՂԱԳՍ ՀԱՄԱԶԱՅՆՈՒԹԵԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒԱՆՑ .

491 . Դերանուանք կրկնակի համաձայնին ընդանուանց և ընդ բայից . նախ՝ իբր յատկացուցիչ կամ տէր . և երկրորդ՝ իբր խնդիր կամ ածական : Սակայն լեզու Ռուսաց չունի զայսպիսի որոշմունս . նոին իրի Վերթողք նոցա անզանազան ճառեն զհամաձայնութի դերանուանց : ՄԵԼ մեք ըստ տանելոյ տեղւոյն տացուք ծանօթութիս , և զկանոնս կարեւորս : Տէս և 'ի կարգս խնդրոց անուանց (427) :

Երեսն Թ .

492 . Ինձնական կամ էական դերանուանք 'ի շարակցիլ ընդ բայից իբր անուն բայի , սովորաբար զօրութի վարին 'ի ներկայն , յապառնին և 'ի հրամայականն : Իբրև զի որոշումն անձանց յայտնի 'ի դիմաց բայից : ՄԵԼ քանզի դէմք բայից յանցեալ ժամանակս են անորոշ (284) , հարկ է դնել ներդուր ծութի . օրինակ . Не спрашись безсильнаго гяб-ва . Ս'ի երկնչիր յանգոր ցասմանէ :

Вѣ печали своей бѣдною себя называетъ , что безсмертна . 'Ի տրտմութի իւրում թշուառ անուանէ զինքն վասն լինելոյ անմահ :

Повѣхалъ я въ Итаки кѣ другимъ царямъ возвратившимся отъ осады Троянской, чтообѣ провѣдашь отъ нихъ обѣ отцѣ моемъ . Ս'եկնեցայ յԻդապիոյ դնալ առ այլ թագաւորս դարձեալ 'ի պաշարմանէ Տրոյիոյ , առ 'ի իմանալ զլուր հօր իմոյ :

Я въ комнату вшелъ и взялъ свою шляпу . Եւ մտի 'ի սենեակ , և առի զիմ գլխարկ :

493 . Ուր դերանուանք յառաջին օրինակս զօ-

բուժք էին անուն բայի, իսկ 'ի յետին օրինակս
ներգործութիւն եղան: Բայց յորժամ 'ի կիր ածին
յերկրորդ դէմն վերաբերեալս առ անձն ոք, դնին
յոքնակի և այլ անուանք վերաբերեալք առ այն.
գր. Охотники ливы до рыбной ловли? Ղուք ար-
դեօք հետամոտք յորսս ձկանց: Ուր գոյականն և
դերանունն պարտ էին լինել եղակի:
Вы очень веселы. Ղուք կարի իմն զուարթք. ք
զու կարի զուարթ ես:
Подчивайте себя сами. Ստուգէք զանձինս ձեր:

Լեհի Է.

494. Ղերանուանք իբրև խնդիր բայից՝ երբեմն
նախադաս և երբեմն յետադաս լինին բայից. գր.
Вы меня напрасно подозреваете. Ղուք վայրա-
պար կասկածիք յիմ վերայ:

Когда узнаете новости, сообщите мнѣ ихъ (որ
ժամ լեք զնորալուրս, հաղորդեցէք ինձ զայնս):

495. Բայ յորժամ անձնական և ստացական
դերանուանք վերաբերին առ անձն գործող, խնդիր
բային դնի կամ առնչական դերանուն՝ себя, և
կամ ստացական свой, своя, свое, յայնպիսի հո-
լով, որպիսի պահանջէ բայն. գր.

Я защищаю себя. Ես պաշտպանեմ զիս:

Ты самъ себя хвалишь. Ղու գրեղ ինքն գովես:
Мы себя не забываемъ. Սէք զանձինս ոչ մոռա-
նամք:

Я почитаю своихъ родителей. Ես յարգեմ զծնողս
իմ:

Всякое дерево по плоду своему познавается. Եւ
նայն ծառ 'ի պտղոյ իւրմէ ճանաչի:

Вы ищете своего прибытку. Ղուք խնդրէք զօ-
գուտ անձինս:

Вы и я, мы довольны своимъ жребіемъ. Ղուք և
ես, մեք գոհ եմք ընդ վիճակ մեր:

Я приказалъ своему человеку. Ես հրաման արարի
ծառայի իմում:

Օնն մի՞նք ցոյցեն զիւրեանց գրատուն :

Եւստի 7 .

496 . Ինչնական և ստացական դերանուանք լինին խնդիր յաճախ 'ի սեւական հարկէ . որ 'ի մեզ համարի յատկացուցիչ . զոր . я на дороге расскажу вамъ его исторію . Եւստի ճանապարհին պատմեցից քեզ զիւր պատմութիւն :

Слушайте же вашей сестры и слышайте ея примѣрамъ . Եւստի քեզն քո և հետեւեաց օրինակի նորուն :

Добродѣтели ихъ достойна похвалы . Եւստի ինուութիւն նոցա արժանի գովութե :

497 . Եւստի յորժամ գոյականն ցուցանէ զազգականս կամ զբարեկամս՝ յայնժամ 'ի տեղի ստացական դերանուան դնի երբեմն անձնական՝ 'ի տրական հարկ . զոր . Онъ мой двоюродный братъ , кѣмъ онъ мнѣ двоюродный братъ . Եւստի , կամ ինչ հօրեղբորորդի :

Օնն մի՞նք օրեւն , а тебѣ сродникъ . Եւստի ինչ հայր , և քեզ ազգական :

Օնն մայ , կամ մի՞նք վերնի ընդ . Եւստի ինչ հաւատարիմ բարեկամ :

498 . Եւստի յաճախ դերանուանք լինին խնդիր նախադրութեց . զոր . Вы слышали мое дѣло , что вы объ немъ думаете ? Եւստի լուսյք զիմ գործ , զի՞նչ ինչ խորհիք զայնմանէ :

Не говорите мнѣ болѣе о томъ . Եւստի շատ խօսիք ընդ իս զայնմանէ :

я на то буду отвѣчать послѣ . Եւստի վասն այնր պատասխանեցից յետոյ :

Օնն чесной человекъ , будьте на него надежны . Եւստի այր պատուաւոր , վստահ լեր 'ի նա :

Եւստի 8 .

499 . Եւստի յարաբերական դերանունն երբ վերաբերի

առ դոյական անուն, ուր եթէ չիք այլ բառ, համաձայնի ընդ նմա թուով, սեռիւ և հոլովիւ: Իսկ եթէ գոյ այլ բառ, դնի յայլ հոլով իբրեւ յատկացուցիչ կամ խնդիր. օր. Сей человекъ, который былъ въ славѣ. Իսկ այր, որ եղև 'ի փառս:

Люди, которыхъ вы вчера у меня видѣли. Իմք, զորս տեսեր երեկ առ իս:

Богъ, коего теореніямъ мы удивимся. Ի՞նչ, որոյ ընդ արարչութիս արիւնք:

То, о чемъ я вамъ говорилъ. Դա, զորմէ խօսեցայ ընդ քեզ:

500. Յաճախ յարաբերականն վարի իբրեւ խընդիր՝ ըստ պահանջման բային. օր.

Домъ, въ которомъ я живу. Տուն, յորում ես բնակիմ:

До чего вы меня доводите? Ինչեւ ուր ձգէք զիս: Изъ чего выводите вы сіе славословіе? Աստի՜ հաչէք զայս հետեւանս:

501. Իսկ դերանունս ԿՈՄՍՈՐԱԲԱՐ 'ի խօսս և յոտանաւորս վարի 'ի տեղի յարաբերականին ԿՈՒՄՍՈՐԱԲԱՐ, ԿՈՒՐԱԲԱՐ, ԿՈՒՐԱԲԱՐ, ԿՈՒՐԱԲԱՐ; օր. Гость, что вчера былъ у насъ. Հիւր որ երեկ էր առ մեզ:

О тѣхъ, что въ горести напрасно

На бога ропщешь человекъ!

Ո՞վ դու որ կաս անկեալ 'ի վիշտս աղետալի.
Սրեա լեզու ընդդէմ էին յանիրաւի:

Իսկն է.

502. Հարցական դերանունս ԿՈ՞ՄՍ, վարի 'ի տեղի անձանց. և ԿՈ՞ՒՄ, վարի փոխանակ իրաց. օր. Кю пришълъ? Петръ. Ո՞վ եկն. Պետրոս. Кю кричалъ? дия. Ո՞վ աղաղակեաց. երեխայն: Чю испортило сего человека? игра. Օ՞րնչ ինչ կորոյս զայս այր. խաղն:

503. Երբեմն յարի զինի նախդիրս за, վերաբերեալ առ անձն կամ առ իր, և առնու զուղղական

խնդիր . Գր . Надобно посмотреть что онъ за че-
ловѣкъ? Պարտ է հայել որպիսի՞ դք է նա :

Что за шумъ? О хнչպիսի՞ աղմուկ : Երբ առանց
նախդրի վարի , պահանջէ սեռական խնդիր . Գր .
Что пользы? О хнչ оգուտ :

Կենեկ չ .

504 . Սանական դերանունն քո անբույ , դք ,
նմի , վարի իբր գոյական . Գր . Есть ли кто нибудь
поль смѣлой? Վո՞յ դք արդեօք այնչափ յանդուգն :
Իսկ ո՞նչ , քիչ , քիչ անբույ , քիչ ևս , նշանա-
կեն՝ ինչ , իմի . Գր . Кто вамъ что говоритъ? Ո՞վ
ասաց քեզ ինչ :

Բայց քանի ... ոչ , և քանի , քանի , քանի ... ոչ ,
վարին իբրև ածական ընդ գոյականաց , և նշանա-
կեն՝ որպիսի և իցէ . Գր . Какую причину ему ни
представляютъ . О որպիսի և իցէ պատճառն ա-
ռաջի առնեն նմա :

Какъ бы премудръ онъ ни былъ . Որպիսի ի-
մաստուն և իցէ :

Հուսկյետոյ՝ Сколь ... ոչ , որքան և , վարի որ-
պես շաղկապս քո , թէ և , թէպէտև . Գր . Сколь
онъ ни умень . Որքան և , կամ թէև իմաստուն
իցէ : Сколь они ни искусны . Թէև նոքա հմուտ
իցեն : Хотя она женщина . Թէպէտև նա կին :

ԳԼՈՒԽ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

О сочиненіи Глаголовъ сѣ именамъ .

ՅԱՂԱԳՍ ՀԱՄԱԶԱՅՈՒԹԵԱՆ ԲԱՅԻՑ
ԸՆԴ ԱՆՈՒԱՆՑ .

505. Բայք կրկնակի համաձայնին ընդ անուանց
և ընդ դերանուանց . որ իբրև լինի ըստ կանոնաց
քերթողութե՝ գեղեցիկ կազմի բանն՝ և քաղցրանայ
ներդաշնակութին . որովհետև է գլխաւոր տեղի շա-
րամանունէ : Երբին աղագաւ Վերթողք յայլ և այլ
սեռս բաժանեալ զբայս , խօսին նախ 'ի վերայ ա-
նուան բայի , և ասալ 'ի վերայ խնդրոց , այլովքն հան-
դերձ . զորս համառօտեսցուք 'ի հետեւեալ կանոնս :

Կանոն Թ .

506. Ինձնական բայք համաձայնին ընդ անուանց
թուով և դիմօք , ևս և սեռիւ՝ ներգործութեամբ
կամ զօրութեամբ , եթէ իցեն 'ի կատարեալ ժամա-
նակս . քր . Добродѣтель почитается подпорою во
всякихъ жизни обстоятельствахъ . Իւաքինութիւն
համարի պատսպարան յամենայն պարագայս կենաց :
Гордость ослабала его . Հպարտութիւն կուրացոյց
զնա : Оно было . Իսն եղև :

Կանոն Բ .

507. Նորժամ բայն ունի բազում տէր բայի , զնի
յոքնակի . այլ եթէ իցեն 'ի զանազան դէմս , բայն
դնի 'ի պատուաւոր դէմս . քի յառաջին՝ կամ գէթ
յերկրորդն . քր . Роскошь и праздность разслабля-
ютъ тѣло . Օ եղիւութի և դատարկութի թուլա-
ցուցանեն զմարմին :

Братъ мой и я радуемся, что вы здоровы. **Լճ** բայր իմ և ես ուրախ եմք, զի դուք առողջ էք։
Или я или вы ошиблись. **Լիամ** ես, կամ դու սխալեցար։

508. **Ս**ակայն յորժամ բայն ունի կրկին տէր բայի ընդ շաղկապից՝ или, либо, такъ какъ и, և եթէ անուանք բայի իցեն միադէմք կամ եզակի, բայն դնի եզակի՝ համաձայնելով յաւետ մերձաւոր անուան. դր. Надежда или страхъ причинилъ сѣе. **Յոյսն** կամ երկիւղն պատճառեաց զայս։
Война такъ и развратъ причинила сѣмъ бѣдствія.
Սատերազմն որպէս և երկպառակուծի պատճառեաց զայս թշուառութիւն։

Լիան 7.

509. **Է**րգործական բայք սովորաբար առնուն զինդիր 'ի հայցական հոլով. դր.

Читаю хорошія книги. **Է**րծանեմ զընտիր մատենս։

Люблю ученіе, работу. **Է**րեմ զուսումն, զաշխատութիւնս։

510. **Լ**ծէ բայն չիցէ նախընթաց բացասական մասնականս не, առնու ինդիր 'ի սեռական հոլով փոխանակ հայցականի. դր. Не умножайте зла своего. **Ս**ի յաճախեր զչարութիւնքո։ Не давай воли языку. **Ս**ի տար ազատութի լեզուի։ **Ս**տ այսմ առնու սեռական 'ի մասնաւոր բանս. դր. Давай воды. **Տ**ուր 'ի ջրոյ։ Принеси хлѣба. **Բ**եր 'ի հացէ, կամ զհաց։ Спустишь воды. **Խ**առնել սակաւ մի ջուր։

Լիան 8.

511. **Բ**այք բաղադրեալք 'ի ձեռն նախդրաց՝ вб կամ в, во, до, изъ, предъ, на, отъ, съ, со կամ с, պահանջեն զկնի զնոյն նախադրութիւս. դր. Дойти до крайности. **Ղ**նալ մինչև ցծայրն։ Предстать предъ судъ. **Յ**անդիման լինել 'ի դատաստանի։

Իսկ բայք բաղադրեալք 'ի ձեռն նախդրիս քր, պահանջեն զինի զնախադրութիւնս ք՝ ; Գր. При-
стать ք՝ берегу . Լըլանել 'ի նաւէ 'ի ծովափն .
Приготовишься ք՝ отпору . Պատրաստիլ 'ի գիմա-
դրութիւն :

512 . Իստ այսմ բայք բաղադրեալք 'ի ձեռն նախ-
դրիս քր, պահանջեն զինի զնախադրութիւնս ք՝ ; և
բաղադրեալքն մասնկամբս ք՝ , ք՝ կամ ք՝ , խնդրեն
զնախադրութիւնս ք՝ ; Գր. Вышли изъ дому . Լըլա-
նել 'ի տանէ : Воздѣшь руки на небо . Լըլառնալ
զձեռնս յերկինս :

Լիւսն Է .

513 . Իայք որք ցուցանեն զփափաք , զհետեւ
ղութի , ևն , առնուն զխնդիր 'ի սեռ . հղով՝ աննախ-
դիր . Գր. я вамъ желаю щаспливаго пуши . Լըլա-
փաքիմքեզ յաջող ճանապարհ : Домогаться чина .
Թանկնածել աստիճանի :

514 . Սեռանախնդիր բայք .

Желаешь ,	փափաքիլ .
Чаяешь ,	սպասել .
Достигаешь ,	հասանել .
Алкаешь ,	քաղցնալ .
Жаждешь ,	տենչալ , ծարաւել .
Трусишь ,	երկնլիլ .
Слѣдовашь ,	հետեւիլ .
Избывашь ,	յորդել .
Избѣгаешь ,	խորշիլ .
Стыдишься ,	ամաչել .
Дожидаешься ,	սպասել .
Слушаешься ,	հնազանդիլ .
Удостоиваешься ,	պատուիլ .
Сподобляешься ,	արժանաւորիլ .
Избавляешься ,	զերծանիլ .
Добиваешься ,	'ի խնդիր լինել .
Причашаешься ,	մասնաւորել .

Держаться ,	զհետ երթալ .
Спрашиваться ,	հարցանել .
Осперегаться ,	պահպանիլ .
Отвергаться ,	ձգիլ .
Ужасаться ,	ահաբեկիլ .
Лишаться ,	զրկիլ .
Страшиться ,	զարհուրիլ .
Пужаться ,	ահաբեկիլ .
Исполняться ,	լնանիլ .
Преслушаться ,	զանց առնել .
Хватиться ,	յափշտակիլ .
Касаться ,	վերաբերիլ .
Бояться ,	երկնել .
Домогаться ,	ջանալ .
Отчаяваться .	յուսահատիլ .
Опасаться ,	կասկածիլ .
Чуждаться ,	օտարանալ .
Ряхнуться ,	խելագարիլ .

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

515. Բայքս *достигаешь* և *касаться*, յաճախ պահանջեն զինդիր սեռական ընդ նախդրիս *до*. Երկրորդն երբեմն պահանջէ և տրական աննախդիր . իսկ բայս *избавляешься*, առնու երբեմն սեռական ընդ նախդրիս *отъ*.

Լ Կ Ի Ն Ի Ն Դ Է .

516. Բայք, որք ցուցանեն զկախումն, զխորշումն, *лиъ*, պահանջեն զնախդրիս *отъ*, հանդերձ սեռական ինդրով . որպիսի են, *зависѣть* կախել . *изцѣлиться*, *вылѣчиться*, բժշկիլ . *беречься*, *храниться*, պահպանիլ . *свободиться*, ազատիլ . *спастись*, փրկիլ . *воздерживаться*, *удерживаться*, կասիլ . *разрѣшиться*, պրծանիլ . *предохраняться*, նախապահիլ . *удаляться*, հեռանալ . *очищаться*, մաքրիլ . *укло-няться*, խոտորիլ . *успраняться*, փախչիլ . *опо-*

մնիտքս, օպամայտօվաթքս, խորհիլ. Գր. Կտալաթքս
 օմԵ քօրօքօմԵ. Տեղանալ յախտից :
 Տախտիս օմԵ ԵԵԵԵ. Լճատիլ 'ի ԹշուառուԹէց :

Կանոն Է.

517. Բայք, որք ցուցանեն զհամոզումն, զյա-
 րումն, ևն, պահանջեն զխնդիր տրական աննախդիր.
 Գր. ւչիթքս ֆիզիկԵ. Ուսանիլ զբնարանուԹի :
 Սոկոնաթքս իսքիննոմ Եօգու. Լրկիրպազանել
 ճմարտիս ւյ :

518. Տրտնախնդիր Բայք.

Լասկաշէլտօվաթքս,	Հողովել.
Քեւնօվաթքս,	Նախանձիլ.
Կտալաթքս,	Հատուցանել.
Գրօշիթքս,	} սպառնալ.
Կտալաթքս,	
Դօսաճաթքս,	Ճանճրացուցանել.
Սօկոնաթքս,	Ենթարկել.
Սրտաճաթքս,	Կատաճիլ.
Սրտաճաթքս,	Սողալ.
Սրտաճաթքս,	Սրտաճաթքս.
Դօբրօշէլտօվաթքս,	Բարեմաղթել.
Սօկալաթքս,	Համոզել.
Սրտաճաթքս,	Բարեբրարել.
Սօկօրտօվաթքս,	Հնազանդիլ.
Սրտաճաթքս,	Հակառակիլ.
Վրիթքս,	Հաւատալ.
Դօվրիթքս,	Վստահիլ.
Դօկուչաթքս,	Նեղել.
Կտալաթքս,	Հաճոյանալ.
Սօկօրտօվաթքս,	Օգնել.
Սօկօրտօվաթքս,	Ծառայել.
Սօկօրտօվաթքս,	Սպասաւորել.
Գրօշիթքս,	Թշնամանել.
Սրտաճաթքս,	Գիմադրել.

Противорѣчить ,	}	դիմախօսել .
Прекословить ,		կարեկցիլ .
Соспирать ,	թոյլ տալ .	
Пощаждать ,	օգնել .	
Потворствовать ,	բարեկամանալ .	
Дружить ,	սովորել .	
Навыкать ,	ուղևորիլ .	
Спутешествовать ,	նախանձիլ .	
Завидовать ,	հոգալ .	
Радѣть ,	երդնուլ .	
Присягать ,	ջերմեռանդանալ .	
Усердствовать ,	աղօթել .	
Молишься ,	նմանիլ .	
Подобиться ,	ափշիլ .	
Чудиться ,	դուարձանալ .	
Радоваться ,	}	ուսանիլ .
Изучаться ,		}
Научаться ,	զարմանալ .	
Обучаться ,	հիանալ .	
Учиться ,	հնազանդիլ .	
Дивиться ,	հաճոյանալ .	
Удивляться ,	խոնարհել .	
Повиноваться ,	մատնիլ .	
Нравиться ,	նմանիլ .	
Покоряться ,	ծաղրել .	
Предаваться .	երկիրպագանել .	
уподобляться .	այպանել .	
Смѣяться ,	հպիլ .	
Поклоняться ,		
Посмѣваться ,		
Прикасаться ,		

Գ Ի Ց Ե Լ Ի Ք

519. ւն . (այս անգամ) , երբեմն առնու
 զսեռական խնդիր՝ ընդ նախդրիս Ծ ; և բայս րա-
 доваться առնու զնախդրական՝ ընդ նախդրիս Ծ ,
 կամ ԾԵ ; իսկ բայս смѣяться առնու գործիական՝

ընդ նախդրիս надъ; նա և բայս прикасаться онъ
նու և տրական՝ ընդ նախդրիս къ.

520 . Թ . Տալիսն անխաբիա , անսաղ . վրեժն , փառ
տել . ասկայի , ասկայի , զողորմել , երգեսն առ-
նուն տրական . դր . Печаль вредитъ здравію . Տրու-
մուծին փասէ առողջութ :

Բստ այսմ լինին բայքս **предстоятъ**, առաջիկայ
լինել. **предшествовать**, յառաջնթաց լինել. Գր.
Заря предшествуетъ солнцу. Էրշայրյան յառաջ-
նթաց լինի արեւուն :

521. Գ. Իսկ բայքս քրեմիտ, սպառնալ. փոխ-
 փոխ, սառուցանել, պահանջեն տրական խնդիր,
 երբ անունն է մարդոյ. ապա թէ ոչ՝ առնուն գոր-
 ծիական. Գր. Богъ нераскааннымъ грѣшникамъ
 քրեմիտъ своимъ гнѣвомъ. Ի՞նչ սպառնայ անդեղը
 մեղաւորաց զատմամբ իւրով:

የገጽ ፩

522 . Բայք, որք ցուցանեն նմանութի ինչ կամ նպաստ, առնուն զնախդիրս յ՛Ն լի վերայ տրակա նին . որպիսի են, подражать, նմանիլ . помогать, содействовать, օգնել . послѣдовать, հետևել . способствовать, способствовать, նպաստել . препятствовать, խափանել . Գր . Подражать предкамъ въ добродѣтеляхъ . Եւմանիլ նախնեաց յառաքինութիւնս :

523. Ոմանք առնուն զնախդիրս կՅ, որք ցուցա
նեն զյարումն, զպատիւ, ևն. որպիսի են, благо-
говѣнъ, պաշտել. лннуть, липнуть, յարիւ.
прилѣжать, պարապիւ. привыкать, սովորիւ. ла-
скастьсѧ, փաղաքշիւ. пристрайтсѧ, զակատիւ.
относитсѧ, վերաբերիւ. стремйтсѧ, յարձակիւ.
примѣняйтсѧ, բաղադրիւ. приучайтсѧ, սովորիւ.
подслуживайтсѧ, նպաստաւորիւ. Գր. Прилѣжать
кѢ ученію. Պարապիւ յուսման: Пристрайтсѧ
кѢ игръ. Օ ակատիյ 'ի խաղս:

524. Եւն որք առնուն զնախդիրսսսս, որպիսի են,
поборать և поборствовать ; որ. Поборать по хрж.

спіанскому благочестію . Սարտնչիլ ըստ քրիստո-
նէական բարեպաշտութեան :

Իսկ բայս проицашъ, թափանցել, բաց 'ի հայցա-
կանէ, առնու 'ի վերայ և զնախդիրս քն նովին հա-
լովի :

Լիակն Բ .

525 . Բայք , որք ցուցանեն զկառավարութիւն ,
զարհամարհանս , և զպատիւ , բաց 'ի հայցական իրն
դրոյ առնուն և զգործիական . որպիսի են , править ,
կառավարել . презирать , пренебрегать , արհամար-
հել . промышлять , խնամել . уважать , յարգել .
разполагать , տրամադրել . ֆր .

Править домоу . Կառավարել զտուն :

Բայքս воспоминать , յիշատակել . думать , мы-
слишь , խորհիլ . поминашь , յիշել . помышлять ,
խոկալ . представлять , ձեանալ . судить , размы-
шлять , разсуждать , դատիլ , խորհիլ , առնուն բաց
'ի հայցականէ զնախդրական՝ ընդ նախդրիս օ կամ
օծի ; ֆր .

Воспоминать о несчастномъ . (իշել զգթբաղգն :

526 . Իսկ բայքս лишать , զրկել . исполнять ,
լնուլ . прищипать , քիռնիլ , հաղորդել . сподс-
блять , արժանաւորել . удостаивать , պատուել ,
առնուն 'ի հայցական հորով զանուն մարդոյ . իսկ
զանուն իրաց 'ի սեռական հորով . ֆր . Богъ праве-
дныхъ сподобляетъ вѣчнаго блаженства . Ը՞ք ար-
ժանաւորէ արդարոց զյաւիտենական երանութի :
Ը՞յլ исполнять երբեմն առնու գործիական 'ի տե-
ղի սեռականի . ֆր .

Сія радостная вѣсть исполнила сердца наши . ве-
селиемъ . Ը՞յս ուրախական լուր ելից զսիրտս մեր
ցնծութեամբ :

Լիակն Գ .

527 . Բայք , որք ցուցանեն ծածկել , պահել ,
ազատել , նա , առնուն խնդիր սեռի հայց . և խնդիր

բնութիւն սեռական՝ ընդ նախդրիս օտն; որպիսի են,
 шайть, Թազուցանել. блюсти, хранить, պահպա-
 նել. спасать, փրկել. освобождать, ազատել. ис-
 купать, գերծուցանել. удалять, հեռացուցանել.
 остерегать, предостерегать, զգացուցանել. о-
 хранять, предохранять, պահպանել. оборонять,
 պաշտպանել. оберегать, պահել. избавлять, ա-
 զատել. вылѣчивать, Իշխել, ապաքինել. разрѣ-
 шать, լուծանել. воздерживать, удерживать,
 уклонять, խոտորեցուցանել. ԴՐ. Оборонять отеч-
 ество отъ неприятельскихъ нападеній. 4) պաշտպա-
 նել զհայրենիս յարձակմանէ Թշնամեաց :

528. Իսկ հետեւեալ բայք առնուն զխնդիր բնու-
 Թեան 'ի սեռ. հոլով ընդ նախդրիս сѣ, կամ со ;
 որք են, взыскивать, խնդրել. доправлять, պահան-
 ջել. низвергать, գահավիժել. совращать, շրջել.
 ԴՐ. Вѣ древности преступниковъ низвергали сѣ
 утесовъ горъ. Ի հնումն գահավիժ առնէին զյան-
 ցաւորս յապառաժ լերանց :

Իայց взыскивать առնու երբեմն զնախդրական
 ընդ նախդրիս на ; ԴՐ. Богъ на тебѣ сіе взыщешъ.
 Ի՞՞ժ պահանջէ 'ի քէն զայս :

Կանոն ԺԹ.

529. Իայք, որք ցուցանեն տալ, հրամայել, ու-
 սուցանել, պատճառել, ևն, պահանջեն խնդիր սե-
 ուի հայցական, և խնդիր բնութեան տրական :

Հայցականախնդիր բայք.

Давать,	տալ.
Даровать,	պարգևել.
Внушать,	Թելադրել.
Учить,	ուսուցանել.
Заповѣдывать,	պատուիրել.
Савѣщать,	հրամայել.
Соразмѣрять,	համեմատել.
ушодоблять,	նմանեցուցանել.

Изучать , научать ,
 Предвѣщать ,
 Подвергать ,
 Обучать ,
 Предлагать ,
 Возвѣщать ,
 Предсказывать ,
 Покорять , норабощать ,
 Дозволять ,
 Предпочитать ,
 Отсвѣщивать ,

Визирать,
Вручать,
Показывать,
Поручать,
Отдавать,
Преподавать,
Подавать,
Приписывать,
Предписывать,

Причиняшь,
Сообщаешь,
Наносишь,
Присвояешь,
Препоручаешь, ошказывать,
Прощаешь,

Յակտերիան պօրնա իւոյ սկիքս մոյն տրան.
**Կատարինէ խոնարհեցոյզ զբազում աշխարհս յիր
 իշխանութիւն :**

Учитъ юношество благонравію. Ուսուցանել մանկ
կանս զքաղաքավարութիւն :

ուսուցանել .
 յառաջաձայնել .
 ենթարկել .
 վարժել .
 առաջարկել .
 նշանակել .
 կանխաբանել .
 խոնարհեցուցանել .
 թոյլ տալ .
 նախապատուել .
 դարձուցանել 'ի խոր
 հրդոց .
 վստահել .
 աւանդել .
 ցուցանել .
 յանձնել .
 հատուցանել .
 դաս ասել .
 մատուցանել .
 վերագրել .
 նախագրել .
 պատճառել .
 կցել .
 առթել .
 սեպհականել .
 հրաժարիլ .
 ներել . ԳՐ .

ጥ ገ ፍ ቴ ሊ ጉ ቶ

530. Բայս պօկօրյաթ Երբեմն առնու հայցական՝
ընդ նախդրիս подѣ. Բազ Ժարիթ փոխան տրական
Եր առնու Երբեմն գործիական : Եղյնպէս прощанъ
յաճախ առնու նախդրական ընդ նախդրիս вѣ.

Հուսկյետոյ отказать առնու խնդիր սեռի տրական , և խնդիր բնութե նախդրական՝ ընդ նախդրիս ԵԵ ; կամ սեռական ընդ նախդրիս օմԵ .

Կանոն ԺԲ .

531 . Բայք , որք ցուցանեն ուղղել , ածել , քաջալերել , եւ , առնուն զխնդիր սեռի 'ի հայց . և խնդիր բնութե 'ի տր . ընդ նախդրիս ԿԵ ; որպիսի են , вперяшь , ուղղել . подстрѣкашь , ածել . нудить , ստիպել . преклоняшь , ամոքել . руководствовать , հրահանգել . устремлять , կանգնել . поощрять , քաջալերել . подбивать , գրգռել . ꙗко . Гнѣвъ подстрѣкаетъ ԿԵ мщенію . Բարկութիւնն ածէ 'ի վրէժխնդրութի : Սակայն բայքս вперяшь և устремлять առնուն երբեմն 'ի տեղի տրականի ըզհայցական՝ ընդ նախդրիս ԵԵ .

Կանոն ԺԴ .

532 . Բայք , որք ցուցանեն տպաւորութիւն ինչ յենթակայն՝ առնուն սեռի խնդիր հայց . և բնութեան՝ նոյնպէս հայց . ընդ նախդրիս ԵԵ ; որպիսի են՝ погружать , ընկղմել . вкоренить , տպաւորել . углублять , խորացուցանել . посвящать , սրբադործել . воспригать , խուզել զհերս . облачать , զգեստաւորել . наряжать , զարդարել . ꙗко . Погрузить кого ԵԵ печаль . Ընկղմել զոր 'ի տրտմութեան :

Вкоренить ԵԵ сердца дѣшей страхъ Божій . Տպաւորել 'ի սիրտս մանկանց զերկիւղն այ : Բայտ այսմ լինին և բայքս ԵԵրօտ , հաւատալ . звонить , հնչել . записываться , նշանակիլ . глядѣться , հայիլ . ꙗко . ԲԵրօտ ԵԵ истиннаго Бога . հաւատալ յամ Ջմարիտ :

533 . Սակայն բայս благодарить , չնորհ ունել , պահանջէ за 'ի վերայ հայցականին . կամ առնու ըզտրական աննախդիր : Իսկ բայքս вступить , պաշտպանել . ручаться , երաշխաւորել . свашаться ,

խօսել անձին կին • браташся, եղբայրանալ • при-
нимашся, ընդունիլ • хватишся, յախշտակիլ,
պահանջեն հայցական ընդ նախդրիս 33 ; 48 • Всту-
питься за невиннаго • յաշտպանել զանմեղն :

Երեսներ ԺԳ.

534 • Բայք, որք ցուցանեն զվկայութի, զամ-
բաստանութի և զմարդ, բաց 'ի սեռի խնդրոյ առ-
նուն զհայցական ընդ նախդրիս на ; որք են, по-
слушествовать, բերել զվկայութի • умышлять,
դաւել • муняшь, клеветашь, զրպարտել • доносить,
ամբաստանել • наставлять, մարդել • 49 • Не по-
слушествууй на друга твоего свидѣтельству лжна •
Ս'ի վկայեր 'ի վերայ ընկերի քո վկայութի սուտ •
Սակայն наставлять առնու երբեմն вѣ 'ի նախդրա-
կան հոլով : Բայք այսմ լինին և հետեւեալք •

Призирашь,	հայել •
Навѣстовать,	զրպարտել •
уповать,	յուսալ •
Соизволять,	հաւանիլ •
Досадовать,	զայրանալ •
Ябедничать,	նենդել •
Ропшать,	տրտնջալ •
Враждовать,	թշնամանալ •
Негодовать,	տժգոհել •
Злобствовать,	զայրագնիլ •
Походить,	նմանիլ •
Посягать,	վտարանջիլ •
Покушаться •	փորձել •
Низходить,	իջանել •
Слаться,	արտաքսիլ •
Ссылаться,	աքսորիլ •
Опирашся,	յենուլ •
Плакашся,	լալ •
яришся,	ցաննուլ •
Огорчашся,	բարկանալ •
Злобишся,	զայրանալ •
Злишся,	զայրագնիլ •

Գիճախես ,	բարկանալ .
Сердишься ,	սրտմտիլ .
Соглашаешься ,	համաձայնիլ .
Надѣяешься ,	վստահիլ .
Полагаешься ,	դնիլ .
Жаловаться ,	տրտնջալ :

() րինակ իմն . Роптать на свой жребій . Տրտնջալ ընդ վիճակ իւր : Բայց надѣяешься երբեմն առնու սեռական . իսկ опираться զնախդրական :

Աստու թէ .

535 . Բայք , որք ցուցանեն կոչումն և ընուլ , առնուն զինդիր բնութե՛ն ՚ի գործիական հոլով ան նախդիր . որպիսի են , называть , нарицать , կոչել . именовать , անուանել . наполнять , ընուլ . գր . Онъ наполнилъ землю славою своего имени . 'Լա ելից զերկիր փառօք անուան իւրոյ :

536 . Սմանք առնուն զնախդիրս սԵ՛ն ՚ի վերայ գործիականին . որպիսի են՝ равнять , հաւասարել . поздравлять , շնորհաւորել . мирить , հաշտեցուցա նել . примирять , համաձայնել . знакомить , բա րեկամացուցանել . ссорить , աղմկել . разлучать , բաժանել . повѣрять , համեմատել . գր . Повѣрять списокъ сѣ подлинникомъ . համեմատել զպատճէնն ընդ բնագրին :

Բստ այսմ և հետեւեալ բայք բաց ՚ի սեռ ի խնդրոյ առնուն նախդրական՝ ընդ նախդրիս Ե՛ն ; որք են винить , մեղադրել . извинять , ներել . обвинять , մեղադրել . подозревать , երկբայիլ . обличать , քննադատել , քննադատել . կշտամբել . գր . Подозреваяшъ кого Ե՛ն обманъ . Ասկածիլ զումեքէ ՚ի խաբէու թէ : Իսկ բայքս молю և просить պահանջեն եր րեմն հայցական , երբ է անուն մարդոյ , և երբեմն նախդրական՝ երբ է անուն իրի . գր . Просить кого о помощи . Աղաչել զմն սակս նպաստի :

Առնի թշ .

537 . Բայք , որք ցուցանեն հրամայել , կառավարել , կեալ , երդնուլ , ևն , պահանջեն զինդիր զոր ծիական . որպիսի են .

Ղարծիականութիւնդիր Բայք .

Повелѣвашъ ,	предводишельствовашъ ,	հրամայել .
Владѣшъ ,		տիրել .
Обладашъ ,		ժառանգել .
жертвовашъ ,		զոհել .
Распоряжашъ ,		կարգադրել .
управляшъ ,		կառավարել .
Дорожишъ ,		յարգել .
Немочь ,		սկսարանալ .
Обяловашъ ,	изобилловашъ ,	առատանալ .
Скучашъ ,		ձանձրանալ .
Брезговашъ ,		զարշիլ .
Слышъ ,		անցանել ընդ . համարիլ .
житъ ,		կեալ .
Мучиться ,		տանջիլ .
Веселиться ,		զուարճանալ .
Наполняться ,		լնանիլ .
Зваться ,		կոչիլ .
Именоваться ,		անուանիլ .
Называться ,		յորջորջիլ .
Мѣняться ,		փոխել .
Посужаться ,		փոխ տալ .
Превозносятся ,		դուռողանալ .
Кичиться ,		փառաւորիլ .
Кляшся ,		երդնուլ .
Гнушась ,		անարգել .
Корыстовались ,		շահել .
Пользовались ,		օգտիլ . իր .

Волга изобилуетъ рыбою . Ս օլկա առատ է ձկամբ :
 Слыть честнымъ человекомъ . Համարիլ այր պա
 տուաւոր :

Իսկ բայս повелѣвашъ առնու երբեմն տրական : Որ.
պէս և բայքս смоуѣвъ, հոգալ, հայիլ. примѣ-
чашъ, գիտել. присмауриуашъ, զննել. гнашъся,
гоняшъся, զհետ պնդիլ, առնուն երբեմն գործիա-
կան՝ ընդ նախդրիս за ; ԳՐ. Смоуѣвъ за домомъ.
Հոգ ունել ՚ի վերայ տան :

Առնն թԷ .

538 . Բայք, որ ՚ի մեջ բերեն ներգործութի ինչ,
կամ հրաման և կառավարութի, պահանջեն խնդիր
գործիական՝ ընդ նախդրիս надъ ; որպիսի են՝ дѣй-
ствовашъ, ներգործել. подыскиуашъся, լրտեսել.
умилоспѣивашъся, հանդարտիլ. глаумишъся, զբու-
նուլ. издѣвашъся, насмѣхашъся, կատակել. влады-
чествовашъ, Թագաւորել. господствовашъ, պայաւ-
զատել. начальствовашъ, իշխել. властипіельство-
вашъ, տիրել. шутитъ, զուարճաբանել. сжа-
лишъся, գթալ. наругашъся, զծաղու գալ. ԳՐ.
Страсти нерѣдко господствуишъ надъ разумомъ.
Լիրք յաճախ տիրեն ՚ի վերայ բանին :
Իսկ հետեւալ բայք՝ граничашъ, սահմանել. сход-
ствовашъ, համանմանիլ. согласовашъся, յօժարիլ.
версташъся, ՚ի վերայ հասանել. ровнишъся, բաղ-
դատիլ. сообразовашъся, соображашъся, նմանիլ,
պահանջեն գործիական խնդիր՝ ընդ նախդրիս съ ;
ԳՐ. Россія граничитъ со многими государствами.
Ուստիս սահմանակցի ընդ բազում տերութեանց :

Առնն թԸ .

539 . Բայք, որք ցուցանեն տոկալ, խոստովանիլ,
խաբիլ, ևն, պահանջեն նախդրական հոլով ընդ
նախդրիս въ .

Նախդրականիւրի բայք .

Погрязашъ,
Упорствовашъ,

Թաղել .
յամառիլ .

Настоящъ , *տոկալ .*
 Успѣвать , *գարգանալ .*
 Утопать , *ջրահեղծ լինել .*
 Закоснѣвать , *խափանիլ .*
 Исповѣдываться , *խոստովանիլ .*
 Вниаться , признаваться , *խոստովան լինել .*
 Ошибаться , *վրիպիլ .*
 Приличаться , *պատշաճիլ .*
 Упражняться , *գրաւիլ .*
 Обманываться , *պատրիլ .*
 Нуждаться , *կարօտիլ .*
 Каяться , раскаиваться , *զղջանալ .*
 Сумнѣваться , *երկբայիլ .*
 օրինակ . Настоящъ Ե՛մ требованіи . Հաստատ կալ
 'ի պահանջման :
 Ասկայն բայս сумнѣваться վարի երբեմն նախդրաւ
 օ . Իսկ այսմ և բայքս основываться և утвер-
 ждашся , հիմնիլ , առնուն նախդրական ընդ նախ-
 դրիս на ; դր . Основываться на опытахъ . Հիմնիլ
 'ի փորձս :

Ասան ծի .

540 . Իայք , որք ցուցանեն հեղգութի , գութ ,
 ևն , պահանջեն երբեմն զնախդրական հոլով ընդ
 նախդրաւ օ կամ օбъ ; որպիսի են , небречь , հեղ-
 գալ . Բձիւ , հսկել . попечительствовать , ра-
 чить , խնամել . милосердовать , ցաւակցիլ . ходо-
 тайствовать , միջնորդել . жалѣть , դժկամակիլ .
 сожалѣть , соболѣзновать , ցաւիլ . плакать , լալ .
 рыдать , հեծել . хлопотать , պատաղիլ . горевать ,
 грустить , տրտմիլ . заботиться , печься , тоско-
 вать , անհանգիստ լինել . сѣтовать , տիրիլ .
 скорбѣть , վշտանալ . стараться , ջանալ . шщить-
 ся , ձեպել . тужить , крушиться , сокрушаться ,
 печалиться , տրտմիլ . օրինակ . Сожалѣть о бѣд-
 ныхъ . Գլխաւ 'ի վերայ տնանկաց :

541 . Իսկ յորժամ մի անունն խնդիր լինի երկին
 բայից , յայն հոլով դնի , զոր պահանջէ յետին բայն .

գր. Онъ любитъ и боится грозы. Կամ Онъ боится и любитъ грозу. Եւ սիրէ և երկնչի ՚ի փոթորիկէ. Կամ այսպէս. Եւ երկնչի և սիրէ զփոթորիկ :

Կանոն Դ.

542. Ինչպիսիք և անդրադարձ բայք առնուն ինդիր գործիական. երբեմն ընդ նախդրաւ շԾ կամ между; գր. Утѣшаться надеждою. Եւ իթարիլ յուսով. Знаться շԾ честными людьми. Եւ անոթաւ նալ ընդ պատուաւոր անձանց : Сражаться շԾ неприятелемъ. Պատերազմիլ ընդ թշնամոյ :

ԿՐԱՆՈՐԱԿԱՆ ԵՒ ԴԻՄԱԶՈՒՐԿ ԲԱՅՔ.

543. Կրաւորական բայք առնուն գործիական ինդիր աննախդիր. սակայն եթէ ենթակայն իցէ անձն, յայնժամ առնուն սեռական՝ ընդ նախդրիս օտի; գր. Дарій побѣжденъ былъ Александромъ, Կամ օտի Александра. Պարեհյաղթեցաւ յԱլեքսանդրէ :

544. Իսկ դիմազուրկ բայք սովորաբար առնուն ինդիր աննախդիր տրական. և յայնժամ աներևոյթն համարի նոցա անուն բայի. Թէպէտ առ Ուսուս չիք այսպիսի զանազանութի. օրինակ իմն. Мнѣ должно идти. Ինձ պարտ է գնալ : Իսկ զուրկ անգամ առնանց աներևութի վարի. գր. Кажется мнѣ. Թուի ինձ (384) :

Իսկ յաղագոս հասարակ և չէզոքական բայից տես և ՚ի թիւն 555 :

ՀԱՄԱԶԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ
ԴԵՐԲԱՅԻ ԵՒ ԱՆԵՐԵՒՈՒԹԻ.

545. Ինչունեւութիւնք իբրեւ ածական համաձայնին ընդ գոյականաց սեռիւ, թուով և հոլովիւ. օրինակ. Богъ всемоушъ. Ի՞նչ ամենակարող :

Восходящее солнце. Նազող արև : Гремящая слава . Որոտալող փառք :
 Բնդունելութիւնք և դերբայք պահանջեն զայնպիսի ինդիր , զորպիսի պահանջեն բայք , յորոց ածանցին . ֆր . Хранящій правду не боится враговъ . Պահպանողն ճշմարտութեան ոչ երկնչի 'ի թշնամեաց : Онъ ко мнѣ пришелъ читая книгу . Ես եկն առ իս վերժանելով զգիրս : Желаящій чести . Փափաքող պատուոյ : Авраамъ покорствуя волѣ Божией . Բերահամ հնազանդելով անձային կամաց : Բնդունելութիւք և դերբայք համաձայնին նա և ընդդիմաւոր բայից ժամանակաւ և դիմօք . առ որս վերաբերին . ֆր . шедши упалъ , Վնալով անկաւ . որ է անցեալ կատարեալ . Пиша говоришъ . Վրելով խօսի , որ է ներկայ . ապա ոչ է ուղիղ ասել՝ идя упалъ , писавши говоришъ ; զի մին է անցեալ՝ և միւսն ներկայ :

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

546 . Բստ յատկութեան լեզուին Ուսաց՝ աւերելոյթ բայք ևս և ընդունելութիւք այլ ազգ վարին 'ի բանս : Վանգի առ նոսա աներեւոյթք ոչ բնաւ հոլովին , և ոչ իսկ լինին խնդիր , որպէս յայլ լեզուս . այլ միշտ իբրև բայ 'ի կիր ածին : Իսկ ընդունելութիւք ոչ միայն վարին իբրև ածական համաձայն ըստ ամենայնի որպէս ասացաւ , այլ մանաւանդ փոխանակ յատկացուցչի եղեալ քաղցրացուցանեն զբանն . որոց վասն յաւելցուք քանի մի կանոնս :

Վ անն Թ .

547 . Եւերեւոյթ բայք վարին իբրև արգելիչ խնդրոյ , կամ իբրև դերբայ . ֆր . Прошу меня извинить . Եղաչեմ ներել ինձ : Мнѣ хочется гулять . Կամ է ինձ զբօսնուլ :

548 . Երբեմն դնի 'ի վերայ աներեւոյթ բային շաղկապս чшобъ не , կամ чшобы не , առ 'ի ցու-

ցանել զպատճառ ներգործութե՛ բային . Գր . Боясь
чтобъ не упасть . Երկնչիմ զի մի լիցի ինձ ան-
կանիւ :

Берегись чтобы не быть задавленнымъ . Օ գոյշ լեր
առ 'ի յոչ լինել խորտակեալ : Եւ երբեմն զինի
աներևոյթ բային դնի դերբայ՝ առ 'ի ցուցանել
զվախճան գործողութե . Գր . Мы не могли устать
глядя на сію картину . Սեբ ոչ կարէաք կասիլ
'ի հայելոյ (հայելով) յայն պատկեր :

Կանոն Բ .

549 . 'Ի տեղի պատճառական նախադրութեան
для, վասն՝ դնի առ Ռուսս чтобъ, чтобы, дабы
'ի վերայ աներևութին՝ նովին նշանակութե . Գր . я
употребилъ все мое стараніе . дабы снискашь его
дружбу . Եւ արարի որչափ իմովսանն՝ առ 'ի շահիլ
զբարեկամութիւն նորա :

Чтобъ ничего отъ васъ не скрышь . Որպէս զի մի
զանիւլասցի 'ի ձէնջ ինչ :

550 . Յայսպիսի բանս շողկապն եղեալ 'ի վերայ
կատարեալ ժամանակի՝ առնէ ստորագասական . Գր .
Извѣстите меня, чтобы и я пошелъ поклоняться
ему . Եւ արարէք ինձ, զի և ես երթայցեմ եր-
կիրպագանել նմա :

Սակայն մարթ է ևս 'ի կիր ածել զնախադրութիւն
для, վասն, և զաներևոյթն փոխել 'ի վերացեալ
անուն . Գր . Эта книга для обученія исторіи не го-
дится . Եւս մարտեան չէ ըմբոն վասն ուսանելոյ
զպատմութիւն :

Ըստ այսմ 'ի տեղի նախադրութեան безъ, առանց,
դնի առ Ռուսս դերբայ՝ հանդերձ բացասականա-
не; Գր . Она это слѣдала не зная на что . Եւ արար
զայն ոչ գիտելով առ ինչ . (Գր առանց գիտելոյ ըզ-
պատճառն) :

Կանոն Գ .

551 . 'Ի մահուրկ բայքս кажетсѣя և казалось,
երևի, թուէր, սովորաբար առնուն զաներևոյթ
իբր անուն բայի . բայց երբեմն առնուն զսահմանա-

կան ներկայն իբր խնդիր ուղղական . ԳՐ . Нѣкоторыя животныя кажутся имѣющѣ разумѣ . Կենդանիք ինչ Թուի (Թէ) ունին զբան :

Онѣ казалось быль печаленѣ . Կա Թուէր (Թէ) էր տրտմեալ :

Ըստ այսմ բայքս՝ տեսանել, իմանալ, զգալ, գտա-
նել, Թողուլ, փոխան աներևութի առնուն խնդիր
զներկայն ներգործական ընդունելութե . ԳՐ . Իще
видали царствующую на землѣ невнятность . Տակա-
ւին տեսանէին զանմեղութիւն Թագաւորող (Թա-
գաւորել) ՚ի վերայ երկրի :

Я чувствую жилы бьющіяся подѣ моими пальцами .
Օգամ զգարի երակին հարկանող (հարկանել)
ընդ մատամբք իմովք :

Կանոն Դ .

552 . Կակբայքս скоро, теперь, только , և ա-
ծականս готовѣ եղեալ ՚ի վերայ աներևութի և
այլ և այլ ժամանակաց բային՝ ցուցանեն զներկայ
գործողութիւն . ԳՐ . Они скоро ошѣбѣжаются . Կո-
քա արդ իսկ մեկնին :

Когда я шелѣ онѣ готовѣ ошѣбѣхашѣ . Երբ ես
հասի , նա պատրաստ էր գնալ :

Онѣ теперь только пришелѣ . Կա արդ իսկ եհաս .
я приѣхалѣ какѣ только онѣ возвратился домой .

Ես այն ինչ հասանէի , նա դառնայր ՚ի տուն :

Ըստ այսմ վարի և ներկայն բայիս՝ ստաի ; ԳՐ . я
стану вамѣ рассказывать свое приключеніе . Ես կամ
արդ ՚ի պատմել քեզ զիմ գիպուած :

я сталѣ писать , սկսայ գրել (285) :

Կանոն Ե .

553 . Ըսյս ымѣтъյարեալ յաներևոյթս՝ ցու-
ցանէ զապագայ գործողութի . որպէս ՚ի մեզ . ԳՐ .
Памятникѣ , которой ымѣетѣ бытъ построенѣ .
Ըրձանն , որ ունի կանգնիլ :

Войско имѣющее отправится . **Օ՞րքն հանդերձեալ ուղևորիլ :**

Երես Է .

554 . **Լ**ահան բայս есть ընդ աներևութի վարի որպէս դիմազուրկ . **որ .** Есть причина этому вѣришь . **Գոյ պատճառ հաւատալ նմա .**
 Есть злые люди . **Լ**՝ ոճրագործ մարդիկ :
Լստ զօրութիւն է աներևոյթն . բայց երբեմն բայն դնի զօրութիւն . **որ .** Тому уже годъ . **Լ**՝ դ տարի մի (է) . Нѣтъ никого , **չիք ոք :**
Լ՝ լ երբեմն 'ի տեղի էական բային դնի դիմազուրկ բայս принадлежиш , պատշաճի . **որ .** Эта книга мнѣ принадлежит . **Լ**՝ յս գիրք ինձ պատկանի :
 Это опахало принадлежит сестрѣ моей . **Լ**՝ յս հաւահար է քեռն իմոյ : **Լ**ամ այսպէս . Эта книга моя , это опахало сестры моей .

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

555 . **ա .** Սովորաբար էական բայք պահանջեն ինդիր ուղղական . **որ .** Добродѣтель сама себѣ есть награда . **Լ**՝ աքրինութիւն ինքն ինքեան է վարձ :
Յաճախ պահանջեն գործիական , մանաւանդ յանցեալ ժամանակս . **որ .** Былъ царемъ Іудейскимъ Иродъ . **Լ**՝ զլ կամ էր Թագաւոր հրէից հերովդէս :
Լ՝ երբեմն սեռ . **որ .** Онъ былъ нрава дикаго . **Լ**՝ զլ վայրենի բնաւորութիւն :

բ . Իսկ բայքս бываю , եղանիմ . живу , կեամ . слыву , համարիմ , փոխան ուղղականի առնուն գործիական . **որ .** Онъ слышетъ человекомъ богатымъ , умнымъ . **Լ**ա համարի այր փարթամ , մտաւոր : **Տես 'ի կան . ԺԷ . (537) :**

գ . Հասարակ բայք է զի առնուն սեռական , որպիսի են՝ домогаться , бояться , опасаться , слушаться ; է զի տրական , որպիսի են՝ смѣяться , молиться , чудиться , повиноваться ; է զի հայցական ընդ նախդրիս на ; որպիսի են՝ надѣяться , жало-

ваться, և է զի նախդրական ընդ նախդրիս օ, օбѣ, вѣ, որք ես՝ каюсься, сомнѣваться, заботиться, суемишсья, спараться, шщиться, печься.

Դ. Իսկ издѣваться, сжалѣться, насмѣхаться, наругаться, պահանջեն գործիական՝ ընդ նախդրիս надѣ; տե՛ս 'ի նախընթաց կանոնս: Ուր եղաք միանգամայն զհասարակ և զէզոքական բայս հանդերձ օրինակօք: Սակայն չէզոքականք երբ ունին զնախդիր, պահանջեն զինդիր ըստ ներգործականաց. ֆթ. Оп-лежать бока, оп-споять ноги. Ինչ կողմանիլ 'ի վերայ կողից. կանգնիլ յոտս:

Գ Լ ՈՒ Խ Վ Ե Յ Ե Ր ՈՐ Դ

О сочиненіи Нарѣчій.

ՅԱՂԱԳՍ ՀԱԾԱԶԱՅՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱԿԱՅԻՑ.

556. Սակեայն որովհետև եղեալ 'ի վերայ բային ցուցանէ զպարագայս գործողութե, որպէս տեսաք յառաջին գիրս (385), նմին իրի գրեթէ միշտ անբաժան վարի և համաձայնի ընդ բայից: Սակայն են առ Ուսս յորով մակբայք, որք առնուն խընդիր 'ի զանազան հոլովս. այլ թէ զիարդ, ցուցանեն հետևեալ կանոնք:

Կանոն Թ.

557. Հարցական մակբայս և՞ 'ի հարցական բանս յարի 'ի զանազան հոլովս. և օովորաբար յետադաս լինի բայից կամ անուանց. ֆթ. Угодно ли вамъ? Ըրդեօք հաճելի՞ իցէ քեզ այս: Будете ли вы заѣтра домой? Ինիջիք արդեօք վաղիւն 'ի տան:

Դա՞նո ևս ՅԷ ԵՂՈ ՆԵ ՎԻԴԱԼԻ ? 'Ի վաղո՞ւց արդեօք չիցէ ձեր տեսեալ զնա :

Ե՛ն ձօբրոմԷ ևս օնԷ ջօրօւյԷ ? 'Լրդեօք 'ի բարիոք առողջութեան իցէ նա :

558 . 'Ես մակբայ երբեմն վարի յոչ հարցական բանս՝ նշանակելով եթէ, կամ . զր . Ե ՆԵ ՅՆԱՅՈՒ ԲՅՈՒՄԷ ԼԻ ՕՆԷ , ԼԻ ՈՒՄԷ . Ոչ գիտեմ եթէ եկեալցէ նա թէ ոչ :

Спросите у него, хочетъ ли ѣхать со мною . Հարցցնա եթէ կամի գալ ընդ իս : Դժաւե՛ն ևս ԼԻ ՈՒՄԷ ԼԻ ՈՒՄԷ ԼԻ ՈՒՄԷ , ՅՈՒ ՎՍԵ ՐԱՎՆՈ . Եթէ արասցէ կամ ոչ առասցէ , նոյն է :

Կանոն Է .

559 . Վանակական մակբայք ըստ ոչոյ Ռուսաց առնուն ինդիր 'ի սեռական հոլով . սր 'ի մեզ բացաւ տրի ածականօրէն . զր . Դօւօլնօ Բլադօրաւնննն . Վաւական իոհեմութեան : Մալօ Կրասնօրժչի . Սակաւ քաջաբանութե : Մնօղ ՎօԴԷ . Վաղոմ ջուր , ևն :

Կանոն Դ .

560 . Սակբայք ածանցեալք յածականաց առնուն զինդիր ըստ կանոնի նոցա (460) . զր . Զիտն սօստանննն . Կեալ պատշաճապէս առ վիճակ իւր : Դօւրիտն սօղասնօ Վ Վսինննն . Դօւրիտն սօղասնօ Վ Վսինննն : Դօւրիտն սօղասնօ Վ Վսինննն :

Կանոն Ե .

561 . Սակբայս ունի պահանջէ զկնի սեռական . զր . Ունի լի ինչ ինչ արդեօք նոր : ունի ինչ , չիք ոք . ունի ինչ Բուրժ :

562 . Իսկ այլ բացասական մակբայք վարին ըստ մեզ . զր . Ե ՆԵ ՅՆԱՅՈՒ ՆԵ ՎԻԴԵԼԻ . Ես ոչ տեսի զոք : Ե ՆԵ ՅՆԱՅՈՒ ՆԵ ՎԻԴԵԼԻ . Ես չունիմ ինչ պարտս : Ե ՆԵ ՅՆԱՅՈՒ ՆԵ ՎԻԴԵԼԻ . Ես ոչ առնեմ երբեք ընթրիս . ևն :

563. Բացասական մասնիկս՝ մի, չունի տեղի առ Ուսու. այլ 'ի տեղի նորա դնի что; Գր. я боюсь, что мой другъ умретъ. Երկնքիմ մի գուցէ բարեկամն իմ մեռանիցի:

564. Երբեմն 'ի տեղի սորա դնի только; Գր. Вы только шумить умёте. 'Դուք ոչ զայլ ինչ գիտէք, եթէ ոչ խեղկատակիլ: я шеперь только всталъ. Ես այժմ յարեայ միայն:

Կանոն Է.

565. Մակբայս такъ պահանջէ զկնի что; Գր. Бѣтръ такъ великъ, что всѣ деревья ломаетъ. Հողմն է այնպէս սաստիկ, զի խորտակէ զամենայն ծառս:

Երբեմն դնի մակբայս какъ; Գր. Онъ не такъ богатъ, какъ вы. Եւ չէ այնպէս փարթամ, որպէս դու:

Բայտ այսմ վարի և մակբայս поль; Գր. я никогда не видѣлъ поль добраго человѣка. Ես ոչ տեսի երբեք զայնչափ բարի այր:

566. Բայտ այսմ վարին և մակբայքս чѣмъ болѣе, тѣмъ болѣе; Գր. Чѣмъ болѣе ему о томъ говорятъ, тѣмъ болѣе онъ огорчается. Որչափ առաւել խօսին ընդ նմա վասն այնր, նա այնչափ առաւել դառնանայ: Եւսպէս և մակբայս сколько; Գր. Сколько бѣдныхъ людей, когда двое или трое живутъ изобильно! Որքան թշուառ մարդիկ, յորժամ երկուք կամ երեք կեան առատապէս: Ուր людей է սեռական խնդիր մակբային:

Կանոն Ը.

567. Մակբայքս для чего, почто, վարին 'ի հարցական բանս. Գր. Для чего онъ не исправляется? Եւր վասն ոչ ուղղի նա: Почто вы мѣшкаете? Եւնչէր յապաղէք:

Եւլ աղգ վարին մակբայք 'ի հետեւեալ բանս. Գր. Онъ никогда не бываешь въ пуши, чтобъ ему че-

го нибудь не случилось. *Եւ ոչ երբէք առնէ ճանապարհ, որով ոչ պատահի ինչ:*

Я туда не пойду, пока все не будетъ въ готовности. *Եւ ոչ երթայց անդ, մինչև չիցէ պատրաստ ամենայն ինչ:*

Его такъ угостили, что ничего тамъ не доставало. *Եւ յապէս պատուասիրեցին զնա, զի ոչինչ պահանջաց նմա անդ:*

Я съ нимъ говорилъ, когда онъ былъ еще въ постелѣ. *Եւ խօսեցայ ընդ նմա, երբ նա տակաւին էր յանկողնի:*

Онъ не успѣлъ еще выйти со двора, какъ домъ обрушился. *Եւ հազիւ ել արտաքս, անկաւ տունն:* Ошойдите, чтобъ онъ васъ не обидѣлъ. *Տեղի տուր, որպէս զի մի վնասեցէ նա քեզ:*

Если онъ хоть мало погуляешъ, то занеможетъ. *Եթէ արասցէ թէպէտ և փակաւ զքօսանս, տկարանայ անդէն:*

Хоть онъ выиграетъ, хоть проиграетъ свою тяжбу, то уйдетъ прочь. *Թէ և կորուսանէ, թէ և շահի զիր դատ, զնասցէ 'ի բաց:*

Կանոն Է.

568. *Տեղական մակբայս* туда 'ի կիր ածի ուր գոյ շարժումն. և ուր չիք շարժումն՝ դնի тамъ; գր. Хошите ли вы туда иными? *Կամիք երթալ անդ:* Не ходите туда, тамъ жарко. *Ո'ի երթայք անդ, ուր է ջերմագին:*

Ըստ այսմ վարի մակբայս куда, ուր գոյ շարժումն. և ուր չիք՝ դնի гдѣ; գր. Куда вы ходите? *Ո'ւր զնայք:* Гдѣ вы живете? *Ուրանօր բնակիք:* Իսկ այլ տեղական մակբայք վարին ըստ հետևեալ օրինակիս. գր. Мой двоюродной братъ побѣхалъ въ Америку и оттуда назадъ будетъ по прошествіи двухъ лѣтъ. *Եւ զբարորդի իմ չոքաւ յ'մէրիզա. և անտի դարձցի յետ երկուց ամաց:*

569. **ա**. Մահբայքս **близъ**, **внѣ**, **внутри**, **около**, **вкругъ**, **кругомъ**, **сверхъ**, **мимо**, **окрестъ**, **паче**, **вмѣсто**, **прежде**, **послѣ**, **прошиву**, **сквозь**, **даль**, **достойно**, **касательно**, **և** **և** **колик**, **сколь** **ко**, **довольно**, **много**, **мало**, **պահանջեն զինդիր սեռական** . **գր** . Близъ города, **մերձ** 'ի քաղաքն . **внѣ** дома, **արտաքոյ տան** . **паче** **всѣхъ** людей, **առանկէ քան զամենայն մարդիկ**, **և** .

Ար մահբայս **вонъ** **առնու** **և** **գնախդիր** **изъ**; **գր** . Еонъ **изъ** дому . **Ա**րտաքս 'ի տանէ :

Իսկ մահբայքս **безопасно**, **прочъ**, **առնուն** **գնախդիր** **отъ**; **գր** . Безопасно **отъ** неприятелей . **Ա**պահով 'ի թշնամեաց : **Прочъ** **отъ** должностей . **Հեռ** 'ի պարտաւորութենէ :

բ . Մահբայքս **вопреки**, **подобно**, **прилично**, **пристойно**, **противно**, **свойственно**, **угодно**, **պահանջեն զինդիր տրական** . **գր** . Жить пристойно своему сословію . **Ե**ւալ ըստ պատշաճի իւրում **վիշակի** :

Ար բաղդատական մահբայս **относительно** **առնու** **տրական ընդ նախդրիս** **къ**; **գր** . Человѣкъ **имѣетъ** **разныя** **обязанности** **относительно** **къ** **Богу**, **къ** **ближнему** **и** **къ** **самому** **себѣ** . **Ա**րդ **ոչնի** **զանազան պարտաւորութիս նկատմամբ** **այ**, **ընկերին**, **և** **իւրում** **անձին** :

Իսկ **согласно**, **сообразно**, **сходно**, **одинаково** **պահանջեն գործիական ընդ նախդրիս** **съ**; **գր** . Говоришь **согласно** **съ** **мыслию** . **Ե**րբիւ **համաձայն մտաց** : **Поступать** **сообразно** **съ** **законами** . **Ա**րիւ **ըստ օրինաց** :

ԳԼՈՒԽ ԵՐԹԱՆԵՐՈՐԴ

О сочиненіи Предлоговъ съ именами .

ՅԱՂԱԳՍ ՀԱՄԱԶԱՅՆՈՒԹԵԱՆ ԿԱՒԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ
ԸՆԴԱՆՈՒԱՆՑ .

570 . Երբ խաղաղութիւն ըստ սեպհականութե լեզուին Ռուսաց այլ և այլ եղանակաւ վարին . մահաւանդ զի մի և նոյն խաղաղութի զայլ և այլ հոլովս պահանջէ երբ գոյ շարժումն , և երբ ոչ գոյ : Եւստրիկ աղագաւ պատշաճ դատիմք նշանակելաւ տանօր նախ՝ զտեսակս ինչ և զինդրառուին նախադրութեց , երկրորդ՝ զկարևոր կանոնս , և երրորդ՝ զօրինակս ինդրառութեանց :

571 . Երբ բազումք 'ի խաղաղութեանց առնուն զինդիր 'ի սեռական հոլով . որք են , безъ , առանց . близъ , близко , մերձ . вверху , вверху , 'ի ներքս . вѣ , արտաքոյ . возлѣ , առննթեր . для , վասն . до , մինչև . изъ , 'ի . кроме , օքրայ , բաց 'ի . мимо , հուպ . около , օքրестѣ , շուրջ . отъ , 'ի . подлѣ , մերձ . послѣ , յետ . прежде , յառաջ քան . прошивъ , դէմնդդէմ . ради , 'ի պատճառս . сверхъ , բաց 'ի . у , առ :

Եւ որք պահանջեն տրական . որպիսի են , ко , къ , առ :

Եւ են՝ որք առնուն հայցական . որպիսի են , про , յաղագս , դ . чрезъ , 'ի ձեռն :

Եւստ պահանջեն գործիական և հայցական . որք են , за , վասն , 'ի . надъ , 'ի վերայ . подъ , 'ի ներքոյ . предъ , առաջի , նախ քան :

Եւստ առնուն հայցական և նախդրական . որք են , во , въ , 'ի , ներ . на , 'ի վերայ :

Եւ որք պահանջեն գործիական , և երբեմն հայցական . որպիսի են , межъ , между , 'ի մէջ :

Եւ են՝ որք առնուէն նախդրական և հայցական . որպիսի են , օ , օճԵ , զ :

Եւ՝ որ պահանջէ տրական , հայցական , և նախդրական . որպէս , по , ըստ :

Եւ է որ առնու գործիական , սեռական , և հայցական . որպէս , ԵՅ , կամ со , ընդ :

Երեսն Թ .

572 . Յորժամ կրկին նախադրուիք պատահին 'ի միասին , խնդիրն հետևի առաջնոյն , և ոչ երկրորդին . զթ . я вынулъ ноги изъ подъ стола . Եւ քարշեցի զոտս իմ 'ի ներքուստ սեղանոյ :

Заецъ выбѣжалъ изъ за кусты . Փախեաւ նապաւ տակն 'ի թփոյ անտի :

Երեսն Բ .

573 . 'Եւ նախադրութիւնքս ԵՅ , ԿԵ , ԵՅ , օճԵ , սո՝ վորաբար նախադաս զնին անուանց , որք սկսանին կամ ձայնաւորաւ , և կամ միով բաղաձայնիւ և եթ : Եւսկ во , ко , со , օ , նախադաս լինին այնպիսի անուանց , որք սկսանին կրկին բաղաձայնիւք . զթ . Вѣ небѣ , յերկինս . во время , 'ի ժամանակի . со всею фамилією , հանդերձ ամենայն ընտանեօք . ԵՅ ԿԵՄԵ , ընդ ումեմն . ԿԵ вамъ , առ ձեզ . ко мнѣ , առ իս , եւ :

Երեսն Գ .

574 . 'Եւ նախադրուիքս надъ , подъ , предъ , փոխեն զտառս Ե 'ի օ , նախ քան զառաջին դէմն եղակի դերանուանց՝ միանալով ընդ նոսա . զթ . Предомною , Յառաջ քան զիս :

Երեսն Դ .

575 . 'Եւ նախադրութիւնք յանգեալք 'ի Ե , ևս և дая , за , на , օ , при , по , про , у , նա և երբեմն

близъ, скѣозъ, возлѣ, послѣ, և подлѣ, նախա-
դաս լինին խնդրոց . որք եթէ սկսանիցին ձայնա-
ւորաւ, յարի 'ի նոսա տառս և ; դր . կ'б нему, к'б
ней, к'б нимъ, առ նա, ընդ նմա, ևն . որ պարտ էր
լինել к'б ему, к'б ей, ևն .

Լիակն Է .

576 . 'Լախադրութիք յանգեալք 'ի Ե, 'ի յա-
րին յայլ բառ սակս բարդութե, կորուսանեն յա-
ճախ զայն յանգ . և երբեմն փոխեն 'ի օ ; դր . изъя-
вишь, измѣряю, изобвасть, ևն .

ՕՐԻՆԱԿԻ ԽԵԴՐԱՌՈՒԹԵԱՆՑ .

Безъ, Լ'անъ (411) .

577 . Онъ безъ меня ничего не можетъ дѣлать .
'Լա առանց իմ ոչինչ կարէ առնել :

Онъ мясо безъ хлѣба кушаетъ . 'Լա առտէ զմիս ա-
ռանց հացի :

Безъ сомнѣнія . Լ'անց երկբայութե, կամ անտա-
րակոյս :

Близъ, близко, Ս'երջ .

578 . Близъ города . Ս'երջ 'ի քաղաքն :
Близъ моего дома . Ս'երջ 'ի տուն իմ :

Внупръ, внупри, 'Լ'ներս .

579 . Внупръ храма . 'Լ տաճարին :
Внупри города . 'Լ'ներքս քաղաքին :

Внѣ, Լ'արտադ .

580 . Быть внѣ опасности . Լ'ինել արտադ
վտանգի :

Онъ внѣ себя . 'Լա արտադ ինքեան :

Во , вѣ , 'і .

581 . Եւ իս նախադրութի յատկապէս պահանջէ
հայցական՝ երբ գոյ շարժումն 'ի բանս . և երբ չիբ,
առնու նախդրական այլ և այլ առմամբ . քր .

Онѣ поѣхалѣ вѣ деревню . Եւ չորաւ 'ի գիւղն :

Мѣшались вѣ дѣло . Սիջամուխ լինել 'ի գործ :

Впасѣ вѣ бѣдностѣ . Ինկանիլ 'ի Թշուառութի :

Бросиѣ вѣ огонь . Երկանել 'ի հուր :

Книга вѣ листѣ , вѣ осмушку . Գիրք յամբողջ
Թերթ , և յութածալ :

Оставиѣ меня вѣ покоѣ . Թող զիս յանդորրու :

Вы все узнаете вѣ свое время . Դուք գիտասցիք
զամենայն յիւրում ժամանակի :

я послѣ завтра поѣду вѣ Тверѣ . Ետ վաղուեան
առուր գնացից 'ի Գվեր :

Онѣ живенѣ вѣ Твери , вѣ Москвѣ . Եւ բնակի 'ի
Գվեր , և 'ի Սոսկով :

Онѣ живенѣ вѣ близости . Եւ բնակի 'ի մերձա-
կայ վայրի :

это было вѣ прошломѣ году . Եւ եղև յան-
ցեալ ամի :

Онѣ умерѣ вѣ самыхѣ цѣштущихѣ лѣтахѣ . Եւ
մեռաւ 'ի ծաղկեալ հասակի :

Онѣ вѣ гвардіи служишѣ . Եւ ծառայէ 'ի պահ-
նորդութեան :

Онѣ самый богатый человекѣ вѣ городѣ . Եւ ինքն
այլ փարթամ 'ի քաղաքին :

Возлѣ , Եւրիւեր .

582 . Сядѣше возлѣ меня . Եւստ առննԹեր իմ :
Она возлѣ моего башюшки живенѣ . Եւ բնակի առ-
հօր իմում :

Для , Սահ .

583 . это для меня очень хорошо . Եւ յոյժ սի-
րելի է ինձ :

Для своихъ друзей я всегда дома . Սակս բարեկա-
մաց իմոց ես միշտ 'ի տան եմ :

Простите его для меня . 'Էրեա նմա վասն սիրոյ
իմոյ :

До, Ս'նէ, Գ .

584 . До рѣки не далеко . Ս'նէլ ցգեան չէ հեռի :
Мы до дому пѣшкомъ пошли . Վնացաք մինչև 'ի
տուն հետիոտն :

Онъ дожидъ до старости . 'Լա եկաց մինչև ցծե-
րութիւն :

я имѣю до васъ нужду . Ունիմ հարկաւորութիւն
(առ) քեզ :

Намъ до васъ нужды нѣтъ . Ս'եզ չիք կարօտա-
նալ քեզ :

За, Ս'ան, 'ի .

585 . 'Այս նախադրութի պահանջէ հայցական՝
երբ գոյ շարժումն յենթակայն . ապա թէ ոչ՝ առ-
նու գործիական . Գր .

Садитесь за столъ . 'Լստիլ 'ի սեղան :

Взять кого за руку . Ս'անուլ զոր գձեռանէ :

Умерешь за отечество . Ս'եռանիլ վասն հայրե-
նեաց :

Что вы за вашъ домъ дали . Օ'ինչ ինչ վճարե-
ցեր վասն տան քո :

Послать за кѣмъ . Ս'աքել զկնի ուրուք :

За горою . Ս'նդր քան զլեռան , կամ ընդ լեռան :

За рѣкою . Ս'անկոյս գետոյն :

У него все за ключемъ . Ս'նաւն առ նմա ընդ փա-
կանօք :

Ишши за водою . Վ'նալ յաղագս ջրոյ :

Изо, նշն, 'ի .

586 . Онъ прилѣжнѣйшій изо всѣхъ учениковъ .
'Լա է կարի իմն մտադիր յամենայն աշակերտս . Գր
քան զամենայն աշակերտս :

Онъ приѣхалъ въ Мона . Նկն նա 'ի իոնէ . ք
'ի միջոյ ի իոնին :

Ко, къ, լ'~ }

587 . Придите ко мнѣ . Ն'կ առ իս :
Это къ вашимъ услугамъ . Վա 'ի ծառայութիւն
ք :

Кромѣ, լ'այ 'ի .

588 . Кромѣ того ничто мнѣ не угодно . լ'այ
'ի դմանէ ոչինչ է ինձ հաճելի :
Онъ кромѣ благодарній ничего ему не сдѣлалъ .
'լա բայ 'ի բարեբարութեց ինչ ոչ արար նմա :

Между, межъ, 'ի Գլ .

589 . Между небомъ и землею . 'ի մէջ երկնի և
երկրի :
Между горъ . 'ի մէջ լեռանց :

Мимо!, Ս'երջ, 'ա .

590 . Вы можете идти мимо нашего двора . Վա
ընթանեալ առ պալատիւ իմով :

На, 'ի վերայ, 'ի .

591 . Վ'յա նախադրութիւն պահանջէ հայցու
կան՝ երբ գոյ շարժումն յենթակայն . ապա թէ ոչ՝
առնու նախդրական . դր .

Поди на чердакъ . Ն'լ 'ի վերնատունն :

Итти на гору . Վ'նալ 'ի լեռուն :

Взглянушъ на картину . Վ'նարկել 'ի պատկերն .
ք 'ի վերայ պատկերին :

Уповашъ на Бога . Յ'ուսալ առ աստուծ :

Онъ мнѣ ступилъ на ногу . Վ'ա ընթացաւ առ իս
'ի վերայ ոտին :

Говоришъ на удачу . խօսիլ ըստ պատահման :

На примѣрѣ. *Օ որ օրինակ :*

Купить на наличныя деньги. *Վնեւ առ ձեռն արծաթոյ :*

Онъ упалъ на голову. *Ինկաւ 'ի վերայ գլխոյ :*
я на короткое время побѣду въ деревню. *Եւտ սակաւ ժամանակի գնացից 'ի գիւղ :*

я купилъ на пятьдесятъ рублей сахару. *Վնեցի զքաբար յիսուն ևս քլիոյ :*

Купите мнѣ казимиру на жилетъ. *Վնեա՛ ինձ քազիմիր պակս բաճկոնի :*

Встрѣтитесь на дорогѣ. *Հանդիպիւ 'ի ճանապարհի :*

Книга лежитъ на столѣ. *Վիճքն դնի 'ի վերայ սեղանոյ :*

На скрыпкѣ играешь. *Հարկանել զքնար :*

Надѣ, 'ի վերայ, 'ի.

592. *Եւս նախադրութի պահանջէ հայցական' երբ գոյ շարժումն յենթակայն . ապա թէ ոչ՝ առնու գործիական . զր .*

Вода есть надѣ головою. *Գլուրն է 'ի վեր քան զգլուին :*

Аннибалъ одержалъ славную побѣду надѣ Римлянами. *Իննիրազ արար զմեծ յաղթութի ընդդէմ Հռովմայեցոց :*

Птица взлетѣла надѣ лѣсѣ. *Թռչունն թռեալ գէպ 'ի յանտառն :*

О, обѣ, обо, Ս, սահ, շ.

593. *Եւս նախադրութի պահանջէ հայցական' երբ գոյ շարժումն . ապա թէ ոչ՝ առնու նախդրական . զր .*

Ударить о камень. *Հարկանել զքարի :*

я ушибся обѣ сѣбѣ. *Հարպ ընդ որմն :*

О чемъ рѣчь есть? *Եր վերայ է բանն :*

Обѣ этой матеріи много написано. *Օ այսր նիւթոյ բազումին զրեալ կայ :*

Ты никогда обо мнѣ не помышляла. *Գառ ոչ երբէք խորհեցար զինէն :*

Около, *Շուրջ.*

594. Сдѣлашь валъ около города. *Կանգնեւ պարիսպ շուրջ զքաղաքաւ :*

Тому теперъ около двухъ недѣль. *Ինտի ցայժմ երբև (շուրջ են) կրկին եօթնեակը :*

Это мнѣ приходило около ста рублей. *Սա եղև ինձ գրեթէ հարիւր և ութլիպ :*

Окрестъ, *Շուրջանակի .*

595. Окрестъ престола. *Շուրջանակի զգահի :*

Оприть, *Բաց 'ի .*

596. Оприть васъ всѣ были. *Բաց 'ի ձէնը ամենեւեքեան կային :*

Отъ, *Ի .*

597. Я вду отъ моего брата. *Գամ 'ի տանէ եղբոր իմոյ :*

Отъ него ничего не узнаешь. *Ոչ իմանաս ինչ 'ի նմանէ :*

Отъ утра до вечера. *Յառաւօտէ մինչև ցերեկոյ :*

Плакать отъ радости. *Լալ առ ինդուծէ :*

Она отъ страха упала въ обморокъ. *Եւ յաճէն անկաւ 'ի թալկացումն :*

Кланяйшесь ему отъ меня. *Ողջունեա զնա յինէն կողմանէ :*

Лѣкарство отъ лихорадки. *Գարման ընդդէմ ջերւախտի :*

Ему двадцать лѣтъ отъ роду. *Ի՞նչ ամբ են նորա 'ի ծննդենէ :*

По, Բու, Ի, Դ.

598. Բայ նախադրութի ունի զընդարձակ նշանակութի պահանջելով զինդիր յայլ և այլ հոլովս այլ և այլ առմամբ :

Իսխ տրական . Գր . Ишли по городу . Եղբւրնդ քաղաքն :

Ходяиъ по полю . Օգնալ ՚ի դաշտին :

По сухому пуши, по морю . Բնդ ցամաք ուղի, և ընդ ծով :

Жишъ по старниѣ . Կեալ ըստ հնութեան :

Одѣвашся по модѣ . Օգեցնուլ ըստ նոր տարազու :

Какъ это называется по Руски ? Ո՞րպէս կոչի սա առուսերէն :

Онъ говоришъ по Татарски . Իս խօսի թաթարերէն :

По тихости его нрава всѣ мы любимъ . Բնկեցեանք սիրելիք ըստ հանդարտ բարուց իւրոց :

Узнать кого по голосу . Ճանաչել զոր ՚ի ձայնէն :

Онъ это сдѣлашъ по злости . Իս արար զայն առ չարութեան :

Назвашъ кого по имени . Կոչել զոր յանունէն :

По его привычкѣ . Բստ սովորութեան նորա :

Судяиъ по видимому . Իատել ըստ երևութին :

По имени только кого знать . Բստ անունն և եթ ճանաչել զոր :

Онъ часто бываешъ по вѣлому году въ оплукѣ . Իս յաճախ լինի ՚ի հեռաւորութեան ընդ տարի մի ամբողջ :

Раздѣляиъ книгу по главамъ . Բաժանել զգիրս ըստ գլխոց :

Сія болѣзнь простиралась по всей Европѣ . Բայ հիւանդութի տարածեցաւ ընդ բոլոր Եւրոպիա :

Плыиъ по Невѣ . Իաւել ընդ Իեփա :

Попѣ текѣ ему по лицу . Հոսեաց քիրտն ընդ երեսն :

Дано каждому по три рубля . Տուաւ իւրաքանչիւրում առւելի երեք երեք :

599. Երկրորդ՝ պահանջէ հայցական . ըստ որոյ թուական անուանքս քսան և քառասուն և քուսնի հայցական խնդիր . իսկ այլք դնին 'ի տրական հոլով . որոց գոյական դնի յոգնակի տրական . օրինակ հայցականին .

По первое число мѣсяца . Սինչև ցառաջին թիւ ամսոյ :

Онѣ входилѣ по поясѣ въ воду . Եւստի 'ի ջուր մինչև ցոտին :

По сіе время онѣ еще не писалѣ . Սինչև ցայտմ դեռ ոչ գրեալ :

Послать по лѣкаря . Իշարել առ վիրաբուսն :

600. Երրորդ՝ պահանջէ նախդրական հոլով .

По преставленіе Александра великаго . полководца его раздѣлили его царство . Յետ մահուան մեծին Ղեբքանդրի զորապետք իւր բաժանեցին զթագաւորութիւն նորա :

Виргилій почипается вторымъ стихотворцемъ по Омиръ . Սիրգիլիոս համարի երկրորդ բանաստեղծ զկնի հոմերոսի :

Бытъ роднею кому по женѣ . Ինչեւ ազգական ընդ աւեր 'ի կողմանէ կնոջ :

Подѣ , իւրեր , առ .

601. Пожалуйте , подѣ меня садитесь . Իշաւ չեմ'նիստ առ իս :

Онѣ живешѣ подѣ меня . Եւստի 'ի ներքոյ իմ'ընակի :

Подѣ , ի ներքոյ , ընդ .

602. Եւս նախադրութի պահանջէ հայցական խնդիր՝ երբ գոյ շարժումն . ապա թէ ոչ առնու գործիական .

Положите это подѣ столѣ . Ղիւր զայդ ընդ սեղանով :

Сядьте подѣ дерево . Եւստի 'ի ներքոյ ծառոյ :

Подѣ вечерѣ . Ինչ երեկոյ :

Прятно подъ деревомъ лежать . Օղևարձալի է ընկողմանիւ ընդ ծառով :

Карлъ вторыйнадесять былъ совершенно побѣжденъ подъ Полтавою . Սարդու երկոտասաներորդ յաղթեցաւ իսպառ մերձ 'ի Ռոչաւա :

Послѣ, спустя , Օջի , յե .

603 . Что вы дѣлаете послѣобѣда . Օյնչ առ նէք զկնի ճաշուն :

Спустя нѣсколько времени . Օկնի ժամանակի ինչ :

Предъ , Ռալի .

604 . Ռյս նախադրութի պահանջէ հայցական ինդիր՝ երբ գոյ շարժումն . ապա թէ ոչ՝ առնու գործիական . գր .

Привесть кого предъ судью . Ռծել զոր առաջի դատաւորին :

я предъ свѣтомъ вспалъ . Ռյ յարեայ յառաջ քան զլոյս :

Прежде , Յառաջ քան :

605 . Прежде окончанія года . Յառաջ քան ըզկատարած տարւոյ :

При , Սիւր , առ .

606 . Мильштадтъ одержалъ надъ Персами сла-
вную побѣду при Маравонѣ . Սիւրիատէս արար փա-
ռաւոր յաղթութիւնն ընդդէմ Պարսից մերձ 'ի Սարաթոն :

Сей городъ стоитъ при горѣ . Ռյս քաղաք կառուցեալ կայ առնթեր լէրին :

это происходило при васъ . Ռա էանց զառաջեալ քո :

Христосъ родился при Августѣ . Վրիստոս ծնաւ առ ()գաստեալ :

Про , Վան .

607 . Օն՝ քո ձեռքով ասում . « Վան , ինչպե՞ս :

Մոռաց , ինչպե՞ս , հանդիման .

608 . Դոմեր ինչ ասում քո մոռաց : Սուրբ ասում եմ հանդիմանում :

Օն՝ ճիշտ ասում քո մոռաց . « Վան , ինչպե՞ս :

Մոռաց չապաքանում . ինչպե՞ս :

Տեսնում քո մոռաց . ինչպե՞ս : Սուրբ ասում եմ հանդիմանում :

Քան , ինչպե՞ս .

609 . Քան Բոգ , Վան ասում :

Տոյ քան . ինչպե՞ս ասում քո :

Տեսնում , ինչպե՞ս .

610 . Տեսնում քո . ինչպե՞ս ասում քո :

Տեսնում քո մարդկային զորություն . « Վան քեզ ինչպե՞ս :

Տեսնում , ինչպե՞ս , ինչպե՞ս .

611 . Քան քո մոռաց . ինչպե՞ս ասում քո :

Տեսնում , ինչպե՞ս , հանդիմանում .

612 . Վան ինչպե՞ս ասում քո . ինչպե՞ս ասում քո . ինչպե՞ս ասում քո . ինչպե՞ս ասում քո . ինչպե՞ս ասում քո .

Տոյ քան քո . ինչպե՞ս ասում քո :

Օն՝ ինչպե՞ս ասում քո . ինչպե՞ս ասում քո . ինչպե՞ս ասում քո . ինչպե՞ս ասում քո . ինչպե՞ս ասում քո .

Он՝ անցի սօմ քաղաքի . Եւ ի լեռնէ :

Եւ ի լեռնէ անցի . Եւ ի լեռնէ :

Он՝ սօմ քաղաքի . Եւ ի լեռնէ :

Սա լեռնային քաղաքի . Եւ ի լեռնէ :

Եւ ի լեռնէ անցի . Եւ ի լեռնէ :

Եւ ի լեռնէ անցի . Եւ ի լեռնէ :

Он՝ սօմ քաղաքի . Եւ ի լեռնէ :

Среди, посреди, 'ի Կէ, 'ի Կէ .

613. Пришелъ Исусъ и сталъ посреди ихъ .
Եւ ի լեռնէ անցի . Եւ ի լեռնէ :

У, 'ի .

614. Я давно у васъ не былъ . 'ի Կէ անցի .
Սա լեռնային քաղաքի . Եւ ի լեռնէ :

Голова у меня болитъ . 'ի լեռնէ անցի .
Он՝ սօմ քաղաքի . Եւ ի լեռնէ :

Чрезъ, 'ի Կէ, լեռն .

615. Перелезть чрезъ заборъ . Սա լեռնային քաղաքի .

Чрезъ քաղաքի անցի . Եւ ի լեռնէ :

Придите чрезъ часъ . Եւ ի լեռնէ անցի .

Да сбудется реченное отъ Господа, чрезъ пророка .
Սա լեռնային քաղաքի . Եւ ի լեռնէ :

ԳԼՈՒԽ ՈՒԹԵՐՈՐԴ

О сочиненіи Союзовъ .

ՅԱՂԱԳՍ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՂԱԳԻՑ .

616. **Թ**էպէտեւ պաշտօն շաղկապից է շարակցել ընդ միմեանս զմասունս բանի և պարբերութեան օրինակաւ , ըստ որում նշանակեցաք յառաջին գիրս (412) , առկայն 'ի համաձայնի ընդ նոսա՝ առնչանան առ միմեանս այլ և այլ եղանակաւ : 'Ամին իրի կարևոր դատիմք յաւելուլ աստանօր զկանոնս ինչ և գիտելիս ըստ պահանջման Սուս քերթողութե , որ զբաղում շաղկապս 'ի կարգս մակըայից դասէ ըստ յատկութե լեզուին (399) :

Կանոն Ծ .

617. Բաղհիւսական շաղկապք շարակցեն առ միմեանս զայլ և այլ եղանակս բայից և զհոլովմունս անուանց . որպիսի են , и , да , что , ѿ . օրինակ . Прощаетъ и злоствуетъ ; послабляетъ и строго надзираетъ . 'Արէ և զայրագնի . Թուլացուցանէ և խստիւ վերագիտէ :

Да будетъ воля швоя . 'Ազիցին կամք քո :

Կանոն Է .

618. Տրական շաղկապք տրոհմամբ իմն շաղկապեն զիսնարհմունս բայից և զհոլովս անուանց . որպիսի են , или , либо , ѿ . գր .

Либо земля , либо солнце вершится . 'Կամ երկիր և կամ արև դառնայ :

Надлежитъ оставитьъ свѣтъ для точнаго исполненія законовъ добродѣтели , или оставишь до-

бродѣтель живучи въ обществѣ. Պատշաճ է թուղուլ զաշխարհ սակա իսկական լրման օրինաց առաքինութեան. կամ թողուլ զառաքինութիւն՝ կելով՝ի հասարակութե :

Լատին 4 .

619 . Թէական շաղկապը կապեն զերկուս նախադասութիւն՝ ցուցանելով զկախումն յիրերաց . որպիսի են , ежели , буде же , естѣли , *և* . րք .
Ежели ты Богъ , то долженъ ты дѣлать благодѣянія смертнымъ ; буде же ты человекъ , то помни что ты такое . Եթէ դու աս (ես) , յայնժամ պարտ է քեզ առնել բարերարութիւն մահկանաւ ցուաց . ապա եթէ մարդ , յիշեալ թէ դու ևս այնպիսի :

Не премину исполнить ваше прошеніе , естѣли только найду удобной къ тому случай . Ոչ պակասեցայց կատարել զաղաչանս քո , եթէ միայն գտից յաջողութիւն ի դոյն առիթ :

Լատին 5 .

620 . Երհական շաղկապը , որք ի մեզ կոչին բացառոցական , ցուցանեն ներհակութի իմն յառաջարկութիւն՝ ուղղելով զառաջինն . որպիսի են՝
хотя , но , *և* . րք .

Хотя Цицеронъ былъ философъ : однако искалъ чести . Թէպէտե Լիկերոն փիլիսոփայ էր , բայց սակայն խնդրեաց զպատիւս :

Хоть съ вамибѣ Гомѣи ! кѣ намѣ доспигли .

Поящи западѣ быстрины ;

Хотя бы вы на насѣ воздвигли

Союзы ваши всѣ страны ;

Но щетнымбѣ были всѣ походы . Լոմոն .

Թէպէտե ընդ ձեզ մեզ հասանէին ,

Ոչ գուժք երազունք սուրիչք յեզերտին :

Թէպէտ և սահմանք ընդ ձեզ յառնէին ,

Համայն աշխատանք բայց ունայն էին : Լոմոն .

Իսկ Է.

621. Պատճառական շաղկապը կապեն զմի բան ընդ այլում՝ ցուցանելով զպատճառ առաջարկութեան. որպիսի են՝ ևбо, дабы, поелику, ևն. Գր.

Убѣгайте праздности: ибо она есть источникъ всѣхъ пороковъ. Փախի՛ք 'ի դատարկութե՛. քանզի այն է աղբիւր ամենայն անտից:

Скупой богатъ есть убогъ: поелику не онъ знаетъ, но знаетъ имъ владѣетъ. Ի՞նչա՜հ փարթամն է աղքատ. որովհետև ոչ նա սկզբն, այլ սկիւն տիրէ նմին:

Իսկ Է.

622. Սակաւերական շաղկապը 'ի կիր ածին՝ երբ զվերջին բանն հետեւեցուցանեն առաջնոյն, որպիսի են՝ и такъ, поему, слѣдовательно, ևն. Գր.

Чрезъ добрыя дѣла заслужить можно честь: поему должно удаляться пороковъ и слѣдовать добродѣтели. 'Ի ձեռն բարի գործոց մարթի արժանաւալ պատուոյ. ապա ուրեմն պարտ է հեռանալ յախտից և հետեւիլ առաքինութե՛:

Поелику Персы онѣ роскоши пришли въ слабость: слѣдовательно не трудно было Александру побѣдить оныхъ. Որովհետև Պարսիկք առ զեղիւութեանկան 'ի թուլութիւն, վասն այսորիկ չեղև դժուարին Դեքսանդրի յաղթել նոցա:

ԳԻՏԵ ԼԻՔ

623. ն. Թեական շաղկապն եղև, եթէ, սովորաբար պահանջէ զինի դազկապն թո, յայն. ժամ. Գր.

Вжели вы не привѣдите, то я осержусь. Ի՞նչե՛ դուք ոչ եկաւորիք, յայնժամ ես զայրացայց:

Ежели вы этой деревни не купите, то я ее куплю. Եթէ դուք ոչ կամիր դնել զայն գիւղ, յայն ժամ ես ունիմ գնել:

Ежели здоровъ, то ко миѣ отпишетъ вѣрно. Եթէ իցէ առողջ, յայնժամ գրեսցէ առ իս անշուշտ:

624. Թ. Շ աղկապքս Եմ, же, կամ Եմ, յԵմ, ոչ երբեք դնին 'ի սկիզբն պարբերութե. որք երբեմն յարին 'ի նախընթաց բառս՝ առ 'ի ցուցանել զգործողութիւն ընդ պայմանաւ. Կր. я былъ бы богатымъ, ежелибъ я не сподѣло промоталъ. Ես լի նէի փարթամ, եթէ չէի այնչափ ծախեալ:

Ежели бы вы остерегались, шо бы это не случилось. Եթէ զգուշացեալ էիր, յայնժամ այդ ոչ հանդիպէր:

Вы любите конфеты, я же лучше люблю плоды. Դուք սիրէք զաքարեղէնս. այլ ես առաւել սիրեմ զպտուղս:

яжб сему обѣду сдѣлаю похвалу хорошо поѣвши. Եւ ես գովեմ զայս ճաշ յուտելն իմ լիապէս:

Онъ бы недоволенъ быль, хопябъ все имѣлъ. Ես լինէր արդեօք անգոհ, եթէ և ունէր զամենայն:

625. Թ. Շ աղկապս Եմ կամ Եմ պահանջէ զբայ յանցեալ ժամանակս. որ պատասխանէ ստորագասկանին. զորմէ ասացաւ 'ի վեր անդր (233).

օրինակ իմն. я желаю чѣнобъ вы благополучны были. Տենչամ, զի դուք երջանիկ լինիջիք:

я его много разъ увѣщавалъ, чѣнобъ онъ исправился. Ես բազում անգամ ազգ արարի նմա, որպէս զի ուղղեսցի:

626. Թ. Շ աղկապքս чѣнобъ, дабы, սովին մըտօք համաձայնին ընդ աներևոյթ եղանակին. որ 'ի մեզ դնի դերբայ կամ ստորագասկան. Կր. я пришелъ, чѣнобъ послушать, чѣнобъ писать. Ես եկի առ 'ի յուսկնդիր լինել, առ 'ի գրել:

я всячески стараюсь, дабы доставить вамъ счастье. Ես ջանամ որչափ իմովսան, որպէս զի բարեբաղդ կացուցից զքեզ:

627. Ե. Շաղկապս ա սովորաբար հետեի մակ-
բայիցս пока, лишь, только; Գր.

Пока онъ читалъ, а я писалъ. Սինդեռ նա ըն-
թերցաւ և ես գրեցի: Եւ յաճախ 'ի կիրածի 'ի
ներհական նախադասութիւնս. նա և յայլ և այլ
ժամանակս բայից. Գր. я пишу, а ты гуляешь.
Ես գրեմ, և դու զբոսնուս:

Вы не знаете его; а я знаю его. Վուր ոչ գիտէք
զնա. բայց ես գիտեմ զնա:

628. Դ. Վտանին 'ի հասարակ գրուածս և 'ի
խօսս մասնիկք ինչ, որք իբր շաղկապ վարին՝ առ 'ի
տալ զօրութիւն բանին. որպիսի են՝ де, дыскашь,
ста. спаня, ка, ше; Գր. (лужилъ де я сорокъ
лѣтъ). Դառայեցի ասէ զամս քառասուն:

Я дыскашь шуда ходилъ. Ես անդ իմն չորայ. կամ
արդէն չորայ անդ:

Աւր 'ի քաղաքավարական բանս փոխանակ ասելոյ՝
տէր, տիրուհի՝ ասի ста, спаня, և և ка, ше; Գր.
Напрасно спаня изволишь гнѣваться. Տիրուհի 'ի
նանիր բերիս բարկանալ:

Петръ, возмиза книгу. Վերոս առ (ազաւեմ)
զգիրս:

Пойдемте, Երդ երթիցուք:

Եստ այսմ 'ի հապարակ խօսս մասնիկս съ վարի փո-
խան բառիս сударь. տես 'ի թիւն 451:

ԳԼՈՒԽ ԻՆՆԵՐՈՐԴ

О сочиненіи Междометій .

ՅԱՂԱԳՍ ՀԱՄԱԶԱՅՈՒԹԵԱՆ ՄԻՋԱՐԿՈՒԹԵԱՆՑ .

629 . Վամաձայնութի միջարկութեանց կանոնն
տայ սակաւութի գիտել , թէ յինչ հոլով պարտի լի
նել խնդիր նոցա : Ուր 'ի մեզ սովորաբար պահան-
ջի տրական . իսկ առ Սուսս ուղղական , տրական և
երբեմն կոչական . որոյ վասն դնեմք զհետեւեալ կա-
նոնս : Տես և 'ի վեր անդր (413) :

Կանոն Ծ .

630 . Միջարկութիւ հրաշականք և հեգնականք
պահանջեն ուղղական խնդիր . որպիսի են՝ *вошб* ,
тошо , *вошб тошо* , *фу* , *а* , *ахб* , *о* ! օրինակ .
Вошб человекъ бѣдный ! Ի՜նչ այր ողորմելի :
Томо доброе дѣло ! Ո՜հ բարի գործ :
Фу какой лѣнявый ! Սա՜ն որպիսի հեղգ :
Ахб какая бѣда ! Բա՜նք որպիսի դժբաղդութի :
О времена , о нравы ! Ո՜վ ժամանակք . ա՜ն բնաւ
րութիւնք :

Կանոն Է .

631 . Միջարկութիւ աւաղականք և երանականք
պահանջեն տրական խնդիր . որպիսի են , *ахмн* ,
бѣда , *вошб на* , *горе* , *исполать* , *на* , *увы* ; *апр* .
Ахми мнѣ ; *горе тому человеку ... исполать тебѣ* !
Եղբւի ինձ . վայ մարդոյն այնորիկ ... երանի՛քեզ :
Горе вамъ смѣющимся нынѣ ! Վայ ձեզ ծիծաղո-
ղացդ այժմիկ :

Լիանն Գ .

632 . Սիջարկութիւնք յորդորականք և հոշականք առնուն կոշական խնդիր ըստ յունական ոճոյ . որպիսի են , гей , гой , ну , о , прочь , цыцъ ! Գր . Гей мужичекъ ; ну лѣннвецъ ! Սի գեղջուկ . հաւստ վատ այր :

Прочь назойливый ! ()ն անդր անմիտ :

О всещедрое небо ! Ո՛վ ամենառատ երկինք :

О Боже ! Ո՛ր ի՞նչ . о человекъ ! ո՛վ մարդ :

Յայտպիսի բանս երբեմն առնուն սեռական խնդիր . Գր .

О неиспытанныхъ судебъ Божіихъ ! Ո՛վ անքննելի դատաւանանացն այ :

РОССІЙСКО-АРМЯНСКАЯ

ГРАММАТИКА

ՎԵՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՌՈՒՍԵՐԼՆ-ՆԱՅԵՐԼՆ

КНИГА ТРЕТЯЯ

Գ Ի Ր Վ Ե Ր Ր Ո Ր Դ

О словахъ сочиненныхъ.

ՅԱՂԱԳՍ ՀԱՐԱԾԱՆԵԱԼ ԲԱՆԻՑ .

633 . Ապաքէն աւանդեցան յառաջին գիրս
կարեւոր տեղեկութիք 'ի վերայ մասանց բանի իբրեւ
առանձին բառից կանոնաւորելոց 'ի Վերթողաց :
Ըստ այսմ և յերկրորդ գիրս հատուցան 'ի մէջ
կանոնք համաձայնութեան ամենայն մասանց բանի՝
գիւրաբանչիւրն յիւրում կարգի բաղհիւսելով հան-
դերձ օրինակօք :

]]նայ մեզ ապա աստ 'ի սմին տալ զտեղեկութիս
'ի վերայ շարամանեալ բանից , կամ շարագրութե .
և ըստ նմանէ աւանդել կանոնս Ուղղագրութեան ,
Կէտադրութե , և Ղուդանութե , այլովքն հան-
դերձ :

ԳԼՈՒԽ ԸՌԸՋԻՆ

О Сложениі.

ՅԱՂԱԳՍ ՀԱՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ .

634. Շարագրութիւն լեզուին Ռուսաց, որ պէս և այլոց՝ է կարգ բաղդասութեան 'ի խօսս . կամ է ամբողջ բան և պատշաճ համադասութիւն յայտնող իմաստից . որ ըստ յն . կոչի «Ինիւսի» . և ըստ Ռուս . Сложеніе . և համարի առ նոսա ազատ , ըստ որում մարթ է շարագրել այլ և այլ եղանակաւ և բազմօրինակ բաղճիւսութեամբ . միայն թէ իցէ ըստ քերթողական կանոնի : Սակայն և այնպէս սովորաբար հետեի բնական կարգի և հասարակաց խօսակցութեան . որ և բաժանի կրկին, 'ի պարզ և 'ի բաղադրեալ :

635. Պարզ շարագրութիւնն է բան , յորում դնի բայ , տէր բայի , և ենթակայ՝ ներգործութիւն կամ զօրութիւն . զթ . Земля пучи́шетъ , море волнуется . Երկիր պարարտանայ . ծով ալէկոծի : Многіе говоря́тъ о ду́шѣ мое́й . Բազումք ասեն զանձնէ իմմէ :

636. Իսկ բաղադրեալն է , յորում երկու պարզ բանք շարակցին առ միմեանս 'ի ձեռն շաղկապից , կամ յարաբերական դերանուանց , ին . զթ . Тотъ негодный чело́вѣкъ , который самъ подвергается наказанію . Եւ զայր անպիտան , որ ինքնին ձգի 'ի պատիժս :

Каковы бы примудры и велики Государи ни были , однако въ помощи имѣюи́хъ нужду . Որպիսի իմաստուն և մեծ Թագաւորք իցեն , սակայն ունին հարկաւորութի օգնականութի :

А мы знаемъ , что праведенъ судъ Божій на дѣлающихъ таковыя дѣла . Բանգի գիտեմք , եթէ այդ դատաստանն ճշմարտութիւն է 'ի վերայ այնոցիկ , որք զայնպիսին գործեն :

ՅՕԴՈՒԱԾ ԱՌԱՋԻՆ

О Сочиненіи Несложномъ.

ՅԱՂԱԳՍ ՊԱՐԶ ՀԱՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ.

637. Քերթողք հնարեցին զայլ և այլ կանոնս սակս պարզ շարագրութե առ 'ի վայելուչ և 'ի հաւրազատ կարգ բաղհիւսել զշարամանութի 'ի ձեռն ձեռոց ինչ : Ստտի կրկնակի լինի կանոնել զբանն . մի՝ բաղդասութի մասանց , և միւս ևս 'ի ձեռն ձեռոց . որպիսի են՝ լծորդութի , զեղչումն , փոխադրութի , արտուղութիւն , ևն :

Լիւսն Թ .

638. Սլայելուչ ձեանայ և ընդլայնի պարզ շարագրութի Թ՝ 'ի ձեռն ածականաց , թ ընդունելութեց , ք յատկացուցչաց , ք նախադրութեց . օրիւնակ երկաբանչիւրոց .

Թ . Темная облака покрыли ясное небо . Սթին ամպք ծածկեցին զպարզ երկինս :

Թ . Облака стущенныя влажностію покрыли освещенное солнцемъ небо . Սմպք թանձրացեալք գիւշութեամբ ծածկեցին զլուսափայլ երկինս յարեգակնէ :

Թ . Темнота облаковъ покрываетъ ясность неба . Սթութի ամպոց ծածկէ զպարզութի երկնից :

Թ . Облака покрываютъ небо из востокъ , земля шугишетъ отъ росы . Սմպք ծածկեն զերկինս ընդարեւելս , երկիրն պարարտանայ 'ի ցօղոյ :

Լիւսն Բ .

639. Հարազատ շարագրութիւն կազմի նա և 'ի ձեռն լծորդութե փոփոխմամբ եզերաց համաձայնելոց մերձակայ բառին . օրինակ .

Стыдъ преодолѣла нечистота, боязнь дерзость, разумъ безуміе. **Օ ամօթն տարագրեաց աղտեղութի, զերկիւղ յանդգնութիւն, զհանձար անմտութիւն :**

Покорность друзей, а истинна ненависть родитѣ. **Խոնարհութի զբարեկամն և ճշմարտութի զատելութի ծնանի :**

Եթէ նախադրութիւնն լիցի անորոշ, հարկ է բաջայայտել յարագրութեւ բառից . զթ . Сынѡвѣя мои учатся, яковъ грамматики, Петръ азбуки, Павелъ ходитъ и говоритъ . **Որդիք իմ ուսանին, (Զապովք զքերականութիւն, Պետրոս զայբբենարան, Պօղոս շրջիւ և խօսիւ :**

Իրան 7.

640 . **Ո՞ւր ելուչ ձեանաց բանն 'ի ձեռն զեղբանն՝ յապաւելով զբառս ինչ . որպէս լինի 'ի յարաբերական բանս, երբ նախընթաց բանն իմացեալ լինի 'ի ձեռն գերանուանց . զթ . я купилъ книгу, которую (книгу) читаю . Եւս գնեցի գիրս, զոր (գիրս) վերծանեմ :**

Пейте красное (вино), или бѣлое вино . **Ըրբէք զկարմիր կամ սպիտակ գինին :** Кто это такой ? **Ո՞վ իցէ այն : Եւ ոչ кіо єсть эіотѣ челоуѣкѣ . աւելորդ է երբ յայտնի է անձն : Ըստ այսմ լինի՝ երբ միով բառիւ մարթ է իմանալ զմիտս բանին . զթ . Когда придешъ къ Благовѣщенію (ш . е . къ церкви благовѣщенія Богоматери), тогда поверни на право (ш . е . на правую руку или сторону) . Զորժամ հասանէ յԸւետումն, (քի յեկեղեցին աւետման Ըծածնին), յայնժամ դարձ յաջակողմն . (քի 'ի կողմն աջոյ ձեռին կամ յաջն կոյս) :**

Երբեմն միայն գոյականն և երբեմն միայն ածականն կամ մակբայն գնի . զթ . Какъ трудно (ш . е . трудное дѣло) . **Օ իարդ դժուարին . (քի դժուարին գործ) : Грѣхъ (ш . е . грѣшное дѣло) агашъ . Սեղք (քի մեղանշական գործ) ստելն :**

Ըյլ երբեմն ամբողջ բան թողեալ լինի առ վայել

լութեան . ԴՐ . Ваша должность есть воздавать почтение , какъ всѣмъ добродѣтельнымъ людямъ , такъ (наша должность есть воздавать почтение) и всѣмъ знаменнымъ особамъ . правительсва .
 Ձեր պարտաւորութի է հատուցանել զյարգութի որպէս ամենայն առաքինի անձանց , նոյնպէս (մեր պարտաւորութի է հատուցանել մեծարանս) և ամենայն երևելի անձանց կառավարութեան :

Կանոն Դ .

641 . Գեղեցիկ ձևանայ պարզ շարագրութիւն 'ի ձեռն փոխագրութե՛ր երբ մի մասն 'ի տեղի պլլում դնի , կամ անշունչն 'ի տեղի շնչաւորի . ԴՐ . Таково было житіе ему . Լսպէս էր բնակութիւն նորա . փոխանակ ասելոյ шакое , այսպիսի : Клевешасть есть вещь вредная . Բամբաստելն է փնասակար ինչ . փոխանակ ասելոյ клевета , բամբասանք :
 Посмотри на болвана . Հայեացյարձանն . Ի՞նչ յան միտն :

Լստ այսմ երբեմն ընդունելութիւն դնի փոխանակ բայի . ԴՐ . Всякъ , просяй приемлетъ , а ищай обрѣтаешъ . Լմենայն հայցողն ընդունի , և խնդրողն գտանէ . փոխանակ ասելոյ՝ Всякъ кошорыи проситъ . Լմենայն որ խնդրէ :

Կանոն Ե .

642 . Բազում անգամ մտանէ արտուղութի 'ի բանն , և այնպէս ձևանայ շարագրութի , երբ արական կամ իգական գոյականն համաձայնի ածականին 'ի չէզոքական սեռի . և այն մանաւանդ 'ի բանաստեղծական բանս . ԴՐ .

Другъ вѣренъ ушѣшно есть и полезно . Հաւատարիմ բարեկամն է մխիթար և օգտակար :

Любовь и добродѣтель и вѣ невѣрныхъ честно есть , и похвально . Սէր և առաքինութի նա և յանհաւատս է յարգելի և գովելի :

Լգի լինի շրջումն շարագրութե՛ր արտուղութեամբ կարգի առ վայելչութեան բանին , ԴՐ .

Сего избѣжать не возможно, чтобы соблазны не возставали, и раздоры не возрастали въ церкви Божіей до того времени, пока находится беззаконіе на земли, или злоба во адѣ. {*Երայիմանէ ազատ լինել է՛ Տնար. որպէս զի մի յաճախեսցին գայթակղութիք, և հերձուածք մի բուսցին յեկեղեցւոջ այ. մինչև ցայն ժամանակ, ցորչափ դտանին անօրէնութիւնք 'ի վերայ երկրի, կամ ոճիրք 'ի դժոխս:*

{*Եւ շարագրութիւն քաղցր լինի եթէ կարգն փութեսցի այսպէս. Сего не возможно избѣжать до того времени, пока находится беззаконіе на земли и злоба во адѣ: чтобы соблазны не возставали и раздоры не возрастали въ церкви Божіей. Է՛ մարթնուսիւ յայտմանէ, ցորչափ դտանին անօրէնութիւք յերկրի և ոճիրք 'ի դժոխս. որպէս զի գայթակղութիք մի յաճախեսցին և հերձուածք մի բուսցին յեկեղեցւոջ այ:*

Երկրի Է.

643. Բազում անգամ 'ի ձեռն յարդրութեան ձեանայ բանն՝ երբ երկու կամ բազում գոյականք համաձայն հոլովիւ յարին առ միմեանս առանց շաղկապի. որպէս. Павелъ Апостолъ. Պօղոս Բաքալ: Святой Іоаниъ Евангелистъ дѣвственникъ. Սուրբ {*Յովհաննէս Բէտարանիչ կուսակրօն:* Екатерина вторая Императрица всероссійская матъ отечества. Ստարինէ երկրորդ կայսրուհի ինքնակալուհի համօրէն {*Սուսիոյ՝ մայր հայրենեաց:*

{*Այելուչ ևս լինի եթէ մերձ դիցին ինդիրք ածականաց. կամ այլ համապատշաճ մասունք. քր. Іосифъ прекрасенъ лицомъ. {Յովսէփ գեղեցիկ երեսօք: я болю главою. {Եւրիմ 'ի գլուխ: Ахиллесъ скоръ ногами. Բիւլլէն երագ ոտիւք:*

ՅՕԴՈՒԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ

О сочиненіи Сложномъ .

ՅԱՂԱԳՍ ԲԱՂԱԴՐԵԱԼ ՀԱՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ .

644. Բաղադրեալ շարագրութիւն ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ շարակցութիւն պարզ շարագրութեց 'ի ձեռն շաղկապից և այլոց մասանց բանի, որպէս ասացաւ (636) : 'Երբին աղագաւ զհարկաւոր կանոնս և գիտելիս անդ աւանդեցաք . մնայ մեզ աստանօր յաւելլուլ զհետեւեալ կանոնս և գիտելիս, թէ որպիսի մասունք բանի պահանջին առ 'ի շարակցել զբաղադրեալ շարագրութիւն վայելուչ իմն եղանակաւ :

Կանոն Ծ .

645. Կրկին պարզ շարագրութիւն լինին մի բաղադրեալ, եթէ շաղկապեցին 'ի ձեռն դերանուանցս кто, который, шотъ; քր. Кто Бога не боится, шотъ людей бояться долженъ. Որ ոչ երկնչի յայ, նա պարտի երկնչիլ 'ի մարդկանէ :

Нѣтъ такой хорошей книги, о которой бы кто худа не говорилъ. Չիք այնպիսի բարեւաւ մատեան, զորմէ որ ոչ խօսեցի չար :

Կանոն Թ .

646. Ի ինի բաղադրեալ շարագրութի 'ի ձեռն ընդունելութեանց և դերբայից . քր. Любящимъ Бога все поспѣшествуетъ во благое . Սիրողաց զամ ամենայն ինչ օգնէ 'ի բարին :

Человѣкъ боясь Бога людей бояться не долженъ. Ի՛նչ երկիր-ղած յայ, ոչ պարտի երկնչիլ 'ի մարդկանէ :

Ի՛նչ երկիր-ղած յայ, ոչ պարտի երկնչիլ 'ի մարդկանէ :

Լիակն Դ .

647 . Յաճախ կազմի բաղադրեալ շարագրութի 'ի ձեռն շաղկապից . Գր .

Ежели ты Бога боишься , то не бойся человека .
Եթէ երկնչիս դու յայ , ապա մի երկնչիւր 'ի մարդոյ :

Естьли бы вы отъ міра были , то міръ любилъ бы свое . Եթէ դուք յաշխարհէ աստի էիք , յայնժամ աշխարհ զիւրն սիրէր արդեօք :

Ибо знаетъ Господь путь праведныхъ , а путь нечестивыхъ погибнетъ . Իւնդի ճանաչէ Տէր զճանապարհ արդարոց , և ճանապարհ ամբարշտաց կորիցէ :

Լիակն Ե .

648 . Կազմի նա և 'ի ձեռն մակբայից և միանգամայն շաղկապից . Գր .

Тамъ то златойъ вѣкъ , гдѣ все дешеваѣ прочихъ мѣстъ и жизнь здоровая и спокойная . Ինդ ոսկեղէն դար , ուր ամենայն ինչ թեթեալին քան յամենայն տեղիս . և կեանք առողջ և հանգիստ :

Великое въ томъ есть погрѣшеніе ; когда пороки законно не наказываются , а добродѣтели достойно не награждаются : чрезъ то честные въ добродѣтели слабѣютъ , а злонавные худше бываютъ . Յայսմ է մեծագոյն վրիպակ՝ յորժամ յանցանք ըստ օրինի ոչ պատուհասին . և առաքինութիւնք ըստ արժանեաց ոչ վարձատրին . նմին իրի պատուաւորք յառաքինութեան թուլանան , և ոչ արդործք կարի իմն չարանան :

Լիակն Զ .

649 . Կազմի բաղադրեալ շարագրութի 'ի ձեռն ընդունելութեանց , մակբայից և շաղկապից միանգամայն . Գր .

Александръ великій съ сорокъю тысячами воиновъ

нападѣ на Даріа имѣвшаго тогда своего войска шесть сотѣ тысячъ , дважды его разбилѣ , и при томѣ мать , жену и дочерей его полонилѣ .

ՍԵԾՆ ԻՂԷՔՍԱՆԴՐ քառասուն հազար զորք ելեալ ՚ի վերայ Դարեհի ունողի յայնժամ վեց հարիւր հազար զորս , երկիցս խորտակեաց զնա . և ապա զմայրն , զկին և զդստերս նորա վարեաց ՚ի գերութիւն :

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

650 . Թ . Ի՞նչ ՚ի վայելուչ ձեացուցանել զբաղադրեալ շարագրութիւն պիտի կարի ընտրանօք վարել զբառս . և չէ պարտ ՚ի կիր առնուլ ՚ի միում բանի զնոյնատիպ շարամանութիւն , կրկնելով զնոյն մասն բանի , և վարելով հուպ միմեանց զմանայանգ և զնոյնաձայն բառս , զածանցականս , զհոլովս և զխոնարհմունս . և մի յաճախել զնոյն նախդիր ՚ի վերայ ամենայն հոլովից կամ ածականաց . որք անախորժ առնեն զշարագրութիւն ՚ի լեզուին Ուսաց :

651 . Թ . Սի պատ ՚ի պատ բանիւք և յարդրութիւն ածականաց և խնդրոց երկարել զպարբերութիւն , և անիմանալի առնել զշարագրութիւնն . նա և փոփոխմամբ կարգին խրթնացուցանել զբանն արտաքոյ կանոնաց . ուր այժմ յամենայն լեզուս , մանաւանդ առ Ուսսս պարզն է գովելի և հետեւելի ամենեցուն : Սորին վասն հարկ է անդուլ ընթերցանութիւն հետեւիլ այժմեան հեղինակաց , և ոչ բնաւ նորաձեւութիւն և զօտար ոչն ՚ի կիր առնուլ ՚ի ուսաբանութեան :

ՅՕԴՈՒԱԾ ԵՐՐՈՐԴ

O Perіодъ .

ՅԱՂԱԳՍ ՊԱՐԲԵՐՈՒԹԵԱՆ .

652. Պարբերութիւն ըստ Լուստոտելի, է բան՝ որ ունի յինքեան զսկիզբն, զվախճան և զսահմանաւոր մեծութիւն : Իբր զի՝ սկիզբն պարբերութեան է առաջին անդամն կամ նախադասութիւն՝ ի կախ թողեալ, որ պահանջէ զհետ գալ այլոց . իսկ վախճանն է կոպարաւոր պարառութիւն բառից՝ կատարող պարբերութե, այլ սահմանաւոր մեծութիւն և ոչ չափազանց երկար . զի մի ճապաղեսցի իմաստ բանին :

Լպա պաշտօն հարազատ պարբերութեան է անթել ի պարփակել զմիտս բանի և բացայայտ առաջի դնել, եթէ իցէ պարբերութիւն միանդամ, և եթէ բազմանդամ . որ ՚ի ձեռն կետից բացօրոշի . զորոց զկնի (681) :

Примѣръ односложнаго періода .

653. () Եւսի միանդամ պարբերութիւն .

1. Другъ вѣренъ утѣха есть житію .

2. Праведный гнѣвъ есть милосердіе .

Հաւատարիմ բարեկամն է միւսի թարուհի կենաց :
Լրդար բարկութիւն է ողորմութիւն :

1. Отечество мое наукъ послѣдуй свѣтѣ,

Послѣдуй моему примѣру и совѣту .

Իմ հայրենիք ուսումն անդին, հետեւեաց դու
(աշխարհ նմին,

Հետեւեսցիս օրինակին և խորհրդոց իմ մեծագին :
Իմն . սալս մեծին Պետրոսի :

Примѣръ двучленного періода.

654. () րինալ երկնորա՛մ պարբերութիւն .

1. Совершенства высочайшія весьма рѣдки ; * сего ради никого и ничего чрезъ мѣру хвалить не должно .
 Տարձրագոյն կատարելութիւն կարի իմն նուազ են .
 * Նորին աղագաւ չէ պարտ գովել զգր կամ զիմն չափազանց :

2. Чрезъ добрыя дѣла заслужить можно честь , получишь богатство и безмертное по себѣ имя оставишь ; * для того должно удаляться пороковъ и держаться добродѣтели , какъ вождя къ благополучію .

Սարթ է 'ի ձեռն բարի գործոց արդիւնաւորիլ պատիւ և 'ի ձեռս բերել զփարթամութիւն և թողուլ ինքեան զանուն անմահ . * վանն այսորիկ պարտ է հեռանալ 'ի մեղութեանց և բուռն հարկանել զառաքինութենէ իբրև զառաջնորդէ առ բարեգործութիւն :

1. Праздность и старыхъ людей повреждаетъ ;

* Младымъ же паче во вредъ та бываеиъ .

Ղատարկութիւն գիտէ բերել փնաս ծերոց .

* Եւս առաւել կարգի 'ի փնաս մանկանց տղայոց :

2. Кто хочетъ большимъ быть ,

* Тотъ долженъ всѣмъ служить .

Որ որ ցանկայ մեծութեան փառաց ,

* Պարտ է նմա ծառայել բազմաց :

3. Кто не упивается виномъ ;

* Тотъ бываеиъ крѣпокъ умомъ .

Որ ոչ գիտաց զեղիւիլ 'ի գինի .

* Եկաց նա հաստատ 'ի սիրտ և յողի :

4. Нарцисъ надъ ясною водою ,

Плѣненъ своею красотою ,

Стоитъ любуясь самъ собой .

* Зефиръ , какъ ты поберегу дуешь ,

Что кратъ листки его цѣлуешь ,

И сладкой шѣ кропишь росой .

- Վարկիզն 'ի վերայ ջրոց պաղպաղուն,
 Վերեալ իւր գեղով մնայ երերուն,
 Հաճեալ ինքնաբոյս տեսեամբ իւր սիրուն:
- * Օ եփիւռ դու յեզերսս երբ հեզիկ շնչես,
 Ի իւրիցս բզտերև նորին համբուրես,
 Եւ ցօղով երկնից զայն միշտ պարարես:
5. Я долго размышляялѣ, и долго былѣ въ сомнѣнѣхъ,
 Что естѣи на земаю отѣ высошы смотрѣнѣе,
 Или по слѣпотѣ безѣ ряду все печетѣ,
 И промыслу сѣ небесѣ во всей вселенной нѣтѣ;
 * Однако посмотрѣвъ свѣшилѣ небесныхѣ спрой-
 (ность,
 Земли, морей, и рѣкъ доброту и пристойность,
 Премѣну дней, ночей, явленіе луны,
 Призналѣ, что Божеской мы силой созданы.
 Եւ յերկար խորհեալ յերկբայս մաշէի,
 Թէ գոյ տեսչութի 'ի վերուստ յերկրի,
 Եւ թէ կուրորէն գնան իրք թերի,
 Եւ իսխանամութեան չիք արդեօք տեղի:
- * Եւլ տեսեալ զկարգ երկնից շրջանին,
 Վեղեցիկ ընթացք ջրոց ցամաքին,
 Չքնաղ փոփոխմունս աւուրց և լուծնին,
 Դանեայ թէ գործ եմք նախատես մատին:

Примѣръ трехчленного періода.

655. () բնաւ եւանդաւ պարբերութեան.

1. Мы херувинамѣ таинство представляя, и животоворящей Троицѣ шрисвятую песнь принося, всякое нынѣ житнейское опложимѣ попеченіе: * какѣ приуготавляясь· принявъ всѣхѣ Царя невидимо окружаемаго Ангельскими (копіеносцовѣ) чиньми.
 * хвалише Бога.

Որք զբրովաւիցն խորհրդաբար կերպարանիմք, և
 կենդանաբար Երրորդութեան զերեքսրբեան օրհ-
 նութիս մատուցանեմք, զամենայն զկենցաղականս
 'ի բաց զնելով զգործս. * որպէս զի պատրաստեալ
 ընդունիցիմք զթագաւորն ամենեցուն անտեսաբար

շրջապատեալ 'ի հրեշտակական գաւառց. * դովեցէք զԻ՛ճ :

2. Кто справедливой похвалы желая ищещѣ прѣ мудрости, * шопѣ прежде всего вѣ сердцаѣ своемѣ положить долженѣ; * чѣтобѣ онѣ всею мыслію своею Всевышняго Творца почиталѣ и бояся.

Որ որ ցանկանալով իրաւացի դովութէ զհետ լինի իմաստութե, * յառաջ քան զամենայն պարտ է նմա դնել 'ի միտս իւր, * թէ բոլորով սրտիւ իւրով պաշտել ունի զԻ՛րարիչ իւր և երկնչիւ :

3. Дай нищему, дабы ты далѣ себѣ ; * дай, ибо чѣто ты дашѣ бѣдному, то самѣ имѣшѣ будещѣ ; * чѣго не дашѣ, достанетѣ другому.

Տուր աղքատին, զի տացես քեզ. * տուր, քանզի զոր դուդ տաս աղքատին, ինքնդ ստանալոց ես.

* զոր ինչ ոչ տաս, շնորհի այլում :

1. Отче нашѣ небесный Царь,

Коему подвластна вся на свѣшѣ тварь,
Коему послушна суша, море, рѣки, горы и лѣса,
Солнце и луна, звѣзды, небеса.

* Да Твое свящися Боже, имя вѣ вѣки.

Да придешѣ царствіе Твое,
И вѣ Твоей да будешѣ волѣ,
Все селеніе сіе,
И Тебя увидитѣ на Твоемѣ престолѣ.

* Хлѣбѣ насущный дай намѣ днесь,
И оставь намѣ долги здѣсь,
Яко мы своихѣ должниковѣ прощаемѣ,
И не опомщаемѣ.

Отѣ искуса охраняй всякѣ часѣ,
И отѣ зла избави насѣ.

Հայր մեր գթութեց Ի՛րքայ երկնային,

Օրդ իշխանութե ես եակք բնաւին,

Հնազանդեալ դողան հողմ, գետք, ծով խորին,

Ի երկնք և անտառք, աշխարհ ընդ ոլորտին,

Ի՛րփի և լուսին, աստեղք և երկին :

* Ի՛րդ սուրբ անուն քո Ի՛ճ յաւիտեան,

Եւ քոյդ կամք լիցին ընդ աշխարհս համայն,

Տեսեալ զԻ՛րարիչդ 'ի փառս անվախճան :

- * Օհաց յագեցուցիչ մեզ այսօր չնորհեա՛լ,
 Թողեալ զյանցանս մեր 'ի մեզ խնայեա՛լ,
 Որպէս մեք թողումք մերոց յարակայ .
 Ս'ի տար փորձութեանց 'ի չարէն փրկեա՛լ :
2. То плачешъ человекъ, то въ радости смѣется ,
 То презираешъ все, то онъ всего мѣшается .
 * Не больше въ воздухѣ бываетъ переменъ :
 * О коль онъ легкостью своей опягощенъ !
 Ե՛զի ողբայ մարդ է՝ զի ծիծաղի ,
 Ետտէ զամենայն է՝ զի խռովի .
 * Չիք այնչափ յուզմունք 'ի մթնոլորտի .
 * Ո՛հ թեթևութեամբ զիարդ նա ծանրի :
3. Лице свое скрываетъ день ,
 Поля покрыла мрачна ночь ,
 Взошла на горы черна тѣнь ,
 Лучи отъ насъ склонились прочь .
 * Открылась бездна звѣздъ полна ;
 * Звѣздамъ числа нѣтъ , безднѣ дна .
 Ե՛հա սքողէ օր դէմն իւր նազելին ,
 Ծածկէ զդաշտորայս և գիշեր խորին .
 Ս'երոտնէ 'ի լեառն թանձր ստուեր մթին ,
 Ս'անէ զճառագայթս 'ի մէջ և զարփին :
 * Երդ բացան անդունդք լի աստեղքք վերին .
 * Չիք թիւ աստեղաց ոչ յատակ վճին :

Примѣръ четырёхчленного періода .

656 . () րինա՛յ դառնորա՛մ պարբերութեան .

1. Кшо благодарѣнія не помнитъ , * шомъ не шокмо
 онаго недостовиъ : * но равно такъ оставленъ
 быть долженъ , * какъ неплодная земля презрѣнна
 бываетъ .

Որ ոչ խոկայ զբարեգործութիս , * նա ոչ միայն ա-
 նարժան գտանի այնմ , * այլև հարկ է նմա այնպէս
 մնալ միօրինակ , * որպէս անբեր երկիր լիցի արհա-
 մարհեալ :

2. Сомнѣній полонѣ вашѣ отвѣстѣ,
О томѣ, что окрестѣ ближнихѣ мѣстѣ.

* Скажишежѣ, коль пространенѣ свѣстѣ?

* И что малѣйшихѣ далѣ звѣздѣ?

* Несвѣдомѣ шварей вамѣ конецѣ.

Ктожѣ знаетѣ, коль великѣ Творецѣ?

Ի ի կասկածանօք ձեր պատասխանին .

Եւ որ շուրջ զվայրիւք դրացիք ենթադրին :

* Երացիք որչափ տարած աշխարհի .

* Որչափ փոքր աստեղք 'ի կային հեռի .

* Թէ անգիտելի ձեզ էից վախճան ,

Ո՞րարդեօք դիտակ Լին մեծութեան :

ՅՕԴՈՒԱԾ ԶՈՐՐՈՐԴ

О Степени сложенія .

ՅԱՂԱԳՍ ԿԱՐԳԻ ՀԱՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ .

657. Կարգ շարագրութեան է աստիճան իմն , որով շարամանութի բանի մի քան զմի գերապանծ գտանի : Եւ որպէս տենչ մարդոյ յանչափս ձգի , մինչև դժուարին լինի գտանել յամենայն ազգս զերկու անձինս նոյնատենչս և նոյնագէմս , նոյնպէս յանչափս ձգի աստիճան շարագրութե , և չիք տեսանել զնոյնատիպ և զմիակերպ շարագրութի երկու անձանց , թող թէ բազմաց : Եւ որ օգնէ նա և ազդեցութի երկրին , բնաւորութի ազգին , և խառնուած ցեղին : Բայց և այնպէս քերթօղք լայնաբար բաժանեցին զշարագրութի յերիս . 'ի պարզ , 'ի միջակ և 'ի խրտւթին : Եւ աջինն պահէ զբնական դասաւորութիւն 'ի վար արկեալ զպարզ նախադասութիւնս (635) : Երկրորդն փոքր ինչ այլայլէ զշարամանութի , և 'ի կիր առնու զբաղադրեալ նախադասութիւնս (636) : Իսկ երրորդն մեծապէս այլայլէ թէ յոճն և թէ 'ի դասաւորութիս բառից , մինչև դժուարաւ լինել ըմբռնելի , որ այժմ չէ 'ի գործածութե մանաւանդ առ Ուսս , որք զպարզն յարգեն :

658. Եւսպիսի շարագրութիւնք դարձեալ բա-

Ժանին 'ի հասարակ, 'ի վայելուչ, և 'ի գերապանծ :
 Լուսջինն ոչինչ տարբերի 'ի հասարակ խօսակցու-
 թեանց՝ պահմամբ քերականական կանոնաց : Երկ-
 րորդն ունի զբառս դաշնաւորեալս ըստ բնական ո-
 ճոյ վայելուչ դասաւորութեամբ մասանց բանի :
 Իսկ երրորդն ունի զբառս ընտիրս, գեղեցիկ ոճս և
 պանծալի իմաստս զարդարեալս պէտպէս ձեռովք :
 Տես արդ զօրինակս երկաքանչիւրոց :

Примѣръ простыхъ сложеній .

659. ՕՐԻՆԱԿ ԳԱՐՁ ԵՒ ՎԱՅԵԼՈՒՉ
 ԸԱՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ .

{ } ԵՆԵՂԵՅԱԿԱՆ ՊԱՐԻՆԸԷՆԷ .

1 . Святшій Іоаннѣ былѣ сынѣ Захарїа и Ели-
 савешы , которая была тетка Святой Дѣвѣ Ма-
 рїи . Онѣ велѣ жизнь весьма воздержную , и жилѣ
 въ пущынѣ .

Пророки предсказывая обѣ немѣ , означали его
 Прѣдтечею Мессїи : то есть такимѣ , которой идемѣ
 предѣ другимѣ .

Онѣ проповѣдовалѣ , что обѣщанный Мессїа Хри-
 стосѣ явитсѣ вскорѣ міру для спасенїа человѣче-
 ского ; а пошому побуждалѣ онѣ всѣхѣ кѣ покая-
 нїю и исправленїю себя ; и тѣхѣ , которые слѣдуя
 ему обращались кѣ истинному благочестїю , кре-
 стилѣ , погружая во Іорданѣ .

Онѣ крестилѣ также и самого Іисуса , которой
 восхотѣлѣ отѣ него креститсѣ , чтобѣ освященїе
 воды крещенїа .

При Его крещенїи случилось , что Духѣ Святшій
 спелѣ на Него очевидно , и слышанѣ былѣ сѣ неба
 Отеческій гласѣ : Ты еси Сынѣ мой возлюбленный ,
 о Немже благоволихѣ .

Іоаннѣ свидѣтельствовалѣ о Христѣ Іисусѣ , что
 онѣ пришелѣ спасти мірѣ отѣ грѣха и отѣ осу-
 жденїа за оный .

Սուրբ Յովհաննէս էր որդի Օսթարիայ և Լազիսաբեթի մօրաքեռ սուրբ Կուսին Սարիամու : Որ վարեաց զկեանս կարի խտուածեամբ և եկաց յանապատի : Սարգարէք նախագուշակեալ զնմանէ նշանակեցին զնա Վարապետ փրկչին . այս է՝ այնպիսի որ , որ զնայ առաջի այլոց . քարոզեաց նա՝ թէ խոստացեալ փրկիչն Վա փութով յայտնելոց է աշխարհի սակս մարդկային փրկութի : Լա ապա յորդորեաց զամենեսեան յապաշխարուծի և յուղղութի անձանց : Իսկ զնոսա , որք հետեւելով նմին դարձան 'ի Ճմարիտ բարեպաշտութի , մկրտեաց ընկղմելով 'ի յորդանան :

Լա ինքն մկրտեաց նոյնպէս և զՀիսուս , որ կամեցաւ մկրտիլ 'ի նմանէ . որպէս զի սրբեսցէ զԶուրմն մկրտութե : Ղեկ եղև 'ի մկրտութե անդ նորին , զի Հոգին սուրբ էջ 'ի վերայ նորա ակներև , և լսելի եղև յերկնից ձայն հայրական . Ղու ես որդի իմ սիրելի , ընդ որ հաճեցայ :

Յովհաննէս վկայեաց զՀիսուսէ Վրիստոսէ , թէ նա եկն փրկել զաշխարհ 'ի մեղաց և 'ի դատապարտութենէ վասն նորա :

660 . Յարարիկ պարտութի :

2 . Нѣкоторой челоуѣкъ имѣлѣ у себя дочь , которую звали Дарьюшкою . Ей было одиннадцать лѣтъ ; мать ее приучала , дабы она имѣла состраданіе , и что каждой челоуѣкъ есть нашѣ ближній братѣ . Дарьюшка была не глупа къ симѣ наставленіямѣ . Однажды , когда Дарьюшка шла отъ подружекѣ домой , увидѣла у своихѣ воротѣ играющихѣ ребятѣ ; между которыми былъ одинѣ худо одѣтой мальчикѣ , и котораго они всѣ презирали и даже били . Какѣ ей досадно это было ! Она не могла вытерпѣть сего , и сказала имѣ то , что ей всегда имвердила мать ; но шалуны только насмѣхались надѣ нею . Дарьюшка отошла съ сожалѣніемѣ о семѣ бѣднѣишомѣ мальчикѣ .

Пришедши домой , рассказала она своей матери

что видѣла; а мать похваляя ее за сѣе, поцѣловала и дала ей за ея чистосердечіе дарованіе хорошее. Всѣмъ невиннымъ и благовоспитаннымъ дѣвѣцамъ совѣстную подражать Дарьюшкѣ, и быть столько же чистосердечными, какъ и благородная Дарьюшка.

Не должно презирать тѣхъ, кои худо одѣшны: можетъ быть имъ и состояніе не позволяетъ одѣшья лучше; но притомъ часто случается, что и подъ разодраннымъ рубищемъ обитаетъ благородная душа и добродѣтельное сердце.

Եւրոմն ունէր դուստր, զոր անուանեցին Տարիւշքա . և եղէն նորա երկոտասան ամբ : Եւ այրն մարդէր զնա , զի ունիցի կարեկցութի . ըստ որում իւրաքանչիւր մարդ է մեքաւոր եղբայր մեր : Տարիւշքա չեղև անլսող այսպիսի խրատուց : Յաւուր միում երբ աղջիկն մեկնեալ յընկերաց երթայր 'ի տուն , ետես առ երի դրան իւրեանց զմանկունս խաղալիկս . յորոց միջի գոյր մանկիկ մի զգեցեալ ցնցոտիս . զոր ամենեքեան անգոմսէին և հարկանէին : Եւրպէս վըշտաբեր եղև նմա այն . մինչ զի չկարաց հանդուրժել . այլ ասաց ցնոսա զայն , զոր մայրն միշտ ասէր խրատելով զնա : Եւ այց ստահակ մանկունք միայն ծաղրէին զնովաւ : Եւ զջիկն տեղի ետ վշտանալով 'ի վերայ թշուառ մանկանն :

Եւ տեալ 'ի տուն պատմեաց մօր իւրում զոր միանգամ ետես . իսկ մայրն գովելով զնա սակս այսորիկ համբուրեաց և ետ նմա վասն այսպիսի կարեկցութեան զգեղեցիկ իմն ընծայ :

Եւ մենայն ամբիծ և բարեկիրթ կուսանաց խորհուրդ տամ նմանիւ Տարիւշքայի , և լինել այնպէս բարեսիրտ , որպէս էր բարեհանձարն այն :

Եւ պարտ անգոմսնէլ զնոսա , որք զգեցեալ են զաղքատին հանդերձս . կարելի է թէ վիճակ նոցա ոչ ներէ զգենուլ զլաւագոյնս : Եւ որին աղագաւ յաճախ պատահի , զի ընդ ցնցոտիկ քրձով գտցի բնակեալ աղնիւ հոգի և առաքինի սիրտ :

Ի՞նչ 'ի քարանցս յայսցանէ յարուցանել որդիս Ի՞րրահանս :

9. Բայց ահաւասիկ տապար առ արմին ծառոց կայ . ամենայն ծառ որ ոչ առնէ զպտուղ բարւոք , հատանի և 'ի հուր արկանի :

10. Հարցանէին զնա ժողովուրդքն և ասէին . իսկ արդ' զի՞նչ գործեսցուք :

11. Պատասխանի ետ' և ասէ ցնոսա . ոյր իցեն երկու հանդերձք' տացէ զմին այնմ' , ոյր ոչ գուցէ . և ոյր կայցէ կերակուր' նոյնպէս արասցէ :

12. Եկին և մաքսաւորք մկրտել , և ասեն ցնա . վարդապետ զի՞նչ գործեսցուք :

13. Եւ նա ասէ ցնոսա' մի ինչ աւելի քան զհրա մայեալսն ձեզ առնիցէք :

14. Հարցանէին զնա և զիսուորքն' և ասէին . և մեր զի՞նչ գործեսցուք . ասէ ցնոսա . մի զոք խուրցէք' և մի զոք զրսարտիցէք . շատ լիցին ձեզ Թոշակքն ձեր :

662 . { Զպիպիս պարտութենէ նոցա .

2. Сія обширная часть Сѣвера, которую занимаетъ Россія, обитана была, болѣе 2000 лѣтъ тому назадъ, народами извѣстными у древнихъ подъ общимъ именемъ Скиѳовъ, которые, по обстоятельствамъ тогдашней кочевой жизни и войнамъ, переходя съ мѣста на мѣсто вышѣсняли изъ обиталищъ, или совсѣмъ истребляли другъ друга; пока наконецъ Славяне, пришедъ съ береговъ Дуная и превозмогли прочія племена въ Сѣверо-западныхъ странахъ Россіи, положили основаніе Имперіи, обширнѣйшей и могущественнѣйшей изъ всѣхъ древнихъ и новѣйшихъ временъ, простирающейся отъ Восточныхъ предѣловъ Пруссіи до Восточнаго Океана и далеко по островамъ его .

И такъ, первые извѣстные обитатели Россіи суть Славяне, кои въ концѣ V столѣтія по Р. Х. будучи вышѣснены Болгарами изъ древнихъ своихъ по Дунаю обиталищъ, поселились частію при

Днѣпръ и построили Кіевъ; а другая часть ихъ, прошедши далѣе къ Сѣверу, построила Новгородъ. Сей городъ былъ столицею Сѣверной Славянской колоніи, которая по прошествіи нѣсколькихъ вѣковъ особенно возвысилась. Удаленная отъ полуденныхъ странъ Россіи, бывшихъ безпрестаннымъ шешпромъ войны и преселеній, она безпрестанно возрастала и приготавливалась къ непредопредѣленной степени величія.

Այս համառարած մասն հիւսիսոյ, զոր գրաւեալ ունի Ռուսաստան, առաւել քան զերկու հազար ամս յառաջ եղև բնակարան ազգաց ծանուցելոց 'ի հնումն ընդհանուր անուամբ Ակիւթացոց : Որք ըստ բերման ժամանակին, ըստ աստանդական կենցաղավարութե, և ըստ պատերազմաց անցեալ տեղւոջէ 'ի տեղի տարագրելին 'ի բնակարանաց, կամ թէ բոլորովին կոտորելին այր զքնկեր : Սինչև հուսկ ուրեմն Սլավեանք ելեալք յեզերաց անտի 'Կանուբ գետոյ նուաճեցին զազգս բնակեալս 'ի հիւսիսային արևելեան կողմանս Ռուսաստանու . և հիմնեցին զիշխանութի մեծատարած և մեծազօր ընդ բոլոր հին և նոր դարս, ձգեալ յարևելեան սահմանաց Բրուսիոյ մինչև ցարևելեան Սվիտանոս, և անդր քան զկղզիս նորին :

Եւ այսպէս առաջին հաւաստի բնակք Ռուսաստանու եղեն Սլավեանք . որք 'ի հինգերորդ դարուն լեւո ծննդեան Վսի հարստահարեալք 'ի Բուլղարաց ելին յառաջին բնակարանաց իւրեանց, որ առ 'Կանուբ գետով . մի մասն յայնժամ բնակեցաւ առերի հնեբէր գետոյ . ուր և կառուցին զքաղաքն 'Կիով : Իսկ միւս մասն անցեալ յառաջ և հեռացեալ ընդ հիւսիս, կառուցին զքաղաքն Եովկորոտ . որ եղև մայրաքաղաք հիւսիսային հատուածոյն Սլավեանց . որք զկնի դարուց ինչ յատկապէս գերակայ գտան : Որոց տարակայացեալ 'ի հարաւային սահմանաց անտի Ռուսաստանու, տեսիլ իմն եղեն անդադար պատերազմաց և տեղափոխութեանց : Որք և օրըստօրէ աճեալ և բազմացեալ պատրաստեցան 'ի նախասահմանեալ աստիճան գերազանցութե :

Примѣръ высокихъ сложеній .

663 . ՕՐԻՆԱԿ ՎՐԵՄ ԸԱՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ .

'၁။ ။ ဝတ္ထုတော်တော် . ၄၆.

1. Возлюблю Тебя, Господи, крѣпость моя, Господи, швердыня моя, непреоборимая защита моя, Избавитель мой, Богъ мой, каменная гора, на которой я безопасенъ, щипъ мой, рогъ спасенія моего, убѣжище мое!

Достопокланяемаго призываю Господа, и спасаюсь
отъ враговъ моихъ.

Объяли меня болѣзни смертныя, и цѣлоки Веліа-
ла утѣшали меня.

Окружили меня болѣзни ада, облегли меня сѣши
смерти.

Въ сей пѣснѣшѣ моеи призвавъ я Господа и къ Богу
моему воззвавъ.

Онъ изъ чертога своего услышалъ гласъ мой, и
воплъ мой къ Нему дошелъ до ушей Его.

Пошряслась, восколебалась земля, преснули и поколебались основанія горъ: ибо Онъ воспылалъ гнѣвомъ.

Поднялся дымъ отъ гнѣва Его ; изъ устъ Его исходилъ огнь поядающій : горящіе угли сыпались отъ него .

Онъ наклонилъ небеса и сошелъ. Мракъ подъ но-
гами Его.

Возсѣлѣ на херувима и понесся, и поleshѣлѣ на
крыліяхѣ вѣшра .

Мракъ сдѣлалъ покровомъ Себѣ, сѣнію вокругъ Себя, мракъ водъ, облаковъ воздушныхъ.

Отъ блистанія предъ нимъ, сквозь тучи Его, сыпался градъ и горящіе угли.

Возгремѣвъ на небесахъ Господь и Всевышній далъ гласъ Свой, (градъ и горящіе угли).

Пустилъ стрѣлы Свои, и разсѣялъ ихъ; множеству молній, и рассыпалъ ихъ.

И явились источникѣ водъ, и обнажились основанія вселенныя отъ грознаго гласа Твоего, Господи, отъ дохновенія духа гнѣва Твоего.

Արեւից զբեզ՝ Թր զօրութի իմ. Թր հաստատիչ իմ, ապաւեն իմ, և փրկիչ իմ :

Ի՞՞ճ օգնական իմ, և ես յուսամ 'ի նա. ապաւեն իմ, եղջիւր փրկութե իմոյ՝ ընդունելի իմ է :

() Եհնեղով կարգացից առ Թր, և 'ի Թշնամեաց իմոյ ապրեցայց :

Շուրջ եղեն զինև երկունք մահու. և ուղիւք աշտընութե՝ խռովեցուցին զիս :

Աիլտք դժոխոց պաշարեցին զիս. և ժամանեցին ինձ որոգայթք մահու :

Ի նեղութեան իմում ես առ Թր կարգացի, և առ Ի՞ճ իմ աղաղակեցի :

Խուաւ ինձ 'ի աաճարէ սրբոյ իւրմէ ձայնի աղօթից իմոյ. և աղաղակ իմ առաջի նորա մտցէ յաւանջս նորա :

Խռովեցաւ և դողաց երկիր՝ և հիմունք լերանց սասանեցան և խռովեցան. զի բարկացաւ 'ի վերայ նոցա Ի՞ճ :

Ել ծուխ 'ի բարկութենէ նորա. և հուր յերեսաց նորա բորբոքեցաւ, և փայլատակունք հատան 'ի նմանէ :

Խոնարհեցոյց զերկինս և եջ. և մէգ 'ի ներքոյ ոտից նորա :

Ել 'ի քրովբէս և Թռեաւ. սլացաւ նա 'ի Թևս հողմոց :

Եդ զխաւար 'ի ծածկոյթ իւր, և շուրջ զնովաւէն յարկբ իւր. և խաւարային ջուրք՝ մինչև յամպսօդոց :

Ի փայլատակել նորա առաջի նոցա, ամալք անցուցին զկարկուտ՝ և զկայծակունս հուր :

Արտաց տէր յերկնից, և բարձրեալն ետ զձայն իւր 'ի կարկուտ՝ և 'ի կայծակունս հուր :

Իւաբեաց զնետս իւր և ցրուեաց զնոսա. յաճախեաց զփայլատակունս իւր՝ և խռովեցոյց զնոսա :

Երևանի քաղաքի քաղաքապետարանի քաղաքապետի պաշտոնի վրա
 Երևանի քաղաքի քաղաքապետարանի քաղաքապետի պաշտոնի վրա
 Երևանի քաղաքի քաղաքապետարանի քաղաքապետի պաշտոնի վրա

664. 'Ի Բաբոյանէան Բանկոյ .

а. Вѣрѣйшее средство войти въ любовь къ другимъ есть то, чтобъ оставить свои собственныя склонности, и соображаться со нравами и обычаями тѣхъ, съ коими живемъ и обращаемся. Сей родъ философіи приобретается великимъ трудомъ. Но не всякому ли сей трудъ долженъ быть приятенъ? Не всякой ли долженъ питать такое желаніе? Человѣкъ не можешь прожить одинъ: его назначеніе — жить въ обществѣ. Не надѣйтесь найши гдѣ нибудь челоѣка со всѣми совершенствами; шерпѣніе и стараніе уменьшаютъ число недостатковъ. Если нельзя сдѣлаться совершеннымъ, по крайней мѣрѣ должно умѣнь, сколько возможно, скрыть свои слабости, чтобы никто не шерпѣлъ отъ васъ вреда. Надобно просить совѣта у людей просвѣщенныхъ, и слушать ихъ съ тѣмъ, чтобъ образовать свой характеръ: ихъ замѣчанія не останутся тщесными. Человѣкъ, знающій свою должность, старается быть остороженъ, и опасается, чтобъ не замѣтили въ немъ худыхъ склонностей. Не упускайте ничего, тѣмъ можете поддерживать хорошее о васъ мнѣніе другихъ. Но ежели злоба и клевета преслѣдуютъ васъ, то старайтесь сколько можно казаться спокойнымъ: люди разсудительные всегда опдадутъ вамъ справедливость.

Լ՝մենաճձմարիտիմն գիւտ ընդմտանելոյ՝ի սեր ալ
լոց՝ է թողուլ լքանել զբնաւորական յօժարութիւն
անձին, և բերիլ նմանիլ բնաւորութիւն սովորութիւն
ցին, ընդ որս կեամբ և քաղաքավարիմբ : Լ՝յս տե-
սակ իմաստասիրութե կարի իմն զժուարաւ ՚ի ձեռս
բերի : Լ՝յլ միթէ չիցէ արժան սոյնօրինակ աշխա-
տանաց քաղցր լինել ամենեցուն : Խիթէ ոչ ՚ի ճաճ

իցէ ճաշակել ամենեցուն զայսպիսի փափաք : Ս'աբ-
գոյ չէ ըմբոն կեալ միայնակ . որում վիճակեցաւ
անդուստ կենակցիլ 'ի հասարակութե : Ս'ի յուսայք
գտանել ուստեք զոք զարդարեալ ամենակերպ կա-
տարելութեամբք . համբերութի և ջանասիրութի
գիտեն և եթ նուազ առնել զթիւ պակասութեց :
Եթէ չիցէ հնար 'ի կատարելութի վերբերիլ, գէթ
գիտասցէ ամենայն ոք ըստ կարելութե սքողել զտը-
կարութիս անձին . որպէս զի ոք մի ինչ փնաս կրես-
ցէ 'ի մէնջ :

Պարտ է խնդրել խորհուրդ յարանց լուսաւորելոց ,
ռնկնդիր լինելով նոցա . այնու զի ներկրթեսցի բոյս
բարուցն , և ուշադրութիւնք մի 'ի մնտիս կապե-
ցին :

Ս'արդ՝ որ գիտէ զպարտաւորութի անձին , ջանայ
այո՛ լինել զգուշաւոր , և խիթայ զի մի անբարի բեր-
մունք տպաւորեսցին յինքեան :

Ս'ի առնէք զանց զիւիք , որով մարթ է գրաւել 'ի
ձեզ լաւ համարումն այլոց զձէնջ : Սակայն եթէ չա-
բութի ընդ բամբասանաց զհետ պնդեսցի հետոց ձե-
րոց , ջանահնար լերուք , որչափ մարթ է , երեւիլ
հանդարտ և անխռով . յայնժամ ապա արք խո-
հակա՞ք տացեն ձեզ անդադար իրաւունս :

Разобраніе Сочиненія .

665 . ԼՈՒԾՈՒՄՆ ԵԱՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ .

ЯзыкѢ . Имя существительное нарицательное , па-
дежѢ именительный , единственного числа , муже-
ского рода .

Լ էրւ . Լնուն գոյական ընդհանուր , հոլով ուղղա-
կան եզակի , արական սեռի :

Голову . Имя существи . нарица . падежѢ винитель .
единств . женского рода .

Օ գրւի . Լնուն գոյական ընդհանուր , հոլով հայ-
ցական եզակի , իգական սեռի :

КормашѢ . ГлаголѢ дѣйствительный , время насто-
ящее , един . претвьяго лица .

Պարմէկ . Ռայ ներգործական , ժամանակ ներկայ եղակի , յերրորդ դէմն :

Онъ . Мѣстоименіе личное , падежъ именишель . един . треш . лица .

Դ . Պերանունն անձնական , հոլով ու զղական եղակի , յերրորդ դէմն :

Же . и . Союзъ .

Ե . Շաղկապ :

До . Предлогъ .

Սինէնի . Վարսագրութիւն :

Бѣды . Имя существи . парнца . надежъ родж . един . женскаго рода .

Սինէնի . Միտն գոյ . ընդհանուր . հոլով սեռ . եղա . իգական սեռի :

Доводитъ . Глаголъ дѣйствитель . время насто . един . треш . лица .

Ինչ . Ռայ ներգործական , ժամանակ ներկայ , եղա . յերրորդ դէմն :

языкомъ . Имя существ . нари . надежъ творитель . един . муж . рода .

Ինչու . Միտն գոյ . ընդհանուր . հոլով գործիական եղակ . արական սեռի :

Что . Мѣстоименіе вопроситель . падежъ именишель .

Օրէն . Պերանունն հարցական , հոլով ուղղական :

Хочешь . Глаголъ средній , время настоящее , един . втораго лица .

Իսկ . Ռայ չեզոքական , ժամանակ ներկայ եղակի , յերրորդ դէմն :

Болтай . Глаголъ дѣйствитель . повелительный , един . вто . лица .

Խօսեալ . Ռայ ներգործական , հրամայական եղակի , յերրորդ դէմն :

А . Союзъ .

Ե . Շաղկապ :

Рукамъ . Имя существи . нари . падежъ датель . множ . женс . рода .

Ձեռնայ . Միտն գոյա . ընդհանուր . հոլով արական յղականի , իգակ . սեռի :

Воли. Имя существи . нари . падежъ родител . един .
женс . рода .

Անուանի . **Անուն գոյա . ընդհանուր . հոլով սեռ .**
եղակի . իգական սեռի . (510) :

Не давай . Глаголъ дѣйствитель . повелитель . един .
втор . лица .

Այ Գար . **Իսյ ներգոր . հրամայական , եղակի , յերկ-**
րորդ դեմ :

Ядерка . Имя существи . нари . падежъ имени . един .
женс . рода .

Այդ . **Անուն գոյական ընդհանուր . հոլով ուղղա .**
եղա . իգական սեռի :

Маленька . Имя прилагательное , падежъ имени .
един . женс . рода .

Փորի . **Անուն ածական . հոլով ուղղա . եղա . իգա-**
կան սեռի :

Да . Союзъ

Եւ . **Շ աղկապ :**

Зуби . Имя существ . нарица . падежъ имен . множ .
муж . рода .

Զաման . **Անուն գոյա . ընդհանուր . հոլով ուղղա .**
յոր . արական սեռի :

Востры . Имя прилагатель . падежъ имен . множ .
муж . рода .

Արի . **Անուն ածական , հոլով ուղղա . յոր . արա-**
կան սեռի :

ԳԼՈՒԽ ԵՐԿՐՈՐԴ

О Правописаніи.

ՅԱՂԱԳՍ ՈՒՂԱԳՐՈՒԹԵԱՆ .

666 . Ուղղագրութիւն ըստ Ռուս . կոչի Правописаніе , որ է ուղիղ և յարմար գրութի բառից և բանից՝ ըստ բուն տառից՝ համաձայն սովորութեան և յատկութե իւրաքանչիւր լեզուաց՝ ըստ որոշման ընտիր հեղինակաց : Ըստ քանզի բառք լեզուին Ռուսաց այնպէս գրին սովորաբար , որպէս հնչին՝ բաց ՚ի սակաւ տարբերութեանց , նմին իրի ՚ի սկզբան անդ եղաք կանոնս և զօրինակս հնչմանց անցնիւր տառից . որով մարթ է որոշել և հմուտ լինել յարմարագրութեան բառից : Եղաք դարձեալ կանոնս եղերմանց իւրաքանչիւր տեսակաց բառից և հոլովմանց . որով հեշտ լինի ՚ի միտ առնուլ որոշիչ տառս բառից , և անվրէպ գրել ՚ի լեզուին Ռուսաց : Ըստ առ ամենայնիւ առաքելք զհամբակս ՚ի հետեւեալ գլուխս զննել զբառս եղեալս սակս կէտադրութե և առողանութե . որ առաւել հմուտ առնէ զնոսա , քան թէ բարդել զկանոնս և զննել բեռն ՚ի վերայ թարմ մտաց նոցին :

ԳԻՏԵԼԻՔ

667 . Թ . Ոստ ուղղագրութեան կարգի գլխագիր տառիւք տկանին պարբերուիք և տրամաւորք . քր . Не все , что знаешь , говори , но прислушайся времени . Чего не знаешь , не утверждай и не отрицай . Օ ամենայն զոր գիտես , մի խօսիր , բայց միայն ՚ի դէպ ժամանակի : Օ որինչ ոչ գիտես , մի հաստատ տեր և մի հերքեր :

Елисавета здѣсь воздвигла зракъ Петровъ
Кбуштѣхъ Россовъ всѣхъ: но кто онѣ былъ шаковъ;
Гласишъ сей градъ и флотъ, художества и войски,
Гражданскіе труды и подвиги геройски.

Կանգնեաց Եղիսաբէթ դէմն աստ Պետրոսին
Նսփոփանս Ռուսաց . այլ ով այն արհին .

Չափեն զօրք արուեստ նաւք ընդ քաղաքին ,
Քաղաքական գործք մրցմունք դիւցազնին :

Որպէս տեսանի յայս ոտանաւոր՝ ամենայն յատուկ
անուանք մարդոյ և տեղեաց , նա և հայրենեաց և
ուսմանց սկսանին գլխադրաւ . զթ . Саваоѳъ , Спа-
ситель , Иванъ , Россія , Москва , Нева , Импера-
торъ , Митрополитъ , Ваше Сіяшество , Се-
нашъ , Астрономія , *և* :

668 . ք . Յայլ լեզուս բառք ինչ գրեալք *ia* , ըստ
յարմարագրութե լեզուին Ռուսաց պիտի գրել *ia* ;
զթ . Азія , և ոչ Азіа ; исторія , և ոչ исторіа ; Ита-
ліянецъ , և ոչ Италіанецъ , *և* :

669 . ք . Ռստ վերագոյն ասացելոցս (15) տառս
և յառաջ քան զձայնաւորս լինի ; բայց ՚ի բարդեալ
բառս ՚ի ձեռն նախադրուեք при մնայ այնպէս . զթ .
приятный , привязнь , причаю . Վոյնպէս առ ՚ի
ցուցանել զբարդութիւն բառից ըստ նոր որոշման
պահի . орпѣс . пяти-аршинный , шести-угольный *և* :

670 . ք . Տառս ք դնի նախ ՚ի տրական և ՚ի նախ
դրական հոլովս . զթ . книгъ , на моръ , мнѣ , о себѣ .
Եւ և ՚ի հոլովմունս դերանուանց онъ , шомъ , և
անուանս весь ; орпѣс , онѣ , пѣмъ , пѣ , всѣ , о
всѣхъ , (162) . кѣмъ , чѣмъ , (209) . *և* :

Ռստ տառիւ գրին բաղդատական և գերադրա-
կանանուանք . орпѣс , славнѣ , славнѣшій , (174) .
Ռստ այսմ և հետեեալ մակբայքս гдѣ , нигдѣ ,
вездѣ , индѣ , здѣ , здѣсь , нымѣ , вкупѣ , *և* . Էս
և թուակոյնք одиъ , двѣ , *և* : Քայք յանգեալք ՚ի
ѣю , ѣваю , ունելով զնախընթաց բաղաձայնս՝ պա-
հեն զտառս ք ; զթ . сѣю , сѣялъ , сѣять , сѣѣ ,
ѣвяніе , сѣятель , сѣѣ , зѣваю , зашѣваю , одолѣ-
ваю , испѣлваю , недоумѣваю , недоумѣніе , *և* :
Խոսորին обуреваю , встаеваю , և այլք՝ որոց բնա-

կան է ձայնաւորն Ե. Ռստ այսմ և հետեւեալ ա-
ներեւոյթք յանգեալք 'ի ҃шь; велѣшь, верѣшь,
видѣшь, висѣшь, кнѣшь, և այլք: Իրոտորին ме-
реть, переть, тереть.

ՄԼ զինի տառիցս г, ж, к, ф, х, ч, ш, щ, ոչ
'ի սկիզբն և ոչ 'ի մէջն բառից գրի ҃, ըստ նոր Վեր-
թողաց ոմանց: Կա և 'ի յանգս екѣ, енѣ, ерѣ,
ецѣ, мель, естѣ, ѣе, енекѣ, енность, գրի Ե և ոչ
҃. բայց խոտորին вѣкѣ, вѣстѣ, повѣстѣ.

671. Է. Ռստ նոցա տառքս з, с վարին 'ի տեղի
միմեանց՝ երբ նախադրուածիքս вз, воз, из, раз, со
բարդեալ գտանին առաջի տառիցս к, п, ш, х, ц, ч,
ш, щ, և յայնժամ 'ի տեղի տառիս з, դնի с. Սա-
պէս с փոխի 'ի з երբ նախադրուածիս со կորուսեալ
զо, լծակցի ընդ մի 'ի տառիցս б, г, д, ж; քր-
вснѣшь, вснѣхнушь, вспряхивать, восклицать,
воспитывать, исходить, ևն. зборѣ, здѣла, здача,
згибашъ, զորս սովորաբար գրեն сдача, сдѣла,
ևն: Իսկ возкипѣшь, возписахъ, распредѣлѣшь,
изходатайствовашъ, գրին սովորաբար возкипѣшь,
восписахъ, ևն:

672. Ը. Ինն անուանք եղերեալք 'ի ҃, որոց սե-
ռական յանգի 'ի а և 'ի у, և նախդրական 'ի ҃,
և 'ի у 'ի հասարակ բանս. քր. полкѣ, полка,
полку, вѣ полку. ՄԼ յընտիր շարադրուածիւնս
դնի այսպէս. Число песка морского. (Ժիւ ծովային
աւազոյ. և 'ի հասարակ բանս, Насыпашъ песку.
Ցանեւ զաւազ (62):

673. Է. Իծանցական բառք պահեն զուղղագրու-
թի ըստ նախատիպ անուանց. ուստի չէ օրէն գրել
скляница 'ի տեղի спкляница; выслашь ҃и вымос-
тишь, փոխան высплашь; присудствую, փոխան
присутствую; дватцать, փոխան двадцать; оп-
ворить, փոխան опшворить.

674. Ը. Տառքս шч, сч, жч, зч ունին զարտա-
տանուածի համեմատ տառիս щ: այլ չէ օրէն ան-
խտիր վարել 'ի տեղի միմեանց. ուստի ընտրելի է
գրել счастье, счетѣ, изчезаю, ևն. Թէպէտ այլք
անխտիր գրեն щастіе (28):

675. Ը. Վախադրութիք անբաժան գրին 'ի բառից, ընդ որս բարդին. օրինակ. придаю, насту-
паю, выхожу, убѣгаю, задашокъ, придача, сборъ,
всовѣ, вмѣстѣ, вшайнѣ, издалека, изкрасна, на-
послѣдокъ, пришомъ, впротемъ, наконецъ, по-
шомъ, *և* :

676. Դ. Վանիկս не, ոչ, իբրև մակբայ որոշ
գրի. այլ լաճախ յարեալ 'ի բառս՝ անբաժան գրի.
դր. негодую, немогу, невѣжда, немошь, негодный,
немоучный, нещадно, *և* :

Հերետիկ.

677. Թ. Հարկ է ըստ կանոնի ուղղագրութեան
բաժանել զանդամս բառից 'ի վերջն տողից : Ուս-
տի յորժամ 'ի մէջ միոյ բառի գտանի մի կամ երկու
բաղաձայն՝ սովորաբար բաղաձայնք անցանէն 'ի
սկիզբն հետեւեալ տողին. բայց երբ գտանին աւելի
քան զերկու, մին մնայ 'ի վերջն տողին. դր. за-бра-
ло, до-бро е, сред-ство, сол-нце, *և* :

678. Բ. Յորժամ բառն է բաղադրեալ 'ի ձեռն
նախագրութիւնէ ինչ, տառք նախագրութե բնաւ ոչ
բաժանին. դր. без-си лѣ, пре-свѣ-ще-ні-е .

679. Գ. Յաճանցական անուանս եզերիչ տառք
պարզ բառից ոչ բաժանին. դր. град-скіѣ, гнѣв-
ныѣ, *և* : Տես զոր ասացաք 'ի Թիւն 39 :

ԳԼՈՒԽ ԵՐՐՈՐԴ

О Препиваніи .

ՅԱՂԱԳՍ ԿԷՏԱԴՐՈՒԹԵԱՆ .

680 . Այնտադրուածին ըստ Ուռու . կոչի Препиваніе , որ է տրոհուածին որոշելոյ նշանագծիւք ըզբառու և զհատուածս բանի՝ առ ՚ի յստակել զիմաստն և հանգիստ տալ ձայնին . որպէս զի վերծանողն ըստ կանոնի արտասանեսցէ զբանն և յայտնի արասցէ զիմաստ բանին : Այսպիսի նշանագիծք առ Ուռուսս վերածին ՚ի կրկին կարգս . են որք տրոհեն զանդամս բանին՝ և կոչին կէտք . և են՝ որք յայտ առնեն զերկարուածին և զսղուածի տառից , և կոչին՝ շէտք . զկարևոր գիտելիս երկաքանչիւրոց աւանդեսցուք ՚ի կարգիս :

ԳԻՏԵԼԻԿ Դ ՎԵՐԱՅ ԿԵՏԻՑ .

681 . ն . Յաճախ գործածական կէտք ՚ի բանս են չորք . առաջինն ՚ի մեզ կոչի՝ ստորակէտ , և առ Ուռուսս Запятая (,) , որ մտեալ ՚ի մէջ շաղկապից և այլոց մասանց՝ տրոհէ և միանգամայն յայտնէ զսղագոյն հանգիստ ձայնի իբրև մերս բուծ . որպէս տեսանի յայս ոտանաւոր բան :

Когда бы намъ возможно
Жизнь было продолжишь,
То сталъ бы я неложно
Сокровища копить,
Чтобъ смерть въ мою годину
Взявъ деньги, отошла .

Եթէ լինէր մեզ կարելի
 Երկարել կեանս անցանելի՝
 Վոյր ինձ անշուշտ ճիգն՝ի սրտի
 Պեղել հանել զանձ ցանկալի՝
 Օ ի երբ մահն իմ կենաց մերձի
 Եւեալ զայն զանձ, երթայր հեռի :

682 . Բ . Երբ հարկ լինի տրոհել զնման մասունս
 կամ զանգամս պարբերութե, և բացատրել զհա-
 տուածս բանի, նա և յայտնել զաւելի իմն հան-
 գիստ ձայնի՝ զնի ստորատ՝ համեմատ մերս ստորա-
 կետի . որ առ Սուս կոչի Точка съвязною (;) .
 օրինակ .

Уже враша отверзло лѣшо ;
 Натура сщавишѣ общій лирѣ ;
 Земля и сердце вѣ насѣ нагрѣто ;
 Колеблетѣ вѣтви тихѣ зѣфирѣ ;
 Обѣмлетѣ мягкій лугѣ крылами ;
 Крушатся чистый токѣ полями ;
 Брега пишаетѣ тучный илѣ ;
 Листы и цвѣтѣ покрываѣ медомѣ ;
 Ведетѣ своимѣ довольство слѣдомѣ
 Поспѣшно , красный вождь свѣтилѣ .

Եւ քաղցր ամառն զիւր դրունս երաց ,
 Կարգէ և բնութի տօնս հասարակաց ,
 Երկիր և սիրտ մեր՝ի մեզ ջեռուցած ,
 Եւ արժէ զոստ զընձիւղ զեփիւռ հեղաշարժ ,
 Փարեալ զմարգաւ թւովք գրգանաց ,
 Պար առնու ընդ դաշտս ջուր ջինջ վտակաց ,
 Պարարտ տիղմն անդէն տաճող իւր ափանց ,
 Ծածկեցան մեղու տերեք ընդ ծաղկանց ,
 Բերեալ լիութի ըզհետ իւր շաւղաց
 Սրննթաց արփին՝ պերճ լուսաւորեաց :

683 . Բ . Յորժամ զհետ գայ լրացեալ հատուա-
 ծոյ բանի այլ իմն հատուած՝ի բացատրել զայն ,
 կամ երբ հարկ լինի՝ի մէջ բերել բան՝ի դիմաց
 այլոց՝ զնի երկկէտ՝ի ցուցանել զերկարագոյն հան-
 գիստ՝ համեմատ մերս միջակետի . որ առ Սուս կո-
 չի Двоетоѣе (;) . օրինակ .

Монархиня, нося порфиру десять лѣтъ,
Гремящей славой ты наполнила весь свѣтъ.
Геройской былъ возходъ, и слѣдствіе побѣды:

Тобой побѣждены и спасены сосѣды:

Тобою ускоренъ во всей Европѣ миръ:

Тобою дышетъ въ ней спокойствіе зѣфиръ.

Կայսրուհիդ՝ տաննամեայ կրող ծիրանին՝

Բարձրագոյ դու փառօք լցեր ծիր երկրին .

Պիւցազուն է ծագումն շաւիղ յաղթութեանց .

Պոյաղթեալք և փրկեալք են դրացի միմեանց .

Փութացաւ քեւ հանգիստ համայն Եւրոպեանց .

Քեւ հնէ քաղցր առ նա զեփիւռ բազմապանծ :

684 . 7 . Երթամ լրանայ իմաստ, և ամբողջա-

նայ բանն, դնի վերջակէտ յաւարտ բոլոր պարբե-
րութեան՝ ի ցուցանել կատարեալ հանգիստ, որ է
մերս միջակէտ . առ Ռուսս կոչի Точка (.) . օրի-
նակ .

Богиня красошой, породой ты Богиня,

Повсюду громкими дѣлами Герония,

Ты мать щедротами, ты именемъ покой:

Смущенный бранью міръ миритъ Господь тобой.

Россійска тишина предѣлы превосходитъ,

И льетъ избытокъ свой въ окрестныя страны:

Воюетъ воинство твое проливъ войны,

Оружіе твое Европѣ миръ приводитъ.

Չքնաղ դու տեսեամբ Դազդեզանց արի՝

Երն և ծննդեամբ ես դիւցազնուհի .

Համեմայն ուրեք գործով սխալի՝

Պերճ անուամբ հանգիստ մայր բարութիւն .

Տէր քեւ տայ խաղաղ վրդովեալ երկրի,

Հանգիստ Ռուսիոյ յայլ սահման հոսի .

Լնու բարութիւն տեղիս շրջակայ

Պատերազմին քո զօրք ընդդէմ մարտի՝

Օ էն քո խաղաղէ զաշխարհ Եւրոպայ :

ԳԻՏԵԼԻՔ Ի ՎԵՐԱՅ ՈԼՈՐԱԿԱՅ ԵՒ ԱՅԼՈՑ
ՆԸԱՆԱՑ ԻՆԶ .

685 . ն . Ուրախք առ Սուսս կոչին շեշտք , որք եղեալք 'ի վերայ ձայնաւորաց՝ ցուցանեն զերկարութիւն և զօղութիւն , որոշելով զայլ և այլ բառս . և են չորք : Լաւջինն կոչի՝ սուր , 'ի մեզ տիրապէս յշար (') . որ դնի 'ի սկիզբն և 'ի մէջն բառից . գր . мѹ-ка , տանջանք . кро'ю , ծածկեմ . сто'ю , արժեմ , ևն :

686 . Երրորդն կոչի ծանր . 'ի մեզ բռնի (^) . որ դնի 'ի վերայ ձայնաւորաց 'ի վերջն բառից . գր . мыка' , ալիւր . крою' , ձեւեմ . стою' , կանգնիմ , ևն : Սորա ոչ միայն ցուցանեն զերկարութիւն ձայնաւորաց , այլ և զտարբեր նշանակութիւն մի և նոյն բառի :

687 . Երրորդն կոչի պարոյն (^) , որ վարի 'ի սակաւ տեղիս 'ի վերայ ձայնաւորացս իօ առ 'ի ցուցանել թէ պիտի զայն բառ արտասանել կարի արագ . գր . maior' , մեօր , ևն :

688 . Չորրորդն կոչի սուղ (-) որ դնի 'ի վերայ և ձայնաւորի՝ երբ ունի զայլ ձայնաւոր նախորեաց . որով ձայնն սղի և հնչի՝ յ . որպէս , ай , ей , мой , їй , уй , айва , այվ . іерей , իերէյ . доалгій , Գճլէյ . круглый , Գոճլլլլ (15) :

689 . չ . Ելան ուղղագրութե է և հարցախոս (?) , որ առ Սուսս կոչի Вопросительная , և դնի զկնի հարցական բառից և բանից . գր .

Доколѣ щастіе твое вѣнцами

Злодѣевѣ будешь украшать ?

Доколѣ ложными лучами

Нашѣ разумѣ хочешь ослаблять ?

Доколѣ , истуканѣ прелестной ,

Мы станемѣ жертвой намѣ безчестной .

Твой тщетной почиташъ алтарь ?

Ո՛րնչև ցերբ ո՛վ Ռադդ Թագիւ պճնական

Պեղեցիկ առնես զանօրէնս համայն :

Յէրբ պատիր ցումամբ նկրտիս 'ի ջան

Խաւարել զմիտս մեր իմացական :

Յոր վայր՝ անկայուն գեղեցիկ արձան

Լնպատուիմք զոհիւք պատուեալ քոյդ սեղան :

690 . Դ . Բապտիստիկոս նշան ուղղագրութե (!)

Կոչի առ Ռուսս Удивительная ք զարմացական :

Լ զնի 'ի վերջ հիացական , ըղձական , և կռական

բանից՝ 'ի մէջ բերելով զկիրս . օրինակ .

Тебѣ , о милости источникъ !

О Ангелѣ мирныхъ нашихъ аѣшъ !

Всевышній на того помощникъ ,

Кто гордостью своею дерзнетъ ,

Завидя нашему покою ,

Противъ тебя возшашъ войною ?

Բեզ ո՛վ աղբիւր ողորմութեան ,

Ո՛վ հրեշտակ մեր խաղաղութեան ,

Բարձեալն յերկինս է օգնական :

Ո՛վ յանդգնի հպարտութեամբ ,

Խիսանձելով մեր հանգստեան ,

Բնդդէմ ելցէ քեզ ախոյեան :

691 . Դ . Փակագիծն [] () Կոչի առ Ռուսս Вми-

стительная , և 'ի կիր ածի զատանել զմիջանկեալ

բառ ինչ կամ բան համառօտ . օրինակ . Тамъ вос-

трепещутъ они отъ страха , (гдѣ нѣтъ страха) :

ибо Богъ въ родѣ праведномъ .

Լնդ երկիցեն զերկիւղ՝ (ուր ոչ իցէ երկիւղ) .

զի տէր է յազգս արդարոց :

692 . Է . Ենթակից գիծն (-) Կոչի առ Ռուսս Едъ-

нишная , և զնի 'ի մէջ բառից՝ առ 'ի բարդել և

միաւորել զայնս . ֆր . вне-запный , անկարծելի : Լայս

գիծ երբեմն զնի 'ի մէջ խօսից՝ 'ի ցուցանել զդէմն՝

երբ բան 'ի մէջ բերի յայլ և այլ դէմն առ 'ի

չկրկնել , առ , պատասխանէ , և : Ռւր երբեմն զնին

կէտք . . . առ 'ի ցուցանել զերկար հանգիստ , և

բեկբեկումն ձայնի :

693 . Ը . Զակեր (" ") 'ի գործ ածի 'ի սկիզբն

և յաւարտ բանից այլոց՝ երբ 'ի մէջ բերին . ֆր .

Говоритъ въ сердцѣ своемъ: » Забылъ Богъ ;
закрывъ лице свое, не увидитъ никогда « .

Ի՞նչ 'ի սրտի իւրում թէ » մոռացաւ ւժ . դառ-
ձոյց զերեսս իւր՝ զի մի տեսցէ իսպառ « :

Что чаяли, вы Невски Музы,

Въ великій оный громкій часъ ?

» Согласны мыслей всѣхъ союзы

Веселый возвышали гласъ « .

Յինչ հայէր յոյս ձեր, Սուզայք նեւայեան՝

Ի նոյն մեծագոյն որոտընկէց ժամ .

» Հաղկապք համեմատք խորհրդոց համայն՝

Լճարձին ըզձայն յաւերժ բերկրական « :

Գ Լ Ո Ւ Խ Չ Ո Ր Ր Ո Ր Դ

О Произношеніи .

ՅԱՂԱԳՍ ԱՌՈԳԱՆՈՒԹԵԱՆ .

694. Լուռգանութի ըստ Սուս . կոչի Произно-
шение, որ ուսուցանէ ըստ կանոնի արտասանել
պարզ և դաշն, որոշելով զհնչմունս ձայնաւորաց և
բաղաձայնից . նա և ղեկանակ հնչելոյ զվանկս ըստ
շեշտից և ըստ քանակաց :

1 . ԳԻՏԵԼԻՔ Ի ՎԵՐԱՅ ՇԵՇՏԻ .

695. ւ . Հետ ասելով իմանամք զայլ և այլ բեկ
բեկմունս ձայնի . որով քաղցր լին բառք յարտա-
սանութե : Լ, զի իւրաքանչիւր քաղաք և ազգ ու-
նին սեպհական բեկբեկմունս ձայնի, նմին իրի ար-
տասանութի կոչի ազգային, և շեշտն՝ քաղաքական :
Ըզգային արտասանութի կամ շեշտն քաղաքական
կանոնաւորի 'ի նոցանէ, որք ծնեալ են 'ի նմին ազգի
և տեղւոջ . ուր քաջ և ըստ կանոնին խօսին յայն
լեզու . որպէս 'ի Սոսկով քաջ խօսին 'ի բարբառ-
Սուսաց, և գեղեցիկ առողանեն, քան յայլ տե-
ղիս (777) :

696. ք. Ռեկեկեմունք ձայնի փոփոխեն զհնչմունս վանկից . ուր յամենայն լեզուս զոն վանկք, յորոց վերայ հնչումն սաստկանայ կամ բարձրանայ, և այն կոչի՝ սուր . 'ի մեզ շեշտ : Լյն և վանկք, յորոց վերայ ձայնն մեղմ և ցած հնչի . որով կոչի՝ ծանր շեշտ կամ ցած . իսկ 'ի մեզ՝ բուլթ : Լյն և այլք, յորոց վերայ բարձրանայ ձայնն և անդրէն ցածնու, և այս կոչի՝ պարոյկ : Օնչանս այսոցիկ հնչմանց տես 'ի վեր անդր (685) :

697. ֆ. Լյսոքիկ երեքին շեշտք կամ ոլորակք 'ի լեզուս ինչ ներգործութիւն զնին 'ի վերայ բառից . սակայն 'ի լեզու Ռուսաց չիք կիրառութիւն . այլ սովորութիւն ուսեալ գիտեն արտասանել ըստ կարգի : Բայց և այնպէս՝ 'ի հմտութիւն նորավարժից ոչ զանց առնեմք զնեւ զշեշտս 'ի վերայ բառից, որ զկնի :

2. ԳԻՏԵԼԻՔ 'Ի ՎԵՐԱՅ ՔԱՆԱԿԻ .

698. ւն . Վրանակն ցուցանէ յապաղումն ձայնի երկար և սուղ . որ և տարբերի 'ի շեշտէ այնու՝ զի բացորոշէ զերկարութիւն և զսղութիւն ամանակի յարտասանելն զվանկս : Լյպա շեշտք ցուցանեն զբարձրութիւն և զցածութիւն ձայնի . իսկ քանակք զերկարութիւն կամ յապաղումն և սղութիւն ամանակի :

699. ք. Լյանկք՝ որք յառողջանութեւ անդ յապաղեն զձայնն՝ կոչին երկար . իսկ որք 'ի սուղ ժամանակի արտասանելն՝ կոչին սուղ : Լյրդ՝ ծանօթութիւն ասացելոցս կարի կարեւոր է ոչ միայն 'ի պէտս առաջանութեւ, այլ և տաղաչափութեւ Ռուս լեզուին : Երբին աղագաւ դնեմք զհետեւեալ կանոնս ըստ ընտրելագոյն քերթողաց . որով մարթ է խելամուտ լինել ամենայն հանգամանաց առողջանութեւ :

Լյանկ ւն .

700. Սիւվանկ բառք սովորաբար են երկար . որպէս, Во'гъ, смра'хъ, де'нь, ևն : Լյլ և 'ի բանաստեղծութեւ ենթադրին երկգիմի . այս է՝ մերթ

երկար և մերթ սուղ՝ ըստ բերման պարագայից :

Սակայն գտանին միավանկ բառք, որք նա և յարձակ բանս միշտ են սուղ . որպիսի են՝ անմասնիկքս

а, да, же, и, на, но, бы, ли. Թ. Րացասական մասնիկս не, թէ միայնակ և թէ ՚ի բաղադրուածեան միշտ է սուղ. ՚ի բաց անեալ զբառս не-видалъ, не'вороть, не'доросль, не'другъ, не'мощь, не'крестъ, не'когда, не'погоди, не'чисмъ.

Դ. Նախադրուածիք եթէ պարզք, և եթէ բաղադրեալք են սուղ . որպէս, предъ тобою, безъ памяти, безгласіе, нйзвергаю, ѿ. ՚ի բաց անեալ զայնս, որ բարդեալ կան ՚ի հետեալ բառս . бездна, возгласъ, воздухъ, возрастъ, доведъ, домыслъ, допускъ, забыть, заводъ, загорода, западъ, запахъ, записъ, заповѣдъ, заспа, засыпъ, изблизи, извергъ, изгарь, изданный, изморозъ, изповѣдъ, изподоволь, набережная, на'веселъ, на'выкъ, на'данный, на'дпись, на'пускъ, на'сыпъ, обликъ, обручъ, обыскъ, одурь, озимъ, о'кликъ, о'крикъ, о'купъ, о'пись, о'пушъ, о'пышъ, о'сталъ, о'сыпъ, о'тдыхъ, о'шкликъ, о'ткупъ, о'шмахъ, о'шмѣль, о'шповѣдъ, о'шпенель, о'цѣпъ, о'щупъ, пе'ревязъ, пе'рекопъ, пе'репись, пе'речень, по'водъ, по'дашь, по'двигъ, по'дкупъ, по'дмѣсь, по'дпись, по'зывъ, по'игрышъ, по'искъ, по'рознь, по'тесъ, по'шягъ, по'честъ, по'ѣздъ, при'вязъ, при'гарь, при'дурь, при'зракъ, при'кладъ, при'косъ, при'пись, при'тискъ, про'воды, про'искъ, про'лежень, про'махъ, про'мыслъ, про'повѣдъ, про'пускъ, про'шори, про'ѣсти, ра'зпря, ро'здыхъ, ро'зыгрышъ, ро'зыскъ, ро'спись, со'вѣсть. Սորա բնաւք են երկար :

Ըստ այսմ նախադրուածիս вы է երկար յանորոշ կատարեալն, և ՚ի ժամանակս բայից ածանցելոց անտի, նա և յանուանս բարդեալս այնու. Դք. вы'писать, вы'писалъ, вы'писка, ѿ :

Իսկն Է .

701 . Երկուսն էլ բաղադրին պահեն տա-
կաւին զերկար քանակ իւրեանց . որպիսի են , Բո՛ղԷ ,
Бо՛жие , гла՛сѢ , безгла՛сје , согла՛сје , согла՛сный ,
ևն :

Դ՛ բաց առեալ զբառսդ նա՛божесство , на՛божно ,
на՛божный , по՛лдень , полу՛денный , по՛лночь , по-
лу՛нощный .

Իսկն Դ .

702 . Եւթը յանգեալք ՚ի аю , ую , ѣю , юю ,
яю ՚ի ներկայս սահմանականին , ընդունելութեան
և դերբայի . ևս և ՚ի հրամայականն անորոշ և կա-
տարեալ՝ պահեն զքանակ երկար . ուր ձայնաւորքս
а , у , ѣ , ю , я , երկարին . դ՛ր . быва՛ю , быва՛ешь ,
быва՛й , быва՛ющій , быва՛я ; вою՛ю , вою՛й , заво-
ю՛й , вою՛ющій , вою՛я , ևն :

Եւթը խոտորին հետեւեալ բայքս ашу՛каю , ау՛-
каю , а՛хаю , бара՛хшаюсь , баю՛каю , бо՛шаю , брыз-
гаю , бу՛лькаю , бу՛хаю , бѣ՛гаю , вава՛каю , вала՛н-
даюсь , вра՛каю , вѣ՛даю , вѣ՛шаю , га՛вкаю , га՛каю ,
га՛ркаю , гнѣ՛ваю , горемы՛каю , гра՛каю , гу՛каю , гу-
лю՛каю , да՛каю , даю՛ , дви՛гаю , де՛ргаю , ду՛маю ,
звя՛каю , каля՛каю , ка՛паю , кара՛бкаюсь , ка՛ркаю ,
ква՛каю , ке՛ркаю , кове՛ркаю , ко՛каю , ко՛мкаю , кря՛-
каю , кувы՛ркаю , ку՛шаю , ку՛шаю , ло՛паю , люлю՛-
каю , ля՛паю , мы՛каю , мѣ՛шкаю , ну՛каю , нѣ՛ваюсь ,
ню՛хаю , обма՛нываю , обѣ՛даю , о՛хаю , па՛хшаю , пи-
каю , пла՛ваю , пла՛сшаю , по՛лзаю , по՛рскаю , пры՛-
гаю , пры՛скаю , пря՛даю , пу՛каю , пу՛шаю , рабо՛шаю ,
ру՛шаю , ры՛скаю , сва՛шаю , спря՛паю , шаю՛ , шо՛-
паю , шре՛скаю , шро՛гаю , шю՛каю , шя՛вкаю , шя՛паю ,
у՛жинаю , у՛хаю , ца՛паю , цара՛паю , цы՛каю , ча՛-
вкаю , чирли՛каю , че՛рпаю , ха՛паю , ха՛ркаю , хло՛-
паю , хля՛баю , хны՛каю , хрю՛каю , ша՛ркаю , ша՛-
сшаю , ши՛каю , шшо՛паю , що՛лкаю , беззако՛ннуу ,

болѣзную, бре'зую, вѣ'тую, жа'лую, же'ртвую, жу'ю, корм'стую, кую', милосе'рдую, оби'лую, па'мяшую, печа'лую, по'льзую, пра'здную, пѣ'стую, ра'дую, ра'шую, слѣ'дую, сную', сѣ'тую, пре'бую. **Եւ այլ ամենայն բայք յանգեալք 'ի** спвую ; **յորս երկար վանին է այն, որ էր երկար 'ի** նախագաղափարն . **որպէս, безмо'лвспвую 'ի без-** мо'лвіе, влады'чествую 'и влады'чество, **ևն :** **Հոսկ** **յետոյ և որս** гугни'вѣю, гуня'вѣю, клаю', ка'шляю, кла'няюсь, мѣ'ряю, у'шреннюю . **Երկրորդ՝ խոտո-** **րին բաղադրեալ բայք յանգեալք 'ի** иваю, ываю ; **որպիսի են** выгова'риваю, разни'сываю, **ևն . զորոց** **զկնի :**

Կանոն Դ .

703 . **Բայք յանգեալք 'ի** ею, ію, ою, **երկար** **գործեն զեզերիչ ձայնաւորն** ю, և **զայլ ձայնաւորն,** **որք զնին 'ի տեղի այնր յայլ դէմն .** Գր . вопію', во- **пие'шь, вопіе'шѣ, вопіе'мѣ, вопіе'ше, вопію'мѣ ;** **клею', клеи'шь, клеи'шѣ . клеи'мѣ, клеи'ше, клеи'шѣ,** **ևն :**

Երտարոյ են կանոնիս բայք во'ю, кро'ю, мо'ю, но'ю, **поко'ю, ро'ю, сво'ю, стро'ю .** Իսկ 'и **հրամայական** **եղանակի երկարն փոխաբերի 'ի վերայ տառից** е, **о ;** Գր . пою', по'й, по'йше, прою', про'й, **ևն :**

Կանոն Ե .

704 . **Բայք յանգեալք 'ի** у **երկար առնեն զվեր-** **ջին ձայնաւորն .** Գր . зову', берегу', пишу', ношу', **цвѣту',** **ևն :**

Եւսի՝ խոտորին յանգեալքն 'ի ну, **զորոց զկնի :**

Երկրորդ՝ հետեւեալ բայք, ви'жду, жа'жду, кра'- **ду, стра'жду, ѣ'ду, бли'жу, бре'жу, бры'зжу,** **ва'жу, ви'жу, вла'жу, га'жу, гла'жу, гнѣ'зжуся,** **гре'жу, дви'жу, ка'вержу, кна'жу, ла'бжуся, ла'-** **жу, ма'жу, мно'жу, моро'жу, ня'жу, плѣ'жу, пор-** **шня'жу, вѣ'жу, рѣ'жу, у'жу, лѣ'зу, а'лчу, бу'чу,**

вью'чу, кли'чу, конопа'чу, ко'рчу, льго'чу, ма-
гния'чу, мая'чу, моро'чу, му'чу, ыб'чу, пере'чу,
пла'чу, по'рчу, апла'шуся, ва'кшу, вершопра'шу,
во'ршу, вы'шу, вб'шу, горо'шу, еро'шу, ква'шу,
кра'шу, ку'кшу, курале'шу, ла'шу, левка'шу, ру'-
шу, слы'шу, трю'шу, тб'шу, шаба'шу, ша'мшу,
щеро'шу, бере'шу, ла'шуся, мо'ршу, па'кошу, плю'-
щу, пры'щу, пы'щу, ры'щу.

Լիակն Է.

705. Երկավանկ բայից յանգեցող 'ի նս, առաջին
վանկն է երկար յամենայն ժամանակս և 'ի դէմն.
հր. гл'бну, гл'бнешь, гл'бни, гл'бнущій, ևն :
Խոտորին жену', класну', спону', пону', шяну'.

Լիակն Է.

706. Բայք յանգեալք 'ի дю, лю, ню, рю եր-
կարեն զվերջին ձայնաւորն ю ; հր. дождю', лю-
блю', времени', говорю', ևն :
Խոտորին ածանցեալք 'ի գոյականաց, որք ունին
զերկարն ըստ նախագաղափարաց . որպիսի են ,
вб'рю, ածանցեալ 'ի вб'ра ; печա'лю, 'ի печа'ль ;
сла'влю 'ի сла'ва, ևն :

Լիակն Է.

707. Պարզ բայք, որոց յաճախական աներևոյթ
յանգի 'ի ывашь, կամ 'ի ывашь, և գերակատարն
'ի ывалъ, կամ 'ի ывалъ, ունին զերկարն 'ի վերայ
այնր վանկի, որ յառաջէ քան զձայնաւորս и, ы ;
հր. гова'ривашь, гова'ривалъ ; чи'шывашь, ևն :
Երտաբոյ են կանոնիս жива'шь, зыва'шь, плыва'шь,
кыва'шь, мыва'шь, рыва'шь, бива'шь, шива'шь.

Իլանի Ը.

708. Բայք պարունակեալք 'ի նախընթաց կանոնս՝ անփոփոխ պահեն զերկարն, թէև յարեացին 'ի նախադրութի ինչ յանորոշ ժամանակս. քր. го-ва'ривашъ, разгова'риваю, разгова'ривалъ, разгова'ривай, разгова'ривашъ, *և* :

Բստ պսմ' , жива'шъ, выжива'ю; зыва'шъ, призы-ва'ю, *և* :

Իլանի Ժ.

709. Բնդունելութիք, դերբայք, նա և գոյա-կանք յանգեալք 'ի anie, և ածանցեալք 'ի բայից, ունին զերկար 'ի վերայ նոյն իսկ վանկին, որպէս ունէր նախատիպն. քր. разпи'сывающій, разпи'сывавшій, разпи'сывая, разпи'сываніе, *և* :

Իլանի ժ.

710. Բայք բաղադրեալք մասնկամբս вы յամե-նայն կատարեալ ժամանակս ողջոյն եղանակաց, ևս և ընդունելուէց և դերբայից՝ ունին զառաջին վանկն երկար. քր. вы'бѣгаю, вы'бѣжалъ, вы'бѣгу, вы'бѣги, вы'бѣжать, вы'бѣжавши, *և* :

Իլանի ժբ.

711. Գոյական և ածական անուանք՝ ածանցեալք յանցեալ կատարելոյ նախընթաց բայից, նոյնօրի-նակ ունին զառաջին վանկն երկար. քր. вы'ученіе, вы'учка, вы'ходъ, вы'ходка, вы'водный, вы'горѣ-лый, *և* :

Իլանի ժգ.

712. Բայք պարզք և բաղադրեալք, որոց ա-նելուոյթք յանգին 'ի ашъ, ишъ, ошъ, ышъ, ѣшъ,

яшь, ունին զերկարն 'ի վերայ ձայնաւորացս а, я, о, ы, ъ, я; փր - блиста'шь, возблиста'шь; верши'шь, соверши'шь; коло'шь, уколо'шь; мы'шь, размы'шь; смошрѣ'шь, разсмошрѣ'шь; явля'шь, изъ-яля'шь, lix:

Ի վերայ ժամանակք սահմանականին, հրամայականին, ընդունելութե, և դերբայի, նոյնպէս և գոյական անուանք՝ ածանցեալք յաներևութե, ունին զերկարն 'ի վերայ նոյն իսկ վանկին, որպէս ունէին նախատիպք. փր - блиста'шь, возблиста'шь, блиста'лѣ, возблиста'лѣ, блиста'й, возблиста'й, блиста'вши, блиста'я, блиста'вши, блиста'нїе, блиста'тельный, lix:

Ի ըստքոյ են կանոնիս նախ՝ բայք պարունակեալք 'ի ֆ, ֆ, ֆ, և ֆ կանոնս: Երկրորդ՝ բայք յանգեալք 'ի ну, զորոց եղև բան 'ի կանոնն ֆ: Երրորդ՝ բայք յանգեալք 'ի явашь, կամ 'ի явашь, զորոց ասացաւ 'ի կանոնս լ, և լ: Չորրորդ՝ բայք բաղադրեալք 'ի ձեռն մասնական вы, զորմէ 'ի կանոնն ժա:

Կանոն ժֆ.

713. Պարզ գոյականք և նուազականք յանգեալք 'ի ка հանդերձ նախընթաց մի կամ կրկին բաղաձայնիւք, և կամ ձայնաւորաւ ы, ունին զվերջնութե վանկն երկար. փր - ско'бка, пру'бка, загоро'дка, ла'йка, у'шка, lix:

Երրորդին башка', бишка', вѣ'шалка, ка'менка, камка', доска', кирка', ла'донка, ла'комка, ли'повка, ма'занка, мали'новка, мѣ'сяшка, пенька', шоска', шреска', сы'воротка, ևս և գոյականք եղեալք 'ի կանոնն ժբ:

Կանոն ժէ.

714. Նուազականք ածանցեալք 'ի գոյականաց պարունակելոց 'ի նախընթաց կանոնն, ունին զերկար 'ի վերայ նոյն վանկին, զոր ունէր նախատիպն. փր.

ско'бка, ско'бочка ; шру'бка, шру'бочка ; у'шка, у'шочка, *և* :

Լրան ԺԶ.

715. Դձական անուանք ածանցեալք 'ի գոյական. նաց պարունակելոց 'ի նախընթաց կրկին կանոնա, ունին զերկարն 'ի վերայ այնր վանկի, զոր ունէր նախաարկն . զր . ба'йка, ба'йковый ; ба'рка, ба'рочный ; була'вка, була'вчатый, *և* :

Լրան ԺԷ.

716. Գոյականք յանգեալք 'ի փա ունին զվերջին վանկն երկար . զր . долго'ша, клевета', красо'ша, шолсто'ша, *և* :

Խոտորին дремо'ша, забо'ша, защи'ша, волокн'ша, велел'поша, збво'ша, ико'ша, капу'сша, каре'ша, ка'рша, клю'ша, ко'мнаша, ко'фша, лани'ша, ле'нша, лопа'ша, льго'ша, ломо'ша, ма'чша, моне'ша, му'фша, мѣ'ша, мя'ша, невѣ'сша, охо'ша, пала'ша, пла'ша, пия'ша, по'чша, перхо'ша, пѣхо'ша, поло'зо'ша, примѣ'ша, сму'ша, смѣ'ша, рабо'ша, рво'ша, раке'ша, ро'ша, саломա'ша, сша'росша, шра'ша, флє'йша, щедро'ша, я'хша.

Լրան ԺԸ.

717. Գոյական անուանք յանգեալք 'ի ба, ունին զվերջին վանկն երկար . զր . алыба', губа', судьба', *և* :

Խոտորին ба'ба, глы'ба, гу'ба (շուրջին), зло'ба, ко'лба, ры'ба, ушро'ба, шу'ба, жени'дъба, сва'дъда, селв'шьда, слу'жба, голы'дъба, ве'рба, шо'рба, шре'ба, бо'мба, зазно'ба .

Լյանն ԺԷ.

718. Վոյականք յանգեալք 'ի նա, նա, ունին գլերջին վանկն երկար. զր. близна, новизна, весна, десна, և: Լրտաքոյ են главна, дашевна, дороговна, ошчна, шрна.

Լյանն Ժ.

719. Վոյականք յանգեալք 'ի ննա, ынн, ունին գերկար 'ի վերայ ձայնաւորաց и, ы; զր. Богня, Княгня, пусыня, дыня, և: Լոտորին боя'рня, мона'рхия, Госуда'рня, и'нокия, мона'хия, ми'лосыня, пу'сыня (փորրիկ վանք), гу'сыня.

Լյանն ԺԸ.

720. Լծական անուանք ածանցեալք 'ի գոյականաց եղելոց 'ի նախընթաց կանոնի՝ ունին գերկարն ըստ նախատպին. զր. Бога'нин, Княги'нин, благоспи'ним, և:

Լյանն ԺԹ.

721. Վոյականք իգականասեռք՝ յանգեալք 'ի ыха, որք ածանցին յարականաց, յամենայն հոլովս ունին գերկարն 'ի վերայ տառիս и; զր. купч'иха 'ի բառէս купец, поршн'иха, 'ի поршней, և: Ըստ այսմ լինին և ստացական ածականք՝ ելեալք յիգականասեռ գոյականաց. զր. купч'ихин, щегол'ихин, և:

Լյանն ԺԺ.

722. Իգականասեռ գոյականք՝ յանգեալք 'ի ея, ѧ, ունին գլետին վանկն երկար, բաց 'ի գործիական հոլովէ. զի յայնժամ երկար լինի վերջընթեր

վանկ. դր. судья, судье'ю, судья'ми; верей', воро-
жея', *և* :

Խոտորին бумазе'я, каразе'я, галлере'я, фузе'я,
ше'я, лядвея, манпи'лья, ке'лья, игу'менья. Ա-
յլ ամենայն իգականսեռ գոյականք ածանցեալք
յարականաց ւն' ; որպիսի են, ворку'нья, гово-
ру'нья, *և* :

Վանկ եԳ.

723. Վոյականք յանգեալք 'ի ля, мя, ря, ու-
նին զվերջնն թեր վանկն երկար. դր. во'ля, недѣ'ля,
вре'мя, и'мя, бу'ря, *և* : Արտաքոյ են земля',
теля', осля', козля', заря', ку'ря, ноздря'.

Իսկ գոյականք յանգեալք 'ի мя, ունին 'ի յոքնակին
զերկարն 'ի վերայ յետին ձայնաւորի յամենայն հո-
ւովս. դր. времена', времена'мб, времена'ми, *և* :

Վանկ եԴ.

724. Վոյականք յանգեալք 'ի ія, ունին զնախ-
նն թացն վերջնն թեր վանկն երկար. դր. мо'лнїя,
лв'нїя, коме'дія, Импе'рїя, *և* :

Խոտորին лишургї'я, ливтї'я, вишї'я, панагї'я,
оксі'я, эпишимї'я, паремї'я.

Վանկ եԵ.

725. Վոյական անուանց յանգեալոց 'ի ва, га, да,
жа, за, ка, վերջնն թեր վանկն է երկար. դր. бу'-
ква, сла'ва, доро'га, кнї'га, воево'да, наде'жда,
ко'жа, му'ка, *և* :

Խոտորին бечева', булава', вдова', бишва', ботва',
голова', дресва', ендова', молва', мурава', плошва',
права', дрова', дрога', ра'дуга, ка'шорга, брюзга',
верезга', дуга', кочерга', мелузга', сайга', серьга',
слега', слуга', шамга', цынга', борозда', борода',
бурда', бѣда', вражда', гряда', дуда', звѣзда', лебе-
да', руда', слобода', узда', череда', ѣда', ѣзда', ме-

жа', буза', гроза', егоза', желѣза', лоза', слеза', а'з-бука, мука' (*ալիւր*), па'шока, фа'брика, клюка', рука', рѣка', строка', чека', щека'.

Ատեն ԻԷ.

726. *Վոյականք յանգեալք* 'ի ևա, ма, ра, *ուսին վերջին վանին երկար*. 'ի բաց առեալ գյոցնակի ուղղական և հայցական, նա և գործիական թուական անուանս' երկու. յորս երկարն փոխաբերի 'ի վերայ վերջն թեր վանկին. *գր* - кайма', каймо'ю, кайма'ми, игла', игло'ю, игла'ми, корма', шюрма', шпѣла', похвала', *և* :

Եւստորին ду'ма, каза'рма, па'льма, ра'ма, ри'ема, со'йма, фи'жма, я'ма, ку'кла, опа'ла, крамо'ла, жи'ла, моги'ла, све'кла, си'ла.

Ատեն ԻԸ.

727. *Վոյական անուանց յանգելոց* 'ի ևա, 'ра, *վերջն թեր վանին է երկար յամենայն հոլով*. *գր* - о'спа, ла'па, вѣ'ра, мѣ'ра, *և* :

Եւստորին кру'па, скорлу'па, сто'па, то'ла, про'па, ка'мера, бу'ра, ди'ра, ми'шур, но'ра, по'ра, про'сви'ра, иг'ра, сес'тра, и'кра.

Ատեն ԻԹ.

728. *Վոյական անուանց յանգելոց* 'ի ևա, фа, ха, ца, ча, ша, ща, *վերջն թեր վանին է երկար*. *գր* - во'рса, му'ха, грани'ца, пше'ца, сб'ча, шу'ча, гру'ша, ро'ща, *և* :

Եւստորս եւ կоса', роса', полоса', оса', стро'фа', блоха', ве'ха, кро'ха, ло'пуха, лѣ'ха, па'зуха, ря'пу'ха, сно'ха, со'ха, шру'ха, уха', чепу'ха, шелу'ха, во'льница, вос'ца, го'раница, го'рница, дов'лица, жи'ш'ница, жа'лобница, жеч'а'вица, жел'ѣ'зница, зѣ'мни'ца, в'дольница, в'жи'ца, калу'жница, ка'ш'вица, ки'сли'ца, ко'жи'ца, ко'нница, ко'ш'ница, ку'ни'ца, ку'ри-

ца, купа'льница, кумя'рница, ла'стовица, ли'пови-
ца, ли'спвенница, ло'жечница, лу'кавица, ма'зальни-
ца, ма'ковница, манже'шница, ма'сленица, мѣ'льни-
ца, меша'лица, овца', па'лица, пу'говица, су'лица,
у'лица, парча', шы'сяча, епанча', каланча', саран-
ча', свѣча', ра'пуша, лапша', душа'.

729. Վիտեւի լիցի, զի իգականասեռ գոյականք
յանգեալք 'ի ցа, որք ածանցին յարականաց, ու-
նին զերկարն ըստ նախատպին. ֆր. а'гница 'ի բա-
ռէս а'гнецъ; бары'шница 'ի бары'шникъ; вино'вница
'и вино'вникъ, *և*։

Ըրաւքոյ Են Цари'ца 'ի բառէս Царь, Императри-
ца 'и Импера'шоръ, голуби'ца 'и го'лубь, масте'ри-
ца 'и ма'стеръ.

Վանկ Լ.

730. Վոյական անուանք ածանցեալք 'ի բայից և
յանգեալք 'ի еніе, որպէս և անցեալ ընդունելու-
թիք յանգեալք 'и ениый, ունին զերկարն 'и վերայ
այնր վանկի, զոր ունէր առաջին դէմք սահմանա-
կան ներկային, որ համարի նախատիպ նոցին. ֆր.
береже'ніе, береже'нный 'и բայէս берегу; ве'рженіе,
ве'рженный 'и բայէս ве'ржу, *և*։

Խոտորին да'влeнный 'и բայէս давлю, но'шенный
'и ношу, мо'ченный 'и мочу'. Եւ և ամենայն բա-
ղադրեալք մասնկամբս вы; որպէս՝ вы'крашеніе,
вы'крашенный, *և*։

Վանկ ԼԵ.

731. Վոյականք յանգեալք 'ի ай, ей, ой, уй, ѳй
ունին զերկարն 'и վերայ ձայնաւորացս а, е, о, у, ѳ;
ֆր. сара'й, водоле'й, геро'й, волю'й, злодѣ'й, *և*։
Ըրաւքոյ Են воза'шай, ора'шай, ра'шай, и'ней, ко'-
зей, же'ребей, у'лей, бережа'шай.

Երեսներ ԼԷ.

732. Վոյական անուանց յանգեւոյց 'ի ին, վերջընթեր վանկն է երկար. զր. жре'бій, дина'рій, *և*: Սապէս բառից յանգեւոյց 'ի 60, 70, 80, 90, 100, 110, 120, 130, 140, 150, 160, 170, 180, 190, 200, 210, 220, 230, 240, 250, 260, 270, 280, 290, 300, 310, 320, 330, 340, 350, 360, 370, 380, 390, 400, 410, 420, 430, 440, 450, 460, 470, 480, 490, 500, 510, 520, 530, 540, 550, 560, 570, 580, 590, 600, 610, 620, 630, 640, 650, 660, 670, 680, 690, 700, 710, 720, 730, 740, 750, 760, 770, 780, 790, 800, 810, 820, 830, 840, 850, 860, 870, 880, 890, 900, 910, 920, 930, 940, 950, 960, 970, 980, 990, 1000, 1010, 1020, 1030, 1040, 1050, 1060, 1070, 1080, 1090, 1100, 1110, 1120, 1130, 1140, 1150, 1160, 1170, 1180, 1190, 1200, 1210, 1220, 1230, 1240, 1250, 1260, 1270, 1280, 1290, 1300, 1310, 1320, 1330, 1340, 1350, 1360, 1370, 1380, 1390, 1400, 1410, 1420, 1430, 1440, 1450, 1460, 1470, 1480, 1490, 1500, 1510, 1520, 1530, 1540, 1550, 1560, 1570, 1580, 1590, 1600, 1610, 1620, 1630, 1640, 1650, 1660, 1670, 1680, 1690, 1700, 1710, 1720, 1730, 1740, 1750, 1760, 1770, 1780, 1790, 1800, 1810, 1820, 1830, 1840, 1850, 1860, 1870, 1880, 1890, 1900, 1910, 1920, 1930, 1940, 1950, 1960, 1970, 1980, 1990, 2000, 2010, 2020, 2030, 2040, 2050, 2060, 2070, 2080, 2090, 2100, 2110, 2120, 2130, 2140, 2150, 2160, 2170, 2180, 2190, 2200, 2210, 2220, 2230, 2240, 2250, 2260, 2270, 2280, 2290, 2300, 2310, 2320, 2330, 2340, 2350, 2360, 2370, 2380, 2390, 2400, 2410, 2420, 2430, 2440, 2450, 2460, 2470, 2480, 2490, 2500, 2510, 2520, 2530, 2540, 2550, 2560, 2570, 2580, 2590, 2600, 2610, 2620, 2630, 2640, 2650, 2660, 2670, 2680, 2690, 2700, 2710, 2720, 2730, 2740, 2750, 2760, 2770, 2780, 2790, 2800, 2810, 2820, 2830, 2840, 2850, 2860, 2870, 2880, 2890, 2900, 2910, 2920, 2930, 2940, 2950, 2960, 2970, 2980, 2990, 3000, 3010, 3020, 3030, 3040, 3050, 3060, 3070, 3080, 3090, 3100, 3110, 3120, 3130, 3140, 3150, 3160, 3170, 3180, 3190, 3200, 3210, 3220, 3230, 3240, 3250, 3260, 3270, 3280, 3290, 3300, 3310, 3320, 3330, 3340, 3350, 3360, 3370, 3380, 3390, 3400, 3410, 3420, 3430, 3440, 3450, 3460, 3470, 3480, 3490, 3500, 3510, 3520, 3530, 3540, 3550, 3560, 3570, 3580, 3590, 3600, 3610, 3620, 3630, 3640, 3650, 3660, 3670, 3680, 3690, 3700, 3710, 3720, 3730, 3740, 3750, 3760, 3770, 3780, 3790, 3800, 3810, 3820, 3830, 3840, 3850, 3860, 3870, 3880, 3890, 3900, 3910, 3920, 3930, 3940, 3950, 3960, 3970, 3980, 3990, 4000, 4010, 4020, 4030, 4040, 4050, 4060, 4070, 4080, 4090, 4100, 4110, 4120, 4130, 4140, 4150, 4160, 4170, 4180, 4190, 4200, 4210, 4220, 4230, 4240, 4250, 4260, 4270, 4280, 4290, 4300, 4310, 4320, 4330, 4340, 4350, 4360, 4370, 4380, 4390, 4400, 4410, 4420, 4430, 4440, 4450, 4460, 4470, 4480, 4490, 4500, 4510, 4520, 4530, 4540, 4550, 4560, 4570, 4580, 4590, 4600, 4610, 4620, 4630, 4640, 4650, 4660, 4670, 4680, 4690, 4700, 4710, 4720, 4730, 4740, 4750, 4760, 4770, 4780, 4790, 4800, 4810, 4820, 4830, 4840, 4850, 4860, 4870, 4880, 4890, 4900, 4910, 4920, 4930, 4940, 4950, 4960, 4970, 4980, 4990, 5000, 5010, 5020, 5030, 5040, 5050, 5060, 5070, 5080, 5090, 5100, 5110, 5120, 5130, 5140, 5150, 5160, 5170, 5180, 5190, 5200, 5210, 5220, 5230, 5240, 5250, 5260, 5270, 5280, 5290, 5300, 5310, 5320, 5330, 5340, 5350, 5360, 5370, 5380, 5390, 5400, 5410, 5420, 5430, 5440, 5450, 5460, 5470, 5480, 5490, 5500, 5510, 5520, 5530, 5540, 5550, 5560, 5570, 5580, 5590, 5600, 5610, 5620, 5630, 5640, 5650, 5660, 5670, 5680, 5690, 5700, 5710, 5720, 5730, 5740, 5750, 5760, 5770, 5780, 5790, 5800, 5810, 5820, 5830, 5840, 5850, 5860, 5870, 5880, 5890, 5900, 5910, 5920, 5930, 5940, 5950, 5960, 5970, 5980, 5990, 6000, 6010, 6020, 6030, 6040, 6050, 6060, 6070, 6080, 6090, 6100, 6110, 6120, 6130, 6140, 6150, 6160, 6170, 6180, 6190, 6200, 6210, 6220, 6230, 6240, 6250, 6260, 6270, 6280, 6290, 6300, 6310, 6320, 6330, 6340, 6350, 6360, 6370, 6380, 6390, 6400, 6410, 6420, 6430, 6440, 6450, 6460, 6470, 6480, 6490, 6500, 6510, 6520, 6530, 6540, 6550, 6560, 6570, 6580, 6590, 6600, 6610, 6620, 6630, 6640, 6650, 6660, 6670, 6680, 6690, 6700, 6710, 6720, 6730, 6740, 6750, 6760, 6770, 6780, 6790, 6800, 6810, 6820, 6830, 6840, 6850, 6860, 6870, 6880, 6890, 6900, 6910, 6920, 6930, 6940, 6950, 6960, 6970, 6980, 6990, 7000, 7010, 7020, 7030, 7040, 7050, 7060, 7070, 7080, 7090, 7100, 7110, 7120, 7130, 7140, 7150, 7160, 7170, 7180, 7190, 7200, 7210, 7220, 7230, 7240, 7250, 7260, 7270, 7280, 7290, 7300, 7310, 7320, 7330, 7340, 7350, 7360, 7370, 7380, 7390, 7400, 7410, 7420, 7430, 7440, 7450, 7460, 7470, 7480, 7490, 7500, 7510, 7520, 7530, 7540, 7550, 7560, 7570, 7580, 7590, 7600, 7610, 7620, 7630, 7640, 7650, 7660, 7670, 7680, 7690, 7700, 7710, 7720, 7730, 7740, 7750, 7760, 7770, 7780, 7790, 7800, 7810, 7820, 7830, 7840, 7850, 7860, 7870, 7880, 7890, 7900, 7910, 7920, 7930, 7940, 7950, 7960, 7970, 7980, 7990, 8000, 8010, 8020, 8030, 8040, 8050, 8060, 8070, 8080, 8090, 8100, 8110, 8120, 8130, 8140, 8150, 8160, 8170, 8180, 8190, 8200, 8210, 8220, 8230, 8240, 8250, 8260, 8270, 8280, 8290, 8300, 8310, 8320, 8330, 8340, 8350, 8360, 8370, 8380, 8390, 8400, 8410, 8420, 8430, 8440, 8450, 8460, 8470, 8480, 8490, 8500, 8510, 8520, 8530, 8540, 8550, 8560, 8570, 8580, 8590, 8600, 8610, 8620, 8630, 8640, 8650, 8660, 8670, 8680, 8690, 8700, 8710, 8720, 8730, 8740, 8750, 8760, 8770, 8780, 8790, 8800, 8810, 8820, 8830, 8840, 8850, 8860, 8870, 8880, 8890, 8900, 8910, 8920, 8930, 8940, 8950, 8960, 8970, 8980, 8990, 9000, 9010, 9020, 9030, 9040, 9050, 9060, 9070, 9080, 9090, 9100, 9110, 9120, 9130, 9140, 9150, 9160, 9170, 9180, 9190, 9200, 9210, 9220, 9230, 9240, 9250, 9260, 9270, 9280, 9290, 9300, 9310, 9320, 9330, 9340, 9350, 9360, 9370, 9380, 9390, 9400, 9410, 9420, 9430, 9440, 9450, 9460, 9470, 9480, 9490, 9500, 9510, 9520, 9530, 9540, 9550, 9560, 9570, 9580, 9590, 9600, 9610, 9620, 9630, 9640, 9650, 9660, 9670, 9680, 9690, 9700, 9710, 9720, 9730, 9740, 9750, 9760, 9770, 9780, 9790, 9800, 9810, 9820, 9830, 9840, 9850, 9860, 9870, 9880, 9890, 9900, 9910, 9920, 9930, 9940, 9950, 9960, 9970, 9980, 9990, 10000, 10010, 10020, 10030, 10040, 10050, 10060, 10070, 10080, 10090, 10100, 10110, 10120, 10130, 10140, 10150, 10160, 10170, 10180, 10190, 10200, 10210, 10220, 10230, 10240, 10250, 10260, 10270, 10280, 10290, 10300, 10310, 10320, 10330, 10340, 10350, 10360, 10370, 10380, 10390, 10400, 10410, 10420, 10430, 10440, 10450, 10460, 10470, 10480, 10490, 10500, 10510, 10520, 10530, 10540, 10550, 10560, 10570, 10580, 10590, 10600, 10610, 10620, 10630, 10640, 10650, 10660, 10670, 10680, 10690, 10700, 10710, 10720, 10730, 10740, 10750, 10760, 10770, 10780, 10790, 10800, 10810, 10820, 10830, 10840, 10850, 10860, 10870, 10880, 10890, 10900, 10910, 10920, 10930, 10940, 10950, 10960, 10970, 10980, 10990, 11000, 11010, 11020, 11030, 11040, 11050, 11060, 11070, 11080, 11090, 11100, 11110, 11120, 11130, 11140, 11150, 11160, 11170, 11180, 11190, 11200, 11210, 11220, 11230, 11240, 11250, 11260, 11270, 11280, 11290, 11300, 11310, 11320, 11330, 11340, 11350, 11360, 11370, 11380, 11390, 11400, 11410, 11420, 11430, 11440, 11450, 11460, 11470, 11480, 11490, 11500, 11510, 11520, 11530, 11540, 11550, 11560, 11570, 11580, 11590, 11600, 11610, 11620, 11630, 11640, 11650, 11660, 11670, 11680, 11690, 11700, 11710, 11720, 11730, 11740, 11750, 11760, 11770, 11780, 11790, 11800, 11810, 11820, 11830, 11840, 11850, 11860, 11870, 11880, 11890, 11900, 11910, 11920, 11930, 11940, 11950, 11960, 11970, 11980, 11990, 12000, 12010, 12020, 12030, 12040, 12050, 12060, 12070, 12080, 12090, 12100, 12110, 12120, 12130, 12140, 12150, 12160, 12170, 12180, 12190, 12200, 12210, 12220, 12230, 12240, 12250, 12260, 12270, 12280, 12290, 12300, 12310, 12320, 12330, 12340, 12350, 12360, 12370, 12380, 12390, 12400, 12410, 12420, 12430, 12440, 12450, 12460, 12470, 12480, 12490, 12500, 12510, 12520, 12530, 12540, 12550, 12560, 12570, 12580, 12590, 12600, 12610, 12620, 12630, 12640, 12650, 12660, 12670, 12680, 12690, 12700, 12710, 12720, 12730, 12740, 12750, 12760, 12770, 12780, 12790, 12800, 12810, 12820, 12830, 12840, 12850, 12860, 12870, 12880, 12890, 12900, 12910, 12920, 12930, 12940, 12950, 12960, 12970, 12980, 12990, 13000, 13010, 13020, 13030, 13040, 13050, 13060, 13070, 13080, 13090, 13100, 13110, 13120, 13130, 13140, 13150, 13160, 13170, 13180, 13190, 13200, 13210, 13220, 13230, 13240, 13250, 13260, 13270, 13280, 13290, 13300, 13310, 13320, 13330, 13340, 13350, 13360, 13370, 13380, 13390, 13400, 13410, 13420, 13430, 13440, 13450, 13460, 13470, 13480, 13490, 13500, 13510, 13520, 13530, 13540, 13550, 13560, 13570, 13580, 13590, 13600, 13610, 13620, 13630, 13640, 13650, 13660, 13670, 13680, 13690, 13700, 13710, 13720, 13730, 13740, 13750, 13760, 13770, 13780, 13790, 13800, 13810, 13820, 13830, 13840, 13850, 13860, 13870, 13880, 13890, 13900, 13910, 13920, 13930, 13940, 13950, 13960, 13970, 13980, 13990, 14000, 14010, 14020, 14030, 14040, 14050, 14060, 14070, 14080, 14090, 14100, 14110, 14120, 14130, 14140, 14150, 14160, 14170, 14180, 14190, 14200, 14210, 14220, 14230, 14240, 14250, 14260, 14270, 14280, 14290, 14300, 14310, 14320, 14330, 14340, 14350, 14360, 14370, 14380, 14390, 14400, 14410, 14420, 14430, 14440, 14450, 14460, 14470, 14480, 14490, 14500, 14510, 14520, 14530, 14540, 14550, 14560, 14570, 14580, 14590, 14600, 14610, 14620, 14630, 14640, 14650, 14660, 14670, 14680, 14690, 14700, 14710, 14720, 14730, 14740, 14750, 14760, 14770, 14780, 14790, 14800, 14810, 14820, 14830, 14840, 14850, 14860, 14870, 14880, 14890, 14900, 14910, 14920, 14930, 14940, 14950, 14960, 14970, 14980, 14990, 15000, 15010, 15020, 15030, 15040, 15050, 15060, 15070, 15080, 15090, 15100, 15110, 15120, 15130, 15140, 15150, 15160, 15170, 15180, 15190, 15200, 15210, 15220, 15230, 15240, 15250, 15260, 15270, 15280, 15290, 15300, 15310, 15320, 15330, 15340, 15350, 15360, 15370, 15380, 15390, 15400, 15410, 15420, 15430, 15440, 15450, 15460, 15470, 15480, 15490, 15500, 15510, 15520, 15530, 15540, 15550, 15560, 15570, 15580, 15590, 15600, 15610, 15620, 15630, 15640, 15650, 15660, 15670, 15680, 15690, 15700, 15710, 15720, 15730, 15740, 15750, 15760, 15770, 15780, 15790, 15800, 15810, 15820, 15830, 15840, 15850, 15860, 15870, 15880, 15890, 15900, 15910, 15920, 15930, 15940, 15950, 15960, 15970, 15980, 15990, 16000, 16010, 16020, 16030, 16040, 16050, 16060, 16070, 16080, 16090, 16100, 16110, 16120, 16130, 16140, 16150, 16160, 16170, 16180, 16190, 16200, 16210, 16220, 16230, 16240, 16250, 16260, 16270, 16280, 16290, 16300, 16310, 16320, 16330, 16340, 16350, 16360, 16370, 16380, 16390, 16400, 16410, 16420, 16430, 16440, 16450, 16460, 16470, 16480, 16490, 16500, 16510, 16520, 16530, 16540, 16550, 16560, 16570, 16580, 16590, 16600, 16610, 16620, 16630, 16640, 16650, 16660, 16670, 16680, 16690, 16700, 16710, 16720, 16730, 16740, 16750, 16760, 16770, 16780, 16790, 16800, 16810, 16820, 16830, 16840, 16850, 16860, 16870, 16880, 16890, 16900, 16910, 16920, 16930, 16940, 16950, 16960, 16970, 16980, 16990, 17000, 17010, 17020, 17030, 17040, 17050, 17060, 17070, 17080, 17090, 17100, 17110, 17120, 17130, 17140, 17150, 17160, 17170, 17180, 17190, 17200, 17210, 17220, 17230, 17240, 17250, 17260, 17270, 17280, 17290, 17300, 17310, 17320, 17330, 17340, 17350, 17360, 17370, 17380, 17390, 17400, 17410, 17420, 17430, 17440, 17450, 17460, 17470, 17480, 17490, 17500, 17510, 17520, 17530, 17540, 17550, 17560, 17570, 17580, 17590, 17600, 17610, 17620, 17630, 17640, 17650, 17660, 17670, 17680, 17690, 17700, 17710, 17720, 17730, 17740, 17750, 17760, 17770, 17780, 17790, 17800, 17810, 17820, 17830, 17840, 17850, 17860, 17870, 17880, 17890, 17900, 17910, 17920, 17930, 17940, 17950, 17960, 17970, 17980, 17990, 18000, 18010, 18020, 18030, 18040, 18050, 18060, 18070, 18080, 18090, 18100, 18110, 18120, 18130, 18140, 18150, 18160, 18170, 18180, 18190, 18200, 18210, 18220, 18230, 18240, 18250, 18260, 18270, 18280, 18290, 18300, 18310, 18320, 18330, 18340, 18350, 18360, 18370, 18380, 18390, 18400, 18410, 18420, 18430, 18440, 18450, 18460, 18470, 18480, 18490, 18500, 18510, 18520, 18530, 18540, 18550, 18560, 18570, 18580, 18590, 18600, 18610, 18620, 18630, 18640, 18650, 18660, 18670, 18680, 18690, 18700, 18710, 18720, 18730, 18740, 18750, 18760, 18770, 18780, 18790, 18800, 18810, 18820, 18830, 18840, 18850, 18860, 18870, 18880, 18890, 18900, 18910, 18920, 18930, 18940, 18950, 18960, 18970, 18980, 18990, 19000, 19010, 19020, 190

Խոտորին бра'шно, колѣ'но, полѣ'но, ло'но, сѣ'но,
о'зеро, у'шро, ве'дро (պարզ եղանակ) :

Երեսն Դ.

735. Ղոյականք յանգեալք 'ի աճԵ, авԵ, агԵ,
адԵ, ажԵ, азԵ, акԵ, алԵ, амԵ, анԵ, арԵ, асԵ,
ашԵ, ахԵ, յամենայն հոլովս ունին զերկար 'ի վե-
րայ ձայնաւորիս а; ֆր. Архистра'вԵ, водопа'дԵ,
прика'зԵ, Адмира'лԵ, фимиа'мԵ, бара'нԵ, амба'րԵ,
Сена'шԵ, мона'хԵ, ևն :

Խոտորին օ'сшавԵ, ры'чагԵ, о'бразԵ, при'зракԵ,
прим'ракԵ, а'ншалԵ, шо'мпалԵ, боло'банԵ, кла'-
па'нԵ, ло'занԵ, мн'чманԵ, ра'шманԵ, са'ванԵ, фла'г-
манԵ, фу'рманԵ, ва'рварԵ, не'ктарԵ, по'варԵ,
са'харԵ, а'шласԵ (ատլաս), у'жасԵ, ба'рхашԵ, о'ш-
махԵ, ро'змахԵ.

Երեսն Ե.

736. Ղոյականք յանգեալք 'ի егԵ, ежԵ, емԵ,
есԵ, етԵ, յամենայն հոլովս ունին զերկար 'ի վե-
րայ ձայնաւորիս е; ֆր. паде'жԵ, яре'мԵ, ефе'сԵ,
перепле'тԵ, ևն :

Խոտորին бе'регԵ, дре'безгԵ, ше'легԵ, о'мегԵ, ше'-
ремԵ, ко'чешԵ, ле'пешԵ, кре'чешԵ, скре'жешԵ,
шре'пешԵ.

Երեսն Զ.

737. Ղոյական անուանց յանգելոց 'ի елԵ, енԵ,
ерԵ, վերջնութիւն վանկն է երկար. ֆր. А'нгелԵ,
пе'пелԵ, ски'менԵ, ве'черԵ, ևն :

Երաւորք են նախ՝ козе'лԵ, коше'лԵ, оре'лԵ, осе'лԵ,
ове'нԵ, кове'րԵ, копе'րԵ, косте'րԵ, чабе'րԵ, шаше'րԵ,
որոց յետին վանկն է երկար. բաց 'ի յոքնակի գոր-
ծիականէ, որոյ վերջնութիւն վանկն է երկար :

Երկրորդ՝ пе'репелԵ, кавале'րԵ, камерге'րԵ.

Կանոն ԼԷ.

738. Վոյականք յանգեալք 'ի աչԷ, երկավանկ անուանք յանգեալք 'ի ецԷ, և նուազականք յանգեալք 'ի екԷ, ունին զվերջին վանկն երկար, բաց 'ի յոքնակի գործիականէն, ուր երկար է վերջնութեւ վանկն. զր. бога'չԷ, сла'չԷ, бѣле'цԷ, коне'цԷ, хоре'кԷ, суче'кԷ, ևն :

Խոտորին ա'гнецԷ, вы'жлецԷ, вѣ'децԷ, глѣ'нецԷ, па'лецԷ, пе'рецԷ, ра'нецԷ, св'пецԷ, свя'пецԷ, ста'вецԷ, ста'рецԷ.

739. Իսկ բազմավանկ անուանք յանգեալոց 'ի ецԷ, վերջնութեւ վանկն է երկար. զր. владѣ'лецԷ, полково'децԷ, помера'нецԷ, черво'нецԷ, ևն :

Խոտորին ба'хтерецԷ, бер'ковецԷ, ва'ленецԷ, жеребе'цԷ, ледене'цԷ, ло'панецԷ, ми'лостивецԷ, молоде'цԷ, образе'цԷ, пе'рвенецԷ, пра'омецԷ, пряжене'цԷ, сажене'цԷ, сорване'цԷ, студене'цԷ.

740. Վիտելի է՝ զի նուազական անուանք յանգեալք 'ի ечекԷ, նա և կազմեալքն 'ի նուազականաց յանգեալոց 'ի екԷ, ունին զվերջնութեւ վանկն երկար, բաց 'ի յոքնակի գործիականէն, ուր երկարն փոխաբերի 'ի նախընթաց վանկն. զր. куле'чекԷ, суче'чекԷ, ևն :

Կանոն ԼԸ.

741. Վոյականք յանգեալք 'ի ибԷ, ивԷ, игԷ, идԷ, изԷ, илԷ, имԷ, инԷ, ипԷ, ирԷ, исԷ, ишԷ, ифԷ, ихԷ, иѳԷ, յամենայն հոլովս ունին զերկար 'ի վերայ ձայնաւորիս и; զր. зали'вԷ, арши'нԷ, господи'нԷ, банки'рԷ, ани'сԷ, грани'шԷ, тари'фԷ, ևն :

Խոտորին о'шибԷ, а'спидԷ, о'шчимԷ, ба'ринԷ, во'инԷ, крестья'минԷ, у'жинԷ, фи'линԷ, хозя'инԷ, апока'липисԷ, о'никсԷ, фе'никсԷ, я'снисԷ, а'исшԷ, а'бшишԷ, ака'ѳисшԷ, акса'мисшԷ.

Երեսնական խ.

742. Դասական գոյականը յանգեալը 'ի րէնք ,
 ունին զայն վանկ երկար , զոր ունէր նախատիպն .
 զր . барышникъ 'ի բարыш барышъ , дво́рникъ 'ի
 дво́рь , у́мникъ 'и у́мный ; но́жникъ 'и ножъ , *և* :
 Խոտորին браковщи́къ , бунтовщи́къ , водови́къ ,
 ворови́къ , ворошнѣ́къ , вто́рникъ , временщи́къ ,
 вѣстовщи́къ , гола́къ , годови́къ , деньщи́къ , девя-
 тери́къ , духовни́къ , души́къ , зеленщи́къ , кле-
 ветни́къ , клопо́вникъ , машери́къ , мѣновщи́къ ,
 остери́къ , полови́къ , племя́никъ , пудови́къ ,
 пухови́къ , пѣшери́къ , полковни́къ , росповщи́къ ,
 рѣ́щикъ , страховщи́къ , судовщи́къ , семери́къ ,
 шайни́къ , шпростни́къ , учени́къ , суи́товъ , хво-
 ростни́къ , часовщи́къ , ерети́къ , четвери́къ ,
 ямщи́къ . Իսկ նախատիպը յանգեալը 'ի րէնք ու-
 նին զվերջն թեր վանկն երկար . զր . ара́бникъ , а-
 сме́рикъ , су́рикъ , *և* : Դասաբոյ րէն золотни́къ ,
 парѣ́къ , кули́къ , обелѣ́скъ , мужи́къ , семи́къ .

Երեսնական խ.

743. Գոյականը յանգեալը 'ի օւն , օղ , օձ ,
 օշ , օլ , օմ , օն , օն , օր , օս , օմ , յամե-
 նայն հոլովն ունին զերկար 'ի վերայ ձայնաւորին օ ;
 զր . рыбо́лѡвъ , поро́гъ , изхо́дъ , машро́въ , гла-
 го́лъ , зако́нъ , сыро́нъ , вопро́съ , *և* :
 Խոտորին бо́ровъ , же́рновъ , но́ровъ , о́стровъ ,
 ре́половъ , про́логъ , хроно́логъ , го́лодъ , го́родъ ,
 не́водъ , смо́родъ , по́лозъ , бу́йволъ , діа́волъ ,
 и́долъ , ко́локолъ , ку́полъ , пра́солъ , у́голъ , за-
 кро́мъ , во́ронъ , де́монъ , діа́конъ , ла́донъ , ши-
 монъ , епи́скопъ , ху́шоръ , го́лосъ , и́косъ , ди-
 ско́съ , ха́осъ , во́рошъ , ро́помъ , шо́помъ , ше-
 помъ .

Առնի խԷ .

744. Պոյական անուանց յանգեալոց 'ի обн, окн, уcn, ymб, յամենայն հոլովս վերջնութեւ վանկն է երկար . զր . спо'собн, деся'шокн, анчо'усн, а'в-гуснб, lix :

Արտաբոյ են вно'кн, замо'кн, игро'кн, като'кн, лопо'кн, мѣшо'кн, песо'кн, ростпо'кн, суро'кн, хо-до'кн, вздо'кн, որոց յետին վանկն է երկար , բաց 'ի յոքնակի գործիականէ :

Առնի խԸ .

745. Պոյականք յանգեալք 'ի бн, вн, гн, дн, зб, кн, лн, мн, нн, рн, ունեւով նախընթաց զմի 'ի ձայնաւորացս у, ы, ъ, ю, я, զերկարն ունին 'ի վերայ եզերիչ ձայնաւորին յամենայն հոլովս . զր . сосу'дн, обв'дн, человѣ'кн, сою'зн, lix :

Ատորին га'лстукн, на'пукн, фа'ртукн, му'скулн, пра'щурн, пра'урн, я'щерн, на'прыскн, про'мыслн, пра'дѣлн, по'люсн .

Առնի խԹ .

746. Պոյականք յանգեալք 'ի вь, ль, нь, рь, և նախատիպք յանգեալք 'ի ть, յամենայն հոլովս ունին զերկար 'ի վերայ եզերիչ ձայնաւորին . զր . а-прѣ'ль, боле'нь, Госуда'рь, мече'ть, lix :

Ատորին це'рковь, я'шровь, ми'шкаль, а'лкоголь, ве'ксель, за'валь, не'видадь, при'быль, ги'бель, го-голь, гри'фель, дря'гиль, погя'бель, у'дадь, ка-шель, ку'коль, кра'стель, лѣ'шорасль, ско'бель, спѣ'бель, шо'поль, та'бель, ту'фель, фла'гель, цо-коль, ште'мпель, ще'голь, бо'лонь, бре'день, га-вань, гре'бень, ка'мень, о'сень, ще'бень, я'сень, апше'карь, ба'харь, и'згарь, лѣ'карь, па'харь, пив-сарь, ры'царь, сле'сарь, у'тварь, Це'сарь, де'верь, бала'керь, ко'зырь, е'герь, о'дурь, ма'терь, о'бѣ'ярь,

па'стырь, па'нцырь, пла'стырь, у'горь, я'корь, во'лосць, и'гошь, ло'кошь, па'першь, че'люсь.

747. Պիտեւի է, զի ածանցական գոյականը յանգեալք 'ի տь, ունին զայն վանկ երկար, զոր ունէր նախադիպն. զր. весе'лосць 'ի բառէս весе'лый, ро'льность 'ի во'льный, lix. Արտաբոյ են бла'госць 'ի бла'гій, за'висть 'ի зави'довашь, не'нависть 'ի не'нав'дѣшь, о'бласть 'ի облада'шь, по'вѣсть 'ի повѣ'дать, по'дать 'ի подава'ть, ко'нопать 'и ко'нопа'пшишь.

Ասեմ եւ.

748. Արականասեռ գոյականը յանգեալք 'ի пель, յամենայն հոլովս զայն վանկն ունին երկար, որ նախընթաց է մասնականս пель; զր. блюсти'пель, блюсти'пеля, блюсти'пелю, lix. законода'пель, учи'пель, lix.

Առտորին дѣ'лашель, дѣ'йствователь, пла'вашель, послѣ'дователь, шре'бователь, слу'шатель.

Ասեմ եւ.

749. Պոյական անուանց յանգեալք 'ի бь, жь, зь, чь, шь, յամենայն հոլովս երկարն է անփոփոխ. զր. го'лубь, про'лубь, бе'режь, ви'шязь, lix.

Իսկ որոց յանգին 'и ня, тя, ая, оя, уя, мя, ѣя, վերջընթեր վանկն է երկար. զր. ба'ня, ба'шня, де'ре'вня, со'я, збу'я, lix.

Առտորին ягня', броня', скрипя', стряпя', спуюкшья', ступня', возня', головня', городня', квасня', квашня', клешня', ма'шня', п'яшерна', размазня', родня', шепотня', чет'верня', шелкошья', щеня', шрескошья', дашя', ушя', струя', ста'шуя, змѣя'.

Ասեմ եւ.

750. Թուական անուանք дво'е, тро'е, че'тве'ро, пя'теро ше'стеро, се'меро, о'сьмеро, де'вятеро,

де'сятеро, ունին զյետին վանկն երկար 'ի սեռա-
կան, 'ի տրական, 'ի հայցական, և 'ի նախդրական
հոլովս միայն. զթ. ուղ. дво'е, սեռ. двои'хԷ, տր.
двои'мԷ; че'тверо, четверы'хԷ, և՛ :

Իսկ Թուական անուանք փայտ, шесть, семь, осмь,
де'вять, де'сять, два'дцать, три'дцать, ունին
զվերջին վանկն երկար միայն 'ի սեռական, 'ի տրա-
կան, 'ի գործիական, և 'ի նախդրական հոլովս.
զթ. пя'шь, пяти; ше'сть, шести, և՛ :

Վանկն ԽԷ.

751. 'Եւախատիպ ածականաց վերջնն Թեր վանկն
է երկար. զթ. а'лый, бѣ'лый, го'рды, весе'лый,
և՛ :

Իստորին благі'й, голубы'й, гнѣды'й, десны'й,
вторы'й, босы'й, другі'й, драгі'й, дурны'й, и'скрен-
ній, какі'й, косы'й, кривы'й, лахі'й, нагі'й, па'смур-
ный, плохі'й, просшы'й, прямы'й, рябы'й, ска'-
редный, слѣпы'й, сухи'й, такі'й, святы'й, тугі'й,
хромы'й, худы'й. Սորա յամենայն հոլովս միակերպ
պահեն զերկարն, որպէս և՛ յուղղականն :

Վանկն ԽԸ.

752. Մ'ծանցական ածականք յանգեալք 'ի օհ,
ный, յամենայն հոլովս պահեն զայն վանկ երկար,
որ էր երկար 'ի նախատիպն. զթ. Кня'жій 'ի բա-
ռէս Кня'зь, Бо'жій 'ի Бо'гԷ, пши'чій 'ի пши'ца,
Мона'ршіі 'ի Мона'рхԷ, և՛ :

Իստորին նախ՝ ածականք յանգեալք 'ի րեսկի, ե-
ւեալ յօտար բառից. զթ. астрономи'ческій, алле-
гори'ческій, և՛ : Ուր յամենայն հոլովս երկար է և՛.
Երկրորդ՝ յանգեալք 'ի օհսկի, օհный, օհскій; որ-
պէս, Арме'нскій, бумаге'нный, двоѣ'кій, և՛ : Ուր
յամենայն հոլովս երկար են՝ օհ, օհ' :

Երրորդ՝ հետևեալ ածականք, воло'вий, сомо'-
вый, стерля'жій, ко'зій, зе'мскій, людскі'й, мор-
скі'й, мошовскі'й, плуиновскі'й, сиро'шскій, машер-

скі́й, плошскі́й, мі́рскі́й, се́льскі́й, шво́рчeskі́й, о́рлі́й, о́слі́й, зи́мні́й, о́вні́й, весе́нній, осе́нній, сыно́вній, послѣ́дній, боже́ственный, больны́й, верхо́вній, вешо́шній, вѣтчи́нный, веще́ствен- ный, ви́нный, влася́нній, водя́нній, воє́нный, вол- ше́бный, враче́вный, набо́жный, ненави́стный, гвозди́нный, гла́вный, голо́дный, го́рный, госпи́н- ный, губны́й, гуси́нный, дво́йный, деся́терный, деся́тый, дли́нный, домо́вый, дере́вня́нний, дрова́- ный, дрожда́нный, дрянны́й, духо́вный, епар- хи́альный, звѣ́здный, звѣ́ри́ный, земля́нній, зуб- ный, зѣ́льный, избны́й, икря́нній, каба́льный, колоко́льный, корабе́льный, коренны́й, кровя́- ный, кри́льный, крѣ́постный, ледя́нній, лѣс- ный, мишу́рный, моло́чный, муравьи́нный, му́п- ный, нище́шный, ночны́й, обру́чный, овся́нный, обя́ри́нный, орля́нный, плаче́вный, площа́дный, слави́льный, пивны́й, пи́льный, помо́щный, ровя́- ный, ржаны́й, ро́дный, роско́шный, ру́нный, се́льный, серде́чный, сере́брёный, сквозны́й, слас- те́сный, смѣ́шний, соле́ный, соловьи́нный, со- ставны́й, сру́чный, студе́нный, суде́бный, сѣн- ный, тѣ́лесный, тройны́й, ушны́й, хмѣ́льный, ху́льный, церко́вный, цѣ́нный, цѣ́пный, четве́р- ный, чешу́йный, щело́чный, я́ичный, теа́тра́ль- ный.

Ц. 5.

753. *Դժական անուանց յանգեղոց'ի* авы́й, явы́й, шы́й, *վերջնութիւն վանկն է երկար*. *գր*. здра́вый, дожди́вый, алова́шый, страхо́вный, *և* :

Դրոշմոց ևն կանոնիս հետևեալ ածականք, որք յա- մենայն հրովս'ի վերայ նոցն վանկին ունին զերկարն. *այսպէս*, харчевы́й, парчевы́й, вѣ́жливый, зави́д- ливый, забѣ́ячивый, сби́вчивый, сбо́яливый, при- бо́рчивый, привѣ́шливый, приви́зчивый, много- глаго́ливый, де́рзосливый, дога́дливый, забо́ш-

ливый, заклиный, заш'яливый, мило'шивый,
 мяте'жливый, нена'спливый, сва'рливый, промы'р-
 ливый, назо'яливый, обидливый, на'мяшливый,
 бли'нчашый, боя'ровашый, боро'здашый, бревен-
 чашый, була'вчашый, б'бле'совашый, спра'вчашый,
 вере'вчашый, доро'жчашый, дуби'новашый, ду'д-
 чашый, ду'жчашый, ды'мчашый, звончашый,
 зв'б'зчашый, зу'бчашый, златый, копы'тчашый,
 коле'нчашый, крупн'чашый, ла'пчашый, му'шчаш-
 тый, кл'б'тчашый, сб'тчашый, че'рвчашый, чешу'я-
 чашый, боло'шисшый, разва'лисшый, разви'лисшый,
 гли'нисшый, жел'б'зисшый, излу'чисшый, п'б'нисшый,
 пш'нисшый, я'мисшый.

Առնի ԺԾ.

754. Առաջական ածականը յանդեալք 'ի евъ,
 կամ евый, 'и овъ кամ овый, 'и инъ камъ инъ,
 ունին զերկար 'ի վերայ պնր վանկի, յորոյ վերայ է
 'ի սեռական հոլով նախադասին. քր. Короле'въ,
 Царе'въ, дворцо'вый, ошцо'въ, княги'нинъ, Ца-
 ри'цынъ, և:

Ետորին բ'блевы'й, дождевы'й, корневы'й, куле-
 вы'й, межевы'й, береговы'й, боевы'й, сн'бговы'й,
 валовы'й, верховы'й, в'бховы'й, вязовы'й, громо-
 вы'й, даровы'й, долговы'й, дубовы'й, духовы'й,
 кленовы'й, луговы'й, л'бсовы'й, мостовы'й, мохо-
 вы'й, носовы'й, ольховы'й, пудовы'й, почтовы'й,
 роговы'й, родовы'й, страховы'й, строевы'й, тако'-
 вы'й, фуншовы'й, цуговы'й, ц'бховы'й, часовы'й, се'-
 стринъ.

Առնի ԺԷ.

755. Ածականը յանդեալք 'ի ымъ յամենայն հո-
 լով ունին զայն յանդ երկար, որ է վերջն[ը] եր-
 յուղղականն. քր. см'б'ымъ, шяже'лымъ, закосн'б'лымъ,
 և: 'ի բաց առեալ былы'й, гнилы'й, жили'й.
 Իսկ նուազականը յանդեալք 'и енекъ, онекъ, պա-

Հեն զերկար 'ի վերայ նոյն իսկ տառից *е, о* : *գր. але'нек'б, гладе'нек'б, велико'нек'б, крѣпо'нек'б, lix :*
 'Երեսնական յանգեալք 'ի *ехонек'б, охонек'б, ունին*
զերկար 'ի վերայ նոյն տառից . գր. але'хонек'б,
крѣпо'хонек'б, lix :

Երեսն ճԴ .

756. Սակեայք կազմեալք յածականաց և յան-
 գեալք 'ի *е, и, о*, են ընդ վերոյեղեալ կանոնօք .
 նմին իրի դնեմք 'ի կարգիս զբազում տեսակս մակ-
 բայից հանդերձ ածականօք, յորոց կազմին, և ու-
 նին զերկարն այսպէս . *бога'шо 'ի բառէս бога'шмъ,*
ва'жно 'ի ва'жный, поле'зно 'и поле'зный, кра'йне 'и
кра'йній, дру'жески 'и дру'жескій, lix :

Խոտորին մակբայքս *ало' 'и բառէս а'лымъ, бо'льно*
'и больны'й, бла'го 'и благі'й, де'шево 'и дешё'вый,
до'рого 'и дорогі'й, бѣло' 'и бѣ'лымъ, ве'село 'и ве-
се'лымъ, красно' 'и кра'сный, ровно' 'и ро'вный, ду'р-
но 'и дурны'й, остро' 'и о'стрый, про'сно 'и про-
сты'й, ко'со 'и косы'й, лю'бо 'и любм'й, ли'хо 'и
лихі'й, пло'хо 'и плохі'й, на'го 'и нагі'й, пря'мо
'и прямы'й, ря'бо 'и рябы'й, свѣ'ло 'и свѣ'плый,
свя'шо 'и свяшм'й, слѣ'по 'и слѣ'пы'й, легко' 'и ле'г-
кій, су'хо 'и сухи'й, см'ро 'и сыры'й, сѣ'ро 'и сѣ'-
рый, шу'го 'и шугі'й, шу'по 'и тупы'й, хоро'шо 'и
'и хоро'шій, ху'до 'и худы'й, широ'ко 'и широ'кій .

Երեսն ճԵ .

757. Սակբայից յանգեւոց 'ի *а*, վերջին վանկն
 է երկար . *գր. всегда, вчера, lix :*

Խոտորին *отку'да, по'сю'да, нѣ'куда, բաղադրեալք*
'ի մասնականս от, по, нѣ, որք Թէ և յանգին 'и
а, բայց առաջինք ունին զվերջընթեր վանկն եր-
կար . և յետինն զառաջին վանկն :

Կանոն ԺԷ.

758. Կախադրութիւնք блѣзко, ме'жду, мѣ'мо, о'коло, по'дѣѣ, по'сѣѣ, пре'жде, ра'ди, на'до, и'зо, бе'зо, о'бо, пре'до, ունին զվերջնութիւն վանկն երկար : Իսկ այլք ունին զվերջին վանկն երկար . որպէս . кромѣ', пере'дѣ, лѣ :

ԳԼՈՒԽ ՏՐՆԳԵՐՈՐԳ

О Стихотвореніи .

ՅԱՂԱԳՍ ՏԱՂԱԶԱՓՈՒԹԵԱՆ .

759. Կամելով սակաւութիւն տալ տեղեկութիւն բանաստեղծական լեզուին Ուսաց կամ տաղաչափութե, աւանդեմք զկարեւոր ծանօթութիւնս և գիտելիս 'ի համառօտն բովանդակելով . այլում թողեալ ժամանակի զընդարձակ ծանօթութիւն : Ըրդ՝ տաղաչափութիւնն է արուեստ յօրինելոյ զոտանաւորս : Իսկ ոտանաւորն է բան չափով տողեալ ըստ որոշեալ կանոնաց քերթողուն : Կլխաւոր կանոնք են չափ և յանգ . չափն ցուցանէ զերկարութիւն ոտից կամ վանկից . իսկ յանգն զբանակ երկար կամ բութ : Ուր ամենայն վանկք շեշտեալք են երկար (696), և որք ոչ շեշտին՝ են բութ կամ սուղ 'ի լեզուին Ուսաց : Ուստի 'ի տողելանդ Ուսս տաղաչափութե՝ առաւելապէս 'ի կիրածին քառեակ աղգք ոտից . զորս համառօտեսցուք 'ի հետեւեալ կանոնս :

Կանոն ԺԸ .

760. Բանաստեղծական ոտն , որ բաղկանայ յերկուց վանկից , որոց առաջին երկար և վերջինն սուղ , կոչի Մեծասար . որպէս бремъ, дѣло, лѣ : Իսկ 'ի մեզ դաւիթէրճ , զօրեղ , лѣ :

Կանոն Է .

761 . Տաղաչափական ոտն , որ բաղկանայ յերկուց վանկից , որոց առաջին աղօտ , և յետինն երկար , կոչի Սեծավերջ . որպէս на родѣ , любовѣ , *և* :
' Ի մեզ Կերէն , Քարօպ , սոխակ , *և* :

Կանոն Զ .

762 . Չափաբերական ոտն , որ բաղկանայ յերից վանկից , որոց առաջին երկար , և երկու յետինք աղօտ կամ սուղ , կոչի Սեփ . որպէս дѣла мѣлѣ , выдѣлаѣ , *և* :
' Ի մեզ Կայրէնի , ճգոսոս , ճրիւրդ , *և* :

Կանոն Դ .

763 . Բանահիւսական ոտն , որ բաղկանայ յերից վանկից , որոց երկու առաջինք սուղ , իսկ վերջինն երկար , կոչի Սիւրջափանջ . որպէս ҃е ло вѣкѣ , го сподѣнѣ , *և* :
' Ի մեզ Խորիւորափ , Խերէնէլ , Գիւնէնէփ , *և* :
Բստ այսց կանոնաց բաղկանան ոտանաւորք Սուսաց , և լինին վեցոտնեայ , հնգոտնեայ , քառոտնեայ , եռոտնեայ , և երկոտնեայ : Եւ ըստ քանակին կոչին Սեծասար , Սեծավերջ , Ստեղն , Սերջատանջ : Եւ որք կոչին պարզ՝ ըստ որում բանահիւսին 'ի միովէ տեսակէ ոտից . և են որք կոչին խառն՝ ըստ որում չափաբերին 'ի պէսպէս տեսակաց անտի :

Ոտանաւորք Սուսաց նկատմամբ յանգից՝ կամ աւրական են և կամ իգական : Եւրական ասին , որոց յետին վանկն է երկար . իսկ որոց վերջն թեր վանկն երկար՝ իգական ասին :

Հետևանք .

764 . Թ . Եւ առաջին տեսակ ոտանաւորաց առ Սուսաց կոչի յունական ձայնիւ ҃мдо , Սեծավերջ . որ

բաղկանայ յերկուց վանկից . առաջինն է սուղ, երկ-
րորդն երկար . զր .

БѢЛѢШѢ БУДМО СНѢГѢ ЛЯЦѢМѢ .

765 . Է . Երկրորդ տեսակն կոչի Анапестическій ,
Ա երկասնշ, որ բաղկանայ յերկուց նախընթաց սուղ
վանկից , և 'ի միոջէ երկարէ . զր .

На чѣршанѢ много крапноѢ вѢ бѣгу щихѢ во лнахѢ .

766 . Է . Երրորդն կոչի ЯмбовѢ и АнапестовѢ ,
Խասն . յորում ըստ բերման հարկի կամ հաճոյից
զուգադրին ոտք . զր .

Во пѣшу себѢ чѣрвеѢ хващѣтъ .

767 . Է . Երրորդն կոչի Хорическій , Ա եռասար ,
բաղկացեալ յերկարէ և 'ի սղէ . յորում ոտք կար-
գին զայս օրինակ . (760) .

СвѣшѢ мой , знаю , что пылаѣшь .

МнѢ моѢ не служитѢ доля .

768 . Է . Հինգերորդն կոչի Дакшилевическій , Ա եռեռն .
յորում գոն մի երկար և կրկին սուղք . զր .

Вьѣтся кругамѢ змѢя по шравѢ обновившійсѢ вѢ
разсѣлнѢ .

769 . Է . Ա եցերորդն կոչի ХоревѢ и Дакшилей ,
Խասն յերկուցն . յորում ըստ բերման հարկի և
հաճոյից կարգին ոտք . զր .

Еже ль боишѢя , кто бѢ не сталѢ бытъ силѢнѢ
бѣзмѢрно .

Վոն նա և կրկին տեսակք . մին կոչի Перрихій , բաղ-
կացեալ յերկուց սուղ վանկից , և միւսն Спондей ,
բաղկացեալ յերկուց երկար վանկից : Այլ այսպի-
սի բառք ոչ գտանին 'ի լեզուին Առուսաց . ուստի և
ոչ կացուցանեն ըստ ինքեան զազգ ինչ ոտանաւո-
րաց :

Լիւսն Է .

761 . Տաղաչափական ոտն , որ բաղկանայ յերկուց վանկից , որոց առաջին աղօտ , և յետինն երկար , կոչի Սեծավերջ . որպէս на ро́дѣ , лю́бовь , ևն : 'Լ մեզ Խրիստն , ժնարոյ , անկան , ևն :

Լիւսն Դ .

762 . Չափաբերական ոտն , որ բաղկանայ յերկուց վանկից , որոց առաջին երկար , և երկու յետինք աղօտ կամ սուղ , կոչի Սքեփ . որպէս дѣла́ мѣ́ль , вѣдѣ́ акѣ́ , ևն : 'Լ մեզ Կայրէնի , ճգոսոսն , ճրիւրդ , ևն :

Լիւսն Զ .

763 . Բանահիւսական ոտն , որ բաղկանայ յերկուց վանկից , որոց երկու առաջինք սուղ , իսկ վերջինն երկար , կոչի Սերջափանջ . որպէս чѣ́ло вѣ́кѣ́ , го́сподѣ́нѣ́ , ևն : 'Լ մեզ Խրիստոսն , Խրիստէն , Գրիգորէն , ևն : Բստ այսց կանոնաց բաղկանան ոտանաւորք Ռուսաց , և լինին վեցոտնեայ , հնգոտնեայ , քառոտնեայ , եռոտնեայ , և երկոտնեայ : Բայլ ըստ քանակին կոչին Սեծասար , Սեծավերջ , Ստեղն , Սերջատանջ : Եւ որք կոչին պարզ՝ ըստ որում բանահիւսին 'ի միոջ տեսակէ ոտից . և են որք կոչին խառն՝ ըստ որում չափաբերին 'ի պէսպէս տեսակաց անտի :

Ռտանաւորք Ռուսաց նկատմամբ յանգից՝ կամ արական են և կամ իգական : Բրական ասին , որոց յետին վանկն է երկար . իսկ որոց վերջնութեան վանկն երկար՝ իգական ասին :

Նեփեանք .

764 . Ի . Բաղկանայ տեսակ ոտանաւորք Ռուսաց կոչի յունական ձայնիւ ямбо . Ի .

բաղկանայ յերկուց վանկից . առաջինն է սուղ, երկ-
րորդն երկար . դր .

БѢЛѢШЪ БУДНО СИБГЪ ЛЯЦѢМЪ .

765 . Բ . Երկրորդ տեսակն կոչի Анапестическій ,
1) երկարն , որ բաղկանայ յերկուց նախընթաց սուղ
վանկից , և 'ի միոջէ երկարէ . դր .

На чѣршанѢ мно́го кра́шнѡ вѢ бѣ́гу щѣхѢ во́лиахѢ .

766 . Դ . Երրորդն կոչի Ямбовъ и Анапестовъ ,
1) ստան . յորում ըստ բերման հարկի կամ հաջոյից
զուգադրին ուր . դր .

Во́ пѣщѣ себѣ́ чѣрвѣ́а хва́таѣ́шь .

767 . Դ . Երրորդն կոչի Хорическій , 1) Երկար ,
բաղկացեալ յերկարէ և 'ի սղէ . յորում ուր կար-
գին զայս օրինակ . (760) .

СвѣшѢ мо́й , знаю́ , что́ пѣлае́шь .

МнѢ мо́я не́ служи́шѢ до́ля .

768 . Է . Հինգերորդն կոչի Дакшилическій , 1) Երկար ,
յորում գոն մի երկար և կրկին սուղ . դր .

Въе́сся кру́гамъ вмі́я по́ шраѣ́ ѡ́бмѡ́явшисѣ вѢ
ра́зсѣлѣиѢ .

769 . Է . 1) Երկրորդն կոչի Хоревъ и Дакшилевъ ,
1) ստան , յերկուցն . յորում ըստ բերման հարկի և
հաջոյից կարգին ուր . դր .

Е́жель бо́йшсѣ , кшо́бѢ не́ стаа́лѢ бѣ́шь сѣ́лѣиѢ
бѣ́змѢрно́ .

Գոն նա և կրկին տեսակը . մին կոչի Перрхій , բաղ-
կացեալ յերկուց սուղ վանկից , և մեկն Спондей ,
բաղկացեալ . 1) երկարն , և 'ի միոջէ : Եւ յայտն
սի բառք որ յերկուցն : Եւ յայտն
ոչ կա

ԳԻՏԵԼԻՔ

770. Սխալման մեր էր 'ի լրումն գործոյս տալ
 ընդհանրապէս գաղափար ինչ տաղաչափութեան
 լեզուին Սուսաց, և ոչ քերթողաբանել 'ի վերայ
 նմանավերջ ոտանաւորաց, թուոց, չափուց, և
 խառնութեց ոտից այլ և այլ տեսակաց բանաստեղ-
 ծութե, և այլ մասնաւորութեանց. զորս հշտեաւ
 տան գիտել զիւցազնական գործք մեծանուն բա-
 նաստեղծից. մանաւանդ մեծին Սիբայելի Ռմենո-
 սով. յորմէ առեալ զօրինակս ինչ յաւելցուք
 զկնի (795) :

771. ՔԱՌՈՏԵԵԱՅ ՈՏԱՆԱՒՈՐ ԲԱՂԱԴԻՐԵԱԼ
 'Ի ՎԵՐՋԱՏԱՆՔԻ ԵՒ 'Ի ՄԵԾԱՎԵՐՔԻ .

На восходѣ солнце какъ зардится ,
 Вылетаетъ вспыхливо хищный вспокѣ ,
 Глаза кровавы , самъ вертится ;
 Удара не сноситъ Сѣверъ въ бокѣ ,
 Господство даетъ своему побѣдишело ,
 Пресильному водѣ морскихъ возбудишело .
 Свои тоиъ зыби на прежни возводишъ ,
 являетъ полность силы своей ,
 Чшо южной спраной владѣетъ всей ,
 Индійски быстро острова проходишъ .

772. ՔԱՌՈՏԵԵԱՅ ՈՏԱՆԱՒՈՐ ԱԶԱՏ
 ՉԱՓԱԲԵՐՈՒԹԵԱՄԲ .

Одна съ Нарциссомъ мнѣ судьбина ,
 Однако съ нимъ любовь моя .
 Хоть я не самъ тоя причина ,
 Люблю Миршиллу , какъ себя .

773. ՔԱՌՈՏԵՆԱՅ ՈՏԱՆԱՒՈՐ ՀԱՅ ԲԵՐՄԱՆ
ՊԱՐԱԳԱԵՒ.

Нимфы около насъ кругами
Танцовали поючи ,
Всплескиваячи руками ,
Нашей искренней любви
Веселяся , привѣчали ,
И цвѣтами насъ вѣнчали .

774. ՕՐԻՆԱԿ ՄԵԾԱԿԵՐԶ ՈՏԱՆԱՒՈՐԱՅ .

Երկրորդ .

О Боже ! зри
Мольбы сердечны
Съ высотъ простры
Дни щастья вѣчны .

Երրորդ .

Ужъ солнышко спустилось
И сѣло за горой ,
И поле окропилось
Вечернiю росой .

Քառորդ .

Науки юношей питаютъ ,
Ошраду старымъ подаютъ .
Щастливой жизни украшаютъ ,
Въ несчастной случай берегутъ .

Հինգերորդ .

Взаймы просилъ олень себѣ сѣнца ,
Суди меня судариня овца .
Ошдамъ тебѣ , въ томъ волкъ моя порука .

Ս Էջորհեալ .

Напрасно, мой Сангредъ, тебя ругаетъ свѣтъ,
 Что будто отъ тебя пользы нѣтъ;
 А я на то скажу тебѣ чистосердечно,
 Кто былъ въ твоихъ рукахъ, не будешь боленъ вѣчно.

ԳԼՈՒԽ ՎԵՅԵՐՈՐԴ

О Діалектѣ .

ՅԱՂԱԳՍ ԵՂԱՆԱԿԻ ԽՕՄԻՑ .

775. Գրեթէ յամենայն ազգս և 'ի լեզուս գտա-
 նին բազում տարբերութիք յեղանակս բանից և
 յարտասանութիս բառից . ոչ միայն 'ի մէջ այլ և այլ
 աշխարհաց, այլ նա և գաւառաց և քաղաքաց իսկ :
 Թովդ զի ոչ փոքր տարբերութի տեսանի արտասա-
 նութե և եղանակի 'ի մէջ միում քաղաքի և գեղջ :
 Գտանին ազինք, յորս մի և նոյն մայրական լեզու-
 այնչափ է խոտորեալ 'ի սովորական եղանակէ, մինչև
 չիմանալ զխօսս իրերաց : Եւ այն՝ որչափ առաւել
 տարածեալ հեռի ձգին 'ի միմեանց, այնչափ յաճա-
 խեալ տեսանի այս թերութի :
 Եւ քանզի ազգ Ռուսաց տարածեալ է քան զա-
 մենայն ազգս 'ի լայնածաւալ աշխարհս յԵսիա և
 յԵւրոպիա հեռաձիգ տարակայութեամբ, նմին իրի
 բազումս գտանեմք 'ի նոսա տարբեր եղանակս խօ-
 սից : Թողումս ասել զեղծեալ լեզուս այլազան ազ-
 գաց Սիպերիոյ, և կողմանց կողմանց ցեղից յա-
 զախաց :

ԳԻՏԵԼԻՔ

776. Թ. Եզգք խօսից և եղանակք 'ի Ռուսաս-
 տան են բազմօրինակք . սակայն քաղաքական կամ
 գրաւոր լեզու Ռուսաց յերիս որոշի, 'ի Սիբիրիան,

ի հիւսիսական, և յՈւրբէնեան. յորս վերածին այլք. որպէս լիւիւրութեան, և Եարոսլավեան, այլովքն հանդերձ:

777. Թ. Լուսին և ընտիր եղանակ խօսից համարի Սոսկովեանն ընդ բոլոր Ռուսիա, սակս մեղմ և հեղահնիւն արտասանութեան բառից: Վանդի զրոյց Սոսկովու ոչ միայն մաքրեալ է ի Թանձր և ի ծանր հնչմանց հիւսիսայնոց, այլ և ըստ տեղւոյն վարէյաճախ զկարեւոր բառս Լատինացւոց, Յունաց, Գաղղիացւոց և Գերմանացւոց՝ ի տեղի ծանրահնչիւն բառից Գաղմատականաց: Որով ազնուացեալ այս լեզու՝ յածի ի բերան ազնուականաց ընդհանրապէս, և մասնաւորապէս յարքունիս Ռուսաց ի Բեդրպուրկ: Յայս լեզու տառս օ արտասանի ա. և տառս e հնչի իօ իօ՝ առ փափուկ արտասանութի:

778. Թ. Երկրորդն է զրոյց հիւսիսական. որով վարին հիւսիսականք անդր քան զՍոսկով: Լուս եղանակ խօսից այլով իւրք ոչ տարբերի յառաջնոյն, եթէ ոչ արտասանութի. զի չունի զայն փափուկութի և մաքրութի: Յայս լեզու տառքս օ, e պահեն զբնական հնչմունս, և ոչ երբեք հնչեն ըստ Սոսկովեան եղանակի (777):

779. Թ. Երրորդն է զրոյց Ուրբենեան. որ է եղանակ խօսից փոքր Ռուսիոյ տարբերյառաջնոց անտի՝ ոչ միայն արտասանութի, այլ նա և ունի ոչ սակաւ արտաքին բառս, մանաւանդ Լեհաց և Գերմանացւոց. հնչումն չէ խորդ և ծանր, այլ ոչ քաղցր և հարազատ՝ որպէս Սոսկովեանն: Յայս լեզու տառս օ պահէ զիւր ձայն. բայց տառքս e, ն արտասանին որպէս՝ ի:

Д О П О Л Н Е Н И Е

Յ Ե Ի Ե Լ Ո Ւ Ե Ծ

Упражненіе Россійскаго языка .

Կ Բ Ռ Ի Թ Ի Է Ռ Ո Ւ Ս Ա Կ Ա Ն Խ Օ Ս Ի Ց .

780. **Յ**ամբողջ դործոյս զկնի վարդապետութե ամենայն կանոնաց և կարևոր գիտելեաց քերթողա կան արուեստիս լեզուին Ռուսաց , 'ի դէպ վարկա նիմք յաւելուլ աստանօր զօրինակս ինչ խօսից և ոտանաւոր բանից սակս կիրառուէ ասացելոցս ցայս վայր : Վանգի վախճան քերականին կարգի հմուտ առնել ոչ միայն կանոնաց քերթողութեան , այլ և խօսից , կրթելով զնոսա 'ի քաղաքական զրոյցս , և 'ի լեզուս բանաստեղծականս . նա և 'ի ձայնս տա րաձիգս , որ լինի նամակագրութի : Դպա մնայ մեզ կարգել նախ՝ զսովորական ոճն և զրոյցս Ռուս լե զուին : Երկրորդ՝ զօրինակս ոտանաւորաց : Եր րորդ՝ զկերպ նամակագրութեան Ռուսաց . հուսկ յետոյ զձևս դաղմատական տառից , և զտարբերու Թիւն լեզուի նոցա :

ՅՕԴՈՒԱԾ ԱՌԱՋԻՆ

Россійскіе и Армянскіе разговоры.

ՊԵՐՊԵՍ ԶՐՈՅՑԻ ՀԱՅ ԵՒ ՌՈՒՍ .

Разговоръ I. привѣтствовашъ и спрашивать
о здоровьѣ.

781. Ա. ՀԱՄԱՌՕՍԱՌԹԻՆ ՈՂՃՈՒՆԻ .

Здравствуйте, Государь мой; все ли вы въ добромъ
здоровьѣ? *Ողջոյն տէր իմ, արդեօք 'ի քաջողջու-*
թեան կայք:

Очень хорошо, кѣ вашимъ услугамъ. *Յոյժ բար-*
ւոր 'ի ծառայութիւն ձեր:

Я этому радъ. *Ինդամ ընդ այդ:*

Здоровы ли вы? *Դձող էք արդեօք:*

Не очень здоровъ. *Չեմ այնչափ առողջ:*

Я не совсѣмъ здоровъ. *Ոչ կատարեալ առողջ:*

Я не здоровъ. *Եւ չեմ առողջ:*

Я объ этомъ сожалею. *Եւ ընդ այդ ցաւիմ:*

Я надѣюсь, что это пройдетъ. *Յուսամ թէ*
անցցէ ընդ փոյթ:

Все ли въ добромъ здоровьѣ вашъ батюшка?

Օ իմրդ կայ, առողջ է հայր ձեր:

Онъ здоровъ, слава Богу. *Դձող է նա, փառք*
ԴՅ:

А матушка ваша? *Իսկ մայր ձեր:*

Она довольно здорова. *Եւ առողջ է բաւական:*

Когда вы насъ посѣтите? *Երբ յայց ելանէք*
մեզ:

Эту честь я буду имѣть на сихъ дняхъ. *Օ այդ*
պատիւ տնեւոյ եմ յայտարար աւուրն:

Я кѣ вамъ приду сего дня или завтра. *Եկից առ*
ձեզ այսօր կամ 'ի վաղիւն:

Пожалуйте, придите. *Դրարէք զայդ ջնորհ, ե-*
կայք առ մեզ:

Конечно приду . Երդարև եկից :

Прошу засвидѣтельствовать мое почтеніе домашнимъ . Ինդրեմ մատուցանել զիմ մեծարանս ընտանեաց ձերոց :

Покорно благодарю . Շնորհ ունիմ խոնարհութեամբ :

я не премину сего исполнишь . Ա պակասեցայց կատարել զայս :

Прощайте , Государь мой . Բարեաւ մնաջիք տէրիմ :

Вашъ покорнѣйшій слуга . Եմենախոնարհ ծառայ ձեր :

я вашъ . Եւ ես ձեր :

Желаю вамъ всякаго благополучія . Եւաղթեմ ձեզ զամենայն երջանկութիւնս :

И я вамъ того же . Եւ ես վասն ձեր զնոյն :

я вамъ много обязанъ . Եւրի պարտաւոր եմ ձեզ : До удовольственнаго свиданія . Եղջամբ տեսցուք զմիմեանս :

Прощайте до свиданія . Եւցջիք բարեաւ ցտեսութիւն ողջամբ :

Разговоръ II. о посѣщеніи .

782. А. ՀԱՄԱՐԵԼԱՊԷՆ ԱՅՏԵԼՈՒԹԵԱՆ .

Я весьма радуюсь , Сударыня , что васъ вижу . Եւրաի եմ յոյժ տիկին , զի տեսանեմ զձեզ :

И я равною . Եւ ես նմանապէս :

Здоровы ли вы были съ того времени , какъ я не имѣлъ удовольствія васъ видѣть? Օ իմրդ կայր յետ որոյ չեղև ինձ բաղդաւորութիւն տեսանել զձեզ :

Совершенно здорова . Եւատարեւապէս առողջ :

я всегда вамъ сего желаю . Ես հանապազ զնոյն մաղթեմ ձեզ :

А вы , Государь мой , какъ вы поживаете? Եւ դուք տէրիմ զիմրդ կայր :

Здоровъ, какъ обыкновенно. *Լըողը եմ ըստ սովորականին :*

Готовъ оказать вамъ должное. *Պատրաստ հատուցանել ձեզ զիմ պարտաւորութիւնն :*

Все ли въ добромъ здоровъ ваша сестрица? *Լըողեօք ամողը իցէ քոյր ձեր :*

Я думаю, что она здорова. *Յուսամ թէ ամողը է :*

Она была здорова, какъ я ее въ послѣднѣй разъ видѣлъ. *Քաջամողը էր նա, ըստ որում տեսի զնա 'ի վերջին նուազ :*

Гдѣ она теперь? *Ո՞ր իցէ նա այժմիկ :*

Она въ деревнѣ. *Եւ անդ 'ի գիւղ է :*

А ваша двоюродная сестрица? *Եւ զիմրդ կայ դուստր հօրեղբօր ձեր :*

Она не очень здорова. *Չէ նա այնչափ ամողը :*

Что ей сдѣлалось? *Օ՞ր եղև նմա :*

Не больна ли она? *Հիւսնդ իցէ արդեօք նա :*

У ней сильной насморкъ. *Եւն 'ի վերայ նորա ծանր հարսուղի :*

Желашъ должно, чтобъ это миновалось. *Պարտ է տեսչալ, զի թեթեւացի :*

Когда вы ее видѣли? *Ե՞րբ տեսիք զնա :*

Я ее видѣлъ вчерашнѣй вечеръ. *Տեսի զնա յերեկեան երեկոյի :*

Не давно. *Չէ 'ի վաղուց :*

Зе нѣсколько дней. *Յաւուրս ինչ :*

За недѣлю предъ симъ. *Եօթնեկաւ յառաջ :*

Не пойдетъ ли она скоро за мужъ? *Լըողեօք ամուսնացի՞ փութով :*

Объ этомъ я ничего не знаю. *Օ՞յադմանէ ոչ գիտեմ ինչ :*

Я думаю, что пойдетъ; такъ говорятъ. *Կարծեմ թէ ամուսնացի, որպէս ասեն :*

Я не думаю; я того не знаю. *Եւ ոչ կարծեմ. եւ ոչ գիտեմ զայն :*

Какъ, вы ужъ хопите ишти? *Օ՞րնչ, կամիք գնալ :*
Побудьте на время, покорно васъ прошу. *Կայ սակաւ ինչ, աղաչեմ խնարհութեամբ :*

Право, я не могу. Արդարեւ ոչ կարեմ:

я только пришел узнать, чтобъ освѣдомиться о вашемъ здоровьи. Ես եկի միայն գիտել, և հաւատ տի լինել 'ի վերայ առողջութե՛ք ձերոյ:

Такъ сдѣлайте мнѣ честь, посѣщайте меня чаще. Ուրեմն արած ինձ զայդ պատիւ՝ յաճախ գալով ինձ յայցելութիւն:

Конечно, не премину. Ինչուշտ, ոչ պակասեցայց: Мнѣ вы окажете удовольствіе. Պատճառէք ինձ մեծ հաճութիւն:

Разговоръ III. для прошенія.

783. Գ. ՀԱՄԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ԽԵՒՐԱՆԱՑ.

Окажише мнѣ сей знакъ дружества. Յուցէք ինձ զայս նշան բարեկամութեան:

Прошу мнѣ дашь это. Ի՞նչպէմ տալ ինձ զայդ:

Сдѣлайте милость, дайте мнѣ это. Արարէք ինձ շնորհ. տուէք ինձ զայդ:

Не сдѣлаете ли милость дасть мнѣ это? (Ի՞նչ առնէք արդեօք բարի՝ տալով ինձ զայն:

Окажише мнѣ милость, любовь. Շնորհեցէք ինձ զողորմութիւն և սէր:

я васъ о томъ прошу. Ի՞նչպէմ զձեզ վասն այսր:

Покорно васъ о томъ прошу. Հայցեմ 'ի ձէնջ խոնարհութեամբ սակալ պարտիկ:

я васъ прошу неоступно. Խնդրեմ 'ի ձէնջ թախանձանք:

Одолжите меня на сей случай. Պարտաւոր առնէք զիս յայս առիթ:

Вы меня до безконечности обяжете. Իսկապէս զիս անվախձան կացուցանէք պարտաւոր:

Сдѣлайте мнѣ сіе удовольствіе. Արարէք ինձ զայս հաճութիւն:

я вамъ за то буду обязанъ. Ես վասն այսր եղէջ ձեզ շնորհակալու:

Ссудите меня этою книгою. Տուէք ինձ յանօթ զայս գիրս:

Вы мнѣ сдѣлаете великое удовольствіе . *Դունէք ինձ մեծ հաճութիւն :*

я вамъ ее отдамъ черезъ двѣ недѣли . *Ստուգից ձեզ զայն յետ երկուց շաբաթուց :*

Или ближе, естли вы въ ней имѣете нужду .

Եւամ վաղ ևս՝ եթէ հարկաւոր լիցի :

Со всею охотою , Государь мой . *Դմենայն ախորժանօք տէր իմ :*

Держите ее у себя сколько вамъ угодно . *Պահէցէք զայն առ ձեզ՝ ցորչափ հաճոյ իցէ :*

Читайте ее когда вамъ вздумается . *Ինքերցջիւր զայն ցոր վայր հաճոյասցի ձեզ :*

Она кѣ вашимъ услугамъ . *Դսն ՚ի ծառայութիւն ձեր :*

Не только сія книга; но и все, что я имѣю, отъ васъ зависящъ . *Ոչ միայն այս գիրք . այլ և համայն գորուհիւմ, ձեզ պատկանին :*

Естли я вамъ могу быть полезенъ въ другомъ случаѣ, шо вы мнѣ сдѣлаете удовольствіе меня кѣ тому употребя . *Եթէ կարացից լինել ձեզ օգտուկար յայլում ինձ առթի՝ բերկրութիւն պատճառէք ինձ՝ վարելով զիս յայնմ :*

я совсѣмъ кѣ вашимъ услугамъ . *Դս (կամ) բոլորովին ՚ի ծառայութիւն ձեր :*

Могу ли я чѣмъ другимъ вамъ служить? *Ի՞նչ ևս կարացից ծառայել ձեզ :*

Что прикажете? *Օրհնէ հրամայէք :*

Чего изволише? *Օրհնէ հաճիք :*

Чего вы потребуете? *Օրհնէ ինչ պահանջէք :*

Чего вы отъ меня хошите? *Օրհնէ խնդրէք յինէն :*

О чемъ идетъ дѣло? *Ի՞նչ կարգի գործն :*

Развѣ это дѣло надобно кѣ спѣху? *Միթէ այդ գործ շտապաւ պիտոյ է :*

я готовъ сдѣлать все , что вамъ угодно . *Դս պատրաստ եմ առնել զամենայն, որ ձեզ իցէ հաճելի :*

Разговоръ IV. о вопросѣ.

784. Դ. ՀԱՄԱՌՈՍՈՒԹԻՒՆ ՀԱՐՑԱՔՆՆՈՒ
ԹԵԱՆ.

Откуда вы идете, Государь мой? Ուստի՞ դայք
տէր իմ:

Позволиште ли спросить васъ, откуда вы идете?
Արդեօք ներէք ինձ հարցանել ձեզ, թէ ուստի՞
դայք:

Смѣю ли спросить, откуда вы идете? Համարձա
կեցայց հարցանել, ուստի՞ դայք:

Я иду изъ дому, изъ церкви, изъ дворца, изъ
замка, изъ саду, изъ театру. Եւ դամ՝ ի տա
նէ, յեկեղեցոյ, ի պալատէ, ի դղեկէ, ի պարտի
զէ, ի Թատրոնէ:

Я иду отъ моего брата, отъ моей сестры, отъ
госпожи баронши И. Վամ յեղբորէ իմմէ, ի քեռէ
իմմէ, ի տիկնոջէ պարոնուհոյ Լ:

Я иду съ рынку, съ гулянья. Վամ՝ ի շուկայէ,
ի զբոսանայ:

Куда вы идете? Ո՛ւր գնայք:

Я иду домой. Երթամ՝ ի տուն:

Я иду въ церковь, въ ратушу, въ манежъ. Եր
թամ յեկեղեցին, ի դատարան, ի կրկէս:

Я иду къ одному приятелю. Վնամ առ ոմն բա
րեկամ:

Я иду на рынокъ. Վնամ ի շուկայն:

Бапюшка вашъ гдѣ? Ո՛ւր իցէ հայր ձեր:

Дома ли онъ? Արդեօք իցէ՞ ի տան:

Нѣтъ, онъ вышелъ, онъ въ городъ. Այ. նա ել
արտաքս. ի քաղաքի է:

Чѣмъ вы хорошиѣмъ занимаетесь? Ի՛նչ զբաղիք լա
ւագունիւ:

Бездѣлаю. Աչինչ իւրիք:

Я ничего не дѣлаю. Ինչ ոչ առնեմ:

О чемъ вы думаете. Յինչ ապա խորհիք:

Чѣмъ вы забавляетесь? Որով իւրիք զբոսնուք:

Въ чемъ вы проводите время? Լ՛ն ի՞նչ անցուցա-
նէք զժամանակն :

Помните ли, что я вамъ говорилъ? Յիշէ՞ք ար-
դեօր զոր խօսեցայ ընդ ձեզ :

Я не помню. Այ ի՞նչ յիշեմ :

Я запоминивалъ. Ես մոռացեալ եմ :

Напомните мнѣ о томъ. Յիշեցուցէ՞ք ինձ զայն :

Вы очень забывчивы. Յոյժ մոռացկոտ էք :

Для чего вы мнѣ не ошвѣчаете? Ե՛ր վասն ոչ
պատասխանէք ինձ :

Ошвѣчайте мнѣ. Տո՛ւք ինձ պատասխանի :

Для чего вы не говорите? Ա՛ր աղաղաւ ոչ խօ-
սիք :

Вы мнѣ говорите. Խօսեցարո՞ւք ընդ իս :

Съ кѣмъ вы говорите? Ի՞նչ որո՞ւմ խօսիք դուք :

Что вы говорите? Օ ի՞նչ ինչ խօսիք :

Какъ вы говорите? Օ ի՞նչ խօսիք դուք :

Что вы хотите сказать? Օ ի՞նչ կամիք ասել :

Я говорю, такъ. Ի՛սեմ, այո :

Я говорю, нѣтъ. Ի՛սեմ, ոչ :

Что это значитъ? Օ ի՞նչ նշանակէ այդ :

Къ чему сіе служить? Յի՞նչ ծառայէ այդ :

Понимаете ли вы меня? Լ՛րդեօր հասու լինի՞ք
ինձ :

Разумѣете ли вы меня? Իմանա՞յք զիս :

Разговоръ V. о приказахъ.

785. Ե. ՀԱՄԱՆՈՍՈՒԹԻՒՆ ՀՐԱՄԱՆԱՑ.

Подите сюда. Եկա՞յք աստ :

Послушайте. Ի՛սարո՞ւք :

Взойдите, подождите. Ելէ՞ք. կացէ՞ք :

Сойдите, войдите. Ելէ՞ք. մտէ՞ք :

Выдьте. Ելէ՞ք արտաքս :

Подойдите, стойте прямо. Յառաջեցէ՞ք. կացէ՞ք
ուղիղ :

Сойдите, не уходите отсюда. Եկացէ՞ք, մի խաղայք
աստի :

Не шевелились; чтобъ васъ не слышно было . Մի տատանիք . զի մի լուիցի շնչիւն ձեր :

Останьтесь тамъ . Կացէք անդ :

Приблизьтесь , приблизьтесь ко мнѣ . Մերձեցարուք , մերձ կացէք ինձ :

Отворите дверь , затворите окно . Բացէք զդուռն , փակեցէք զուսամուտն :

Отступите не много , посторонитесь . Տեղի տուք փոքր ինչ , դարձիք յետս :

Подите вѣ сторону . Տեղի տուք անդր :

Отойдите отъ свѣта . Դաւց լերուք 'ի լուսոյ :

Оставьте меня вѣ покоѣ . Թողէք զիս յանդորրու :

Съ дороги . Դաւց կացէք :

Прочь . ()ն անդր :

Съ глазъ моихъ . Հեռի յաչաց իմոց :

Вонъ . Բրտաքս աստի :

Не прогайне меня . Մի մերձենայք յիս :

Подите здѣсь , ступайте здѣсь . Երթայք աստի . անցէք աստի :

Подите туда , ступайте тамъ . Երթայք անտի . անցէք անտի :

Подождите меня , подождите не много . Մնացէք ինձ . սպասեցէք փոքր ինչ :

Не идите такъ скоро . Մի երթայք այդպէս փութով :

Поспѣшайте опѣхатъ . Փութացարուք մեկնիլ :

Побудите не много сихъ людей . Ղեպեցէք փոքր ինչ զարուդ :

Скажите имъ , чтобъ они пошоропились . Բացէք նոցա փութալ :

Берегись . Օգոյշ լեր :

Разговоръ VI. о часѣ и часахъ.

786. 2. ՀԱՄԱՌՕՍՈՒԹԻՒՆ 'Ի ՎԵՐԱԾ ԺԱՄԱՆԱԿԻ
ԵՒ ԺԱՄՈՒՑ .

Которой часѣ? Վրանի է ժամն :

Скажите, пожалуйста, которой часѣ? Երանգէք,
ինչրեմ, քանի է ժամն :

Сдѣлайте милость, скажите кошорой часѣ? Երանգէք ինձ լաւութիւն, ասանգէք քանի է ժամն :

Знаете ли кошорой часѣ? Վիտիցէք արդեօք քանի է ժամն :

Первой часѣ. Երաջին ժամ :

Половина втораго часа. Սի ժամ և կէս :

Второй часѣ. Երկրորդ ժամ :

Скоро пробьётъ два часа. Փութով հարկանէ երկրորդ ժամն :

Въ минутой ударитъ три часа. 'Ի վայրկենի հարկանէ երրորդ ժամն :

Стрѣлка стоитъ на четвертомъ часу. Յուցակն է 'ի վերայ չորրորդ ժամուն :

Не далеко (близко) пятаой часѣ. Եկ հեռի (մերձ է) հինգերորդ ժամն :

Безъ нѣсколькихъ минутъ шесть часовъ. Վաղա քանի մի վայրկենիւք՝ վեցերորդ ժամ է :

Четверть осьмага часа. Եօթներորդ ժամ և քաւորդ մի է :

Половина девятаго часа. Ութերորդ ժամ և կէս է :

Три четверти десятаго часа. Իններորդ ժամ և երեք քաւորդք :

Сколько теперь бьётъ часовъ? Որչափ այժմ հարկանէ ժամն :

Бьётъ десять часовъ. Տասներորդ ժամ հարկանէ :

Пробило ли уже одиннадцать? Եւրդեօք եհար մեասներորդն :

Теперь было. Եւժմ եհար :

Давно уже было. *Այդ ուրեմն եհար :*

Не ужель такъ поздно? *Երդեօք այդչափ անազան իցէ :*

Возможно ли, чтобы такъ поздно было? *Արեւիկ իցէ լինել այսքան անազան :*

Позже, нежели я думалъ. *Արի անազան է քան զոր կարծէի :*

Уже полдень. *Ե՛հա կէսօր :*

Уже полночь. *Ե՛հա կէսգիշեր :*

Половина первого часа по полудни. *Այն ժամ է զինի կէսառւոյր :*

Половина первого часа по полуночи. *Այն ժամ է զինի կէսգիշերոյ :*

Разговоръ VII. о всѣваніи и одѣваніи.

787. Է. ՀԱՄԱՌՕՍՍՈՒԹԻՒՆ ՅԱՌՆԵԼՈՅ
ԵՒ ԶԳԵՆԼՈՅ.

Вы еще вѣ постелѣ? *Տակաւին յանկողնի իցէք :*

Спите ли вы? *Ենջէք արդեօք :*

Пробудись. *Օ արթիք :*

Уже разсвѣшаемъ? *Ե՛հա լուսածագէ :*

Которой часъ. *Քանի է ժամն :*

Не поздно. *Չէ անազան :*

Еще рано. *Անուխ է տակաւին :*

Еще ушра не много. *Տակաւին վաղքաջ առաւօտ է :*

Семь часовъ. *Եօթներորդ ժամ է :*

Не ужъ ли такъ поздно? *Եւդպէս անազան իցէ :*

я не думалъ чтобы такъ поздно было. *Այ կարծէի լինել այսչափ անազան :*

я спалъ сномъ крѣпкимъ. *Խոր 'ի քուն ննջէի :*

Пора мнѣ встать. *Ժամ է ինձ յառնել :*

Малой, засвѣвши свѣчу. *Մանուկ, վառեալ զճրագ :*

Разведи огня. *Ի յից զհուր :*

Запечи. *Վառեալ զհոտ :*

Подай мнѣ мои шпаны. *Տուր ինձ զիմ անդրաւ-վարտիս :*

Подашъ ли вамъ шлафорокъ? *Տաց ձեզ զհանդերձս սենեկի:*

Да, и чулки мои. *Եւ ինչ որ եմ գուլպայս:*

Мои чулки въ дырахъ. *Գուլպայք իմ ծակ են:*

Пешая спустилась. *() զակն անկեալ է:*

Подними ее. *Բարձրացի:*

Подай мнѣ подвязки. *Տուր ինձ զկապս սունապանից:*

Вашъ ваши башмаки. *Եւ հողաթափք ձեր:*

Вычисти мои башмаки. *Սաքրեալ զիմ հողաթափս:*

Подайте мнѣ воды умыться. *Տուր ինձ ջուր լուանիլ:*

Мнѣ надобно умыть руки и лице. *Հարկ է ինձ լուանալ զձեռնս եւ զերեսս:*

Гдѣ мыло круглое? *Ո՞ւր իցէ օձառն:*

Рукомойникъ? *Ստամանն:*

Уширальный? *Ինձեռնոցիկ:*

Гдѣ гребни? *Ո՞ւր իցեն սանտերք:*

Фушляръ сѣ гребнями? *Պահարանն ընդ սանտերս:*

Рѣдкой гребень? *Ինձոր սանտր:*

Частая гребенка? *Խիտ սանտր:*

Вычисти гребни. *Սաքրեալ զսանտերս:*

Положи ихъ на уборной столикъ. *Ղախ զայնս ի վերայ սփռոցի սեղանոյ:*

Разговоръ VIII. о завтракѣ.

788. Ը. ՀԱՄԱՌՈՍՈՒԹԻՒՆ ՆԱՌԱՋԱՇԻԿ
ԱՌՆԵԼՈՅ.

Завтракали вы? *Երարէք արդեօք նախաճաշիկ:*

Завтракалъ, сударь. *Երարի տէր:*

Что вы кушали? *Օ՞րնչ ճաշեցիք:*

Я ѣлъ хлѣбъ сѣ масломъ и кусокъ пирожного.

Ես կերի հաց ընդ կարագի, եւ կտորակ կարկանդակի:

А я кусокъ порту и корячныя трубки . Եւ ես
կոտորակ մի կարկանդակի և քաքարի :

Не угодно ли выпить съ нами чашку кофе ? Ոչ
կամիր ըմպել ընդ մեզ ըմպանակ մի խաճվէ :

Покорнѣйше васъ благодарю . Շնորհակալ եմ
ձեզ խորին խոնարհութեամբ :

я уже пилъ чай . Եւ արդէն արբի զայ :
я люблю кофе больше чая . Եւ աւել տիրեմ խաճ
վէ քան զայ :

А я больше чай, нежели кофе . Եւ ես առաւել
զայ քան զխաճվէ :

Для меня, шо и другое приятно . Եւ մին և միւսն
է հաճելի :

Вашъ кофе очень крѣпокъ . Զեր խաճվէ յոյժ զօ-
րեղ է :

это ошибка хороша . Եւ յղ վրիպակ է դիպաւոր :
этому легко можно помочь . Եւ արթ է դիւրաւ բա-
րեխառնել զայն :

Кофе теперь лучше . Եւ յժմ լաւագոյն է խաճվէն :
Онъ безподобенъ . Գեղազանց է այն :

У всякаго свой вкусъ . Եւ բաքանչիւրում իւր տիրո-
ժակ :

Вотъ хорошъ фарфоръ . Եւ չա գեղեցիկ յախա-
պակի :

У васъ прекрасной чайной приборъ . Եւ ձեզ գոյ մե-
ծագործ սպաս չայի :

это Французской фарфоръ . Եւ յղ յախապակի է
գործ Գաղղիոյ :

Вотъ прекрасный подносъ . Եւ չա գեղեցիկ ակսէ :
живопись на немъ очень искусная . Եւ կարքն ՚ի վե-
րայ նորա ընտիր են յոյժ :

Лакъ на немъ хорошо держится . Եւ էւնիճն ՚ի վե-
րայ քաջ ևս պահպանի :

этошъ четырехугольный . Եւ է քառակուսի :

я бы желалъ чтобъ онъ былъ овальный . Եւ ա-
խորժէի եթէ լինէր ձուլաձև :

у меня есть одинъ серебряный круглый . Եւ իս
գոյ մի արծաթի բոլորակաձև :

Разговоръ IX. о обѣдѣ.

789. Թ. ՀԱՄԱՆՕՍՈՒԹԻՒՆ ՃԱՇԵԼՈՅ.

Не уходите же. Սի երթալք աստի :

Вы ошобѣдаете здѣсь. Աստ պարտիք ճաշել :
я васъ прошу остаться . Եղաչեմ զձեզ մնալ
աստ :

я прошу васъ сего дня сѣ нами ошобѣдашъ . Խըն
դրեմ ճաշել ընդ մեզ այսօր :

я не хочу вамъ бытъ въ тягость . Ոչ կամիմ տալ
ձեզ ծանրուլթի :

Вы сдѣлаете намъ удовольствіе . Դուք հաճու
լթիւն առնէք մեզ :

я только для того приглашаю васъ къ обѣду ,
чтобъ шѣмъ долѣе наслаждаться вашею компа
ніею . Ես միայն վասն այնորիկ հրաւիրեմ զձեզ 'ի
ճաշ , զի ընդ երկար վայելեսցուք յընկերակցուլթե
ձերում :

у васъ лишняго нѣтъ . Չիք 'ի մեզ չափազանց
ինչ :

Столъ накрытъ , скоро поставятъ кушанье . Սե
ղանն կազմ է , և փութով բերեալ լինին կերա
կուրք :

Сядемъ за столъ . Եստցուք 'ի սեղան :

Для чего вы не садитесь ? Ասան էր դուք ոչ
նստիք :

Займите свое мѣсто . Ելալիք զտեղիդ :

Садитесь въ первомъ мѣстѣ . Ելազմեցարուք յա
ռաջին տեղուդ :

Вы мнѣ сдѣлаете удовольствіе меня отъ того уво
лишь . Շնորհս առնէք ինձ , եթէ ազատ կացուցա
նէք զիս այտի :

Вы сядете въпереди . Եստջիք 'ի գլուխն :

По истинѣ , я того не сдѣлаю . Երդարեւ ոչ ա
րից զայդ :

я не допущу , чтобъ вы сѣли внизу . Ոչ Թողից
նստիլ ձեզ 'ի ստորե :

Прощу васъ покорно о томъ не спорить . խընդրեմ չվիճել ընդ այս :

Къ чему столько чиновъ? между друзьями должна быть вольность . Ինդէր այդչափ քաղաքավարութիւն . Ի մէջ բարեկամաց ազատութիւն լինել պիտի :

Этотъ сынъ хорошъ видомъ; ежели онъ такъ хорошъ какъ кажется, то мы его поѣдимъ съ удовольствіемъ . Ի՛նչ արդանակ բարետեսիլ . եթէ իցէ ըստ երեւութիւն բարեհամ, կերիցո՞ւք ատորժանք :

Онъ очень хорошъ, но очень горячъ . Ի՛մնալաւ է, բայց ջերմաջերմ :

Отрѣжьте мнѣ кусокъ этой говядины . Հատ ինձ կոտորակ մի կովամսոյ :

чего вы хотите, жиру или любовины? Օ՞րսիտի ինդրէք . պարարտ, եթէ ցամաք :

Понемногу обѣихъ . Սակաւ ինչ յերկաքանդիւրոց :

Не хотите ли кости? Ո՞չ կամիք զոսկերս :

Разбейте эту кость ежели вы любите мозгъ . Սորտակեցէք զայդ ոսկր, եթէ սիրէք զուղեղ :

Каковъ вамъ кажется этотъ языкъ копченой ?

Օ՞րսրդ թուի ձեզ այս լեզու չորացուցեալ :

Онъ очень хорошъ . Ի աւագոյն է յոյժ :

Вели спавить жаркое . Հրամայեալ բերել զխորովածն :

Оно еще не готово . Տակաւին չէ պատրաստ :

Оно еще на вертелѣ . Ի՛եւ կայ ՚ի շամիրու :

Прикажете ли положить вамъ сего пирога ? Հրամայէք արդեօք մատուցանել ձեզ զայս պղակուտր :

Покорно благодарю; надобно нѣсколько мѣсна оставить для жаркова . Շնորհ ունիմ խոնարհութեամբ . պիտի թողուլ տեղի ինչ սակս խորովածին :

Покушайте рябчика . Ղաշակեցէք ՚ի կաբաւէ :

Пожалуйте еще кусочекъ . Ինդրեմ, սակաւիկ մի էս :

Довольно, я хорошо поѣлъ . Ի աւական է . կերի լիով :

Я Յա՛ն Զա ԴՅՈՒՅԻ . Եւ Կերի 'ի տեղի երկոցունց :
 Вы видите какое у насъ кушанье . Տեսանէք , որ
 պիտի է մեր ուտեստ :

У насъ нѣтъ лакомства . 'Ի մեզ չիք որկորածե-
 տութիւն :

Я жалѣю , что мнѣ ничего лучшаго вамъ поста-
 вить . Յաւիմ վասն ոչ ունելոյ ինչ լաւագոյն մա-
 տուցանել ձեզ :

Когдабъ я зналъ , что вы меня посѣстите , я при-
 гошовилъ бы что нибудь лучшее . Եթէ գիտէի
 զգալուստ ձեր առ իս , պատրաստէի արդեօք լա-
 վագոյն ինչ :

Вы весьма учтивы . 'Իսկ ք եր կարի իմն քաղա-
 քավար :

Разговоръ X . обѣ отхожденія ко сну .

790 . Ժ . ՀԱՄԱՌՈՍՈՒԹԻՒՆ ՍԱԿՍ ՆՆՃԵԼՈՅ .

Ночь наступаетъ . Գիշերն 'ի վերայ հասանէ :
 Начинаетъ становиться темно . Սկսանի մթաղ-
 նիլ :

Ужъ ночь . Ե՛հա գիշերացա :

Ужъ поздно . Ե՛րդ անագան է :

Я дремлю . Ես նիրհեմ :

Мнѣ весьма спать хочется . Նանրացեալ եմ 'ի
 քնոյ :

Я засыпаю . Ես ննջեմ :

Я уже не могу открыть глазъ . Ես այլ ոչ կարեմ
 բանալ զայս :

Пойдемъ ложиться спать . Երթիցուք ընկողմա-
 նիլ 'ի ննջ :

Я иду спать . Երթամ 'ի ննջել :

Я иду лечь вѣ постелю . Երթամ հանգչիլ յան-
 կողնի :

Вы рано ложитесь . 'Իսկ կանուխ ընկողմանիք :

Вы долго спите . 'Իսկ երկար ննջէք :

А вы поздно ложитесь . Եւ դուք անագան ընկող-
 մանիք :

я охотно сяжу до полуночи. *(Եւ ախորժանօք նստիմ յինչեւ ցկէսգիշեր :*

Сидише, сколько вамъ угодно. *(Նստարհւք որչափ եւ հաճիք :*

я желаю вамъ спокойной ночи. *(Խորի գիշեր բաղձամ՝ ձեզ :*

Государь мой, честь имѣю вамъ желать спокойной ночи. *(Տէր իմ, պատիւ ունիմ հայցել վասն ձեր բարի գիշեր :*

Спите спокойно. *(Նջեցէք խաղաղութեամբ :*

Почивайте спокойно. *(Հանգերհւք խաղաղութիւն :*

(Къ слугѣ) Подай мнѣ сальную свѣчу, восковую свѣчу. *(Եւ ծառային) Տո՛ւր ինձ զճրագ Խարպոյ, եւ զմանկատ :*

Засвѣщи свѣчу. *(Վառեալ զճրագ :*

Поставь ее вѣ подсвѣчникѣ. *(Դիր զայն ՚ի վերայ աշտանակի :*

Гдѣ щипцы? *(Ո՛ւր իցէ բազմակալն :*

Сними со свѣчи. *(Հարդարեալ զճրագն :*

Посвѣщи мнѣ. *(Վառաւ որեալ ինձ :*

Разговоръ XI. о погодѣ . .

791. ԺԱ. ՀԱՄԱՌՕՍՈՒԹԻՒՆ Ի ՎԵՐԱՅ
ԵՂԱՆԱԿԻ .

Какова погода? *(Որպիսի՞ է եղանակն :*

Солнце свѣшшишъ ли? *(Էրդեօք արեգակն լուսածագի՞ :*

Погода прекрасная. *(Իեղեցիկ եղանակ :*

Погода на дворѣ свѣшная и ясная. *(Եղանակն պայծառ եւ պարզ է արտաքս :*

Погода сухая. *(Եղանակն է չոր :*

Погода не хороша. *()ըն է պղտոր :*

Погода непостоянная, переменная. *(Եղանակն է անհաստատ եւ փոփոխական :*

Погода пасмурная, темная, сырая, дождливая, бурная, вѣтрена. *(Եղանակն է մառախլապատ, բարձր, քամոտ .*

խաւարամած, խոնաւ, անձրեւային, մրրկածին,
հողմաբեր:

Облака очень густы. Յոյժ խիտ են ամպը:

Дождь идет ли? Ինձրեւէ՞ արդեօք:

Идет. Գայ անձրեւ:

Проливной идет дождь. Տարափէ սաստիկ:

Он прольет вдруг. Հեղեղէ վաղանցիկ:

Он скоро пройдет. Փոխթով ունի անցանել:

Я опасюсь, что дождь поидет. Կարծեմ թէ
դադարի անձրեւն:

Не опасайтесь, это мимо идущая туча. Սի՛ կար-
ծեր. այն է վերահաս ամպ:

Дождь пошел. Ինձրեւն գնայ:

Станем под крышкою. Կացցուք ընդ յարկաւ:

Останемся здѣсь, пока дождь пройдет. Սնաւ
ցուք աստ մինչև անցցէ անձրեւն:

Весьма сильной дождь идет. Կարի իմն սաստիկ
անձրեւէ:

Нас промочило до костей. Թրջեաց զմեզ մինչև
ցուկերս:

Думаете ли вы, что дождь продолжится? Օրնչ
կարծէք, երկարի՞ արդեօք անձրեւն:

Я не думаю чтоб он сего дня перестал. Ա
կարծեմ թէ այսօր դադարեցի:

Непогода миновалась. Փոթորիկն մեղմացաւ:

Небо начинает проясняться. Երկինքն սկսանի
պարզիլ:

Погода разгуливается. Օդն պարզի:

Облака разходятся. Իմպը ցրուին:

Солнце начинает показываться. Իւրեւն սկսանի
երևիլ:

Я вижу радугу. Տեսանեմ զծիածան:

Это знак хорошей погоды. Իսն է նշան բարի ե-
ղանակի:

Солнце садится. Իրեղակն մտանէ:

Вечерняя роса уже падает. Իհա երեկոյեան ցօղն
իջանէ:

Луна уже входит. Լուսինն ահա ծագի:

Мѣсяцъ свѣтитъ. Լուսինն լուսափայլի:

На дворъ прекрасное мѣсячное время. *Զքնաղ լուսաւորէ արտաքս լոյս լուսնի :*
 Уже ночь. *Երդ գիշեր է :*
 Разсвѣщаетъ. *Լուսանայ :*
 Роса утренняя пала. *Լուաւտեան ցօղն անկաւ :*
 Звѣзды пропали. *Լստեղք անյայտացան :*

Разговоръ XII. о прогулкѣ.

792. ԺԲ. ՀԱՄԱՌՕՍՈՒԹԻՒՆ ԵՐԶԱԳԱՅՈՒԹԵԱՆ.

День сей свѣтелъ и ясенъ. *Պայծառ է պարզ է այսօր :*
 Онъ побуждаетъ къ прогулкѣ. *Հրաւիրէ 'ի զբօսանալ :*
 Пойдемъ прогуливаясь. *Երթիցուք 'ի զբօսանալ :*
 Пойдемъ, проходимся. *Երթիցուք շրջագայեսցուք :*
 Пройдемся для воздуха. *Երթուք արտաքս շնչել զօդ :*
 Я на то согласенъ. *Ես հաւան եմ ընդ այդ :*
 Я пойду съ вами. *Ես գամ ընդ ձեզ :*
 Куда жъ намъ итти? *Ո՞ր գնասցուք :*
 Пойдемъ за городъ. *Երթիցուք 'ի քաղաքէ :*
 На лугъ. *Վ մարգագետին :*
 Въ поле. *Վ դաշտ :*
 Въ виноградный садъ. *Յայգի :*
 Не ѣхать ли намъ? *Ոչ երթիցուք կառօք :*
 Какъ вамъ угодно. *Որպէս հաճոյ է ձեզ :*
 Пойдемъ туда пѣшкомъ. *Վնասցուք անդ հետիոտս :*
 Ошъ ходъбы въ насъ возбудится позывъ къ обѣду. *Վնալով հետիոտս՝ ատորժակ լինի մեզ 'ի ճաշել :*
 Гдѣ жъ мы пойдемъ? *Ընդ որ գնասցուք :*
 Проходимъ по берегу рѣки. *Շրջանցուք յեզերս գետոյն :*

Въ этомъ ручьѣ естѣ пискаря . Յայս գետակ գտա-
նի ձուկն ինչ :

Пойдемъ по этому мосту . Ընցողք ընդ այս կա-
մուրջ :

это каменный мостъ . Ըստ քարաշէն կամուրջ :

Арки у него прекрасныя . Տապանքն են 'ի նմին
վայելուչ :

Сойдемъ въ долину . Ելցողք 'ի հովիտն :

Перескочимъ чрезъ этотъ ровъ . Ընցողք ընդստ
ընդ այս փոս :

Онъ шиновашый (грязный) . Տղմուտ է այն :

Верегитесь , чтобъ не понасться въ это болоото .

Օգնշ լերուք չընկղմիլ յայս ճահիճ :

Подайте мнѣ руку . Տուր ինձ ձեռն :

Ступайте на этотъ камень . Ելէք 'ի վերայ այսր
քարի :

Держитесь крѣпко . Հաստատուն կացէք :

Не робейте . Մի վհատիք :

я ужъ перескочилъ . Ես ահա անցի :

я чуть было не упалъ . Ես հազիւ թէ ոչ անկայ :

Вотъ прекрасная равнина . Ըհա գեղեցիկ դաշտա-
վայր :

это поле хорошо обработано . Ըստ դաշտ քաջ մշա-
կեալ է :

На немъ посѣянъ овесъ , рожь и ячмень . Սեր-
մանեալ կայ 'ի դմին գարի , հաճար , և վար-
սակ :

А на этомъ посѣянъ горохъ , и журавлиный го-
рохъ . Եւ 'ի սմին սերմանեալ կայ սիսեռն , և ոլոռն :

Вотъ поле , которое весьма каменисто и песчано .

Ըհա միւս դաշտ լի քարամբք , և աւազալից :

Вотъ пшено , Турецкая пшеница и гречуха . Ը-
հաւատիկ կորեակ , մարացորեան , և որիզ :

Посѣвъ хорошъ . Բնտիր են հունձք :

Хлѣбъ надеженъ . Յորեան ատորեալ :

Все близко къ зрѣлости . Սերձ է 'ի հունձս :

Пойдемъ на лугъ . Ելլիցողք 'ի մարգագետին :

Луга сѣя испещрены цвѣтами . Ըստ մարգագետինք
գեղազարդեալք են ծաղիգր :

Какая это прекрасная зелень ? *Օ իմիրդ չքնաղ է այն դալարի :*

Взойдемъ на эшотъ холмъ . *Ելլիմք 'ի վերայ այսր բլրոյ :*

Онъ весьма крутъ . *Յոյժ սեպացեալ է դա :*

Вотъ великой утесъ . *Իհա մեծագոյն ժայռ :*

Высокая гора . *Բարձրաբերձ լեառն :*

Она вся покрыта снѣгомъ . *Իսն բոլորովին ծածկեալ է ձեամբ :*

я думаю , что въ ней есть рудоконни . *Յուսամ թէ գոյ 'ի դմին հանք :*

Изъ нее достаютъ мешаллы , золото , серебро , мѣдь и желѣзо . *Ուստի հանեն զհրահալելիս՝ զոսկի՝ արծաթ՝ պղինձ՝ և երկաթ :*

Разговоръ XIII . о покупке книгъ .

793. ԺԳ. ՀԱՄԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ԳՆԵԼՈՅ
ԶԳԻՐՍ .

Государь мой , естли у васъ книги всѣхъ родовъ ?
Տէր իմ , արդեօք գտանի՞ 'ի ձեզ գիրք յամենայն տեսակաց :

Есть , сударь , какого роду книги вамъ угодны ?
Ի՞յո՞ տէր , զինչպիսի տեսակ գրոց ձեզ հաճելի իցէ :

Извольте ли книгъ историческихъ , математическихъ , философическихъ , богословскихъ , медицинскихъ или законоискусственныхъ ? *Ի՞յամի՞ք թերեւս զգիրս պատմականս , ուսումնականս , փիլիսոփայականս , անճարանականս , բժշկականս կամ իրաւագիտականս :*

Нѣтъ , я ищу книгъ стихотворческихъ . *Ոչ , ես խնդրեմ զգիրս բանաստեղծականս :*

Таковыми я вамъ могу служить на всѣхъ языкахъ . *Ի՞յսպիսեօք կարեմ ծառայել ձեզ յինչ լեզու և խնդրէք :*

У меня есть всѣ Греческія , Лашинскія , Испан-

скія, Италіянскія, Французскія и Англіянскія стихо-
творенія. **Ի՞նչ իս գտանին ամենայն Յոնական, Լա-
տինական, Սլոնիական, Իտալական, Գաղղիական
և Դնդիական բանաստեղծութիւնք :**

И у меня ихъ есть большая часть. **Ի՞նչ ամ իս
գտանին յայնց բազում յոյժ :**

Какихъ же стихотвореній вы намѣрены купитьъ ?

**Օ որպիսի՞ բանաստեղծութիւնս կամք իցեն ձեզ
գնել :**

Стихотворенія Ломоносова и Сумарокова по Руски.

**Օ բանաստեղծութիւն Լոմոնոսովայ և Սումարо-
ковայ ռուսերէն :**

У меня есть сѣи книги. **Վո՞ն ամ իս այսորիկ
գրեանք :**

Пожалуйте, покажите мнѣ ихъ. **Ինչորեմ ցուցէր
ինձ զայնս :**

Вѣ овечьей или телячьей кожѣ, или вѣ сафьянѣ
переплеченныя изволяте? **Ո՞րպէս հաշիք, կազ-
մեալ օղենեալ, օրթենեալ, թէ սեկիւ :**

Вѣ телячьей кожѣ. **Կազմեալ կաշուով օրթու :**

Сѣ позолоченнымъ ли корешкомъ и сѣ надписью ?

Կամք ոսկէզօծ 'ի վերայ՝ հանդերձ մակագրաւ :

Конечно такъ. **Ըրդարեւ այդպէս :**

Не сѣ золотиымъ ли онѣ должны быть обрѣзомъ?

Ըրդեօք ոսկէզօծ շրջանակաւ պարտի լինել :

Нѣтъ, это не нужно. **Ո՛չ, այդ չէ հարկաւոր :**

Извольте, вошѣ онѣ, какія вы спрашивали. **Ը՞նէր
ահա զորպիսիս ինչորէիք :**

этомъ переплетѣ не хорошъ. **Ը՞նէր չէ ընտիր
կազմեալ :**

эта книга не хорошо сшита. **Ը՞նէր գիրք չէ բա-
րեկազմ :**

Извольте другую. **Ը՛հա ձեզ այլ :**

По чему продаете сѣи книги? **Ո՞րպէս վաճառէր
զայս գիրս :**

Онѣ вамъ будутъ стоить десять рублей. **Պի-
տի հատուցանել տան ռուբլիս :**

это много. **Կարի շատ է :**

Положенная цѣна. **Ի՞նչն գինն է :**

я вамъ дамъ за нихъ восемь рублей. *Տաց վասն սոցին ութ առաքիս :*

Онъ мнѣ болѣе спююшъ, нежели сколько вы мнѣ за нихъ даете. *Ինձ առաւել արժեն, քան որչափ դուք տաք :*

Сему я едва вѣрю. *Գլխարաւ հաւատամ այդմ :* И такъ надобно вамъ мнѣ дать десять рублей.

Եւդ պարտիք տալ ինձ տասն առաքիս :

Вотъ они, я не хочу гоняться за бездѣлкою.

Ե՛հա այնք. զի չկամիմ ժամաւաճառ լինել յոչինչ պէտա :

Прощайте, сударь. *Կացջիք բարեաւ տէր :*

Государь мой, я вашъ слуга всепокорный. *Տէր իմ, ես ձեր ամենախոնարհ ծառայ :*

Разговоръ XIV. о языкѣ Рускомъ.

794. ԺԴ. ՀԱՄԱՌՍՍՈՒԹԻՒՆ Ի ՎԵՐԱՅ ՌՈՒՍ
ԼԵՁՈՒՆ.

Говорите ли вы по Руски? *Իյօսիք արդեօք ռուսերէն :*

Говорю не много. *Իյօսիմ սակաւ ինչ :*

Мыъ сказывали, что вы очень знающі въ Россійскомъ языкѣ. *Պատմեցին ինձ, թէ դուք քաջ հմուտ էք լեզուին Ռուսաց :*

Я желалъ бы, чтообъ это была правда. *Փափաքէի արդեօք, եթէ լինէր ճշմարիտ :*

Я зналъ бы то, чего не знаю. *Գիտէի յայնժամ զայն, զոր այժմ ոչ գիտեմ :*

это будетъ правда, еслии вы того захотите.

Եւդ լիցի ճշմարիտ, եթէ դուք կամիցիք :

Какъ это? *Եւ որպէս այդ :*

Легчайшій способъ научиться какому языку есть тошъ, чтообъ часто на немъ говорить. *Գիւրաւ գոյն կերպ ուսանելոյ զինչ և իցէ լեզու է այն, զի յաճախ խօսեսցի յայնմ :*

Но чтообъ говоришь, надобно чтонибудь знашь.

Եւայց առ 'ի խօսակցիլ՝ պիտի փոքր ինչ գիտեմ :

Для сего вы уже довольно знаете. Այս բաւական գիտէք դուք :

Я только знаю сошню словъ и нѣсколько реченій, которыя я выучилъ наизусть. Եւ միայն գիտեմ հարիւր մի բառ եւ հատուածս ինչ . զորս սերտողաբար ունիմ 'ի մտի :

Сего довольно (болѣе не надобно), чтобъ начать говорить. Այդ բաւական է (աւելի ոչ պիտի) այնմ, որ սկսանի խօսիլ :

Ежелибъ эшо шакъ было, ябъ вѣ короткое время сдѣлался знающимъ. Եթէ այդպէս լինէր՝ ես 'ի սուղ ժամանակի լինէի գիտակ :

Вѣ эшомъ не сомнѣвайтесь. Ինչ այդ մի երկմտիք :

Не ужъ ли не разумѣете вы, что я сѣ вами говорю? Այդ ոչ հասկանայք զոր խօսիմս ընդ ձեզ : Я шо очень хорошо разумѣю, но мнѣ трудно говорить. Յոյժ բարեղք հասկանամ, բայց դժուար ինն է ինձ խօսիլ :

Я не легко могу говорить. Ոչ կարեմ դիւրաւ խօսիլ :

Со временемъ вы будете говорить. Ժամանակաւ խօսեսցիք դուք :

эшимъ не скучайте. Սի բնաւ ձանձրանայք ընդ այդ :

Я нѣсколько нетерпѣливъ. Եւ փոքր ինչ անհամբեր եմ :

Давно ли вы учишесь? 'Ի բազում հետէ սկսեալ իցէք :

Только чешыре мѣсяца. Սիայն չորք ամիսք են :

Эшо весьма малое время. Կարի սակաւ ժամանակ է :

Училиель вашъ не говоритъ ли вамъ, чтобъ вы всегда говорили по Руски? Ուսուցիչ ձեր ոչ ասէ ձեզ հանապազ խօսակցիլ ռուսերէն :

Да, онъ мнѣ шо говоритъ часто. Եւ յո՛ւ նա յաճախակի զայդ ասէ ինձ :

Для чегожъ вы не говорите? Եւ ընդէր ոչ խօսիք :

ՏԵ՛ ԿԵ՛ՄԻ՛ ՄԻ՛Ն ԳՈՎՈՐԻՄԻ՛ ? ԲՆԻ՛ ԴՐՈՒՄ ԽՈՒԵԾԱՅԻ՛ :
 ՏՈՒՅԻ՛ՄԻ՛, ԿՏՈՒ՛ ՏԵ՛ ՎԱՄԻ ԳՈՎՈՐԻՄԻ՛. ԲՆԻ՛ ՎԱՄԵՆԵ՛.
 ԾՈՒՆ, ՈՐԵ՛ ԽՈՒԻՆ ԸՆԻ՛ ՃԵ՛Ղ :

ԵԾԻ՛ ԽՈՒՅԻ՛ՄԻ՛ ԳՈՎՈՐԻՄԻ՛, ՈՒ ՆԵ՛ ՏՄԵ՛ՅՈՒ. ԿՎԱՄԵ՛Ի ԽՈՒՅԻ՛Ղ, ԲԱՅԾ ՈՂ ՀԱՄԱՐՃԱԿԻՄ :

ՍՈՒՐԵ՛ՄԻ՛ ՄԻ՛Ն, ԲՈՒԾԵ՛ ՏՄԵ՛ԼՄԻ՛ Վ ԳՈՎՈՐԻՄԻ՛, ՆԵ՛ ՐԱՅՅՈՒՄԻ՛, ԽՈՐՈՇՈՒ՛ ԼԻ՛ ՎԻ ԳՈՎՈՐԻՄԻ՛, ՈՒՆ ԽՈՒՃՈՒ. ՀԱՄԱՄԱՅԵ՛Ք ԻՆՃ, ՀԱՄԱՐՃԱԿ ԼԵՐՈՒՔ, ՍՈՒՄՆԻ՛Ն ԽՈՐՀԵ՛ԼԵ՛Ղ՝ ԹԵ՛ ՔԱՂ ԽՈՒԻՔ ԿՈՒՄ ԵՈՒՒՒ :

ԿԱՅԻ՛ ԵՍԵ՛ՄԻ՛ՃՈՒՄ ՎԱՄԵ՛ՍՏԻ՛. ԲՐԴԱՐԵ՛ ՀԵՄԵԼԵԾԱՅԻ՛Ն ԽՈՐՀՐԴՈՆ ԺԵՐՈՆ :

ՅՕԴՈՒԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ

Разные стихи Ломоносова .

795. ՊԵՍՊԵՍ ՈՅԱՆԱՌՐԳ ԼՈՄՈՆՈՍՈՎԱԾ .

Преложение Псалма 1 .

796. ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ և ՍԱՀՄԱՆՈՒՆ :

Блаженъ, кто кѣ злымъ вѣ совѣстѣ не ходишѣ .
Не хочешѣ грѣшнымъ вѣ слѣдѣ ступашѣ ,
И сѣ тѣмъ, кто вѣ пагубу приводишѣ ,
Вѣ единомъ мѣстѣ засѣдашѣ .

Երանեալ է այր յիւրում վիճակի ,
Որ ոչ խորհրդոց չարին ետ տեղի .
Ոչ դտաւ կցորդ ժանտ ամպարշտաց ,
Ոչ ընդ կորուսչաց նստաւ յաթոռի :

Но мысль и волю подвергаетѣ
Закону Божію во всемъ .
И точно оный наблюдаешѣ
Во всемъ теченіи своемъ .

Եւ խորհուրդ և կամք կարգին և ուղղին
Յօրէնս Եստուծոյ՝ ի կամս Երարչին .
Օջայդ և ցերեկ ի քուն յանթափ
Ուղղէ զիւր շաւիղ՝ յառեալ ի նստին :

Какъ древо онѣ распространишя ,
Что близъ текущихъ водѣ растешѣ ,
Плодомъ своимъ обогатишя ,
И листѣ его не опадешѣ .

Օ երթ ծառ բազմուղէշ տնկեալ յանցս առուի ,
Շիւղովք տերեւովք ձգի տարածի .
Դանրին ոստք պտղովք ըստ ժամանակին ,
Ոչ թափին տերեւք , այլ միշտ դալարի :

Онѣ узрѣшѣ слѣдствія поспѣшны,
Вѣ злобивыхѣ своихѣ дѣлахѣ ;
Но пагубой смятутся грѣшны,
Какѣ вихремѣ восхищенный прахѣ .

*Յոր ինչ ձեռնարկէ 'ի ճահ յաջողի
'ի վայելչական գործս առաքինի .
Իսկ ամպարշտաց սիրտ արէկոծեալ,
Հոսի մրրկաւ իբրեւ զփոշի :*

И такѣ злодѣи не возстанутѣ
Предѣ Вышняго Творца на судѣ ,
И праведны не вспомнятѣ
Вѣ своемѣ соборѣ ихѣ отнюдѣ ,

*Ըրդ ոչ ամպարիշտք ելցեն յատենի
'ի դատ իրաւանց Ըրարչին երկնի .
Իսկ արդարք յիւրեանց ժողովս հրճուալից
Օջով մեղաւորաց չածեն 'ի մոտի :*

Господь на праведныхѣ взираетѣ ,
И ихѣ вѣ пуши своемѣ хранитѣ ;
Отѣ грѣшныхѣ взорѣ свой отвращаетѣ ,
И злобный путь ихѣ погубитѣ .

*Օ ի Տէր ճանաչէ խնամող ամենի
Շաւիղս արդարոց պահել 'ի կայի .
Բարձեալ 'ի չարաց տեսուծիւն վերին,
Ճանապարհ նոցա անդէն կորնչի :*

Преложение Псалма 14 .

797 . Թարգմանութիւն թիւ Սաղմոսի .

Господи ! кто обитаетѣ
Вѣ свѣтломѣ домѣ выше звѣздѣ ?
Кто сѣ тобою населяетѣ
Верхѣ священный горнихѣ мѣстѣ ?

*Տէր ով որ կացցէ 'ի վեր քան զարփին
'ի պայծառ խորան քոյդ սքանչելի .
Կամ ով բնակեցցէ ընդ քեզ գերարփի
'ի տէրունեան վայր 'ի սուրբ քո լերին :*

Томъ, кто ходитъ непорочно,
Правду завсегда хранитъ,
И нелестнымъ сердцемъ точно,
Какъ языкомъ говоришь.

Եւ որ անստգիւտ ուղղեալ զիւր ուղին,
Սիշտ զարդարութիւն կրէ 'ի սրտի.
Պահէ զճշմարիտ յիւր մաքուր հոգի,
Որպէս և անկեղծ խօսի 'ի լեզուին:

Кто устами льститъ не знаешь,
Ближнимъ не наносишь бѣдъ,
Хищрыхъ сѣтей не сплешаешь,
Чтобы въ нихъ увязъ сосѣдъ.

Ոչ գիտաց շրթամբք նենգել օտարին,
Ոչ խարդաւանել զայլս յորոգայթի.
Ոչ նիւթեաց չարիս յընկեր դրացի,
Ստանել կորստեան ըստ վատ դաւողին:

Презираешь всѣхъ лукавыхъ,
Хвалишь Вышняго рабовъ.
И предъ нимъ душою правыхъ,
Держишься присяжныхъ словъ.

Սերժէ գումարտակ չար խարդախողին,
Օ երկիւղածս Տեառն առնու 'ի պատուի,
Պահէ զոր երդուաւ ըստ ուղիղ կարգի,
Բանիւ ոչ երբէք ստէ մտերմին:

Въ лихву дасть сребро стыдится,
Мзды сѣ невинныхъ не беретъ.
Кто на свѣшъ такъ жить щитится,
Томъ во вѣки не падетъ.

Ղառն է նմա տալ զարծաթն 'ի վաշխի,
Աշառս իրաւանց չառնու 'ի դատին.
Ում ջան է այսպէս յարիլ 'ի բարին,
Սի անկցի բնաւ մի սասանեսցի:

Преложение Псалма 26.

798. Թարգմանութիւն իշ Սաղմոսի .

Господь спаситель мнѣ и свѣшѣ ,
 Кого я убоюсь ?
 Господь самѣ жизнь мою блюдетѣ .
 Кого я устращуся ?

*Տէր լոյս իմ կեանք իմ յոյս կորուսեցող ,
 եւ յուսմէ երկեայց .*

*Տէր ապաւէն իմ պաշտպան անկեցող ,
 յուսմէ դողացայց :*

Чтобѣ въ злобѣ плошѣ мою пожрать ,
 Противныи устремились .
 Но злои навѣштѣ хотя начашѣ ,
 Упадши сокрушились .

*Յառնել յիմ վերայ պատառել չարաց
 յուսեւ մարմին իմ ,
 Ինկան թուլացան թակարէք դաւողաց
 զեղկելի անձն իմ :*

Хоть полкѣ противѣ меня возстанѣ ;
 Но я не ужасаюсь .
 Пускай враги воздвигнутѣ брань ;
 На Бога палагаюсь .

*Թէպէտ և ճամբար թէ գունդ թշնամեաց
 'ի ճակատ մատչին ,
 Բլ Լքցի սիրտ իմ 'ի մարտից նեղչաց ,
 յոյս իմ յԵստուած իմ :*

Я только отѣ Творца прошу ,
 Чтобѣ въ храмѣ Его вселиться ;
 И больше въ свѣштѣ не ищу ,
 Какѣ въ ономѣ веселиться .

*Ս'իակ սէր և տենչ իմ որջղին կենաց'
 բնակիլ ընդ էին ,
 Տեսանել զփառս , հրճուիլ լուսապանծ
 յիւր սուրբ տաճարին :*

Вѣ селеніи своемѣ покрылѣ
 Меня Онѣ вѣ день печали,
 И неподвижно укрѣпилѣ,
 Какѣ злые окружали .

Իմու պարսպեալ 'ի բարձր իւր խորան
 զիս յաւուր չարի .
 Սածկեաց ընդ թևօք 'ի պատսպարան
 'ի չարին մարտի :

Возвысилѣ Онѣ мою главу
 Надѣ всѣхѣ враговѣ ужасныхѣ .
 я жертву принося , зову
 Ему вѣ псалмахѣ согласныхѣ .

Բարձրացոյց զիմ գլուխ հանդէպ թշնամեաց
 * փառօք յաղթական .
 Ստուգից նմա զոչ պատարագաց
 սաղմոսերգութեան :

Услыши , Господи , мой гласѣ ,
 Когда кѣ Тебѣ взываю ,
 И сохрани на всякой часѣ;
 Кѣ Тебѣ я прибѣгаю .

Ի իւր ձայնի իմում Բարձրեալ Թագաւոր ,
 զի առ քեզ կարդամ .
 Պահեալ զիս հզօր յառիթ դիպաւոր ,
 ես 'ի քեզ յուսամ :

я кѣ свѣту Твоего лица
 Вперяю взорѣ душевный ,
 И отѣ всещедрого Творца
 Принимаю лучѣ вседневный .

Ինչն իմ կողկողի լինել արժանի
 տեսլեան տիրական .
 Յարարէդ գթած լոյս ճաճանչալի
 ունիլ յարաժամ :

Отѣ грѣшнаго меня раба ,
 Творецѣ , не отвращися ;
 Да въздегѣ предѣ Тебя мольба ,
 И вѣ гнѣвѣ укрошися .

Այլ 'ի մեղապարտ ծառայէդ ցասմամբ
դարձցիս հաստիչ իմ :

Եւ մի աղօթք իմ անձին անարժան
դարձցի 'ի ծոց իմ :

Меня оставилъ мой отецъ ,
И мать еще въ младенствѣ ;
Но восприялъ меня Творецъ ,
И далъ жить въ благоденствѣ .

Հայր իմ և մայր իմ ծնողք անցաւոր
'ի ծնէ զիս թողին :

Տէր ընկալաւ զիս Ատէղծող զօրաւոր՝
կարգեալ 'ի բարին :

Настави , Господи , на путь
Святымъ твоимъ закономъ ,
Чтобъ врагъ не могъ поколебнуть
Крѣпящагося въ ономъ .

Ասցո՛ւ զիս Տէր իմ 'ի շաւիղս սուրբ
օրինաց քոյին :

Օ՛ր մի ընկճեսցէ ոտին իմ անսուրբ
շամրացեալս 'ի նմին :

Меня въ сей жизни не опдай
Душамъ людей безбожныхъ ,
Твоей десницею покрывай
Ошъ клеветаній ложныхъ .

Այլ մատներ յայս կեանս զիս Տէր իմ հաստիչ
վկայից մեղաց :

Եւ քո պահեսցէ զիս 'ի կորուսիչ
չար զրպարտողաց :

Я чаю видѣть на земли
Всевышняго щедроты ,
И не лишиться николи
Владычній доброты .

Յոռամբ աներկբայ տեսանել զփառս
յերկրին կենդանեաց :

Եւ ոչ զրկեսցայց յագիւլ 'ի պարգևս
տիրական բարեաց :

Ты сердце духомъ укрѣпясь ,
 О Господъ мужайся ,
 И бѣдствіемъ не колеблывься .
 На Бога полагайся .

Վաջալերեաց դու 'ի սիրտ և յոգի
 յէն ամենակալ .

Ս'ի սասանեսցիս յարկածից աստի
 ի՛նչ Տէր հաստատեալ .

Преложеніе Псалма 34 .

799 . Թարգմանութիւն 15 Սաղմոսի :

Суди обидящихъ , Знждитель ,
 И отъ борющихся со мной
 Всегдашній буди покровитель ,
 Заступникъ и спаситель мой .

Դատաւոր արդար դատեալ զայնոսիկ

Դատողս աննուէր անձին իմ անշօր .

Սարտիր զօրութեամբ վանել զերթ մարտիկ

Օ մարտնչողս ընդ իս պաշտպան իմ հզօր :

На гласъ мой нынѣ преклонися ,
 Прими оружіе и щитъ ,
 И мнѣ на помощь ополчися ,
 Когда прошивникъ мнѣ грозитъ .

Ընդ ձայն տագնապիս արի՛ զօրաւոր

Օ ինու ասպարաւ ընդդէմ թշնամւոյս .

Յօգնել ինձ փութա՛մ փրկի՛չ ահաւոր

Երբ զինին նորա հակառակ հոգւոյս :

Сдержи стремленіе гонящихъ ,
 Ударивъ пламеннымъ мечемъ ;
 Увѣрь въ напастяхъ обстоящихъ ,
 Члю я въ покрытіи твоёмъ .

Յրուեալ զյարձակմունս նեղւաց իմ ուժգին .

Ս անեսցէ զնոսա սուր քո հրաշաւոր .

Օ ի վստահ գտայց 'ի դէպս աղետին ,

Թէ պաշտպանէ զիս աջդ անձազօր :

Гонители да постыдятся ,
 Что ищутъ зла души моей ,
 И съ срамомъ вспяшь да возвратятся ,
 Спутившись въ памяти своей .

Կրեցեն զամօթ չար հալածիչք իմ ,
 Որք զանձն իմ խնդրեն 'ի կորուստ մատնել-
 Դարձցին դառնացեալք 'ի վայ ցաւագին
 Խորհողք վասն իմ չար 'ի խորհուրդս անել :

Да сляный гнѣвъ швой злыхъ возхитишъ ,
 Какъ бурнымъ вихремъ легкій прахъ ;
 И Ангелъ швой да не защитишъ ,
 Бѣгущимъ умножая страхъ .

Ըռուն բարկութիւն տիրական ցաման
 Խլեցէ զնոսա զերթ հողմ գիտչի .
 Հասեալ երկնառաք հրեղէն զօրութեան
 Հարցէ մաշեցէ զնոսա յերկիւղի :

Да помрачится путь ихъ мглою ,
 Да будетъ ползокъ и разрышъ ,
 И Ангелъ мстящею рукою
 Ихъ въ слѣдъ гоня , да устрашитъ .

Ճանապարհք նոցա միգաւ խաւարաւ ,
 Դայթակղանք նոցունց 'ի կորուստ լիցին .
 Հրեշտակ վրէժխնդիր վրիժառու բազկաւ
 Լնհետ արասցէ զնոսա յանդնդին :

Сіе гоненіе ужасно
 Да оскорбитъ за злобу ихъ ,
 Что на меня ярясь напрасно ,
 Скрывали мрежу злобъ своихъ .

Լյսպէս արհաւիրք որոգայթ չարին
 'ի նանիր Թագեան 'ի փնաս նեղաց .
 Ընդ վայր կատաղեալ զիս նախատեցին ,
 Օածկեալ զդարան նենգութեան իւրեանց :

Глубокій , мрачный ровъ злодѣю
 Въ пути да будетъ сокровенъ ;
 Да будетъ сѣшю своею ,
 Что мнѣ поставилъ , уловленъ .

Խորին խաւարին գուռ անդնդային
Պահեսցի յուզին 'ի դաւ սոսխաց .
Իսկ 'ի ցանց նոցին , զոր ինձ Թագուցին ,
Լուցին 'ի նմին ոտք անօրինաց :

Душа моя возвеселишся
О покровишелѣ своемъ ,
И радостію ободрятъся ,
О заступленіи швомъ .

Ինչն իմ ցնծացէ 'ի Տէր Լստուած իմ ,
Հիացեալ յաւէտ յիւրում փրկութեան .
Բաջաւերեսցի յարագուարճ հոգին ,
Տեսեալ զտեսչութիւն Լին զէս համայն :

Съ Тобою кто себя сравняетъ ?
Всѣ кости , Боже мой , гласятъ ;
Твоя власть сильныхъ сокрушаетъ ,
Что бѣдныхъ разтерзаетъ хотятъ .

Ո՞ւման է քեզ Տէր ամենազօր ,
Եւ ո՞ հաւասար՝ գոչեն ոսկերք իմ .
Վոյդ մեծ տէրութիւն զարս զօրաւոր
Գնջէ որք կոխեն զաղքատս առ ստին :

Уже свидѣтели возсѣли
Неправедные на меня ,
И стыдъ оставивъ , вопрошали
О томъ , чего незнаю я .

Հարեան յիմ վերայ վկայք անօրէն
Սեղաց կարապետք դրացիք մահուան .
Լու ամօթոյ զիս նեղեն հարցանեն ,
Օ որ ոչ գիտէի խնդրեն յինէն բան :

Наносятъ мнѣ вражду и злобу ,
Чтобъ тѣмъ мнѣ за добро воздать ,
И бѣдной духъ мой и утробу
Досадою и тоскою терзаетъ .

Ինչ չար ընդ բարւոյ փնաս վշտաբեր
Դժնդակ մտօք ընդ վայր հատուցին .
Ինժառանգ առնել որդիք մահաբեր
Սահու զբաւել խորհեցան զանձն իմ :

Но какъ они ослабѣвали ;
Тогда постомъ я и мольбой
Смирялъ себя дабы возспала
Противники мои въ покой .

Բայց առ 'ի մեղկիւ Հաւածչաց իմոց
Պահօք աղօթիւք 'ի քուրձ մաշէի .
Օ ի մի յարիցեն անդրէն յանդնդոց
Ս'ի այլ նեղեցեն զիս աղօթէի :

Какъ брату своему я шпился ,
Какъ ближнимъ , такъ имъ угождать ,
И сѣшуга обѣ нихъ крушился
И слезъ своихъ не могъ держашъ .

Արպէս համարիւն եղբայր ջան եդի
Հաճելի լինել իբրեւ մտերիմ .
Տրտմեցայ վասն այնց 'ի սիրտ ցաւալի ,
Յարտասուս հարեալ դառն անհնարին :

Они однако веселятсѣ ,
Какъ видятъ близъ мою напасть ,
И на меня согласно зяшся ,
Готова ровъ , гдѣ мнѣ упасъ .

Եւ սակայն նոքա խնդացին ընդ այն ,
Տեսեալ զիս մերձիւ յաղէտ չարատանջ .
Համադունդ դիմեն յանխնայ ցասման ,
Ղլէլ զիս 'ի դուք 'ի ստուեր մշտատանջ :

Смященный духъ во мнѣ терзаютъ ,
Моимъ паденьемъ лѣстѣя себя ;
Смѣются , нагло укоряютъ ,
Зубами на меня Скрыпя .

Օ անձն իմ սասանեալ փորձեն խռովեն ,
Իմ կորուստ նոցին առիթ բերկրանաց .
Օրծաղին զինեւ յանդուզն բասրեն ,
Արձառեն ապառուսք զատամունս իւրեանց :

Доколѣ , Господи , безъ гнѣву
На злосъ вѣхъ будешь Ты взирать ?
Не дай , не дай Ты львову чреву
Животъ мой до конца пожрать !

Կախատես Մստուած ցերբ առանց ցասման
 Կատես զոչիր խորամանկ չարաց .
 Մի զիս յառիւծուց մատներ յորովայն ,
 Մաշել յաւիտեան կեանս իմ վշտազգեաց :

Во храмѣ возвѣщу великомѣ
 Преславную хвалу пвою,
 Веселымѣ гласомѣ и языкомѣ
 При шѣмахѣ народа воспою .

Ի փառաց տաճար եղէց խոստովան ,
 Լուեալ ի գովեստ քոյդ փառս երկնաւոր .
 Չայնիւ ցնծութեան լեզուաւ գոհաբան
 Ի ժողովս ազգաց երգեցից զերգ նոր :

Не дай врагамѣ возвеселишся
 Неправедной враждой своей ,
 Не дай презорствомѣ возгордишся
 И помизаніемѣ очей .

Մի տար թոյլ բերկրիւ յիմ վերայ նեղւաց ,
 Որք տարապարտուց ատեն չարաչար .
 Մի տար ճոխանալ անգութ սոսխաց
 Լինարկի յառեալ ծաղրողաց զիս յար :

Хоть мирныя слова вѣщали ,
 И ласковѣ видѣ казали мнѣ ;
 Но вѣ сердца злобу умышляли ,
 И сѣши соплешали мнѣ .

Օ բան խաղաղութեան քաղցր յերևութիւն
 Լրտաբուստ ընդ իս խօսէին սիրուն .
 Եւ ի խոր սրտի թոյնք օձից էին
 Թակարթեւ զանձն իմ ի ստուեր մահուն :

Мнѣ пагубы конечно чая ,
 Всѣ купно стали восклицашъ ,
 Смѣяться , челюсть расширяя ,
 Намѣ радостно на шо взирать !

Բացին դժնդակ բերան թիւնալի ,
 Պոչեն միաբան զերգ իմ կորստեան .
 Ընդլայնեն զսիրտ ծաղր ի ծնօտի ,
 Թէ մեզ ցնծութիւն՝ դու երբ ի գլորման :

Ты видѣлъ, Господи, ихъ мерзость :
 Отмсти и злобнымъ не сдержи,
 Отмсти безсовѣстную дерзость,
 И отъ меня не отснущи .

Տեսեր Տէր դժած նոցին զազրութիւն ,
 Սի լուեր տանիւ յանդուգն եպերմանց .
 Հան 'ի նոցանէ վրէժ սաստկագոյն ,
 Սի երբեք յինէն լիցիս հեռակաց :

Возстани, Господи Зиждишеть,
 Гзойди на твой святыи престолъ,
 И буди нашей прирѣшитель,
 Спаси отъ нестерпимыхъ золъ .

Մի Տէր կարող՝ եւ յաթոռ փառաց
 Ղատեւ իրաւամբք զիմք զատաստան .
 Իրաւարա ինձ, զէրծ 'ի դժբողաց
 Յանժոյժ ծարաւեաց իմ անմեղ արեան :

Подвигнись правдою святою,
 Суди насъ, Господи, суди,
 Не дай имъ поругаться мною,
 Судя, и мнѣ не снисходи .

Շարժեալ զիրաւունս սուրբ արդարութեան,
 Հայեաց 'ի դատ մեր դատեալ զմեզ արդար .
 Սի թղլ տար նոցա հեգնել իմ գլորման,
 Ղատեալ մի ներեր ներող բարերար :

Не дай имъ въ злобѣ похвалиться,
 И мнѣ въ ругательство сказать :
 О какъ въ насъ сердце веселился,
 Что мы могли его пожрать !

Սի լիցի նոցա պանծալ 'ի չարիս,
 Սի թշնամանօք անդոմնել զանձն իմ .
 Թէ բանի՛ հրճուանք մեր դիպան սրտից
 Երբ զնա կոխել եհաս մեր օտին :

Посрамлены да возмнутся,
 Что ради злымъ моимъ бѣдамъ ;
 И съ верыхъ главы да облекутся
 Мои прошивны въ сшудъ и въ срамъ .

Յամօթ մաշեցին, որք չարեօք խնդան
 Օ իս կորուսանել յաղէտ ցաւագին .
 Օ գեցեալ նախատ յիւրեանց նանրութեան .
 Դարձրայօն լուտիչք կորակոր գտցին :

Но шѣмѣ дай вѣчную награду,
 что оправдашь меня хошяшѣ;
 Взярая на мою ошраду,
 Великѣ Господѣ нашѣ говоряшѣ.

Սակայն տուր նոցա վարձ յաւերժական,
 Որք խնդրեն վասն իմ զուղիղ և բարի .
 Ի կատեալ յանձն իմ մթերք բարութեան
 Փողեցեն՝ մեծ է Լն անճառելի :

Языкѣ мой правдѣ поучишся,
 И истиннѣ свяшой твоей .
 Тобой мой духѣ возвеселишся
 чрезѣ все число мнѣ даннѣхѣ дней.

Ի եզու իմ ուսցի զբան ճմարտի
 Երգել գովութիւն օրինացդ վերին .
 Բէ անձն իմ իսպառ յաւերժ բերկրեցի
 Բնդ համայն աւուրս ցորչափ յիս շունչ իմ :

Преложеніе Псалма 70 .

800. (Դարձմանութիւն 4 Սաղմոսի :

Вѣ Тебѣ надѣжду полагаю,
 Всесильный, Господи, всегда ;
 Кѣ Тебѣ и нынѣ прибѣгаю,
 Да вѣ вѣкѣ спасуся отѣ сшуда .

Ի բեղ է յոյս իմ խարսխեալ ամուր ,
 Ի պաւէն կենաց Տէր ամենազօր .
 Ի իմեմ պարսպիլ այժմ ընդ բարձր աջուլ .
 Օ ի մի յաւիտեան եղէց ամօթուլ :

Свяшою правдою швоею
 Избавь меня отѣ злобнѣхѣ рукѣ ;
 Склонишъ молишвою моею,
 И сокруши коварнѣхѣ лукѣ.

Քոյդ արդարութեան բազուկ զօրաւոր
 Օ երծ 'ի չար ձեռաց ցուցցէ զիս հզօր .
 Եւ յանարհեցո՞ յիս զունկն քո և լուր ,
 Կորո՞ զիմ նենգող , փշրեա՞ զաղեղն իւր :

Лоборникъ мнѣ и Богъ мой буди
 Противъ стремящихся враговъ ,
 И брэнной сей и плѣнной груди
 Стѣна , защита и покровъ .

Ընդ պարիսպ իմ Լստուած Թաղաւոր
 Բնդդէմ թշնամեաց յարձակմանց յահուր .
 Դիւրաբեկ սրտիս լքելոյ իսպառ .
 Դու զօրացուցիչ պաշտպան իմ անձառ :

Спаси меня отъ грѣшныхъ власти
 И преслѣпившихъ твой законъ ,
 Не дай мнѣ въ челюсти ихъ впасти
 Зіяюща со всѣхъ сторонъ .

Փրկեա՞ զիս հաստիչ տիրող երկնաւոր
 Դ մեղաւորաց ուժոյ բռնաւոր .
 Օ ի մի անօրէնք բնդդէմ օրինաց
 Դարանեալ տացեն զիս ծախիչ ժանեաց :

Въ шерпѣніи моемъ , Заждигель ,
 Ты былъ отъ самыхъ юныхъ дней
 Помощникъ мой и покровитель ,
 Пристанище души моей .

Դու համբերութիւն Ետեղծող ահաւոր ,
 Դ մանկութենէ յոյս իմ մեծազօր .
 Պաշտպան խնամակալ եղելոց բնաւին .
 Ընքոյթ ծովածոց հոգւոյս նաւակին :

Отъ чрева материя Тобою
 И отъ утробы укрѣпленъ ,
 Тебя превозношу хвалою ,
 Усердіемъ къ Тебѣ возженъ .

Քիւ հաստատեցայ յարգանդէ մօր իմ ,
 Օ օրացեալ 'ի շունչ յորովայն մթին .
 Օ քեզ բարեբանեմ 'ի գովեստ փառաց ,
 Եւ անդն ստիպեալ սիրտ իմ բորբոքած :

Враги мои чюдятся, смѣются,
что я кругомъ объятъ бѣдой :
Однако мысли не мяшутся,
Когда Господь заступникъ мой .

Դպեալ թշնամեաց զինև ծիծաղին ,
Թէ վիշտք աղետից զիս պաշարեցին .
Բայց սիրտս անխռով միտք իմ անսասան ,
Երբ իմ Լրարիչ անձինս է պաշտպան :

Превозносите швою державу
И воспѣвашь на всякой часъ
Великолѣіе и славу,
Отъ устъ да устремится гласъ .

Եցի գովութեամբ ապա բերան իմ ,
Երգել զերգս յաւերժ բարձրութեան Դին .
Օրհնեսցին փառք Տեառն մեծվայելչութեան ,
Ի շրթանցս ելցեն փառատրութեանց ձայն :

Во время старости глубокой ,
О Боже мой ! не отступи ;
Но крѣпкой мышцей и высокою
Увядаши члены укрѣпи .

Ի ժամանակի ծերութեան խորին
Ող ընկենուր զիս Լստուած իմ Տէր իմ .
Եւ ի պակասիլ զօրութեան մարմնոյս ,
Վրդդ բարձր բազուկ հաստեցէ յիս ոյժ :

Враги , которые всечасно
Погибели моей хотятъ ,
Уже о мнѣ единогласно
Между собою говорятъ .

Պազան թշնամիք պատրաստ յարժամ
Տենչան ՚ի սրտէ մատնել զիս մահուան .
Եւն է միաձայն խորհուրդ նենդողաց
Օայն միայն խօսին ՚ի մէջ իրերաց :

Погонимъ : Богъ его оставилъ ;
Кого онъ можетъ преклонить ?
Отъ насъ бы кто его избавилъ ?
Теперь пора его губить .

Սերժեաց զնա Տէր արդ հալածեսց՛ւք ,
 Հատաւ յոյս նորա բաժին նորա սուգ ,
 Ում խոնարհեսցի , 'ի մէջ փրկեսցի .
 ()ն ժամ է առնել զնա մեզ գերի :

О Боже мой ! не удайся ,
 Покрой меня рукой своей ,
 И помощь низпослашь пошущия
 Объятой зломъ душъ моей .

Սի հեռի առնիր յինէն Ետուած իմ ,
 Ծածկեալ հովանեալ զիս հաստիչ ձեռին .
 Փութալ 'ի բարձանց ծագել զօգնութիւն ,
 Ին անձն իմ պատեալ 'ի նեղաց փծուն :

Да въ вѣчномъ срамѣ погружашся
 Которые мнѣ ищутъ зла ;
 Да на главу ихъ обратятся
 Коварства плевны и хула .

Սուղեսցին յամօթ կորակոր բարձցին ,
 Որք այսպէս չարիս խնդրեն անձին իմ .
 'Ի բարձցին բազմացին 'ի գլուխ իւրեանց
 'Ի ծնեայ նենդութիւնք թուք նախատանաց :

Надѣжду крѣпку несомнѣнно
 Въ Тебѣ единомъ положу ,
 И прославляя безпремѣнно
 Въ псалмахъ и пѣсняхъ возглашу .

Օ յոյս իմ հաստատուն զնեմ աներկբայ
 Իրդ 'ի քեզ միայն փրկիչ գերակայ .
 Յաւելցէ անձն իմ յանդուլ գովութեան
 Հրճուիլ յերգ 'ի տաղ փառաց տէրութեան :

Отъ устъ моихъ распространится
 О истиннѣ твоей хвала ,
 Благодѣяній слухъ промчится ,
 Тобой мнѣ бывшихъ безъ числа .

'Ի շրժանց իմոց գովեստք բազմացին
 Օրհնել զիսկութիւն իրաւանցդ Ինն .
 Հաջակ բարութեանցդ եղելոց առ իս
 Զգեսցի յազգաց յազգս յաւիտենից :

Твою я крѣпость, Вседержитель,
Повсюду стану прославлять;
И что Ты мой былъ покровитель,
Во вѣки буду вспоминать.

Օ անչափ զօրութիւնդ ամենակալ Տէր,
Զերդս առեալ գովեմ անդուռ անվեհեր.
Եւ թէ դու միակ իմ հզօր պաշտպան,
Փողեցից 'ի դարս ընդ աշխարհ համայն:

Тобою, Боже, я наставленъ
Хвалишь Тебя отъ юныхъ лѣтъ,
И нынѣ буди препрославленъ
Черезъ весь Тобой созданный свѣтъ.

Բստուած մեծաւորանչ դու ինձ ուսուցեր,
Յաւուրց մանկութեան 'ի նոյն հաստեցեր,
(Օրհնել զօրհեալդ Լն այժմ եւ առ յապայն
'ի ձեռն ստեղծեալ գործոցդ էական:

Доколѣ дряхлость обращаться
Не возбранитъ моимъ устами,
Твоя вѣ нихъ крѣпость прославляться
Грядущимъ будетъ всѣмъ родамъ.

Սինչև ցվերջին զառամեալ հասակ
Ս'ի կացցեն շրթունք մի շունչս իմ համակ.
Գովել զօրութիւն հաստեղդ անքննին.
Յայտնեալ որ գալոց են ազգաց բնաւին:

Твоя держава возвѣстится
И правда мною до небесъ;
О Боже, кто Тебѣ сравнится
Великимъ множествомъ чудесъ?

Բարձրասցի յաւէտ տէրութիւնդ յանհունս,
Փառքդ արդարութեան մինչև ցրարձունս,
Ո՞նման է քեզ Ստեղծող անսահման
Ինչթիւ մեծամեծ հրաշիւք բազմազան:

Ты кѣ пропасши меня поставилъ,
Чтобъ я свою гибель зрѣлъ;
Но скоро обратясь, избавилъ,
И отъ глубокихъ безднъ возвелъ.

Սերձեցուցեր զիս գրանց կորստեան ,
 Տեսանել զանձն իմ առ ժանիս մահուան .
 Եւ անդրէն հասեալ փրկող մատն առ իս
 Յանդնդոց խորոց 'ի կեանս եհան զիս :

Щедрошу Ты свою прослави́лъ ,
 Меня ушѣвши́ть восхотѣ́лъ ,
 И скоро обратясь избави́лъ ,
 И отъ глубокихъ безднъ возвелъ .

Երդ յաճախեցեր յահեղ զօրութեան ,
 Սխիթարել զիս դարձար միւսանգամ .
 Հաներ փրկեցեր յանդնդոց խորոց ,
 'Ի խաւար բանտէ զերծուցեր 'ի լոյս :

Среди народа велегласно
 Повѣдаю хвалу твою ,
 И на струнахъ моихъ всечасно
 Твои щедроты воспою .

(Դն 'ի մէջ ազգաց եղէց խոստովան ,
 Երգեցից ոգւով գովեստ մեծաձայն .
 Եարժեցից սրտիս տանադի քնար ,
 Օրհնել զառատ գութ Հաստգիդ բարերար :

Уста мои возвеселятся ,
 Когда возвышу голосъ мой ,
 И купно чувства наслаждаясь ,
 Души спасенныя Тобой .

Հապա ցնծացեն շրթունքս օրհնաբան
 'Ի սաղմոսել քեզ գովեստ յեռանդեան .
 Օ գայարանքս իմ յապաժոյժ բերմանց
 Հրճուին ընդ փրկանս հոգւոյս մեծապանծ :

Еще языкъ мой поучится
 Твои хвалиши правоты ,
 Коварныхъ сила постыдися ,
 Которы ищущъ мнѣ бѣды .

'Ի նոյն մարդեցի լեզուս տաղասաց
 Օ արդարութիւն քո օրհնել յերգս անանց .
 Օ օրութիւն չարաց յամօթ կրթեցի
 Ինձ յար մաղթողաց զարկած ցաւալի :

Преложение Псалма 143.

801. Ուարժանութիւն ճիւղ Սաղմոսի .

Благословенъ Господь мой Богъ ,
 Мою десницу укрѣпивый
 И персты въ брани научивый
 Сомръсть враговъ внесенный рогъ .

() Եհնէալդ 'ի բարձունս Թաղաւոր ,
 Հաստիչ բազկիս իմ զօրութեան .
 Կրթող մատանցս 'ի մարտ հզօր ,
 Կոխել նեղւաց զեղջիւր սատան :

Заступникъ и спаситель мой ,
 Покровъ и милость и отрада ,
 Надѣжда въ брани и ограда ,
 Подъ власть мнѣ далъ народъ святой .

Պահապան փրկիչ ահաւոր ,
 Եւծ միխթար պաշտպան գթած ,
 Յաղթող 'ի մարտս յոյս մեծազօր
 Իշխան եղ զիս ընտիր ազգաց :

О Боже ! что есть человекъ ?
 Что Ты ему себя являешь ,
 И такъ его Ты считаешь ,
 Котораго шоль крошкѣ вѣкъ .

Ո՛վ արարիչ զինչ մարդն անզօր ,
 Որում յայտնես զբեզ հրաշալան .
 Օ իմրդ զնես զնա պատուաւոր ,
 Որոյ սուղ են աւուրք և կեան :

Онъ утро , вечеръ , ночь и день
 Во щещныхъ помыслахъ проводитъ ;
 И такъ вся жизнь его проходитъ ,
 Подобно какъ пустая тѣнь .

Օ տիւ գիշեր և զօր բոլոր
 Ի նցուցանես նա ցանդ ունայն .
 Ի նաւ ընթացք են անցաւոր
 Իբրև ստուեր սահեալ գնան :

Склони, Зиждисьель, небеса,
Коснись горамъ, и воздымаясь,
Да паки на земли являясь
Твои ужасны чудеса.

Իրոնարհեցի զերկինս ով Տէր,
Սերձեալ լերանց՝ և ծխեսցին .
Յայտնեալ յերկրի անդրէն՝ ի վեր
Ընչաւ հրաշից քոց ահագին :

И моантей твоей блесни ;
Рази отъ странъ гремящихъ стрѣлы ,
Разсыпъ враговъ твоихъ предѣлы ,
Какъ бурей плевы разжени .

Փայլեցի յերկնից կայծակուն ,
Թափեալ նետս ի սահմանաց .
Յրուեալ արագ Թշնամեաց գունդս
Իբրև փրփուր յուզեալ մրրկաց :

Меня объялъ чужой народъ ,
Въ пучинѣ я погрябъ глубокой ,
Ты съ тверди длань простри высокой ,
Спаси меня отъ многихъ водъ .

Պաշարեաց զինև ազգ օտար ,
Բնկայ ի խորս յորձանուտին .
Չգեալ յիս աջդ ազատարար
Փրկել զիս ջուրց վտանգին :

Въщася ъ языкъ враговъ ,
Десница ихъ сильна враждою ,
Уста обильны суетою ;
Скрываютъ въ сердцѣ злобный ковь .

Ի եզու Թշնամեաց ստախոս ,
Ընոցա աջ մեղանչական .
Շրթունք նանիր ժանտ չարախոս ,
Սիրտս ունին դառն դարան :

Но я , о Боже , возглашу
Тебѣ пѣснь нову повсечасно ;
Я въ десять струнъ тебѣ согласно ,
Псалмы и пѣсни приношу .

Իւրարիչ իմ քեզ մեծազօր
 Եւրդեցից միշտ փառս օրհնութեանց .
 Տաննադեաւ գովեստ նորանոր
 Սերերգեամ'ի ձայն սաղմնսաց :

Тебѣ Спасителю царей ,
 Что крѣпостью меня прославилъ ,
 Отъ лютаго меча избавилъ ,
 Что врагъ вознесъ рукою своею .

Քեզ երգեմ փրկիչ արքայից ,
 Որ օրհնեցեր զիս զօրութեամբ .
 Փրկեալ 'ի սրոյ դիմամարտից ,
 Օր ընդդէմ ամբարձին ձեռամբ :

Избавь меня отъ хищныхъ рукъ ,
 И отъ чужихъ народовъ власти ;
 Ихъ рѣчь полна тщесмы , напасши ,
 Рука ихъ вѣ насъ наводитъ лукъ .

Փրկեալ զանձն իմ բարձր բազկաւ
 Յորդգայթից ազգաց օտար .
 Թիւնալից բանք շրթանց ընաւ ,
 Ետս արձակեն ձեռք նոցին չար :

Подобно масличнымъ древамъ
 Сыновъ ихъ лѣта процвѣтаютъ ,
 Одѣждой дщери ихъ блистаютъ ,
 Какъ злашомъ испещренный храмъ .

Չիթենեաց նման նորատունկ
 Իմք զաւակաց նոցա ծաղկին ,
 Պաշուճեալ դստերք զուարթունք
 Ոսկիապատ զերթ խորանին :

Пшеницы полны гумна ихъ ,
 Несчетно овцы ихъ плодятся ,
 На тучныхъ пажитяхъ хранятся
 Спада вѣ справѣ воловъ шолстыхъ .

Համբարք նոցա են բարեկից ,
 Ինքաւ խաչինք 'ի դաշտ խայտան ,
 Բազմածինք յարօտ ծաղկալից ,
 Պարարտ անդեայք միշտ յօրանան :

Цѣла обширность крѣпкихъ стѣнъ,
Вездѣ столпами укрѣпленныхъ,
Тамъ вопля въ стогнахъ нѣтъ стѣсненныхъ,
Не знаютъ скорбныхъ тамъ временъ.

Ոչ գոյ խրամատ ցանկոյ նոցին,
Եւ պարսպեալ անդոց տարած.
Չիք ձայն նեղիչ ձայն նենդողին,
Ոչ ժամ դժբաղդ ունին ոչ լաց:

Щастлива жизнь моихъ враговъ!
Но тѣ свѣтлѣе веселятся,
Ни буръ, ни громовъ не боятся,
Которымъ Вышній самъ покровъ.

Իրջանիկ կեանք իմ Թշնամեաց,
Որոց պոսպէս յաջող վիճակ.
Իայց ախր անկիր յամէն դիպուած,
Որոց սլաշտպան Եւտուած միակ:

Преложеніе Псалма 145.

802. Թարգմանութեան ճիշտ Սաղմոսի.

Хвалу Всевышнему Владыкѣ
Пощися, духъ мой, возсылашь:
Я буду пѣть въ гремящемъ ликѣ
О Немъ, пока могу дышать.

() Երհնեալ անձն իմ զՏէր փառաց.
() Երհնեցից զնա 'ի կեանս իմ.
Երդեցից զերդ սաղմոսաց,
Սինչև յիս է շունչ շարժողին:

Никто не уповай во вѣки
На щещну власть Князей земныхъ;
Ихъ тѣжъ родили человеки.
И нѣтъ спасенія отъ нихъ.

Որի յուսացի որ երբէք
Յունայն իշխանս յորդիս մարդկան,
Օ որս ծնան հողածիկը,
Չիք 'ի նոսա յոյս փրկութեան:

Когда съ душею разлучатся ,
И слѣнна плоть ихъ въ прахъ падешъ :
Высоки мысли разрушатся
И гордость ихъ и власть минешъ .

Ելլէ հոգի 'ի նոցունց ,
Եւ դրէն 'ի հող փոշի դառնան .
Ինաւ խորհուրդք կորնչին ,
Եւրք մեծութիւն փոյթ չքանան :

Блаженъ шомъ , кто себя вручаетъ
Всевышнему во всѣхъ дѣлахъ ,
И шокмо въ помощь призываетъ
живущаго на небесахъ .

Երանի որ յԻն յուսայ ,
Եւրճրեալն էօգնական նմին .
Օամէն դործս առ նա դիմէ
Օհւր ապաւէն բնակեալ յերկին :

Несчетно многими звѣздами
Наполнившаго вышю
И непостижными дѣлами
Земли и моря широшу .

Եւթիւ աստեղքք զարդարեալ
Օ երկնից խորան անճառելի .
Օձով և ցամաք մեծասրանչ
Ին էացոյց զէս պանծալի :

Творящаго на сильныхъ нищу
По истиннѣ въ обидахъ судъ ,
Дающаго голоднымъ пишу ,
Когда къ нему возопишомъ .

Եւքատ առնէ զայր հզոր ,
Եւրդար դատեալ զդատ զրկելոց .
Եւշիւ նօթեաց կերակուր ,
Օորժամ առ նա հանեն յողոց :

Господь оковы разрѣшаетъ ,
И умудряетъ онъ слѣпцовъ ,
Господь упавшихъ возвышаетъ
И любитъ праведныхъ рабовъ .

Տէր խորտակէ զկապանս ,
 Ի ուսաւորեալ զաջս կուրաց .
 Կանգնէ զանկեալս 'ի գլորման ,
 Սիրէ զարդարս ունակ բարեաց :

Господь пришельцевъ сохраняетъ ,
 И вдовъ приемлетъ и сиротъ .
 Онъ дерзкій грѣшныхъ путь скончаетъ ,
 Въ Сіонъ будетъ въ родъ и родъ .

Պահէ զկանդուխտս և զայրիս ,
 Օ որբս ընդունի Տէր ողորմած .
 Շաւիղ չարաց կորուսեալ
 Տիրէ 'ի Սիոն յազգս ազգաց :

Преложеніе Псалма 103 .

Տօ3 . Թարգմանութիւն ՃԴ Սաղմունի :

Да хвалишъ духъ мой и языкъ
 Всесильнаго творца державу ,
 Великолѣпіе и славу ,
 О Боже мой , коль ТЫ великъ !

Պուկեցէ անձն իմ 'ի լեզու ճարտար
 Օ ամենակարող տէրութիւն Հաստիւն .
 Օ մեծփայեւելութիւն զփառս անքնին .
 Ի՞նչ զիարդ մեծ ես Իստուած իմ անճառ :

Одѣянъ чудной красошой ,
 Зарей божественнаго свѣта ,
 Ты звѣзды распростеръ безъ счета
 шатру подобно предъ собой .

Օ գեցար չքնաղ զարդս Իստուածային ,
 Ի շրկեալ զիւրեւ լոյս զերթ օթոց փայլուն ,
 Սփռեցեր զաստեղս իմաստիւք ներհուն ,
 Ի զք 'ի խորանի 'ի տարած խորին :

Покрывъ водами вышоты ,
 На легкихъ облакахъ восходишь ;
 Крылами вихрей шумъ наводишь ,
 Когда на нихъ лещаешь ТЫ .

Յարկեր զբարձունս ջուրքք եթերային .

Ճեմես 'ի թեթեւ ամպս գերամբարձ .

Ընդ որոտաս թեովք փոթորկաց ,

Յորժամ սխրալի թռչիս 'ի նոսին :

И воли швоея послы ,
Какъ устремленія воздушны ,
Всесильнымъ маніемъ послушны ,
Текушъ , горяшъ , не зная мглы .

Սեծասաստ զեկպանք կամաց քոց հրեղէնք ,

Ոգիք զօրաւորք 'ի շաւիղս ուժգին .

Լնսաղապ ձգմամբ հնազանդք յառնելին ,

Լնհուպ խաւարի էակք լուսեղէնք :

Ты землю твердо основалъ ,
И для надѣжныя окрѣны
Недвижны положилъ заклепы ,
И вѣчну непреклонность далъ .

Հաստեցեր զերկիր յանյատակ հիման

'ի դիրս անյողդողդ բարեկարգ ագուռ .

Սարեալ նիգս անշարժ այնպէս ամրակուռ ,

Օ 'ի մի սարսեցի 'ի դարս անվախճան :

Ты бездною ея облекъ .
Ты повелѣлъ водамъ парами
Всходить спущаяся надъ нами ,
Гдѣ дождь раждается и снѣгъ .

Եւրք անդնդասորք վերարկու նորուն .

Հաներ և հրաման ջրածին շոգեաց

Սերառեալ յեթեր հոսիլ 'ի դարձանց ,

Չքնաղ մակարդեալ յանձրե ցօղ 'ի ձիւն :

Ихъ воля твой единый взглядъ ,
Отъ запрещенія мушятся ,
И вѣ тучи устращася тѣснятся ,
Лишь грянетъ громъ твой , вѣ низъ шумятъ .

Սէտէորական շրջանք յեթերին

Կամք և հայեցուածք են միայն Լիդ .

Յրուին արգելին կիզուն 'ի սաստիդ ,

Յամպոց յամպս 'ի վայր որոտմամբ սուզին :

Восходяшъ горы въ высоту,
Крутыя ставишь ты стремнины,
И спелешь златныя долины,
Угрюмствомъ множа красоту.

Ելեալ 'ի բարձունս լեռնանան 'ի բարդ,
Սարեալք գահավէժ անդրէն դաշտանան .
Օ դաւարի հովիտս հզօր քո հրաման
Ե՛հարկու սաստիւ առնէ գեղազարդ :

Предѣлъ верхамъ ихъ положилъ,
Чтобъ землю скрышь не обратился,
Нѣ тѣмъ бы внизъ не преклонился,
Опричь твоихъ безмѣрныхъ силъ.

Սահման ընթացից նոցին եդեր չափ .
Օ ի մի ընդվզեալ ծածկեսցեն գերկիր .
Երբ 'ի վայր սորեալ կորուսցեն գդիր .
Եւլ որչափ թոյլ տայ զօրու թիւնդ անչափ :

Изъ горъ въ долины льешь ключи,
И прохлаждаешь тѣмъ ошъ зноя;
Журчатъ для сладкаго покоя,
Между горами текучи.

Եւաբես զաղբիւրս 'ի լեռանց անտի,
Եւուս զծործորս զովիւ 'ի տապոյ .
Հեզիկ խոխովմամբ 'ի քաղցր անդորրու
Հոսին գեղաշարժ 'ի վիմաց միջի :

И напаяютъ всѣхъ звѣрей,
Что окрестъ селъ себя питаютъ,
Онагры ждущъ, какъ въ жадѣ таюшъ
Ошрады ошъ руки твоей.

Եկանակիտ ջուրքք գազանս անտառի
Երբուցանես ցիւս 'ի ծարաւս իւրեանց .
Շուրջ խնդրեն սնունդս առ կողմամբք շինաց :
Եւայտան զգործովք ձեռացդ հրաշալի :

Слетаясь тамо пшцы въ тѣнь,
Возносяшъ пѣніе и свисты,
живяшъ вершины каменисты,
И тѣмъ проводяшъ жаркой день.

Ենդ Թռչունք երկնից 'ի դադարս հրձուին,
 Վեղգեղեալ զձայն 'ի միջոյ վիմաց .
 'Ի զով ստուերի 'ի ծերպս քարանց
 Հոսեն հոլովեն զաւուրս ջերմին :

Ты свыше влагу льешь горамъ ,
 Плодами землю насаждаешь ,
 И всѣхъ живущихъ насыщаешь ,
 Свидѣтелей твоимъ дѣламъ .

Դու գլխոց լերանց տաս ջուր 'ի յարբուսն .
 Օ 'ի պտղովք բարեաց երկիր յղփասցի .
 Իրով սնուցանես զհամայն կենդանի
 Օ ինքնաշարժ վկայս գործոց քոց համբուն :

Распишъ вѣ поляхъ траву для скотѣ ;
 Тамъ разны зѣлія вѣ пошребу
 Обильно прилагаешь кѣ хлѣбу ;
 Щедротою ко всѣмъ богаты .

Բուսուցեք 'ի դաշտ խոտ 'ի պէտս հօտից .
 Իհերազգի բանջար տունկ բոյս դալարի .
 Հաներ հացյերկրէ առատ լիալի ,
 Փարթամ ես 'ի տուրս տուիչ բարեւից :

Хлѣбъ силой нашу грудь крѣпимъ ,
 Намъ масло члены умягчаетъ ,
 Вино вѣ печали ушѣшаетъ ,
 И сердце радостью живимъ .

Հաց հաստատէ սիրտ , իւղ կակղէ զանդամ ,
 Վինի Թաղձեւոց անզոյգ մսիթար .
 Օ արթուցիչ ոգւոց համակ բերկրարար .
 Օ ողջոյն մարդն առնէ զուարթ կենսական :

Древамъ даешь обильный шукъ ,
 Поля вѣнчаешь ими , щедрый !
 Насаждены вѣ Ливанѣ кедры
 Могуществомъ всемогущихъ рукъ .

Օ առոց բուսոց յորդ տաս պարարտութիւն .
 Իրով պերճ պսակես լերինս ընդ դաշտաց .
 Սայրս լիբանանու հաստարմատ տնկեաց
 Ձեռք քո երկնաստեղծ զօրութեամբ անհուն :

Выбранная изъ Іова глав: 38. 39. 40 и 41.

Յօժ. Հասկեալ 'ի Գրոյ (Յոլեայ. Գրոյ Է.
Մ. Ի և Խ.

О ты, что въ горести напрасно
На Бога ропщешь человекъ!
Внямай, коль въ ревности ужасно,
Онъ къ Іову изъ тучи рѣкъ!
Сквозь дождь, сквозь вихрь, сквозь градъ блистая,
И гласомъ грома прерывая,
Словами небо колебалъ,
И шакъ его на распрю звалъ.

Ո՛վ դու որ կաս անկեալ 'ի վիշտս աղէտալի .
Սրես լեզու ընդդէմ Լին յանիրաւի .
Լ'ա 'ի մտի որչափ 'ի ջանս է հրաշական .
Լ'սն որ յամպոց գոչեաց առ Յովբ ահեղաձայն .
Ընդ մէջ մրկաց փայլատակեալ զարհուրելի,
Յորդ անձրեաց երկնատեղաց ձեան և կարկտի .
Որոտալով ահեղագոչ 'ի ձայն հնչման,
Յովմամբ երկնից ընդ շառաւմանց հրոյ փայլման .
Լ'սպէս զերկննրս դղրդեալ բանիւ Լին,
Լ'ոչէ 'ի վէճ՝ վիճաբանել ընդ ծառային :

Сбери свои всѣ силы нынѣ,
Мужайся стой и дай ошвѣтъ,
Гдѣ былъ ты, какъ я въ стройномъ чинѣ
Прекрасный сей устроилъ свѣтъ,
Когда я твердь земля поставилъ,
И сонмъ небесныхъ силъ прославилъ
Величество и власть мою?
яви премудрость пы свою!

Լ'որ Ժողովեալ զոյժ զօրուԹիւն 'ի քուժ սրտի,
Պնդեալ զմէջ կաց և տուր ինձ պատասխանի .
Ո՛ւր դու էիր երբ ես հիմունս եդի երկրին,
Օյս գեղեցիկ աշխարհ հաստեալ յանշարժ կային .

Ո՛ւր երբ եդի հաստատութիւն հողագնդի ,
 Օրհնեալ գումարս երկնից զօրաց յիւրեանց կարգի .
 Իմ մեծութիւն իմաստութիւն է անքննին .
 Ի՞նչ թէ դու ունիս զիմաստ յայտնեալ մեկին :

Гдѣ былѣ ты , какѣ передомною
 Безчисленны тѣмы новыхѣ звѣздѣ ,
 Моей возженныхѣ вдругѣ рукою
 Вѣ обширности безмѣрныхѣ мѣстѣ
 Мое величество вѣщали ,
 Когда ошѣ солнца возсіяли
 Повсюду новые лучи ,
 Когда взошла луна вѣ ночи ?

Ո՛ւր էիր դու յորժամ անթիւ աստեղաց պար ,
 Երաստեղծեալ լուսաճաճանչ եդան 'ի շար .
 Յանկարծ շարժեալ իմով ձեռամբ ամենակալ ,
 Պարաբերին յայն ասպարէզ լայնածաւալ .
 Ճաճանչք արփւոյն երբ ցոլացեալ ծաւալեցան
 Ինդ համօրէն անսահման վայր եթերական ,
 Երկնական չքնաղ 'ի գիշերի փայլեալ լուսին ,
 Օ՛րմ մեծութիւն յերգ նուազեալ քարոզեցին :

Кто море удержалѣ брегами
 И безднѣ положилѣ предѣлѣ ,
 И ей свирѣпыми волнами
 Сшремишься далѣ не велѣлѣ ?
 Покрышую пучину мглою
 Не я ли сильнею рукою
 Открылѣ и разогналѣ туманѣ ,
 И сѣ суши сдвигнулѣ Океанѣ ?

Եւ ո՞ր փակեաց մեծատարած ծով եզերօք ,
 Սահման եւ հուն եդ անդնդոց ամուր փակօք .
 Ո՞չ իմ հրաման կապեաց զալիս ժանտ կատաղի ,
 Եւ յարձակիլ ոչ ըստ սահման անցցեն հեռի .
 Եդի նմա մէգ 'ի հանդերձ լցեալ զանդուհդ .
 Իմ զօրաւոր ձեռամբ հաստիչ բոլորակ գունտ .
 Բացի զվիհ վանեցի զօդ աղջամղջին .
 Ի՛նչ ցամաքէ զՎկրանոս հանի ինքնին :

Возмогъ ли ты хотя однажды
Велѣши ранѣй утру бытъ,
И нивы въ день томѣющей жаждѣ
Дождемъ прохладнымъ напоишь,
Пловцу способный въспрѣ поправишь,
Чтобъ въ пристани его поставишь
И тяготу земли тряхнуть,
Дабы безбожныхъ съ ней сохннуть?

Գիտես արդեօք հանել հրաման գէթ միանգամ,
Օր ծագեսցի գեղափայլ լոյս առաւօտեան .
Կամ 'ի մի օր զանդոց դաշտից տանջող ծարաւ
Լնցուցանել զովացուցիչ քաղցր անձրեւաւ .
Կառավարել զօդոյ գաւառ զերթ նաւուղիդ,
Օր յանդորրու 'ի ծովածոց բերցէ աւղիդ .
Շարժմամբ հիմանց ցնցել զերկրի դանդաղ
(մարմին .
Օր զանաւորուած արկեցէյերկիւղ մահաբերին :

Стремниннами путей ты разныхъ
Прошелъ ли моря глубину,
И счелъ ли чудъ многообразныхъ.
Спада ходящія по дну?
Отверзлись ли передъ тобою
Всегдашнюю покрыты тмою
Со страхомъ смертныя врата?
Ты стерлъ ли адовы уста?

Հասեալ իցես գահավիժմամբ յակն ծովի,
Շրջեալ ընդ հետս անդնդախոր ասպարիզի .
Դո՞ւ թուեցեր զսքանչելիս բազմօրինակ
'ի խաղալ անդ ջուկ կայտառաց 'ի լախ յատակ .
Բացան արդեօք առաջի քո դրունք մահու,
Յաւերժական ծածկեալք մթաւ խոր ահարկու .
Բարապանաց տեսեալ արդեօք քե՞ս արսեցան .
Կամ քո՞ կոխեալ ջախջախեցեր վհին բերան :

Стѣсня вихремъ облакъ мрачный,
Ты солнце можешь ли закрышь,
И воздухъ огустишь прозрачный,
И молнію въ дождѣ родишь,

И вдругъ быстроекущимъ блескомъ
И горъ сердца прясущимъ прескомъ
Концы вселенной колебать
И смертнымъ гибъ свой возвещать?

Ղաւ ճշելով փոթորկաւ զամպն խաւարին ,
Ղիտէն ծածկել այնու չքնաղ դէմն արեգին .
Պնդել կապել զազատ յուզմունս յստակ օդոյ ,
Կամ ծնանիլ 'ի յանձրեւի փայլակն ազդու .
Որ յանկարծուստ սահեալ 'ի վայր սրընթաց փայլ
(մամբ ,
Պատառնուէ սիրտըս լերանց հսեղ խայթմամբ ,
Ղիտէ դղրդել ծագս աշխարհի 'ի ծիր ոլոր .
Օ հսեղ ցատու մահկանացուաց յայտնէ բոլոր :

Твоей ли хитростью взлещаетъ
Орелъ , на высоту паря ,
По вѣтру крыла простираетъ
И смотритъ въ рѣки и моря ?
Онъ облакъ видитъ онъ высокихъ
Въ водахъ и пропастяхъ глубокихъ ,
Что я ему на пищу далъ ,
Толь быстро око шель создалъ ?

Ղիտէ հրամանաւ վերաթևէ արծուի վիթխար ,
'ի բարձրութեան ճախրեալ յեթերնազէ 'ի պար .
Օ աղբէ զհոգմով տարածէ թևս յանշարժ կայի ,
Խորովաբիբ դիտմամբ 'ի գետ 'ի ծով յառի .
'ի գերամբարձ ամպոց յերկիր կայ 'ի զնին
'ի ջուր խորին յանկէտ անդունդս հետազնին .
Ղիտէ զոր ինչ ետու նմա 'ի կերակուր ,
Օ այս ոյժ նմին զակն սրատես արդ դու ետուր :

Возри въ лѣса на Бегемота ,
Что мною сотворенъ съ шобой ;
Колочей тернъ его охопа
Безвредно попирашь ногой .
Какъ верьви силешены въ немъ жилы :
Отвѣдай ты своей съ нимъ силы !
Въ немъ ребра какъ лишая мѣдь :
Что можетъ рогъ его сошрѣть ?

Հայեակց յանտառս տես Ռեհեմովթ ահեղ գազանս .
 Յինէն արդեօք եթէ 'ի քէն եգաւ 'ի կեանս .
 Ուտեստ նորա փափկամունդ է շրթենին .
 Որ անշնաս փուշ և մացառ կտնէ յոտին .
 Երակք և ջիւքն են քաջահիւս զերթ առասանս .
 Եւ 'ի փորձ դիր զօրութիւն զքոյդ և նորայն .
 Կողք նորա են կողք պղնձի ձոյլ երկաթ ողն .
 Եւ ո՞ երբէք զեղջիւր նորին թեքել կարող :

Ты можешь ли Левѣаана
 На удѣ вытянуть на брегѣ ?
 Въ срединѣ самой Океана
 Онѣ быспрымъ просшираешѣ бѣгѣ ;
 Свѣтящимися чешуями
 Покрытѣ какѣ мѣдными щитами,
 Копье и мечъ и молотѣ твой
 щитаешѣ за тростникѣ гнилой .

Երդ գոյ հնար կապել բազկիդ զ Լեւեթայն ,
 Դնել պախուրց կարթ զցուկաւ խաղալ ընդ այն .
 Եւ որ 'ի մէջ Ովկիանու համատարած ,
 Կաղրէ զալիս պատառէ ջուր 'ի սուր ընթաց .
 Եւ սուսաորեալ բոլորած և փայլուն թեփովք .
 Օրահաւոր պղնձաձոյլ զերթ վահանօք .
 Երգակ և սուր ուռն երկաթի զէն զօրութեան
 Թուին նմա յենուլ ընդ խաղ փուտ եղեգան :

Какѣ жерновѣ сердце онѣ имѣетѣ ,
 И зубѣ страшный рядѣ серповѣ :
 Кто руку въ нихѣ вложать посмѣетѣ ?
 Всегда кѣ сраженью онѣ готовѣ ;
 На острыхѣ камняхѣ возлегаешѣ ,
 И твердость оныхѣ презираешѣ ,
 Для крѣпости великихѣ силѣ
 щитаешѣ ихѣ за мягкой илѣ .

Սիրտ նորա է վէմ երկանի կամ սալ դարբնաց .
 Դանիքն ահեղ քաջ աղխաղխեալ կարգ գերանդեաց .
 Ով յանդգնի ձեռս 'ի վերայ դնել նոցին .
 Եւ միշտ պատրաստ միշտ բորբոքած յահեղ մարտին .

Բնկողմանի 'ի գայլախաղ վիմաց վերայ,
 Երհամարհէ զկարծրութիւնս անդամանդեայ.
 Եւ կարծրակուռ իւր պնդակազմ մեծ զօրութե
 Օայն համարի իբրեւ կակուղ տիղձ անպիտան:

Когда ко брани устремился,
 То море какб кошелб кипитб,
 Какб печь горшань его дымится,
 Вб пучинб слѣдб его горитб,
 Сверкаютб очи раздраженны,
 Какб уголь вб горнилб раскаленный;
 Всѣхб сильныхб онб спрашитб, гоня:
 Кто можетб спасть противб меня?

Իբրեւ խաղայ 'ի մարտ ուժգին ընդ սոսիաց,
 Եւզին անդունդք որդէս կաթնայ ծովն ընդ ա-
 (լեաց.)

Չխի որկորն բոց արձակէ զերթ վառարան.
 Շաւիղք նորա այրին 'ի խորս հրոյ նման.
 Եւքն 'ի ցասման շանթք կայծական փայլին 'ի բոց,
 Իբրեւ ածուխ հրաբորբոք վառեալ 'ի հնոց.
 Օ համայն հուժկու ահաբեկեալ մերժէ հեռի.
 Չայնէ արին ո՞վ կարէ կալ իմ առաջի:

Обширного громаду свѣща
 Когда устроить я хотѣлб,
 Просилб ли твоего совѣща
 Для множества шолокихб дѣлб?
 Какб персть я взялб вб началб вѣка,
 Дабы создаши человѣка;
 За чѣмб тогда ты не сказалб,
 Чшобб видб иной тебѣ я далб?

Օ լայնատարած գունտ աշխարհի անդ 'ի սկզբան
 Երբ կամք եղեն 'ի գոյ ածել միանգամայն.
 'Իքէն արդեօք հարցի խորհուրդ ինձ պիտանի,
 'Խորակերտել զանթիւ էակ բազմապիսի.
 Երբ հոգն առի 'ի սկզբանէ յաւիտենից
 Կազմակերպել 'ի ձեւ 'ի շունչ մարդ հոգելից,
 Բնդէր յայնժամ ոչ կացեր մերձ ինձ ասել բան.
 Օ ի փոխէի զբոյդ գաղափար յայլ ձեւ պատկան:

Сіе, о смертний, разсуждая,
Представи Звждишелеву власць;
Свяшую волю почишая
Имѣи свою въ терѣбнѣи чѣсть.
Онѣ все на пользу нашу спрохшѣ,
Казнишѣ кого, или покоишѣ,
Вѣ надѣждѣ тяготу сноси,
И безѣ роптанія проси.

Օ այս ամենայն կալ 'ի մտի ո՛վ անցաւոր .
Երբեքդ զիշխանութիւն Հաստչին բոլոր .
Պաշտեալ յոգի կամն իւր բարի Ետուածային .
Օ ի ունիցիս Համբերութեամբ մասն և բաժին .
Եւ զամենայն սակս մերոյ արար օգտի .
Օ ոմն 'ի պատիժ զոմն 'ի հանգիստ եդ ըստ կարգի .
Ի՛յոյս Հաստատ բարձ զծանրոյ բեռին բնական ,
Սիշտ անտրտունջ հայցեա՛նպատ արարչական :

Утреннее размышленіе о Божіемъ величествѣ .

805. Եւանգելիոս Եւանգելիոս 'ի Վերայ
Բեռնութեան Եւանգելիոս :

Уже прекрасное свѣтило
Простерло блескъ свой по земли,
И Божія дѣла открыло;
Мой духъ съ веселіемъ внимаю;
Чудяся яснымъ толь лучамъ,
Представь каковъ Звждишель самъ!

Եւ զերապանձ ծագեցաւ արփի ,
Օրաւալեալ ճաճանչս իւր յերեսս երկրի .
Յորում գործք Հաստչին յայտնին սիրալի .
Ուշ դիր ինդութեամբ անձն իմ մտաւոր ,
Եւ զլեալ ընդ պայծառ ցումունս ահաւոր ,
Եւ զեալ թէ որպէս ապա Եւն հզօր :

Когда бы смертнымъ толь высоко
Возможно было возлетѣть,
Чтобъ къ солнцу бренно наше око
Могло приближившись воззрѣть;
Тогдабъ со всѣхъ открылся снѣганъ
Горящій вѣчно Океанъ .

Թէ մահանացուաց լինէր կարելի
Զգիլ 'ի բարձունս յեթերեան ծրի .
Թէ մերձիլ մարԹ էր անզօր մեր ական
Հպեալ յակն արփւոյն յառիլ հրաշազան .
Ընդ ահա բացեալ լինէր տեսարան
Սշտաբորբոր իմն հրավառ Ովկիան .

Тамъ огненны валы спремяшся
И не находятъ береговъ,
Тамъ вихри пламенны крутяшся
Борющись множестео вѣковъ;
Тамъ камни, какъ вода кипятъ
Горящи тамъ дожди шумятъ .

Ուրանօր հրեղէն սլարիսպք ահագին
Դահալէժ յուղեալք յանծայր եզերին .
Սրբիկք բոցեղէնք վեր 'ի վայր հոսին
Ինքնամարտք յանչափ դարս յաւիտենին .
Ընդ բարինք որպէս ջուր եռան հալին ,
Հրահոսան անձրևք շնչեն ուժգին .

Сія ужасная громада
Какъ искра предъ шобой одна .
О коль пресвѣшлая лампада
Тобою , Боже , возжена
Для нашихъ повседневныхъ дѣлъ ,
Что Ты шворишь намъ повелѣлъ !

Ըստ հիանշմար գունտ զարհուրելի
Իբրև կայծ փոքրիկ է քո առաջի .
Ըստ կանթեղ պայծառ որչափ լուսալի
Վրկ միայն Հաստիչ գեղեցիկ ծագի
'ի պէտս օրական գործոց աշխարհի ,
Օր պատուէր ետուր առնել 'ի կարգի .

Отъ мрачной ночи свободились
Поля, бугры, моря и лѣсъ,
И взору нашему открылись
Исполнены твоихъ чудесъ.
Тамъ всякая взываетъ плоть:
Великъ Зиждигель нашъ Господь!

Ի խաւարամած գիշերոյ մթին
Օ երծան դաշտք անտառք ծով գետք ընդ լերին .
Ի տես մեր բնաւք բացեալ գեղգեղին ,
Քոյդ պանչեւեօք 'ի ծիծաղ բերին ,
Սինչեւ ամենայն էակք միաձայն
Գոչեն մեծ է տէր Աստուած յաւիտեան :

Свѣтло дневное блистаетъ
Лишь только на поверхность тѣлъ ;
Но взоръ твой въ бездну проникаетъ,
Незная никакихъ предѣлъ .
Отъ свѣтлости твоихъ очей,
Лѣтся радость півари всей .

Ի ապտեր օրաչափ արձակէ զիւր լոյս
Ի ծայրս միայն մարմնով բարձրաբոյս .
Այլք տեսչութիւն յանդունդս ձգի
Յանձայր յանյատակ վայր անկշռելի .
Ի լուսոյ ցլմանց աչաց քոց անհուն
Յարարածս համայն հոսի բերկրութիւն :

Творецъ, покрытому мнѣ шмою
Простири премудрости лучи,
И что угодно предъ Тобою
Всегда твориши научи,
И на твою взирая шварь,
Хвалишь Тебя безсмертный Царь .

Նազեալ Արարիչ 'ի նսեմ անձն իմ
Ճաճանչս իմաստից քոյդ աստուածային .
Օ որ ինչ միանգամ հաճոյ սուրբ կամացդ ,
Իւսո ինձ յաւէտ առնել ըստ կարեաց .
Ի գիտել խոկալ զքոյդ չքնաղ գործած
Գովեմ միշտ զանմահ արքայդ իմ Աստուած :

Вечернее размышленіе о Божіемъ величествѣ при
случаѣ великаго сѣвернаго сіянія .

806 . Երբեկոյեան խորհրդածութիւն 'ի վերայ Թեճութեան
Լուսնոյ 'ի փայլման անդահդարեան հիւսիսային
արշաւանոց :

Лице свое скрываетъ день ;
Поля покрыла мрачна ночь ;
Взошла на горы черна тѣнь ;
Лучи ошъ насъ склонились прочь .
Открылась бездна звѣздъ полна ;
Звѣздамъ числа нѣтъ безднѣ дна .

Ընա սքողէ օր դէմն իւր նազելին ,
Շածկէ զդաշտորայս և գիշեր խորին .
Վերոտնէ 'ի լեառն Թանձր ստուեր յթին ,
Վանէ զճառագայթս 'ի մէջ և զարփին ,
Երբ բացան անդունդք լի աստեղքք վերին ,
Չիք Թիւ աստեղաց ոչ յատակ վէին :

Песчинка какъ вѣ морскихъ волнахъ ,
Какъ мала искра вѣ вѣчномъ льдѣ ,
Какъ вѣ сильномъ вихрѣ шонкѣй прахъ ,
Вѣ свирѣпомъ какъ перо огнѣ ;
Такъ я вѣ сей безднѣ углубленъ ,
Теряюсь мыслями ушомленъ !

Իբր աւազ փոքրիկ 'ի մէջ կոհակաց ,
Եւմ կայծ աշխիւ 'ի ծով սառնամած ,
Որպէս շամանդաղ կայ 'ի զարկ մըրկաց ,
Եւմ փետուր անգոյ 'ի հուր բորբոքած .
Եւսպէս խորասոյզ եղեալ մտաց իմ ,
Խորնի յանդունդս հրաշիցդ անքնին :

Уста премудрыхъ намъ гласяшъ :
Тамъ разныхъ множество свѣшовъ ;
Несчетны солнца тамъ горяшъ ;
Народы тамъ и кругъ вѣковъ ;
Для общей славы божества
Тамъ равна сила естества .

Երթունք իմաստնոց մեզ առնեն իմաց,
 Թէ անդ բիւրազգի բոյլք լուսաւորաց .
 Ինչամար արեւք փայլին լուսապանծ .
 Ուրանօր ազինք 'ի դարուց շրջան
 Փառաց մեծութեան Հաստիւն օրհնաբան .
 Ինդ միօրինակ են բերմունք բնութեան :

Но гдѣжбъ, Натура, твой законъ ?
 Сбъ полночныхъ спранъ встаепъ заря !
 Не солнцель спавипъ тамъ свой тронъ ?
 Не льдистмьль мещупъ огнь моря ?
 Се хладный пламень насъ покрылъ !
 Се вбъ ночь на землю день вступилъ !

Ըրդ ուր օրէնք քո բնութիւն անյեղլի ,
 Ի՜նչ արշալոյս 'ի կէսգիշերի .
 Սիթէ ո՞չ դնէ անդ զիւր գահ արփին ,
 Ո՞չ սառնամանիք ձգեն զհուր ծովին .
 Ի՜նչ զմեզ պատեաց բոցն ցրտային .
 Ըրդ տեսաք յերկրի զտիւ գիշերային :

О вы, копорыхъ быстрый знакъ
 Пронзаетъ вбъ книгу вѣчныхъ правъ ,
 Которымъ малый вещь знакъ
 являетъ естества усмагъ ,
 Тамъ путь извѣстенъ встѣхъ планетъ ,
 Скажите, что насъ пакъ мяшетъ ?

Սրատես ականողք ձեր սուր գիծ աչաց
 Թափանցէ 'ի գիր անմահ իրաւանց .
 Որոց յայտ առնէ դուզնաբեայ նշան
 Օ կարգ տիեզերին գործեալ 'ի բնութեան .
 Զեզ ծանօթ են հետք աստեղաց մոլոր .
 Ի՜նչպէք զի՛նչ աստ խռովէ զմեզ յար :

Что выблетъ ясный ночью лучъ ?
 Что тонкій пламень вбъ твердь разитъ ?
 Какъ молнія безъ грозныхъ шучъ
 Спремится опъ земли вбъ зенищъ ?
 Какъ можетъ быть, чтообъ мерзлый паръ
 Среди зимы раждалъ пожаръ ?

Իւ ծածանի պարզ լոյս գիշերային .
 Իւ ձգի նուրբ բոց 'ի կամար վերին .
 Իբր առանց յուզմանց փայլակն 'ի վառման
 Յարձակի յերկրէ ցկէտ գագաթան .
 Եւ առուցեալ շոգեաց զիարդ հնարաւոր
 Տորդեհ 'ի ձմերան առնել ահաւոր :

Тамъ споришъ жирна мгла съ водой ;
 Иль солнечны лучи блестящѣ ,
 Склонясь сквозь воздухъ къ намъ густой ;
 Иль тучныхъ горъ верхи горящѣ ,
 Иль въ морѣ душъ престалъ эфиръ ,
 И гладки волны бьютъ въ эфиръ .

Ինչ 'ի վէճ մատչի պարարտ մէգն ընդ ջուր ,
 Եւ ճաճանչք արփւոյն փայլին որպէս հուր .
 Պատատէ զմեզ թանձր օդն յամէն կողմանց ,
 Կիզանին կատարք պարարուն լեռանց .
 Երբ զեփիւս շնչէ 'ի ծովու հեզիկ ,
 Տարկանին յեթեր յարգարուն ալիք :

Сомненій полно въ вашъ отвѣтъ
 О томъ , что окрестъ ближнихъ мѣстъ :
 Скажишежъ , коль пространенъ свѣтъ ?
 И что малѣйшихъ далъ звѣздъ ?
 Несвѣдомъ тварей вамъ конецъ :
 Къожъ зыгнетъ , коль великъ Творецъ ?

Ի կասկածանօք ձեր պատասխանին
 Ին որ շուրջ զվայրիւք դրացիք են թաղերին .
 Եւ ասցէք որչափ տարած աշխարհի .
 Որչափ փոքր աստեղք 'ի կային հեռի :
 Թէ անգիտելի ձեզ էից վախճան ,
 Ի՞նչ արդեօք գիտակ լին մեծութեան :

ՅՕԴՈՒԱԾ ԵՐՐՈՐԴ

О Письмахъ вообще .

ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՔ ԶԱՄԱԿԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌ
ՀԱՍԱՐԱԿ .

807 . Ըպաքէն 'ի վաղ ժամանակաց անտի սովորեցան մարդիկ խօսակցիլ ընդ իրերաց 'ի հեռուստ 'ի ձեռն գրուածոց ինչ կամ նամակաց : Յորմէ յառաջ եկն գրաւորական իմն լեզու կամ խօսակցութի հեռաւոր . այլ ձեռաւոր քան զսովորականն , մաւնաւանդ յայժմեան ժամանակի . որ յարգեցաւ առ իմաստունս քան զբուն խօսս անգիր . մինչև կոչիլ յոմանց ամենահարկաւոր դպրութիւն :

808 . Ըյլ 'ի քաղաքական կենակցութեան այս լեզու զառաջինն տայ գիտել զտիտղոսս և զպատուադիր անուանս անձնիւր վիճակաց սոսկականաց և իշխանաւորաց , առ որս ուղղելի է բանն : Ըռ եւրոպեանս , որպէս և առ Ռուսս՝ որոշեալ են այսպիսի պատուադիր անուանք կամ մականուանք ըստ իւրաքանչիւր կարգի և աստիճանի . ըստ որում 'ի դէպ գայ հանգամանաց անձին և մեծութեան զարմին , այլովքն հանդերձ : Ըստ որոյ աստանօր դիցուք ըստ կարգի զայժմու սովորական կերպ մականուանց և զեղանակ գրութե նամակաց 'ի լեզուին Ռուսաց . որ յամենայն ուրեք անփոփոխ է :

ԳԻՏԵԼԻՔ

809 . Թ . Ը խօսակցութեան ընդ կայսերաց և ընդ արքայից տուեալ լինի մականունն Ваше Величество , Ձեր Սեփականութիւն :

Ըսկ 'ի խօսիլ ընդ արքայորդւոց , և ընդ եղբարց կամ քերց թագաւորաց՝ ասի . Ваше Высочество , Ձեր Ըարձրուի : Յորս սովորաբար յարի ածականս

Императорское, Կայսերական. Կամ Королевское, Թագաւորական :

810. Զ. Ղուբս և պայազատք Սոսաց ունին մականուն՝ Ваша Свѣшлость, Ձեր Պերճափառութիւն :

Իսկ կոմսք և իշխանք ունին մականուն՝ Ваше Сіяшество, Ձեր Սէճափառութիւն :

811. Դ. Օօրապետաց և հազարապետաց, որք կոչին Ֆէլդ Մարշալ, Կամ Ղէնէ-աւաչէֆ, տուեալ լինի մականուն՝ Ваше Высokoпревосходишельство, Ձեր Սեմուութիւն :

Իսկ հազարապետաց, սինկղիտոսաց, սեպուհից Կամ ասպետաց տուեալ լինի մականուն՝ Ваше Превосходишельство, Ձեր Գերազանցութի :

812. Դ. Սականունս Высokородіе, Գերազնուութի՝ տուեալ լինի գնդապետաց, խորհրդականաց, և ընթերակայ իշխանաց :

Իստ այսմ մականունս Ваше Благородіе, Ձեր Բաշնականութի՝ տուեալ լինի զօրագլխաց, անուանեալ խորհրդականաց, փոխանորդ իշխանաց, ուսումնապետաց, ատենադպրաց և երեւելի ազնուականաց :

813. Է. ԲՆԼէն մականուանք եկեղեցականաց. իբր զի մետրապոլիից տուեալ լինի Ваше Высокопреосвященство, Ձեր Սրբազնութիւն :

Բրբեպիսկոպոսաց՝ Ваше Преосвященство, Ձեր Գերապայծառութիւն :

Բբբայից և վարդապետաց՝ Ваше Высокопреподобіе, Ձեր Սերապատուելութիւն :

Քահանայից Ваше Преподобіе, Ձեր Սրբութիւն. Կամ Башюшка, Հայր :

Примѣръ Писемъ.

ՕՐԻՆԱԿ ՈՂԶՈՒՆԱԳՐԱՅ.

814. Եւ Վարդ, էմ թագաւոր.

Սերնադիր. Всемилостивѣйшій Государь! Եւ թագաւոր. էմ թագաւոր. էմ թագաւոր. էմ թագաւոր.

Եւ թագաւոր. էմ թագաւոր. էմ թագաւոր. էմ թագաւոր.

Եւ թագաւոր. էմ թագաւոր. էմ թագաւոր. էմ թագաւոր.

Եւ թագաւոր. էմ թագաւոր. էմ թագաւոր. էմ թագաւոր.

Եւ թագաւոր. էմ թագաւոր. էմ թագաւոր. էմ թագաւոր.

815. Եւ Վարդ, էմ թագաւոր.

Սերնադիր. Сіятељнѣйшій Князь, или Графъ! Վեր. Քաւաւոր. էմ թագաւոր.

Եւ թագաւոր. էմ թագաւոր. էմ թագաւոր. էմ թագաւոր.

Եւ թագաւոր. էմ թագաւոր. էմ թագաւոր. էմ թագաւոր.

Եւ թագաւոր. էմ թագաւոր. էմ թագաւոր. էմ թագաւոր.

Եւ թագաւոր. էմ թագաւոր. էմ թագաւոր. էմ թագաւոր.

Москва, Маія 24го дня, 1825го года.

Եւ թագաւոր. էմ թագաւոր. էմ թագաւոր. էմ թագաւոր.

816. Լ. Տաշարապետ էմ Լուսինաւոր
հաւասարակէյ .

Սէրհապ . Милостивый Государь . Բարեգուծ Տէր .
Иванъ Ивановичъ ! Զովհան Զովհանիտեան :

Լ.արք . Сб истиннымъ Высокопочтениемъ остаюсь
Вашего Высокопревосходительства ,

Ղշմարիտ և խորին մեծարանօք կամ Ձեր
Գերազանցութեան .

Սարք . Покорнѣйшимъ слугою , И , И .

Լ.մենախոնարհ ծառայ . Լ. Լ. .

Տասնէ . Его Высокопревосходительству , милости-
вому Государю , И . И .

Լ. Գերազանցութիւն խորին Բարեգուծ
Տեառն Լ. Լ. .

817. Լ. սարգիս արք .

Սէրհապ . Милостивый Государь мой , Բարեգուծ
Տէր իմ ,

Николай Александровичъ . Կիկոզայոս Լղեք-
սանդրովիչ :

Լ.արք . Въ прочемъ навсегда пребываю ,

Милостивый Государь мой ,

Ի վերայ այսր ամենայնի մնամ միշտ բարեգուծ
Տէր իմ .

Սարք . Вашимъ покорнымъ слугою И , И .

Ձեր խոնարհ ծառայ . Լ. Լ. .

Տասնէ . Его Благородію милостивому Государю
И . И .

Լ. Լղնուազարմ դթած Տէր Լ. Լ. .

818. Լ. աննշան արք .

Սէրհապ . Милостивый Государь мой , Ողորմած
Տէր իմ ,

Иванъ Пешровичъ ! Զովհաննէս Պետրոսեան .

Աւարդ . Оспаяюсь , милостивый государь мой ,
Սնամ ողորմած Տէր իմ .

Սարդ . Вашъ покорный слуга , И , И .

Ձեր նուազած ծառայ , Ա . Ա .

Санктпетербургъ , декабря 4го дня , 1825го
года .

Ի Ռէդրպուրկ . 4 դեկտեմբերի , 1825 ամի .

Հայր . Милостивому Государю Ивану Пешровичу ,
Въ Калугѣ .

Ան ողորմած Տէր Յովհաննէս Պետրոսեան .
Ի Վալուղ :

819 . Յորդանայի ծնողս .

Սէրնա . Милостивый Государь башюшка !

или Милостивая Государыня машюшка !

Ողորմած տէր հայր . կամ Ողորմած տիրուհի
մայր :

Աւարդ . Милостивый Государь башюшка !

или Милостивая Государыня матюшка !

Ողորմած տէր հայր . կամ Ողորմած տիրուհի
մայր :

Սարդ . Вашъ послушнѣйшій и покорнѣйшій сынъ
И . И .

Ձեր ամենահաշու և ամենախոնարհ որդի . Ա . Ա :

820 . Ի ծնողայի ծնողս .

Սէրնա . Сынъ мой любезный !

Սիրելի որդի իմ :

Աւարդ . Усердный опецъ швой , или Доброжела-
тельная мать швоя .

Սերմեռանդն հայր քո . կամ Ռարեմաղի
մայր քո :

ՕՐԻՆԱԿ ՀԱՍՑԻՒ ՑԻՏՂՈՍԱՒՈՐԱՑ .

821 . Լ. Կոն և Լ. Դաշապուրի պաշապար .

Его Сіятельству милостивѣйшему Государю
Графу Петру Васильевичу Заводовскому .

Дѣйствишельному шайному Совѣшнику , Сена-
тору , Министру народнаго просвѣщенія , орденовѢ
св . Апостола Андрея , св . Александра Невскаго ,
св . равноапостольнаго Князя Владимира , большаго
Креста 1^{ой} Степени ; св . Анны 1^{го} , св . великомуче-
ника георгія 4^{го} класса , и обѣихѢ ПольскихѢ Кавал-
еру , и св . Іоанна Іерусалимскаго Командору .

ВѢ СанкшпетербургѢ .

Լ. Պերճախաւ Բազմագում Զէր Կոն Պետրոս
Սահլեվիլ . Օւստոսովսի .

Իսկապէս ներքին խորհրդական Լ. տէնակալ , Լ. շ-
խան ազգային լուսաւորութեան , Լ. Եպետ սուրբ
առաքելոյն Լ. շիրէի , սուրբ Լ. զէքսանդրի Լ. եվսի ,
սուրբ առաքելաւորի Վ. քսին Ս. լատիմիրայ . ունող
բազում խաչանիշ պատուոյ՝ ա Վարդի սրբոյն Լ. շ-
նայի , Դ Վարդի սրբոյ մեծի նահատակին Վ. եորգայ ,
Պատրիկ կրկին կարգաց Լ. եհի , և Լ. շխան կարգի
սրբոյն Յովհաննու Երուսաղեմացոյ :

Ի Սանկտբերգուրկ :

822 . Լ. Դ. Զաշապար .

Его Высочпревосходительству
господину дѣйствишельному шайному Совѣшнику
и кавалеру разныхѢ орденовѢ , Милостивѣйшему
Государю Филиппу Николаевичу Тишову ,

ВѢ РигѢ .

Ըն վսեմ Պայազատ իսկապէս ներքին խորհրդական, և Ըսպետ զանազան կարգաց Բազմագուծ Տէր Փիլիպպոս Արկղայոսեան Տէառով .

Ի Բիկա .

823. Ըն Ընտանի Խորհրդական .

Его Высочайшему Милостивому Государю Карлу Филипповичу Газеру Надворному Совѣтнику и св. Анны 2^{го} класса Кавалеру ,

Въ Кіевѣ .

Ըն Վերազնիւ Բարեգուծ Տէր
Կարոլոս Փիլիպպովիչ Կազեր
Ընտանի Խորհրդական, և Ըսպետ ք Կարգի
որդոյն Ընայի .

Ի Վիովա .

824. Ըն Տէառաստոր Խորհրդական .

Его Благородію Милостивому Государю моему Самуилу Юрьевичу Тимковскому живущему на Александровской улицѣ въ собственномъ своемъ домѣ подъ N. 15 .

Въ Курскѣ .

Ըն Ընտանական Ողորմած Տէր իմ
Սամուէլ Եւրեովիչ Թիմքովսքի
Ընակ ՚ի Թաղն Ընտանորեան յԵրուս սեպհա
կան տան, ընդ Թուահամարաւ 15 .

Ի Վուրսքի :

825. () Ընակ Կայսերական Կամար .

Отъ Императора Павла I. къ генералиссимусу, Князю Италійскому, графу Суворову-Рымни-скому .

Я рѣшилъ послать васъ въ Италію на помощь В. В. Императору и Государю — союзнику и бра-

ту моему . Суворову не нужны ни шріумфы , ни лавры , но Ошечеству нуженъ Суворовъ , и желанія мои согласны съ желаніями Франца II , которій , поручая вамъ верховную власть надъ своею арміею , проситъ васъ принять это до-стоинство . И такъ отъ Суворова зависитъ испол-нить обѣщаніе Ошечества и желаніе Франца II .

Павелъ .

Յիւրահայէ ք Պօղոսէ առ Ղաւբադին Օ օրապէս , Ի-
տալիան Պալատաւ Սուլթոն-Լիան Թիմիսթեան .

Ս ճռեցի առաքել զքեզ յԻտալիա յօգնութիւն
Վիեննայի Սեծի Կայսեր և թագաւորի — դաշնակցի
և եղբոր իմում . Սուլթոնի չեն պէտք ոչ յաղ-
թանակք և ոչ դաքնիք . բայց Հայրենեաց հարկա-
ւոր է Սուլթոնի . և բաղձանք իմ կապակցեալ կայ
ընդ բաղձանաց թ Յռանչիսկոսի , որ՝ յանձն արա-
րեալ քեզ զծայրագոյն իշխանութիւն 'ի վերայ բա-
նակի իւրոյ , հայէ ընդունիլ զայս արժանապա-
տութիւն : Եւսա մնայ Սուլթոնի պսակել զիսու-
տունն Հայրենեաց և զփափաք թ Յռանչիսկոսի .

Պօղոս :

ՅՕԴՈՒԱԾ ԶՈՐՐՈՐԴ

О языках и буквахъ Славянскихъ .

ՅԱՂԱԳՍ ԴԱՂԾԱՏԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒԻՆ ԵՒ
ՑԱՌԻՑ .

826. **Ա** եզու Ղաղմատացւոց կամ Սկլավեանց է հին լեզուն Ռուսաց, որ 'ի վաղ ժամանակաց հե. տէ 'ի կիր ածի ոչ միայն ընդ բոլոր Ռուսաստան, այլ և ընդ Լւերոպիա . զոր մարթ եր համարիլ մի 'ի մայրական պարզ լեզուաց՝ եթէ չէին խառնեալ 'ի նմին բազում բառք Լւրաբացւոց, Յունաց և թաթարաց :

Սակայն տիրապէս աղբիւր համարի այժմեան լե. զուին Ռուսաց ըստ ամենայն յատկութեանց : Ամին իրի հին հեղինակք յայն լեզու գրէին զհարկաւոր գործս և զանձաշունչ մատեանս : Որպէս և նախնի թարգմանիչք նոցա զառաջինն յայն լեզու դարձու. ցին 'ի յունէ զտւրբ գիրս, հրամանաւ մեծին Սլա. տիմիրայ : Յետ այնորիկ յաւել մեծ իշխանն Լա. րօսլավ տալ յեղուլ յայն լեզու 'ի յունէ զայլ և այլ եկեղեցական գրեանս : Լա. յսպէս զի այս լեզու նուիրեալ եղև յանձային պաշտամունս մինչև ցայսօր : Իայց 'ի մեր ժամանակս զնոր կտակարանն ընդ սաղմոսաց թարգմանեցին 'ի հին լեզուէ անտի 'ի նոր լեզու Ռուսաց քաղաքական :

827. Իբրև զի քաղաքական լեզու Ռուսաց հետզհետէ մաքրեալ և կարգադրեալ 'ի Վերթու. ղաց՝ եղև անուանի լեզու ախորժալուր և փար. թամ, համարելով աշխարհաբառ լեզու նոցա : Որով և բաժանեցաւ լեզու Ռուսաց յեկեղեցա. կան церковный, և 'ի քաղաքական гражданскій . Լա. տվորաբար հինն կոչի լեզու Սկլավեանց, և նորն լեզու Ռուսաց : Դիցուք զօրինակս երկա. քանչիւր լեզուաց :

Примѣръ изъ посланія Павла къ
Римлянамъ.

828. ՕՐԴԱՆԻՆ Ի ԲՂԹՈՅՆ ՉՕՂԱՍԻ ԱՌ-
ՀՈՈՎՄԱՅԵՑԻՍ .

Г Л А В Ё Ъ .

Г Л А В А I .

ՊԱՎԵԼՆ ՐԱԵՅ ԻՆԵՅ ԽՐԻՏՈՅՆ,
ՅԵՂԻՆՆ ԸՍՏԱՆ, ԻՅԵՐԱՆՆ Ե
ԲԼԱԳՈՎԵՍՏԻԵ ԲՅՈՒԵ,

Ե . Ե՜ յԵ յԵ յԵ յԵ յԵ յԵ յԵ
ՍՐՈՐՈՔԻ ՏԵՈՄԻ Ե՛ ՍԻՏԱՆԻՆՅԱ
ՏԻՄՅԱ,

Դ . ՄԻ ՏՆԻՔ ՍԵՐԵՄՆ, Ե՛Մ-
ԻՍԵՄՆ Մ ՏԵՄԵՆԵ ԸԼԵԻԴՈՔԱ
ՍՈ ՍԼՈՒՄ,

Ը . ՈՐԵԿԵՆԻՆԵՄՆ ՏՆԻՔ
ԲՅՈՒՄ Ե՛ ՍԼԵՔ, ՍՈ ԸՄՅՅ
ՏԻՄԻՆ, ԻՅՅ ՎՈՏԿՐԵՆԻՄ Մ

Павелъ, рабъ Ісуса
Христа, призванный А-
постолъ, избранный ко
благовѣстію Божію .

2 . Которое Богъ
предварительно общалъ
чрезъ пророковъ Своихъ,
въ священныхъ Писаніяхъ .

3 . О Сынъ Своемъ,
который по плоти ро-
дился отъ сѣмени Дави-
дова .

4 . А по Духу свя-
тѣнн, чрезъ воскресе-
ніе изъ мертвыхъ, во

Գ Լ ՈՒՆ Ա .

ՊԱՎԵԼՈՍ ԾԱՌԱՅՈՒ ԸՅԻՍՏՈՍԻ ՎՐԻՍՏՈՍԻ ԿՐԵՅՑԿԱՆ
ԱՌԱՔԵԿԱՆ, ՈՐՈՇԵԿԱՆ յԱԼԵՍՏԱՐԱՆԻՆ ԸՍՏԱՆԻՆՅՈՒ :

2 . ՈՐ յԱՌԱՎՅ ԽՈՐՈՍԱՅԱԿԱՆ Ի՛ ԶԵՆԻՆ ՍԻՐԳԱՐԵԿԻՅ
ԻԼՐՈՅ ԳՐՈՎԵՐ ՍՐԵՈՎԵՐ :

3 . ՍԻՄՆ ՍՐԳԼՈՅ ԻԼՐՈՅ ԿԳԵԼՈՅ Ի՛ ԳԱԼԱԿԵ՛՛՛ ՎԱԼ-
ԹԻ ԸՍՏ ՍԻՐԻՆՈՅ .

4 . ՍԱՀՄԱՆԵԼՈՅ ՍՐԳԼՈՅՆ ԸՅՅ ԳՐՈՎԵԿԱՄԵ ԸՍՏ

мёртвых, Іиса Хрѣта Гда
нашего .

Ѳ . Имже пріѡхомъ бла-
годать и дѣлытєко ѳ по-
славшаніе еѳрѣ ко всѣхъ аѳи-
цѣхъ, ѡ имени егѡ :

Ѳ . Бѣ ниже еіте и
ѡ званіи Іисѡ Хрѣтѡ :

Ѳ . Всѣмъ ѡущымъ ѳ рѣмѣ
возлюбленнымъ Бгѡ, зван-
нымъ стѣмъ : благодать
бѣмъ и миръ ѡ Бгѡ Ѳцѡ
нашегѡ и Гда Іиса Хрѣта .

и . Перѡе ѡущѡ благодарю
Бгѡ моего Іисѡмъ хрѣтѡмъ
ѡ всѣхъ бѣа, аѳкѡ еѳра
бѡша возвѣщаетѣа ко всѣмъ
мірѣ :

всей славѡ открылся Сы-
номъ Божіимъ, о Іисусѣ
Христѣ Господѣ нашемъ .

5 . Чрезъ Котораго мы
получили благодать и а-
постольство, дабы име-
немъ Его покоряшь вѣрѣ
всѣ народы .

6 . Въ числѣ коихъ
находишесь и вы, при-
званные къ Іисусу Хри-
сту .

7 . Всѣмъ находящимся
въ Римѣ возлюбленнымъ
Богу, призваннымъ свя-
тымъ : Благодать вамъ
и миръ отъ Бога Отца
нашего и Господа Іису-
са Христа .

8 . Прежде всего бла-
годарю Бога моего Іису-
сомъ Христомъ за всѣхъ
васѣ, что вѣра ваша
прославляется во всемъ
мірѣ .

Հոգւոյն սրբուԹեան . 'ի յարութենէ մեռելոց Հոհ
Վրտի տեառն մերոյ :

5 . Որով ընկալաք շնորհս և առաքելութիւն 'ի
հնազանդութիւն հաւատոց, յամենայն հեԹանոսս
վասն անուան նորա :

6 . Հորս և դուք էք կոչեցեալ Հիսուսի Վրդու
տոսի .

7 . Ըմենեցուն որոց էք 'ի Հռովմ' սիրելեաց
ԸՄ' կոչեցելոց սրբոց . շնորհք ընդ ձեզ և խաղա-
ղութի յԸՄ հօրէ մերմէ . և 'ի տեսէ Հոհ Վրտէ :

8 . 'Եւա' գոհանամ զԸՄ իմոյ 'ի ձեռն . Հոհ
Վրտի վասն ձեր ամենեցուն . զի հաւատք ձեր ազատ-
մեալ են ընդ ամենայն աշխարհ :

4. СВИДѢТЕЛЬ БО МИ ЁСТЬ
БГЪ, ЕМУЖЕ СЛЪЖУ ДХОМЪ
МОИМЪ БО БЛАГОВѢСТКОВАНІИ
СНѦ ЕГѦ, А КѦ БЕЗПРЕСТА-
НИ ПЪМАТЬ Ѧ БЪСЪ ТЕОРЮ.

9. Богъ, которому я
служу въ духъ моемъ
благовѣствованіемъ Сы-
на Его, свидѣтель мнѣ
въ томъ, что я без-
престанно воспоминаю о
васъ.

9. Վ Կայ է ինձ ի՞նչ, զոր պաշտեմք հոգևով իմով
յաւէտարանի որդւոյ նորա, Թէ որպէս զխշատակս
ձեր առնեմ:

ՏԱՌԻ ԴԱՂՄԱՏԱՑԻՈՑ .

Յ29 . Որպէս յայտ է 'ի վերոյեդեալ օրինակէս՝ տառք Ղաղմատացւոց են դաղափար այբուբենից Ուռսաց , թէ ըստ ձևոյն և թէ ըստ հնչման : Սակայն պատուագիրք , որք մինչև ցայժմ 'ի կիր ածին յեկեղեցական գիրս նոցա , ոչ սակաւ դժուարութիւնս տան համբակաց 'ի վերծանել : Երբին աղագաւ պատշաճ դատեցաք զնել աստանօր նախ զձեւ և զհնչմունս դաղմատական տառից , ապա զպատուագիրս և զթուանշանս նոցա , որով հեշտ լինի վերծանութի եկեղեցական գրեանց Ուռսաց :

ՁԷ .

Անուն .

Երկրորդ .

ԳԼԻԿԻԴԻ . ՄԻԿԻԿԻԴԻ .

'ի աստ . 'ի հայ .

А а
Б б
В в
Г г
Д д
Е е
Ж ж
З з
И и
І і
К к
Л л
М м
Н н
О о
П п
Р р

ԱՅԾ . ԱԶ . Ա .
Буки . Պոպի . Պ .
Вѣдѣ . Վէդի . Վ .
Глаголь . Գլաղօլ . Գ .
Добро . Տօբօ . Տ .
Есть . Եստի . Ե .
живе . Ժիվի . Ժ .
Зѣло . Օէլօ . Օ .
Земля . Օէժիա . Օ .
Иже . Իժի . Ի .
І . Ի . Ի .
Како . Կաօ . Կ .
Люди . Լիւդի . Լ .
Мыслеше . Միւսլի . Մ .
Нашѣ . Նաշ . Ն .
Онѣ . Օն . Օ .
Покой . Փօյ . Փ .
Рцы . Ռի . Ռ . Բ .

830. Ղշանք համառօտիչք տառից՝ ասին պատանշանք, որք յաճախ են յեկեղեցական գիրս Ուռնաց : Եւ յառաւել գործածականն է պատուանշանս . որ նշանակէ զկրճատումն մի կամ բազում տառից, օրինակ իմն .

Во имя Отца, и Сына, и свяаго Духа .

Во Իմա Օտца, և Сына, և свяаго Духа .

Іс. Хс. Сѣѣнникъ. оучѣль. Дѣѣа .

Իսուս-Христос . Священник . Учитель . Դձեացա .

Յ. Ր. Րահանայ. Սարժապետ. Կոյս .

Члкъ. Бга. Бгъ. Англъ. Днь .

Человкъ . Блага . Богу . Ангел . День .

Սարգ . Րարիք . Եւ . Հրէշտակ . Օր .

Імль. Крѣеніе. Млть. Мч къ. Ннѣ .

Իսրայել . Крещеніе . Милость . Мученикъ . Нынѣ .

Խրայէլ . Սկրտուի . Ողորմուի . Սարարիս . Եւ ժա :

Слѣце. Трѣа. Црь .

Солнце . Троица . Царь .

Եւ . Երրորդութիւն . Թագաւոր .

Պատանշանք զպայանէ Եսանարապէս զկրճատումն Գոր .

Апѣль. Бжтво. Воскрніе. Млрдѣе .

Апостол . Божество . Восресеніе . Милосердіе .

Եւաքեալ . Եւթութիւն . Յարութիւն . Գթութի .

Гдъ. Фтъ. Гдрь. Епкпъ. Крѣтъ .

Господь . Честъ . Государь . Епископ . Крест .

Տէր . Պատիւ . Թագաւոր . Եպիսկոպոս . Խաչ .

МѢСѢЦЪ. НЕБЫНЬ. ХРІСТІАНИНЪ.
 Мѣсяцъ. Небесный. Христіанинъ.
 Թիս. Երկնային. Իրիստոսեայ.

Պատումն զսույսն զԵրժարուն աստի Ժ. ԳՐ.

ВЛАДЫКО. БЦА. НЛЪ. ЛЮБОМЪДРЪ.
 Владыко. Богородица. Недѣль. Любомудръ.
 Տէր. Բժածիւն. Շարաթ. Լսաստասէր.
 ПРЕЛОГЪ. ПОДЪ. СРДЦЕ.
 Предлогъ. Подъ. Сердце.
 Լախադրութիւն. Ի ներքոյ. Սիրտ.

Պատումն զսույսն զԵրժարուն աստի Ի. ԳՐ.

ВАРИ. ПРЕХОДЪ. ЛЪ. ОБЕЩАЮ.
 Варитъ. Преходитъ. Лѣтъ. Обещаютъ.
 Երկ. Բնջանէ. Տարի. Հնանան.

Պատումն զսույսն զԵրժարուն աստի Զ. ԳՐ.

РАЗОУЧЕНЫ: ВОДАДОУТЪ. ПРА.
 Разлучены. Воздадутъ. Праздникъ.
 Հեռացեալք. Հատուցանեն. Տօն.

831. ԲԱԼ Ի Հեռեալ օրինակ տեսանիւ
 այլ և այլ նշանք համառօտիք.

КЪ. ВЪ. ИЗЪ. ОНО. ДРЕВНѢ. ТВОРЦУ.
 Къ. Въ. Изъ. Ононъ. Древнихъ. Творцу.

Թվանշանք .

832. Մեր Վաղմատացիս Թուանշանք բացորոշին 'ի ձեռն տառից որպէս 'ի մեզ . զորս ահա դնեմք 'ի կարգիս ընդ պատուանշանօք :

Ա	Բ	Դ	Ա	Ե	Տ	Յ	Ի	Ա	Ի	Ա	Ե	Դ	Ա	Ե
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Յ	Տ	Ի	Ա	Ե	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ
16	17	18	19	20	21	22	30	40	50	60	70	80	90	
Բ	Դ	Դ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ
100	200	300	400	500	600	700	800	900						
Ա	Բ	Դ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ
1,000	2,000	10,000	20,000	100,000										

Յ Ե Ն Կ

ԳԼԽԱՒՈՐ ԻՐԱՑ ՆՇԱՆԱԿԵԱԼ ԸՍՑ
ԱՅԲՈՒԲԵՆԻՑ :

Ե

Երկու .	41 . 156
ածանցական տնտես .	122
ածանցական ճանիչ .	129
ածբողջ ածական .	137
ածբողջ Բայ .	228
այբոբեն .	2
անդրադարձ Բայ . 220 .	339
անդրադարձ դերանուն .	198
աներևոյն . 232 . 247 .	547
աներևոյն անորոշ .	248
աներևոյն կարարեալ .	250
	251
աներևոյն յաճախական .	252
աներևոյն պարզ .	249
անկանոն Բայ .	229
անջնական դերանուն .	196
անորոշ դերանուն .	212
անուն .	41 . 46
անցեալ անկարար . 284 .	315
անցեալ գերադարար .	287
անցեալ ժամանակ .	235
անցեալ կարարեալ .	286
անցեալ պարզ .	285
ապտոնի .	242
ապտոնի անորոշ . 288 .	316
ապտոնի կարարեալ .	290
ապտոնի պարզ .	289
առաջին լծորդութիւն .	336

առաջին հորով .	47
առարական Բայ .	230
առարական . 126 .	134
առնչական .	221
առոգանութիւն .	694
արական իգականայանգ .	106
արդարութիւն .	642

Բ

Բազմական .	192
Բաժանումն տնտես .	123
Բաժանումն Բայից .	216
Բաժանումն գոյականաց .	42
Բաժանումն վանիչ .	39
Բաժանումն քառից .	3
Բաղարբեալ Բայ . 226 .	373
Բաղարբեալ շարագրութ .	644
Բաղաձայն .	6
Բաղդարական .	171
Բաղդարական ճակեայ .	404
Բայ .	215
Բան .	38
Բանասրէղծական լեզու .	759
Բանասրէղծական որոն .	760
Բառ .	38
Բարդ .	124
Բացագանչական .	690
Բացայայտիչ .	416

Բացարձակ .
Բաւ .

181
686

Ղրոյց ճոխովան .
Ղրոյց ռաբինեան .

777
779

Պ

Պաշտարան . 172 . 404
Պոյան . 41
Պրծածութեան պատիւ . 7

Լ

Լաւան Բայ . 216 . 326
Լաւան Բայի խորհրդ . 555

Ղ

Ղաղճապանի լիւր . 826
Ղաղճապանի պատ . 829
Ղասանան . 189
Ղերանան . 195
Ղերբայ . 246 . 301 . 545
Ղէմի Երկային . 279
Ղէմալարի . 227 . 384 . 544
Ղէմալար Բայ . 227
Ղրան . 170

Լ

Լիւրհանուր անուան . 42
Լիւրհանուրութեան . 245 . 298
545

Թ

Թարգմանութեան աշխատանք . 796
Թարգմ . ԺԴ աղճապան . 797
Թարգմ . ԷԷ աղճապան . 798
Թարգմ . ԸԴ աղճապան . 799
Թարգմ . Կ աղճապան . 800
Թարգմ . ՃԽԴ աղճապան . 801
Թարգմ . ՃԽԵ աղճապան . 802
Թարգմ . ՃԴ աղճապան . 803
Թարգմ . Ի (Զովայ) . 804
Թիւ . 107
Թուական անուան . 180
Թուական . 832

Լ

Լաղանի Բայ . 232
Լղանի խօսից . 775
Լննանայ . 692
Լուանդա պարբերութեան . 655
Լրինդա պարբերութեան . 654
Լրինդաբառ . 5
Լրինդ . 683
Լրինդի լիւրութեան . 344
Լրինդի հոլովան . 53
Լրինդի լիւրութեան . 348
Լրինդի հոլովան . 87

Ժ

Ժամանակ Բայի . 234

Լ

Օ

Օղլումն . 640
Օղլի հիւսիսական . 778

Լ ծորդապատ .
Լ ծորդութեան անկանոն
Բայի . 357

Թորդոմէան Բաղարբէա		Դ Կարգ ածականաց .	154
Բայից .	382	Է Կարգ ածականաց .	157
Թորդոմէան Էական		Կարգ շարագրումէան .	657
Բային .	326	ա Կերպ ա Թորդոմ-	
Թորդոմէան Կրատբա		մէան .	336
Կան Բայից .	356	ա Կերպ Բ Թորդոմ-	
Թորդոմէան շարագր .	639	մէան .	344
Թորդոմէանս .	323	ա Կերպ Դ Թորդոմ-	
ընծանի շարագրում-		մէան .	348
մէան .	665	ա Կերպ Դ Թորդոմ-	
		մէան .	352
Խ		Բ Կերպ ա Թորդոմ-	
Խնդրատոմէան ածա-		մէան .	339
կանաց .	460	Բ Կերպ Բ Թորդոմ-	
Խնդրատոմէան ըռա-		մէան .	346
կան անուանաց .	477	Բ Կերպ Դ Թորդոմ-	
Խնդրատոմ Խնդիր .]	427	մէան .	350
Խնդրատոմ նախարարու-		Բ Կերպ Դ Թորդոմ-	
մէանս .	411	մէան .	354
Խորհրդածոմէան առա-		Դ Կերպ ա Թորդոմ-	
ւօթեան .	805	մէան .	340
Խորհրդածոմէան երե-		Դ Կերպ ա Թորդոմ-	
կոյեան .	806	մէան .	342
		Կերպարումէան .	680
		Կրատարական .	218 . 307
		Կրատարական Բայից Խըն-	
		դիր .	543
Ն		Կրատարական ընդունել-	
Նանօթոմէանս նամա-		լումէան .	308
կագրումէան .	807	Կրթումէան ոռոտական Խօ-	
		սից .	780
Ս		Կրճար ածականս .	163
Սաղմոմէան Բաղդա-		Կրճարականս .	194
րականաց .	173		
Սաղմոմէան Գերագրա-			
կանաց .	178		
Սանտառո Բայ .	229		
ա Կարգ ածականաց .	143		
Բ Կարգ ածականաց .	146		
Դ Կարգ ածականաց .	150		

համա . 'ի վերայ եղա-	
նակի .	791
համա . 'ի վերայ ժամա-	
նակի .	786
համա . 'ի վերայ ուռու-	
վերայ .	794
համա . խնդրանայ .	783
համա . հարցադնեութի .	784
համա . հրամանայ .	785
համա . ճաղելոյ .	789
համա . յառնելոյ .	787
համա . նախաճաղի .	788
համա . ննջելոյ .	790
համա . ռըջանի .	781
համա . ըջլագայութի .	792
համաճոյնութեան ածա-	
նանայ .	452
համայ . Բայից .	505
համայ . գոյականայ .	415
համայ . դերանուանայ .	491
համայ . ընդունելութի ,	
նայն .	545
համայ . ըռանանայ .	468
համայ . ծայքայից .	556
համայ . ճասանց Բանի .	414
համայ . միջարկութեանց .	629
համայ . նախադրութեց .	570
համայ . շաղկապից .	616
հայցականանդիք Բայք .	529
հասարակ .	222
հարցական նշան .	689
հարցականք .	209
հաւասարական .	42
հոլով ըռանանայ .	182
հոլովանք ամբողջ ա-	
ծանանայ .	142
հոլովումն .	44 . 117
հոլովումն կրճատ ածա-	
նանայ .	159

հոլովք .	43 . 109
հրամայական անորոշ .	292
հրամայական եղանակ .	291 .
	317
հրամայական նախարեալ .	297
հրամայական պարզ .	296

2

Չայնաւորք .	4
յե .	120

Ս

Սականութեանք .	809
Տակբայ .	385
Տանականք .	193 . 504
Տառանք Բանի .	40
Տեճասար .	760 . 767
Տեճավերջ .	761 . 764
Տեանդամ պարբերու-	
նութեան .	653
Տիջակ շարգերութեան .	661
	662
Տիջարկութեան .	413

Յ

Յաճականք .	230 . 240
յարկադոյնիչ .	420
յարկութեան գոյակ-	
նայ .	96
յարդակ անուանք .	42
յարբերական .	207 . 409
յարտորութեան .	643

Ն

Նախադրութեան .	407
նախադիպ .	121

Կախարդական անիմալիքի Բայք .	539
Կերգործական Բայք .	217
Կերկայ .	261
Կոռալականք .	125 . 135

Ը

Ը աղէապ .	412
Ղարագործութիւն .	634
Ղարամանեալ Բանք .	633
Ղեշք .	685 . 695

Ո

Ուրբաք .	685
Օղղագործութիւն .	666

Չ

Չանկերք .	693
Չեղտական Բայք .	219
Շրրորդ Կոլովան .	92

Պ

Պալասատոր Բայք .	228
պարտական շանք .	830
պարբերութիւն .	652
պարզ անոտանք .	123
պարզ Բայք .	226
պարզ Ղարագործութիւն .	657
	659
պարոյն .	687
պէսպէս ուրանատորք .	795

Ս

Սահմանական .	260 . 313
--------------	-----------

սահման քերականութիւն .	1
սեռ .	97
սեռական անիմալիքի Բայք .	514
սեռ քերականական .	214
սուղ .	688
սրայական քերական .	200
սրեղն .	762 . 768
սրորարասական .	233 . 550
սրորակէր .	681
սրորարք .	682

Վ

Վանկ .	37
Վերջակէր .	684
Վերջարանջ .	763 . 765
Վսեմ Ղարագործութիւն .	663

Տ

Տաղաչադոտութիւն .	759
տրական անիմալիքի Բայք .	518

Յ

Յոսցականք .	203
-------------	-----

Փ

Փախագիծ .	691
փոխարքութիւն .	641

Կ

Կական .	698
Կառանդամ պարբերութիւն .	656

()

() Ժանդալ Բայ .	224
օրինակ ա հոլովման .	47 . 51
օրինակ Բ հոլովման .	54 . 80
օրինակ Գ հոլովման .	88 . 91
օրինակ Դ հոլովման .	92
օրինակ Ռեծավերջ որս նաւորաց .	774

օրինակ խնդրաւորութեց .	577
օրինակ էպոքերական նա մակի .	825
օրինակ հասցէի .	821
օրինակ ողջմանագրաց .	814
օրինակ աբդասանութե պատեց .	7

Յ Լ Ն Կ

ԿԱՐԵՒՈՐ ԻՐԱՑ ԸՍՏ ՌՈՒՍԱԿԱՆ
ԱՅԲՈՒԲԵՆՆԻՑ.

Ա

- А, հնչումն ձայնաւոր տառիս, 7. երկար, 702. 712.
և սուղ, 700:
- а, շողկապ որպիսի մակապից հետեւի, 627. է և
միջարկութիւն, 630:
- а և я, յանգք և խոտորումն 'ի հոլով, 46:
- абѣ, авѣ, агѣ, адѣ, ажѣ, азѣ, акѣ, алѣ, амѣ,
анѣ, арѣ, асѣ, ашѣ, ахѣ, յանգք են եր-
կար, 735:
- авый, յանգ, 755:
- ай, երկարառ, 5. յանգ, 731:
- личность, և որք 'ի մէջ բերեն զհակումն զինչ
խնդիր պահանջեն, 432:
- анापесническій, վերջատանջ, 765:
- аніе, յանգ ունի բառ նախառպին զերկար, 709:
- ашѣ, յանգ բայից, 279:
- ачѣ, յանգ երկար, 738:
- аю, յանգ երկար, 702:
- ая, յանգ երկար, 749:
- ая, յանգ ամբողջ ածականաց, 142. և հոլով,
146:

Բ

- Б, այլ և այլ հնչմունք գրոյս, 8:
- ба, յանգ երկար, 717:
- ба, бка, бкн, յանգք զբարդ հոլովին, 48:
- башюшка, և այլ փաղաքշական անուանց կիր-
առութիւն, 450:
- бдѣшь, бдю, բայ, 270:
- безгласный, անձայն, 3:

- безличный, դիմազուրկ, 227. 384. զինչ խնդիր
 տալի է, 544 :
 безпорядочный, անկանոն (բայք), 357 :
 безъ, նախադրութիւն, 577 :
 бишь, бью, բայ, 276 :
 благоговѣшь, և սոյնպիսի բայք առնուն քԵ, 523 :
 благодарѣшь, բայ երբ առնու 3а, 533 :
 близъ, близко, նախադրութիւն, 578 :
 бо, յանգ ուր երկարի, 732 :
 богашѣшь, богащю բայ, 275 :
 божій, զիմորդ հոլովի, 154. ոչ կրճատի, 167 :
 бокъ, խոտորի, 66 :
 больше, բաղդատական, 176. լինի և большій գէ-
 րադրական, 178. խնդիր առնու սեռ. 458 :
 боѣшь, бою, բայ, 270 :
 бояться, բայ, 555 :
 брататься, բայ առնու 3а, 533 :
 братъ, խոտորի 'ի յոր, 66 :
 будеже, շաղկապ, 619 :
 будущее неопредѣленное, ապառնի անորոշ, 288.
 պարզ, 289. կատարեալ, 290 :
 бѣ, յանգ լինի իգական, 104. և бѣ յանգ, 749 :
 бы, бѣ, յանգ երկար և սուղ, 624. 701. ընդ-
 բայից գործէ ստորագասական, 625 :
 бывало, առնէ գերակատար, 241 :
 бываю, օժանդակ բայ, 555 :
 бѣчь, бѣгу, բայ, 369 :

B

- В, յատուկ ձայն նշանագրիս, և խոտորումն, 9 :
 ва, յանգ, 725 :
 ведро, խոտորի, 82 :
 весло, խոտորի 'ի յոր. սեռ. 82 :
 весь, հանրական անուն, 162 :
 вещь, խոտորի, 95 :
 въ, воз, вс, բաղադրիչ մասնիկք, 512 :
 взаимный, առնչական (բայք), 221. 542 :
 въискивать, բայ, 528 :

- անծ, ձԼ, 120 :
 винишь, виню, բայ, 272 :
 вка, вки, յանգը խոտորին 'ի յոր. սեռ. 48 :
 вокруг, մակբայ, 403 :
 владыка, զի՞նչ խնդիր առնու, 431 :
 владѣніе, զի՞նչ խնդիր առնու, 429 :
 власть, զորպիսի խնդիր պահանջէ, 434 :
 вѣдѣтельная, փակագիծ, 691 :
 внимать, вредишь, բայք, 520 :
 внутри, внутрь, նախադրու թիւնք, 579 :
 внѣ, նախադրու թիւն, 580 :
 во, вѣ, նախադրու թիւն զի՞նչ խնդիր առնու, 581 :
 во, вѣ, յանգը, 733. 746. կիրառու թիւն во ին, 573 :
 вода, Լ այլք զիարդ շէշտին, 41, 52 :
 возвратный, անդրադարձ (բայք), 220 :
 возлѣ, նախադրու թիւն, 582 :
 воинѣ, խոտորի, 68 :
 вонѣ, առնու քն, 569 :
 воспоминашь, Լ այլ բայք, 525 :
 вопишь, вопію, բայ, 276 :
 вопросительная, նշան հարցական, 689 :
 вопросительное, հարցական, 209 :
 вперяшь, փոխէ զխնդիրն, 531 :
 врачевашь, вращую, բայ, 263 :
 время, Ժամանակ բայից, 234 :
 вспомогательный, օժանդակ (բայք), 216. 224. 326. զիարդ համաձայնին, 596 :
 вступить, բայ երբ առնու 32, 533 :
 вѣ, նախդիր զիարդ 'ի կիր ածի, 444. 446 — 448 :
 вѣ, во, в, բաղադրիչ մասունք, 511. 512 :
 вы, յանգ երկար, 700, 710, 730, 745. լինի ի գական, 104 :
 вѣять, вѣю, բայ, 272 :
 вязать, вяжу, բայ, 265 :

Г

Г, այլ և այլ հնչմունք տառիս, 10 :
 га, յանգ, 725. այլ ազգ յանգի 'ի սեռ. 48 :
 гдѣ, մակբայ երբ 'ի կիր ածի, 568 :
 гладнѣ, жу, բայ, 274 :
 глазѣ, խոտորի, 66 :
 гласный, ձայնաւոր (տառք), 4 :
 гнесѣ, гнесту, բայ, 371 :
 гнуѣ, гну, բայ, 278 :
 гнѣздо, горло, խոտորին, 82 :
 го, յանգ, 732 :
 годѣ և лѣтѣ, ուր ուրեք վարին, 483 :
 горевать, горюю, բայ, 263 :
 горѣѣ, горю, բայ, 270 :
 господинѣ, զինչ խնդիր առնու, 431. և խոտորի, 68 :
 госпиѣ, гошю, բայ, 275 :
 государь, զիւրդ վարի, 451 :
 гѣ, յանգ, 60, 745. երբ լինի իդական, 104 :

Д

Д, յատուկ ձայն գրոյս և խոտորումն, 11 :
 да, շողկապ, 617. սուղ, 700, 725 :
 дабы, շողկապ, 621. վարի փոխան даяի, 549 :
 դործէ ստորադասական, 550, 626 :
 давай, երբ առնու սեռ. 510 :
 даваѣ, և այլ նոյնանշան բայք զինչ խնդիր պա-
 հանջեն, 529 :
 давнопрошедшее, գերակատար որպէս կազմի, 287 :
 дактилическій, ստեղն, 768 :
 даль, մակբայ, 569 :
 дарить, բայ և խնդիր, 530 :
 двое, և այլ բացարձակք զիւրդ վարին, 473. լինին
 և երկար, 750 :
 двоепочіе, երկկէտ, 683 :
 двугласныя буквы, երկբարբառ տառք, 5 :

- де, ԴԵՏԿԱՏԻՅ , ԻՐՐԻՆ ԶԱՊԿԱՅ ՎԱՐԻՆ , 628 :
 дерево, ԽՈՒՐՈՐԻ , 83 :
 діалектѢ , 775 :
 дишя , ԽՈՒՐՈՐԻ 'Ի յՈՐ . 90 :
 ԴԿԱ , ԴԿԻ , յԱՆՎՔ ՓՈԽԻՆ 'Ի յՈՐ . սԵՆ . 48 :
 длина , Լ ՈՐՔ ցՈՒԿԱՆԵՆ ՄԱՐԱԾ՝ զԻՆՆ ԽՆՂԻՐ ԱՈՒՆՈՒ , 456 . ԲԱՊՂԱՄԻՆ , 457 . ԱԿԱՄԱՍԽԱՆԵՆ ՀԱՐԳՄԱՆԳ ՂԻՐՂ , 438 . ՈՒՐ , 439 . Լ ԵՐԲ , 442 — 447 :
 для , ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ , 583 :
 дмѣшъ , ԴՄԻՅ , ԲԱՅ , 276 :
 до , ՆԱԽՂԻՐ , 511 . յԱՆՎ , 732 :
 до , ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ , 584 :
 добрый , ՈՒՆԻ ԿՐԿԻՆ ԲԱՊՂԱՄԱԿԱՆ , 177 :
 довольно , մԱԿԲԱՅ ՂԻՆՆ ԽՆՂԻՐ ԱՈՒՆՈՒ , 559 :
 дома , մԱԿԲԱՅ , 403 .
 домогаться , ԲԱՅ , 555 :
 доправляшъ , ԲԱՅ , 528 :
 достигашъ , ԲԱՅ ԵՐԲ ԱՈՒՆՈՒ ԴՈ , 515 :
 дочь , ՂԻՐՂ ՀՈՒՎԻ , 94 :
 древній , ԵՅ , ԵԵ , ԱԾԱԿԱՆ ՏՐԱԿՆ ՀՈՒՎԻ , 157 :
 дремашъ , ԴՐԵՄԼՅՈՒ , ԲԱՅ , 269 :
 дробное , մԱՍՆԱԿԱՆ , 193 :
 другѢ , ԽՈՒՐՈՐԻ 'Ի յՈՐ . 66 :
 душь , ԴՅՅ , ԲԱՅ . 278 :
 ԴԾ , յԱՆՎ , 745 . ԼԻՆԻ ԻՂԱԿԱՆ , 104 :
 дышло , ԴՅՄԼԾ , ԽՈՒՐՈՐԻ , 82 :
 дѣеучастіе , ՂԵՐԲԱՅ , 246 , 301 . ԽՆՂԻՐ , 545 .
 Լ ԱՅԼ ԳԻՄԵԼԻՔ , 304 :
 дѣйствительный , ՆԵՐԳՈՐԾԱԿԱՆ (ԲԱՅ) , 217 :
 дѣйствовать , Լ ՆՈՅՆԱՆՆԱՆ ԲԱՅՔ , 538 :
 дѣлать , ԴԾԼՅՈՒ , ԲԱՅ , 272 :
 дю , յԱՆՎ ԵՐԿԱՐ , 706 :
 дя , յԱՆՎ ՓՈԽԻ 'Ի յՈՐ . սԵՆ . 50 :

Ե

Ե , քԱՈՒԵԱԿ ՀՏՆՃՈՒՆՔ ԶԱՅՆԱՆՈՐ ՄԱՈՒԽ , Լ ԱՅԼ ԳԻՄԵԼԻՔ , 12 . ԵՐԿԲԱՐՔԱՈ ՎԱՊԱՆԻ , 5 . ԵՐԿԱՐ , 703 :

В, և իւ յանգք զհարդ հոլովին, 73. խոտորմունք,
 75. 76:
 евѢ յանգիւ ածականք միշտ կրճատ վարին, 167:
 евѢ, евыѢ, յանգք, 754:
 егѢ, ежѢ, емѢ, есѢ, емѢ, յանգք երկար, 736:
 единашная, ենթամնայ, 692. նաև կիրառութիւն
 նշանախեցից (" «), 693:
 ее, չէզոքական յանգ, 150, 151:
 ежелѢ, естѢ, շաղկապք, 619. վարին և ընդ շաղ
 կապիս то, 623:
 ей, երկբարբառ, 5. երկար, 731:
 екѢ, ецѢ, յանգք փոխեն զտառս, 64. են երկար,
 738. խոտորումն, 739. 740:
 елѢ, енѢ, ерѢ, յանգք, 737:
 енекѢ, յանգ, 755:
 енѢ, еннѢ, յանգք, 730:
 еспѢ, օժանդակ բայ, 554:
 ецѢ, յանգ լինի իգական, 102, 103:
 ею, յանգ, 703:
 ея, յանգ զհարդ հոլովի, 51:
 ея, ѡя, յանգ երկար, 722:

Ж

Ж, ձայն նշանագրիս, և այլ գիտելիք, 13:
 жа, յանգ խոտորի 'ի գործիական, 48. երկար,
 725:
 жаловаться, բայ, 555:
 жды, մասնիկ յարի 'ի թուականս, 490:
 же, յանգ սուղ, 700:
 же, жѢ, շաղկապք զհարդ վարին, 624:
 желать, և սոյնպիսի բայք զինչ խնդիր առնուն,
 513:
 жа, жка, յանգք փոխին 'ի յոք. սեռ. 48:
 жале, խոտորի, 75:
 живѢ, живу, բայ, 273:
 жѢ, մասնիկ որպէս հնչի, 674:
 жѢ, յանգ փոխէ զձայնաւորն, 60. խոտորումն, 61:
 жѢ, յանգ, 749. խոտորի 'ի հոլովս, 95:

- 3, հնչմունք գրոյս, 14 :
 з л с, լծորդատառք երբ վնին 'ի տեղի միմեանց,
 671 :
 за, նախադրուծիւն, 411, 487 . և զանազան առ-
 մունք, 585 . յանգ, 725 :
 забота, զինչ խնդիր պահանջէ, 435 :
 заботиться, բայ, 555 :
 зависишь, և նոյնանշան բայք, 516 :
 записка, զինչ խնդիր առնու, 431 :
 запяшая, ստորակէտ, 681 :
 звать, зову, բայ, 264 :
 звательный, կոչական, 114 :
 за, յանգ խոտորի 'ի յոք . սեռ . 48 :
 зна, յանգ, 718 :
 зо, յանգ, 732 :
 золошнть, золочу, բայ, 275 :
 зѣ, յանգ, 745 :
 зѣ, յանգ պահէ զերկար, 749 :

И. І.

- И, հնչունն ձայնաւոր գրոյս, 15 . գիտելիք, 669 :
 и, յանգ սուղ, 700 . լինի երկար, 712 :
 й, յանգ, 54 . երբ առնու սաստկացուցիչ շեշտ .
 խոտորի 'ի հօլովս, 57 :
 и, շաղկապ, 412, 617 :
 ѣа, փոխի 'ի ѣя, 668 :
 ибо, շաղկապ գիտիչ վարի, 621 :
 ибѣ, ивѣ, игѣ, идѣ, изѣ, илѣ, имѣ, инѣ, ипѣ,
 ирѣ, исѣ, итѣ, иѣ, ихѣ, иѣ, յանգք են եր-
 կար, 741 :
 ивашь, ывашь, յանգք, 707 :
 ивый, յանգ, 753 :
 игла, խոտորի 'ի յոք . սեռ . 48 :
 избавляться, բայ, 515 :
 избытокѣ, искусство, изобмыіе, զինչ խնդիր առ-
 նուն, 435 :

- издѣваться, բայ, 555 :
 изѣ, изо, նախդիրը, 511. զիարդ վարին, 586 :
 изѣявительное, սահմանական, 260 :
 іѣ, երկբարբառ, 5. յանգ, 56, 732, 752 :
 іѣ, ая, ое, յանգը ածականաց և հոլով, 146,
 147 — 151 :
 йка, յանգ խոտորի 'ի հոլով, 48 :
 икѣ, յանգ, 742 :
 или, շաղկապ, 618 :
 имѣшь, բայ երբ գործէ ապառնի, 553 :
 имя, անուն, 41 :
 инѣ, յանգ և հոլով, 67. խոտորումն, 68. լինի և
 իգական, 102, 103 :
 инѣ, յանգ միշտ կրճատ վարի, 167 :
 инѣ, և ынѣ, յանգը, 754 :
 иня, և ыня, յանգը, 719 :
 ѣня, յանգ խոտորի, 50 :
 искашь, ищю, բայ, 268 :
 исполняшь, բայ երբ առնու հայց. և երբ տեւ.
 526 :
 и такѣ, շաղկապ զիարդ վարի, 622 :
 ишши, բայ, 248. որպէս լծորդի, 363, 441 :
 ію, յանգ երկար, 703 :
 ія, յանգ, 724. որպէս հոլովի, 51 :

K

- К, ձայն նշանագրիս, 16 :
 ка, մասնիկ վարի որպէս շաղկապ, 628 :
 ка, յանգ փոխի, 48. երկար, 713, 725 :
 казашь, кажу, բայ, 265 :
 какіѣ, каковыѣ, հարցական, 211 :
 какѣ, և шоль, որպէս վարին, 565 :
 какѣ . . . ни, մասնական զիարդ վարի, 504 :
 касаться, բայ, 515 :
 каяшсья, հասարակ բայ որպէս վարի, 555 :
 клеймишь, мю, բայ, 276 :
 клепашь, клепаю, բայ, 269 :
 клешия, խոտորի, 50 :

- князь, ունի կրկին յոքն. 72 :
 ко, յանգ նուազական, 84, 732. վարի իբր նախ
 դիր, 573, 587 :
 кольцо, խոտորի, 82 :
 копить, օսլա, բայ, 276 :
 кормить, кормлю, բայ, 276 :
 которое, զինչ խնդիր առնու, 479 :
 которой, երբ ցուցանէ ժամ, պատասխանելով
 հարցմանց, 484 :
 который, ая, ое, յարաբերական, 207 :
 красивый, ունի կրկին բաղդատական, 177 :
 кромѣ, նախադրութի, 588 :
 крыло, խոտորի, 83 :
 кшо, յարաբերական, 209. 502 :
 кшо нибудь, մասնական, 212 :
 куда, երբ 'ի կիր ածի, 568 :
 кухня, խոտորի 'ի յոք. սեռ. 50 :
 кѣ, նախդիր, 447, 464, 466, 587, 745. փոխէ
 զձայնաւորն, 60 :

Л

- л, ձայն գրոյս, 16 :
 ла, յանգ, 726 :
 лавка, առնու տրա. 431 :
 ласкать, բայ. և խնդիր, 520 :
 ле, յանգ խոտորի, 75 :
 ли, յանգ սուղ, 700 :
 ли, ля, յանգք խոտորին 'ի յոք. սեռ. 50 :
 ли? մակբայ հարցական, 537. նշանակէ կամ, ե.
 թէ, 558 :
 либо, շաղկապ և կիրառութի, 618 :
 личище, խոտորի 'ի յոք. 79 :
 личное, անձնական (դերանուն), 196. զիմրդ վա.
 րի, 495, 497 :
 лишать, բայ երբ առնու հայց. և երբ սեռ. 526 :
 лка, յանգ խոտորի 'ի յոք. սեռ. 48 :
 ло, յանգ, 732 :
 ловить, ловлю, բայ, 276 :

лучше, բաղդատական, 176. լինի գերադրական,
178:

лѣ, յանգ լինի իգական, 104. և փոխեալ 'ի пыл
լինի կրաւորական ընդունելութիւն, 310, ևս և
745:

лѣй, յանգ, 755:

лѣ, յանգ ոչ կրճատի, 167. և 764:

лѣстия, բայ, 520:

лѣсѣ, և այլք խոտորին 'ի յոք. 66:

лѣшо, երբ 'ի կիր ածի, 483:

лю, յանգ երկար, 706:

любия, люблю, բայ, 276:

ля, յանգ, 723:

M

М, հնչումն տառիս, 17:

ма, յանգ, 726:

ма և мка, յանգք խոտորին 'ի յոք. սեռ. 48:

масло, խոտորի, 82:

мать, զիարդ հոլովի, 94:

между, межѣ, նախադրութիւն, 589:

меньше, բաղդատական, 176. լինի և գերադրա-
կան, 178. զինչ խնդիր պահանջէ, 459:

мереть, мерѣ, բայ, 284:

мереть, мру, բայ, 271:

мимо, նախադրութի, 590:

многократное, յաճախական (աներևոյթ), 252:

множительное, կրկնական, 194:

мо, յանգ, 732:

молия, բայ երբ առնու հայցական, և երբ նախ-
դրական, 536. առնու զմասնիկս ся, 555:

море, խոտորի 'ի հոլովս, 75:

мочь, могу, բայ 369:

мышь, мою, բայ որպէս լծորդի, 277:

мѣ, յանգ, 745:

мя, յանգ, 723:

Н

- Н, ձայն նշանագրիս, 17 :
 н, յարի 'ի դերանուանս, 575 :
 на, նախդիր, 465—467 . զիարդ վարի ընդ թուա-
 կանաց, 481, 486, 487 :
 на, նախադրութի, 311, 591 . յանգ սուղ, 700 :
 на, ни, ня, յանգք խոտորին 'ի յոք . սեռ . 48,
 56 :
 навѣкъ, առնուռ նախդրական, 435 :
 награда, надежда, և նմանք առնուռն հայց . ընդ
 օրի, 433 :
 надѣ, նախադրութիւն, 592 . Էրբ կորուսանէ Ե,
 574, 576 :
 надѣяться, հասարակ բայ առնուռ на, հայց . 555 :
 назади, մակբայ, 403 :
 называть, և նման բայք, 535 :
 наклоненіе, եղանակ բայից, 232 :
 наругаться, насмѣхаться, հասարակ բայք զի'նչ
 խնդիր պահանջեն, 555 :
 настоящее, ներկայ, 261 . կազմի, 262, և խոտո-
 րի, 263 :
 не, բացասական որպէս վարի, 510, 676, 700 :
 небо, խոտորի 'ի յոք . 83 :
 небрежь, և այլ բայք, 540 :
 неизменяемое, անփոփոխ, 128 :
 неопредѣленное, անորոշ (դերանուռն), 212 . և ա-
 նորոշ աներևոյթ, 248 :
 неполный, պակասաւոր (բայք), 228 :
 несложный, պարզ, 226 :
 ни, անհորով, 213 . կիրառութի, 504 :
 низвергать, բայ, 528 :
 но, շաղկապ, 620 :
 но, յանգ սուղ, 700 . լինի երկար, 734 :
 носишь, ношу, բայ, 275 :
 ночь, խոտորի, 95 :
 ну, յանգ երկար, 705 :
 нѣ, յանգ, 745 :

нѣѣ, յանգ, 752 :
 нѣрнуаԼԵ, нѣрь, բայ, 285 :
 нѣшԵ, զի՞նչ խնդիր առնու, 561 :
 нь, յանգ, 746 :
 ню, յանգ երկար, 706 :

O

О, հնչումն ձայնաւոր տառիս, 18 . հնչի ա, 258 .
 777 :
 о, յանգ երկար, 703, 712 . հոլովի, 80, և խոտորի, 82, 83 :
 о, обԵ, обо, նախդիրք որպէս վարին, 447, 593 :
 обильный, առատական, 230 :
 общій, հասարակ, 222 :
 обԵ, окԵ, յանգք, 744 :
 овощԵ, փոփոխի 'ի յոք . 61 :
 овԵ, յանգ կրճատ վարի, 167 :
 овԵ, овый, յանգ, 754 :
 овԵ, огԵ, одԵ, озԵ, олԵ, омԵ, онԵ, онԵ, орԵ, осԵ, опԵ, յանգք երկար, 743 :
 одинԵ, որպէս վարի, 469, 470 :
 однократное, պարզ (աներևոյթ), 249 :
 ой, երկբարբառ, 5 . յանգ երկար, 731 :
 окно, оконԵ, խոտորի, 82 :
 око, խոտորի 'ի յոք . 83 :
 около, նախադրութիւն, 594 :
 окрестԵ, նախադրութիւն, 595 :
 окԵ, յանգ կորուսանէ օ . 63 :
 омԵ յանգիւ մակբայք, 402 :
 онекԵ, յանգ, 755 :
 опасаться, բայ, 555 :
 определенное, բացարձակ, 181 . հոլով, 182 . խընդիր, 471 . փոխի յիգական, 474 :
 опричь, նախադրութիւն, 596 :
 основывашься, բայ զի՞նչ խնդիր առնու, 539 :
 отказать, բայ, 530 :
 ош-лежать, բայ, 555 :
 ошносительно, մակբայ, 569 :

относительное, *յարաբերական*, 207, 499 :
 отъ, *նախդիր և զանազան առմունք*, 411, 597 :
 отъ . . . до, *նախդիրք*, 440 :
 охотникъ, *զինչ խնդիր առնու*, 430 :
 ою, *յանգ երկար*, 703 :
 оя, *յանգ*, 749 :

П

П, *յատուկ ձայն գրոյս*, 19 :
 па, *յանգ*, 727 :
 падежъ, *հոլով և գիտելիք*, 109 — 116 :
 пахать, пашу, *բայ*, 267 :
 первообразное имя, *նախօրինակ անուն*, 121 :
 перо, *խոտորի 'ի յոք*. 83 :
 печься, *հասարակ բայ զինչ խնդիր առնու*, 555 :
 перешь, прю, перъ, *բայ*, 271, 284 :
 писать, пишу, *բայ*, 267 :
 письмо, *խոտորի*, 82 :
 пишь, пью, *բայ*, 276 :
 пла, *յանգ խոտորի*, 48 :
 плакать, плату, *բայ*, 266 :
 плескать, плещу, *բայ*, 268 :
 плестъ, *բայ զիարդ խոնարհի*, 371 :
 плясать, пляшу, *բայ*, 267 :
 по, *մանիկ նուազական և առատական*, 240, 243 :
 по, *նախադրութիւն և զանազան խնդիրք*, 441, 444, և և 598 — 600 :
 поборать, *բայ առնու по*, 524 :
 побѣда, *զինչ խնդիր առնու*, 434 :
 повелительное, *հրամայական որպէս կազմի*, 292 .
պարզ հր . 296 . *կատարեալ*, 297 . *նաև յանգք*
и , *ь*, 293, 294 :
 повелѣвать, *և նման բայք առնուն за*, 537 :
 поверхъ, *մակբայ*, 403 :
 повиноваться, *հասարակ բայ և խնդիր*, 555 :
 повѣсть, попеченіе, предспательство, *զինչ խնդիր*
առնուն, 435 :
 погружать, *և նման բայք*, 532 :
 погрязать, *և այլ բայք*, 539 :

- подлб, подб, նախադրուծիւնք, 601. 602 :
 подражать, և նմանիք զի՛նչ խնդիր առնուն, 522 :
 поселку, շաղկապ, 621 :
 покорять, բայ երբ առնու подб, 530 :
 пол, մանիկ, 193, 476 :
 полный, ամբողջ (բայ), 228 :
 положительный, գրական, և գիտելիք, 170 :
 полбно, խոտորի 'ի յոք. 83 :
 порядочные, դասական, և գիտելիք, 189, 190.
 նաև 143 :
 посему, շաղկապ, 622 :
 послб, նախադրուծիւն, 603 :
 посредн, նախադրուծիւն, 613 :
 правописание, ուղղագրուծիւն, 666 :
 править, և այլ բայք առնուն կրկին խնդիր, 525 :
 превосходный, գերադրական, 172. կազմի, 178 :
 предложный падежб, նախդրական հոլով զի՛նչ է,
 116 :
 предстоять, բայ որպէս վարի, 520 :
 предшествовать, բայ զի՛նչ խնդիր առնու, 520 :
 предб, նախադրուծիւն, 511, 604 :
 прежде, նախադրուծի, 605 :
 препнание, կէտադրուծիւն, 680 :
 претить, բայ երբ պահանջէ տրա. և երբ գոր-
 ծիական, 521 :
 при, նախադրուծիւն, 606. մնայ 'ի բարդութե, 669 :
 прикасаться, բայ առնու надб, 519 :
 прилагательный, ածական, 156. որպէս համա-
 ձայնի, 453, 457. յետադաս դնի, 455, 456.
 զորպիսի խնդիր պահանջէ, 461 :
 прилично, մակբայ զի՛նչ խնդիր առնու, 560 :
 принадлежать, բայ զի՛նչ խնդիր առնու, 519. վա-
 րի փոխան էականի, 554 :
 принимаешь, բայ երբ առնու за, 553 :
 приобщать, և причащать, բայք երբ առնուն
 հայց. և երբ սեռ. 526 :
 приспашь, և այլ բաղադրեալ բայք, 511, 512 :
 прищажательное, ստացական, 200 :

прѣчастіе , ընդունելութիւն , 245 . խնդիր , և գիտելիք , 300 . լինի և կրաւորական , 308 :

про , նախադրութիւն , 607 :

производное , ածանցական , 122 . որպէս կազմի , 129 — 135 :

прожизненіе , արտասանութիւն , 694 :

просить , բայ երբ առնու հայց . և երբ նախորդական , 536 :

простое слово , պարզ անուն , 123 :

прошавъ , նախադրութիւն , 608 :

прочъ , նախադրութիւն , 569 :

прошедшее неопредѣленное , անցեալ անորոշ , 283 .
однократное , պարզ , 285 . совершенное , կատարեալ , 286 :

прощать , բայ առնու ԵՆ , 530 :

P

P , հնչումն նշանագրիս , 20 :

ра , յանգ խոտորի 'ի յոք . սեռ . 48 :

ра , ря , յանգք երբ լինին երկար , 723 . 727 :

ради , նախադրութիւն , 609 :

радоваться , բայ առնու օ կամ օճԵՆ , 519 :

разъ , յարի 'ի թուականս , 489 :

рано , раменько , նուագական մակբայ , 406 :

ре , յանգ խոտորի 'ի հոլովս , 75 :

ребро , խոտորի 'ի յոք . 82 :

ремесло , խոտորի , 82 :

ручаться , բայ երբ առնու 3a , 533 :

рка , յանգ խոտորի 'ի յոք . սեռ . 48 :

ро , յանգ երկար , 754 :

родъ , սեռ , 97 . և գիտելիք , 98 — 106 :

росписъ , զինչ խնդիր առնու , 431 :

рость , росту , росъ , բայ , 358 :

рѣа , рша , յանգք փոխին 'ի յոք . սեռ . 48 :

рѣ , յանգ զիարդ լինի իգական , 104 :

рѣ , рѣ , յանգք երկար , 745 . 746 :

рѣчь , բան , 38 :

рю , յանգ երկար , 706 :

ря , յանգ խոտորի 'ի յոք . սեռ . 50 :

- С, ճախ տառիւ, 21. և փոփոխութիւն, 671 :
 са, յանգ, 728 :
 самогласный, ինքնաձայն (տառք), 3 :
 сваташья, բայ առնու 32, 533 :
 сверхъ, նախադրութիւն, 610 :
 свяшишь, свящу, բայ, 275 :
 себя, անդրադարձ դերանուն, 198 :
 сердце, խոտորի 'ի յոր. սեռ. 76 :
 сжались, слышьясь, смѣяшьясь, сомнѣвашьясь,
 старшьясь, суешьясь, հասարակ բայք զինչ
 խնդիր առնուն, 555 :
 сіяшь, сіяю, բայ, 272 :
 ска, յանգ խոտորի 'ի յոր. սեռ. 48 :
 сквозь, նախադրութիւն, 569, 611 :
 склоненіе, հըլովումն, 117. քանի՞, 44. գիտելիք,
 118. 119 :
 сколько? մակբայ, 566. զինչ խնդիր առնու, 482.
 ցուցանէ զժամ, 485. պատասխանէ հարցման,
 485 :
 сколь... ни, մասնական, 504 :
 слово, բառ, 38 :
 слогъ, վանկ զիարդ կազմի, 37. և զատանի, 39 :
 сложное слово, բարդ բառ, 124 :
 сложный, բարդ կամ բաղադրեալ, 226 :
 служишь, жу, բայ, 273 :
 слышь, слыву, բայ, 277 :
 слѣдовательно, շաղկապ, և կիրառութիւն, 622 :
 смѣяшьясь, բայ առնու надъ, 519 :
 сна, յանգ, 718 :
 со, երբ 'ի կիրածի, 573. որպիսի յանգ, 732 :
 собирательное, բազմաձայն, 192 :
 совершенное, կատարեալ (աներեւոյթ), 250, 251 :
 свращашь, բայ առնու съ, 528 :
 согласно, մակբայ, 569 :
 согласный, բաղաձայն (տառք), 6 :
 сокращенное, կրճատ (ածականք), 163. երբ վա.
 րին ամբողջ, 168 :

- солнце, փոխի 'ի յոք . սեռ . 76 :
 списокъ, զինչ խնդիր առնու, 430, 431 :
 сподвалъ, մահբայ, 403 :
 сподобляшь, երբ առնու հայց . և երբ սեռ . 526 :
 спустишь, բայ առնու սեռ . 510 :
 спустя, նախադրութիւն, 603 :
 сравнительный, բաղդատական, 171 . որպէս կազմի, 174 — 177 :
 средя, նախադրութիւն, 613 :
 средній, չէզոք, 219 :
 шта, станя, մասնիկը որպէս վարին, 628 :
 стану, բայ դիմորդ 'ի հիր ածի, 285, 288 :
 стараніе, զինչ խնդիր առնու, 435 :
 стекло, խոտորի, 82 :
 стиховореніе, տաղաչափութիւն, 759 :
 страдательный, կրաւորական, 218 :
 спровишь, ою, բայ, 272 :
 стужать, բայ զինչ խնդիր պահանջէ, 521 :
 сударь, государь, 451 :
 судно, сукно, խոտորին 'ի յոք . սեռ . 82 :
 сумнѣваться, բայ առնու օ, 539 :
 существительное, գոյական, 42 :
 существительный, հական, 223 :
 съ, մասնիկ, 674 :
 счетъ, զինչ խնդիր առնու, 431 :
 съ, со, նախադրութիւն, 511 . երբ առնու սեռ . 440 . և գործ . 612 :
 съиъ, խոտորի 'ի յոք . 66 :
 съ, որպէս վարի փոխան государь, 451 :
 ся, ուստի կրճատի, 220 :

T

- Т, հնչումն տառիս և արտուղութիւն, 22 :
 та, յանգ, 716 :
 таишь, և այլք զինչ խնդիր առնուն, 527 :
 такъ, երբ պահանջէ что, և երբ какъ և толь, 565 :
 ташаринъ, խոտորի, 68 :

те, մամսիկ որպէս վարի, 628 :
 шель, յանգ, 748 :
 шереть, шерԷ, բայ, 284 :
 печь, шеку, բայ, 366 :
 пка, յանգ խոտորի 'ի յղք. սեռ. 48 :
 пмять, քիմյո, բայ, 276 :
 шо, մամսիկ զիարդ վարի. 205. յանգ, 732 :
 шолкнүлԷ, կամ шолкԷ, բայ, 285 :
 шолько, դնի 'ի վերայ աներեւութի, 552 :
 шочка, վերջակէտ, 684 :
 шочка сԷ заняшою, միջակէտ, 682 :
 шуда և шамԷ, ուր 'ի կիր. օձին, 568 :
 шԷ, յանգ երբ լինի իգական, 104 :
 шый, յանգ, 753 :
 нь, յանգ երկար, 746, 747 :
 шя, յանգ, 749 :

У

У, հնչումն ձայնաւոր տառիս, 23 :
 у, յանգ երկար, 702, 704 :
 у, նախադրութիւն, 614 :
 увеличительное, առատական, 126. մամսիկը, 154 :
 уголь, խոտորի, 72 :
 ударение, շեշտ, 685 :
 удивительная, բացադանշական, 690 :
 удостаивать, բայ առնու հայց. և սեռ. 526 :
 узԷ, յանգ լինի իգական, 102 :
 уй, երկարբառ, 5. և և երկար յանգ, 751 :
 указательное, ցուցական, 203 :
 уменьшительное. նուազական, 125, մամսիկը, 155 :
 умѣренность, զինչ խնդիր առնու, 435 :
 усԷ, յանգ, 744 :
 утверждаться, բայ առնու на, 539 :
 ушԷ, յանգ, 744 :
 ушԷ, յանգ բայից, 279 :
 ушѣшаться, և այլ առնչական բայք, 542 :
 ухо, 'ի յղք. զիարդ լինի, 83 :
 учащательный, յաճախական, 250 :

ученіе, զինչ խնդիր պահանջէ, 429 :
 учисься, և սոյնպիսի բայք զինչ խնդիր առնուն,
 517 :

ую, յանգ երկար, 702 :
 уя, յանգ, 749 :

Φ

Φ, յատուկ ձայն գրոյս, 24 :
 Φα, յանգ, 728 :

X

x, հնչումն տառիս, 25 :
 xa, յանգ խոտորի 'ի սեռ. 48. նաև 728 :
 хваться, բայ առնու за, 533 :
 xo, յանգ հրպէս լինի, 732 :
 ходашаство, պահանջէ о, обѣ, 435 :
 хозяинѣ, խոտորի, 68, 431 :
 хореческій, մեծասար, 767 :
 хотя, շղկապ, 620 :
 хоту, хотѣшь, բայ, 282 :
 xѣ, յանգ փոխէ զձայնաւոր, 60 :

Ц

Ц, յատուկ ձայն գրոյս, 26 :
 ца, յանգ խոտորի 'ի գործ. և յոք. սեռ. 48 :
 ца, յանգ երկար, 728, 729 :
 цапля, խոտորի 'ի յոք. սեռ. 50 :
 царевѣ, ева, ево, կրճատ ածական, 159. գիտե-
 լիք, 160 :
 цо, յանգ նուազական, 86 :
 цѣна, զինչ խնդիր պահանջէ, 431 :

Ч

Ч, հնչումն նշանագրիս, 26 :
 ча, յանգ խոտորի 'ի սեռ. և 'ի գործ. 48 :
 ча, յանգ չէզոք. 91. և երկար, 728 :
 части рѣчи, մասունք բանի, 40 :

- чей, գերանուն, 209. կիրառութիւն, 210 :
 чество, чпу, челъ, բայ, և խոնարհումն, 371 :
 число, անուն խոտորի, 82 :
 число, թիւ, 107. և գիտելիք, 108 :
 чка, յանգ խոտորի 'ի յոք. սեռ. 48 :
 чрезъ, նախադրութիւն, 441, 485, 615 :
 что, գերանուն, 207. և կիրառութիւն, 500, 501. առնու 3а. 503. ըստ որում շարկապ, 617. վարի որպէս մի, 563. երբեմն որպէս только, 564 :
 чтобъ, դնի 'ի տեղի даяի, 549. և գործէ ստորադասական, 550, 626 :
 чтобъ не, чтобы не, վարին ընդ աներեւութից, 548 :
 что либо, զիմրդ հոլովի, 213. կիրառութիւն, 504 :
 чтонибудь, մասնական հոլովի, 210, 212. և կիրառութիւն, 504 :
 чудиться, հասարակ բայ, 555 :
 чудо, տարբերի 'ի յոք. 83 :
 чъ, յանգ խոտորի, 61. փոխէ և ձայնաւորն, 60 :
 чь, յանգ խոտորի, 95. երկար, 749 :
 чѣмъ болѣе, шѣмъ болѣе, մակբայ զիմրդ 'ի կիրածի, 566 :

III

- III, հնչումն տառիս, 27 :
 ша, յանգ, 728. խոտորի 'ի սեռ. և 'ի գոր. 48 :
 шипъ, шью, բայ, 273 :
 шка, յանգ խոտորի 'ի յոք. սեռ. 48 :
 шч, որպէս արտասանի, 674 :
 шъ, յանգ, 61. փոխէ զձայնաւոր, 60 :
 шъ, յանգ, 749. խոտորի ևս, 95 :

III

- III, ձայն գրոյս և գիտելիք, 28 :
 ша, յանգ, 728. փոխի 'ի սեռ. և 'ի գոր. 48 :
 ще, յանգ առատական հոլովի, 77. և խոտորումն, 79 :

պԾ, յանգ խոտորի, 61. փոխէ զձայնաւոր, 60 :
 պԾ, յանգ, 95 :

Ե, Ե

Ե, Ե, անձայն տառք զիմրդ վարին, 29 : Էրբ
 հնչեն նայ, 30 :

Ե, յանգ, 58. և խոտորմունք, 60 — 66 :

Ե, յանգ և խոտորումն հոլովից, 70, 92, 93 :

ԵԵ, ԵԵ, յանգք փոխին 'ի յոք. սեռ. 48. նոյն
 պէս լինին ԵԵ, ԵԵ, 50 :

ԵԵ, յանգ խոտորի, 75, 76 :

ԵԵ, յանգ, 72 :

ԵԼ

ԵԼ, բաղադրեալ ձայնաւոր, 31 :

ԵԼ, յանգ լինի երկար, 712 :

ԵԼ, ԵԼ, ԵԼ. յանգք ամբողջ ածականաց որպէս հո
 լովին, 142. և գիտելիք, 143. 145 :

ԵԼԵ, յանգ հոլովի, 67, 69 :

ԵԼԵ, յանգ, 749 :

Ե

Ե, հնչմունք երկբարբառ գրոյս, 32 :

Ե, ուր ուրեք 'ի կիր ածի, 670 :

Ե, յանգ երկար, 702, 712 :

ԵԵ, յանգիւ բաղդատական և գերադրական մակ
 բայք, 404 :

ԵԵ, յանգ երկար, 731 :

ԵԵԵԵ, և ԵԵԵԵ, բայ, 363, 441 :

ԵԵ, յանգ երկար, 702 :

ԵԵ, յանգ, 749 :

Զ

Զ, հնչումն ձայնաւոր տառիս, 33. 'ի կիր ածի 'ի յու
 նական բառս :

Ю

- Ю, ձայն երկբարբառ գրոյս, 34 :
 ю, յանգ երկար, 702 :
 юмб, յանգ բայից, 279 :
 юю, յանգ երկար, 702 :

Я

- Я, հնչումն երկբարբառ տառիս, 35 :
 я, յանգ զիմորդ հոլովի, 49 . խոտորումն, 50 :
 я, չեզոքական յանգ, 87 :
 я, յանգ երկար, 702, 712 :
 явнѣ, յանգ, 753 :
 ямбо, մեծավերջ, 764 :
 ямб, յանգ բայից, 279 :
 яю, յանգ երկար, 702 :

Ѡ

- Ѡ, հնչումն յունական տառիս, 36 :

У

- У, հնչմունք նշանագրիս 'ի յունական բառս, 36 :

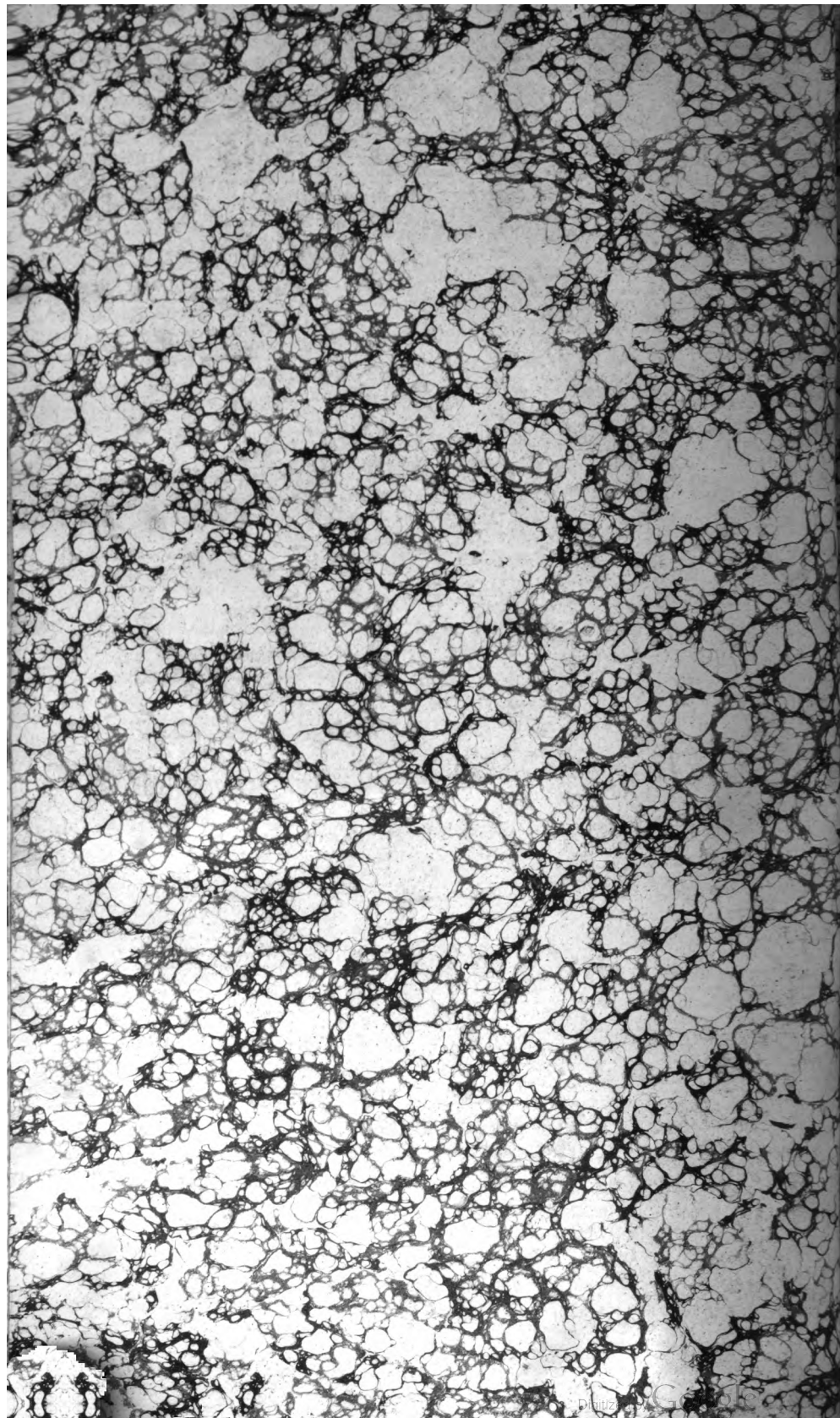
К О Н Е Ц Ъ . Վ Ա Ն Ճ Ա Ն :

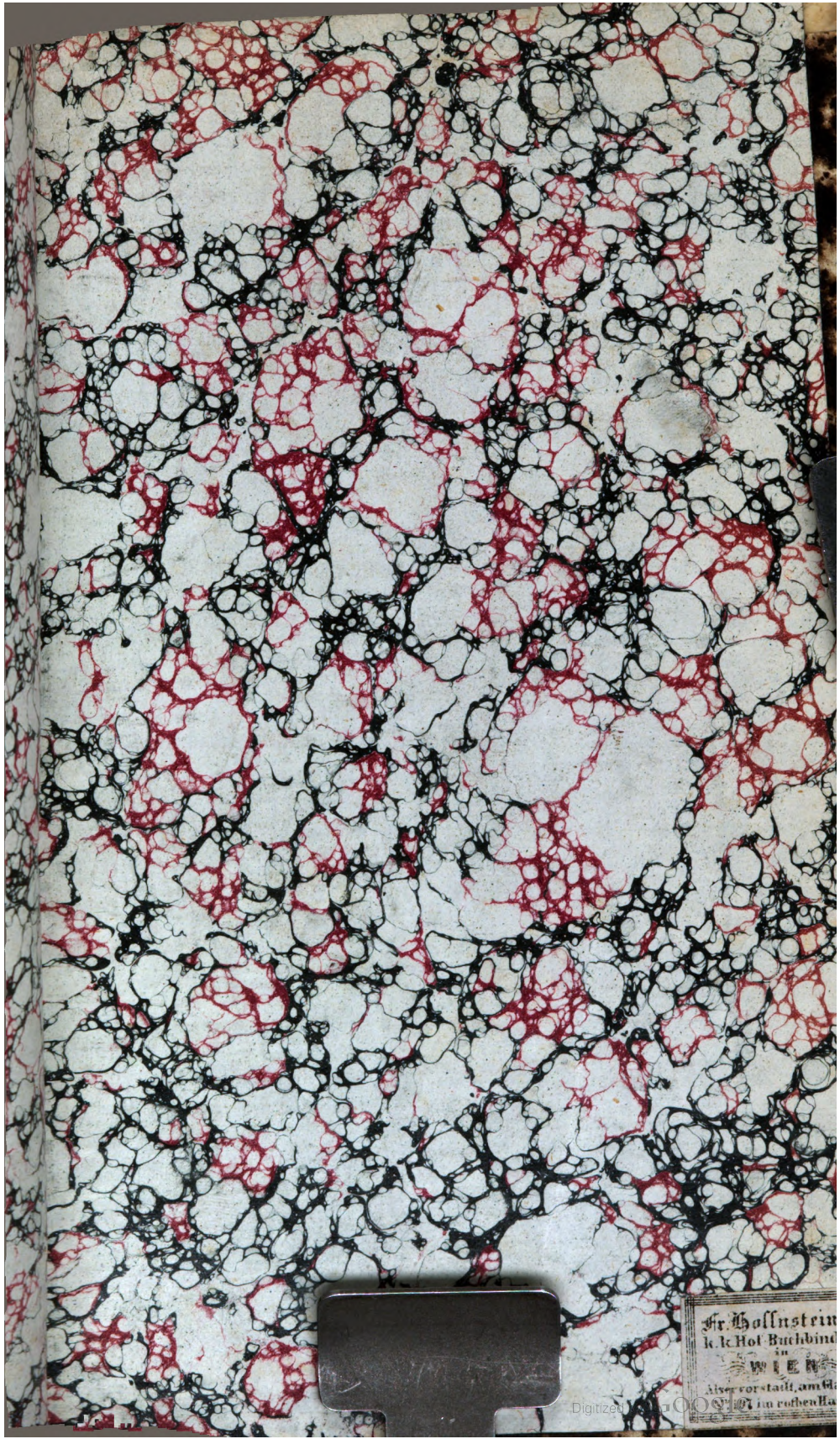
24	14	<i>խոհերանց</i> ,	<i>խոհանց</i> .
32	15	օ շէկալք ,	օ շէրկալք .
62	17	շրէշտոնախք ,	շրէշտոնախք .
73	23	շրէշտոնախք ,	շրէշտոնախք .
74	2	շրէշտոնախք ,	շրէշտոնախք .
83	2	շրէշտոնախք ,	շրէշտոնախք :
145	27	շրէշտոնախք ,	շրէշտոնախք .
158	26	շրէշտոնախք ,	շրէշտոնախք .
160	22	շրէշտոնախք ,	շրէշտոնախք .
166	27	շրէշտոնախք ,	շրէշտոնախք .
194	24	շրէշտոնախք ,	շրէշտոնախք .
208	23	շրէշտոնախք ,	շրէշտոնախք .
231	33	շրէշտոնախք ,	շրէշտոնախք .
258	15	շրէշտոնախք ,	շրէշտոնախք .
262	22	շրէշտոնախք ,	շրէշտոնախք :
279	9	շրէշտոնախք ,	շրէշտոնախք .
288	6	շրէշտոնախք ,	շրէշտոնախք .
308	19	շրէշտոնախք ,	շրէշտոնախք :
314	27	շրէշտոնախք ,	շրէշտոնախք .
337	10	շրէշտոնախք ,	շրէշտոնախք .
341	21	շրէշտոնախք ,	շրէշտոնախք :
359	1	շրէշտոնախք ,	շրէշտոնախք .

Österreichische Nationalbibliothek



+Z160704906





Mr. Hollnstein
k. k. Hof-Buchbind
in
Wien
Alte vorstalt, am
in der

